

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НРЗВО «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ» (Україна)
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Україна)
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Україна)
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ» (Україна)
ГО «ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ» (Україна)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГРОДНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Білорусь)
UNIWERSYTET EKONOMICZNY WE WROCLAWIU (Республіка Польща)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI (BYDGOSZCZ) (Республіка Польща)
JHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUĎJOVICÍCH (Чехія)

***Розвиток фінансів, аудиту,
бухгалтерського обліку та оподаткування:
реалії часу***

**I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція студентів,
аспірантів та молодих вчених пам'яті
видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія**

01 лютого 2022 р.

**м. Кам'янець-Подільський
2022**

Рекомендовано до поширення в мережі «Інтернет» Вченою радою НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» (протокол № 4 від 28 січня 2022 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ТРИПАК Мар'ян Миколайович – заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук, в.о. ректора НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **ГУМЕНЮК Ірина Леонтіївна** – кандидат економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ГОДНЮК Ірина Валентинівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ШЕВЧУК Олександр Володимирович** – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук;

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

СЛОБОДЯН Володимир Дмитрович – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **КУШНІР Людмила Анатоліївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **КОРКУШКО Олег Никодимович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ВОЛЬСЬКА Ангелія Олександрівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ЛАВРУК Олександр Валерійович** – доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ТИМКІВ Андрій Олександрович** – в.о. завідувача кафедри фінансів та економіки, кандидат економічних наук, викладач; **ДЕРЛИЦЯ Андрій Юрійович** – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ШЕВЧУК Наталія Станіславівна** – викладач кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія; **ГЕРАЙМОВИЧ Віолета Леонтіївна** – кандидат економічних наук, доцент; **БАЧИНСЬКА Олена Миколаївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри; **ПРОКОПИШИН Оксана Степанівна** – кандидат економічних наук, доцент інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук; **ШЕНДЕРІВСЬКА Юлія** – Виконавчий директор ГО «Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України»; **ЩЕРБАТЮК С.Ю.** – к.е.н., доцент, декан факультету бухгалтерського обліку Гродненський державний аграрний університет (м. Гродно, Республіка Білорусь); **ЛУПЕНКО Юрій Олексійович** – доктор економічних наук, професор, академік НААН, директор, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки».

Р 64 Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу: І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.). Кам'янець-Подільський : НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2022. 394 с.

Збірник містить матеріали І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія «Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу», яка відбулась 01 лютого 2022 р. (НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань сучасної фінансової системи, аудиту, обліку та оподаткування в умовах сьогодення.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.
Видано в авторській редакції.

Зміст

Вступне слово.....	12
СЕКЦІЯ 1. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ.....	13
<i>Bilous Anna</i> Financial audit as a means of assessing the efficiency and prospects of the enterprise.....	13
<i>Бондарчук Володимир</i> Облік нематеріальних активів та їх оцінка.....	15
<i>Вознюк Юлія</i> Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні.....	17
<i>Вольський Олександр</i> До проблем облікового забезпечення розрахунків з оплати праці.....	19
<i>Грибовська Юлія</i> Облік та оподаткування бланків векселів.....	21
<i>Декабрська Анастасія</i> Річний перерахунок ПДВ.....	23
<i>Дриманова Людмила</i> Окремі аспекти бухгалтерського обліку продукції лісівництва.....	25
<i>Єрмолаєва Марина</i> Готівкові розрахунки: облік та звітність в світлі сучасних вимог.....	28
<i>Завидняк Ніна</i> Методичні підходи щодо формування раціональної облікової політики підприємства.....	29
<i>Загоруйко Владислав</i> Внутрішній аудит: становлення та розвиток.....	33
<i>Канцедал Юрій</i> Теоретичні засади проведення інвентаризації.....	36
<i>Каргін Ілля</i> Особливості переоцінки необоротних активів.....	38
<i>Колісник Галина, Левкулич Вікторія</i> Необхідність проведення аудиту задля ефективності функціонування підприємств.....	40
<i>Комариця Лілія</i> Роль податкового планування в оптимізації оподаткування суб'єктів господарської діяльності.....	44
<i>Кутасевич Олег</i> Фінансова звітність за міжнародними стандартами в умовах пандемії.....	47
<i>Ольга Лега, Яловега Людмила, Прийдак Тетяна</i> Організаційно-інформаційна модель податкового аналізу.....	50
<i>Edoardo Maroncelli, Tripak Maryan</i> Estimation of efficiency of functioning of internal audit systems at the enterprises of Ukraine.....	53
<i>Матюк Людмила</i> Стратегія складання фінансової звітності за МСФЗ в умовах COVID-19..	55

<i>Милова Карина, Жовта Наталія</i>	
Проблеми обліку і контролю трансакційних витрат у системі управління конкурентоспроможністю підприємства.....	57
<i>Мурга Анастасія</i>	
Сучасний стан і перспективи розвитку авіапромисловості України	60
<i>Нечитайло Олена</i>	
Оптимізація введення обліку виробничих запасів.....	62
<i>Пилипенко Катерина, Софія Бобир</i>	
Класифікація та сутність активів для цілей обліку.....	65
<i>Пилипенко Катерина, Дараган Дмитро</i>	
Порядок подання інформації про активи підприємства у фінансовій звітності	68
<i>Пилипенко Катерина, Щербатюк Светлана</i>	
Формирование учетно-аналитической системы для кризис контролинга предприятий агроферы	70
<i>Рагуліна Ірина, Гладун Вікторія</i>	
Праця та її оплата у сучасних умовах.....	73
<i>Рось Юлія, Акімова Марина</i>	
Організаційні аспекти внутрішнього аудиту виробничих запасів	76
<i>Rulitska Karolina</i>	
Forsite research in conditions of crisis.....	78
<i>Сак Тетяна</i>	
Методика діагностування кризового стану на підприємстві	80
<i>Симоненко Ілона</i>	
Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів	82
<i>Склярів Денис, Кузнєцова Галина</i>	
Формування облікової інформації та оцінка її якості	84
<i>Смок Євгена, Франко Ярослав</i>	
Стратегія розвитку оподаткування доходів фізичних осіб в умовах кризових явищ.....	87
<i>Соловей Яна</i>	
Оподаткування доходів в Україні	89
<i>Таран Ярослава</i>	
Особливості проведення інвентаризації у сільськогосподарських підприємствах та шляхи її удосконалення.....	91
<i>Тараненко Ярослав, Дмитрієва Катерина</i>	
Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні.....	93
<i>Ткачук Анастасія</i>	
Власний капітал як економічна категорія та об'єкт обліку.....	96
<i>Файден Владислав</i>	
Екологічний аудит в Україні.....	99
<i>Федоренко Євгенія, Мельник Аліна</i>	
Облік товарних запасів: новації для фізичних осіб-підприємців	101
<i>Федорів Анна</i>	
Аутсорсинг бухгалтерського обліку: вигоди та переваги	104

<i>Хазанов Володимир</i>	
Становлення та розвиток соціального аудиту в Україні	107
<i>Черниш Павло</i>	
Аналітичне забезпечення прийняття фінансових рішень при управлінні оборотним капіталом підприємства	110
<i>Чобан Марина</i>	
Фінансові аспекти ринку праці	112
<i>Яблонська Ангеліна-Валерія</i>	
Організаційні аспекти обліку та контролю розрахунків із оплати праці на підприємстві	114
<i>Якубовська Катерина</i>	
Земельна ділянка, як об'єкт бухгалтерського обліку.....	118
СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	122
<i>Артеменко Ярослава</i>	
Особливості інвентаризації основних засобів на підприємстві	122
<i>Бартошик Ангеліна</i>	
Управлінський облік, аналіз і контроль: вітчизняний та міжнародний досвід.....	124
<i>Беженар Катерина</i>	
Сучасні вимоги та завдання розвитку управлінського обліку	127
<i>Бордаш Вячеслав</i>	
Управлінський облік: поєднання міжнародного та вітчизняного досвіду.....	130
<i>Боршуляк Ірина</i>	
Управлінський облік витрат: вітчизняний та міжнародний досвід	133
<i>Герасимчук Микола</i>	
Облік капітальних інвестицій в системі оподаткування	136
<i>Гуменюк Ольга</i>	
Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства.....	138
<i>Кудринецька Анастасія</i>	
Економічна суть аудиту в системі фінансового – господарського контролю	141
<i>Куліш Юлія</i>	
Методика оцінки людського капіталу у сільськогосподарських підприємствах.....	144
<i>Максименко Діана, Головачко Василь</i>	
Моделі розв'язування проблем беззбитковості діяльності.....	147
<i>Момотюк Альона</i>	
Проблеми обліку виробничих запасів і оптимізація обліково-аналітичних процедур в управлінні підприємствами.....	149
<i>Муха Ірина</i>	
Управлінський облік: вітчизняний і міжнародний досвід в управлінні ризиками.....	152

<i>Тлучкевич Наталія</i>	
Релевантний підхід до маржинального аналізу в процесі прийняття управлінських рішень	155
<i>Тютюнник Юрій, Тютюнник Світлана</i>	
Показники оборотності активів і пасивів у малих підприємствах	157
СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	160
<i>Бачинська Олена</i>	
Фінансування вищої освіти в Україні: реалії сьогодення.....	160
<i>Бержанір Інна</i>	
Вдосконалення оцінки стану та структури витрат на підприємстві	162
<i>Білецький Денис</i>	
Боротьба з безробіттям як політика розширення місткості внутрішнього ринку	164
<i>Богашко Олександр</i>	
Сутність та функції державного фінансового контролю.....	167
<i>Боденчук Вікторія</i>	
Трансформація фінансово-економічної моделі розвитку як науково-практична проблема державного управління	170
<i>Боднар Олена, Партола Анастасія</i>	
Мікрофінансування як інструмент подолання бідності.....	173
<i>Бондаренко Олена, Бондар Жанна</i>	
Методичні підходи до оцінки впливу грошово-кредитної політики на фінансову безпеку держави.....	175
<i>Гайбура Юлія, Литвинюк Павло</i>	
Прибуток підприємства: значення та напрями зростання в умовах кризи .	178
<i>Гальчук Дарина, Муляр Марина</i>	
Фінансові чинники соціально-економічного розвитку Кам'янець-Подільської територіальної громади в умовах децентралізації	181
<i>Гераймович Віолета, Гераймович Богдана</i>	
Шляхи та перспективи інвестування ринку відновлюваної енергетики	183
<i>Годованюк Альона, Гончарук Каріна</i>	
Людський капітал як джерело економічного зростання.....	185
<i>Горніч Альона</i>	
Фінансові чинники трансформації економічного розвитку	187
<i>Давидчук Сергій</i>	
Сутність процесу аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств у сільських громадах	189
<i>Домбровська Софія</i>	
Особливості розвитку корпоративного капіталу в умовах інноватизації економіки.....	191
<i>Єременко Владислава, Заставна Ірина, Цимбрила Павло</i>	
Особливості податкової соціальної пільги (ПСП).....	194
<i>Зеліско Наталія</i>	
Фінансові ризики в обґрунтуванні господарських рішень	196

<i>Івасюк Назарій</i>	
COVID-19 як чинник світової фінансової кризи	198
<i>Канцедал Наталія, Дмитренко Ярослава, Бондаренко Аліна</i>	
Ключові аспекти податкової амністії в Україні.....	201
<i>Коваль Михайло, Бардась Валерія</i>	
Регулювання зайнятості населення в аграрній сфері західного регіону України	204
<i>Коваль Сергій</i>	
Економічна сутність категорій «знос» та «амортизація».....	206
<i>Колач С.М.</i>	
Структурні трансформації на шляху формування ефективного сільського господарства	208
<i>Колодій Андрій</i>	
Особливості функціонування системи соціального страхування в Іспанії	210
<i>Коцюрубенко Ганна</i>	
Інструменти залучення фінансових ресурсів у досягненні цілей сталого розвитку та забезпечення добробуту населення території.....	212
<i>Лизак Михайло</i>	
Властивості та функції механізму формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств	215
<i>Лушиней Тетяна, Паньків Андрій</i>	
Сучасні тенденції формування доходів місцевих бюджетів в контексті фіскальної децентралізації.....	217
<i>Ткаченко Марина</i>	
Організаційно-економічні засади забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки в умовах сталого розвитку	220
<i>Мороз Яна</i>	
Роль і значення місцевих бюджетів у розвитку регіону.....	223
<i>Наумчук Наталія</i>	
Оптимізація методів оцінки кредитного ризику	225
<i>Нечепурна Наталія, Михайлюк Анастасія</i>	
Податкове навантаження в системі податкової безпеки держави	228
<i>Нужна Оксана, Гладун Софія</i>	
Результати дослідження економетричної моделі, яка описує зв'язок між чисельністю населення і обсягами виробництва яєць в Україні.....	230
<i>Нужна Оксана, Ткаченко Анна</i>	
Побудова і дослідження економетричної моделі виробничої функції Кобба-Дугласа для суб'єктів господарювання з виробництва паперу та паперових виробів в Україні	233
<i>Олійник Юрій</i>	
Доцільність фінансової санації підприємства.....	236
<i>Охотська Ангеліна</i>	
Трансформація світового фінансового ринку в умовах інклюзивного розвитку економіки.....	238

<i>Пастух Евгений</i>	
Аналіз ринку цінних паперів в Україні	241
<i>Підлісна Ліана</i>	
Аналіз динаміки надходження прямих іноземних інвестицій та їх вплив на економіку України.....	245
<i>Пронін Артем, Сафронова Дарина</i>	
Ризик як невід’ємна складова провадження підприємницької діяльності ..	248
<i>Решетюк Олександр</i>	
Аналіз складових сталого економічного розвитку	251
<i>Рудика Віра</i>	
Трансформація як поняття та підходи до його розуміння в економічному контексті	255
<i>Сизоненко Юлія, Нижник Ігор</i>	
Фінансово-економічна безпека суб’єктів аграрного сектору економіки України	256
<i>Синявська Любов</i>	
Фінансові аспекти сучасної децентралізації.....	259
<i>Собко Іван</i>	
Фінансові інструменти розвитку об’єднаних територіальних громад	262
<i>Cristina Sopovska</i>	
Economic preconditions of origin and essence of economic control	265
<i>Tomashuk Ivan</i>	
Innovative development of rural areas of Ukraine in the conditions of economic transformation	267
<i>Тоцька Олеся</i>	
ABC-аналіз регіонів України за показниками експорту й імпорту товарів.....	270
<i>Tulai Oksana, Sviatoslav Nytko, Ivaniuk Liliia</i>	
Financial aspects of EU healthcare systems functioning during the Covid-19 pandemic	273
<i>Федюшина Валерія</i>	
Економічно-фінансова безпека територіальних громад в контексті забезпечення їхнього сталого розвитку.....	276
СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ	279
<i>Батрин Віктор</i>	
Молодіжне кредитування та його особливості	279
<i>Галкін Максим</i>	
Особливості діяльності фінансово-кредитних установ	282
<i>Гусакова Елизавета</i>	
Майбутнє кредитних спілок на ринку фінансових послуг України.....	285
<i>Добровольська Елла, Шімон Дмитро</i>	
Система внутрішнього контролю та комплаєнс	287
<i>Клименко Катерина, Савостьяненко Максим</i>	
Ключові проблеми та тенденції розвитку ринку капіталу в Україні	290

<i>Кондратюк Катерина</i>	
Імплементація системи управління операційними ризиками у банках в умовах сьогодення	293
<i>Кучер Роман</i>	
Діяльність НБУ на інфляційні процеси в умовах COVID-19	295
<i>Лиманюк Катерина</i>	
Роль системи Internet обслуговування у банківській системі України	298
<i>Мазур Богдана</i>	
Особливості діяльності страхових компаній в Україні	300
<i>Ткачук Наталія</i>	
Оцінка рівня проблемності банків в процесах консолідації	302
<i>Tomashuk Iryna</i>	
Bank lending to the agricultural sector of Ukraine's economy	305
<i>Чайковський Євген</i>	
Проблеми розвитку інновацій в банківських установах України	307
<i>Чайковський Ярослав</i>	
Інновації від АТ КБ «Приватбанк»	310
СЕКЦІЯ 5. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ФІНАНСІВ, ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ	313
<i>Вавдіюк Наталія</i>	
Теоретико-методологічні засади функціонування краудфандингових платформ в Україні	313
<i>Гайденко Анастасія</i>	
Інвестиції в інтелектуальний бізнес як спосіб діджиталізації	315
<i>Гуменюк Денис</i>	
Цифровізація як нова реальність України	318
<i>Жовта Наталія</i>	
Можливості полісу кіберстрахування ризиків діяльності суб'єктів господарювання в умовах інформаційного суспільства	321
<i>Іванишин Дмитро</i>	
Е-аудит як новітній підхід до податкового контролю в Україні	323
<i>Іванова Богдана</i>	
Механізм здійснення видатків місцевих бюджетів соціального призначення	325
<i>Казновська Ірина</i>	
Концептуальні аспекти FinTech у розвитку фінансової екосистеми	328
<i>Кушнір Тетяна</i>	
Вплив діджиталізації економіки на трансформацію місії, назви та функцій професії бухгалтера	330
<i>Лукашук Тарас</i>	
Діджиталізація та кібербезпека в умовах пандемії	333
<i>Магера Олександра</i>	
Вплив COVID – 19 на розвиток бізнесу	336
<i>Ніжник Тетяна</i>	
Діджиталізація як фактор розвитку малого підприємства	338

<i>Піган Тетяна</i>	
Діджиталізація у банківській сфері та в організації бухгалтерського обліку.....	340
<i>Романюк Яна</i>	
Облік виплат за тимчасовою втратою працездатності з використанням електронних лікарняних листків.....	343
<i>Струк Жанна</i>	
Діджиталізація у сфері фінансів: реалії часу.....	346
<i>Табака Ірина</i>	
Особливості розвитку FinTech.....	348
<i>Тоцька Олеся</i>	
Створення вебсайту громади: аналіз цінових пропозицій розробників.....	350
<i>Ющук Діана</i>	
Сучасний стан бухгалтерської професії в умовах діджиталізації.....	352
СЕКЦІЯ 6. РОЗВИТОК ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	354
<i>Бобик Олена, Баглай Андрій</i>	
Податкова політика України як важіль впливу держави на сферу зовнішньоекономічної діяльності.....	354
<i>Боровик Наталія</i>	
Фактори підвищення прибутковості підприємства.....	356
<i>Борщ Катерина, Протоцька Тетяна</i>	
Сучасний стан та останні зміни у підходах щодо застосування МСФЗ в Україні.....	359
<i>Гінайло Катерина, Мельник Марія</i>	
Сутність акцизного податку на пальне.....	361
<i>Ginailo Catherine</i>	
Security essence of financial agricultural enterprises and influence of financial reporting on their investment attractiveness.....	364
<i>Гораши Ілля</i>	
Трансформація бухгалтерського обліку в умовах глобалізації.....	366
<i>Дмитрук Ірина</i>	
Визначення ролі податку на доходи фізичних осіб у формуванні місцевих бюджетів України.....	369
<i>Ivanov Illia</i>	
Exposure to cryptoassets for open Specialized Collective Investment Institutions.....	371
<i>Іванов Олександр</i>	
Організація податкових консультацій щодо ведення податкового обліку та складання податкової звітності.....	374
<i>Іваськова Марина</i>	
Вплив глобалізації на бухгалтерський облік та фінансову звітність.....	377
<i>Соловей Яна</i>	
Електронні гроші: переваги та недоліки використання.....	379

Тесьович Людмила

Стан уніфікації електронного формату фінансової звітності за МСФЗ
в Україні 381

Тоцька Олеся

Регіональні аспекти зовнішньої торгівлі послугами в Україні 384

Ческідова Ірина

Іноземні інвестиції – одне із джерел розвитку управління проєктами на
підприємствах аграрної сфери 387

Шевченко Владислав

Реформування податкової системи України..... 390

ВСТУПНЕ СЛОВО

Тріпак Мар'ян Миколайович



Вельмишановні учасники, щиро вітаю вас на I Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу» присвячену пам'яті великого науковця Сергія Юрія за ініціативи кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені Сергія Юрія Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»

Першопричиною для організації та проведення цього заходу стало те, що науково-педагогічний колектив кафедри глибоко усвідомлює, що виховання у майбутніх фахівців самостійності, творчого мислення та відповідальності є пріоритетним завданням не лише нашого інституту, а усіх закладів освіти в Україні та за її межами.

Наука, науково-дослідна діяльність була, є і залишиться важливим чинником вдосконалення цих якостей у здобувачів освіти. Вважаємо, що формування професійної свідомості студента-науковця можливе лише за умови набуття навичок наукової діяльності, які, до речі, стануть у нагоді й на практиці. Для того, щоб повною мірою оволодіти матеріалом навчальних та наукових програм, необхідно передусім сформувати якості дослідника, розширити науковий світогляд, теоретичний кругозір і ерудицію. Саме для цього і проводяться наукові заходи.

Наш науковий захід має на меті не лише дослідити актуальні питання розвитку фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування. Є особистості, які залишають незабутній слід у певній сфері: чи то науці, чи медицині, чи педагогіці. Про таких людей кажуть, що вони непересічні особистості, сильні лідери, професіонали. Наш захід покликаний вшанувати пам'ять великої людини - Сергія Ілліча Юрія.

Хочу висловити слова щирої подяки Учням наукової Школи Сергія Юрія, керівникам закладів освіти, завідувачам кафедр, видатним науковцям, студентам, аспірантам та молодим вченим, знаним в Україні та за кордоном, що виявили бажання взяти участь в обговоренні такої складної для України проблеми, як розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування і побажати плідної праці щодо вироблення практично значущих рекомендацій.

Нехай пам'ять про Сергія Ілліча Юрія живе в серцях і продовжується в роботі його учнів та юних серцях студентів, які цікавляться Науковою Школою великого Вчителя та Науковця!

*З повагою,
в.о. ректора НРЗВО
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
Заслужений працівник освіти України,
кандидат економічних наук, доцент*

Мар'ян Тріпак

**СЕКЦІЯ 1. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ**

Anna Bilous

Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej

plac Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-400 Lublin

спеціальність: Stosunki Międzynarodowe

Principal Investigator: Irina Humeniuk,

c.e.s. the Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation

Educational Rehabilitation Institution of Higher Education

Kamianets-Podilskyi state institution

**FINANCIAL AUDIT AS A MEANS OF ASSESSING THE EFFICIENCY AND
PROSPECTS OF THE ENTERPRISE**

The efficiency and quality of public management of financial resources is impossible without the use of real, unbiased information about their condition in all flows of different temporal and spatial dimensions. Such information can be obtained only after an audit, which achieves not only guarantees of reliability, but also forms the evidence base for effective management decisions.[1,p. 17].

The formation of domestic audit was due to the creation and effective functioning of the Union of Auditors of Ukraine, the Audit Chamber of Ukraine, as well as the adoption of the necessary legal framework governing the audit as an alternative and only form of control over the effectiveness of private investment. Scientific substantiation of the expediency of wide implementation of audit in the economic life of society was due to the formation of theoretical and practical foundations of audit, which was successfully conducted by Ukrainian scientists - V.S. Rudnytsky, OA Petrik, N.I. Dorosh, M.G. Davidov, as well as reflected in the scientific and educational works of MT Belukhy, F.F. Butynets, SF Chairman, S.Ya. Zubilevich, LP Kulakovskaya, MO Nikonovich, V.Ya. Savchenko, BF Usacha, L.M. Chernelevsky and others. During this time, auditing has become an integral part of economic relations.

Different types of audit are used in international auditing practice, which must be used by the internal audit services of Ukrainian banks. [1,p. 24]:

- Financial audit. Performed to determine whether the financial statements meet the established criteria. Financial statements in the banking system of Ukraine include the balance sheet, income statement, statement of cash flows, statement of cash flows. It is based on the requirements of International Accounting Standards and regulations of the National Bank of Ukraine.
- Operational audit. It is performed in order to assess the productivity and effectiveness of procedures and methods of functioning of a particular economic system, site. After the operational audit, the management of the institution receives from the auditor conclusions and recommendations on the appropriateness of the economic system.
- Compliance audit. It is performed in order to determine whether the activities of the institution comply with regulations and current legislation of Ukraine.

- Investigation audit. Performed to detect illegal acts, fraud in order to prevent them. In conducting this audit, it is also important to assess the risk and potential consequences of illegal actions.
- Contract compliance audit. It is performed in order to assess the compliance of the content of export-import and other agreements with the requirements of current legislation.
- Audit of the internal control system. It is performed to assess the bank's internal control system, to determine its effectiveness in preventing operational deficiencies and violations of internal regulations and procedures, and to determine how the internal control system ensures the protection of assets and proper recording of operations.
- Audit of specific events. It is performed in order to assess a certain situation, circumstance, operation, etc. In the institution.

The object of our study is financial audit. According to the Law of Ukraine «On Audit of Financial Statements and Auditing» - is an audit performed by an independent auditor to analyze accounting data and financial statements of the company for compliance with Ukrainian legislation and internal rules of the company [2, p. 17].

Basically, a financial audit is an analysis of the company's accounting records that shows whether business is really going well and how economically secure the business is. Conducting a financial audit includes several stages that allow a detailed and objective analysis of the company:

- Audit planning is the development and further implementation of solutions that determine the future economic condition of the enterprise;
- Preparation of the analysis program – a list of audit actions that are detailed for the proper process of verification of each of the participants in the financial audit;
- Audit of all and risky financial transactions of the enterprise – the consequences and nature of such transactions may indicate illegal management of funds.

The auditor's opinion on the reliability of the financial statements and recommendations for eliminating errors is provided, based on the results of the audit of financial statements, [3, p. 97].

In the process of financial audit of business entities it becomes clear:

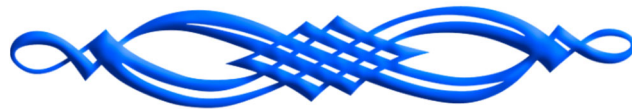
- Solvency of both the company and its debtors and the provision of its own working capital in accordance with their needs;
- Saving of funds and the reasons for changes in their size during the period under analysis and the implementation of tasks on the profit and profitability of financial and economic activities of the enterprise;
- The state of stocks of inventory and sources of their formation;
- Settlement relations with debtors and creditors and turnover of working capital;
- Creation and use of various funds and preservation of own working capital.

Particular attention should be paid to the problem of attracting and using long-term and short-term loans, directing them to their intended purpose, security and repayment of

loans on time. The process of auditing the status of settlements clarifies the objectivity of recognition and evaluation, the reasons and timing of the creation of accounts payable and receivable, which leads to a redistribution of funds between business partners.

References

1. Audition of public finances: methods, and the organisation : monograph. E.V. Mnyh, M.O. Nykonovych, H.C. Barabashta et al. ; for ed. E.V. Monk. K.: Kyiv. Nat. Trade and Economics University, 2019. 319 p.
2. Generalized information on the state of auditing in Ukraine in 2018– access mode: http://www.apu.com.ua/files2/zvit_2018.doc
3. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2010 Edition. Access mode : <http://web.ifac.org/publications/international-auditing-andassurance-standards-board/handbooks>



Володимир Бондарчук

студент II курсу групи О 21б

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

*Науковий керівник: **Ірина Годнюк***

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ЇХ ОЦІНКА

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки країни, нематеріальні активи відіграють важливу роль в структурі активів, так як вони унікальні за своїми характеристиками, складом, рівнем впливу на результати господарської діяльності та фінансовий стан підприємства.

Хоча й існує значна кількість наукових досліджень вітчизняними та іноземними науковцями (П. Атамас, О. Голенко, Л. Жилкін, Л. Ловінська, Р.Т. Джога, С.В. Свірко, Л.М. Сінельник, О. Короп, Л.І. Федулова, А. Козирєв та інші) та отримані вагомі досягнення в напрямі оцінки ефективності використання нематеріальних активів, але й до цього часу ведуться дискусії щодо теоретичних положень і практичних проблем їх обліку і оцінки.

Законодавством України передбачено три методичні підходи до визначення вартості нематеріальних активів, а саме: порівняльний (ринковий), дохідний та витратний [2]. У свою чергу, питання бухгалтерської оцінки нематеріальних активів передбачає застосування таких її видів: первісна, справедлива, амортизаційна, ліквідаційна, переоцінена вартість. При цьому, кожен із зазначених видів оцінки застосовується відповідно до певних господарських операцій у процесі руху об'єктів нематеріальних активів [4].

До основних проблем, що супроводжують облік нематеріальних активів підприємств, відносяться: 1) розрахунок первісної вартості; 2) визначення

терміну корисного використання та способу амортизації; 3) облік знецінення таких активів та інше.

Первісна вартість нематеріальних активів – це собівартість за фактичними витратами на придбання (спорудження) та виготовлення нематеріальних активів. Слід відмітити, що первісна вартість нематеріальних активів збільшується на суму витрат, якщо такі пов'язані з удосконаленням та покращенням їхніх можливостей або подовженням строку використання цих нематеріальних активів. У процесі здійснення господарської діяльності часто виникають труднощі з віднесенням їх до відповідної категорії витрат, а отже, і достовірного відображення інформації щодо нематеріальних активів у відповідних формах фінансової звітності. .

Оскільки нематеріальні активи амортизуються, то завжди виникає завдання не тільки первісної оцінки вартості активу при його створенні (придбанні) підприємством, а й його подальшої оцінки протягом встановленого строку корисного використання нематеріального активу.

У разі переоцінки та модернізації нематеріальних активів допускається зміна їх первісної вартості. Переоцінка за справедливою вартістю здійснюється тільки для тих об'єктів нематеріальних активів, по яких існує активний ринок. Щодо справедливої вартості, то порядок здійснення оцінки нематеріальних активів за справедливою вартістю законодавством повністю не врегульовано.

Що стосується подальшої оцінки, то, як встановлено в п. 72 МСФЗ 38, підприємство у своїй обліковій політиці повинно вибрати або модель оцінки за собівартістю, або модель переоцінки, що представляє собою його справедливую вартість на дату переоцінки за вирахуванням будь-якої подальшої накопиченої амортизації і будь-яких подальших накопичених збитків від знецінення [3].

У разі відсутності активного ринку для певного виду нематеріальних активів переоціненою визнається балансова вартість цього виду нематеріальних активів, тобто первісна вартість нематеріального активу за вирахуванням накопиченої амортизації та можливих збитків від його знецінення.

Також існують труднощі нарахування амортизації нематеріальних активах, термін корисного використання яких неможливо визначити, крім невиробничих нематеріальних активах, щодо яких відповідно пп. 138.3.2 Податкового кодексу України, далі – ПКУ з 01.01.2017 р. амортизація не нараховується. Мінімальних строків корисного використання нематеріальних активів норми бухгалтерських стандартів не містять. Однак п. 26 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» дозволяє застосовувати строки корисного використання нематеріальних активів, установлені податковим законодавством (п. 145.1 ПКУ). Якщо ж, строк дії права користування нематеріальними активом не встановлено, то з метою податкового обліку такий строк становить 10 років [1].

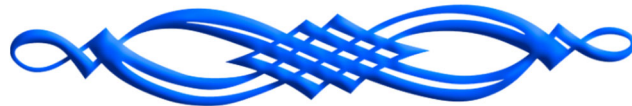
Потребує доробки та підходу до визначення амортизованої вартості нематеріальних активів. У вітчизняних нормах при визначенні амортизації даних активів не передбачено вирахування з первинної (або переоціненої) вартості ліквідаційної. Це може привести до завищення суми нарахованої за ними амортизації. Вважаємо за потрібне ввести до розрахунку ліквідаційну вартість.

Наступною проблемою оцінки нематеріальних активів є відсутність докладних вказівок на відображення в обліку зменшення корисності нематеріальних активів. Оскільки стандарти не містять рекомендацій щодо обліку збитків від активів не зрозуміло, як саме слід обліковувати знецінення нематеріальних активів.

Отже вирішення проблеми достовірної оцінки нематеріальних активів залишається актуальним завданням бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=2755-17>
2. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>
3. МСБО (IAS) 38 «Нематеріальні активи». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_050
4. Н(С)БО 8 «Нематеріальні активи». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>



Юлія Вознюк
студентка групи О 11
відокремленого структурного підрозділу
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Науковий керівник: Алла Яшина,
викладач відокремленого структурного підрозділу
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНИЙ СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі бухгалтерський облік один з основних детекторів фінансового стану підприємства, а отже, він є надзвичайно важливим елементом економічного життя країни загалом. Основним завданням обліку є забезпечення повною і достовірною інформацією всіх користувачів, зокрема суб'єктів управління – для прийняття раціональних рішень, інвесторів та кредиторів – з метою налагодження співпраці з ними, податкових органів – для нарахування відповідних розмірів податків тощо. Для того, щоб ці всі процеси відбувалися належним чином, була створена система регулювання бухгалтерського обліку, яка протягом тривалого часу змінювалася і вдосконалювалася. Але, на жаль, на сучасному етапі розвитку механізм регулювання має велику кількість недоліків та проблем, які необхідно вирішити та усунути.

Державне регулювання питань методології бухгалтерського обліку і звітності здійснює Міністерство фінансів України шляхом прийняття відповідних НП(С)БО та П(С)БО, інших нормативно-правових актів щодо

ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також галузеві Міністерства шляхом розробки та впровадження галузевих Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку та звітності. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, яка була прийнята ще у 2007 році [3, ст.12], передбачала саме адаптацію П(С)БО до вимог МСФЗ та МСБО. Поправки ж до Закону про бухгалтерський облік [1, ст.18] внесли зміни в це питання. Відтепер НП(С)БО повинні бути розроблені на основі міжнародних стандартів фінансової звітності і законодавства Європейського Союзу у сфері бухгалтерського обліку.

Слід зазначити, що Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) – це прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, якими визначено порядок складання фінансової звітності. Згідно з теперішнім законодавством кожне підприємство самостійно обирає доцільність застосування міжнародних стандартів (крім випадків, коли обов'язковість застосування МСФЗ визначена законодавством). На сьогодні в Україні існує низка національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, але, все ж таки, досить широкого використання набули і МСФЗ.

З огляду на ускладнення положень міжнародних стандартів фінансової звітності пропонується вимоги складання звітності згідно з МСФЗ застосовувати лише до підприємств, які мають оприлюднювати фінансову звітність; форми і зміст фінансової звітності інших підприємств узгодити з Директивами ЄС та значно спростити звітність малих і середніх підприємств, які не є товариствами. Запропонована диференціація вимог до фінансової звітності сприятиме адаптації законодавства України до законодавства ЄС, розвитку фондового ринку в Україні й спрощенню обліку та звітності некорпоративних суб'єктів господарювання [2, ст.53].

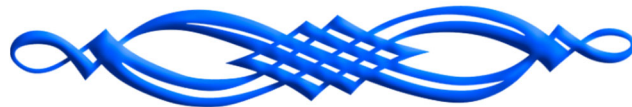
Процеси гармонізації бухгалтерського обліку на міжнародному та регіональному рівнях багато в чому визначають напрями та сфери реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку, яка складається з керівної (система регламентації бухгалтерського обліку на рівні країни) та керованої (система бухгалтерського обліку підприємства) підсистем. Визначено сутність трансформації керівної підсистеми бухгалтерського обліку в Україні на концептуальному, структурному та технологічному рівнях. Доведено, що сучасна вітчизняна система бухгалтерського обліку поєднує риси континентальної (державне регулювання обліку, уніфіковані форми звітності та план рахунків) та англосаксонської (інтегрована система рахунків, функціональний підхід до визначення фінансового результату, розширення сфери застосування професійного судження) систем. Ідентифікація сучасної системи бухгалтерського обліку є підґрунтям для визначення напрямів її подальшого розвитку.

Зростання вимог до бухгалтерського обліку в умовах глобалізації та постіндустріального суспільства зумовлює необхідність перегляду його теоретичних основ, зокрема предмета, принципів і методів. Автором визначено, що в сучасних умовах предметом бухгалтерського обліку як практичної діяльності є ретроспективні та перспективні параметри господарської діяльності

підприємства та його середовища, визначені органами, що регулюють бухгалтерський облік, та власником підприємства або уповноваженим ним органом (посадовою особою). Методи бухгалтерського обліку визначаються його предметом і метою певних осіб, а тому не обмежуються певною сталою кількістю елементів. Запропоновані визначення предмета, підходи до методів і принципи бухгалтерського обліку створюють теоретичні передумови для подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні [3, ст.22].

Список використаних джерел

1. Богуцька Л. Т. Актуальні питання підготовки фінансової звітності за МСФЗ: завдання та виклики сучасності. Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет. 2017. Випуск № 13. С. 1302-1306. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/217.pdf (дата звернення: 30.03.2019).
2. Каменська Т. О. Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні: сучасний стан, практика і проблеми впровадження. Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2012_12_8 (дата звернення: 30.03.2019).
3. Лоя М. І. Проблемні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в сучасних умовах нестабільності економічного середовища. Молодий вчений. 2015. №3.



Олександр Вольський

студент 2 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Ангелія Вольська,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С.Юрія

НРЗВО Кам'янець-подільський державний інститут,

м. Кам'янець-Подільський

**ДО ПРОБЛЕМ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З
ОПЛАТИ ПРАЦІ**

Необхідною та істотною частиною діяльності будь-якого підприємства чи організації є облік та контроль розрахунків за виплатами працівникам, які є основним джерелом доходів працівників підприємства. Якісний облік розрахунків за виплатами працівникам та організаційно-методичні засади його удосконалення відіграють важливу роль для визначення продуктивності праці, виконання суб'єктом господарювання взятих соціальних функцій та інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень. Дані розрахунки сприяють здійсненню контролю за ефективністю використання трудових ресурсів у процесі здійснення господарської діяльності і використовуються як найбільш дієвий інструмент управління ефективною діяльністю підприємства [1, с.714].

Процедура формування системи оплати праці, її розроблення і реалізація передбачають чітке визначення мети і завдань системи оплати праці. Адже від

організації обліку оплати праці залежить якість, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків з оплати праці.

Здійснюючи удосконалення обліку оплати праці, підприємство повинно підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи аналіз нарахування, динаміки заробітної плати, а також факторів, що впливають на її реальну зміну. На основі цієї інформації здійснюється контроль за виконанням робочого часу, впровадженням прогресивних методів праці, дотриманням раціонального співвідношення між ростом продуктивності праці та заробітної плати. Правильний облік оплати праці, розподіл її за сферами виробництва, а також своєчасний аналіз дають можливість виявити нові резерви в підвищенні оплати кожного працюючого [1, с.720].

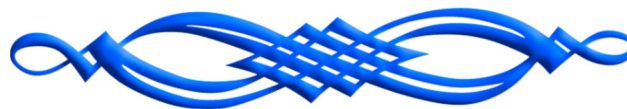
В ході проведеного дослідження встановлено, що основними проблемами облікового забезпечення розрахунків за виплатами працівникам є: проблеми документування операцій з нарахування заробітної плати та утримань із неї; проблеми визнання та оцінки зобов'язань, що виникають при нарахуванні заробітної плати, утримань з неї; проблеми поділу виплат працівникам на види; проблеми організації синтетичного та аналітичного обліку розрахунків

Основна задача обліку, контролю і аудиту розрахунків підприємства по заробітній платі, погоджуємося з Л.С.Герасимчук та О.В.Кантаєвою, це знайти оптимальний рівень таких витрат, що забезпечував би і прибутковість підприємства і достатню мотивацію працівників. за виплатами працівникам на бухгалтерських рахунках; проблеми малої інформативності фінансової звітності щодо розрахунків за виплатами працівникам; проблеми узгодженості форм фінансової, податкової, спеціальної та статистичної звітності щодо розрахунків за виплатами працівникам.

В сучасних умовах розвитку України достовірний облік розрахунків з оплати праці є вимогою чинного законодавства і джерелом повної, неупередженої інформації для подальшого контролю та управління витратами на оплату праці.

Список використаних джерел

1. Попова В.Д., Колотило Ю.І. Облік оплати праці: проблеми та напрями удосконалення облікового забезпечення управління персоналом. Молодий вчений. № 10 (74). жовтень, 2019 р. С. 714-720
2. Герасимчук Л.С. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці. URL: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2012/676abd49ed42c170f192af8b276669e0.pdf>



Юлія Грибовська

*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава*

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ БЛАНКІВ ВЕКСЕЛІВ

Вексель – це цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця (або його наказ третій особі) сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю). Вексель є борговим цінним папером.

Видавати векселі можна лише для оформлення грошової заборгованості за фактично поставлені товари, виконані роботи, надані послуги (за винятком фінансових, банківських векселів і деяких інших векселів).

Векселі складають в документарній формі на бланках з відповідним ступенем захисту від підробки. Форми бланків переказного і простого векселів визначено Положенням про вимоги до стандартної (типової) форми виготовлення вексельних бланків № 1681 [2].

Векселі не можна перевести в бездокументарну форму (знерухомити).

Вексель, видача і оплата якого здійснюється на території України, складається українською мовою.

Вексель підписують:

- від імені юридичної особи – власноруч керівник і головний бухгалтер або уповноважені ними особи (доцільно зазначити посилання на внутрішній документ, що дає право особі підписати вексель);

- від підприємця – власноруч або уповноважена ним особа із зазначенням дати та номера запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, а також його паспортних даних. У тексті векселя зазначають посилання на доручення, що дає право уповноваженій особі підписати вексель.

Векселедавець зобов'язаний вести реєстр виданих векселів.

Операції з випуску векселів та номінал векселя не є об'єктом оподаткування ПДВ.

Якщо продавець здійснює операції з постачання товарів (робіт, послуг) під забезпечення боргових зобов'язань покупця, наданих продавцю у формі простого або переказного векселя, базою оподаткування ПДВ є договірна вартість без урахування дисконтів або інших знижок з номіналу такого векселя. У разі постачання товарів (робіт, послуг) за процентними векселями базою оподаткування ПДВ є договірна вартість, збільшена на суму процентів, нарахованих або таких, що повинні бути нараховані на суму номіналу векселя.

Відповідно до п. 185.1 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) придбані бланки векселів підпадають під об'єкт оподаткування ПДВ. За наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної покупець має право віднести суму ПДВ за придбаними бланками до податкового кредиту. Підставою для нарахування податкового кредиту за даною операцією може слугувати касовий чек, з визначенням фіскального номера та податкового номера постачальника.

Вартість бланків не може перевищувати 200 грн за день (без урахування податку) [1].

Порядок розрахунку об'єкта оподаткування з податку на прибуток наведено в ст. 134 ПКУ [1]. Він визначається коригуванням (збільшенням або зменшенням) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до ПКУ.

Податкові різниці при використанні векселів не виникають, фінансовий результат визначають за правилами бухгалтерського обліку.

Оскільки векселі є бланками суворого обліку, їх облік ведуть на позабалансовому рахунку 08 «Бланки суворого обліку» поштучно.

Векселедавці купують вексельні бланки у банках України. При цьому покупці крім вартості бланка сплачують державне мито за кожен бланк у розмірі 10 % НМДГ (1,70 грн). На практиці банки можуть включати суму державного мита до вартості вексельного бланка і сплачувати його до бюджету. У більшості випадків державне мито сплачує покупець бланків, відображаючи його бухгалтерським записом Дт 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» Кт 301 «Готівка в національній валюті» або 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

Приклад. Підприємство перерахувало банку за 20 вексельних бланків 480 грн, у тому числі ПДВ – 80 грн. Вартість 1 бланку векселя – 24 грн, у тому числі ПДВ – 4 грн. Під час придбання бланків сплачено до бюджету державне мито у сумі 34 грн (20 шт × 10 % × 17 грн). У поточному місяці для виписки простих векселів використано 10 бланків.

Порядок відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку наведено у табл.1.

Таблиця 1

Бухгалтерські записи з придбання та списання бланків векселів

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дт	Кт	
1. Перераховано банку кошти за бланки векселів	371	311	480
2. Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної	641	644	80
3. Перераховано державне мито до бюджету	642	311	34
4. Віднесено суму державного мита до витрат	949	642	34
5. Оприбутковано бланки векселів	209	685	400
6. Списано суму раніше відображеного податкового кредиту	644	685	80
7. Проведено залік заборгованостей	685	371	480
8. Відображено вартість придбаних бланків векселів на позабалансовому рахунку	08	-	400
9. Списано використані у поточному місяці бланки векселів	949	209	200
10. Списано вартість використаних бланків із позабалансового обліку	-	08	200

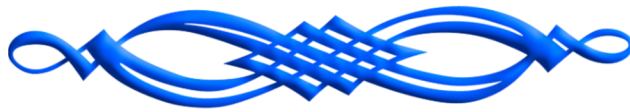
Отже, бланки векселів обліковують за первісною вартістю (що складається

з суми витрат на їх придбання та доставку):

- на субрахунку 209 «Інші матеріали»;
- паралельно на позабалансовому рахунку 08 «Бланки суворої звітності».

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 20.01.2021).
2. Положення про вимоги до стандартної (типової) форми виготовлення вексельних бланків, затверджене Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 03 вересня 2013 р. № 1681 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1639-13#Text> (дата звернення 20.01.2021).



Анастасія Декабрська
студентка 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
природничо-економічного факультету К-ПНУ ім. І. Огієнка
Науковий керівник: Андрій Ніколашин,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства К-ПНУ ім. І. Огієнка
м. Кам'янець-Подільський

РІЧНИЙ ПЕРЕРАХУНОК ПДВ

Платники ПДВ, які одночасно здійснювали оподатковувани, звільнені від ПДВ та/або такі, що не є об'єктом оподаткування ПДВ, операції, повинні провести річний перерахунок компенсувальних податкових зобов'язань, нарахованих упродовж року, за ст. 199 ПКУ. Результати таких перерахунків фіксують у декларації з ПДВ за останній звітний період календарного року, тобто грудень.

Під час придбання товарів (послуг) і необоротних активів увесь вхідний ПДВ зараховують до податкового кредиту (звісно, за наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної чи інших документів, перелічених у п. 201.11 ПКУ). Однак якщо товари (послуги) і необоротні активи придбано для одночасного використання в оподатковуваній та пільговій діяльності платника, частину податкового кредиту потрібно нівелювати нарахуванням компенсувальних податкових зобов'язань за правилами ст. 199 ПКУ. [4]

Платники не розподіляють ПДВ за ст. 199 ПКУ в разі здійснення:

- операцій з реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення та перетворення) юросіб, що не є об'єктом оподаткування ПДВ за пп. 196.1.7 ПКУ;
- постачання платником відходів та брухту чорних і кольорових металів, які утворилися в такого платника внаслідок переробки, обробки, плавлення товарів (сировини, матеріалів, заготовок тощо) на виробництві, будівництві, розібрання (демонтажу) ліквідованих основних фондів й інших подібних операцій, звільнених від ПДВ згідно з п. 23 підрозд. 2 розд. XX ПКУ;

- постачання товарів / послуг у частині суми компенсації на покриття різниці між фактичними витратами та регульованими цінами (тарифами) у вигляді виробничої дотації з бюджету, що звільнені від ПДВ за пп. 197.1.28 ПКУ;
- звільнених від ПДВ операцій із постачання товарів / послуг, що фінансуються коштом міжнародної технічної допомоги, за п. 197.11 ПКУ;
- операції оператора телекомунікацій із надання телекомунікаційних послуг у частині здійснення благодійного телекомунікаційного повідомлення на благодійні цілі, що звільнено від ПДВ за п. 197.24 ПКУ;
- операції з постачання на митній території України лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них, закуповуваних за кошти державного бюджету особою, уповноваженою на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я, умови здійснення яких зазначено в п. 38 підрозд. 2 розд. XX ПКУ;
- операції платника ПДВ – боржника з постачання товарів із метою погашення його заборгованості перед кредиторами відповідно до погодженого плану реструктуризації або затвердженого плану санації, що звільнено від ПДВ за п. 46 підрозд. 2 розд. XX ПКУ;
- операцій, що здійснюються у межах програм Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією в Україні та звільнено від ПДВ за п. 26 підрозд. 2 розд. XX ПКУ;
- операцій із передання з балансу платника податку на баланс іншої юрособи або на баланс органу державної влади майна, що перебуває в державній власності у складі магістральних газопроводів і всіх об'єктів і споруд, пов'язаних із ними єдиним технологічним процесом, і використовується для забезпечення транспортування природного газу магістральними газопроводами та діяльності оператора газотранспортної системи, звільнених від ПДВ за п. 70 підрозд. 2 розд. XX ПКУ;
- операції з ввезення на митну територію України та/або операції з постачання на митній території України товарів (у тому числі лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання), необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню й поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій і пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), перелік яких визначено Кабінетом Міністрів України (тимчасово з 17 березня 2020 р. до останнього дня місяця закінчення карантину) – за п. 71 підрозд. 2 розд. XX ПКУ. [1]

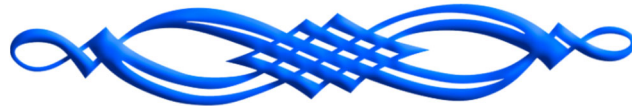
Звертаємо увагу, що з 01 січня 2022 р. Законом № 1914 абз. 3 п. 199.6 ПКУ виключено. Відповідно виходить, що із цієї дати в разі постачання платником ПДВ відходів і брухту чорних та кольорових металів, які утворилися в такого платника внаслідок переробки, обробки, плавлення товарів (сировини, матеріалів, заготовок тощо) на виробництві, будівництві, розібрання (демонтажу) ліквідованих основних фондів та інших подібних операцій, компенсувальні зобов'язання за нормами ст. 199 ПКУ вже потрібно нараховувати.

Як відомо, об'єктом обкладення податком на прибуток є бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування (прибутку чи збитку), який в окремих

випадках коригують на податкові різниці (пп. 134.1.1 ПКУ). Тож зменшення бухгалтерських витрат або збільшення доходу за результатами річного перерахунку ПДВ автоматично збільшуватимуть об'єкт оподаткування податком на прибуток, а списання «зайвого» податкового кредиту на витрати чи донарахованих технічних зобов'язань – зменшуватимуть його. Причому не має значення, застосовує підприємство податкові різниці чи ні, бо щодо розглядуваних операцій (коригування податкового кредиту й компенсувальних податкових зобов'язань із ПДВ) ПКУ не передбачає податкових різниць.

Список використаних джерел

1. Додана вартість // Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-е вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2011. 558 с.
2. Нестерович В.Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка, 2010. 752 с.
3. Податковий кодекс України: Верховна рада України № 2755-VI від 02.10.2010, поточна редакція від 22.01.2022. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (дата звернення 22.01.2022)
4. Податок на додану вартість // Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. 2-е вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2011. 558 с.
5. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. 2004.



Людмила Дриманова

аспірантка I-го курсу спеціальності

071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Наталія Здирко,

д.е.н., професор, декан факультету обліку та аудиту,

Вінницький національний аграрний університет,

м. Вінниця

ОКРЕМІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРОДУКЦІЇ ЛІСІВНИЦТВА

Екологічна ситуація в Україні, як і у всьому світі, свідчить про відсутність чіткої та ефективної державної політики у сфері охорони природнього навколишнього середовища та природніх ресурсів. Одним із видів природних ресурсів, які особливо гостро потребують свого збереження та відновлення є лісові ресурси, інформація про стан яких є надважливою на мікро- та макрорівнях. Основним інформаційним джерелом щодо стану та використання лісових ресурсів, а також ефективності функціонування підприємств лісового господарства є бухгалтерський облік, дані якого узагальнюються у фінансовій та статистичній звітності. Однак, сьогодні існують окремі аспекти та

неузгодженості щодо обліку лісогосподарської продукції, що впливає на стан гільзі лісівництва та потребує певних наукових рекомендацій.

Ліс – важлива частина біосфери, елемент географічного ландшафту. Займаючи значну територію земною поверхні, ліси є глобальним акумулятором живої речовини, вони впливають на рівень кисневого та вуглецевого балансу [1, с. 15].

Лісова рослинність підтримує і регулює склад атмосфери, акумулює сонячну енергію, продукує кисень. За даними наукових досліджень, один гектар лісу поглинає щоденно до 280 кг вуглекислого газу, виділяючи при цьому до 220 кг кисню. Велике значення мають рекреаційні властивості лісів, використання лісових масивів для відпочинку населення туризму. Ліси виконують важливу водоохоронну та водорегулювальну роль, захищають ґрунти від зсувів, вітрової та водної ерозії [2, с. 7].

Підприємства лісового господарства – це специфічні організаційні структури, котрі займаються посадкою, вирощуванням, доглядом, заготівлею та реалізацією лісопродукції. Головним завданням даних підприємств є ефективне використання лісу як відновлюваного природного ресурсу та виконання ними функцій відтворення, вирощування лісу відповідного цільового призначення. Право на заготівлю деревини покладено виключно на постійних лісокористувачів. Так само вони мають право власності на заготовлену ними продукцію та доходи від її реалізації. Заготівля деревини представляє собою комплексно-механізований процес, який включає лісорубні роботи [3, с. 166].

В умовах ринкової економіки величезне значення має самоокупність лісового господарства. Прибутки лісогосподарських підприємств складаються з грошей, які надходять за реалізацію деревини що відпускається на корені, і від реалізації готової продукції [2, с. 79].

Готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства. Це продукція, яка пройшла всі стадії виробничого процесу (обробки), отримала товарний стан, відповідає технічним умовам, стандартам або договорам замовників. До готової продукції лісового господарства можна віднести: деревину (хлисти, сортименти, хмиз, дрізки); пиломатеріали (дошки, бруси, планка, рейка, штапик тощо); столярні вироби та інші вироби з деревини; саджанці, гриби, живиця, сіно та інша продукція [3, с. 166].

Готова продукція лісогосподарської діяльності за формою може бути уречевлена – у вигляді товару, а також у вигляді виконаних робіт або наданих послуг. За ступенем готовності – готова, напівфабрикати, незавершене виробництво. За своїм походженням готова продукція лісу може бути тваринного і рослинного походження. Продукція рослинного походження поділяється на деревину та не деревину. І вже залежно від конкретного виду продукції в рамках галузевої облікової політики й облікової політики підприємства мають бути визначені одиниці обліку.

Таким чином, визначальними факторами, від яких залежатиме оцінка, порядок відображення в бухгалтерському обліку, організація аналізу, контролю, планування та прогнозування готової продукції лісогосподарської діяльності буде організаційна структура підприємства лісового господарства, поділ лісів за призначенням, форма та ступінь завершеності виробництва готової продукції [4,

с. 199]. Лісовий дохід можна отримати не тільки за рахунок реалізації деревини. Джерелом прибутку може слугувати й сінокосіння, випасання худоби, бджільництво, заготівля живиці, березового соку, збір ягід, грибів, лікарської та технічної сировини, використання лісів для відпочинку. З метою найповнішого використання побічних продуктів лісу лісовпорядкування повинно передбачити перспективу їхнього розвитку без шкоди для лісових насаджень [2, с. 81].

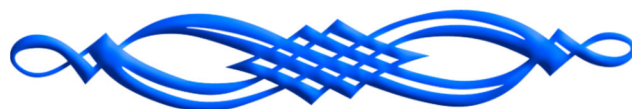
Продукція лісозаготівель, яка знаходиться на первинних складах (на лісосіках та верхніх складах) та у вигляді не розкряжованих хлестів (на всіх франко) належить до незавершеного виробництва і не вважається готовою продукцією. Виробництво лісопродукції характеризується особливостями, які необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку лісогосподарських підприємств [3, с. 166]. Готова продукція відноситься до запасів, її визначення та оцінка здійснюються згідно з П(С)БО 9 «Запаси». Готова продукція підприємств лісового господарства обліковується на активному рахунку 26 «Готова продукція», за дебетом рахунка відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю. Списання готової продукції на склад із виробництва (рахунок 233) після додаткових витрат по вивезенню здійснюється на рахунок 26 «Готова продукція» по фактичній собівартості. Порядок формування собівартості лісопродукції повинен відповідати П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати».

Лісопродукція незавершеного виробництва, що знаходиться на лісосіках і проміжних складах, та не розкряжовані хлести на кінцевих складах обліковуються на субрахунку 232 «Лісогосподарське виробництво». При прийнятті на підприємстві технології організації робіт, коли лісопродукція вивозиться з лісосік і проміжних складів з подальшою реалізацією, то її слід відносити до готової продукції та щомісячно списувати з субрахунку 232 на субрахунок 233 [3, с. 166].

Отже, удосконалення теоретичних і методичних засад бухгалтерського обліку щодо формування і використання лісових ресурсів сприятиме підвищенню ефективності управління лісогосподарською галуззю та нарощуванню її виробничого потенціалу.

Список використаних джерел

1. Свиреденко В.Є, Бабіч О.Г., Киричок Л.С. Лісівництво. Підручник. За ред. В.Є. Свиреденка. К.: Арістей, 2005. 544 с.
2. Гірс О.А., Новак Б.І., Кашпор С.М. Лісовпорядкування: Підручник. К.: «Арістей», 2004. 384с.
3. Ковбаса Т.А. Облікове забезпечення заготівельної діяльності підприємств лісового господарства. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 12(2). С. 164-168
4. Сторожук Т.М., Дружинська Н.С. Готова продукція лісогосподарської діяльності, її форми та види. *Економічний вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 4. С. 193-203.



Марина Єрмолаєва

*к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю,*

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ: ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ В СВІТЛІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

Здійснення господарської діяльності неможливе без проведення розрахунків з покупцями, постачальниками, бюджетом, персоналом. Більшість розрахунків здійснюється у безготівковій формі, але на долю готівкових розрахунків дотепер припадає значна частка. Слід зазначити, що діюче законодавство суттєво обмежує суми готівкових розрахунків. Так, відповідно до п. 6 Положення № 148 господарюючі суб'єкти можуть проводити розрахунки готівкою між собою в сумі, що не перевищує 10 тисяч грн.. протягом робочого дня. При розрахунках із фізичними особами сума готівкових розрахунків обмежується сумою 50 тисяч грн. [1].

НБУ намагається максимально зменшити обсяги готівкових розрахунків, але на сьогодні розрахунки готівкою присутні в багатьох сферах. За даними НБУ станом на 1 січня 2021 року в обігу перебувало готівки на суму 558,5 млрд. грн., в тому числі 3 млрд. шт.. банкнот на суму 555,1 млрд. грн. та 13,5 млрд. шт. монет на суму 3,2 млрд. грн. При цьому на одного громадянина України припадало 72 банкноти та 149 монет [2].

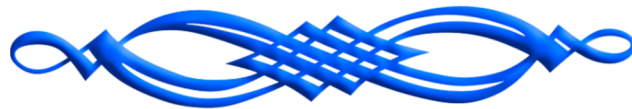
У порівнянні з 2019 роком готівковий обсяг в Україні збільшився на 133,4 млрд. грн., або на третину. Збільшення готівкового обігу відбулося внаслідок впливу причин об'єктивного та суб'єктивного характеру. До об'єктивних причин слід віднести вплив пандемії корона вірусу на економіку світу в цілому, зокрема й на Українську. Карантинні обмеження, спад виробництва та інші фактори сприяли зростанню грошових заощаджень українців та збільшенню попиту на високоліквідні активи. З іншого боку карантинні обмеження сприяли збільшенню обсягів розрахунків за допомогою банківських карток, оскільки громадяни, що перебували на ізоляції, здійснювали закуплю ліків, продуктів харчування, сплачували за послуги не виходячи з дому [2].

Крім впливу пандемії, на поширення готівкових розрахунків впливають фактори суб'єктивного характеру. Одним з таких факторів демографічний. За даними Пенсійного фонду України станом на січня 2022 р. в Україні налічується 10,8 млн. осіб пенсійного віку [3]. З них значна кількість осіб у віці, що перевищує 70 років, оскільки за даними Держстат України середня тривалість життя після виходу на пенсію для чоловіків і жінок в Україні становить 13-17 років. Щорічно така тривалість збільшується. Тому, щорічно кількість людей похилого віку в Україні буде збільшуватись.

Помічено, що людям похилого віку часто складно використовувати і опанувати новітні технології проведення розрахунків, тому вони надають перевагу готівковим розрахункам. Значна частка громадян похилого віку проживає у сільській місцевості

Список використаних джерел

1. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України : затв. Наказом НБУ 29.12.2017 р. № 148. Дата оновлення 10.12.2021 р. № v0132500-21. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>
2. НБУ: хоч обсяг готівки торік зріс на третину, її частка в грошовій масі не змінилася. *Фінанси та економіка*. 23.01.2021 р. URL: <https://finbalance.com.ua/news/nbu-khoch-obsyah-hotivki-zris-na-tretinu--chastka-v-hroshoviy-masi-mayzhe-ne-zminilasya>
3. Розподіл пенсіонерів по видах призначених пенсій та динаміка їх чисельності за розмірами пенсій. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2151417-rozpodil-pensioneriv-po-vudah-pryznachenyh-pensij-ta-dynamika> (дата звернення 27.01.2022 р.)



Ніна Завидняк

*магістр 1 курсу з фаху «Облік і оподаткування»,
освітня програма «Облік і оподаткування бізнесу»*

*Науковий керівник: **Галина Колісник,***

*д. е. н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

м. Ужгород,

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Реформуванням системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності надає господарюючим суб'єктам більше самостійності в організації бухгалтерського обліку та виборі способів і методів ведення бухгалтерського обліку. Така самостійність реалізується шляхом формування облікової політики підприємства, що здійснюється на підставі положень чинного законодавства. Ступінь свободи підприємства у формуванні облікової політики обмежений державною регламентацією обліку, але серед існуючого переліку методик і облікових процедур допустимі альтернативні варіанти для підприємства. Проблемним залишається відсутність рекомендацій щодо правил обліку окремих фактів господарського життя. Якщо держава не встановлює спосіб ведення обліку з конкретного питання, то при формуванні облікової політики підприємство самостійно розробляє відповідний спосіб, виходячи з діючих положень чинного законодавства [3, с.45].

Раціональність ведення бухгалтерського обліку на підприємстві залежить від його організації. Необхідність формування облікової політики підприємства в ринкових умовах безпосередньо пов'язана з переорієнтацією обліку на надання своєчасної, достовірної, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності не тільки зовнішнім, а й внутрішнім користувачам

для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. В ринковій економіці бухгалтер повинен забезпечити контроль не лише за збереженням майна, але і за виконанням зобов'язань – власника підприємства. Формування облікової політики є важливим і непростим завданням, оскільки впливає на фінансові результати й ефективність діяльності підприємства. Поняття «Облікова політика» – новий термін, який з'явився з прийняттям Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4].

Ринкові відносини зумовлюють рекомендаційний характер численних положень нормативної бази та існування різних варіантів дій залежно від конкретних умов діяльності підприємства та впливу зовнішніх чинників.

Поняття «облікова політика» включає визначення взаємозв'язку між двома поняттями «облік» та «політика». Враховуючи, що облікова політика у даному дослідженні розглядається як частина бухгалтерського обліку, наведемо визначення бухгалтерського обліку відповідно до чинного законодавства. з 01.01.2018 р. Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». З 2018 року згідно з ч. 6 ст. 12 [4] Закону про бухгалтерський облік після подання першої фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності за МСФЗ підприємство зобов'язане вести бухгалтерський облік згідно з обліковою політикою, складеною за міжнародними стандартами.

Трактування терміну «облікова політика» як у міжнародному так і в вітчизняному законодавстві передбачає, що підприємство до початку звітного періоду вибирає в межах, встановлених стандартами або іншими нормативними документами, певні методи, методики, способи оцінки, форми організації обліку, які використовуються ним для ведення поточного обліку і складання фінансової звітності [6]. З одного боку це забезпечує однозначність тлумачення показників фінансової звітності, а з іншого – створює умови для здійснення фінансового менеджменту. Розглянемо трактування терміну «облікова політика» в зарубіжних та вітчизняних нормативних актах, яке представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Трактування терміну «облікова політика» в зарубіжних та вітчизняних нормативних актах [6]

Нормативний акт	Визначення поняття
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5]	Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (01.01.2018 року оновлено визначення) [4]	Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [6]	Облікові політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності

Під поняттям «політика» на рівні окремого підприємства розуміють форми і методи відстежування та підтримки пріоритетів для досягнення основних цілей підприємства. Це поняття припускає наявність альтернативних напрямів, вибір яких пов'язаний з процесом прийняття економічних рішень. Умови ринкових відносин передбачають наявність альтернатив щодо вибору напрямів розвитку, обсягів виробництва, ресурсів, джерел фінансування, форм і способів інвестицій тощо. Всі ці економічні рішення врешті-решт пов'язані з поняттям «політика». У господарській практиці набули значного поширення такі поняття, як економічна, облікова, податкова, соціальна, технічна, фінансова політика тощо.

Облікова політика підприємства – низка правил, принципів, домовленостей та практик застосування при веденні бухгалтерського обліку та складанні й поданні фінансової звітності, що закріплені в *Наказі (положенні) про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку*.

Підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства, з урахуванням вимог національних /міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Обрана підприємством облікова політика застосовується всіма філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами незалежно від їх місцезнаходження.

Оскільки облікова політика – це політика не бухгалтерії, а підприємства, до робочої групи з розробки облікової політики залучаються всі фахівці, які провадять необхідні попередні розрахунки з метою оцінки не тільки вигоди та переваги теперішнього часу, але й, по можливості, передбачення майбутніх наслідків. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підготовчому етапі обирається раціональна форма організації обліку із запропонованого (ст. 8 Закону № 996-XIV) переліку[4]:

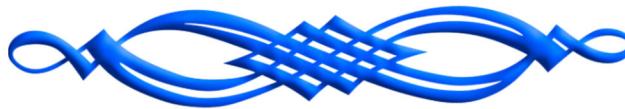
- введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;
- користування послугами фахівця з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;
- ведення бухгалтерського обліку на договірних засадах централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;
- самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства.

На сьогодні порядок формування облікової політики в Україні регулюється рядом нормативно-правових актів різного підпорядкування, основними з яких є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства. Облікова політика відображається в наказі по підприємству або положенні. До наказу про облікову політику додають додатки: робочий план рахунків, графік документообігу, посадові інструкції, склад апарату бухгалтерії, склад апарату внутрішнього контролю, форми документів,

не передбачені в установленому порядку, та ін. Формування облікової політики підприємства належить до найважливіших питань організації бухгалтерського обліку. Правильне її формування та реалізація сприятимуть достовірному визначенню фінансового результату, оптимізації оподаткування, уникненню фінансових санкцій і навпаки формальний підхід до складання облікової політики негативно позначиться насамперед на фінансових результатах та проявиться у високому рівні податкового навантаження на підприємство.

Список використаних джерел

1. Колісник Г.М. Мета та значення облікової політики підприємства: в умовах застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації: матеріали ІХ міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14-15 травня 2021 року). Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2021. 540 с. С. 61-65.
2. Колісник Г.М. Облікова політика підприємства: сутність, мета, побудова та особливості застосування / Менеджмент, фінанси та підприємництво: стан, аналіз тенденцій та науково-економічний розвиток: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 24 лютого 2018 року). ГО «Львівська економічна фундація». Львів: ЛЕФ, 2018. 116 с.
3. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. с. 373 с.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України поточна редакція від 01.07.2021 №996-ХІV. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.01.2022).
5. Про Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України поточна редакція від 10.08.2021р. № z0336-13 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 21.01.2022).
6. Про облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 21.01.2022).



Владислав Загоруйко

студент I курсу групи Е 11

Відокремленого структурного підрозділу

Кам'янець-Подільський Фаховий коледж НРЗВО «КПДІ»

науковий керівник: Ірина Гуменюк,

к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут,

м. Кам'янець-Подільський

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

Розвиток ринкових відносин, виникнення недержавної форми власності суттєво змінили систему фінансового контролю в Україні. Потреба у гарантії достовірності, об'єктивності та законності фінансової звітності для широкого кола її користувачів зумовила виникнення і подальший розвиток в Україні аудиту як незалежної форми контролю. Аудит має тривалу історію у розвинених зарубіжних країнах і запозичений у вітчизняну практику. У той же час за десять років становлення аудиторської діяльності на законодавчій основі виокремилась низка проблем, які потребують першочергового розв'язання. [1, с. 12].

Таким чином, діяльність незалежної оцінки порядку внутрішнього контролю та одночасно і об'єктивного інформаційного джерела для керівників та власників - виконує саме внутрішній аудит.

Нинішній внутрішній аудит виконує низку різноманітних аудиторських завдань, серед яких основними є:

- аналіз та оцінка системи внутрішнього контролю в частині достовірності інформації, здійснення норм діючого законодавства, зберігаючи активи, ефективність і результативність праці окремих операційних та структурних підрозділів;
- аналіз та оцінка ефективності системи управління ризиками а також системи корпоративного керування;
- розкриття випадків зловживань;
- взаємодія із зовнішнім аудитором.

Аналіз світової практики організації внутрішнього аудиту висвітлює чітко служби внутрішнього аудиту а також їх співробітники у своїй професійній діяльності керуються внутрішніми документами, які розроблені у відповідності з українським та міжнародним законодавствами, Кодексом професійної етики внутрішнього аудитора, розробленим Інститутом внутрішніх аудиторів США, і відповідними Міжнародними стандартами аудиту [2, р. 17].

Взаємодія зовнішніх і внутрішніх аудиторів здійснюється під час виконання функцій останніми (Рис. 1):



Рис.1 Користувачі інформації

Як бачимо з рисунка 1 функції зовнішнього і внутрішнього аудиту майже однакові. Різниця лише у тому, що внутрішній аудит функціонує на підприємстві постійно, в нього 100% вибірка бухгалтерських проведеннь і фінансових показників, внаслідок чого підвищується ефективність оцінки ризиків фінансово – господарської діяльності підприємства. Зовнішній аудитор використовує значно меншу вибірку, його завдання дослідити «вузькі» місця та порівняти зі звітами внутрішнього аудитора з питань, що контролюються[3,с. 44].

Значний внесок у наукове та практичне дослідження проблем аудиторської діяльності зробили українські вчені та практики, зокрема: М. Т. Білуха, О. С. Бородкін, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, В. В. Головач, З. В. Гуцайлюк, Н. І. Дорош, С. Я. Зубілевич, Л. М. Крамаровський, А. М. Кузьмінський, М. В. Кужельний, Л. П. Кулаков-ська, О. Ю. Редь-ко, В. С. Рудницький, В. Я. Савченко, В. В. Сопко, Л. О. Сухарева, Б. Ф. Усач, Л. С. Шатковська, В.О. Шевчук.

Конструктивна взаємодія зовнішніх і внутрішніх аудиторів на підприємствах здатна принести позитивні результати всім учасникам процесу. У зовнішніх аудиторів, використовуючи результати роботи внутрішніх аудиторів, з'явиться можливість значного скорочення аудиторських процедур та обсягів тестів з підтвердження бухгалтерської звітності. З огляду на це незалежні аудитори можуть приділити більше уваги консалтинговим послугам у галузі бухгалтерського обліку, організації роботи і звітності бухгалтерської служби,

управлінні фінансами та податковому плануванні. Таким чином, впровадження внутрішнього аудиту та його ефективна робота, дають змогу скоротити витрати на обов'язковий аудит, не втрачаючи якості послуг [2, с. 20].

Загальні рамки взаємодії зовнішніх і внутрішніх аудиторів в ході незалежної (зовнішньої) перевірки викладено у міжнародному стандарті аудиту МСА «610 Розгляд роботи внутрішнього аудиту» (ISA 610 «Considering the Work of Internal Auditing»). Щодо служби внутрішнього аудиту, то питання про співпрацю з незалежним аудитором детально прописується у внутрішньо корпоративному положенні «Про службу внутрішнього аудиту».

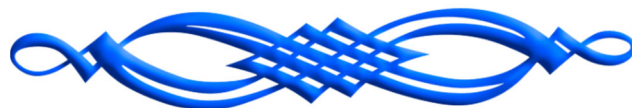
Взаємодія зовнішнього і внутрішнього аудиторів має бути заснована на позиції максимального сприяння виконання завдань незалежного аудитора та ґрунтуватися на концепції неупередженого підходу до оцінки ступеня довіри, яка надається внутрішнім аудитором.

До внутрішнього аудитора немає законодавчо визначених кваліфікаційних вимог і тому впровадження системи сертифікації цього виду діяльності є одним з елементів підвищення якості наданих послуг. Оцінити результати та ефективність роботи внутрішнього аудитора можливо за допомогою простеження механізму його взаємодії з зовнішнім, що принесе позитивні результати всім учасникам процесу.

Особливої актуальності набуває питання здійснення процедур внутрішнього аудиту з використанням інформаційних систем і комп'ютерних технологій, а також розробка практичних рекомендацій з їх застосування. Спеціальні комплексні, науково обґрунтовані дослідження інформаційного забезпечення аудиту відсутні, а у спеціальній літературі наведено лише фрагментарне його висвітлення. В той же час, якість аудиторської перевірки внутрішніми аудиторами, обґрунтованість її результатів повною мірою залежать від повноти та правильності вибору ними даних з усієї можливої їх сукупності.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Всеукраїнського Інституту внутрішніх аудиторів (ВІВА). URL: <http://www.iaa.com.ua>.
2. Офіційний сайт Всеукраїнської громадської організації «Гільдія Професійних Внутрішніх Аудиторів України» (ГПВАУ). URL: <http://www.gildia.kiev.ua>.
3. Новик І. В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві. Наукові записки, 2017. Вип. 2 (55). С. 188–196.



Юрій Канцедал

студент 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Світлана Тютюнник,

к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та

економічного контролю,

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ

Основним джерелом інформації про діяльність підприємств є дані бухгалтерського обліку та складена на їх основі фінансова, податкова, статистична та інші види звітності. Тому, забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та їх відбиття у фінансовій звітності аграрних підприємств можливо лише за рахунок систематичного контролю облікових процесів. Основним інструментом здійснення такого контролю є інвентаризація. На сьогодні, залишаються не визначеними питання щодо безпосереднього застосування та проведення інвентаризації у аграрних підприємствах і такими, що потребують подальших досліджень.

Інвентаризація передбачає здійснення перевірки і документального підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов'язань (майно, вкладення підприємства в статутні фонди інших підприємств, розрахунки з дебіторами та кредиторами) підприємства [1].

На підприємстві інвентаризація проводиться для перевірки документального підтвердження наявності та стану, оцінки активів і зобов'язань підприємств. Інвентаризація представлена постійно діючою інвентаризаційною комісією, до складу якої обов'язково входить головний бухгалтер. За результатами інвентаризації складають акт інвентаризації [2].

С. Бардаш, вважає, що там де, інвентаризація здійснюється недоброякісно, невчасно виявляються нестачі та факти розкрадань, інформація фінансової звітності є недостовірною [3].

Є. Калюга вказує, що за допомогою інвентаризації виявляється до 90% усіх нестач і розкрадань. Інвентаризацію станом на 30 грудня проводять не більш як 30% підприємств [4].

Л. Коритник у своїх наукових працях зазначає, що значна кількість підприємств України формально здійснюють і не приділяють належної уваги інвентаризації застосування будь-яких способів вивчення інформації – це фікція [5].

Для вирішення основних завдань, що розв'язуються в процесі інвентаризації, необхідним є організаційне, технічне, економічне, юридичне та обліково-аналітичне забезпечення.

Методика проведення інвентаризації багатогранна. Кожне підприємство має свої, суголубо індивідуальні, підходи до її проведення. Методика - конкретизація методу, доведення його до положення, алгоритму, чіткого опису способів проведення [6].

Інвентарний процес слід розглядати через послідовність стадій його виконання, а саме: організаційної, підготовчої, технологічної та результативної. На кожній окремій стадії виконують інвентаризаційні процедури, які в свою чергу складаються з сукупності окремих інвентаризаційних прийомів.

Інвентаризаційні процедури - система методичних дій, які застосовуються суб'єктом інвентаризації з метою дослідження її об'єкта.

Інвентаризаційні процедури конкретизують зміст інвентаризаційного процесу. Інвентаризаційні прийоми - сукупність однорідних дій, що проводяться при виконанні окремих процедур для визначення фактичної наявності, стану об'єктів інвентаризації, визначення їх якісної роботи. Всі операції, які пов'язані з рухом матеріальних цінностей, на час інвентаризації повинні бути припинені.

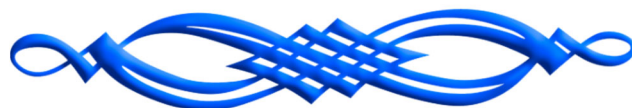
Питання проведення інвентаризацій на підприємствах залишаються актуальними, оскільки інформація, яку відображає дана процедура прямим чином впливає на достовірність даних у фінансовій звітності. Проте, ряд законодавчо-нормативних актів та документів щодо інвентаризації потребують подальшого удосконалення, оскільки не на всіх підприємствах інвентаризація проводиться згідно з нормами законодавства та має лише формальний характер.

Тому першочергово, проведення інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах повинно бути спрямоване на:

- 1) встановлення фактичної наявності або підтвердження розмірів дебіторської заборгованості;
- 2) визначення майна, що втратило свої споживчі властивості, зіпсованого, невикористаного і непотрібного у господарстві, а також того, що знаходиться поза обліком;
- 3) здійснення контролю за наявністю і станом майна, його рухом, використанням матеріальних, фінансових, нематеріальних, природних та енергоресурсів відповідно до затверджених нормативів по підприємству;
- 4) виявлення понаднормово використаних та невикористаних матеріальних цінностей;
- 5) перевірку дотримання правил і умов збереження майна, діючих положень про матеріальну відповідальність;
- б) контроль за станом обліку і звітності матеріально відповідальних осіб.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. / За редакцією М.Ф. Огійчука, В. Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін. К.: Вища школа, 2003. 800 с.
2. Власенко Н. М. Бухгалтерський облік аграрних підприємств: [навч. посібник]. К. : Центр навч. літ-ри, 2013. 267 с.
3. Бардаш С. А. Бухгалтерський облік: підручник. Житомир: ЖІТІ, 2012. С. 245.
4. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 360 с.
5. Коритник Л.П. Інвентаризація активів промислових підприємств в Україні: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». К., 2012. 20 с.
6. Музиченко А.О., Музиченко І.О. Особливості проведення інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах. Ефективна економіка. 2013. № 5. С. 4-9.



Ілля Каргін

*студент 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
природничо-економічного факультету К-ПНУ ім. І. Огієнка*

Науковий керівник: Андрій Ніколашин,

*к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства К-ПНУ ім. І. Огієнка
м. Кам'янець-Подільський*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕОЦІНКИ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Переоцінка необоротних активів – процедура дорога і клопітка. Причому судова практика свідчить про те, що податківці ретельно досліджують підстави для проведення переоцінки й відображення її результатів у обліку. І все ж таки переоцінка є доволі корисним інструментом, який дає змогу оптимізувати облікові дані.

Порядок проведення переоцінки основних засобів регламентує НП(С)БО 7, нематеріальних активів – НП(С)БО 8. Водночас переоцінку нематеріальних активів проводять нечасто. Пов'язано це з тим, що згідно з п. 19 НП(С)БО 8 підприємство може здійснювати переоцінку за справедливою вартістю на дату балансу тих нематеріальних активів, щодо яких існує активний ринок. Між тим нематеріальні активи активного ринку зазвичай не мають. Тому далі йтиметься про порядок переоцінки основних засобів, з яким підприємства стикаються частіше.

За нормами п. 16 НП(С)БО 7 підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо його залишкова вартість істотно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. Мінфін у листі від 20.03.2003 р. № 053-2940 дійшов висновку, що норма НП(С)БО 7 стосовно переоцінки основних засобів не є імперативною та має лише дозвільний характер. Підприємства можуть вести облік основних засобів за пріоритетною – історичною (фактичною, первісною) – вартістю придбання цих об'єктів або за переоціненою вартістю.

Отже, рішення про проведення переоцінки основних засобів приймає керівництво підприємства, переоцінка можлива, лише коли різниця між балансовою і справедливою вартістю істотна.

Мінфін рекомендує встановлювати кількісний критерій істотності відхилення залишкової вартості необоротних активів від їхньої справедливої вартості в діапазоні до 10 % справедливої вартості активу або 1 % чистого прибутку (збитку) підприємства (п. 34 Методрекомедацій № 561, пп. 2.20.1 Методрекомедацій № 635).

З огляду на наведене, підприємство має встановити в розпорядчому документі про облікову політику (положенні про облікову політику):

1) чи проводитиме воно переоцінку необоротних активів. Якщо ні, то потрібно вказати, що підприємство веде облік основних засобів за пріоритетною – історичною (фактичною, первісною) – вартістю придбання цих об'єктів;

2) у разі проведення переоцінки (облік необоротних активів підприємство веде за переоціненою вартістю) слід навести встановлений керівництвом критерій істотності відхилення залишкової вартості необоротних активів від справедливої вартості для проведення переоцінки.

У ситуації, коли підприємство прийняло рішення про переоцінку основних засобів, необхідно врахувати, що відповідно до п. 16 НП(С)БО 7 та п. 34 Методрекомендацій № 561 у разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату проводять переоцінку всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт. При цьому переоцінку основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже переоцінювали, надалі потрібно проводити з такою регулярністю, щоб їхня залишкова вартість на дату балансу істотно не відрізнялася від справедливої вартості.

Отже, якщо, скажімо, підприємство вирішило провести переоцінку певного обладнання, доведеться переоцінити всі основні засоби, що входять до групи «Машини та обладнання» (облік яких ведуть на однойменному субрахунку 104).

Не підлягають переоцінці малоцінні необоротні матеріальні активи й бібліотечні фонди, якщо на них нараховують амортизацію методами «50 % і 50 %» або «100 %» вартості, наведеними п. 27 НП(С)БО 7 (п. 16 НП(С)БО 7, п. 34 Методрекомендацій № 561).

Відповідно до ст. ст. 1, 8 Закону № 996 підприємство самостійно визначає принципи, методи і процедури, які використовує для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Нормативи не містять конкретного складу документів, які оформлюють у разі проведення переоцінки основних засобів. Зокрема, у п. 35 Методрекомендацій № 561 лише вказано, що дані про переоцінку (зміна вартості та зносу) відображають у регістрах аналітичного обліку основних засобів (інвентарна картка обліку основних засобів, книга обліку основних засобів, Відомість обліку необоротних активів і зносу).

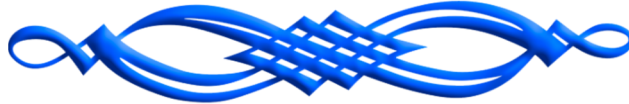
Водночас слід врахувати, що для визначення справедливої вартості основних засобів необхідно залучити незалежного оцінювача (ст. 7 Закону № 2658). Інакше оцінку майна може бути визнано недійсною, що передбачено ст. 8 Закону № 2658. На необхідність залучення незалежного оцінювача для переоцінки об'єктів основних засобів неодноразово звертали увагу офіційні органи (листи Мінфіну від 26.03.2009 р. № 31-34010-10/23-1462/1846, Держкомпідприємництва від 13.10.2005 р. № 8950, від 10.11.2005 р. № 9911). Під час переоцінки потрібно орієнтуватися на вартість без ПДВ, зазначену у звіті про незалежну оцінку (див. лист НБУ від 11.02.2008 р. № 12-112/199-1485).

Окрім того, необхідно мати в наявності розпорядчий документ (наказ, розпорядження) про проведення переоцінки основних засобів. Не завадить також скласти акт проведення переоцінки, який повинен містити обов'язкові реквізити первинного документа, передбачені ч. 2 ст. 9 Закону № 996.

Список використаних джерел

1. Ольховик О. Податковий облік переоцінки необоротних активів. Податки&Бухоблік. 2019. Вип. 43. URL.: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/may/issue-43/article-44643.html> (дата звернення 22.01.2022).
2. Михайлов М. Оцінка та переоцінка необоротних активів URL.: https://pidru4niki.com/13420120/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/otsinka_pereotsinka_neoborotnih_aktiviv (дата звернення 22.01.2022).

3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL.: <https://interbuh.com.ua/ru/documents/onemanuals/35131> (дата звернення 22.01.2022).
4. Поняття та основні вимоги до переоцінки ОЗ. URL: <https://sudexpert.vn.ua/a432049-pereotsinka-osnovnih-zasobiv.html> (дата звернення 22.01.2022).
5. Савчук Т. Важливі моменти ведення обліку переоцінки основних засобів. URL: <https://id-legalgroup.com/ua/blog/vajnie-momenti-vedeniya-ucheta-pereocenki-osnovnih-sredstv----tatyana-savchuk--ayditor-ID-Legal-Group> (дата звернення 22.01.2022).



Галина Колісник

*д. е. н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород,*

Вікторія Левкулич

*к. е. н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород*

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЗАДЛЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах економічної невизначеності для будь-кого економічного суб'єкта складним завданням є забезпечення економічної стійкості та ефективності. Це пов'язано не тільки із загальним станом економіки України, нестабільною інфляцією, децентралізації управління та контролю державою різних підприємницьких структур та іншими макроекономічними деформаціями, але і з низкою специфічних факторів, що посилюють ймовірність реалізації загроз економічній безпеці. Тому на даному етапі розвитку підприємств є гостра необхідність альтернативної та незалежної системи контролю та моніторингу їх діяльності, яка замість державного і міжвідомчого контролю, діє ефективно та, не порушуючи незалежності суб'єкта, що перевіряється, об'єктивно оцінює достовірність його звітності та розробляє шляхи нейтралізації виявлених помилок.

У країнах із ринковою економікою таку роль виконують незалежні аудитори та аудиторські фірми, замінюючи контролюючі органи, виступаючи в ролі експертів та свого роду третейських суддів [4,с.82].

У відповідності до закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 01.08.2021 року, № 2258-VIII, аудит фінансової звітності – це аудиторська послуга щодо перевірки показників фінансової звітності та даних обліку у відповідності з даним законом з метою висловлення незалежної думки аудитора у відповідності до вимог зазначених у національних

положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності [3].

За суб'єктами перевірки аудит поділяється на внутрішній та зовнішній. На наш погляд, зовнішня аудиторська перевірка є найбільш ефективною, оскільки дозволяє загалом оцінити не лише достовірність бухгалтерської звітності, а також якість системи внутрішнього контролю особи, що будується, що є особливо цінною функцією.

Необхідність зовнішнього аудиту у ринковій економіці обумовлюється тим, що власники, кредитори та інші зовнішні внутрішні зацікавлені користувачі позбавлені можливості самостійно переконатися в тому, що всі численні факти господарської діяльності та операції правильно відображені у фінансовій звітності.

Однією з найважливіших цілей внутрішнього контролю – це своєчасно запобігти нераціональним, неправомірним або незаконним діям або помилки при обробці інформації та виявити порушення, пов'язані з веденням фінансово-господарської діяльності та визначити відповідальність за неправомірні дії. Тому аудиторська діяльність дозволяє знижувати витрати, які можуть виникнути в наслідок неправильної оцінки фінансової звітності, що безумовно підвищує ефективність роботи організації. Крім цього, за допомогою достовірного аудиторського висновку можна виявити ті проблеми на підприємстві, які ретельно ховалися співробітниками, або в силу відсутності професійних навичок не були вчасно розпізнані та усунуті.

Потреба в аудиті фінансової (бухгалтерської) звітності обумовлена низкою переваг [3]:

1. Перша перевага полягає в тому, що фінансова звітність може бути схильна до спотворень через вплив множини факторів, аудиторська перевірка забезпечує знаходження помилок у даній звітності, що призводить до зменшення ймовірності виникнення проблем з законодавством та збільшення швидкості прийняття рішень у галузі планування стратегії розвитку підприємств;

2. Аудит передбачає перевірку системи внутрішнього контролю, що показує рівень готовності даної системи до своєчасного виявлення деструктивних факторів, що призводить до зниження ризику виникнення загроз;

3. Наступною перевагою є той факт, що аудит дозволяє уникнути розбіжностей між партнерами, завдяки тому, що це підприємство піддається об'єктивному аналізу з боку незалежного аудитора;

4. Потреба в аудиті фінансової (бухгалтерської) звітності обумовлена також полегшенням процедури отримання фінансової допомоги завдяки наданню проаналізованих аудитором документів про фінансовому становищі підприємства;

5. Спрощення відносин із податковими органами, оскільки підвищується ступінь довіри після проведеної аудиторської перевірки та знижується ризик знаходження помилок у податковій декларації.

За допомогою залучення зовнішнього аудиту підвищується ефективність виконання підприємством таких функцій, як управління, контролю, організації, планування, мотивації та управління. Звідси слідує що результати аудиторської перевірки можуть бути основою напрямків розробки нових шляхів розвитку та підвищення ефективності функціонування всього підприємства. Розглянемо

докладніше, яким же Таким чином, аудит впливає на підвищення результативності (рисунок 1.).



Рис. 1. Функції аудиту та їх вплив на підвищення результативності

В рамках контрольної функції, зовнішній аудит сприяє виміру результатів діяльності підприємства, порівнюючи їх із планом, а також удосконалюючи контрольні процедури, що знаходить своє вираження у проведенні аудиту фінансової звітності системи внутрішнього контролю, здійснення процедур за погодженням, а також підготовки відповідних рекомендацій. Аудит звітності необхідний підтвердження правильності фінансових результатів діяльності підприємства та його майнового стану. Виходячи з цього, слід поява впевненості у достовірності використовуваних даних, що допоможе адекватно оцінити досягнення поставлених цілей на етапі планування та порівняти результати із планом.

У рамках функції організації слід зазначити, що вона знаходиться в взаємозв'язки із результатами зовнішнього аудиту. Це обумовлено тим, що за Завдання менеджменту аудиторі беруть участь у консультуванні з приводу реорганізації відділів, чи підприємства у цілому. Крім цього, вони надають послуги за погодженням, проводять тематичну перевірку територіальних підрозділів та головного офісу підприємства, надають управлінське

консультування. Таким чином, менеджмент підприємства отримує необхідну консультативну підтримку під час проведення організаційних проектів, а також необхідну допомогу при здійсненні тих чи інших заходів.

Функція планування на практиці – це розробка стратегічних та оперативних планів, і навіть використання різних прогнозів. Таким чином, на рік уперед складаються бюджети, необхідні для досягнення поставлених цілей підприємства, періодично провадиться їх коригування виходячи з змін, що відбулися в кон'юнктурі ринку, прогнозах чи поточному стані підприємства. Необхідно відмітити, що компанія отримує інформацію про свої переваги, якщо зовнішній аудитор проводить незалежну оцінку прогнозів, планів та бюджетів, а також висловлює свої міркування, дає поради. Крім цього, поширена послуга з підготовки прогнозів розвитку ринку на замовлення підприємства, при цьому аудит прогнозів та планів може виступати як окремою аудиторською послугою, а також здійснюватися в процесі аудиту фінансової звітності, якщо аудитор визнає за необхідне висловити клієнту свої міркування та рекомендації [1,с.117-119].

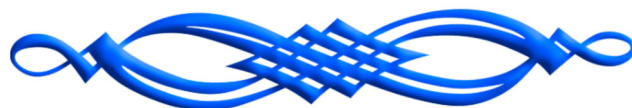
Наступна функція, яка відіграє не менш важливу роль, – це функція мотивації, яка полягає в тому, що підприємство залучає аудиторів для проведення тестування персоналу різних відділів та навчання кадрів, і навіть аудиту системи внутрішнього контролю.

Характеризуючи функцію управління підприємством, важливо виявити використання результатів зовнішнього аудиту та для сполучних процесів. Для сполучного процесу прийняття управлінських рішень важливі послуги аудиторів, які безпосередньо впливають на прийняття рішення, що надають менеджменту достовірну, своєчасну та повну інформацію. До них належать: юридичне, податкове консультування, консультації щодо покращення фінансово-господарського стану, управлінське консультування, включаючи консультування з питань злиття та поглинання, впровадження нового програмного продукту.

Таким чином, ефект здійснення підприємством усіх чотирьох функцій управління посилюється при використанні результатів зовнішнього аудиту. Можна зробити висновок, що аудиторська перевірка допомагає виявити слабкі місця у виробничій діяльності та підвищити результативність господарюючого суб'єкта, отже – підвищує ефективність функціонування.

Список використаних джерел

1. Колісник Г. М., Слюсаренко В. Є. Аудит: навч. посіб. 2-ге видання перероблене і доповнене. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 342 с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність від 01.08.2021 року № 2258-VIII ВР. із змінами і доповненнями. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Шурпенкова Р.К., Демко І.І. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. К.: УБС НБУ, 2011. 287 с.



Лілія Комариця

Студентка гр. ОА 41 спеціальності «Облік і оподаткування»,

Науковий керівник: Анна Сафарова,

к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ В ОПТИМІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На даний момент проблема оптимізації оподаткування для всіх господарюючих суб'єктів вважається однією з найбільш значущих. Більшість компаній з цією метою скорочують витрати, прагнуть легального зменшення податкових виплат у бюджет, що отримало назву «податкова оптимізація». Податкова оптимізація являє собою цілеспрямовані дії платника податків, які дозволяють йому максимально мінімізувати податкові платежі в бюджет і при цьому не порушити чинне законодавство про податки і збори.

Метою даного дослідження є вивчення сутності та ролі податкового планування, пошук шляхів та методик оптимізації оподаткування господарюючих суб'єктів, зокрема огляд перспектив зменшення податку на прибуток.

Межею податкової оптимізації прийнято вважати дозволу на законодавчому рівні поведінку платників податків, при якій знижуються податкові платежі [1, с. 210]. В процесі оптимізації податкового тягара одна з найважливіших ролей відводиться податковому плануванню, складовою частиною якого є формування податкової політики організації та методів податкового регулювання і податкового контролю, що застосовуються при здійсненні фінансово-господарської діяльності.

Вчена Стешенко Ю. А. вважає, що податкове планування являє собою комплекс взаємопов'язаних дій платника податків щодо зменшення платежів до бюджету, які спрямовані на зростання фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта [1, с. 211].

Важливо починати займатися податковим плануванням заздалегідь, а саме до настання звітного податкового періоду. Найдоцільніше, починати планування ще на стадії пошуку і укладення договору (угоди) з контрагентом, оскільки в даному випадку у компанії є певний часовий буфер, протягом якого можна запланувати суму сплату податків до бюджету, а також при наявності можливості вжити заходів для її мінімізації [2, с. 392].

Однак, важливо пам'ятати, що оптимізація оподаткування – це процес не лише місцевого характеру, що розгортається всередині однієї конкретної організації або підприємства, це також процес, що реалізується на державному рівні за допомогою законодавчої діяльності та є елементом його податкової політики [3, с. 209]. Не можна не погодитися, що державна політика в галузі оподаткування є головним інструментом за допомогою якого рік у рік держава забезпечує підвищення ефективності оподаткування на рівні країни в цілому.

Саме тому при формуванні стратегії оптимізації необхідно враховувати податкову політику країни, адже від того, наскільки ефективна державна податкова політика, залежить вибір механізму та методу оптимізації. Стосовно рівня компанії, тобто мікроекономічного рівня, тут основними інструментами є податкове адміністрування, управління ризиками підприємства, а також корпоративне планування [3, с. 209].

Податкове планування має значний вплив як на діяльність підприємства у цілому, так і на ефективність здійснюваної ним діяльності. У зв'язку з цим топ-менеджери компанії повинні враховувати ризики при виборі тієї чи іншої норми податкового планування.

Ефективність податкового планування значним чином залежить від методів, які в ньому використовують. Окремо розрізняють методи стратегічного та поточного податкового планування.

Серед методів стратегічного податкового планування виокремлюють вибір місця реєстрації підприємства, його територіального розташування, юрисдикції, організаційно-правової форми та видів діяльності, визначення часток та складу засновників, формування внутрішньої організаційної структури фірми

До напрямків поточного податкового планування належать вибір облікової політики компанії, форм оплати праці працівників, врахування стратегії і тактики під час укладання господарських договорів, планування податкових платежів, застосування схем з оптимізації податкових платежів [4, с. 209].

Для того, щоб застосувати будь-які методи оптимізації оподаткування податку на прибуток, необхідно звертати особливу увагу на те, щоб вони були законними. В іншому випадку, працівники податкової інспекції в процесі проведення виїзної перевірки за допомогою ресурсів, що є в їхньому розпорядженні, виявлять ознаки створення схеми «мінімізації» оподаткування, та донарахують відповідні суми податку на прибуток [1, с. 214].

На сьогоднішній день існує безліч напрямів оптимізації цього податку. Зокрема, це може бути:

- підтвердження видатків, понесених підприємством, що спрямовані на отримання доходів (як доходів від реалізації, так і позареалізаційних доходів) відповідними документами. Будь-який факт фінансово-господарського життя підприємства має бути в обов'язковому порядку документально підтверджено, оскільки в іншому випадку у податкової інспекції виникнуть питання [2, с. 393].

- підтвердження та обґрунтування віднесення витрат, понесених організацією, до поточних витрат, а не до витрат майбутніх періодів;

- безперервний моніторинг і контроль витрат, регульованих з метою оподаткування прибутку, наприклад, видатків на відрядження, страхування майна, страховку працівників;

- у процесі укладання угод із замовниками заздалегідь обмовляти та прописувати у відповідному пункті договору умову переходу права власності на продукцію, а саме, здійснення переходу права після здійснення оплати;

- документально підтверджувати віднесення дебіторської заборгованості до сумнівних боргів для того, щоб сформувати резерв сумнівних боргів;

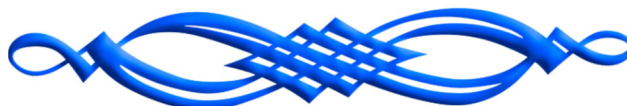
- організацією може бути застосований метод прискореної амортизації, наприклад, для придбання будь-якого майна в лізинг: лізингоотримувач має право одночасно відносити всю суму лізингового платежу на витрати. Як правило, в цей платіж входить не лише сума винагороди лізингодавця, а й частина вартості об'єкта лізингу. При звичайній купівлі майна його вартість переноситься на витрати за допомогою амортизації [3, с. 208].

Оптимізація оподаткування переважно залежить від розробленої у компанії грамотної облікової політики. Перш ніж вибрати той чи інший спосіб обліку, організації необхідно обґрунтувати свій вибір за допомогою розрахунків податків, величина яких залежить від альтернативного способу обліку, та переконатися у правильності зробленого вибору [1, с. 216]. Це допоможе фірмі уникнути проблем з податковими інспекторами, а також оптимізувати податки, що сплачуються.

Отже, сьогодні кожен суб'єкт господарювання, який прагне збільшення прибутку, повинен вести податкове планування, а також розробляти й використовувати у своїй роботі способи податкової оптимізації. Будь-який керівник компанії повинен мати знання в галузі податкового законодавства, адже в іншому випадку, відсутність таких знань може призвести до того, що компанія в умовах жорсткого конкурентного середовища не зможе зайняти лідируючі позиції на ринку і поступиться своїм місцем конкуренту. Але при цьому слід пам'ятати, що мінімізація оподаткування має застосовуватись у розумних межах. Для цього застосовуються легальні пільги та податкові визволення, дозволені законодавством. Такі дії не спричиняють стягнення пені, податкові санкції та донарахування податків. Важливо застосовувати комплексний підхід, де витрати на оптимізацію мають бути значно нижчими, ніж прибуток від неї.

Список використаних джерел

1. Стешенко Ю. А. Ключові напрямки реформування податкової системи для забезпечення економічного росту. Інноваційний розвиток економіки. 2018. № 3 (45). С. 210-218.
2. Федішин Н. І. Методи податкового планування суб'єктів господарювання. Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури. Львів, 2016. С. 392–394.
3. Орицин Т. М. Напрями оптимізації податкового навантаження підприємств в контексті податкового планування. Економіка та суспільство. 2021. (25). С. 208-209. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-82>.
4. Жураковська, Г. Є. Методи податкового планування. Наука – перші кроки: тези доп. XIV регіон. студент. наук.-техн. конф. Маріуполь. 2020. С. 208–210. URL: <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/27480>.



Олег Кутасевич

студент 4 курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Олег Коркушко,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім.С.Юрія,

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

За останній час, коронавірус став найбільш згадуваним словом і докорінно змінив повсякденне життя більшості людей. У багатьох країнах люди не можуть ходити на роботу, діти не можуть ходити до школи, магазини закриті тощо. Уряди багатьох країн ухвалили певні заходи, щоб зупинити поширення інфекції і ці заходи також впливають на процес ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності - лише деякі статті фінансової звітності залишаються непорушними поточною ситуацією. Саме тому існує ряд питань щодо наслідків пандемії для підготовки фінансової звітності на основі діючих правил МСФЗ. Міжнародні стандарти фінансової звітності є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання [2, с. 5].

Першочергово постає питання, чи застосовуватиметься бухгалтерський принцип безперервності діяльності в умовах карантину?

У відповідності до Концептуальних основ МСФЗ, підприємство має підготувати фінансову звітність відповідно до припущення про безперервність діяльності (англ. «Going concern assumption»). Тобто, використовується припущення, що підприємство не має ні наміру, ні необхідності припинити своє існування або припинити свою комерційну діяльність [1, с.14].

Відповідно до МСБО (IAS) 1 «Подання фінансової звітності», керівництво компанії має оцінити здатність підприємства продовжувати діяльність безперервно. Це означає, що таку оцінку не роблять на звітну дату. Оцінка безперервності діяльності робиться до випуску фінансової звітності.

Зараз ніхто не може прогнозувати або взяти на себе фінансові наслідки самої пандемії і заходів, що вживаються владою, щоб зупинити її. Однак, якщо підприємство як і раніше складає фінансову звітність під час пандемії, обов'язково потрібно оцінити здатність компанії вижити в поточних умовах і продовжувати діяльність. Після того, як буде зроблена ця оцінка, отримаємо два варіанти:

1. Оцінюємо, що компанія здатна продовжувати діяльність безперервно (Іншими словами, керівництво компанії вважає, що компанія зможе пережити пандемію).

2. Оцінюємо, що компанія не здатна продовжувати діяльність безперервно (Іншими словами, керівництво вважає, що компанія не виживе протягом 12 місяців).

Наступним актуальним моментом в умовах пандемії є очікуваний кредитний збиток від фінансових активів. Навіть якщо підприємство не зачепила безпосередньо пандемія і пов'язані з нею обмеженнями, все це здатне стосуватися клієнтів підприємства.

Поточна ситуація може сильно вплинути як на обсяги продажів, так і на здатність покупців погасити дебіторську заборгованість. В результаті, очікуваний кредитний збиток від фінансових активів може виявитися набагато більше, ніж оцінювалось на основі історичної інформації і попередніх прогнозів.

Очевидно, що всі прогнози, зроблені до введення карантину, просто застаріли і більше не застосовуються.

МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти» говорить, що очікувані кредитні збитки (ОКЗ) відображають неупереджену та виважену з урахуванням ймовірності суму, визначену шляхом оцінки діапазону можливих результатів. Потрібно використовувати обґрунтовану і підтверджену інформацію про минулі події, поточні умови і прогнозовані майбутні економічні умови, доступну на звітну дату без надмірних витрат або зусиль.

Міністерство фінансів України дало роз'яснення щодо обліку очікуваних кредитних збитків із застосуванням МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» з огляду на поточну невизначеність, що виникає внаслідок пандемії Covid-19 [4].

Значної уваги потребує питання щодо знецінення активів. Стандарт МСБО (IAS) 36 «Зменшення корисності активів» перелічує кілька зовнішніх ознак знецінення активів.

Карантинні заходи, що вживаються урядами більшості країн, можна вважати дуже значними змінами, про які йдеться в IAS 36. Тому, якщо підприємство чи компанія схильні до цього зовнішнього індикатору знецінення, потрібно перевірити свої активи на знецінення. Це особливо актуально в таких галузях, як туризм, бари і ресторани, розваги тощо.

У таких компаніях справедлива вартість активів, а також цінність використання активів буде знижуватися, з однієї простої причини: очікувані майбутні грошові потоки, які генеруються за допомогою активу (або генеруючої одиниці) будуть значно нижчі. Закритий бізнес не створює будь-яких грошових потоків під час закриття.

Ведучи мову про формування фінансової звітності в умовах пандемії, варто згадати про події після звітного періоду. Відповідно до стандарту МСБО (IAS) 10 «Події після звітного періоду», необхідно: визначити значні події, що відбулися після закінчення звітного періоду; визначити, чи є ці події коригувальними або некоригувальними; скорегувати фінансові звіти для відображення коригувальних подій або розкрити некоригувальні.

Описані вище питання підготовки фінансової звітності - це те, що зачепило поточною ситуацією з пандемією в найбільшій мірі. Але цей перелік не є

вичерпним. До інших потенційних ділянок обліку, на які вплине пандемія, належать:

- Резерви (оціночні зобов'язання), що враховуються відповідно до МСБО (IAS) 37 - можливо будуть потрібні реструктуризація або резерви для обтяжливих договорів;

- Оцінка запасів відповідно до МСБО (IAS) 2 - можливо, вартість різних видів запасів буде знижуватися, тільки тому, що деякі з них можуть мати обмежений термін придатності (і не можливо буде продати їх в зв'язку з припиненням роздрібною торгівлі), або покупці просто знизять або припинять закупівлі;

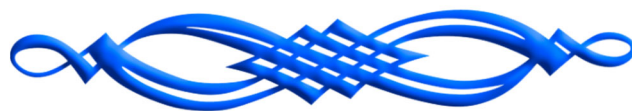
- Договори з покупцями відповідно до МСФЗ (IFRS) 15 - у деяких покупців не буде достатньо грошей, щоб виконати свої договірні зобов'язання, і це може призвести до дострокового припинення або зміни договорів.

- Договори оренди відповідно до МСФЗ (IFRS) 16 - в деяких випадках орендодавці, можливо, змінять графік орендних платежів, щоб полегшити життя своїх орендарів, в тому числі, завдяки законодавчим заходам, що вживаються владою. Це може призвести до обліку зміни оренди або обліку змінних орендних платежів [3].

Вищезазначений список можна продовжувати, адже ситуація з пандемією може вплинути на майже всі ділянки фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Кузнецова С. О., Чернікова І. Б. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. Харків : Видавництво «Лідер», 2016. 318 с.
2. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2016. 360 с.
3. Коркушко О. Н., Свирида О.В. Формування фінансової звітності за міжнародними стандартами в умовах пандемії. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 47. С.186-189.
4. МСФЗ 9 та Covid-19 / Ліга Закон: Законодавство України. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU20016.html (дата звернення: 23.01.2022).



Лега Ольга

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Людмила Яловега

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Тетяна Прийдак

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Полтавський державний аграрний університет,

м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПОДАТКОВОГО АНАЛІЗУ

У системі ризиків підприємницької діяльності значна частка належить податковим, які можуть і зменшити прибуток, збільшивши збитки, і зменшити прибутковість підприємства тощо. Контроль за податковими ризиками можна здійснювати через аналіз, прогнозування та оптимізацію.

Ключовим завдання податкового аналізу є обґрунтування економічних рішень, спрямованих на оптимізацію податкових витрат. Підґрунтям оптимізації оподаткування підприємства слід вважати формування інформаційної податкової бази - податкових документів, зміст та форми яких відображає систему зведених взаємопов'язаних обліково-податкових показників.

Інформацію для податкового аналізу класифікують за внутрішніми і зовнішніми джерелами. Зовнішня податкова інформація включає податкове законодавство, інструкції, спеціальну літературу з методик податкового планування. Також, на нашу думку, до такої інформації доцільно віднести інформацію фіскальних органів – Листи «про результати опрацювання зібраної податкової інформації щодо проведення фінансово-господарських операцій», Результати податкових перевірок (акти (довідки) камеральної перевірки, документальної (виїздної) перевірки, документальної (невиїздної) перевірки, акт (довідка) про результати фактичних перевірок тощо), Податкові повідомлення-рішення про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, визначену контролюючим органом [1].

Внутрішні джерела залежать від специфіки діяльності підприємства. До неї можна віднести інформація організаційного характеру статус, місце реєстрації, наявність структурних підрозділів, бюджети підприємства, також ставки податків, джерело сплати, наявність пільг, терміни сплати.

На нашу думку, внутрішні джерела податкової інформації доцільно поділити на групи:

1. Довідкова – документи, що містять довідкові відомості, які деталізують дані для обчислення податків, що розшифровують або обґрунтовують податкові розрахунки. Тут можна виділити документи, необхідні для обчислення податків

та документи довідкового характеру, що не впливають на обчислення сум податків.

2. Облікова – документи, що є зведеними формами обліку. Первинні документи бухгалтерського обліку, накопичуючись і систематизуючись у податковому обліку, підлягають узагальненню за певний період. Після цього в згрупованому вигляді документи визначають суму нарахованих податків, що підлягають внесенню в бюджети.

3. Звітно-декларативна – документи, у яких фіксуються податкові розрахунки й суми податків. За кожним податком існує єдиний розрахунковий документ, що подається платником податків у орган фіскальної служби у встановлений законодавством строк [1].

Для оптимізації податкових розрахунків та зниження податкових ризиків підприємства необхідно проводити аналіз інформаційної податкової бази. Податковий аналіз, виступаючи споживачем інформаційних даних, повинен виявити переваги і недоліки діючої системи інформації, сприяти її застосуванню для досягнення цілей організації, дозволяючи при цьому досягати цілей кожної з існуючих в організації систем обліку.

Податковий аналіз повинен проводитися, дотримуючись певної послідовності.

На думку Мельник О.В., на першому етапі податкового аналізу досліджуються податкова система в цілому та її окремі елементи, визначаються темпи зростання платежів по кожному з податків, їх динаміка, акцентується увага на тих податках і зборах, у динаміці яких відбулися зміни, визначаються причини цього. На другому етапі оцінюється відносно податкове навантаження на підприємство, яке показує якісну та кількісну характеристику впливу оподаткування на підприємство. Третій етап полягає у визначенні заборгованості підприємства за податками і зборами та порівняння заборгованості по роках із моменту її виникнення. На четвертому етапі здійснюється пошук шляхів мінімізації з використанням податкових пільг [2].

Барабаш Н.С., Никонович М.О. виділяють чотири етапи податкового аналізу: 1. Аналіз абсолютного податкового вантаження на підприємстві. 2. Аналіз відносного податкового навантаження на підприємстві. 3. Аналіз заборгованості підприємства за податками і зборами. 4. Аналіз упущеної вигоди мінімізації податкових платежів [3].

Легостаєва О.О., Лисьонкова Н.М. виокремили складові податкового аналізу. I. Факторний аналіз податкових платежів. II. Аналіз структури і динаміки податкових платежів. III. Аналіз податкового навантаження підприємства. IV. Аналіз податкової заборгованості підприємства [4].

На нашу думку, послідовність здійснення податкового аналізу залежить від специфіки діяльності суб'єкта господарювання. Доцільно виділити три етапи:

1. Організаційний – уособлює оцінку існуючої системи оподаткування господарюючого суб'єкта: загальний аналіз і розгляд елементів системи оподаткування економічного суб'єкта; визначення основних чинників, що впливають на податкові показники; оцінка методики нарахування податкових платежів; оцінка документообігу та вивчення функцій і розподіл повноважень

служб і виконавців, відповідальних за нарахування і сплату податків; попередній розрахунок податкових показників економічного суб'єкта.

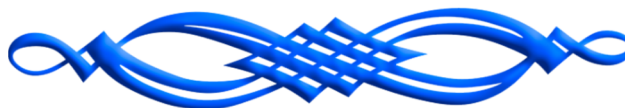
2. Основний – передбачає аналіз податкової інформації, порівняння з періодом попереднього року, визначення основних факторів впливу на податкове навантаження підприємства, чинники, які впливають на прибутковість або збитковість підприємства, розрахунок планових показників діяльності підприємства (собівартість, податкові платежі, навантаження тощо). Особливу увагу потрібно приділити аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом в розрізі податків та зборів.

3. Підсумковий – узагальнюються результати податкового аналізу щодо правильності оподаткування. На підставі проаналізованої інформації виявляються ризики за певний період та приймаються управлінські рішення щодо оптимізації податкових розрахунків.

Отже, податковий аналіз можна ідентифікувати як комплексне вивчення податкової інформації підприємства за певний період, оцінка правильності оподаткування окремими податками та відображення у податковій звітності з метою виявлення ризиків за відповідний період та пошук альтернативних варіантів для вирішення проблемних питань. Виокремлені етапи здійснення податкового аналізу є невід'ємними для прийняття виважених управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Лега О. Використання податкової інформації у розрахунках з бюджетом. *Agricultural and Resource Economics : International Scientific EJournal*. 2017. Vol. 2. No. 3. Pp. 63–74. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/318/1/120-279-1-SM_Стаття.pdf. (дата звернення 28.01.2022).
2. Мельник О.В. Податковий аналіз як інструмент податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 14. С. 207-210. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/42.pdf> (дата звернення 28.01.2022).
3. Барабаш Н.С., Никонович М.О. Податковий аналіз: зміст та особливості розвитку. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92423/31-Barabash.pdf?sequence=1> (дата звернення 28.01.2022).
4. Легостаєва О.О., Лисьонкова Н.М. Податковий аналіз як складова оптимізації податкової політики підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 55. С. 50-58. URL: http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/761/1/VETP_2016_55_50_58.pdf (дата звернення 28.01.2022).



Maroncelli Edoardo
Licei opera Sant'Alessandro,
4a, classico, Italy

Maryan Tripak
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Acting Rector
Educational Rehabilitation Institution of Higher
Education Kamyanets Podilsky State Institute

ESTIMATION OF EFFICIENCY OF FUNCTIONING OF INTERNAL AUDIT SYSTEMS AT THE ENTERPRISES OF UKRAINE

Introduction and improvement of internal audit is one of the effective ways to increase the efficiency of the enterprise management system, while one of the most important functions of external audit is to protect the interests of owners and shareholders. For example, the responsibilities of an external auditor in a garment enterprise may not include inventory, improved verification of the correctness of the revaluation of fixed assets, verification of settlements with the budget and extrabudgetary funds. The analysis of solvency and financial stability is carried out in general and without providing specific recommendations for improving the financial condition of the enterprise.

Thus, the activity of independent assessment of the internal control procedure and at the same time an objective source of information for managers and owners is performed by the internal audit itself.

The current internal audit performs a number of different audit tasks, among which the main ones are:

- analysis and evaluation of the internal control system in terms of reliability of information, implementation of current legislation, saving assets, efficiency and effectiveness of certain operational and structural units;
- analysis and evaluation of the effectiveness of the risk management system as well as the corporate governance system;
- disclosure of cases of abuse;
- interaction with the external auditor.

The analysis of the world practice of internal audit clearly covers the internal audit services and their employees in their professional activities are guided by internal documents developed in accordance with Ukrainian and international law, the Code of Professional Ethics of Internal Auditors, developed by the US Institute of Internal Auditors and relevant stan.

The only difference is that the internal audit operates at the enterprise constantly, it has a 100% sample of accounting entries and financial indicators, which increases the effectiveness of risk assessment of financial and economic activities of the enterprise. The external auditor uses a much smaller sample, tasked with exploring bottlenecks and comparing with the internal auditor's reports on controlled issues.

If the level of trust in the internal auditor can be assessed as high and his work effective, then the independent auditor decides to use the reports on the work performed by the internal auditor during the external audit.

Constructive interaction of external and internal auditors at enterprises is able to bring positive results to all participants in the process. External auditors, using the

results of the work of internal auditors, will have the opportunity to significantly reduce audit procedures and the amount of tests to confirm the financial statements.

In view of this, independent auditors may pay more attention to consulting services in the field of accounting, organization of work and reporting of the accounting service, financial management and tax planning. Thus, the implementation of internal audit and its effective work, allow you to reduce the cost of statutory audit, without losing the quality of services.

The general framework for the interaction of external and internal auditors in the course of an independent (external) audit is set out in ISA International Standard on Auditing «610 Consideration of the Work of Internal Auditing» (ISA 610 «Consideration of the Work of International Auditing»). Regarding the internal audit service, the issue of cooperation with an independent auditor is described in detail in the internal corporate regulation «On the internal audit service».

It should be noted that for a number of objective reasons, independent auditors in Ukraine do not yet interact with the internal audit services of companies as closely as their foreign counterparts. The qualification of independent auditors is subject to uniform all-Ukrainian requirements, the independent auditor must obtain a certificate in the manner prescribed by regulations.

There are no clear requirements for domestic internal auditors. A study of the labor market of internal auditors showed that most employers, looking for a specialist in this field, require him to have a certificate of type A for companies and type B for banks and other financial institutions. Therefore, in view of this, a system of certification of internal audit activities is necessary.

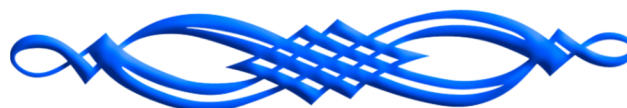
However, despite the above differences, as well as the fact that the objectives of internal audit differ from the objectives of external audit, the means to achieve these objectives are similar, and some activities of the internal audit service may be useful in determining the nature, timing and scope of external procedures.

The interaction between external and internal auditors should be based on the position of maximum assistance in the performance of the tasks of an independent auditor and should be based on the concept of an unbiased approach to assessing the degree of trust provided by the internal auditor.

There are no legally defined qualification requirements for the internal auditor and therefore the introduction of a certification system for this type of activity is one of the elements to improve the quality of services provided. It is possible to evaluate the results and efficiency of the internal auditor's work by tracing the mechanism of his interaction with the external one, which will bring positive results to all participants in the process.

References

1. Butynets TA Internal control: essence and content. Bulletin of Zhytomyr State Technological University. Series: economic sciences. Zhytomyr, 2018. №2 (44).
2. Bondarenko NM Organization of internal control over the use of fixed assets at domestic enterprises and ways to improve it. Scientific Bulletin of Kherson State University, 2017. Issue. 23. Ch. 3. S. 119–122. (Ser. «Economic Sciences»).
3. Novik IV Organization of the internal control system at the enterprise. Scientific Notes, 2017. Issue. 2 (55). Pp. 188–196.



*Людмила Матюк,
викладач спецдисциплін ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»,
смт. Любешів*

СТРАТЕГІЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ В УМОВАХ COVID-19

Пандемія COVID-19 негативно вплинула та продовжує впливати на економіку у світі. Відомі бренди так, як «Victoria`sSecret», «Zara», «Bershka», «Nike», «Hertz», «Pull&Bear», «MassimoDutti», «Starbucks», тощо знизили обороти свого виробництва та закрили більше тисячі філіалів по всьому світу [1]. Звісно, що на кожну компанію пандемія вплинула по-своєму, це залежить від галузі, напряму діяльності, наявності експортно-імпортних операцій [2]. Наприклад, підприємства, що займаються харчовою промисловістю не мали такого впливу на свою діяльність, як компанії, які займаються пасажирськими перевезеннями.

Враховуючи, що спалах COVID-19 відбувся у 2020 році, для фінансової звітності за 2019 рік він є подією після звітної дати, тобто не коригуючими подіями. Звісно, якщо підприємства не мали експортно-імпортних операцій з Китайською Народною Республікою для якої карантин почався у грудні 2019 року. В цьому випадку керівництву таких підприємств треба визначити вплив на свою діяльність у 2019 році, якщо це є коригуючими подіями, то відкоригувати свою звітність та розкрити інформацію у примітках відповідно до МСБО 10 «Події після звітного періоду» [3]. Решта компаній, у примітках до фінансової звітності за 2019 рік повинні навести твердження, що вплив наразі не можливо оцінити.

Проміжна та річна фінансова звітність за 2020 рік повинна містити більш конкретну інформацію про вплив COVID-19 на свою діяльність. Одним із ключових питань, яке має проаналізувати управлінський персонал, є застосовність припущення про безперервність діяльності. Відповідно до МСФЗ керівництво повинно оцінювати доречність припущення щодо безперервності діяльності на кожну звітну дату, враховуючи всю наявну інформацію майбутнього. Така оцінка має охоплювати щонайменше дванадцять наступних місяців. Оцінка безперервності діяльності зазвичай базується на бюджетах і 61 прогнозах щодо майбутнього. Бюджети складені у 2019 році на 2020 рік у більшості випадків вже не будуть актуальними й вимагатимуть суттєвого перегляду. Це може стосуватися очікуваних обсягів і цін продажів, валової маржі, змін оборотного капіталу, ефекту курсових різниць, тощо. Коли управлінський персонал оцінює, чи можна застосовувати припущення про безперервність діяльності, ключовим завданням має бути оцінка ліквідності підприємства для того, щоб продовжувати виконання зобов'язань. Підприємство повинно розкривати у фінансовій звітності суттєву невизначеність, пов'язану з подіями або умовами, які можуть поставити під значний сумнів здатність продовжувати свою діяльність не безперервній основі [2].

Пандемія суттєво вплинула на застосування підприємствами МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», а саме методику розрахунку оцінки очікуваних кредитних збитків [4]. Міністерство фінансів України на своєму сайті оприлюднило документ МСФЗ 9 та COVID-19 «Облік очікуваних кредитних збитків із застосуванням МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» з огляду на поточну невизначеність, що виникає внаслідок пандемії «COVID-19». Даний документ

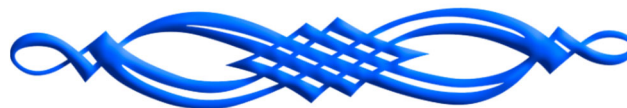
надає роз'яснення, що МСФЗ 9 визначає основу для визначення суми очікуваних кредитних збитків, що повинні бути визнаними. Він встановлює вимоги, що очікуваних кредитний збиток за весь строк дії фінансового інструменту визнається у випадку значного зростання кредитного ризику. Але, він не встановлює чітких меж або механічного підходу до визначення, коли збитки за весь строк дії потрібно визнати та не встановлює чіткої методики нарахування резерву очікуваних кредитних збитків [5]. Це означає, що підприємства не повинні застосовувати методику оцінки очікуваних кредитних збитків за 2019 рік у 2020 році. Управлінський персонал, як мінімум, має проаналізувати своїх контрагентів, дебіторську заборгованість та географічні регіони своєї діяльності та розробити нову методику оцінки очікуваних кредитних збитків. У своїй фінансовій звітності підприємство повинно розкривати характер та рівень ризиків, що виникають у зв'язку з фінансовими інструментами, а також управління даними ризиками.

Наслідки пандемії могли вплинути на необоротні активи підприємства. Відповідно до МСБО 36 «Зменшення корисності активів» підприємство повинно тестувати на предмет зменшення корисності необоротні активи, коли є ознаки можливого зменшення корисності, а гудвіл та нематеріальні активи з невизначеними строком корисної експлуатації тестувати щорічно. А також розкривати дану інформацію [6].

COVID-19 та його наслідки змусили прийняти рішучі дії для більшості підприємств для того, щоб мати змогу «вижити» та продовжувати свою діяльність. Управлінський персонал повинен аналізувати безперервність своєї діяльності, провести тест на зменшення корисності своїх активів, провести інвентаризацію дебіторської заборгованості, модернізувати методику оцінки очікуваних кредитних збитків, реорганізувати свою діяльність та всі ці дії повинні бути зазначені у примітках до фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Електронний журнал «Ліга. Бізнес» URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/fmcg/article/ot-victorias-secret-do-starbucks-kakiebrendy-postradali-covid-19-a-kakie-ne-perejili/section3#page>
2. Рабцун О. Журнал «Практика МСФЗ» № 5 (2020), К. URL: <https://ibuhgalter.net/articles/536>
3. МСБО 10 «Події після звітного періоду» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_024#Text
4. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS_9_Ukrainian-compressed.pdf
5. МСФЗ 9 та COVID-19 «Облік очікуваних кредитних збитків із застосуванням МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» з огляду на поточну невизначеність, що виникає внаслідок пандемії «COVID-19» URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97_9_%D1%82%D0%B0_covid-19.pdf
6. МСБО 36 «Зменшення корисності активів» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text



Карина Милова

студентка 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Наталія Єршова**

д.е.н., професор кафедри обліку і фінансів,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків

Наталія Жовта

студентка 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Юлія Чебан**

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економіки значний вплив на розмір прибутку підприємства, отже, його конкурентоспроможність чинять трансакційні витрати. Тобто витрати, пов'язані з пошуком інформації про стан параметрів ринку та їхню динаміку й отриманням інформації про потенційних ділових партнерів. Багато з вчених приділяють увагу питанням обліку витрат [1-5]. Питання, які стосуються відображення в обліку та внутрішнього контролю трансакційних витрат є актуальними, про що свідчить проблематика, яку піднімають в дослідженнях науковці (табл. 1). Проведений огляд літературних джерел свідчить про те, що значна кількість дослідників приділяє увагу питанням класифікації та відображення в бухгалтерському обліку трансакційних витрат на підприємствах. Так, Хорунжак Н. М., Петрущак С. М. [3] основну увагу приділяють питанням номенклатури трансакційних витрат. Пропонує враховувати галузеву специфіку підприємств при здійсненні класифікації трансакційних витрат Левіна М. В. [4].

Таблиця 1

Проблематика бухгалтерського обліку та контролю трансакційних витрат для підвищення конкурентоспроможності підприємства

Ключові питання щодо обліку та контролю трансакційних витрат	Джерела													
	Бонарев В. В.	Левіна М. В.	Мартинець В. В.	Яцина В. В.	Сторожук Т. М., Бестяк А. М.	Ясінська А. І.	Пальчук О. В.	Кузнєцова С. О.	Людвенко Д.	Струк Н.	Хорунжак Н. М., Петрущак С. М.	Лабурцева О. І.	Ющак Ж. М.	Разом
Значення обліку в управлінні трансакційними витратами							+		+			+		3

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами			+	+		+	+				+			5
Трансакційні витрати в обліково-контрольному середовищі	+	+									+		+	4
Організаційна та методична складові обліку трансакційних витрат	+	+			+			+			+			5
Обліково-економічні аспекти трансакційних витрат			+	+										2
Інформаційне забезпечення контролю та аналізу трансакційних витрат	+						+		+					3

Джерело: узагальнено за [2-9]

В останні роки науковці зауважують на необхідності ведення виокремлено облік трансакційних витрат діяльності у зв'язку з наявністю проблеми контролю за ними [3, 8, 9]. Зумовлено це тим, що в останні роки багато вітчизняних компаній підтримують ідеї перегляду договорів для зменшення кількості трансакцій. Дійсно, кількість угод та трансакційних операцій має бути доцільною та обумовленою економічною ефективністю. Одним з напрямів реалізації такого підходу є формування та постійне оновлення власної інформаційної бази щодо контрагентів, їх економічного стану, репутації й складання довгострокових угод з контрагентами та розгляд можливості вертикальної інтеграції з найбільшими надійними постачальниками.

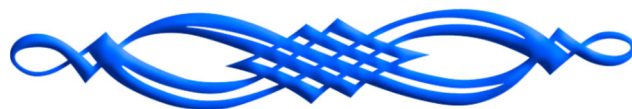
В зарубіжних дослідженнях наголошується на необхідності професійного підходу до складання договорів з ретельним оформленням штрафних санкцій та розроблення ефективного механізму вирішення спорів [10]. А також актуалізують дослідження трансакційних витрат в концепції бережливого виробництва [11]. Керівництво підприємства намагається уникати непотрібних витрат, оскільки бережливе виробництво орієнтоване, зокрема, на витрати всередині організації. Тому керівництво прагне організувати весь виробничий ланцюжок за найнижчими цінами. Тим самим, зменшуючи трансакційні витрати.

Провівши аналіз авторефератів дисертацій з проблем бухгалтерського обліку і контролю було визначено такі питання, розглянуті авторами: економічна сутність поняття «трансакційні витрати», ідентифікація трансакційних витрат, облік трансакційних витрат за сферами відповідальності, порядок здійснення внутрішнього контролю трансакційних витрат, оцінка рівня трансакційних витрат виробничої діяльності та ін.

Таким чином, проведений огляд наукових джерел намітив значний обсяг проблем, які потребують нагального вирішення. Трансакційні витрати є об'єктом наукового пошуку у напрямі покращення бухгалтерського обліку та контролю при формуванні інформаційної платформи для прийняття управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Єршова Н.Ю. Облікова система в контексті управління сучасним підприємством. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2013. № 52. С. 49–55.
2. Бонарев В. В. Моделювання облікового процесу трансакційних витрат та їх аналіз: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09; Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2016. 23 с.
3. Хорунжак Н. М., Петрущак С. М. Проблемні аспекти обліку трансакційних витрат і шляхи їх вирішення. *Бізнес-інформ*. 2017. № 5. С. 221-228.
4. Левіна М. В. Облік і внутрішній контроль трансакційних витрат підприємств готельного господарства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09; Житомир: ЖДТУ, 2016. 22 с.
5. Диба В.М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09; Київ: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2017. 23 с.
6. Кондратьєв Б. О., Єршова Н. Ю. Інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти удосконалення http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48071/1/Kondratiev_Informatsiine_zabezpechennia_2020.pdf
7. Кузнецова С. О. Сучасні проблеми і шляхи вдосконалення управлінського обліку витрат підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Вип. 45. С. 188-192.
8. Єршова Н. Ю. Шляхи вдосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Вісник ДДФА: Економічні науки: наук.-теор. журн.* – Дніпропетровськ: ДДФА. 2013. С. 171–176.
9. Сторожук Т. М., Бестюк А. М. Актуальні питання обліку трансакційних витрат та втрат. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 1. (24). С. 221–227.
10. Ketokivi M., Mahoney J. Transaction Cost Economics as a Theory of the Firm, Management, and Governance. *Oxford Research Encyclopedia of Business and Management*. 2022. 19 Jan.
11. Butter F. A. G. Transaction management: value creation by reducing transaction costs, in W.D. Nelson (ed.), *Advances in Business and Management*. 2011. Vol. 2. pp. 333-341.



Анастасія Мурга

студентка 3 курсу спеціальності 051 «Економіка»

Науковий керівник: Ангелія Вольська,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Підвищення соціально-економічного рівня країни неможливо без розвитку перспективних галузей, до яких відносять і вітчизняне авіабудування. Україна входить до дев'ятки світових країн, які володіють повним циклом власного виробництва літаків. Ця перспективна галузь країни має потужний інноваційний потенціал, який потребує фінансових інвестицій. На думку фахівців, щорічне фінансування в сумі 2-2,5 млрд. грн. упродовж 5-7 років дозволить створити вітчизняне серійне виробництво вертолітної техніки, а сприятливі умови для іноземних інвестицій матимуть позитивний вплив на інноваційний розвиток вітчизняного авіабудування не тільки шляхом передачі технологій та їх імпорту, а й заохочення до створення Start-up проектів в галузі [1, с. 18].

Сьогоднішній стан інноваційної діяльності галузі, відсутність належної інноваційної інфраструктури, яка допомагала б в обміні інформацією, наданні консалтингових, маркетингових, фінансових та інших послуг в створенні інновацій, нерозвиненість венчурного підприємництва і державного регулювання створює несприятливий клімат для появи Start-up проектів в Україні. Тому цікаві ідеї, які з'являються на українських теренах, орієнтовані на зарубіжні ринки, [2, с. 22] і невдовзі після отримання фінансування, команди цих проектів, зазвичай, переміщуються в офіси за кордон.

У сфері літакобудування, можна стверджувати що головними напрямками реформування є реструктуризація сфери авіабудування до вимог сучасних умов жорстко конкурентного та високотехнологічного ринку, розширення присутності підприємств галузі авіабудування України на міжнародних ринках та розвиток глобальної сервісної мережі й системи післяпродажного обслуговування [3].

Заходи з реструктуризації даної галузі будуються на двофазній основі, а саме: першої підготовчої фази, яка складається з аналітичного етапу (виявлення активів, які не відповідають актуальним умовам) та другого етапу під назвою дія (ліквідація або перепрофілювання відповідних активів, а також упровадження сучасних загальних методів контролю якості й управління та отримання необхідних міжнародних сертифікатів) [4, с. 24].

Друга фаза реструктуризації авіабудівної промисловості передбачає перехід на нову індустріальну модель, яка використовується в сучасному світовому авіабудуванні. Ця фаза передбачає два головні заходи:

- перший захід це безпосередньо формування конкурентного середовища постачальників продукції низьких переділів, розвиток малих і середніх інноваційних високотехнологічних підприємств авіапрому на умовах

державно-приватного партнерства, реструктуризація та виділення на аутсорсинг надлишкових, неконкурентоспроможних і допоміжних виробництв (здійснюваних у тому числі на базі профільних інноваційних територіальних кластерів);

- другий захід більше направлений на оптимізацію та модернізацію виробничих активів підприємств галузі за допомогою оптимізації і концентрації внутрішніх виробництв високих переділів, створення центрів ключових компетенцій концерну «Антонов», включення в систему світової виробничої кооперації, завершення корпоративних процедур із консолідації 100% акцій основних ДЗО у власності концерну «Антонов» і оптимізація системи управління підприємствами галузі в рамках нової індустріальної моделі [5, с. 23].

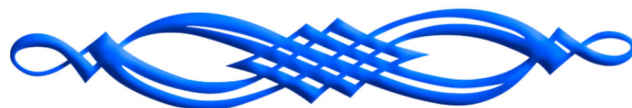
На нашу думку, для забезпечення фінансування заходів, окрім традиційного бюджетного засобу (який у сучасних умовах є суттєво обмеженим), можна застосовувати такі позабюджетні механізми залучення інвестицій, як проведення часткової приватизації підприємств галузі і проведення IPO та впровадження системи цільових показників, спрямованих на зростання вартості компанії (EVA, ROA, ROIC).

Отже, впровадження запропонованих заходів щодо розвитку сфери авіабудування України дасть змогу досягнути таких результатів [6, с.8-9]:

1. Сформувати конкурентоспроможну вітчизняну корпорацію «Антонов» світового рівня з оптимальним продуктовим портфелем.
2. Підтримати стабільну прибутковість підприємств літакобудівної галузі.
3. Напрацювати на світовому ринку стійку позитивну репутацію і досягнути доброї експлуатаційної надійності літаків Ан-140 і Ан-148.
4. Задовільнити потреби України в авіатехніці здебільшого вітчизняними виробниками.
5. Забезпечити значний внесок вітчизняного авіабудування у національну безпеку України.

Список використаних джерел

1. Калюжний А. Втрачені авіагоризонти. Українська інвестиційна газета. 2019. № 6. С. 18–19.
2. Мараев Р. Серийное производство авиатехники в Украине сегодня. Авиация и время. 2017. № 2(22). С. 22-23.
3. Геєць І. О. Оцінка та стратегічні напрямки розвитку авіабудування України. URL : <http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/SR/article/viewFile/6711/7490>
4. Ромусік Я. Перспективи розвитку машинобудування України на тлі світових тенденцій. Економіст. 2018. № 9. С. 24–25.
5. Баришников І. Замкнуте коло (проблеми українського авіаційного двигинобудування). Авиация и время. 2014. № 12. С. 22–23.
6. Назаренко А. Сучасний стан та тенденції розвитку авіатранспортної галузі України. Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 5. С. 8–9.



Олена Нечитайло

студентка 2 курсу спеціальності

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ольга Свирида,

викладач облікових дисциплін

ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

ОПТИМІЗАЦІЯ ВВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є найбільш важливою та значною частиною активів підприємства. З одного боку, сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку, а з іншого – виробничі запаси на рівні великих промислових підприємств потребують великих капіталовкладень. Тому, від організації та ведення обліку виробничих запасів залежить точність визначення прибутку підприємства, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та в цілому ефективність роботи підприємства.

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність та раціональне використання виробничих запасів.

Одним із напрямів удосконалення обліку наявності та руху виробничих запасів на підприємстві є спрощення оформлення операцій, які пов'язані з оприбуткуванням та витратами матеріальних цінностей. Відпуск матеріалів у виробництво, де це доцільно, можна оформляти на підставі встановленого ліміту безпосередньо в картках складського обліку матеріалів, передбачивши в них підпис особи, яка отримує цінності. Також можна на картках складського обліку відображати і внутрішнє переміщення цінностей.

Виходячи з вимог ринкової економіки, необхідно удосконалювати методологію бухгалтерського обліку матеріальних ресурсів. Необхідно стежити за ретельним і своєчасним проведенням інвентаризацій, контрольних та вибіркового перевірок, які мають велике значення у збереженні матеріалів.

Для забезпечення збереження виробничих запасів, правильного приймання, зберігання та відпуску велике значення має наявність на підприємстві в достатній кількості складських приміщень, оснащених ваговими та вимірювальними приладами, мірною тарою та іншими пристосуваннями. [3, с. 98].

Важливим напрямом удосконалення процесу формування запасів та підвищення ефективності управління ними в умовах реформування економічної системи є визначення оптимальної потреби в них. У зарубіжній практиці

управлінню оборотними активами приділяється значно більше уваги, ніж в Україні. Одним із напрямків є оптимізація формування виробничих запасів.

Основними напрямками удосконалення обліку виробничими запасами є: узагальнення теоретико-методологічних основ обліку, аналізу і контролю виробничих запасів, визначення їх суті та класифікації; удосконалення методико-організаційних основ фінансового та управлінського обліку виробничих запасів, а також їх контролю; проектування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання виробничих запасів; розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами .

У наш час існує необхідність й одночасно можливість нових організаційних і методичних підходів у вирішенні проблем обліку запасів, пов'язаних, з однієї сторони, з переходом на ринкові відносини й міжнародні стандарти, з іншої – з широким впровадженням комп'ютерних технологій [3, с. 121].

Поліпшенню ресурсопостачання сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення строгого порядку приймання, зберігання й витрат сировини, матеріалів, комплектуючих виробів тощо.

Необхідно також впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витратами матеріальних ресурсів, приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві. Дані бухгалтерського обліку повинні містити інформацію для знаходження резервів зниження собівартості продукції в частині раціонального використання матеріалів, зниження норм витрат, забезпечення належного зберігання.

Значно поліпшити організацію обліку виробничих запасів можна, удосконалюючи процес документування, тобто ширше використовуючи накопичувальні документи (лімітно-забірні картки, відомості тощо.), картки складського обліку як витратний документ по відпущених матеріалах (бездокументальну систему оформлення витрат матеріалів).

Доцільною також є розробка єдиної форми документа (на відпущення матеріалу), призначеної для машинної обробки. У цей документ варто включити всі об'єкти основного та допоміжного виробництва під відповідними кодами, які б указували напрям використання матеріальних ресурсів – основні виробни, запасні частини, товари народного споживання, разові замовлення, ремонтно-експлуатаційні потреби.

Щоб уникнути помилок і порушень при зборі та реєстрації оперативних фактів про виробничі запаси, що підлягають обліку, доцільно розробити детальні інструкції конкретним виконавцям (у вигляді посадових інструкцій, виписок з графіків документообігу) про порядок і терміни реєстрації даних, а також використовувати систему заохочень і покарань за виконання своїх обов'язків

виконавцями. Проведення контрольних заходів (ревізії, звірки, інвентаризації) знижують ризик неефективної системи збору і реєстрації оперативного факту.

Доцільне використання на всіх ділянках обліку уніфікованих форм документації. Крім того:

– створення графіків документообігу з обліку запасів і доведення до виконавців їх функцій при створенні і перевірці первинного документа;

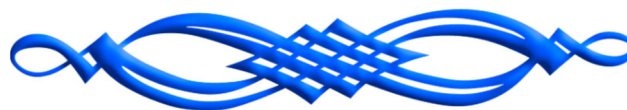
– видача розпорядчої документації особам, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції, і мають право підпису первинних документів;

контроль з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів (включення в обов'язок бухгалтера, що робить обробку документа, цієї функції через посадові інструкції та встановлення відповідальності за її недотримання) [4, с. 1046].

Таким чином, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності їх фінансово-економічної діяльності, дозволить налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік, контроль за наявністю, рухом і використанням виробничих запасів, а також досягти їх економії.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>;
2. П(С)БО № 9 «Запаси»: затв. наказом Мін-ва фінансів України від 20.10.99 № 246. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>;
3. Крупка Я.Д. Фінансовий облік. Підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.;
4. Лень В.С. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ:ВЦ «Академія», 2011.608 с.;
5. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси підприємства як об'єкт обліку та аудиту. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 20. С. 1045-1047.



Катерина Пилипенко,

д.е.н., професор,

професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Бобир Софія

здобувач вищої освіти СВО – «Магістр»

Спеціальності 071 Облік і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СУТНІСТЬ АКТИВІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ

За даними Ради з МСФЗ станом на травень 2020 року 166 країн світу використовують МСФЗ або заохочують до використання публічні компанії для складання фінансової звітності. Майже всі країни (156 з 166) взяли на себе зобов'язання підтримувати єдиний набір високоякісних глобальних стандартів бухгалтерського обліку [1]. Саме використання єдиних підходів та стандартів до ведення обліку та подання звітності дозволяє вірно інтерпретувати дані фінансової звітності та її складових.

В Україні відбувається поступовий перехід суб'єктів господарювання на застосування МСФЗ при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності, що пояснюється збільшенням кількості підприємств, які підпадають під законодавчу обов'язковість застосування МСФЗ, а також підприємств, які у зв'язку із виходом на міжнародні фондові ринки будуть зацікавлені у формуванні фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ.

Одним найбільш важливих питань в системі бухгалтерського обліку є організація виробничого обліку і перш за все облік активів, які є в розпорядженні підприємства, визначення технічного стану даних активів, їх придатності та ефективності використання для здійснення господарської діяльності.

Необхідність обліку активів зростає в міру того, як ускладнюється господарська діяльність підприємства і зростають потреби у підвищенні рентабельності.

І як показав прийнятий законопроект 5600 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень», облік активів стає актуальним для всіх сфер бізнесу, що досить суттєво вплинуло на зміни в податковому кодексі та житті певної бізнес-кагорти.

За формою функціонування	За характером участі у господарському обороті	За характером обслуговування	За джерелами формування	За чутливістю до інформаційних потоків	За рівнем ліквідності активи класифікують залежно від можливостей їх переведення у засоби платежу
матеріальні	Довго-термінові (необоротні)	Операційні (основні виробничі засоби, нематеріальні активи операційної діяльності, оборотні операційні активи)	Валові активи - це вартість підприємства, утворена за рахунок власного і залученого капіталу;	абсолютно ліквідні (грошові кошти), високоліквідні (поточні фінансові інвестиції та поточна дебіторська заборгованість)	Залежно від можливостей їх переведення у засоби платежу
нематеріальні	короткотермінові (оборотні).	інвестиційні (реальні інвестиції та коротко-і довгострокові фінансові вкладення)	Чисті активи - сформовані лише за рахунок власного капіталу	середньо ліквідні інша дебіторська заборгованість і готова продукція)	
			Монетарні - грошові кошти, депозити, короткострокові фінансові вкладення і засоби в розрахунках.	низько ліквідні (запаси матеріальних ресурсів, незавершене виробництво, основні засоби	нематеріальні активи, довгострокова дебіторська заборгованість)
			Немонетарні активи – основні засоби, запаси, готова продукція, незавершене будівництво, товари	неліквідні (безнадійна дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів).	

Рис 1. Класифікація активів підприємства відповідно до принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за міжнародними стандартами

Отже, активи підприємства – це засоби господарюючого суб’єкта, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою отримання прибутку. Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому.

Для цілей обліку дуже важливим є класифікація та сутність активів, для можливості віднесення до статей витрат як активів так і сум амортизаційних відрахувань.

Відповідно до принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за міжнародними стандартами активи підприємства класифікуються за різними ознаками, ми їх згрупували та представили у вигляді рис. 1.

У загальному вигляді під ресурсами підприємства мають на увазі грошові кошти, цінності, запаси, можливості, джерела коштів, доходів. Іншими словами,

ресурсами підприємства є необоротні й оборотні активи, що перебувають на балансі і можуть забезпечити досягнення передбачуваних підприємством цілей. Вирішальне значення для визнання ресурсів активами має не факт перебування їх на балансі, а рух коштів підприємства у готівковій і безготівковій формах, зумовлений використанням ресурсів.

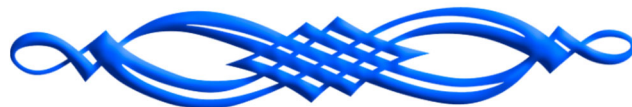
Контроль над активами означає можливість вирішального впливу з боку підприємства на них з метою отримати вигоди від їх використання. Контроль, як правило, супроводжується наявністю права власності. Для частини активів (фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість) характерний тісний зв'язок з правом власності. Однак у деяких випадках наявність права власності не є істотною умовою для визнання активом. Наприклад, підприємство передає об'єкт основних засобів в оренду, її умовами є регулярні виплати орендної плати, однак право контролювати порядок використання коштів підприємству може бути не надано.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], всі господарюючі суб'єкти повинні оформлювати господарські операції первинними документами,

Тому, класифікація та визнання сутності активів підприємства для цілей обліку є досить вагомим та важливим кроком, який впливає на внутрішні та зовнішні документи підприємства, визнання витрат, доходів та прибутку.

Список використаних джерел

1. Пилипенко К. А. Напрями розвитку бухгалтерського обліку країни в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2021. № 1 (49). С. 119–127. doi : 10.33783/1977-4167-2021-49-1-119-127.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.01.2022)
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.01.2022).



Катерина Пилипенко

д.е.н., професор,

професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

Дмитро Дараган

здобувач вищої освіти СВО – «Магістр»

Спеціальності 071 Облік і оподаткування,

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава

ПОРЯДОК ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Складання звітності є завершальним етапом облікового процесу. Інформація, що наведена у звітності повинна ґрунтуватись на даних синтетичного та аналітичного обліків і відображати майнове та фінансове становище закладу освіти, результати господарської діяльності та виконання кошторису за звітний період. Типові форми бухгалтерської і статистичної звітності та вказівки про порядок їх заповнення і терміни представлення розроблено і затверджено відповідними міністерствами і відомствами України, а форми фінансової звітності з виконання кошторисів установи – Міністерством фінансів України.

Правові засади складання фінансової звітності в Україні загалом визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. [1].

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Отримати правдиву та неупереджену інформації про фінансовий стан підприємства, (активи, капітал, зобов'язання, доходи та витрати) можливо з фінансової звітності, яка складається та подається в кінці звітного періоду, що дає можливість проводити порівняльну інформацію. Залежно від звітного періоду звітність поділяють на річну та проміжну (квартальну).

Користувачами фінансової звітності як правило є фізичні та юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства чи організації для прийняття управлінських рішень. Такими особами можуть бути трудові колективи установ, інвестори, власники, банківські установи та податкові органи, та користувачі відповідно до законодавства.

Фінансова звітність повинна бути достовірною – не містити помилок і неточностей, що можуть вплинути на прийняття рішення користувачів звітності. Тому перед складанням річної звітності, відповідно до нормативних документів, підприємства повинні обов'язково здійснити інвентаризацію своїх активів та зобов'язань.

Інформація про активи підприємства у фінансовій звітності підприємства розкривається у Балансі, і розкривається в чотирьох розділах активу Балансу, на рис. 1 представлено структура активу Балансу згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Розділи активу Балансу (Звіте про фінансовий стан)	
→	Розділ I. «Необоротні активи» - це всі активи, що не є оборотними (включає 9 статей)
→	Розділ II. «Оборотні активи» - це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати Балансу (включає 9 статей)
→	Розділ III. «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» - це сукупність активів, які плануються до продажу або відчуження в інший спосіб однією операцією, та зобов'язання, які прямо пов'язані з такими активами, що будуть передані (погашені) в результаті такої операції
→	Розділ IV «Необоротні активи та групи вибуття» активу балансу відображають необоротні активи та групи вибуття, що утримуються для продажу.

Рис. 1. Структура активу Балансу згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4]

Фінансова звітність повинна включати інформацію, котра впливає на прийняття рішень, дозволяє своєчасно оцінити минулі, поточні, майбутні події; підтвердити та скоригувати їх оцінку зроблену в минулому. А це можливо тільки в тому випадку коли при наданні інформації у фінансовій звітності будуть дотримуватись таких критеріїв: суттєвість, своєчасність, повнота, нейтральність, об'єктивність [3].

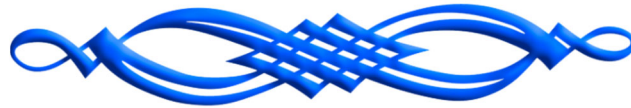
В Україні підприємства складають Баланс за методом нетто: валюта Балансу підраховується за виключенням сум за регулюючими статтями (в активі це знос необоротних активів, резерв сумнівних боргів; в пасиві – вилучений та неоплачений капітал). Суми за регулюючими рахунками наводяться в Балансі у дужках і при підрахуванні підсумків віднімаються. НП(С)БО 1, яким введено форму Балансу, не містить інструктивних матеріалів щодо його заповнення. Однак поряд зі стандартом наказом Міністерства фінансів України було прийнято Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені від 28.03.2013 р. № 433 [3].

Сумісна оцінка окремих видів статей балансу використовується для проведення комплексного фінансового аналізу діяльності підприємства, визначення фінансового стану, платоспроможності підприємства, його загальної та швидкої ліквідності та інших показників. Тому статті балансу, які представлені підприємством в кінці звітного періоду мають важливе значення для аналітичних процедур, що їх в умовах ринку постійно проводять зовнішні й внутрішні користувачі фінансової звітності підприємства. Це означає, що ефективність економічних рішень, які приймають користувачі, великою мірою залежить від стану актуву, капіталу та зобов'язань і відображення їх у фінансовій звітності підприємства.

Використання МСФЗ для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності компаніями різних країн свідчить про позитивну тенденцію детінізації облікової інформації про фактичні результати господарської діяльності. На даний час використовується у світі кілька систем бухгалтерського обліку залежно від регіональних, економічних, політичних та соціальних особливостей, це слід враховувати при складанні фінансової звітності [4].

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> Text (дата звернення: 20.01.2021)
2. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності від 28.02.2000 р. №419-2000-(Редакція від 28.09.2021, № 998-2021-п). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.01.2021)
3. Приймак С. В., Костишина М. Т., Долбнєва Д. В. Фінансова звітність підприємств: навчально-методичний посібник. Львів: Ліга-Прес, 2016. 268 с.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.03.2021).
5. Пилипенко К. А. Напрями розвитку бухгалтерського обліку країни в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2021. № 1 (49). С. 119–127. doi : 10.33783/1977-4167-2021-49-1-119-127.



Екатерина Пилипенко,
д.э.н., профессор,
*профессор кафедры бухгалтерского учета и экономического контроля
Полтавского государственного аграрного университета,
г. Полтава*

Светлана Щербатюк,
к.э.н., доцент, декан факультета бухгалтерского учета
*УО «Гродненский государственный аграрный университет»,
г. Гродно*

**ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ДЛЯ
КРИЗИС КОНТРОЛИНГА ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОСФЕРЫ**

Целью функционирования любого сельскохозяйственного предприятия являются производство и обеспечение собственным сырьем (семена и посадочный материал, органические удобрения, текущими биологическими активами, продуктами питания и т.п.) и сельскохозяйственной продукцией с целью обеспечения продуктами питания населения государства в т.ч.

Сельскохозяйственное сырье является основной составляющей для обеспечения бесперебойного производства как в сельском хозяйстве и в промышленности [1].

В свою очередь, их наличие и эффективное использование определяет финансово-экономическую устойчивость предприятий и оказывает непосредственное влияние на продовольственную сохранность [1].

Как утверждают К. Пилипенко, И. Бабий, Н. Волкова: «...Современный этап функционирования экономики требует нового подхода к управлению предприятием, причем разработка такого бизнеса стратегии, которая позволила бы субъектам сохранить свои конкурентные преимущества на длительный срок. Важно либо обеспечить стабильное и высокоэффективное функционирование предприятия в современных условиях, вместе с формированием высокого потенциала его развития и роста в будущем, необходимо достичь высокого уровня обеспечения экономической безопасности», с этим сложно не согласиться [5].

Глобальные вызовы современности неизменно приводят к необходимости адекватного ответа национальной экономической системы. При этом приоритетным остается обеспечение национальной безопасности, в основе которой лежит устойчивое развитие. Агропромышленный комплекс, выступая стратегически важным сегментом национальной экономики, достаточно уязвим с позиции дополнительных риск-факторов ведения сельского хозяйства, обусловленных в том числе биологической основой используемых средств и предметов труда в отраслях растениеводства и животноводства, сезонностью производства, природно-климатическими особенностями и др. В этой связи возникает дополнительная нагрузка на систему управления сельскохозяйственной организацией, которая призвана нивелировать воздействие кризогенных факторов, для чего необходима эффективная система информационно-коммуникационных связей [3, 4].

Финансовая устойчивость предприятия – это комплексная, многофакторная категория, отображающая воспроизводственный процесс и находящаяся под влиянием разнообразных финансово-экономических процессов. Комплексность категории финансовой устойчивости заключается в отражении в ней уровня финансового состояния и финансовых результатов деятельности предприятия, его способности выполнять свои обязательства и обеспечивать дальнейшее развитие при сохранении кредито- и платежеспособности и относительной независимости от изменений внутренних и внешних факторов [2].

Современный бизнес ставит перед системой управления такие задачи, эффективно решать которые становится возможным только тогда, когда имеется корректная информация. Так, П. Терни в своей книге «Разумный учет: как получить истинную картину затрат с помощью системы ABC» указывал, что «если вы опираетесь на неверные финансовые данные, то обречены на безнадежную борьбу, в которой победить невозможно... Неверные сведения подталкивают вас к тому, чтобы неверно определить приоритеты или сосредоточиться на ложных проблемах» [4].

Задача управления системой – предупредить ее разрушение и отклонение от эффективного достижения целей. В этом смысле управление представляет

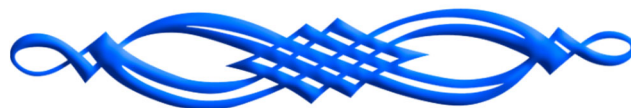
собой функцию системы, направленную на удержание (в допустимых пределах) отклонений системы от заданных целей. Но управление в этом случае должно обеспечиваться измеримостью получаемых результатов и сравнением их с заданными; возможностью корректировки управляющих воздействий; быстрым (упреждающим) изменением системы в соответствии с изменением внешней среды. Такое представление управления имеет принципиальное значение, если рассматривать его в контексте управления кризисными явлениями.

Исходя целевой ориентации и предметной области антикризисного управления, можно сформулировать определение кризис-контроллинга – это управление коммуникационными связями, направленное на выявление кризисных состояний социально-экономических систем, восстановление и поддержание их финансовой устойчивости.

Такой подход к определению контроллинга, и его ситуационного подвида – кризис-контроллинга – носит принципиально новый характер в силу того, что сам контроллинг рассматривается как управленческая подсистема, процесс, объектом которого выступает информационная система организации, обеспечивающая коммуникативную основу связей между функциями менеджмента, важнейшей частью которой является его учетно-аналитическая система.

Список использованных источников

1. Пилипенко К.А. Продовольча та фінансово-економічна безпека с системі менеджменту аграрних підприємств. *Сучасний стан та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки* : [Колективна монографія] / за заг. ред. проф. Л. О. Мармуль. Херсон : Айлант, 2018. С. 205-226.
2. Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. та ін. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах : [монографія] / за ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської. К. : «Компринт», 2013. 329 с.
3. Пилипенко К. А. Економічна безпека держави крізь призму фінансової підтримки фермерств. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2021. № 2 (50). С. 75–79. doi : 10.33783/1977-4167-2021-50-2-75-79.
4. Ахметова А.Е., Щербатюк С.Ю. Обоснование индикаторов финансового состояния в системе стратегического контроллинга. *В сборнике: Сельское хозяйство – проблемы и перспективы. Сборник научных трудов* // Под редакцией В.К. Пестиса. Гродно, 2019. С. 25–34. URL:<https://elib.ggau.by/bitstream/123456789/94/1/25-34.pdf>
5. Pylypenko, K., Babiy, I. V., Volkova, N. V., Feofanov, L.K., Kashchena, N.B. Structuring economic security of the organization. *Journal of Security and Sustainability*, 2019, 9(1), 27–38. URL: <https://journals.lka.lt/journal/jssi/article/981/info>.



Ірина Рагуліна

к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Вікторія Гладун

здобувач 2 курсу початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти спеціальності «Облік і оподаткування»

*Державний біотехнологічний університет,
м. Харків*

ПРАЦЯ ТА ЇЇ ОПЛАТА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В економіці існує такий термін як «заробітна плата». Виник він на одному з конкретних етапів розвитку нашого суспільства, а саме при виникненні товарного виробництва, при появі промислового капіталу та найманих працівників. Щоб встановити значущість і сутність оплати праці, необхідно мати уявлення про відмінність понять робочої сили та праці. Праця – це цілеспрямована діяльність людини, у процесі якої вона перетворює ресурси природи задля досягнення поставленої мети. Робоча сила – це здатність людини до праці, сукупність фізичних і духовних сил, якими користується задля досягнення матеріальних благ. Кожна людина отримує оплату за свою працю, тому що від цього залежать її життєві умови, пряма зацікавленість найманих працівників та їх роботодавців.

Основними принципами, що застосовуються керівництвом на підприємствах, при розробці та застосуванні умов та розміру оплати праці, є: рівна оплата за рівну працю; створення рівних умов для зростання заробітної плати всіх категорій працівників; диференціація заробітної плати залежно від кваліфікації працівників, якості та напруженості їх праці; випереджене зростання продуктивності праці в порівнянні зі зростанням заробітної плати. При цьому розмір оплати праці в цілому залежить від кількості та якості праці та не має максимальної межі.

Основними документами, що регламентують матеріальне стимулювання праці на підприємстві, виступають Кодекс законів про працю України [2], Закон України «Про оплату праці» [3], Положення про оплату праці, колективний договір і штатний розклад. У сфері оплати праці сторони виходять із того, що кожному працівнику має бути надана можливість заробляти кошти на життя відповідно до його кваліфікації, працездатності, кількості та якості праці. Тарифікація робіт та присвоєння розрядів робітникам здійснюється відповідно до вимог «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» [1].

Важливу роль у стимулюванні праці працівників грає правильний вибір форм та систем оплати праці, що враховують ступінь складності, кількість та якість певного виду робіт.

Система оплати праці включає як спосіб встановлення співвідношення між мірою праці та мірою винагороди за неї, на підставі якого будується порядок обчислення заробітної плати працівника (форма заробітної плати), так і конкретні розміри тарифних ставок, окладів (посадових окладів) [4].

Праця працівників оплачується погодинно і відрядно як за індивідуальні, та за колективні результати роботи, коли у процесі роботи необхідні поєднання професій та взаємозв'язок виконавців.

Почасову форму оплати праці застосовують у разі, коли як вимірник результатів праці використовують кількість відпрацьованого часу.

Відрядною називається така форма оплати праці, при якій заробітна плата працівнику (бригаді) нараховується за кількість продукції (робіт, послуг), яке було вироблено у встановлений час. Тобто, при відрядній оплаті праці розмір винагороди визначається пропорційно обсягу виконаної роботи.

При відрядній системі оплати праці заробітна плата розраховується на основі відрядних розцінок, які визначаються розрахунковим шляхом, виходячи з установлених розрядів роботи, тарифних ставок (окладів) і норм виробітку (норм часу). У загальному вигляді відрядна розцінка визначається шляхом ділення годинної (денної) ставки, відповідної розряду виконуваної роботи, на годинну (денну) норму виробітку. Відрядна розцінка може бути визначена також шляхом множення годинної або денної тарифної ставки, відповідної розряду виконуваної роботи, на встановлену норму часу в годинах або днях.

Норма виробітку – це кількість продукції (робіт, послуг), яке працівник повинен провести за одиницю робочого часу. Норми виробітку визначаються керівництвом підприємства, розмір годинної (денної) ставки встановлюється у Положенні про оплату праці та штатному розкладі.

Розрізняють такі різновиди відрядної форми оплати праці: пряма відрядна; відрядно-преміальна; відрядно-прогресивна; непряма відрядна; акордна; акордно-преміальна; колективна відрядна тощо [5].

За відрядної форми оплати праці заробіток працівника прямо залежить від кількості та якості виготовленої продукції або обсягу виконаних робіт. На нашу думку, недоліком відрядної форми є прагнення виконавців зробити якнайбільший обсяг робіт, що часто призводить до зниження її якості.

На підприємстві потрібно проводити аналіз для встановлення відповідності між темпами зростання середньої заробітної плати та продуктивністю праці. Тому що, для розширеного відтворення, отримання необхідного прибутку і рентабельності необхідно, щоб темпи зростання продуктивності праці випереджали темпи зростання оплати. Якщо цього принципу підприємство не буде дотримуватися то будуть відбуватися перевитрати фонду заробітної плати, підвищення собівартості продукції та зменшення суми прибутку.

Зміна середнього заробітку працівників підприємства за той чи інший відрізок часу (рік, місяць, день, година) характеризується його індексом, який визначається співвідношенням середньої зарплати за звітний період до середньої зарплати у базисному періоді. Аналогічним чином розраховується індекс продуктивності праці [5].

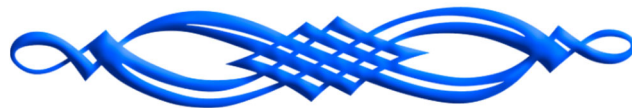
Крім заробітної плати підприємство повинно виділяти значні кошти на соціальні потреби, які витрачаються на здешевлення харчування працівників, на охорону праці, санаторне лікування та відпочинок тощо. Дослідження

підтверджують, що й у складних ринкових умовах турбота про матеріальний добробут працівників дає свої плоди. Це і послідовне збільшення виробництва продукції, і поліпшення фінансових показників загалом на підприємстві.

Щомісячно заробітна плата повинна формуватися від валового доходу, що визначається як різниця між доходами від отриманої продукції та матеріальними витратами, витраченими на виробництво. При напруженій, якісній та ефективній роботі кожен працівник має можливість підвищити свою заробітну плату більшою мірою, ніж збільшується обсяг робіт, які виконуються, за рахунок економії матеріальних ресурсів. У такій залежності знаходиться заробітна плата всіх учасників виробництва, включаючи керівника та спеціалістів. У цьому полягає принцип справедливості. Адже кожен керівник хотів би, щоб його підлеглі прагнули до якісної роботи з повною віддачею сил, щоб вони були залучені до справ підприємства, поділяли його цілі та виявляли високу активність при вирішенні проблем, що заважають стабільній роботі підприємства.

Список використаних джерел

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників: *Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 557 від 26.11.2008 р.*
2. Кодекс законів про працю України № 322-VIII від 10.12.71 р. Редакція від 15.12.2021, підстава – 1875-IX.
3. Про оплату праці: Закон України № 108/95-ВР 24.03.1995 р.
4. Рагуліна І.І., Гладун В.І. Удосконалення організації праці та її оплати праці на підприємствах *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (3 грудня 2021 р).* / відп. ред. В.В. Чудовець. Вип. 15. Луцьк: ІВВ Луцького національного технічного університету, 2021. С. 427–429.
5. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: *Підручник / М. Ф. Огійчук, Л.О. Сколотій, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов.* Київ: Алерта, 2016. 1040 с.



Юлія Рось, Марина Акімова
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
за ОПП «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник: *Наталія Канцедал*,
к.е.н., доцент, професор кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Виробничі запаси є невід'ємною складовою діяльності будь-якого підприємства, а їх наявність та оборотність – важливими індикаторами управлінської стратегії. Розкриття інформації щодо наявності й використання виробничих запасів є важливою складовою організації обліку на підприємстві, що потребує знання відповідної облікової методології, операційне середовище якої в сучасних умовах взаємодіє та інтегрується з економічною теорією, інституційною теорією, економічним аналізом, екологічною та поведінковою економікою [3, с.22]. У цьому контексті актуалізуються питання вдосконалення обліку та контролю (аудиту) виробничих запасів, що має на меті покращити практичний облік в реаліях господарюючого суб'єкта.

Метою даного дослідження є окреслення базового алгоритму аудиту виробничих запасів на підприємстві, що може бути адаптованим для використання в практичній діяльності при проведенні внутрішнього аудиту.

В ході дослідження встановлено наступне:

1. Підставою для проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів є розпорядчий документ керівника, в якому зазначають ся види об'єктів та строки їх перевірки.

2. Відправним моментом для здійснення перевірки є дані оперативного обліку щодо наявності запасів, а також дані про місця їх зберігання.

3. Облікова система господарюючого суб'єкта повинна бути орієнтована на використання аналітичних параметрів інформації про запаси, сприяють ефективному застосуванню відповідних контрольних процедур. До них слід віднести номенклатуру та якісні характеристики об'єктів обліку запасів.

4. При визначенні аудиторських процедур необхідно застосовувати комплексний підхід, що передбачає охоплення всіх стадій фіксації інформації про запаси в обліковій системі (оприбуткування, внутрішнє переміщення, вибуття).

5. В ході застосування методики аудиту перевірок доцільно оформлювати відповідні робочі документи. Прикладом таких документів можуть бути «Відомість порівняння даних документів з оприбуткування виробничих запасів та платіжних відомостей», «Перевірка операцій по одержанню виробничих запасів на склад», «Порівняння норм списання виробничих запасів на виробництво з фактичними витратами».

6. Для систематизації результатів перевірки застосовувати «Відомість

виявлених порушень» – документ довільної форми, що розробляється аудитором самостійно. Так, наприклад, автори Гамова О. В., Феофанов Л. К., Ракитянська Ю. В. пропонують форму «Перелік порушень, які виявлено за результатами аудиту запасів на складах» [1, с. 62]. Оцінюючи позитивно розробку даного колективу авторів, вважаємо, що запропонований ними документ потребує доопрацювання з метою підвищення його практичної цінності для формування аудиторських суджень. На нашу думку, відомість виявлених аудитором порушень повинна містити обов'язкову колонку «Зміст порушення», а потім послідовно «Документ», в якому зафіксована відповідна інформація, та колонки «За даними обліку» та «За даними аудиту», де зазначаються відповідні кількісно-сумові значення, що дають змогу обчислити характер та розмір відхилення.

7. В основі розробки робочих документів аудитора має бути «Класифікатор можливих порушень» перевіряемого об'єкта обліку. Причинно-наслідковий зв'язок таких порушень можна пояснити наступним чином:

Причини: 1) незадовільна організація складського господарства; 2) порушення правил приймання вантажів; 3) невиконання завдань щодо придбання матеріалів; 4) недобросовісне виконання обов'язків матеріально-відповідальними особами; 5) порушення порядку проведення інвентаризації (порушення строків проведення, нерівномірний їх розподіл за календарними періодами, неякісне проведення інвентаризації, недбале і несвоєчасне оформлення її результатів);

Наслідки: 1) завищення собівартості придбаних матеріалів; 2) неповне оприбуткування запасів; 3) необґрунтовані претензії до постачальників; 4) нераціональне витрачання матеріалів на виробництво; 5) порушення норм і лімітів відпуску; 6) нестача, надлишок, присвоєння товарно-матеріальних цінностей; 7) помилки і підробки в документах; 8) підміна запасів менш якісними чи неякісними; 9) помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок запасів та їх відображення в обліку; незадовільне ведення бухгалтерського обліку.

Обґрунтування можливих порушень повинно ґрунтуватися на положеннях чинних нормативних документів, якими регулюються питання обліку запасів, зокрема НП(С)БО 9 «Запаси» [4] та іншими законодавчими актами в актуальній редакції.

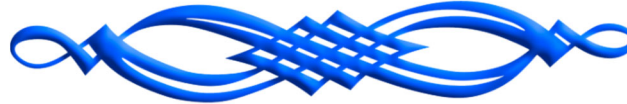
Важливим підходом практичного використання запропонованого базового алгоритму аудиту виробничих запасів є застосування прийому інституційного моделювання [2], що передбачає урахування специфіки обліку запасів конкретного підприємства.

Список використаних джерел

1. Гамова О. В., Феофанов Л. К., Ракитянська Ю. В. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів на складах ПРАТ «Дніпроспецсталь». *Інвестиції: практика та досвід*. № 3, 2020. С. 57-62.
2. Канцедал Н. А. Інституційне моделювання: поняття та базові підходи до практичного застосування. *Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році*

(м. Полтава, 22-23 квітня 2020 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2020. С. 163-165. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7965>

3. Канцедал Н. А. Наукова інтерпретація методології обліку у працях корифеїв бухгалтерської думки. *Облік і фінанси*. 2018. № 2(80). С. 16.-23. URL: <http://www.afj.org.ua/ua/article/566/> <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1221>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Мінфін України; Наказ, Положення від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 25.01.2022).



Karolina Rulitska
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Lviv National Agrarian University
Lviv

FORSITE RESEARCH IN CONDITIONS OF CRISIS

Under conditions of global instability, the conditions under which anti-crisis management ensures overcoming difficult financial conditions to the enterprise, have objectively developed. In fact, the financial sphere clearly indicates the state in which the company is. Dynamic market relations require entrepreneurs to keep up with the times. The need to improve methodological approaches to the diagnosis and assessment of crisis phenomena in the enterprise is beyond doubt.

Foresight research plays an important role in all areas of the state's economy. The dynamic and unstable present accepts new challenges every day. Under such conditions, trends change rapidly. That is why it is important to skillfully combine quantitative and qualitative research methods. It is worth noting that Foresight research is currently used not only in large companies, but also in companies smaller in size and interested in achieving high performance. The quality of Foresight depends primarily on the combination of methods used and methods of the study itself. The combination of expert opinion and society allows to cover a wide range of factors, factors, threats, etc. to form scenarios for further development of the enterprise.

The crisis disrupts the stability and balance of the enterprise. As a result, the actions of management must be decisive and often with a non-standard approach to solving a problem. As you know, during the abrupt changes in the state, the strongest remain afloat, who were able to use the situation to their advantage. Risks and threats always exist. They are generally difficult to predict in full, and in conditions when the global pandemic establishes new «rules of the game» - in general it is almost unrealistic. Scientific substantiation of these processes contributes to the emergence of new methods and measures in a particular field.

In the global sense, the crisis is a form of progressive movement, a manifestation of the development of the system. The crisis is also a situation of significant

deterioration of important parameters of the enterprise, which can really lead to bankruptcy. Therefore, the system of crisis management in each case shows its specific features.

O. Lytovchenko [1] believes that «the financial crisis is an imbalance of the» enterprise «system and limited influence of its management through financial relations to restore a stable balance... A feature of the financial crisis is that it potentially threatens the destruction of the economic system, in which it occurs».

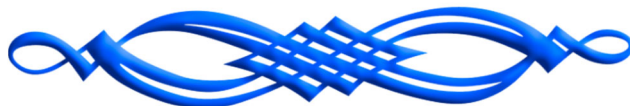
Risks that determine the manifestation of the crisis, cause the inability of the company to provide financial support for its current production activities. External and internal factors, as well as their combination determines the development of new approaches to crisis management. Loss of solvency threatens the company with bankruptcy.

According to S. Paranchuk, the system of crisis management is «a set of interconnected elements, the implementation of which will prevent the loss of enterprise value as a business unit in an unstable internal and external environment» [2].

Identification and diagnosis of crisis phenomena are mostly based on the study of financial and property condition, the results of economic activity in certain areas, the organization of enterprise management, a combined approach. We believe that the latter, a comprehensive approach, is the most acceptable, especially in the use of rapid diagnostics or Foresight research. An objective assessment of the financial condition of the company will only state the fact of a difficult financial situation. Quantitative methods are more convenient to use in terms of interpretation of the results. In order to understand the causes and possible ways out of the crisis will help methods of previous experience, creativity and imagination in forecasting the situation in the enterprise. The future functioning of the enterprise will depend on the choice of the appropriate development strategy. The formation of a system of goals and the implementation of the outlined strategic measures will allow the company not only to overcome the crisis, but also to prevent its occurrence in the future.

References

1. Litovchenko O. Methodological aspects of enterprise financial management in a crisis. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/44.pdf
2. Paranchuk S., Topiy I. Factors of necessity of transition of the enterprise to anti-crisis management URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Uproz/2011_4/ u1104 par.pdf.



Сак Тетяна

*к.е.н., доцент кафедри підприємництва і маркетингу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

МЕТОДИКА ДІАГНОСТУВАННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах нестабільності функціонування бізнесу підвищується ризик настання кризових явищ в роботі суб'єктів господарювання. Необхідність захисту компанії від впливу кризи зумовлена її характером та інтенсивністю. Проте важливо своєчасно діагностувати чинники, що можуть спричинити погіршення умов діяльності та додаткові труднощі у взаємодії з бізнес-середовищем.

Проведення комплексної діагностики зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства є основою антикризового управління підприємством, що виявляє як загрози, так і внутрішні можливості подолання кризи й усунення недоліків роботи підприємства [1, с. 70].

Діагностика кризового стану ґрунтується на системі показників, серед яких найбільш часто використовується блок фінансових коефіцієнтів. Їх застосування має два напрямки, тому методи аналізу можна розділити на дві умовні групи:

1. Фінансово - економічний аналіз платоспроможності підприємства та його можливого банкрутства на основі фінансових показників;
2. Моделі прогнозування банкрутства, які базуються на основі однофакторних та багатофакторних функцій за допомогою дискримінантного аналізу.

Відповідно до першої групи методик, шляхом порівняння фактичних показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності (збитковості) з нормативними значеннями можна зробити висновок про наявність кризи у фінансово-економічних умовах підприємства та про можливість банкрутства.

В умовах невизначеності та швидких змін у зовнішньому середовищі підприємств велике значення має фактор часу, що ґрунтується на складних змінах соціально-економічних, технологічних та економічних умов, особливо в умовах економічної кризи в Україні. Крім того, у разі обмеженого доступу до інформації ефективні методи повинні використовувати доступні дані, що вимагає використання таких аналітичних методів для моніторингу фінансових результатів з метою своєчасного виявлення симптомів кризи та можливого банкрутства для задоволення потреб внутрішнього менеджменту або для оцінки надійності потенційних партнерів.

У світовій практиці широко використовуються такі методи дискримінантного аналізу: двофакторна та п'ятифакторна модель Е. Альтмана (1968, США), п'ятифакторна адаптація моделі Е. Альтмана (1983, США); модель Г. Спрінггейта (Канада, 1978); модель дискримінації Дж. Ліса (1972, Великобританія); модель Р. Таффлера та Г. Тішоу (1977, Великобританія); діагностичний показник платоспроможності Дж. Конана та М. Голдера (1979, Франція) [2]. Проте більшість моделей не адаптовані до умов ведення бізнесу в Україні.

Найбільш відомими серед вітчизняних моделей є модель Z групи українських вчених Сумського національного аграрного університету під керівництвом А. В. Чупіса [3, с. 160;] та модель О. Терещенка [2, с. 112-122].

Ці моделі більше підходять для прогнозування кризи в українській економіці, але вони також мають деякі обмеження у використанні.

Модель О. Терещенка – це універсальна модель, що включає 6 показників і побудована на основі даних підприємств різних галузей. Модель О. Терещенка визначається за формулою:

$$Z_m = 1,04X_1 + 0,75X_2 + 0,15X_3 + 0,42X_4 + 1,8X_5 - 0,063X_6 - 2,16, \quad (1)$$

де X_1 – відношення високоліквідних активів до виручки від реалізації;

X_2 – відношення активів до позикових коштів;

X_3 – відношення чистого прибутку до суми активів;

X_4 – відношення чистого прибутку до виручки від реалізації;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки від реалізації;

X_6 – відношення виручки від реалізації до суми активів.

Якщо, $Z_t < -0,8$ – зона фінансової кризи; $-0,8 \leq Z_t \leq 0,51$ – зона додаткового аналізу; $Z_t > 0,51$ – зона фінансової стійкості.

Завдяки всебічному аналізу фінансово-економічної ситуації можна зробити більш ґрунтовний висновок про глибину фінансової кризи та можливість банкрутства.

Проведення комплексного діагностування кризового стану підприємства має враховувати наступні умови:

- поглиблення результатів оцінки кризових параметрів фінансового стану, отримані в процесі швидкої діагностики;

- оцінка масштабів кризи підприємства при підтвердженні її методом швидкої діагностики;

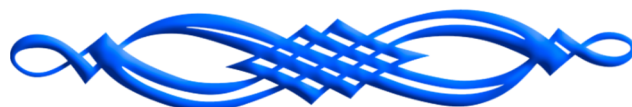
- прогнозування розвитку факторів, що визначають загрозу кризи компанії та її негативні наслідки;

- оцінка та передбачення спроможності підприємства подолати кризу та її наслідки.

Отже, для створення ефективної організації антикризового управління та правової системи запобігання банкрутству підприємств необхідно систематизувати та вдосконалити існуючу методику діагностики криз на основі комплексного й всебічного зовнішнього та внутрішнього аналізу.

Список використаних джерел

1. Сак Т.В., Ющишина Л.О. Механізм антикризового управління в умовах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. №2. С. 66-74. URL: <https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/download/450/377/>
2. Терещенко, О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві. К. : КНЕУ, 2004. 268 с.
3. Шпак М. М. Застосування методів оцінки ймовірності банкрутства в системі управління стратегічною стійкістю аграрних підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. №11(89). С. 155-161.



Ілона Симоненко

студентка 4 курсу спеціальності

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Олена Ковальова,

к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Державний біотехнологічний університет,

м. Харків

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Виробничі запаси є однією з найважливіших складових активів підприємства, що займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат сільськогосподарських підприємств при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. Це, в свою чергу, вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів, яку може надати бухгалтерський облік.

Одним із напрямів удосконалення обліку наявності та руху запасів на підприємстві є спрощення оформлення операцій, які пов'язані з оприбуткуванням та витратами запасів. Відпуск запасів у виробництво, де це доцільно, можна оформляти на підставі встановленого ліміту безпосередньо в картках складського обліку матеріалів, передбачивши в них підпис особи, яка отримує цінності. Також можна на картках складського обліку відображати і внутрішнє переміщення цінностей.

Нині проблемним є облік палива у сільськогосподарських підприємствах та контроль за його витрачанням. Відсутність Інструкції з обліку та зберігання палива для сільськогосподарських підприємств створює труднощі з обліку паливно-мастильних матеріалів, оскільки з'являються нові форми розрахунків за паливо, які передбачають заправку транспортних засобів по талонах, за платіжними електронними картками, використання для роботи автомашин рідкого палива. Тому потрібно розробити такий документ з огляду на специфіку галузі.

Актуальним питанням обліку виробничих запасів є облік отриманих сільськогосподарськими підприємствами талонів на паливо. Інструкція з застосування Плану рахунків дозволяє обліковувати оплачені талони на паливо безпосередньо на рахунку 203 «Паливо». Але треба мати на увазі, що за своєю економічною суттю талони є незаперечним правом на отримання пального при його пред'явленні на АЗС постачальника, тому отримані талони можуть бути визнані активами, оскільки їх вартість визначена в накладній на відпуск талонів, а у майбутньому очікується отримати економічну вигоду від їх використання.

Разом з тим талони мають характеристики бланків грошових документів, так як кожен талон має свою вартість, що визначається вказаною на ньому кількістю палива та їх вартістю за договірними цінами. З метою контролю за зберіганням і використанням талонів на паливо пропонуємо оприбутковувати їх на рахунок 203 «Паливо» на окремий субрахунок «Паливо по талонах», де вони будуть обліковуватися як отримане паливо за його видами і марками, за

кількістю палива, а також за вартістю його придбання відповідно до ПСБО 9 «Запаси».

Отже, внесення запропонованих змін до інструктивних документів, впровадження їх у практику буде сприяти впорядкуванню бухгалтерського обліку запасів та відображення їх наявності в бухгалтерському балансі.

Для організації безперебійного постачання, розміщення, зберігання і видачі виробничих запасів у виробництво велику роль відіграє правильно організоване складське господарство, тому що в діяльності підприємства не завжди можна досягти повного узгодження темпів постачання матеріальних ресурсів темпам виробництва і збуту готової продукції.

Основні функції складського господарства – це акумуляція матеріальних ресурсів в обсягах і номенклатурі, достатніх для безперервності процесу виробництва; належне зберігання і облік матеріалів; планомірне і безперебійне постачання до цехів і ділянок виробничими запасами; підготовка матеріалів до їх безпосереднього споживання, здійснення комплексу операцій, пов'язаних з виконанням контролю, сортування запасів.

Різновидом оперативно-бухгалтерського обліку є так званий оперативно-груповий аналітичний метод обліку запасів, де їх облік ведеться в розрізі їх видів, груп і підгруп. У наш час існує необхідність й одночасно можливість нових організаційних і методичних підходів у вирішенні проблем обліку запасів, пов'язаних, з одного боку, з переходом на ринкові відносини й міжнародні стандарти, з іншого – з широким впровадженням комп'ютерних технологій.

Для забезпечення ефективного розвитку підприємства та зростання його виробничого потенціалу за сучасних умов господарювання виникає необхідність створення якісно нової системи управління запасами. Саме тому дуже важливо приділяти велику увагу обліку запасів, їх зберіганню, реалізації, оскільки це вагомий ланцюжок кожного виробничого підприємства. Важливе значення в збереженні запасів має ретельне і своєчасне проведення інвентаризацій, контрольних і вибіркового перевірок. Вирішення цих проблем допоможе налагодити дієвий, менш трудомісткий облік і контроль за наявністю, рухом і використанням матеріальних ресурсів, а також досягти їх економії.

Для покращення обліку виробничих запасів доцільно також використовувати на всіх ділянках обліку уніфікованих форм документації. Крім того, необхідною умовою також є:

- створення графіків документообігу з обліку запасів і доведення до виконавців їх функцій при створенні і перевірці первинного документа;
- видача розпорядчої документації особам, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів;
- контроль з боку працівників бухгалтерії правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів (включення в обов'язок бухгалтера, що робить обробку документа, цієї функції через посадові інструкції та встановлення відповідальності за її недотримання).

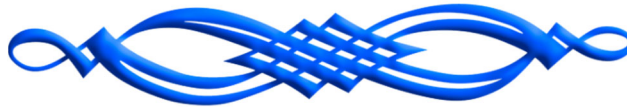
Основними напрямками удосконалення організації обліку запасів є: узагальнення теоретико-методичних основ обліку, аналізу і контролю запасів,

визначення їх суті та класифікації; удосконалення методико-організаційних основ фінансового та управлінського обліку запасів, а також їх контролю; проектування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання запасів; розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами.

Запропоновані напрями удосконалення документування руху виробничих запасів дозволять налагодити більш дієвий і менш трудомісткий облік та якісний поточний контроль за матеріальними цінностями, мати необхідну інформацію для прийняття раціональних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Гамова О.В., Козачок І.А., Ашифіна Т.Ю. Удосконалення обліку виробничих запасів та оцінка фінансового стану ТОВ «БЗ ЗБВ». *Інвестиції: практика та досвід*: науково-практичний журнал. Вип. 2. 2018. С. 33–40.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996–XIV ВР від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (дата звернення: 20.01.2021 р.).
3. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. [2-ге вид., перероб. і доп.]. К.: Знання, 2006. 525 с.
4. Маренич Т. Г., Гаврильченко О. В. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: навч. посібник: у 2 ч. Харків: Міськдрук, 2012. Ч. 2. 335 с.



Денис Скляров, Галина Кузнєцова
студенти 6 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Віталій Кузьома,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ОЦІНКА ЇЇ ЯКОСТІ

Розвиток інформаційного суспільства також висуває нові вимоги до облікової інформації, зокрема до її якості. Якість облікової інформації в значній мірі обумовлює обґрунтованість прийняття управлінських рішень органами влади, суб'єктами та учасниками підприємницької діяльності, є підставою для формування економічного мислення та свідомості суспільства, сприяє довірі до бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Джерелом інформаційного забезпечення підприємства є планово-директивна інформація, яка складається з планової, нормативно-довідкової, договірної, технологічної та організаційно-управлінської інформації, і фактична, у складі якої всі види облікової інформації: бухгалтерська, податкова, управлінська і статистична. Незважаючи на те, що кожна із зазначених видів інформації має власні завдання в єдиному процесі забезпечення інформацією, всі вони підпорядковані спільній меті інформаційного забезпечення фінансових результатів - інформування учасників про діяльність підприємства.

Фінансова звітність суб'єктів господарювання як частина інформаційного забезпечення процесу управління характеризується складними механізмами організації, відповідності та узагальнення інформаційних ресурсів, необхідних для реалізації функцій управління. Від того, наскільки реально звітність характеризує фінансовий стан підприємства на визначений момент часу і результати його діяльності за певний період, залежать адекватність та результативність рішень, прийнятих її користувачами – власниками, інвесторами, кредиторами [1].

На основі даних бухгалтерського обліку підприємство складає фінансову звітність, яку підписує керівник та головний бухгалтер. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Фінансові звіти правдиво відображають діяльність підприємства так щоб забезпечити якісні характеристики фінансових звітів.

За Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст. 10 п. 1) для підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності, передбачено проведення підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями незалежно від форм власності інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань. Можуть мати місце невиявлені помилки в бухгалтерських записах. Все це зумовлює можливість невідповідності між даними бухгалтерського обліку і фактичною наявністю цінностей. Для виявлення і ліквідації зазначених фактів невідповідності проводиться інвентаризація.

Облікова політика підприємства направлена на досягнення мети бухгалтерського обліку, тобто надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства, результати діяльності та рух грошових коштів.

Розробка та прийняття облікової політики кожним підприємством сприяє поліпшенню бухгалтерського обліку, зміцненню його правової основи і забезпечує належну ефективність роботи відповідної господарської одиниці.

Значення показників фінансового результату, що формуються в обліку, багато в чому зумовлюються положеннями прийнятими в обліковій політиці. Облікова політика повинна забезпечити побудову ефективної системи бухгалтерського обліку і розвиток тих чи інших прийомів обробки облікової інформації.

Сьогодні на практиці виникає ряд проблем, щодо облікової політики :

- 1) недосконалість чинного законодавства та неузгодженість окремих нормативно-правових актів;
- 2) часті зміни чинних нормативно-правових документів ;
- 3) формальне відношення бухгалтерів до формування облікової політики;
- 4) складність вибору найбільш економічного варіанту обліку чи оцінки конкретного об'єкту
- 5) неврахування впливу облікової політики на фінансові результати, оцінку вартості майна та фінансового стану підприємства, процес прийняття рішень.

Для усунення зазначених недоліків необхідно здійснити ряд заходів з удосконалення нормативно-правового забезпечення облікової політики на законодавчому рівні, а саме:

- узгодити вимоги окремих нормативних документів між собою;
- уточнити перелік елементів облікової політики підприємства, які повинні розкриватися в Наказі про облікову політику;
- більш докладно розкрити в нормативних документах сутність, особливості, сферу застосування, переваги та недоліки окремих елементів облікової політики;
- встановити більш жорсткі вимоги до змісту, порядку складання та затвердження Наказу про облікову політику;
- розробити типову форму Наказу про облікову політику із обґрунтуванням переліку статей, що мають розкриватися у ньому;
- встановити чіткі вимоги щодо строків і порядку внесення змін до Наказу про облікову політику тощо.

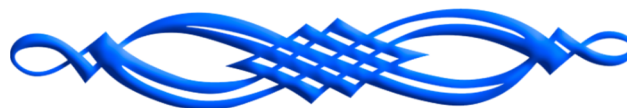
З метою підвищення якості процесу формування облікової політики підприємства доцільно посилити контроль з боку державних органів управління за дотриманням ними вимог чинного законодавства та сприяти впровадженню інформаційних систем і технологій обробки облікової інформації, систематичному підвищенню кваліфікації працівників бухгалтерії.

Варто згадати про конфлікт між якістю облікової інформації та вартістю її отримання. Існує дилема цінності: з одного боку, якість інформації досягається шляхом витрат, а з іншого – якість дає користувачу корисний ефект. Економічна ефективність від підвищення якості – це відношення корисного ефекту від підвищення якості до витрат на підвищення якості.

Отже, якість облікової інформації – це: критична оцінка споживачами ступеня відповідності її властивостей і показників якості очікуванням та обов'язковим нормам у відповідності з її призначенням; сукупність властивостей інформації, які визначають її здатність задовольняти певні потреби у відповідності з призначенням.

Список використаних джерел

1. Сіренко Н.М., Куліш Г.С. Проблеми відповідності змісту фінансової звітності потребам користувачів. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2010. Вип. 4(57). С. 33–38.
2. Гуцаленко Л.В. Поліпшення якості та прогнозованості облікової інформації для забезпечення прибутковості підприємства. Економіка АПК. 2010. № 7. С. 67–71.
3. Євдокимов В.В. Надійність бухгалтерської інформації як передумова забезпечення економічної безпеки підприємства. Вісник ЖДТУ. 2011. № 3(57). С. 46–50.
4. Верига Ю.А., Кулик В.А., Ночовна Ю.О., Іванюк С.Ю. Облікова політика: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 312 с.
5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України: від 16 липня 1999 р., № 966-XIV / Верховна Рада України. Офіц. вид. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.



Євгена Смок, Ярослав Франко
студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Науковий керівник: Тетяна Крилова,
викладач економічних дисциплін,
ДВНЗ «Кам'янець-Подільський індустріальний коледж»

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Податки – це головний бюджетоутворюючий елемент та важливий інструмент, що допомагає регулювати соціально-економічні процеси держави. Серед усіх податків головне місце займає ПДФО, що є складником системи прямого оподаткування.

Податок на доходи фізичних осіб є одним із головних джерел доходів бюджету держави та місцевих бюджетів, завдяки якому регулюються доходи і накопичення різних соціальних груп населення. В 2021 році ПДФО становило майже 20,81% (309,1 млрд. грн.) від усіх податкових надходжень до зведеного бюджету, в 2020 році – 21,44% (295,1 млрд. грн.), 2019 році – 21,36% (275,5 млрд. грн.). Тобто існує тенденція до росту номінальних надходжень від ПДФО. [5]

Зростання надходжень зумовлено наступними чинниками: середньорічна мінімальна заробітна плата в 2021 році збільшилася на 1000 грн, або на 20% (з 5000 грн. з 01.09.2020 р. до 6000 грн. з 01.01.2021р.); зростання середньомісячної заробітної плати, яка у листопаді 2021 року становила 14,3 тис. грн, що у 2,4 рази вище рівня мінімальної зарплати. Порівняно з листопадом минулого року вона зросла на 19,2%. Кількість зайнятого населення у віці 15-70 років за підсумками II кварталу збільшилася на 2,6% у порівнянні з I кварталом 2021 року, до 15,8 млн осіб. При цьому індекс споживчих цін в 2021 році становив 110%, тобто ціни на споживчі товари зросли на 10%. [5]

Економіка України оговтується після кризи. Враховуючи високі ціни на енергоносії та важку епідеміологічну ситуацію, НБУ погіршив прогноз розвитку економіки у 2021 році до 3,1%, на 2022 рік закладаються 3,8%. Найбільшими ризиками, які можуть вплинути на економіку у 2022 році, є потенційна військова загроза з боку РФ, зростання цін на енергетичних ринках та зниження або припинення транзиту російського газу. Головну роль у розвитку економіки продовжує відігравати фактор пандемії COVID-19. [4]

В системі адміністрування ПДФО в Україні є певні проблеми та дисбаланси, серед яких: недосконалість законодавства в частині призначення податкової соціальної пільги; невідповідність справляння ПДФО окремим принципам побудови та призначення системи оподаткування; відсутність прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб; низький рівень фінансової грамотності та податкової культури населення; високий рівень корупції в країні; масове ухилення від сплати ПДФО; відсутня практика впровадження заходів щодо легалізації доходів громадян у тіньовому секторі економіки.

Для того, аби збільшити податкові надходження до бюджету та покращити економічну ситуацію в країні, важливо здійснити зміни щодо зменшення

податкового навантаження малозабезпечених громадян, здійснювати диференціацію ставок ПДФО залежно від виду діяльності та розміру доходу, а також із врахуванням сімейного стану платників, кількості зайнятих у сім'ї та кількості дітей чи пенсіонерів.

Для забезпечення соціального захисту громадян, легалізації заробітної плати й боротьби з «тіньовим сектором економіки», поліпшення умов ведення бізнесу доцільний перегляд шкали прогресивного ПДФО у частині збільшення кількості щаблів цієї шкали, залежно від розміру річного оподаткованого доходу, зменшення діючої ставки соціального внеску, а також впровадження заходів, спрямованих на виявлення платників податків, які здійснюють виплату заробітної плати «у конвертах».

Крім того, щоб забезпечити ефективне функціонування системи прибуткового оподаткування громадян, її потрібно доповнити заходами щодо посилення податкового нагляду. Для цього необхідно забезпечити чітку й прозору правову систему, сильне й спроможне адміністрування податків, оскільки діючі адміністративні заходи у даний час є малоефективними у боротьбі з «тіньовими» доходами.

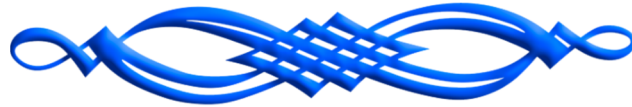
З 1 вересня 2021 року стартувала податкова амністія - добровільне декларування доходів триватиме рік, розмір податку, який потрібно заплатити, аби легалізувати свої статки, залежатиме від того, який актив декларується та де він перебуває. Податкова амністія дозволить громадянам, які ухилялися від сплати податків, відкрити свої справжні статки та доходи, уникнувши при цьому покарання шляхом декларування активів. Також особи повинні будуть сплатити одноразовий збір: 5% щодо активів, розміщених на рахунках українських банків; 9% для розміщених за кордоном; 2,5% щодо вартості держоблігацій, придбаних у період з 1 січня 2021 року до 20 червня 2022 року. Станом на 3 грудня 2021 року українці у рамках податкової амністії задекларували активів на 250 млн грн, сума збору до бюджету - 10,4 млн грн. [3]

Підсумовуючи, варто зазначити з метою збільшення надходжень від оподаткування доходів фізичних осіб необхідно ввести прогресивні ставки ПДФО, спростити викладення положень податкових законів, підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни платників податків, провести податкову амністію доходів, а після її закінчення здійснити перевірку платників, стимулювати розвиток безготівкових розрахунків та використання непрямих методів перевірки для виявлення нелегальних доходів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755. Дата оновлення: 01.01.22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» від 15.06.2021 № 1539-IX. Набрання чинності: 21.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1539-20#Text>

3. Податкова амністія: українці задекларували активи на 250 мільйонів. URL: [http:// www.epravda.com.ua/news/2021/12/3/680366/](http://www.epravda.com.ua/news/2021/12/3/680366/) (дата звернення: 10.01.2022).
4. Що буде з економікою України у 2022 році і що це означає для бізнесу та кожного з нас. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/12/16/680715/> (дата звернення: 12.01.2022).
5. Головні показники держказначейства <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/treasury/> (дата звернення: 15.01.2022).



Яна Соловей

студентка 3 курсу спеціальність

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ангелія Вольська,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ

Заробітна плата (оплата праці) у розумінні Закону України «Про оплату праці», – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

В одних (США, Франція, Канада, Нідерланди, Іспанія, Португалія, Люксембург) існують офіційно встановлені державою гарантовані загальнонаціональні мінімуми заробітної плати; в інших (Бельгія, Греція) – мінімуми встановлюються в результаті загальнонаціональної угоди уряду, професійних спілок, підприємств; в Італії, Німеччині, Великобританії, Японії загальнонаціональні мінімуми заробітної плати відсутні взагалі і замість них застосовуються галузеві.

Ставки податків є своєрідним віддзеркалення того, наскільки держава «тисне» на громадян та бізнес. З економічної теорії відомо, що податковий прес у вигляді ставок податків понад 40% демотивує людей до праці та декларування своїх доходів, і, як наслідок, спричиняє до зниження податкових надходжень до бюджету і тінізації економіки [1].

При кожній виплаті заробітної плати роботодавець повинен утримувати (відраховувати) по кожному працівнику податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) 18 % та військовий збір (ВЗ) 1,5 %. Тобто, «чиста» заробітна плата видається за мінусом цих податків.

ПДФО – це податок, що стягується з фізичних або юридичних осіб (платників податків), який змінюється залежно від відповідного доходу або прибутку.

Військовий збір – це податок, який було запроваджено тимчасово для фінансування Збройних сил України (п.16-1 підрозд.10 розд. XX Податкового кодексу України, далі – ПКУ). ВЗ обкладаються доходи фізосіб, в т.ч. і ФОП на всій території України.

Зауважимо, що досконалої податкової системи не існує в жодній країні світу...економічно розвинені країни характеризуються не тільки високим рівнем доходів населення, а й високими ставками податків. При цьому в більшості країн застосовується так звана прогресивна шкала – зі збільшенням доходу зростає ставка податку. На відміну від України, де порядок, ставки, правила оподаткування податком з доходів фізичних осіб устанавлюються виключно на загальнодержавному рівні, в іноземних державах органам місцевого самоврядування надано досить широке право у сфері податкової юрисдикції. У таких країнах Європи, як Болгарія, Кіпр, Естонія, Греція, Латвія, Норвегія, Румунія, особистий прибутковий податок належить до місцевих податків, а в Бельгії, Данії, Фінляндії, Швеції та Швейцарії органи місцевого самоврядування самостійно визначають ставки, за якими оподатковуватимуться доходи громадян [2].

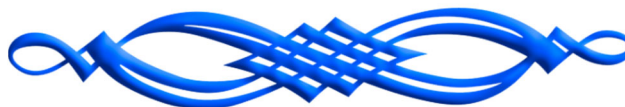
Не дивлячись наскільки є вищий податок на заробітну плату в різних країнах, але й мінімальна заробітна плата в них теж являється вищою.

Проаналізувавши досвід розвинених країн, можна зробити висновок, що в основу оподаткування доходів громадян покладений принцип соціальної справедливості, за яким більше платять ті члени суспільства, котрі мають вищі доходи. Відтак держава регулює доходи громадян, впливає на збільшення їх платоспроможності, стимулювання попиту, розмір споживання та заощадження, що, в свою чергу, призводить до підвищення темпів економічного зростання.

В суспільстві існує думка, що кожен п'ятий українець який має власний дохід працює в «тіні». Це означає що він неоформлений офіційно та не платить податків зі своїх доходів. Але чи мало фахівців розповідають що саме не прості умови та трудове законодавство змушують працівників та цілі галузі йти в «тінь» щоб вижити.

Список використаних джерел

1. Податки в Україні vs країни ЄС: де платять більше? URL: <https://cost.ua/714-podatku-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe>.
2. Зарубіжний досвід регулювання систем оплати праці. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/antochova-13.pdf>



Ярослава Таран

студентка 2 курсу спеціальності

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Олена Ковальова,

к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Державний біотехнологічний університет,

м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Сучасна економічна реальність потребує нових підходів до здійснення господарської діяльності підприємства: на перший план виходить ефективність, раціональність та гнучкість управління. Основою для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень є повна, правдива та всебічна інформація про економічний стан підприємства, джерелом якої виступають дані бухгалтерського обліку та звітності. Проте, внаслідок існування як об'єктивних, так і суб'єктивних причин, виникають розбіжності між даними обліку і фактичною господарською діяльністю, і, як наслідок, відбувається викривлення показників звітності підприємства.

Однією з основних вимог бухгалтерського обліку є достовірність його показників. Проте в процесі зберігання і відпуску товарно-матеріальних цінностей між фактичною наявністю і даними бухгалтерського обліку можуть виникнути розходження, які не піддаються повсякденному обліку, зокрема, в результаті пересортиці, несправності ваговимірних приладів, помилкових записів, втрати документів, зловживань матеріально відповідальних осіб та ін. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у такому способі, який би забезпечив можливість взяти на облік можливі розходження між даними обліку і фактичною наявністю господарських засобів. Це досягається за допомогою інвентаризації. Інвентаризація – це один із найважливіших методів бухгалтерського обліку, яким забезпечуються перевірка і документальне підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку про наявність і стан матеріальних і нематеріальних активів, іншого майна, капіталу, інвестицій, розрахунків, резервів і зобов'язань. Отже, інвентаризація є способом виявлення (з наступним обліком) господарських засобів і джерел їх формування, не оформлених поточною документацією, для забезпечення достовірності показників обліку і звітності підприємства.

Базою нашого дослідження є агрофірма «Надія» ТОВ Чугуївського району Харківської області. У підприємстві інвентаризація здійснюється шляхом фактичної перевірки наявності майна (зважуванням, переліком, обміром тощо) і порівняння одержаних результатів з даними бухгалтерського обліку. Це дає змогу встановити розходження між даними обліку і фактичною наявністю засобів, тобто лишки або нестачі (якщо вони мали місце), які оформляють

відповідними документами і відображають в обліку. Періодичне проведення інвентаризації є не лише засобом уточнення показників обліку, а й засобом боротьби із зловживаннями матеріально відповідальних осіб, а також упорядкування складського господарства, оскільки при її проведенні одночасно перевіряють стан складських приміщень, правильність зберігання матеріальних цінностей, справність ваговимірних приладів. Інвентаризація фінансових розрахунків допомагає уточненню розрахункових відносин з дебіторами і кредиторами, зміцненню розрахунково-фінансової дисципліни.

Кількість інвентаризацій на рік, строки їх проведення, перелік майна і розрахунків, що підлягають інвентаризації під час кожної з них, у досліджуваному підприємстві визначаються керівником підприємства, окрім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим, а саме: при передачі майна державного підприємства в оренду, приватизації майна державного підприємства; перед складанням річної бухгалтерської звітності. При цьому інвентаризація будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних засобів може проводитись один раз у три роки; при зміні матеріально відповідальних осіб – на день приймання-передачі справ; при встановленні фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей; за рішенням судово-слідчих органів; у випадках аварій, пожежі, стихійного лиха, ліквідації підприємства.

Інвентаризацію проводить інвентаризаційна комісія, очолювана керівником підприємства або його заступником за обов'язковою участю головного бухгалтера і матеріально відповідальних осіб. Склад комісії, об'єкти інвентаризації, порядок її проведення визначаються наказом керівника. Відповідальність за своєчасне й якісне проведення інвентаризації несе керівник підприємства.

До недоліків в організації проведення інвентаризації у агрофірмі «Надія» ТОВ слід віднести те, що її проведення по всіх об'єктах обліку покладено на одну комісію, а зважаючи на великий обсяг робіт, проведення інвентаризації усіма членами комісії забезпечити дуже важко. Інвентаризація матеріальних цінностей проводиться за місцями їх зберігання в присутності матеріально відповідальних осіб. Наявність залишків матеріальних цінностей визначається шляхом підрахунку, зважування, обміру. При інвентаризації матеріальних цінностей, що зберігаються в непошкодженій тарі постачальників, дозволяється, в порядку винятку, їхню кількість встановлювати за документами (з обов'язковою вибірковою перевіркою в натурі правильності документальних даних), про що в інвентаризаційному описі роблять відповідні відмітки. Дані інвентаризації кожного виду матеріальних цінностей заносять в інвентаризаційні описи, які складаються в двох примірниках за місцями зберігання матеріальних цінностей і матеріально відповідальними особами. Після закінчення інвентаризації описи підписуються всіма членами комісії.

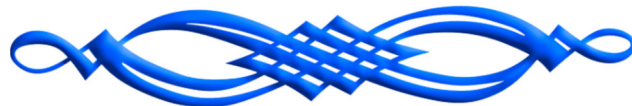
Оформлені інвентаризаційні описи комісією передаються до бухгалтерії, де фактичні залишки матеріальних цінностей, зафіксовані в описах, порівнюють з даними бухгалтерського обліку і виявляють лишки або нестачі цінностей (якщо

вони мали місце). Матеріальні цінності, по яких виявлені розходження з даними бухгалтерського обліку, записують в порівняльну відомість, а матеріально відповідальні особи повинні дати інвентаризаційній комісії письмові пояснення щодо причин їх виникнення. Свої висновки і пропозиції щодо урегулювання інвентаризаційних різниць комісія оформляє актом і подає на затвердження керівнику господарства.

Чинні законодавчі і нормативні акти не у повній мірі регламентують порядок регулювання інвентаризаційних різниць і відображення їх в обліку та звітності. З метою впорядкування обліку результатів інвентаризації необхідно доповнити Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань та розрахунків, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 порядком списання нестач у межах норм природних втрат; визначити і законодавчо закріпити єдиний систематизований перелік норм природних втрат.

Список використаних джерел

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань та розрахунків, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 25.01.2021 р.).



Ярослав Тараненко, Катерина Дмитрієва,
здобувачі вищої освіти ступінь вищої освіти – Магістр
ОПП Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник: Ольга Лега,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Малі підприємства завдяки загальноновизнаним перевагам – мобільності, здатності до швидкого пристосування до змін споживчого попиту, порівняно невисокому рівню експлуатаційних витрат – сприятимуть зниженню диспропорцій на товарних ринках, стимулюватимуть розвиток конкуренції, забезпечуватимуть створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття.

Динаміку кількості діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2020 рр. представлено на рис. 1.

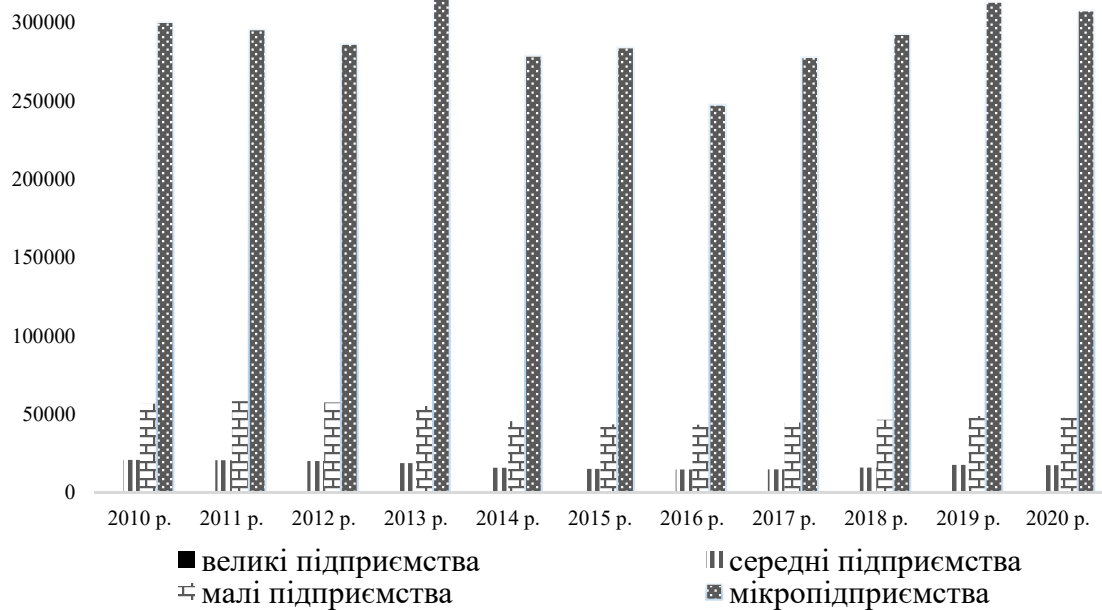


Рис. 1. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2020 рр. *
*побудовано авторами на підставі [1]

Аналіз даних рис. 1 підтверджує беззаперечний факт домінування представників малого бізнесу – малих підприємств та фізичних осіб-підприємців - в національній економіці України. У структурі діючих підприємств за 2010 – 2020 рр. в середньому 0,1 % припадає на великі підприємства, 4,9 % на середні підприємства, 95 % на малі підприємства, в тому числі мікропідприємства - 81,1 %. До кінця 2021 року кількість фізичних осіб-підприємців в Україні наблизилася до 2 млн, збільшившись за рік майже на 85 000 одиниць.

Основні показники розвитку малих підприємств за 2010 та 2020 рр. подано в таблиці 1.

Таблиця 1
Основні показники діяльності малих підприємств в Україні за 2010, 2020 рр. *

Показник	Роки		Відхилення 2020 р. до 2010 р.	
	2010	2020	абсолютне	відносне
Кількість підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	78	85	7	9,0
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	2165	1703	-462	-21,3
у % до загальної кількості зайнятих працівників відповідного виду діяльності	27,2	26,8	-0,4	x
Кількість найманих працівників, тис. осіб	2044	1627	-417	-20,4
у % до загальної кількості зайнятих працівників відповідного виду діяльності	26,1	25,9	-0,2	x
Витрати на персонал, млн грн.	37049,3	167715,1	130665,8	у 4,5 р.
у % до загальної кількості зайнятих працівників відповідного виду діяльності	14	16,9	2,9	x
Частка обсягу реалізованої продукції малих підприємств до загального обсягу реалізації, %	16,9	20,5	3,6	x

Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу

Частка підприємств, що одержали чистий прибуток, до загальної кількості малих підприємств, %	57	70,7	13,7	x
Частка підприємств, що одержали збитки, до загальної кількості малих підприємств, %	43	29,3	-13,7	x
Рівень збитковості діяльності малих підприємств, %	-5,7	-1,8	3,9	x

*розраховано на підставі [1]

Подані дані свідчать як позитивні сторони, так і про погіршення даного сектора економіки. З 2010 по 2020 роки спостерігається збільшення кількості малих підприємств на 10 тис. наявного населення на 7 одиниць (на 9 %) при одночасному зниженні зайнятих і найманих працівників майже на 21,3% та 20,4% відповідно. Зазначимо, що у структурі кількості зайнятих та найманих осіб у 2010 році переважала частка малих підприємств сфери надання інших видів послуг – 75,3 % та 74,7 % відповідно, тоді як у 2020 році 76,6 % та 75,9 % припадало на зайнятість у малих підприємствах у сфері операцій з нерухомістю. При цьому, витрати на персонал зросли у 2020 році порівняно з 2010 роком у 4,5 рази, що пов'язано з ростом мінімальної заробітної плати.

Частка обсягу реалізованої продукції малими підприємствами до загального обсягу реалізації за досліджуваний період зросла на 3,6 %. Аналіз в розрізі видів діяльності показав, що у 2010 році домінуючою є частка обсягу реалізованої продукції малими підприємствами у сфері надання інших видів послуг – 57,7 %, операцій з нерухомістю – 57,3 %, адміністративного та допоміжного обслуговування – 46,5 %. У структурі обсягу реалізованої продукції малими підприємствами до загального обсягу реалізації за 2020 % домінували малі підприємства у сфері операцій з нерухомістю – 65,7 %, надання інших видів послуг – 63,8 %, освіти – 60,4 %.

Позитивною тенденцією є зростання частки підприємств, що одержали чистий прибуток, до загальної кількості малих підприємств на 13,7 %, при цьому 70,7 % малих підприємств у 2020 році були прибутковими. Зниження рівня рентабельності діяльності малих підприємств на 3,9 %, з одного боку, є позитивною тенденцією, тоді як збитковість за 2020 рік 1,8 % негативно характеризує діяльність малих підприємств в цілому.

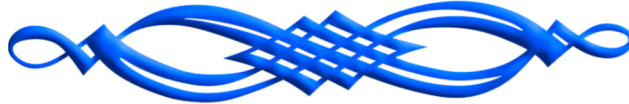
Аналіз малих підприємств за видами діяльності в Україні у 2010 та 2020 рр. показав, що основний вид діяльності - це торгівля, а також сфера послуг - ремонтні роботи автотранспорту та мотоциклів. Зокрема, частка таких підприємств у загальній кількості малих підприємств у 2010 році склала 29,6 %, у 2020 році – 26,7 %, при цьому їх кількість зменшилася у 2020 році проти 2010 року на 10,2 %. Ефективність діяльності малих підприємств у цій сфері характеризується позитивними тенденціями: частка малих підприємств, які отримали прибуток зросла, рівень рентабельності у 2020 році склав 0,5 % проти збитковості у 2010 році 6,8 %. На другому місці перебувають малі підприємства у сфері сільського, лісового та рибного господарства, при цьому їх кількість у 2020 році зросла проти 2010 року на 0,1 %.

Отже, розвиток малого бізнесу є одним із найперспективніших засобів

створення конкурентної господарської системи. Для України інтегрування до світового економічного простору як рівноправного суб'єкту пов'язано з детальним та якісним законодавчим врегулюванням правового становища суб'єктів малого підприємництва та механізмом застосування засобів підтримки. У зв'язку з цим актуальності набуває аналіз сучасного стану діяльності малих підприємств, узагальнення причин гальмування їх розвитку та виокремлення «реальних» засобів підтримки малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Державна статистика України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 23.02.2021).



Анастасія Ткачук
студентка II курсу групи ЕК 21б
НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут
Науковий керівник: Ірина Годнюк,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ

Власний капітал відіграє важливу роль у створенні та розвитку підприємства оскільки є головною економічною базою всього процесу діяльності і основою для початку та продовження господарської діяльності будь-якого підприємства. Без власного капіталу неможливо почати бізнес, адже він вимагає необхідної кількості засобів у власності суб'єкту господарювання.

Економічна сутність капіталу в цілому та власного капіталу зокрема вивчали і вивчають багато зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема такі як В.В. Бланк, К. Маркс, А. Сміт, Д. Рікардо, П. Самуельсон, Ж.Б. Сей, Ж. Тюрго, В.Я Соколов, Ф.Ф. Бутинец, В.В. Сопко, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, В.М. Івахненко та багато інших.

В залежності від рівня економічного розвитку суспільства, науковці по-різному трактували поняття «власний капітал».

Згадка про власний капітал, як об'єкта обліку була знайдена в Італії в 1491 році. На той час під власним капіталом розуміли особисті засоби власника, які він мав у власності, вкладав в підприємство та отримав в процесі підприємницької діяльності. Для відображення інформації про власний капітал формували рахунок, який називали «капітал». Цей рахунок разом з результатними рахунками використовували також для визначення прибутків і збитків підприємства. За дебетом якого відображалися активи підприємства, а кредитом – джерела їх створення, тобто пасиви» [5].

Поступово сутність власного капіталу змінювалася. Представники економічної думки вкладали в поняття «власний капітал» своє значення та сутність.

Розгляд поняття «власний капітал» в обліковій літературі дає підстави вважати про дискусійність та неоднозначність його визначення. Це зумовлено наявністю п'яти теорій капіталу (теорія власності, теорія залишкового капіталу, теорія господарської одиниці, теорія підприємства, теорія фонду) і, відповідно, різним трактуванням природи капіталу.

Згідно НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі НПСБО 1), затвердженого Наказом Мінфіну України від 07.02.2013 N 73 поняття «власний капітал» трактується, як частка в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [3].

На думку проф. Т.А. Бутинця «власний капітал – це залишковий інтерес в активах підприємства після вирахування зобов'язань. Проф. В.В. Сопко власний капітал розглядає як власні джерела підприємства, які без визначення строку і повернення внесені засновниками або залишені ними (засновниками) на підприємстві» [1,4].

Проф. М.Т. Білуха пише, що «власний капітал визначається вартістю майна суб'єкта господарювання, тобто чистими активами (різниця між вартістю майна і позиковим капіталом), і складається зі статутного, додаткового й резервного капіталу, нерозподіленого прибутку та цільових (спеціальних) фондів». Тобто, на відміну від П(С)БО та попередніх точок зору, власний капітал визначається не за залишковим принципом, а за формальною ознакою (порядком формування, або за порядком відображення в обліку та звітності) [5].

В цілому погляди на власний капітал можна розділити на три частини: визначення власного капіталу як суми вкладеного капіталу засновниками і накопиченого капіталу в процесі діяльності підприємства, як чисту вартість майна або різниці між активами і зобов'язаннями підприємства та погляд крізь призму «теорії власності» як обсяг прав та інтересів власника фірми.

Залишковий підхід визначення власного капіталу вказує не на економічну суть власного капіталу, а лише на спосіб визначення його величини. Цим можна визначити сукупну величину власного капіталу, але не можна одержати інформацію про його структуру і величину складових частин.

Тому, зважаючи на економічний та правовий зміст власного капіталу власний капітал є власним джерелом відтворення активів, який відображає обсяг прав і інтересів власників і має бути представлений інвестованим та накопиченим капіталом.

Згідно НПСБО 1 власний капітал підприємства має свою власну структуру, що відображається в обліку на рахунках: зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), вилучений капітал, неоплачений капітал [3].

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають власний капітал як частку активів підприємства, що залишилася після вирахування всіх його зобов'язань, і поділяють його на дві частини: авансований капітал (contributed capital) і реінвестований (нерозподілений) прибуток (retained earnings) [2].

Узагальнюючи національний і міжнародний досвід власний капітал у цілому формується за допомогою двох складових вкладеного (zareestrovaniy, investovaniy) та накопиченого (nezareestrovaniy, nerozpodilennyi, dodatkoviy) капіталу. Тобто капітал можна розділити на дві частини:

вклади (інвестиції засновників) – частка засновника (акціонера) у статутному капіталі підприємства, яка виконує функції відносин власності, управління підприємством;

додаткові внески – частка учасника в інших формах власного капіталу – резервному, чи іншому виді та нерозподіленого прибутку, який реінвестований в бізнес.

Проте незалежно від того, хто і як трактує ті чи інші складові частини структури власного капіталу, його загальні розміри, що відображаються у звітності, залежать від реальної оцінки активів, об'єктивності облікових даних щодо розрахунків з кредиторами та державою.

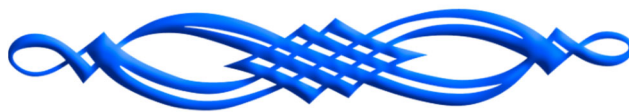
Розмір власного капіталу підприємства залежить від багатьох факторів, до яких можна виділити:

- інвестиції (призводять до збільшення власного капіталу);
- прибутки, отримані в результаті діяльності (збільшують розмір власного капіталу);
- вилучення частки засновником (зменшує розмір власного капіталу);
- витрати, пов'язані з використанням власного капіталу (виплата дивідендів, покриття раніше отриманих збитків тощо).

Отже розмір власного капіталу для зовнішніх користувачів інформації є мірилом щодо відповідальності підприємства і захисту прав кредиторів. Тому величина власного капіталу та її структура є дуже важливим елементом процесу діяльності підприємства та системи бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Дивина Л.Э. Особенности формирования собственного капитала организации. Экономика. Управление. Право. 2015. № 5 (62). С. 3-5.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013
3. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. Дата оновлення: 23.07.2021 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Сопко В. Бухгалтерський облік. Тернопіль: Астон, 2005. 496 с.
5. Шура Н.О., Шатило М.В. Європейський погляд на категорію «власний капітал» підприємства та його складові. Агросвіт. 2015. №7. С. 50-54.



Владислав Файден

студент II курсу групи Ек 21б

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

науковий керівник: Ірина Гуменюк І.Л.,

к.е.н., в.о.завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут,

м. Кам'янець-Подільський

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ В УКРАЇНІ

У промислово розвинутих країнах очевидні результати в рішенні екологічних проблем, у першу чергу на виробничому рівні, зв'язаних останнім часом з розвитком таких недержавних підприємницьких видів діяльності, як екологічне аудитування, що означає оцінку впливу і прогнозування екологічних наслідків діяльності суб'єкта, що хазяює, на навколишнє середовище, установлення відповідності його діяльності вимогам діючого природоохоронного законодавства, екологічних нормативних актів, стандартів, правил, постанов і розпоряджень державних і природоохоронних органів, визначення основних напрямків забезпечення екологічної безпеки виробництва, підвищення ефективності природоохоронної діяльності.

Екологічне аудитування здатно зіграти виняткову роль у дозволі екологічних проблем, особливо в умовах виходу України із соціально-економічної кризи.

Екологічний аудит як інструмент екологічного права і охорони навколишнього середовища набув поширення у світі, проте є новим для нашої країни. Закон України «Про екологічний аудит» прийнято у 2004 р. із змінами доповненнями № 155-IX від 03.10.2019, ВВР, 2019, № 48, ст.325 - щодо набрання чинності див. пункт 1 розділу XII}. Цей Закон визначає основні правові та організаційні засади здійснення екологічного аудиту і спрямований на підвищення екологічної обґрунтованості та ефективності діяльності суб'єктів господарювання [1].

Положення цього Закону поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та видів діяльності.

Екологічний аудит - це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту [1].

Даний вид аудиту проводиться в процесі приватизації об'єктів державної власності, іншої зміни форми власності чи конкретних власників об'єктів, а також для потреб екологічного страхування, в разі передачі об'єктів державної та комунальної власності в довгострокову оренду, в концесію, створення на основі таких об'єктів спільних підприємств, створення, функціонування і

сертифікації систем управління навколишнім середовищем, а також здійснення іншої діяльності.

Як і фінансовий аудит, екологічний аудит являє собою систему перевірки суб'єкта господарювання, який є об'єктом екологічного аудиту. На відміну від фінансового аудиту, під час якого здійснюється перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів фінансово-господарської діяльності підприємства, екологічний аудит включає перевірку, збирання та об'єктивне оцінювання даних для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи управління навколишнім природним середовищем та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища[2].

Предметом перевірки екологічного аудиту є інформація щодо збору за спеціальне використання прісних водних ресурсів на підприємстві, про дотримання дозволених обсягів викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, характеристика роботи установок очистки газу, інформація про рекультивацію порушених земель і поводження з родючим шаром ґрунту, утворення та розміщення відходів на підприємстві, про забруднення навколишнього природного середовища, наявність збитків протягом визначеного періоду діяльності підприємства, завданих державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства. При перевірці встановлюються поточні витрати на екологічні збори, вартість основних виробничих фондів охорони навколишнього природного середовища та розмір витрат на їх капітальний ремонт, а також поточні витрати на охорону природи та збори за природні ресурси тощо[3].

Конкретні завдання аудиту екологічних аспектів в кожному окремому випадку визначаються Замовником, виходячи з його потреб та характеру діяльності об'єкта аудиту екологічних аспектів.

Екологічний аудит в Україні може бути добровільним чи обов'язковим.

- добровільний екологічний аудит здійснюється стосовно будь-яких об'єктів екологічного аудиту на замовлення заінтересованого суб'єкта за згодою керівника чи власника об'єкта екологічного аудиту.
- обов'язковий екологічний аудит здійснюється на замовлення заінтересованих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування щодо об'єктів або видів діяльності, які становлять підвищену екологічну небезпеку, відповідно до переліку, що затверджується Кабінетом Міністрів України, у таких випадках:
 - банкрутство;
 - приватизація, передача в концесію об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, крім визначених законом випадків;

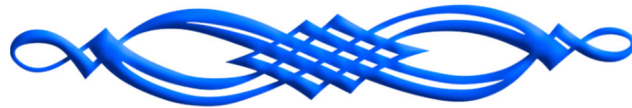
Екологічний аудит поділяється на внутрішній та зовнішній.

- внутрішній – проводиться на замовлення його власника чи органу, уповноваженого на управління ним, для власних потреб.
 - зовнішній – проводиться на замовлення інших заінтересованих суб'єктів.
-

Узагальнення результатів проведення екологічного аудиту являється професійною оцінкою об'єкта екологічного аудиту, виконана екологічним аудитором, яка ґрунтується на доказах екологічного аудиту та є головною складовою звіту про екологічний аудит. Він є офіційним документом, який засвідчується підписом та печаткою екологічного аудитора [4].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про екологічний аудит», від 24.06.2004 р. № 1862-IV, із змінами і доповненнями № 155-IX від 03.10.2019, ВВР, 2019 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1862-15>, № 48, ст. 325
2. Борисова В.А. Екологічний аудит як механізм регулювання впливу на довкілля. Держава та регіони. 2018. №4. С. 44-49.
3. Філіпович В. Є. Оперативний контроль поширення нелегального видобутку бурштину та оцінка збитків, заподіяних державі, за матеріалами багатозональної космічної зйомки. Екологічна безпека та природокористування. 2015. № 4 (20). С. 91.



Євгенія Федоренко, Аліна Мельник
здобувачі вищої освіти ступінь вищої освіти – Магістр
ОПП Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник: Ольга Лега,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

ОБЛІК ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ: НОВАЦІЇ ДЛЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

Основою економічного розвитку держави, головним джерелом надходжень до бюджету країни, забезпечення зайнятості населення та створення нових робочих місць є малий і середній бізнес. Аналіз малих підприємств за видами діяльності в Україні (рис. 1) у 2010 та 2020 рр. показав, що основний вид діяльності - це торгівля, а також сфера послуг - ремонтні роботи автотранспорту та мотоциклів. Зокрема, частка таких підприємств у загальній кількості малих підприємств у 2010 році склала 29,6 %, у 2020 році – 26,7 %, при цьому їх кількість зменшилася у 2020 році проти 2010 року на 10,2 %.

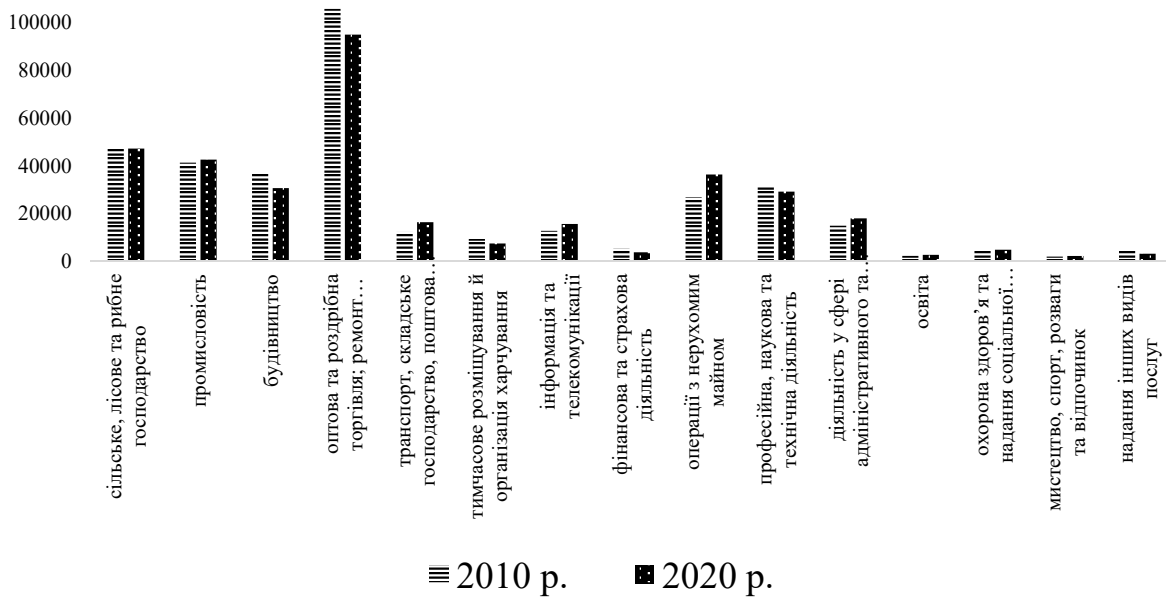


Рис. 1. Кількість діючих малих підприємств за видами економічної діяльності за 2010-2020 рр. *

*побудовано авторами на підставі [1]

Домінуючою в сфері малого та середнього підприємництва є роль фізичних осіб-підприємців (ФОП), обліково-правове забезпечення функціонування яких суттєво змінилося у зв'язку з введенням в дію Порядку ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб – підприємців, у тому числі платників єдиного податку, затверджений наказом Мінфіну від 03.09.2021 № 496 [2].

Зокрема, суб'єкти господарювання, які здійснюють розрахункові операції в готівковій та/або в безготівковій формі (із застосуванням електронних платіжних засобів, платіжних чеків, жетонів тощо) при продажу товарів (наданні послуг) у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, а також операції з приймання готівки для виконання платіжної операції зобов'язані вести в порядку, встановленому законодавством, облік товарних запасів, здійснювати продаж лише тих товарів (послуг), що відображені в такому обліку [2]. Тобто, товарний облік запасів мають вести підприємці, які одночасно відповідають двом умовам (рис. 2).

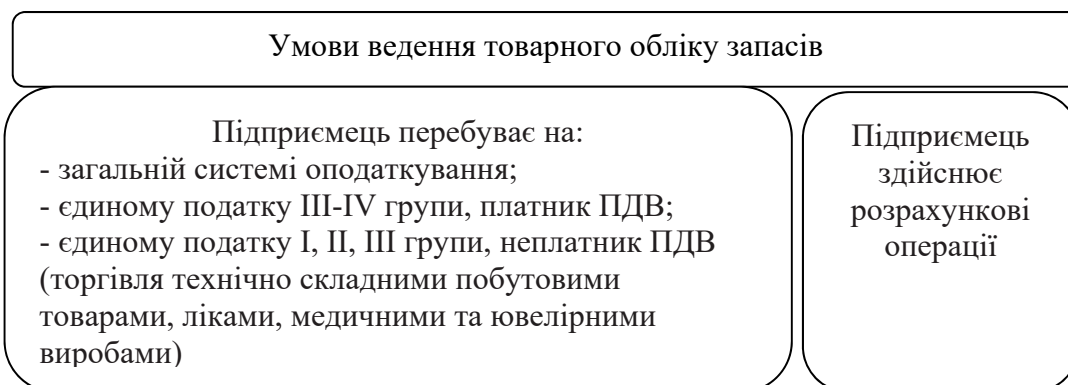


Рис. 2. Умови ведення товарного обліку запасів*

*побудовано авторами на підставі [2]

Товарний облік ведеться за кожним окремим місцем продажу шляхом внесення інформації про надходження і вибуття товарних запасів по до спеціальної форми обліку (п. 1 розд. II Порядку № 496) в паперовому або в електронному вигляді за вибором підприємця (табл. 1).

Таблиця 1

Порядок заповнення Форми ведення обліку товарних запасів*

Реквізити	Характеристика
Загальна частина	дані ФОП: прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), реєстраційний номер облікової картки ФОП або серія та номер паспорта / номер ID картки для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття РНОКПП та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відповідну відмітку в паспорті, податкова адреса, назва та адреса місця продажу (господарського об'єкта) або місця зберігання, в межах якого ведеться облік.
№ з/п, Дата внесення запису	Записи вносяться у хронологічному порядку; кожен рядок форми відповідає одному первинному документу; якщо надходження і вибуття відбулися в один день, на них мають бути окремі записи.
*Перший запис Опис залишку товарів на початок обліку – це первинний документ, який складається в довільній формі та має містити інформацію про товари, наявні у ФОП на дату набуття ним обов'язку щодо ведення обліку товарних запасів: найменування; кількість (із зазначенням одиниці виміру); вартість, яку ФОП визначає самостійно.	
Реквізити первинного документа, що підтверджує надходження або вибуття товару (вид, дата, №, постачальник (продавець, виробник) або отримувач товару)	Надходження: від постачальника; від покупця (повернення); з іншого місяця продажу/зберігання (внутрішнє переміщення) Вибуття: продаж товарів з отриманням оплати в безготівковій формі, здійснений у встановлених законодавством випадках без застосування РРО/ПРРО; внутрішнє переміщення товару між місцями продажів (господарськими об'єктами) та/або місцями зберігання, що належать одному підприємцеві; знищення або втрата товару (за ціною придбання); повернення товару постачальнику; використання товарів на власні потреби (за ціною придбання).
Загальна вартість товарів за первинним документом, грн	Первинні документи: накладні, транспортні документи, митні декларації, акти закупівлі, фіскальні чеки, товарні чеки, інші документи, реквізити яких дозволяють ідентифікувати постачальника та отримувача товару, дату проведення операції, найменування, кількість і вартість товару, документи, що засвідчують знищення, втрату або використання товарів на власні потреби; документи на внутрішнє переміщення товарів тощо

*побудовано авторами на підставі [3, 4]

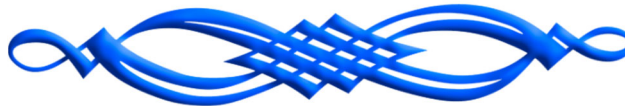
Отже, будь-яка самостійна, ініціативна, систематична господарська діяльність, яку провадять для одержання прибутку, визнається підприємництвом. Систематичність отримання доходів зобов'язує зареєструватися та вести бухгалтерський облік згідно встановлених правил. За ведення обліку товарних запасів за невстановленою формою (у довільній формі) до ФОП застосовуються фінансові санкції та адмінштраф. Зокрема:

- фінансова відповідальність - штраф у розмірі подвійної вартості товарів, які не обліковані у встановленому порядку, за цінами реалізації, але не менше 10 н.м.д.г.;

- адміністративна відповідальність – штраф на осіб, які здійснюють розрахункові операції, – від 2 до 5 н.м.д.г. і на посадових осіб – від 5 до 10 н.м.д.г.; при повторному порушенні протягом року: штраф на осіб, які здійснюють розрахункові операції, – від 5 до 10 н.м.д.г. і на посадових осіб – від 10 до 20 н.м.д.г.

Список використаних джерел

1. Державна статистика України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 23.02.2021).
2. Порядок ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб – підприємців, у тому числі платників єдиного податку: Наказ Мінфіну від 03 вересня 2021 р. № 496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1411-21#Text> (дата звернення 23.02.2021).
3. Товарний облік для підприємців: вивчаємо зміни, робимо висновки URL:<https://balance.ua/news/post/tovarniy-uchet-dlya-predprinimateley-izuchaem-izmeneniya-delaem-vyvodi> (дата звернення 23.02.2021).
4. Целуйко О. Топ 10-питань про товарний облік у ФОП: хто і як веде, як розрахувати та заповнити форму обліку. URL: https://storage.7eminar.ua/content/record/2266/021221_presentaciya_intencyv_Tseluiko.pdf (дата звернення 23.02.2021).
5. ФОП ведуть облік товарних запасів за незатвердженою формою: чи є відповідальність? URL: <https://medoc.ua/blog/fop-vedut-oblik-tovarnih-zapasiv-za-nezatverdzhenoju-formoju-chi-vidpovidalnist> (дата звернення 23.02.2021).



Анна Федорів
студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Ольга Свирида,
викладач облікових дисциплін
ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

АУТСОРСИНГ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ВИГОДИ ТА ПЕРЕВАГИ

Нестабільність та постійно зростаюча конкуренція характеризують сучасний світ, в якому підприємства, бажаючи оптимізувати свою діяльність і зменшити витрати, стикаються з необхідністю співпраці з іншими суб'єктами господарювання для зменшення кількості виконуваних функцій. Забезпечення їхньої життєздатності та конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі

стає можливим за рахунок компаній, які спеціалізуються на окремих бізнес-процесах. Найбільш популярною, на сьогодні, моделлю такого бізнесу є аутсорсинг. Найбільше зростання спостерігається у сфері фінансів та бухгалтерського обліку.

Саме поняття аутсорсинг походить від англійського outsourcing (out – зовні, поза межами; source – джерело). За своєю суттю аутсорсинг – це передача певних функцій суб'єкта на виконання стороннім особам та організаціям. Таким чином бухгалтерський аутсорсинг – це ведення бухгалтерії компанії спеціалізованими фірмами та організаціями без зарахування бухгалтерів у штат компанії [1].

Найбільш очевидними перевагами бухгалтерського аутсорсингу є:

- Можливість залучення до ведення бухгалтерії компанії провідних спеціалістів, що пройшли жорсткий відбір та не один раз довели свій професіоналізм;

- Доступ до бухгалтера для з'ясування будь-яких питань та отримання консультацій шість днів на тиждень, окрім неділі;

- Взаємозамінність бухгалтерів, що працюють на аутсорсингу – це дозволяє швидко та безболісно змінити бухгалтера у разі необхідності, а також гарантує, що у випадку хвороби, відпустки, відсутності на робочому місці з інших причин одного аутсорсингового бухгалтера, його буде тимчасово замінено іншим;

- Можливість підбору фахівця саме у обраній галузі виробництва, торгівлі чи надання послуг зі значним практичним багажем знань та навичок ведення бухгалтерії на аутсорсингу з конкретною специфікою;

- Економія зусиль та часу топ-менеджерів (директора, начальника відділу персоналу тощо), необхідних для пошуку ідеального для конкретного підприємства головного бухгалтера – у випадку бухгалтерського аутсорсингу з компанією у певних випадках може першопочатково починати працювати ціла команда бухгалтерів-професіоналів, з яких потім для зручності комунікації обирається один ведучий [3, с.8].

Перелічені переваги є дуже суттєвими, але не завжди можуть стати вирішальними, хоч і дуже впливають на цінність і цілісність послуги. І хоча з часом практично усі власники та директори підприємств починають чітко усвідомлювати наведені тут переваги, в більшості випадків позитивне рішення щодо початку використання бухгалтерського аутсорсингу спричинене в основному фінансовою вигодою компанії від співпраці такого типу.

Більшість власників бізнесу вважають, що вигода від будь-якого проекту є виключно тоді, коли він приносить кошти або допомагає економити витрати компанії. І такий підхід є виправданим абсолютно для всіх напрямків підприємницької діяльності в Україні. Яким же чином бухгалтерський аутсорсинг допомагає збільшити прибутки компанії? В першу чергу, за рахунок економії витрат. Ось лише найбільш очевидні вигоди від бухгалтерського аутсорсингу для підприємств:

1. Економія на фонді заробітної плати. Висококваліфікований головний бухгалтер для малого або й середнього підприємства (мікро-підприємства до уваги не беремо), в штат, коштує дуже недешево. Починаючи

від суто заробітної плати (як правило, вона становить 300 000 – 6 000 000 гривень у рік за достойного спеціаліста) і закінчуючи додатковими преференціями у вигляді:

окремого кабінету та обладнання комфортного і ергономічного робочого простору (від 20 000 до 100 000 гривень на рік);

службового автомобіля та відшкодування витрат на паливо (від 100 000 до 350 000 гривень на рік);

2. Економія на поточних витратах підприємства, пов'язаних з організацією робочого процесу для бухгалтера, а саме на оплаті:

-службових пристроїв для мобільного зв'язку та роботи (телефони, ноутбуки, супутні пристрої) – від 5 000 до 50 000 гривень на рік);

-програмне забезпечення та регулярне оновлення ліцензій – від 2 000 до 5 000 на рік;

-обслуговування техніки та робочого простору (послуги системного адміністратора, прибиральниці, витрати на енергопостачання та обігрів приміщення тощо) – від 20 000 до 50 000 гривень на рік;

-забезпечення поточною фаховою періодикою, а також необхідними для роботи та відновлення енергії засобами (канцтовари, серветки, мило, питна вода, кава та чай тощо) – від 4 000 до 20 000 гривень на рік.

-економія коштів, які мають бути витрачені на підвищення кваліфікації бухгалтера, оплату послуг бухгалтерського консалтингу, якщо того вимагатиме ситуація. Вартість таких послуг іноді сягає десятків тисяч гривень на місяць.

-економія на штрафних та пенях у випадку допущення бухгалтерських помилок чи неточностей: в той час, як з працівника на підприємстві може бути максимально утримано одномісячний заробіток та не більше 20% сукупного місячного доходу [3].

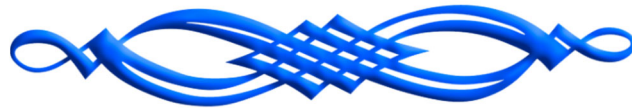
Таким чином, бухгалтерський аутсорсинг володіє рядом організаційних переваг та фінансових вигод, що суттєво впливають на якість роботи підприємства в цілому. Зокрема, покращують не лише оперативне ведення бухгалтерії та звітування у фіскальні органи, але й ряд бізнес-процесів, пов'язаних з підбором персоналу, організацією роботи бухгалтера та контролю за її ефективністю.

Це найкращий шлях для страхування від непрофесіоналізму чи випадкових помилок в роботі фахівця з обліку компанії. Можливість бухгалтера бути на зв'язку майже цілодобово та без вихідних, отримувати безкоштовні термінові консультації від колег, залучення додаткових спеціалістів в окремих нагальних випадках: усе це відкриває нові перспективи розвитку бізнесу, легальної мінімізації податків та суттєвого зниження щорічних витрат на утримання штату бухгалтерів – до кількох мільйонів гривень щорічно.

Бухгалтерський аутсорсинг – це сучасний дієвий метод ведення бухгалтерії без обтяжливих фінансових вливань, потенційних економічних ризиків та непередбачуваного людського фактору. Очевидні вигоди роблять бухгалтерський аутсорсинг провідним інструментом ведення бізнесу в Україні та світі.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Савченко Т. Г., Ярошина А. О. Консалтинг та аутсорсинг як сучасні інструменти управління підприємством. Вісник СумДУ. 2019. №2. С. 7–12.
3. Вигоди та переваги бухгалтерського аутсорсингу. URL: <https://zkg.ua/buhhalterski-posluhy/vyhody-ta-perevahy-posluh-z-buhhaltersko-ho-autsorsynhu/>



Володимир Хазанов
студент III курсу групи ОЗІ
Відокремленого структурного підрозділу
Кам'янець-Подільський Фаховий коледж НРЗВО «КПДІ»
науковий керівник: **Ірина Гуменюк**,
к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування
НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут,
м. Кам'янець-Подільський

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Істотним якісним зрушенням в глобальному економічному мисленні на переломі ХХ-ХХІ ст. стало усвідомлення того, що людські ресурси є вирішальними серед основних факторів виробництва, а інвестиції в людський капітал - найбільш ефективними. Очевидно, що соціальна функція підприємств сучасного типу все в більшій мірі починає обумовлювати його економічну функцію - досягнення стійкості і конкурентоспроможності [1, с. 17].

Загальне визначення соціального аудиту трудових відносин: це ефективний інструмент національної системи соціального партнерства, що дозволяє здійснити діалог і прийти до соціального консенсусу між зацікавленими сторонами на основі достовірних результатів добровільного і прозорого соціального обстеження, що має на меті регулювання процес відтворення і розвитку трудових ресурсів.

Практика показує, що сьогодні соціальний аудит може бути внутрішнім і зовнішнім, носити галузевий, корпоративний, регіональний або місцевий характер. Соціальний аудит може відрізнятися масштабами (бути частковим, вибірковим, розгорненим, повним) і носити різний тимчасовий (короткостроковий, разовий, довгостроковий, періодичний, безперервний) характер. Він може використовуватися як важливий інструмент оперативного, тактичного і стратегічного менеджменту.

У цей час соціальний аудит перетворився в досить стійку систему з властивими їй характерними рисами, процедурами, технологіями, а також зі своїми специфічними методами аналізу нефінансової звітності [2, с. 34].

Соціальний аудит розуміється як процедура діагностування соціоeкономических відносин, моніторингу стану і ходу реалізації колективних договорів і угод, планів і програм соціального розвитку на підприємстві. Як правило, соціальне обстеження стає бажаним або необхідним, якщо на підприємстві гіршає соціальний клімат. Частіше за все соціальний аудит використовується в оперативному або тактичному менеджменті, тобто до нього вдаються тоді, коли стався гострий соціальний конфлікт на підприємстві або коли стає очевидним, що створюються умови для загострення соціальних відносин і виникає необхідність з'ясувати причини погіршення соціального клімату і намітити шляхи вирішення соціальної напруженості.

Соціальний аудит є засобом забезпечення підзвітності влади через вивчення думки кінцевих отримувачів послуги чи публічної політики. Він може стати інструментом забезпечення підзвітності влади щодо певної соціальної послуги (чи публічної політики) на процес забезпечення постійної підзвітності влади через активне залучення громадян до процесу моніторингу та оцінки політики [1, с. 15].

Основною ціллю соціального аудиту є покращення врядування, посилення демократії, покращення моніторингу політики, оцінка наслідків певної політики, перевірка використання публічних ресурсів.

Мета соціального аудиту - отримання об'єктивної інформації про характер соціоeкономических відносин у вибраній області досліджень (т. е. оцінка здатності організації вирішувати соціальні проблеми, які виникають всередині і за її межами, і управляти тими з них, які впливають безпосередній чином на трудову діяльність людини).

Предметом соціального аудиту є достовірна і об'єктивна інформація, що поступає з всіх рівнів обстеження соціоeкономических відносин через аналіз існуючої нормативно-правової документації (закони, укази, угоди, договори, накази, положення, інструкції і інші нормативні акти), а також через польові дослідження, опити, інтерв'ю, моніторинг, статистичні дані і тому подібне [3, с. 20].

Об'єктом соціального аудиту стають соціоeкономические відношення в контексті розробки, прийняття і реалізацій трьох - і двосторонніх угод і колективних договорів, планів і програм соціального розвитку, діючих на всіх рівнях системи соціального партнерства і управління соціально-економічною сферою (т. е. на всіх напрямках діяльності підприємства, пов'язаних з формуванням його корпоративного іміджу, забезпеченням професійного зростання працівників, створенням для них сприятливого соціально-психологічного клімату, безпечних умов труда і т. д.) [2, с. 39].

Однак потрібно звернути увагу на той факт, що соціальний аудит багато в чому складніше, ніж фінансовий, екологічний або інші види аудиту. Адже предметом обстеження тут є не просто матеріальні активи або фінансово-економічна і інша інформація, а людський ресурс.

Історія соціального аудиту почалася в США в 1940-е рр., коли соціальні рейтинги компаній стали регулярними. Ці рейтинги оцінювали відносини з

персоналом і профспілками, з місцевим співтовариством, пожертвування, волонтерство і інші програми компаній в місцевих співтовариствах (community based programs).

У 1960-е - 1970-е рр. стало зростати суспільне невдоволення відносно негативних наслідків зростання виробництва. Все частіше економічне зростання здійснювалося за рахунок забруднення навколишнього середовища, всякого роду дискримінації, зниження безпеки виробництва, погіршення якості товарів.

Міжнародних екологічних і соціальних стандартів в той час ще не існувало, а більшість що є були розрізнені, носили випадковий і характер у відповідь (робота по звертаннях, відповідь на прохання місцевої влади або вимоги профспілок). Ситуація стала мінятися в 2000 р., коли біля половини найбільших світових компаній представили глобальні доповіді по екологічних програмах (Global Environmental Reports), а 54% - по програмах в області соціальної відповідальності і КГ68. У 2001 р. першою міжнародною компанією, яка ухвалила рішення про запуск програми соціальної звітності на глобальному рівні з'явилася «British American Tobacco» [2, с. 26].

Як будь-яке нововведення, соціальний аудит викликає неоднозначну оцінку. Однак не викликає сумніву той факт, що в сильно ускладнить і нестабільному світі все соціально-економічні чинники усвідомлюють необхідність нового мислення, заснованого на ідеї сталого розвитку, найважливішим компонентом якого є «соціальний вимір». Соціальний аудит, навіть з урахуванням його подальшого вдосконалення, звичайно, не вирішить сучасних соціальних і екологічних бід. Однак його по праву можна розглядати як своєрідну соціальну інновацію, здатну з часом трансформуватися в дієвий механізм регулювання соціально-економічних процесів в умовах глобалізації [2, с. 18].

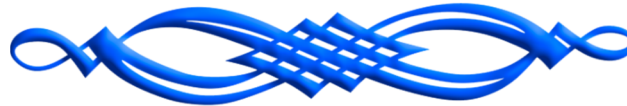
Таким чином, на початок ХХІ віку в індустріально розвинених країнах соціальний аудит виділяється в самостійний теоретичний і практичний напрям підприємницької діяльності і стає неодмінним елементом економіки. У цих країнах формується і успішно реалізовується організаційно-правова основа соціального аудиту, що створює необхідні умови для роботи соціальних аудиторів.

Соціальний аудит дозволяє виявити існуючі ризики в соціально-трудовій сфері на рівні підприємства і розробити заходи по їх усуненню. Більш того в умовах стрімкого процесу глобалізації соціальний аудит як усвідомлена соціально-економічна необхідність почав виходити за межі індустріально розвинених держав і почав розповсюджуватися по всьому світу. Створюються інститути соціального аудиту в Алжирі, Люксембурзі, Марокко, Сенегале і в Тунісе. Великий інтерес до соціального аудиту починають виявляти в Китаї. Розробка методології соціального аудиту відбулася за підтримки Королівства Нідерландів [4, с. 78].

Можна зробити висновок, що соціальний аудит став досить стійкою системою, з притаманними їй характерними рисами, процедурами, технологіями, а також зі своїми специфічними проблемами і методами їх вирішення і аналізу нефінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Андрющенко А.І. Соціальний аудит як механізм оптимізації управління розвитком соціальної сфери. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Соціологічне дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2018. № 800.
2. Мазурик О. В. Соціальний аудит: теоретичні засади та технологія застосування в Україні : [монографія]. Донецьк: Східний видавничий дім, 2015. 316 с.
3. Павликівська О. Обґрунтування механізмів управління соціально відповідальною діяльністю. Схід. 2018. № 2. С. 32-37.
4. Sysoieva I., Balaziuk O., Pylypenko L. Modelling of enterprise's accounting policy: theoretical aspect Baltic Journal of Economic Studies, Volume 5 Number 1. Riga: Publishing House «Baltija Publishing», 2019, 256 pages. P. 188–194. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-1-188-193>.



Павло Черниш

студент 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Наталія Єршова,

д.е.н., професор кафедри обліку і фінансів,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,

м. Харків

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ ПРИ УПРАВЛІННІ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Традиційно зміст аналітичного забезпечення прийняття фінансових рішень суб'єктами господарювання зосереджується на довгострокових фінансових рішеннях та їх впливу на прибутковість підприємства. Проте, в останні роки менеджери та науковці визнають важливість ефективного управління ліквідністю підприємства як життєво важливого для виживання організації, особливо в час глобальних фінансових потрясінь, економічних криз, як наслідок COVID-19. Значний внесок у розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття фінансових рішень зробили Бутинець Ф.Ф., Білуха М.Т., Дерій В.А., Задорожний З.В., Заплатинський М. В., Єршова Н.Ю., Сопко В.В., Петрик О. А., Плаксієнко В. В., Муррін Д., Нил Б., Пайк Р., Скотт М. та ін. [1-4]. Поряд з цим є ряд дискусійних питань, які потребують подальших досліджень та наукових розробок. Вчені наголошують, що управління поточними активами та зобов'язаннями, які фінансуються за рахунок оборотного капіталу, займає багато управлінського часу та зусиль і, тому, набуває більшого значення.

В умовах кризових явищ ринкової економіки аналітичне забезпечення фінансових рішень суб'єктів господарювання має ставати все більш якісним, своєчасним та комплексним. Прийняття фінансових рішень при управлінні оборотним капіталом підприємства потребує глибокого та всебічного розуміння

діяльності підприємства (діяльності на ринках збуту, операційної діяльності, діяльності щодо залучення джерел фінансування та їх розміщення), тому інтегрований підхід до управління оборотним капіталом дає кращі результати, про що свідчать загальні фінансові результати підприємства. За аналітичними розрахунками, структура оборотного капіталу відрізняється залежно від виду діяльності, але є позитивна тенденція щодо збільшення частки оборотних активів у складі загальних активів підприємств незалежно від масштабу діяльності підприємств (рис. 1).

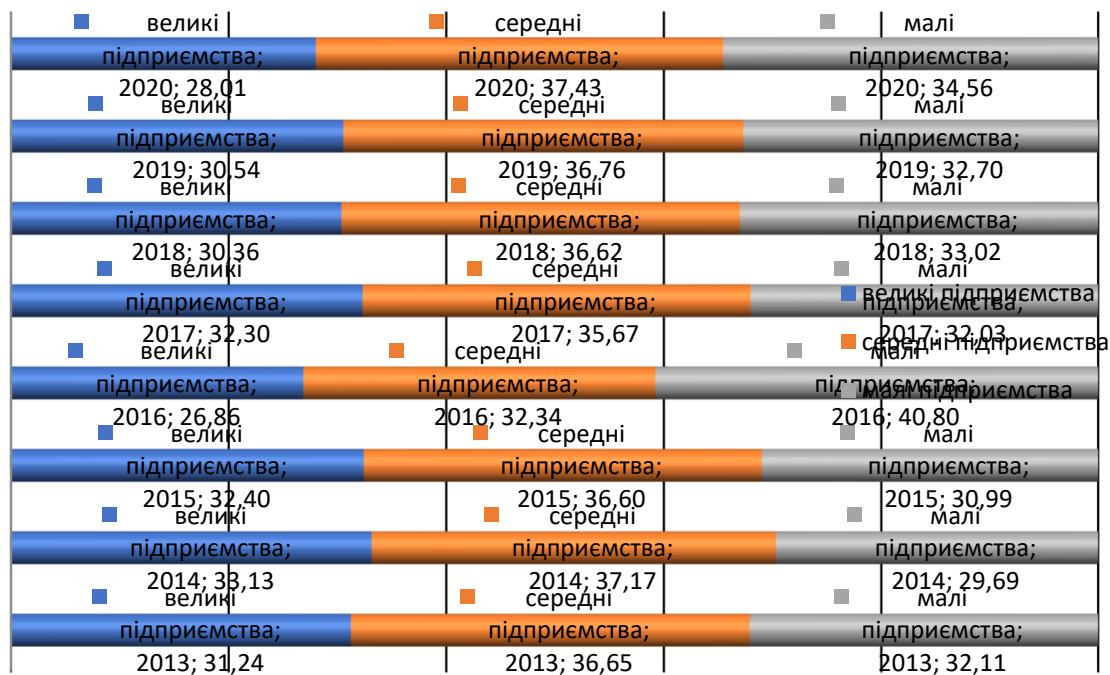


Рис. 1. Динаміка оборотного капіталу підприємств, згрупованих за розміром [5]

Якщо у 2016 р. питома вага оборотних активів великих підприємств складала 26,86%, середніх 32,34%, малих 40,8%, то за 2020 р. питома вага оборотних активів великих підприємств складала 31,24%, середніх 36,65%, малих 32,11%. Отже у середньому, у загальній вартості оборотних активів, майже однакову питому вагу мають оборотні активи підприємств, згрупованих за розміром.

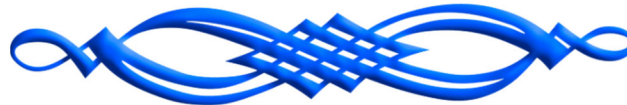
Аналітик з фінансового планування або будь-яка особа, відповідальна за аналітичне забезпечення прийняття фінансових рішень при управлінні поточними активами, оцінює забезпечення балансу коефіцієнта поточної ліквідності (коефіцієнт оборотного капіталу). «Збалансований» коефіцієнт означає не тільки те, що підприємство стабільне в короткостроковій перспективі, але також означає, що компанія є більш привабливою для кредиторів та інвесторів, оскільки значення коефіцієнта поточної ліквідності характеризує фінансову спроможність підприємства.

Аналітичне забезпечення прийняття фінансових рішень при управлінні оборотним капіталом підприємства має надавати інформацію щодо взаємопов'язаної комплексної оцінки маркетингових, виробничих та фінансових показників діяльності підприємства. В такому разі, суб'єкт, що приймає

управлінське рішення здатний зробити прогноз розвитку підприємства, що дозволяє оцінити сценарії майбутнього, оцінку ризиків, оцінку вартості бізнесу та аналіз факторів його вартості. Рішення щодо управління оборотним капіталом мають особливе значення для малого бізнесу через їх значну залежність від фінансів власників, торгових кредитів та короткострокових банківських позик.

Список використаних джерел

1. Линник О. І., Єршова Н. Ю. Проблеми функціонування та розвитку мікро-, малого та середнього бізнесу сфери послуг в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. 2(29). С. 74-80.
2. Заплатинський М. В. Проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Агросвіт*. 2020. № 4. С. 83–90.
3. Iershova N. Yu., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in INDUSTRY 4.0. *Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Економічні науки)*. 2021. №1. С. 5-11.
4. Кондратьев Б. О., Єршова Н. Ю. Інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти удосконалення http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/48071/1/Kondratiev_Informatsiine_zabezpechennia_2020.pdf
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України.



Марина Чобан

*студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: Ангелія Вольська,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С.Юрія
НРЗВО Кам'янець-подільський державний інститут
м. Кам'янець-Подільський*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РИНКУ ПРАЦІ

Ринок праці – це система суспільних відносин, пов'язаних з купівлею і продажем трудових послуг працівників (послуг праці).

Іншими словами, ринок праці – ринок одного з факторів виробництва, де домогосподарства в ролі найманих працівників пропонують свою працю (трудова послуга), а роботодавці (власники) – виробники товарів та послуг – потребують її.

Праця (послуга праці, здібності до праці) – один з основних факторів виробництва, власниками якого є домогосподарства. На ринку праці встановлюється ціна праці – ставка заробітної плати. Згідно класичної школи економіки, на ринку праці, як й на будь-якому ринку, регулятором попиту і пропозиції виступає ринкова ціна – ціна праці – величина (ставка) заробітної плати. Вона є гнучкою ринковою ціною, тобто швидко реагує на зміну у попиті і пропозиції на ринку. Саме за її допомогою відбувається балансування між

попитом і пропозицією праці. Тривале безробіття (невідповідність між попитом і пропозиції на ринку праці) є неможливим, оскільки ринок праці швидко знаходить рівновагу між попитом і пропозицією праці завдяки гнучкості заробітної плати [1].

В нашій країні фінансовим механізмом забезпечення осіб соціальним страхуванням у випадку втрати зайнятості складає Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Система працює і дає позитивні результати. Втім, зважаючи на те, що в наш час постають все нові вимоги до результативності та якості важелів даного виду страхування, необхідне його вдосконалення.

До проблем ринку праці в Україні відносять:

1. В Україні близько третини працівників із вищою освітою працює за професією, що не потребує такої. Це один із найвищих показників у Європі.

2. Продуктивність праці, попри зростання упродовж останніх 15 років, досі залишається низькою. Згідно з рейтингом МОП за цим показником ми перебуваємо в другій сотні серед країн світу. У 2019 році продуктивність праці в Україні була нижчою не тільки порівняно з країнами ЄС, але й деякими пострадянськими державами.

3. Скорочення та старіння населення. За даними Світового банку, Україна займає 12 місце в світі за темпами скорочення населення. Загалом на 10 працюючих в Україні припадає 11 пенсіонерів. Як наслідок, Пенсійний фонд потребує постійних доплат із державного бюджету. За прогнозами Міжнародної організації праці, в 2024 році навантаження на працездатне населення з боку осіб на утриманні щороку зростатиме.

4. Точних даних про кількість українців, працюючих за кордоном, немає. Однак, за різними оцінками, вона становить близько 3 млн осіб. За оцінками НБУ, в минулому році за кордоном одночасно перебувало в середньому близько 2,5 млн українців.

5. Низький рівень участі жінок у робочій силі. В Україні, якщо порівняти з Європою, недостатнє залучення жінок у робочій силі. Це пов'язано з ускладненим доступом до послуг із догляду за дітьми, низькою поширеністю часткових та дистанційних форм зайнятості. А низький рівень участі в робочій силі своєю чергою зумовлює низький рівень потенційного зростання ВВП.

Вважаємо за доцільне звернутися до закордонного досвіду: досвід Японії свідчить, що 48% ВВП забезпечується за рахунок поліпшення якості робочої сили; 11% – за рахунок збільшення її чисельності; 41% – технічного оновлення засобів виробництва. В Німеччині, Великобританії, Франції, Данії, Швеції, інших європейських країнах широко розповсюджена система додаткових джерел фінансування професійної підготовки, що передбачає фінансування підготовки робітників за рахунок встановлення законодавством обов'язкових відрахувань з доходів підприємств або багатоканального і багаторівневого фінансування. Підприємства виділяють на ці цілі до 10 % фонду заробітної плати. Так, у Франції підприємства відраховують для цього 3 %, у Бельгії – 6 % [3].

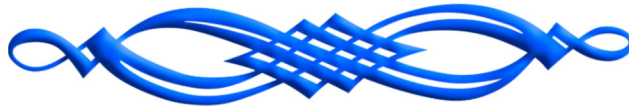
Підвищення ефективності організації та заохочення фінансового стимулювання професійної підготовки трудових ресурсів дозволяє зробити такі

висновки: досвід розвинутих країн, економіка яких перебуває на більш високому рівні розвитку, засвідчує доцільність підготовки спеціалістів безпосередньо на виробництві; в економічно розвинених країнах упродовж останніх років спостерігається тенденція до посилення прямопропорційної залежності між впровадженням нових технологій та підвищенням рівня вимог до кваліфікації та освіти працівників; перехід від цінового критерію конкурентоспроможності економіки, передові країни (Японія, Корея, Німеччина та інші) перейшли до критерію якості товарів (робіт послуг); найвигідніше інвестувати підготовку кваліфікованих кадрів, котрі зможуть випускати конкурентоспроможну продукцію.

Зауважимо, що попри пандемію COVID-19, більшість проблем українського ринку праці пов'язана з іншими аспектами, які загрожують економічному розвитку та довгостроковій макроекономічній стабільності.

Список використаних джерел

1. Поняття ринку праці, його елементи і функції. URL: <http://ntpu.org.ua/DustanzijneNavtsanna/A14OPDAF9.pdf>
2. Проблеми розвитку ринку праці в Україні. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3188:rinok-pratsi-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350
3. Кулицький С. Проблеми розвитку ринку праці в Україні. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr21.pdf>.



Ангеліна-Валерія Яблонська
магістр 1 курсу з фаху «Облік і оподаткування»,
освітня програма «Облік і оподаткування бізнесу»
Науковий керівник: Галина Колісник,
д. е. н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород,

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах формування ринкового середовища бухгалтерський облік повинен орієнтуватися на задоволення оперативною інформацією менеджерів, а також складання оперативної звітності. Це певною мірою стосується і розрахунків за заробітною платою.

Питання оплати праці завжди знаходиться в центрі уваги, як науковців так і практиків. Адже діяльність кожного суб'єкта господарювання безпосередньо залежить від його працівників, їх продуктивності праці, мотивування та звісно оплати праці. Для підприємства витрати на оплату праці є постійною та однією з головних складових витрат діяльності. А для працездатного населення України, заробітна плата, зазвичай є єдиним джерелом доходу. У нашій країні існує значна

кількість недосконалостей в організації системи оплати праці: нерівномірна диференціація оплати праці; низький рівень оплати праці; нерозроблена чітка система мотивування працівників; застарілість і недосконалість на частині підприємств організації обліку та контролю за витратами з оплати праці. Також постійна зміна законодавства пов'язаного з питаннями оплати праці, потребує від підприємства покращення і внесення відповідних змін в організацію обліку та контролю витрат на оплату праці. Зважаючи на вище зазначене, питання організації обліку та контролю праці, заробітної плати та розрахунків за соціальним страхуванням є актуальним.

Найбільш поширенні визначення терміну «заробітна плата» у нормативних документах і у працях вчених узагальнено у табл. 1.

На нашу думку, заробітна плата – це будь-яка винагорода або заробіток, який виплачується працівнику за виконані роботи або надані послуги згідно його трудового договору, у більшості випадків виражена в грошовій формі, яка є головним чинником матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці.

Таблиця 1.

Визначення терміну «заробітна плата» у нормативних документах та у працях вчених

Нормативний документ, автор	Визначення
1	2
Закон України «Про оплату праці» [4]	це винагорода, обчислена переважно у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу
МСБО 19 «Виплати працівникам» [3]	це всі форми компенсації, що їх надає підприємство в обмін на послуги, надані працівниками
Блакита Г. В. [1]	Заробітна плата – винагорода, обчислена як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу між ними відповідно до кількості і якості витраченої праці
Бутинець Ф.Ф. [5]	Заробітна плата – оплата праці найманих працівників, яка виражає перетворену форму вартості і ціни робочої сили
Гордієнко Д. Д. [6]	Заробітна плата – винагорода, обчислена як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу
Ткаченко Н. М. [5]	це ціна, що виплачується за використання праці. На практиці заробітна плата може приймати форму премій, гонорарів, комісійних виплат місячних окладів тощо
Хом'як Р. Л. [6]	це основна форма оплати праці за виконані роботи або надані послуги згідно трудового договору працівника, як правило, у грошовій формі

*Примітка. Складено автором на підставі узагальнення джерела [4, 3, 1, 5, 6].

Сутність заробітної плати виявляється у функціях, що вона виконує у фазах суспільного виробництва: виробництві, розподілі, обміні і споживанні. Різні автори виділяють від двох до десяти функцій заробітної плати. Однак більшість із них надають першочергову увагу таким (рис. 1.):

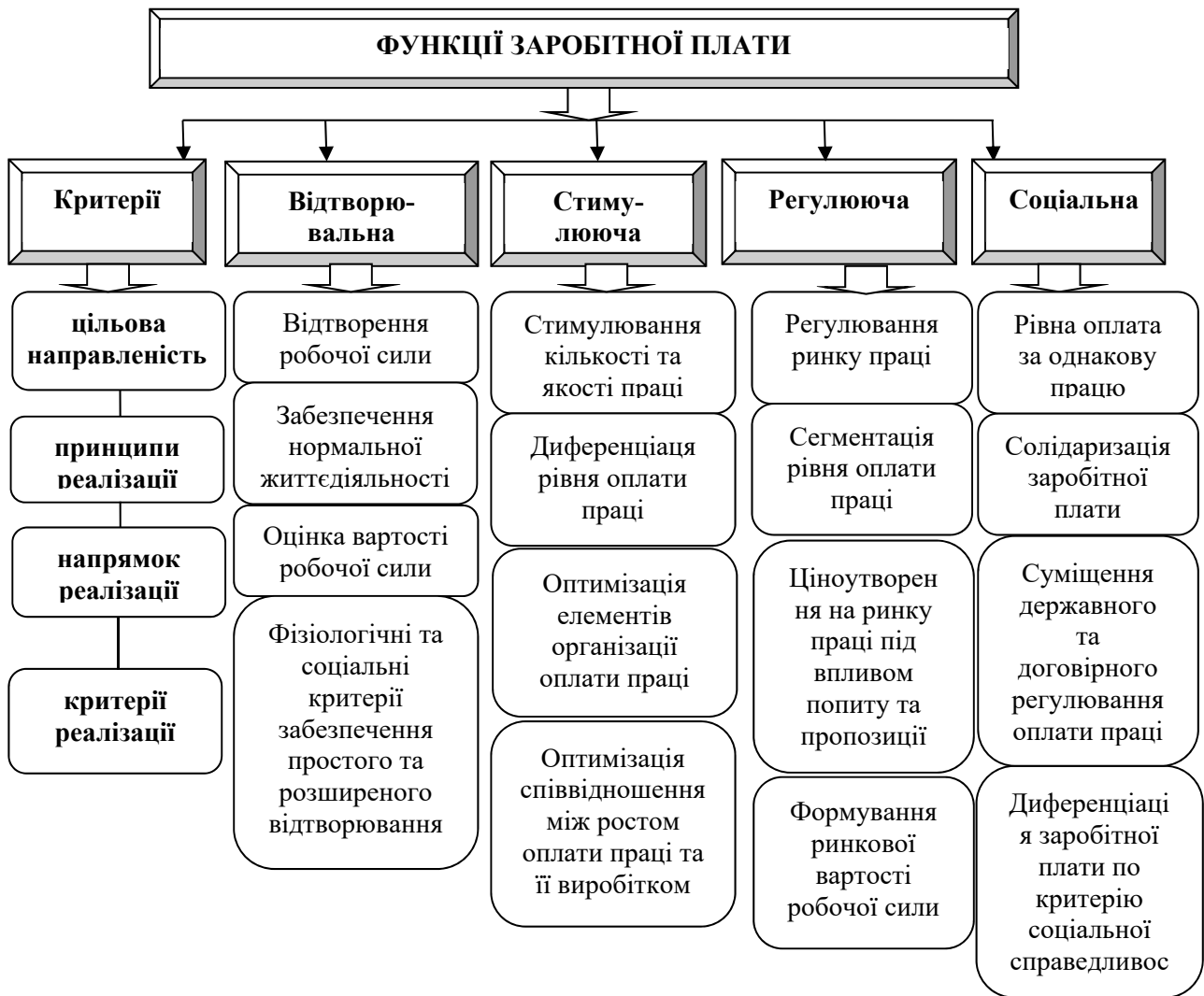


Рис. 1. Функції заробітної плати [5, с. 315]

Відтворююча функція заробітної плати – полягає у забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відтворення робочої сили, для відтворення поколінь тощо.

Стимулююча або мотивуюча функція заробітної плати – полягає у встановленні залежності її розміру від кількості та якості праці конкретного працівника, його трудового внеску в результати роботи підприємства.

Регулююча функція заробітної плати – полягає в оптимізації розміщення робочої сили за регіонами, галузями господарства, підприємствами з урахуванням ринкової кон'юнктури.

Соціальна функція заробітної плати – відображає міру живої праці при розподілі фонду споживання між найманим працівником і власником засобів виробництва. Проте, в сучасних умовах становлення ринку в Україні заробітна плата не спроможна виконувати ці функції [5, с. 317].

Організація оплати праці – це одна з найболючіших проблем трудових відносин. Від її оптимального розв'язання багато в чому залежить не лише рівень оплати праці працівників, але й результати господарської діяльності підприємства загалом. Термін організація має різні смислові відтінки.

Згідно з визначенням, представленим у економічному словнику, організація праці полягає у приведенні трудової діяльності людей у певну систему, яка характеризується внутрішньою упорядкованістю, узгодженістю і направленістю взаємодії на реалізацію спільної програми і мети.

Перше значення – це внутрішня впорядкованість, узгодженість взаємодії відносно окремих частин цілого. Друге значення терміну «організація» – це сукупність процесів чи дій, що призводять до утворення і вдосконалення зв'язків між частинами цілого [5,с.317].

Блакита Г. В. у своєму дослідженні зробила такі висновки: «Реформа організації оплати праці на мікроекономічному рівні повинна опиратися на значне підвищення ролі трудової угоди в регулюванні заробітної плати, всебічну реалізацію підходу до оплати праці як до її індивідуалізації, яка передбачає, на відміну від традиційного підходу, комплексну оцінку робітника, робочого місця, ринку праці, індивідуалізацію не тільки рівня (ставки) основної та додаткової заробітної плати, але і їхньої структури і порядку здійснення виплат» [1,с.78].

Дослідивши економічну суть терміну «організація праці», визначивши його мету та цілі, можна зробити висновок, що організація праці повинна розглядатися з двох боків: по-перше, як стан системи, що складається з конкретних взаємопов'язаних елементів і відповідає цілям виробництва; по-друге, як систематична діяльність людей по впровадженню нововведень у існуючу організацію праці для приведення її у відповідність з досягнутим рівнем розвитку науки, техніки і технології.

Здійснюючи контроль при вивченні загальних питань організації обліку розрахунків з оплати праці на необхідно перевірити дотримання трудової дисципліни і трудового законодавства; встановити відповідність фактичної структури і штату підприємства; організацію і стан обліку оплати праці і розрахунків з персоналом; правильність встановлених тарифних ставок, місячних окладів, відрядних розцінок і норм виробітку; своєчасність і правильність розрахунків з персоналом з оплати праці тощо. Для перевірки правильності нарахування й виплати заробітної плати ревизору слід ретельно ознайомитися з встановленими нормами для різних видів оплат [2,с.218].

Отже, мета організації праці досягається в ході розв'язання таких основних груп завдань:

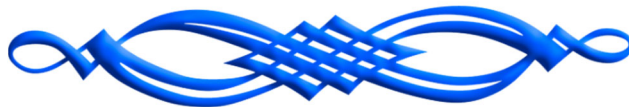
1. Економічні: ефективне використання потенційного сукупного фонду робочого часу (включаючи скорочення його резервоутворюючих прямих і прихованих витрат), зниження трудомісткості продукції (робіт, послуг), поліпшення використання устаткування за часом і потужністю, підвищенню якості продукції.

2. Організаційні: визначення порядку і послідовності виконання робіт, створення умов для високоефективної, безперебійної роботи виконавців, забезпечення повної і рівномірної їхньої завантаженості, індивідуальної і зайвих витрат енергії працівників, забезпечення їхньої психологічної сумісності і відповідності їхніх психофізіологічних характеристик особливостям трудової діяльності.

3. Соціальні: підвищення змістовності і привабливості праці, створення умов для розвитку працівників, підвищення їхньої кваліфікації і розширення професійного профілю, реалізація їхньої трудової кар'єри і підвищення їхнього добробуту.

Список використаних джерел

1. Блакита Г. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 151 с.
2. Колісник Г. М., Слюсаренко В. Є. Аудит: Навчальний посібник. – Ужгород: «Ужгородська міська друкарня», 2016. – 456 с.
3. Про міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011 (дата звернення: 22.01.2022).
4. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.01.2022).
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. 6-те вид. Київ: А.С.К. 2011. 784 с.
6. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік та оподаткування. Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. 1220 с.



Катерина Якубовська
студентка II курсу групи ЕК 21б
НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут
Науковий керівник: **Ірина Годнюк**,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ЗЕМЕЛЬНА ДІЛЯНКА, ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Проведення земельної реформи, становленням ринку сільськогосподарських земель та розширення прав користування земельними ресурсами зумовлюють потребу побудови дієвої та впорядкованої системи правового регулювання їх облікового відображення.

Земля є особливим об'єктом бухгалтерського обліку. Тому достовірність відображення в бухгалтерському обліку операцій із земельними ресурсами є об'єктивною необхідністю, що визначає надзвичайно важливе економічне значення землі в формуванні стійкого економічного розвитку України.

Відзначимо, що у нормативно-правових актах та науковій літературі фахівці надають терміну «земля» досить широкого змісту.

Земельним кодексом України ... визначено поняття земельної ділянки як частини земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами [2].

Згідно ст. 181 Цивільного кодексу України земельні ділянки належать до нерухомих речей (нерухомого майна, нерухомості). Також нормами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки можуть в обліковому аспекті виступати об'єктами інвестиційної чи операційної нерухомості. Зазначимо, що у Податковому кодексі України дане визначення доповнено ще однією характеристикою - цільовим (господарським) призначенням [3].

Для галузей промисловості земля є місцем розташування підприємств, базисом для розміщення споруд, а в сільському господарстві - це і предмет праці, і засіб праці, і основний засіб виробництва. Для видобувної галузі земля є постачальником сировини.

Важливою є думка Ткаченко Н.М, яка відзначає: земля - це економічний ресурс, який створений не людиною, а є продуктом природи і яка виконує функції життєзабезпечення кожної людини [5].

Павлій О.С. розглядає землю в системі економічних відносин як: об'єкт нерухомості; товар; об'єкт господарської діяльності (тобто засіб виробництва) [4].

На думку Ільчак О.В., земельні ресурси - це багатоаспектне поняття, що виступає засобом виробництва, є основою державності народу, основою національного самовизначення, однією з основних характеристик держави, територіальним базисом, головним елементом екологічної системи, а також національним багатством та світовим природним ресурсом [1, с. 31].

Також, в нормативних документах з бухгалтерського обліку, а саме в П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» та Плані рахунків, використовується термін «земельні ділянки». Тому термін «земля» може використовуватися в тому випадку, коли йдеться про неосвоєну власність, а «земельна ділянка» означає частину території, на якій виконані якісь роботи (поліпшення), що дозволяють використовувати певну ділянку за цільовим призначенням. Так у нормативно-правових актах передбачено класифікацію земель лише за цільовим призначенням. Зокрема це - землі сільськогосподарського призначення; землі житлової та громадської забудови; землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого призначення; землі рекреаційного призначення; землі історико-культурного призначення; землі лісогосподарського призначення; землі водного фонду; землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення [3].

Отже, саме земельні ділянки виступають об'єктами будь-яких економічних відносин та є об'єктами обліку. На законодавчому рівні створено всі передумови для відображення таких земельних ділянок у бухгалтерському обліку. Так, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачає обов'язкове відображення в

бухгалтерському обліку операцій із земельними ділянками, а Закон України «Про оцінку земель» визначає правові засади проведення оцінки земель [3].

Організуюючи облік земельних ділянок на підприємствах, слід враховувати основні особливості землі, як об'єкта бухгалтерського обліку:

1. Об'єктом обліку є не земля взагалі, а окремі земельні ділянки
2. Земельні ділянки – один із видів основних засобів
3. На вартість земельних ділянок не нараховується амортизація
4. Такий об'єкт основних засобів не може бути ліквідований
5. Збільшення первісної вартості земельної ділянки можливе лише у разі її

дооцінки

6. Капітальні витрати на поліпшення земель не збільшують первісну вартість об'єкта, а визнаються як окремий об'єкт основних засобів.

Формування дієвого механізму управління відносинами землекористування на сучасному етапі розвитку економіки повинно базуватися на узгодженому правовому забезпеченні бухгалтерського обліку земельних ресурсів та прав користування ними. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку операцій із земельними ресурсами можна представити як п'ятирівневу систему: 1. Кодекси та закони; 2. Укази і розпорядження Президента України, Постанови Кабінету міністрів України, Накази Держкомстату України; 3. Національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, фінансової звітності: П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 14 «Оренда», П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість», МСБО 2 «Запаси», МСБО 16 «Основні засоби», МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність», МСБО 17 «Оренда», МСФЗ 16 «Оренда», МСБО 38 «Нематеріальні активи», МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»; 4. План рахунків, інструкції, методичні рекомендації; 5. Внутрішні нормативні акти.

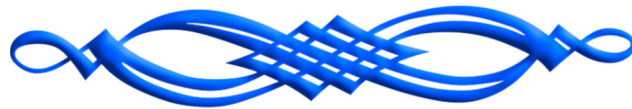
Проаналізувавши стандарти обліку третій рівень нормативного регулювання виникає питання слід звернути увагу на те, що у Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (далі - МСБО) 16 «Основні засоби» та 40 «Інвестиційна нерухомість», які регулюють питання обліку земель, жодного разу не згадується визначення «землі сільськогосподарського призначення». Перший стандарт розглядає землю як основний засіб, другий – як інвестиційну нерухомість. За позицією міжнародних стандартів не включені землі сільськогосподарського призначення і до складу біологічних активів – МСБО 41 «Сільське господарство» не містить положень стосовно обліку сільськогосподарських земель. Отже, у міжнародних стандартах не виділено специфіки земельного капіталу аграрної галузі.

А ні у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку і звітності, ні у вітчизняних облікових стандартах немає чіткої законодавчої регламентації обліку земельних ділянок, що мають різне цільове призначення, а також прав користування ними, віднесення їх до балансу підприємств та організацій різних форм власності. [6].

Тому дуже важливою проблемою, яка постає перед обліком землі і земельних відносин є удосконалення нормативно-правової бази цієї ділянки обліку, розробка власного галузевого стандарту обліку сільськогосподарських земель.

Список використаних джерел

1. Ільчак О.В. Бухгалтерський облік і контроль земельних ресурсів сільського господарства: дисертація на здобуття наукового ступеня к.е.н. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз, аудит. 222 с.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768'III URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
4. Павлій О.С. Аналіз економічної сутності землі як об'єкта оподаткування. Економіка промисловості. 2014. №4 (68). С. 72-78.
5. Ткаченко Н.М. Актуальні питання обліку земельних ділянок України в умовах різних форм власності. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua>.
6. Юрченко Т. В. Земельні ресурси як об'єкт бухгалтерського обліку. Агросвіт. 2017. № 13. С. 43-51.



**СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ:
ВІТЧИЗНЯТИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Ярослава Артеменко

здобувач 4 курсу

спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Марія Беленкова,

к.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування

Державний біотехнологічний університет,

м. Харків

**ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА
ПІДПРИЄМСТВІ**

Інвентаризація майна та зобов'язань підприємства являється не лише однією з необхідних процедур системи внутрішнього контролю, а й обов'язковим елементом облікової політики. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства повинні проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, задля точності бухгалтерського обліку та фінансової звітності [1]. На законодавчому рівні процес інвентаризації регулюється Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Міністерством фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [2].

Інвентаризація – це щорічна процедура для всіх підприємств. Метою якої є контроль відповідності даних бухгалтерського обліку та фактичного стану. Тільки при проведенні інвентаризації можна виявити надлишки чи нестачі майна, встановити фактичний стан об'єктів, оцінити дійсність відображеної в обліку заборгованості, виявити можливість зниження витрат, відкоригувати облік та, що найважливіше, мінімізувати податкові ризики.

Законодавство передбачає обов'язкове проведення інвентаризації у деяких випадках, наприклад перед складанням річної бухгалтерської звітності. Деякі підприємства ігнорують інвентаризацію з таких причин, як трудомісткість, відсутність часу або гострої потреби тощо. Тим більше, що відповідальність за непроведення інвентаризацій не передбачено.

Теоретично, будь-яка зміна складу основних засобів має підтверджуватися бухгалтерською документацією (актами та накладними). Насправді ситуація, зазвичай, далека від ідеальної. Майно губиться, непередбачено псується, виникають пересортиці, та й таке сумне явище, як крадіжка, на жаль, повністю не зжито. Ці обставини змушують регулярно проводити звірку фактичної наявності предметів обліку з тим, що записано в бухгалтерських активах, та вносити коригувальні правки.

Інвентаризація основних засобів на підприємстві – це регулярний метод, що ставить за мету отримання достовірних даних про реальну наявність основних засобів та визначення їх відтворення (ступеня зносу). Періодичність та порядок інвентаризації регламентовані Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань. Згідно з діючими вимогами, інвентаризація проводиться щорічно, а

для будівель, споруд та інших об'єктів, що належать до основних фондів, допустима періодичність збільшена до трьох років.

Позачергова інвентаризація проводиться при наступних подіях: змінилася матеріально-відповідальна особа; майно викрадено, зіпсовано чи ним зловживали; сталася пожежа чи інша надзвичайна подія; підприємство ліквідується чи відбувається його реструктуризація; активи здаються у найм, викуповуються чи продаються; за розпорядженням керівника підприємства.

Інвентаризація проводиться призначеною керівництвом підприємства робочою комісією з обов'язковою участю працівника бухгалтерії. Перед початком роботи інвентаризаційної комісії матеріально-відповідальні особи здають в бухгалтерію усі документи, що відображають рух основних засобів. Комісія у присутності матеріально-відповідальних осіб проводить інвентаризацію візуально, порівнюючи номери з даними описів.

Розглянемо ситуації, які можуть траплятися під час інвентаризації основних засобів та шляхи їх вирішення.

Якщо під час інвентаризації виявлено об'єкти, які не відображені в облікових документах, то у цій ситуації комісія оглядає актив та заносить в інвентаризаційний опис відомості про реальний знос і вартість, що відповідає актуальному ринковому рівню.

Якщо деякі основні засоби відсутні на підприємстві. У більшості випадків подібна ситуація не є надзвичайною. Автомобілі можуть перебувати у від'їзді, обладнання вивозиться на ремонт тощо. Порівняння з описом відкладається чи робиться з урахуванням наявних накладних. Якщо об'єкт відсутній з невідомої причини, тобто фактично втрачено, шукають винних.

Якщо основний засіб не підлягає відновленню. Обладнання вийшло з ладу безнадійно, і сталося це перед інвентаризацією. Засіб виробництва вноситься до складеної комісією окремого опису, у якому вказуються час початку експлуатації та причини, що стали для об'єкта згубними. Проводиться пошук винних осіб у псуванні.

Результатом роботи комісії є зведений інвентаризаційний опис із зазначенням місцезнаходження об'єктів та їх вартості. Цей документ передається до бухгалтерії та є підставою уточнень і змін у зведених відомостях, інвентарних картках та інших регістрах обліку основних засобів.

При інвентаризації комісія може виявити не лише нестачу основних засобів, а й їх надлишки. Обидві ці ситуації вкрай небажані, і невідомо, яка з них гірша. Активи, що не обліковуються на балансі оприбутковуються. У будь-якому разі від керівника підрозділу слід отримати письмове пояснення щодо причин наявності об'єктів, які не перебувають на балансі.

Наявність неоприбутованого обладнання на території підприємства часто свідчить про те, що працівники займаються іншою діяльністю, яка не пов'язана безпосередньо з виконанням їх трудових обов'язків. Цей факт, зазвичай, тягне організаційні висновки до звільнення.

Нестача основних засобів теж факт сумний. Цінне обладнання може бути викрадене або зіпсоване, і тоді виникає проблема у пошуку винної особи. При її виявленні матеріальні збитки компенсуються вірахуваннями із заробітної плати.

Якщо ж встановити таку особу неможливо, або у судовому порядку отримати рішення про стягнення з якихось причин не вдалося, то підприємство змушене само компенсувати збитки.

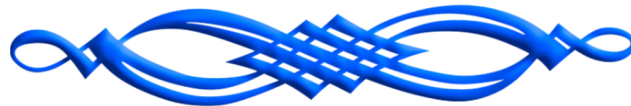
При інвентаризації орендованого майна незалежно від терміну (короткострокового чи тривалого), всі орендовані об'єкти підлягають інвентаризації за окремим описом. Один з екземплярів акта надсилається власнику майна, а другий залишається у бухгалтерії орендаря.

Отже, основні засоби є невід'ємною частиною будь-якого підприємства та від правильності та ефективності їх обліку залежать важливі показники діяльності підприємства, такі як фінансове становище, конкурентоспроможність на ринку.

Інвентаризація основних засобів є важливим і відповідальним процесом, що включає комплекс організаційно-розпорядчих, виконавчих заходів та облікових процедур, що вимагають уважності та послідовності дій учасників процесу. Це не просто формальна процедура. Як правило, власники та керівництво, зацікавлені у безпеці майна та повинні приділяти велику увагу його обліку та контролю. Регулярне проведення даної процедури контролю дозволить визначати фактичну наявність майна, виявляти зловживання та недбалість, дисциплінувати матеріально-відповідальних осіб та працівників, а результати інвентаризації є основою для управлінських, логістичних та кадрових рішень.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р.
2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 р.



Ангеліна Бартошик
студентка 3 курсу спеціальності
«Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Людмила Матюк,
викладач спецдисциплін
ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»,
смт. Любешів

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Слід зазначити, що управлінський облік – це важливий елемент системи управління підприємством, який дає можливість оперативно приймати управлінські рішення, контролювати ключові моменти основної діяльності, спостерігати за динамікою змін фінансових показників, у тому числі за доходами та витратами, та на основі них визначати подальшу тактику та стратегію на короткострокову та довгострокову перспективу.

Тактика управлінського обліку – це заходи, спрямовані на організацію, облік, контроль, мотивацію, аналіз, а також регулювання раніше прийнятих рішень і, як наслідок, понесення відповідальності за їх виконання. Щодо стратегії управлінського обліку, то це процедури планування, аналізу, прогнозування, а також координування управлінських рішень по забезпеченню перспективи ефективності розвитку підприємства.

Система управлінського обліку має на меті налагодити зворотній зв'язок між керівниками та підлеглими з метою підвищення їхньої продуктивності праці, уникнення спірних питань щодо виконання трудових обов'язків та швидкого виконання поставлених завдань. В. В. Биба та Ю. І. Матюшина наголошують, що головною метою управлінського обліку виступає «процес надання керівникам і спеціалістам підприємства і структурним підрозділам фактичної, планової і прогнозованої інформації про внутрішню та зовнішню діяльність підприємства для забезпечення можливості прийняття обґрунтованих управлінських рішень» [1, с. 61].

Ведення управлінського обліку є невід'ємним елементом системи управління підприємством, який формує та закріплює змістовно внутрішню документацію підприємства та забезпечує інформацією менеджерів, які швидко можуть приймати важливі рішення. За допомогою управлінського обліку більш раціональніше виконуються базові функції менеджменту, а саме: планування, організація, координація, контроль та мотивація персоналу. Тому ключовими завданнями управлінського обліку є:

- інформаційна забезпеченість вищого керівництва;
- структурування даних за окремими підрозділами, відділами, цехами;
- групування та систематизація витрат за видами та центрами відповідальності;
- контроль операційної, фінансової, інвестиційної діяльності;
- прогнозування майбутніх витрат та доходів, виходячи з минулих років функціонування суб'єкта господарювання;
- пошук скорочення витрат на основі змістовного аналізу собівартості продукції;
- розробка системи бюджетування з метою раціонального розподілу та використання ресурсів підприємства.

Як стверджує переважна більшість вчених, управлінський облік має базуватись на певних принципах. Підходи вчених до формулювання принципів управлінського обліку зумовлені специфікою діяльності підприємств або конкретної управлінської ділянки, яка чинить вплив на особливості побудови цього обліку.

Законодавством України затверджено загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку, і частину з них можна застосовувати й до управлінського обліку. Проте, як окрема система, управлінський облік має власні принципи.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] встановлено перелік принципів, на яких ґрунтується бухгалтерський облік, проте не всі принципи підходять для управлінського

обліку, який включає як фінансову, так і не фінансову інформацію. Так, згідно з принципом послідовності, змінювати облікову політику можна лише у випадках, передбачених національними ПСБО. Щодо управлінського обліку, то доцільним є розробка на підприємстві «Положення з ведення управлінського обліку» та внесення змін до нього, відповідно до потреб керівництва, а не змін у законодавстві. Крім того, до управлінського обліку входить інформація з інших сфер діяльності, внаслідок чого дані можуть мати інші одиниці виміру, отже принцип «єдиного грошового вимірника» не належить до управлінського обліку. А це означає, що до управлінського обліку варто застосовувати інші принципи.

В умовах ринкової економіки, від організацій потрібно підвищення ефективності виробництва, поліпшення конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження у виробництво нових технологій, ефективних форм господарювання і управління виробництвом. Важлива роль у реалізації цих завдань відводиться правильній організації і ведення бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів, що дозволяє здійснювати своєчасний облік і контроль за їх збереженням і раціональним використанням. Ефективне використання матеріально-виробничих запасів, дозволяє впливати на розмір одержуваного прибутку. Таким чином, від ефективного управління матеріально-виробничими запасами залежить, в кінцевому підсумку прибутковість комерційної організації [3, с. 51].

Аналіз виробничих запасів підприємства має за мету забезпечити ефективне виконання виробничої програми за рахунок зведення до мінімуму матеріальних витрат, зменшення обсягу виробничих запасів, зниження цін на ресурси та підвищення їх якості. Виходячи з мети, основними завданнями економічного аналізу забезпеченості та використання виробничих запасів підприємства є такі:

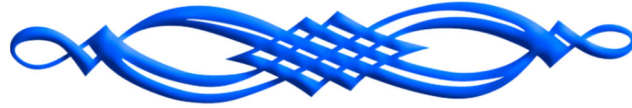
- оцінка реальності планів матеріально-технічного постачання, ступеню виконання їх, впливу на обсяг виробництва продукції, її собівартість та інші показники господарської діяльності;
- оцінка забезпечення підприємства окремими видами виробничих запасів;
- моделювання взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та матеріаломісткістю, матеріаловіддачею, іншими факторними показниками;
- виявлення внутрішньовиробничих резервів економії виробничих запасів та оцінка їх впливу на обсяг діяльності [4, с. 68].

Важливість формування системи управлінського обліку зумовлена необхідністю оптимізації виробничих процесів, економії ресурсів і підвищення оперативності управлінського впливу, потребою у переході до вищого рівня господарювання, відповідно до сучасного стану розвитку наукових технологій і, як наслідок, управління. При створенні системи управлінського обліку необхідно враховувати як сформульовані принципи ведення обліку, так і рекомендовані до впровадження.

Список використаних джерел

1. Биба В. В., Матюшина Ю. І. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження. Економіка та держава. 2015. № 1. С. 60-62.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липн. 1999 р. № 996-XIV.

3. Багрій К. Л. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів підприємства. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Вип. 7(25): Ч. 1. Луцьк, 2010. С. 50–58.
4. Сыроежко В. В., Андреева А. А., Соляникова А.А. Совершенствование учета производственных запасов на складах производственного предприятия. Молодой ученый. 2015. № 3. С. 517-520.



Катерина Беженар

Студентка 3 курсу, група О-31Б стн

Спеціальності «Облік і оподаткування»

*Науковий керівник: **Ірина Годнюк***

К.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНІ ВИМОГИ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Однією із умов існування вітчизняних підприємств в умовах сучасного бізнесу є проведення виваженої політики діяльності, а також можливість вчасного коригування її відповідно до потреб внутрішнього та зовнішнього середовища. Особливо гостро це питання постає в умовах економічної кризи, наслідки якої ми зараз відчуваємо. Тому для забезпечення оперативності реагування та прийняття доцільних рішень для об'єктивного та наочного відображення господарських процесів важливим є використання такої системи, яка б забезпечувала керівництво необхідною своєчасною, достовірною інформацією.

Це завдання полягає у сфері ведення управлінського обліку як процесу виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки та контролю всередині підприємства.

Управлінський облік – це невід'ємна частина менеджменту, що використовується для ідентифікації, узагальнення, подання, інтерпретації та використання інформації, яка є релевантною для: формулювання стратегії бізнесу; планування і контролінгу (регулювання); ефективного використання ресурсів; збільшення результативності та нарощування вартості бізнесу; збереження матеріальних і нематеріальних активів; корпоративного управління і внутрішнього контролю [5].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система збору, обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством» [2].

Таким чином, управлінський облік є складовою системи управління, що надає важливу інформацію для: визначення стратегії та планування майбутніх операцій підприємства; контролю за його поточною діяльністю; оптимізації використання ресурсів; оцінки ефективності діяльності; зниження ризиків у процесі прийняття рішень.

Управлінський облік надає інформацію для:

- визначення стратегії та планування майбутніх операцій організації;
- контролювання її поточної діяльності;
- оптимізації використання ресурсів;
- оцінка ефективності діяльності;
- зниження рівня суб'єктивності в процесі прийняття рішень [3].

Тобто головною метою управлінського обліку є допомога керівництву у досягненні стратегічної мети підприємства.

На сучасному етапі розвитку складність успішного впровадження управлінського обліку обумовлено особливостями діяльності окремих ланок народного господарства. Виходячи з цього, інформаційна база, необхідна для управління, є специфічною для кожного підприємства. Відповідно, система управлінського обліку ґрунтується на різних підходах та інструментах для формування цієї інформації.

Основними факторами, що сприяють зростанню ролі управлінського обліку, є: посилення конкуренції; розвиток автоматизації виробничих процесів, а також нових методів управління; використання комп'ютерної техніки для управління та автоматизація облікових робіт.

Для успішного впровадження системи управлінського обліку на вітчизняних підприємствах необхідні три невід'ємні складові:

1) спеціальні ресурси для реалізації цієї задачі: якщо підприємство зважилося на виконання поставленої задачі, йому знадобиться багато як грошових витрат, так і витрат часу;

2) фахівці: керівництву слід усвідомлювати, що для постановки управлінського обліку йому слід наймати не бухгалтерів, а саме спеціалістів, у яких є такий досвід. Однак варто розглянути ідею про залучення власних фахівців, а не тимчасових консультантів;

3) участь у процесі постановки: часто керівництво вважає, що не слід втручатися у ту сферу, де є власні спеціалісти. Проте на це можна поглянути з іншого боку: як консультант чи фахівець будуть знати без активної участі керівництва про те, яку інформацію вони хотіли б бачити у себе на столі, щоб мати змогу приймати правильні управлінські рішення [5].

Управлінському обліку у розвинених країнах світу відведено важливу і всеохоплюючу роль. Його популярність зростає й у державах «третього світу» і країнах, які до початку 1990-х років перебували у складі радянської імперії. У економічно розвинених країн, таких як США, Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія і Канада керівництво компаній, широко застосовують управлінський облік для вирішення різноманітних інформаційноаналітичних завдань. В Україні, на жаль, управлінський облік досі викликає гарячі дискусії та суперечки, а на практиці впроваджується дуже повільно [6]

Розвиток в нашій країні ринкових відносин повинен привести до суттєвого переосмислення критеріїв економічної оцінки результатів діяльності підприємств і організацій та до змін змісту та функцій управління на мікроекономічному рівні. В наш час управлінському персоналу доводиться покладатися на власні сили й приймати самостійні рішення як щодо контролю доручених їм підприємств та підрозділів, так і щодо самостійного планування їх діяльності.

На практиці окремі елементи управлінського обліку, як правило, використовують на сучасних підприємствах. Але важливо, щоб ці елементи були об'єднані в загальну структуру, орієнтовану на досягнення визначеного результату. Тому доцільно було б вирішити такі завдання:

1. Сприяти розширенню кола підприємств, які використовують в своїй діяльності кращі механізми управлінського обліку для прийняття управлінських рішень.

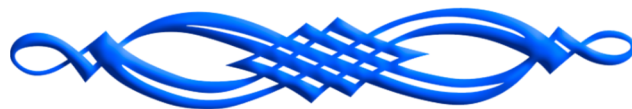
2. Стимулювати застосування прогресивного досвіду закордонних країн із розвитку систем управлінського обліку в українських умовах.

3. Розробити базові методологічні рекомендації з питань організації та ведення управлінського обліку на підприємствах, взявши до уваги український та закордонний досвід.

4. Прискорити процес формування професійної спілки, здійснювати підтримку процесів об'єднання професіоналів з управлінського обліку.

Список використаних джерел

1. НП(С)БО 16 «Витрати». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липн. 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
3. Белоусова І. Роль управлінського обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2005. № 4. С. 34.
4. Бруханський Р. Ф., Скирпан О. П. Бухгалтерський облік. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 444 с.
5. Фаріон І. Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. С.38.
6. Косташ Т.В., Шелюжак І.Г. Формування системи управлінського обліку на підприємстві. Ефективна економіка. 2021. N5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/80.pdf.



Вячеслав Бордаш,

студент 3 курсу спеціальності 051 «Економіка»

Науковий керівник: Тамара Герасимова,

викладач обліково-економічних дисциплін

ВСП Кам'янець-подільський фаховий коледж

НРЗВО «Кам'янець-подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ПОЄДНАННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

В сьогочасних умовах підприємництва важливу роль відіграє правильна організація управлінського обліку як основного і достовірного джерела управлінської інформації.

Важливим етапом дослідження управлінського обліку на підприємствах є вивчення світової практики його становлення. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні – справа часу. Уже сьогодні поступово вносяться зміни в національні стандарти, наближаючи їх до міжнародних і скорочуючи відстань між вітчизняною системою обліку й загальноприйнятою європейською. Тому в цій ситуації важливо при прийнятті нормативів, які регулюють основне підґрунтя обліку, уникнути їх поверхневого тлумачення, детально вивчати усі можливі альтернативи та враховувати максимально можливу кількість факторів, що можуть негативно вплинути в майбутньому на кінцевий результат.

Міжнародні стандарти фінансової звітності й національні положення (стандарти) обліку призначені для різних цілей: перші – для складання звітності, другі – для ведення обліку [2, С. 161]

Вітчизняні підприємства прагнуть збільшити конкурентоздатність, вдосконалюючи управління витратами та прибутком. Сьогодні в сфері управління витратами виробництва та фінансовими результатами діяльності підприємства існує дві основні проблеми:

– переорієнтувати вітчизняну теорію та накопичений досвід на вирішення нових завдань у сфері управління підприємством;

– нові системи отримання інформації про витрати, застосовувати нові підходи до калькулювання собівартості, аналізу фінансових результатів, а також методів контролю та прийняття управлінських рішень. У цьому аспекті значний інтерес для українських підприємств становить вивчення системи управлінського обліку.

Міжнародні та вітчизняні стандарти обліку – це стандарти одного порядку, але різних рівнів. Звіту без обліку не буває, і завдання стандартів – направляти й регулювати облік так, щоб на базі отриманих у такий спосіб даних надати користувачам достовірну, повну й неупереджену інформацію в належним чином оформлених звітах. Це і є мета обліку як на міжнародному рівні, так і на національному [3]

На основі світового досвіду можна виокремити основні цілі щодо організації системи управлінського обліку:

– налагодити інструмент проведення фінансово-економічних розрахунків на основі формування бази обґрунтованих ефективних управлінських рішень у здійсненні управлінського обліку;

– удосконалити інструмент калькулювання собівартості послуг, продуктів та інших об'єктів витрат для задоволення інформаційних нестатків фінансового менеджменту як системи управління прибутком підприємства загалом через призму управління витратами;

– налагодити інструмент реалізації концепції контролінгу, що базується на поданні управлінської інформації для планування, контролю, оцінки і безперервного удосконалення організації обліку та діяльності підприємства

В нинішніх ринкових домовленостях не піддається сумніву необхідність впровадження управлінського обліку в систему управління як самостійної облікової системи, оскільки управління підприємством являє собою процес координації та регулювання його діяльності для досягнення поставлених цілей. При цьому суб'єкти управління потребують достовірної, повної та неупередженої інформації, як на етапі прийняття рішень, так і на стадії контролю за їх виконанням [1, с. 213]

Міжнародний досвід свідчить про те, що підприємства для забезпечення конкурентоспроможності зазвичай діють імпульсивно, не аналізуючи ситуацію, в яку потрапляють. Отже, підприємствам України зважаючи на економічну кризу, варто зосередити увагу на прийнятті своєчасних та неупереджених управлінських рішень, що буде запорукою успішного бізнесу.

Довготривалий успіх застосування управлінського обліку та його ефективність залежать від чотирьох складових: сфери діяльності, системи управління ефективністю, принципів, а також людей.

Для високоефективної роботи сучасного підприємства необхідна чітко налагоджена система управлінського обліку для менеджерів різних рівнів. З одного боку, такий висновок лежить на поверхні і є достатньо банальним, з іншого – в Україні розроблено надзвичайно мало рекомендацій щодо впровадження ефективної системи управлінського обліку на підприємствах, а управлінський облік на них або в зародковому стані, або зовсім відсутній. Активному впровадженню управлінського обліку в Україні заважає передусім неадекватне ставлення до нього в ланці вищого керівництва великих підприємств. Багато в чому, це пов'язано зі сприйняттям управлінського обліку як частини бухгалтерської інформації, необхідної для зовнішнього фінансового аналізу.

Вдосконалення оцінки ефективності управлінського обліку має сприяти вирішенню проблем у функціонуванні системи управлінського обліку, які в свою чергу перешкоджають підвищенню ефективності діяльності підприємства в цілому.

Пріоритетні напрями вдосконалення системи управлінського обліку:

- вдосконалення структури, змісту і форми подання управлінських звітів;
- розвиток фінансового планування та бюджетування;
- розроблення стратегії розвитку компанії зі зв'язком коротко-, середньо- та довгострокового горизонтів планування;
- вдосконалення системи обліку витрат.

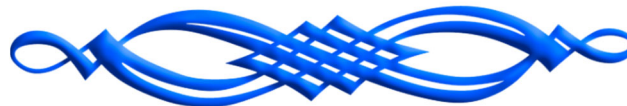
На теперішній час більшість вітчизняних положень бухгалтерського обліку містять правила й вимоги міжнародних стандартів. Проте впровадження МСФЗ проходило б набагато швидше, якби не було основних розбіжностей. Вся справа в тому, що звітність підприємств за англосаксонською моделлю повинна задовольняти всі вимоги власників, а в багатьох країнах Європи, і в Україні зокрема, звітність зобов'язана відповідати всім вимогам законодавства. Це головний фактор, який перешкоджає впровадженню МСФЗ [4, с. 12]

Одним з найважливіших напрямків підвищення економічного потенціалу організації є розробка систем управління, які забезпечують інформацію, наявну в системах управлінського обліку. Результати зарубіжної практики управлінського обліку можна максимізувати, якщо вже існує інтегрована система, яка збирає, аналізує та представляє різні типи інформації для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень у межах конкретного суб'єкта господарювання.

Отже, необхідно сформулювати систему управлінського обліку, на меті якої збір та обробка інформації, аналіз економічних показників та оцінка ефективності для забезпечення поточного планування та прогнозування бізнес-тенденції, тобто створення умов для ефективного управлінського обліку є запорукою більш оптимізованого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посіб. К., 2016. 440 с.
2. Букало Н. Управлінський облік як складова частина обліку підприємства. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. № 1. 2017. С. 159–165
3. Харченко А., Мирошніченко В. МФСО: ключ к новым стандартам. URL: <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2011/09/10/251287>
4. Яременко Л.М., Пономаренко Я.А. Особливості ведення управлінського обліку на вітчизняних підприємствах: міжнародний досвід ведення управлінського обліку. «Молодий вчений». 2018. № 9 (61).



Ірина Боришуляк

студентка 3 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Людмила Кушнір

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С.Юрія

НРЗВО Кам'янець-подільський державний інститут

м. Кам'янець-Подільський

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Для забезпечення фінансової стабільності, зменшення ймовірності настання ризику банкрутства необхідно ретельно аналізувати показники внутрішньогосподарської діяльності на рівні підприємства, враховувати можливий вплив різних факторів з метою встановлення оптимальних пропорційних співвідношень обсягів результатів діяльності. Адже, саме згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система збору, обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством» [5].

У період глобалізації економічних процесів перед сучасними підприємствами постає проблема досягнення конкурентоспроможності та ефективності функціонування на вітчизняному та міжнародному ринках. Проте, недостатній обсяг чи взагалі відсутність якісної внутрішньої облікової інформації негативно впливає на його діяльність, оскільки керівники не володіють інформацією в повному обсязі, не мають до неї швидкого доступу та, відповідно, можливості оперативно вирішувати проблемні питання, які виникають на підприємстві [4].

Вибір методу обліку витрат основним чином залежить від об'єкта витрат. Об'єктом витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат [1]. Вітчизняні підприємства за вибором об'єкта обліку найчастіше використовують такі методи обліку витрат: нормативний, позамовний, попередільний [3, с.38]. В Україні нині поширеним є нормативний метод обліку витрат. Проте слід відмітити, що нормативний метод витрат буде лише тоді найбільш ефективним, коли він повністю відповідатиме зразку стандарт-кост.

Систему «директ-костинг» досить широко використовують у країнах з ринковою економікою. Проте в Україні застосування системи директ-костинг запроваджується дуже повільно [2, с.74]. Першочергові проблеми, які потрібно вирішити для того, щоб запровадити в дію цю систему, такі:

- перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку всіх вітчизняних підприємств;
- удосконалення управлінського обліку на підприємствах України;

- реформування облікової політики підприємств, зокрема точний розподіл витрат на постійні та змінні. На вітчизняних підприємствах, котрі застосовують директ-костинг, періодично трапляються «програмовані» помилки, причиною яких є неточність у розподілі змінних і постійних витрат.

У економічно розвинених країнах, таких як США, Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія і Канада керівництво компаній, широко застосовують управлінський облік для вирішення різноманітних інформаційно-аналітичних завдань.

Згідно з визначенням СІМА (Інституту професійних бухгалтерів у сфері управлінського обліку, Велика Британія), управлінський облік – це невід’ємна частина менеджменту, що використовується для ідентифікації, узагальнення, подання, інтерпретації та використання інформації, яка є релевантною для:

1. формулювання стратегії бізнесу;
2. планування і контролінгу (регулювання);
3. ефективного використання ресурсів;
4. збільшення результативності та нарощування вартості бізнесу;
5. збереження матеріальних і нематеріальних активів; корпоративного управління і внутрішнього контролю.

Управлінському обліку у розвинених країнах світу відведено важливу і всеохоплюючу роль. Його популярність зростає й у державах «третього світу» і країнах, які до початку 1990-х років перебували у складі радянської імперії. В Україні, на жаль, управлінський облік досі викликає гарячі дискусії та суперечки, а на практиці впроваджується дуже повільно.

У США немає єдиної чіткої системи класифікації витрат виробництва. У промисловості їх класифікація залежить від інформації, яка потрібна менеджеру. Є чимало випадків, коли всередині однієї фірми застосовують різні види групувань затрат для обчислення собівартості продукції.

У американських фірмах застосовуються переважно два методи обліку виробничих витрат і калькуляції собівартості продукції: позамовний та попроцесний.

Обидві ці системи обліку за своїми функціями значно ширші, ніж методи обліку витрат в Україні, оскільки поряд з обліком витрат і обчисленням собівартості одиниці продукції вони включають також контрольну і аналітичну функції за статтями витрат виробництва.

Метод обліку витрат за процесами ґрунтується на зведенні в одне ціле виробничих витрат різних цехів і процесів або центрів витрат, через які проходить продукт за певний період часу [3, с. 312].

У Франції для обліку виробничих витрат передбачено 6 рахунків. Застосовується двоколовий принцип обліку: у фінансовій бухгалтерії - 9 елементів витрат, а в управлінській бухгалтерії - 3-7 статей витрат, при цьому відсутня інтеграція елементів і статей витрат. Для цього за допомогою методу «витрати-випуск» слід враховувати зміни залишків сировини, матеріалів,

товарів, готової продукції, незавершеного виробництва і відображати їх на рахунку «Прибутки і збитки».

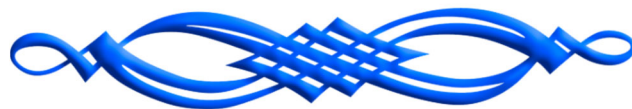
Економічна взаємозалежність між фінансовою і управлінською бухгалтеріями на французьких підприємствах здійснюється з допомогою спеціальних рахунків, які призначені для відображення залишків ресурсів на початок і кінець періоду, витрат і виручки від реалізації за визначений період.

У Швейцарії витрати виробництва, окрім адміністративних і комерційних витрат, включають також накладні витрати. Постійні накладні виробничі витрати розподіляються, виходячи із потужності оснащення. Витрати па виплату відсотків можна відносити до складу накладних витрат. Більшість компаній включають частину непрямих витрат до вартості запасів. Але деякі фірми при оцінці готової продукції враховують тільки прямі витрати виробництва [2].

Отже, в кожній країні відображення витрат зумовлене тим, яку систему і методи обліку використовує підприємство, які витрати включає в собівартість. Враховуючи вітчизняний і міжнародний досвід, управлінський облік формує внутрішню інформаційну базу підприємства щодо розробки можливих варіантів розвитку діяльності суб'єкта господарювання та ведення його загальної стратегії, що потребує оперативної економічної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. НП(С)БО 16 «Витрати». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
2. Бруханський Р. Ф., Скирпан О. П. Бухгалтерський облік. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 444 с.
3. Фаріон І. Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. С.38.
4. Косташ Т.В., Шелюжак І.Г. Формування системи управлінського обліку на підприємстві. Ефективна економіка. 2021. N5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2021/80.pdf.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липн. 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.



Микола Герасимчук

Студент 4 курсу спеціальності

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ірина Рагуліна,

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування

Державний біотехнологічний університет,

м. Харків

ОБЛІК КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

Покращення ефективності інвестиційного процесу держави з поліпшенням інвестиційного клімату є напрямком політичних інтересів України на сучасному етапі. Для досягнення соціально-економічного розвитку, економіка держави потребує нарощування інвестиційних ресурсів, поступового збільшення структури інвестиційних джерел та оптимізаційних напрямків їх вкладення.

Однак, інвестиційна діяльність підприємств України є найбільш ризиковою і складною умовою ведення бізнесу, оскільки потребує своєчасного та ефективного управлінського обліку за інвестиційними процесами. Розвиток та вдосконалення виробничої діяльності і економіки держави в цілому, поставило питання о залученні капітальних інвестицій у виробництво.

Інвестиції в управлінському обліку є однією із видів діяльності поряд із фінансовою та операційною. Визначення інвестиційної діяльності підприємства міститься у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», за яким під інвестиційною діяльністю підприємства слід розуміти – придбання та реалізацію тих необоротних активів та фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [1].

Згідно з Податковим Кодексом України ст. 14.1.81 зазначено, що «капітальні інвестиції – це господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм цього Кодексу» [2]. Ефективна інвестиційна діяльність на пряму залежить від стану інвестиційного клімату держави. У вітчизняній економіці триває глибокий інвестиційна криза, вихід з якої є життєво важливим для України. Непривабливість інвестиційного клімату держави, зумовлено нестабільною політичною та економічною ситуацією, відсутністю стабільних мотивацій для ведення прозорої господарської діяльності.

Для цього можемо навести данні про залучення внутрішньодержавних капітальних інвестицій в сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство Харківської області, (рис. 1) [3].

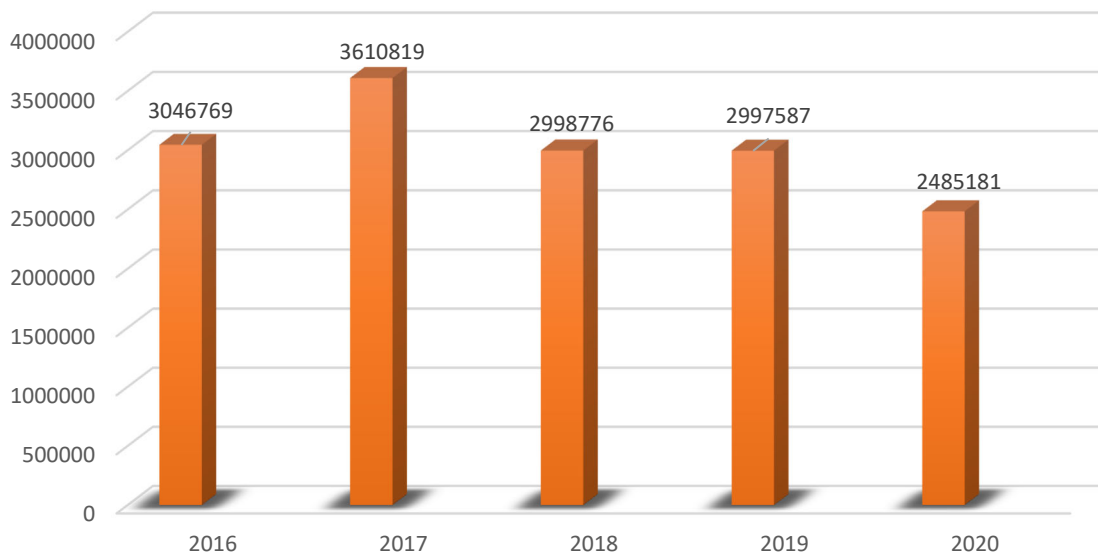


Рис. 1. Динаміка залучення капітальних інвестицій в сільське господарство Харківської області 2016 – 2020 рр., тис. грн.

Таким чином, найбільший обсяг капітальних інвестицій у сільське господарство Харківської області залучено було у 2017 р. – 3610819 тис. грн, у свою чергу обсяги інвестицій у 2020 р. зменшилися до 2485181 тис. грн (тобто на 31,2 %). Зниження обсягу інвестицій у 2020 р. у Харківській області пов'язане насамперед із зменшенням залучення капітальних інвестицій, а саме – скорочення обігових коштів у сільгоспвиробників через несприятливі погодні умови вирощування сільськогосподарських культур, що спричинило зменшення урожайності всіх видів продукції.

На активізацію інвестиційної діяльності впливають різноманітні фактори, зокрема – податкова система держави. Система оподаткування має стимулювати підприємства до вкладення коштів у розвиток виробництва, а не вилучати практично весь прибуток у вигляді різних податків і зборів, тим самим змушуючи підприємства виводити ресурси з виробничої сфери та спрямовувати їх у ті галузі, де більш висока норма прибутку та швидка оборотність.

Прозорість системи оподаткування дає можливість уникнути подвійного оподаткування та передбачає єдиний підхід як до вітчизняних, так і до іноземних інвесторів. Серед податкових стимулів щодо активізації інвестиційної діяльності, передбачених Податковим Кодексом України, слід віднести: використання прискореної амортизації основних засобів, податкові канікули, пільги енергозбереження, звільнення від оподаткування деяких видів діяльності.

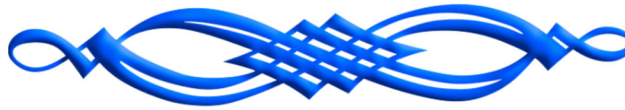
Ставка податку має значення щодо загального податкового навантаження і враховується щодо стратегії фінансування та податкового планування підприємств. Це означає, що важливим для держави є зниження податкового тиску на платників податків та відповідно, встановлення більш привабливих умов для вчинення інвестиційної діяльності.

Отже, необхідно здійснити низку зважених та послідовних заходів щодо реформування податкової політики, покращення інвестиційного клімату,

розробити концепцію залучення насамперед іноземних та державних інвестицій та покращення іміджу України на міжнародному ринку капіталів.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського облік 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: *Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73.*
2. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (2010-2020 рр.). *Головне управління статистики у Харківській області.* URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/kapitalni-investytsii-za-vydamy-ekonomichnoi-diiialnosti-2010-2013> (дата звернення 26.01.2022).
3. Податковий Кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112)*



Ольга Гуменюк

студентка 3 курсу спеціальності «Психологія»

*Науковий керівник: **Олександр Шевчук,***

к.п.н., викладач кафедри інклюзивної економіки,

кібернетики і комп'ютерних наук

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ПІДПРИЄМСТВА

У період глобалізації економічних процесів управлінський облік виступає в ролі інформаційного фундаменту процесу управління підприємством який дає змогу вирішувати стратегічно важливі завдання. Головним призначенням цього виду обліку вважається надання якісної інформації з метою прийняття прогнозованих та оперативних рішень. Управлінський облік надає великий вибір можливостей для узагальнення, обробки та аналізу показників, що надходять з основних структурних елементів системи управління підприємством.

Визначення поняття управлінського обліку, головні його етапи, принципи, критерії формування необхідної інформації, приналежність управлінського обліку в обліково аналітичній системі суб'єкта господарювання, досвід ведення управлінського обліку у міжнародному середовищі висвітлюється в працях таких вчених: С. Ф. Голов, Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Нападовська, В. В. Биба, Ю. І. Матюшина, І. І. Мельничук, Я. А. Пономаренко, О. Є. Шмигель, Л. М. Яременко.

Період трансформаційних зрушень та прискорення глобалізації усіх економічних процесів призводить до необхідності формування стабільної внутрішньої організаційної структури підприємства, зокрема налагодженню

ведення управлінського обліку. Сучасні підприємства цілеспрямовані на те щоб не тільки збільшити прибутки, мінімізувати витрати, зменшити плінність кадрів, але й створити міцні взаємозв'язки між керівниками, працівниками, підрозділами за допомогою правильного ведення управлінського обліку[3].

Отже управлінський облік – це важливий елемент системи управління підприємством, який дає можливість оперативно приймати управлінські рішення, контролювати ключові моменти основної діяльності, спостерігати за динамікою змін фінансових показників, у тому числі за доходами та витратами, та на основі них визначати подальшу тактику та стратегію на короткострокову та довгострокову перспективу.

Тактика управлінського обліку – це заходи, спрямовані на організацію, облік, контроль, мотивацію, аналіз, а також регулювання раніше прийнятих рішень і, як наслідок, понесення відповідальності за їх виконання. А вже стратегії управлінського обліку, то це процедури планування, аналізу, прогнозування, а також координування управлінських рішень по забезпеченню перспективи ефективності розвитку підприємства[1].

Зростання ролі управлінського обліку у сучасних умовах господарювання обумовлений тим що він надає інформацію значно більшу за повнотою, обсягом, аналітичними і контрольними можливостями, ніж фінансовий облік, оскільки інформації останнього недостатньо для внутрішніх потреб управління формуванням собівартості продукції. Саме тому управлінський облік є інформаційною базою реалізації функцій управління і сприяє координації роботи всіх відділів підприємства. Можна стверджувати, що управлінський облік служить саме керівникам, представляючи їм цифрові дані та показники, за допомогою яких стає можливим приймати ефективні рішення, здійснювати належне планування, проводити контроль та регулювати діяльність підприємства[4].

Ведення управлінського обліку є невід'ємним елементом системи управління підприємством, який формує та закріплює змістовно внутрішню документацію підприємства та забезпечує інформацією менеджерів, які швидко можуть приймати важливі рішення. За допомогою управлінського обліку більш раціональніше виконуються базові функції менеджменту, а саме:

- ✓ Планування;
- ✓ Організація;
- ✓ Координація;
- ✓ Контроль та мотивація персоналу.

Тому ключовими завданнями управлінського обліку є:

- інформаційна забезпеченість вищого керівництва;
- структурування даних за окремими підрозділами, відділами, цехами;
- групування та систематизація витрат за видами та центрами відповідальності;
- контроль операційної, фінансової, інвестиційної діяльності;

- прогнозування майбутніх витрат та доходів, виходячи з минулих років функціонування суб'єкта господарювання;
- пошук скорочення витрат на основі змістовного аналізу собівартості продукції;
- розробка системи бюджетування з метою раціонального розподілу та використання ресурсів підприємства[1].

Таким чином, управлінський облік є складовою системи управління, що надає важливу інформацію для:

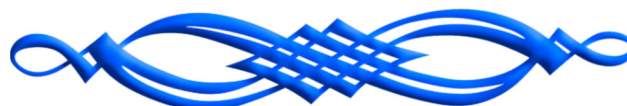
- визначення стратегії та планування майбутніх операцій підприємства;
- контролю за його поточною діяльністю;
- оптимізації використання ресурсів;
- оцінки ефективності діяльності;
- зниження ризиків у процесі прийняття рішень [2].

Управлінський облік виступає головним інструментом налагодженого зворотного взаємозв'язку між центрами відповідальності, збору важливої інформації на різних етапах управління з метою моніторингу ключових показників, раціонального планування та контролю прийнятих управлінських рішень, що впливають на подальшу діяльність суб'єкта господарювання. Формування майбутньої фінансової «картини» дозволить показати суттєві недоліки діяльності підприємства та запобігти небажаним наслідкам.

Важливість формування системи управлінського обліку зумовлена необхідністю оптимізації виробничих процесів, економії ресурсів і підвищення оперативності управлінського впливу, потреба у переході до вищого рівня господарювання, відповідно до сучасного стану розвитку наукових технологій і, як наслідок, управління. При створенні системи управлінського обліку необхідно враховувати як сформульовані принципи ведення обліку, так і рекомендовані до впровадження.

Список використаних джерел

1. Биба В. В., Матюшина Ю. І. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження. Економіка та держава. 2015. № 1. С. 60-62.
2. Задорожний З.-М. В., Аверкин Я. Ф. Управлінський облік: особливості та принципи. Фінансовокредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2019. №1. С. 114-120.
3. Костякова А.А. Управлінський облік як джерело інформаційного забезпечення системи управління. Молодий вчений. 2017. № 1. С. 49–54.
4. Яременко Л. М., Пономаренко Я. А. Сучасні тенденції впровадження управлінського обліку із застосуванням міжнародного досвіду. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 2 (88). С. 144-148.



Анастасія Кудринецька
студент II курсу групи О-21б
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Науковий керівник: Оксана Марунчак,
викладач Відокремленого структурного підрозділу
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
м. Кам'янець-Подільський

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ АУДИТУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО – ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Історіографічні джерела дозволяють стверджувати, що аудит у системі фінансово-господарського контролю має багатомісячний період розвитку. Розвиток контролю господарську діяльність пов'язані з виникненням обліку у державах, розташованих у долинах річок Ніл, Тигр і Євфрат, де облік вели на папірусі, а надалі на папері. Так, при I та II династіях у Стародавньому Єгипті (3400–2980 рр. до н. е.) через кожні два роки проводилася інвентаризація рухомого та нерухомого майна. За IV династії періодична інвентаризація була замінена поточною (перманентною). Метою її була перевірка достовірності розподілу хліба та інших продуктів харчування. Контроль господарської операції здійснювався трьома особами - один наголошував на папірусі кількість цінностей, передбачуваних до відпустки; другий проставляв поруч фактичну відпустку і, нарешті, третій порівнював кількість виданих товарів із нормами, вказуючи відхилення. Вже на зорі зародження контроль за господарськими процесами формувався як незалежний від безпосередніх виконавців та заснований на документуванні господарських процесів.

Виникнення і розвиток аудиту у системі фінансово-господарською контролю пов'язано з урізноманітненням форм власності капіталу в різних суспільно-економічних формаціях та потребою його раціонального використання і примноження.

Теоретичних розробок у сфері аудиту вкрай мало України та країнах СНД, тобто. вітчизняна практика аудиту не знайшла поки що необхідного узагальнення. Тому зміст та функції аудиторського контролю трактуються у різних посібниках, статтях і навіть підручниках неоднозначно, що негативно позначається на розвитку аудиту. Окремі автори вважають «ревізію» синонімом «аудиту», тому переносять повністю зміст, функції та завдання ревізії на аудит. Інші підмінюють відомчу ревізію в окремих галузях господарювання на аудит. Треті - включають аудит у систему фінансово-господарського контролю як окремий вид фінансового контролю, що є більш логічним, тому цей напрямок необхідно зробити найбільш прийнятним і його слід розвивати.

Фінансово-господарський контроль діяльності підприємств за ринкових відносин та різних форм власності наповнився іншим змістом. Виникла нова форма фінансово-господарського контролю - аудиторський контроль. Це незалежний контроль, який здійснюють аудиторські організації (фірми) за договорами з підприємствами та підприємцями, а також окремі незалежні

аудитори (від лат. auditor – слухач, якому вчитель доручив перевіряти уроки інших учнів, який перевіряє).

Державна податкова служба та її органи на місцях мають право вимагати від суб'єктів господарювання при поданні річних звітів про фінансово-господарську діяльність укладання (акти) про перевірку аудитором (аудиторською організацією) достовірності бухгалтерського обліку та звітності. Аудиторські висновки відповідно до законодавства мають право вимагати від суб'єктів господарювання установи Національного банку України під час видачі кредитів, використання державного фінансування у їх діяльності. Цим же правом користуються комерційні банки, органи державної статистики з питань їхньої компетенції.

Аудит у сучасному розумінні існує понад двісті років. Виник він тоді, коли вперше почалося розмежування інтересів між особами, які безпосередньо займаються управлінською діяльністю (менеджерами) та власниками капіталу, вкладеного у діяльність суб'єкта господарювання. Натомість почали зароджуватися акціонерні товариства, і аудитор зайняв центральне місце громадського контролера зовнішньої звітності правління компанії, обстоюючи інтереси сторін (насамперед акціонерів), зацікавлених в об'єктивних бухгалтерських показниках. В основному таким чином формується зміст сучасного аудиту, який широко застосовується у країнах із розвинутою ринковою економікою.

Спочатку аудит був лише знаряддям перевірки та підтвердження достовірності бухгалтерських документів та звітів, потім він став системно-орієнтованим на активізацію економічної діяльності. При цьому з метою попередження помилок основні зусилля були спрямовані на підвищення ефективності системи управління підприємством та насамперед системи його внутрішнього контролю, що позитивно позначилося на точності обліку та достовірності звітних даних. Таким чином, системний підхід зумовив нові якості аудиту, його консультативну діяльність. При системному підході здійснюється формалізація аудиторських процедур, що дозволяють оптимізувати проведення перевірок, починаючи з підготовчої стадії і закінчуючи складанням аудиторського висновку [1, ст.3].

Третій етап розвитку аудиту - це його орієнтація на запобігання можливому ризику під час проведення перевірок чи консультацій, недопущення ризику. Особливість ризику для аудитора пояснюється не лише можливістю втрати репутації аудитором або аудиторською фірмою та втрати клієнта, але й великими штрафами у тих випадках, якщо через непорядність та неправильне укладання аудитора замовнику-клієнту завдано матеріальних збитків.

Зміст аудиторського контролю як однієї з форм фінансово-господарського контролю складається з експертної оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку, балансу, звітності, внутрішнього аудиту.

Поширена думка, що аудит необхідний лише для великих підприємств зі складною структурою чи компаній, яких акціонери потребують захисту своїх інтересів. Проте дуже часто проведення аудиторської перевірки має переваги навіть у тих випадках, коли з погляду закону вона не є обов'язковою [2, ст.33].

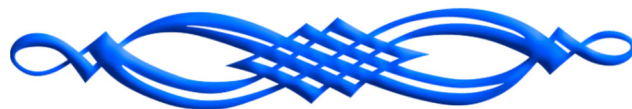
Відомо, що власник неохоче сприймає контроль за його фінансово-господарською діяльністю, але у проведенні аудиту він зацікавлений, оскільки це створює можливості для правильного розподілу прибутку між державою та підприємством у формі податків, що підлягають сплаті до бюджету; обґрунтований розподіл прибутку за акціями та позиками у формі дивідендів та інших формах між членами колективу підприємства, інвесторами та іншими особами; залучення капіталу нового партнера у діяльності підприємства та забезпечення його частки прибутку; зміни умов партнерства та відображення їх у бухгалтерському обліку (вартість основних засобів, переоцінка їх). Переоцінка у разі прямо впливає частку власності кожного партнера, тому їм доцільно провести аудиторську перевірку бухгалтерських рахунків після таких змін. Крім того, отримання кредитів в умовах ринкових відносин ґрунтується на висновку аудитора, який перевіряв бухгалтерські рахунки підприємства. Аудиторська перевірка потрібна під час вирішення спорів, які у арбітражних судах, між підприємствами, банками, податковими органами та інші суб'єктами права [1, ст.43].

У світовій практиці бізнесу аудиторський контроль ґрунтується на взаємній зацікавленості підприємств (фірм) з боку власників (акціонерів), держави в особі податкової служби, аудиту у реалізації своїх послуг. У своїй діяльності аудиторська організація (фірма) керується законодавством та власними госпрозрахунковими відносинами. У разі конкурентної боротьби в аудиторському бізнесі це економічно сприяє якісному проведенню контрольних перевірок. У свою чергу, підприємство має можливість вибору кваліфікованого, незалежного від будь-якого відомства контролера-ревізора (аудитора), а держава – забезпечення контролю достовірності фінансової звітності та як результат – правильності оподаткування, не витрачаючи на це кошти державного бюджету [3, ст.46].

Отже, аудит фінансово-господарської діяльності у сфері виробництва, обігу та споживання суспільно необхідного продукту в умовах ринку сприяє задоволенню попиту покупців активним впливом на збільшення випуску конкурентоспроможних товарів, зростання прибутку підприємств та через систему податків підвищенню відрахувань до державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Аренса Е.А. Аудит / Е.А. Аренса та Дж.К. Лоббек. Пер. С англ.; Гл. Редактор сериї проф. Я.В. Соколов. М.: Финансы и статистика, 2003.
2. Аудит Монтгомери /Ф.Л.Дефлиз, Г.Р. Дженник, В.М.О'Рейлли, М.Б.Хирш; Пер. с англ.. под ред. Я.В.Соколова. М.: Аудит, ЮНИТИ,1997.
3. Кузьминский А. та інші. Аудит. Практическое пособие. К.: «Учетинформ», 1996.
4. Кулаковська Л.П. Основи аудиту [Текст]: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Львів: К.: «Каравела». «Новий світ-2000», 2002.



Юлія Куліш

студентка I сп курсу

спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Людмила Гнатишин,

д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування,

Львівський національний аграрний університет,

м. Львів

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Головне багатство як суспільства загалом, так і окремого підприємства зокрема, становлять люди (персонал), потенціал яких в сучасних умовах реалізується у формі людського капіталу. Використання і оцінка людського капіталу з метою ефективного управління є першорядним завданням для підприємств. На сучасному етапі економічних перетворень, людський капітал є головною цінністю суспільства, визначальним фактором сталого розвитку та економічного зростання. Зумовлено це тим, що у сучасному глобалізованому світі конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств досягаються не лише за рахунок природних ресурсів, а й за рахунок знань, інформації, інновацій, джерелом яких виступає людина. Відтак для визначення ефективності використання людського капіталу, необхідна його оцінка, насамперед, на мікрорівні.

Відмітимо, що сучасний стан виробництва пов'язаний зі структурними змінами, які охопили більшість вітчизняних сільськогосподарських підприємств, і проблема оцінки персоналу та ефективного його управління набуває особливої актуальності на новому рівні. Розуміння і вибір людського капіталу в якості головного індикатора оцінки і розвитку персоналу впливає з сутності людського капіталу підприємства як багатокомпонентного чинника економічного розвитку. Центром людського капіталу підприємства є працівник – освічений, творчий, кваліфікований та ініціативний, що володіє високим рівнем професіоналізму.

У світовій практиці існують принципові підходи до оцінки й обліку людських ресурсів – так звані моделі активів (витратні моделі) і моделі корисності. Перші засновані на обліку витрат на людський капітал (за аналогією з основним капіталом) і його амортизацію. За допомогою других моделей безпосередньо оцінюється ефект тих або інших кадрових інвестицій. У світовій практиці існують принципові підходи до оцінки й обліку людських ресурсів – так звані моделі активів (витратні моделі) і моделі корисності. Перші засновані на обліку витрат на людський капітал (за аналогією з основним капіталом) і його амортизацію. За допомогою других моделей безпосередньо оцінюється ефект тих або інших кадрових інвестицій. Оцінка величини людського капіталу на мікрорівні – це підрахунок витрат сільськогосподарського підприємства щодо нагромадження людського капіталу, його формування та відновлення (табл.). До них можна віднести:

- підвищення кваліфікації вже прийнятого персоналу;

- медичне обстеження;
- оплата лікарняних аркушів непрацездатності;
- витрати по охороні праці;
- добровільне медичне страхування працівників, оплачене сільськогосподарським підприємством;
- оплата медичних та інших соціальних послуг за працівника;

Таблиця

Класифікація показників людського капіталу за рівнем дослідження

Людський капітал	Людський капітал підприємства	Людський капітал працівників підприємства
МАКРОРІВЕНЬ	МІКРОРІВЕНЬ	НАНОРІВЕНЬ
-індекс людського розвитку; -коефіцієнт життєздатності населенням; -індекс інтелектуального потенціалу суспільства; -вікова динаміка заробітків.	-витрати на навчання та розвиток персоналу; -продуктивність праці; - підвищення кваліфікації; -безпосередні та побічні результати праці; -витрати на охорону праці; -медичне обстеження.	-загальний трудовий стаж; -трудова стаж по посаді працівника; -освітній рівень; -коефіцієнт продуктивності людського капіталу працівника; -результативність праці.

При оцінці персоналу підприємства у даний час використовується велика кількість різноманітних показників. При цьому оцінюється як людський капітал працівника, так і економічні результати від його праці. Досить часто ці поняття необгрунтовано змішуються, поєднуються в єдиному інтегральному показнику оцінки персоналу. Оцінка дозволяє кількісно виміряти вплив якості людського капіталу на результати діяльності сільськогосподарського підприємства. Від того, наскільки точно і якісно проведена оцінка людського капіталу, залежатиме ефективність всієї системи управління підприємства.

Таким чином, основою формування людського капіталу підприємства, як первинної ланки економічної системи держави, є людський капітал працівника.

Для оцінки людського капіталу підприємства застосовуються наступні методи:

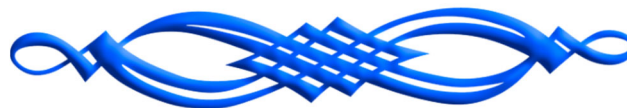
- оцінка зроблених людським капіталом (індивідуумом) доходів;
- кількісна оцінка запасу знань, умінь, навичок, здатностей, придбаних людиною;
- кількісна оцінка спеціальних навичок (спеціальний людський капітал);
- оцінка людського капіталу на мікро- і макрорівнях;
- інтегральна оцінка людського капіталу, що включає як натуральні, так і вартісні показники оцінки людського капіталу;
- матриця соціальних рахунків – макроекономічна оцінка людського капіталу;
- цінова оцінка людського капіталу за обсягом інвестицій і відбиття сумарної вартості у валюті балансу підприємства.

Людський капітал підприємства визначає можливість ефективного використання чинників виробництва, впливаючи в такий спосіб на конкурентоспроможність і ціну підприємства, що підтверджується фактом перевищення ринкової ціни підприємства над його балансовою вартістю. Така різниця між балансовою вартістю підприємства і його ринковою ціною по суті являє собою вартість надбавки до ціни підприємства, так званий гудвіл, тобто умовну цілісну оцінку імені, ділової репутації підприємства, іміджу, популярності, авторитету. Величина надбавки до ціни бізнесу при його купівлі-продажу за ділову репутацію – гудвіл – може бути суттєвою, оскільки практично усі компоненти гудвілу (торговельна марка, якість менеджменту) формуються під впливом людського капіталу підприємства. Якщо рівень людського капіталу характеризується станом на поточний період часу, то гудвіл формується в набагато більш значний проміжок часу. Цей факт ураховується при оцінці людського капіталу підприємства. Людський капітал здатний забезпечити переваги сільськогосподарського підприємства на ринку шляхом впровадження нової техніки, технологій, нових ринкових стратегій.

При оцінці людського капіталу виправданою є його декомпозиція на окремі компоненти із наступною оцінкою кожного з них. Структурування категорії людського капіталу дозволяє системно визначити зміни, що відбуваються в трудовому ресурсі сільськогосподарського підприємства. Отож, людський капітал сільськогосподарського підприємства доцільно представити як систему, що полягає з таких елементів: інтелектуальний капітал; структурний капітал; соціальний капітал; клієнтський (ринковий, споживчий) капітал.

Список використаних джерел

1. Кудлай А.В. Методичні підходи до побудови збалансованої системи оцінки людського капіталу. *Вісник національного технічного університету*. 2002. №8. С. 98-103.
2. Цимбаленко Н.В. Методика оцінки людського капіталу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. №5. Т. 2 (159) С. 138-141.
3. Тимошенко К.В. Аналіз методик оцінки людського капіталу на підприємстві. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 44. С. 192-197.



Діана Максименко

к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та маркетингу

Василь Головачко

к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та маркетингу

Мукачівський державний університет

м.Мукачево

МОДЕЛІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана із певним переліком взаємовідносин із покупцями та постачальниками. Саме попит на виготовлену продукцію визначає сферу діяльності та види реалізованого продукції. Збільшення продажів виготовленої власної продукції посилює, в свою чергу, взаємозв'язки із постачальниками сировини. Тому важливим елементом у діяльності будь-якого підприємства є процес планування виробничої діяльності, заснований на дослідженні понесених та очікуваних витрат, планового обсягу виробництва та очікуваного прибутку від реалізації.

Основною метою аналізу «витрати-обсяг-прибуток» є встановлення змін, які відбудуться з прибутком, якщо зміняться певний рівень продуктивності чи обсягів виробництва. Ця інформація має суттєве значення, оскільки найбільш суттєвою змінною величиною, яка впливає на дохід (виручку) є обсяг виробництва.

Організація фінансової діяльності на підприємстві вимагає створення та використання ефективних інструментів аналізу для прийняття управлінських рішень. Одним із найпростіших і разом з тим ефективним методом аналізу для оперативного та стратегічного прогнозування майбутньої діяльності підприємств є операційний аналіз, який називають аналізом взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток».

Важливим елементом аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» є аналіз беззбитковості. Мета аналізу беззбитковості – встановити, що відбудеться з фінансовим результатом, якщо обсяг виробництва зміниться [1].

Аналіз беззбитковості побудований на основі розподілу витрат на змінні та постійні, а також обчислення точки беззбитковості, що визначає критичний обсяг продажу.

Аналіз беззбитковості дає змогу керівництву визначити не лише обсяг реалізації, при якому підприємство не матиме ні прибутків, ні збитків, а й обсяг реалізації, що забезпечить одержання бажаної величини прибутку [2].

Аналіз беззбитковості є важливим інструментом прийняття управлінських рішень. Ключова інформація, необхідна для прийняття управлінських рішень, базується на встановленні оптимального співвідношення «витрати-обсяг-прибуток» та його дотриманні. Недостатньо спиратися тільки на витрати, величина яких залежить головним чином від зусиль підприємства. В умовах ринкових відносин надзвичайно суттєвий вплив має зовнішнє середовище,

внаслідок чого вирішальне значення належить попиту, який через ціну впливає на фінансовий результат підприємства [3].

Важливим напрямком аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» є аналіз чутливості прибутку до зміни інших параметрів діяльності. Аналіз чутливості прибутку визначає вплив на прибуток зміна витрат, ціни та обсягу продажу.

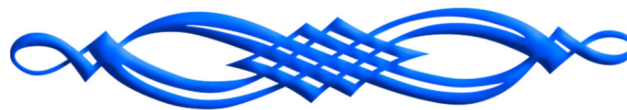
Запас міцності – важливий показник, який підприємство мусить враховувати під час формування власної стратегії. Якщо підприємство має достатній запас міцності, то його стратегія буде спрямована на інвестування коштів у виробництво, підвищення кваліфікації кадрів, освоєння нових видів продукції та розширення ринків збуту або інвестування в цінні папери.

Якщо підприємство має недостатньо запасу міцності, то його стратегія має полягати у жорсткому контролі за затратами та оптимізацією всієї діяльності. Для такого підприємства існують обмежені можливості з точки зору інвестиційної діяльності. Однак, якщо підприємству все ж необхідно здійснювати інвестиції, слід дуже ретельно оцінити ситуацію з точки зору окупності. У даному разі прийняття рішення буде пов'язане з високим ризиком, тому що обсяг продажу надто наблизений до рівня беззбитковості.

Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» можна використовувати як для підприємства в цілому, так і для окремих продуктових груп і напрямів діяльності. На основі поділу постійних витрат на специфічні і загальні, а також ідентифікації доходів за видами продукції та напрямками діяльності, розширюється інформаційна база для прийняття управлінських рішень, а також для виявлення слабких і сильних сторін діяльності підприємства. На основі аналізу взаємозв'язку «затрати-обсяг-прибуток» стає можливою реалізація стратегії диференціації відносно різних видів продукції для підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому і забезпечення його стратегічної мети.

Список використаних джерел

1. Бородкін О. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація. Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 2.
2. Вареник В.М., Іщенко С.В. Розробка системи контролю та аналізу операційних витрат на підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 20. URL: <http://global-national.in.ua/issue-20-2017>.
3. Пушкар М.С., Нападовська Л.В., Крупка Я.Д. та ін. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні. / Монографія за ред. М. С. Пушкаря. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 268 с.



Альона Момотюк

магістр 1-го року навчання спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Любов Коваль,

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ І ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Для розвитку економіки на сучасному етапі в Україні необхідне виробництво конкурентоспроможної продукції та її реалізація на внутрішньому та закордонному ринках. Синхронно з цим основною передумовою здійснення ефективної господарської діяльності більшості підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів.

Розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств передбачає вдосконалення системи обліку і контролю виробничих запасів, які в свою чергу забезпечують менеджерів і керівників підприємства належною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Основні питання обліку виробничих запасів висвітлені в працях відомих вітчизняних учених-економістів. Значну увагу їм приділяли Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, Л.В. Жилкіна, З.В. Гуцайлюк, Б. Л. Кирилюк, Г.Г. Кірейцев, В.Г. Лінник, Н.М. Ткаченко, П.С. Смоленюк, О.М. Рибалко, які досліджували вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах загалом. Але питання обліку виробничих запасів на підприємствах залишаються наболілими та потребують невідкладного вирішення.

Раціональна організація системи обліку виробничих запасів забезпечується правильним оформленням господарських операцій за допомогою первинних документів. Грамотна організація обліку запасів на великих промислових підприємствах передбачає наявність певних складових, які наведені на рис. 1.



*Рисунок 1. Складники організації обліку виробничих запасів
Джерело: сформовано автором на основі [1, с. 146]*

Завдяки цьому можна правильно сформуванати первісну вартість запасів, вартість їх списання при відпуску у виробництво, з високою точністю оцінити незавершене виробництво та відобразити залишки запасів у формах фінансової звітності [1, с. 146].

Аналізуючи дослідження з питань організації бухгалтерського обліку запасів, можна стверджувати, що частина теоретичних положень обліку даних активів потребують доопрацювання і вдосконалення. Зокрема, існують розбіжності у визначеннях термінів, які подані у П(С)БО 9 «Запаси» та в Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. Це особливо важливо, коли підприємство співпрацює із закордонними партнерами, має філії в інших країнах. Також в умовах постійного розвитку господарської діяльності стандарти бухгалтерського обліку виявляють неспроможними забезпечити облік усіх новітніх операцій.

Основним нормативно-правовим актом, що визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси, є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [2]. Але оскільки національні стандарти обліку розроблені на основі міжнародних і не повинні суперечити їм, неможливо не звернути увагу на Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [3].

Отже, НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» мають такі спільні моменти:

- терміни, що використовуються в стандартах – запаси, чиста вартість реалізації;
- визначення поняття «запаси»;
- методи оцінювання запасів при їх вибутті;
- оцінка запасів на дату балансу;
- розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності.

Від правильності ведення обліку запасів залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток та збереження самих запасів. Для оцінки рівнів виробничих запасів та визначення, який запас доцільно поповнювати і яким може бути обсяг замовлення, важливу роль виконує система управління запасами. Вона характеризується великою кількістю факторів, які впливають на її ефективність. Загальні вимоги, що висуваються до такої системи, залежать від цілей, які:

- 1) орієнтовані на підприємство: швидкість отримання матеріалів, товарів та інформації;
- 2) орієнтовані на ринок: відповідність управління ринковій стратегії; здатність до адаптації;
- 3) пов'язані із системною інтеграцією: розподіл завдань управління за видами продукції; цілісна система персональної відповідальності за виконання замовлення;
- 4) орієнтовані на виробничий потік: систематичність контролю процесів управління у виробництві; узгодження окремих процесів управління.

На нашу думку, до основних заходів щодо удосконалення обліку виробничих запасів належать:

- обґрунтування нормативної бази матеріальних затрат;
- упровадження засобів автоматизації;
- при організації та виборі методики обліку виробничих запасів враховувати особливості діяльності кожного окремого підприємства.

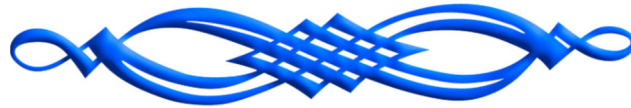
Отже, бухгалтери підприємств повинні самостійно вирішувати, як організувати аналітичний облік виробничих запасів та їх оцінку залежно від конкретних умов діяльності підприємства, його специфіки та ведення бухгалтерського обліку.

Завдання бухгалтера – обрати такий спосіб організації обліку запасів, який найбільшою мірою відповідає умовам діяльності підприємства. Для полегшення роботи з обліку виробничих запасів необхідно обирати той метод вибуття запасів, який найбільше підходить для певної галузі. Саме правильна обліку виробничих запасів на підприємстві є запорукою злагодженої та ефективної роботи підприємства.

Список використаних джерел

1. Кирилюк Б. Л. Облік запасів на підприємстві як складова інформаційно-комунікативної системи Б. Л. Кирилюк, І. В. Супрунова Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. Вип. 2-3 (35). С. 143-158.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.



Ірина Муха

*аспірантка 1 року навчання (денної форми)
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»*

Науковий керівник: Людмила Тесьлович,

к.е.н., старший науковий співробітник відділу обліку та оподаткування

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

м. Київ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ВІТЧИЗНЯНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ

Для ефективного розвитку підприємництва в Україні необхідна «сильна» система обліково-аналітичного забезпечення, що дозволяє приймати раціональні управлінські рішення. Зміна економічного середовища суб'єктів господарювання, розширення зв'язків із суб'єктами світового ринку, поява нових об'єктів бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, нова підприємницька діяльність та зміни законодавчої бази викликали необхідність пошуку нових методологічних підходів та прийомів в рамках обліково-аналітичних систем суб'єктів господарювання з метою створення об'єктивної, достовірної інформації.

У загальному значенні управлінський контроль – це практика виявлення, вимірювання, аналізу, інтерпретації та передачі фінансової інформації менеджерам для досягнення цілей організації[3]. Він відрізняється від бухгалтерського обліку, оскільки передбачувана мета управлінського обліку полягає в тому, щоб допомогти користувачам всередині компанії приймати добре обґрунтовані бізнес-рішення. Суб'єктами управлінського контролю підприємницької діяльності є працівники або учасники (власники) підприємства, які здійснюють контрольні дії при виконанні покладених на них обов'язків або тільки на підставі наділених їм прав для управління ризиками[2]. Управління ризиками – це процес розуміння ризиків, яким піддається організація, а потім пошук шляхів їх пом'якшення або роботи з ними[9]. Ключовим елементом управління ризиками є визначення всіх ризиків, оскільки абсолютно неочікувані ризики (наприклад, пандемія) найімовірніше можуть завдати руйнівної шкоди. Відповідно, менеджер з ризиків повинен виходити за межі компанії, щоб визначити ризики, наприклад, вивчати інциденти, які вплинули на інші компанії в тій же галузі, або проблеми, що виникають в інших країнах.

Управлінський облік охоплює багато аспектів бухгалтерського обліку, спрямованих на покращення якісної інформації, що надається керівництву про показники бізнес-операцій та пов'язаними з ними ризиками[5].

Існує кілька способів боротьби з ризиком. Наприклад, можна змінити операції, щоб уникнути певних ризиків; надзвичайно небезпечна виробнича робота може бути передана постачальнику. Або можна зберегти ризики, коли це має сенс для бізнесу; Керівництво може вирішити, що ведення діяльності в країні, де активи підлягають експропріації, є прийнятним ризиком, оскільки прибуток настільки високий. Третій варіант – передати ризик третій стороні; компанія може придбати страхування, щоб страхова компанія брала на себе певні види ризиків.

Головні бухгалтери використовують інформацію, що стосується собівартості та доходу від реалізації товарів і послуг, створених компанією. Облік витрат – це велика частина управлінського обліку, яка спеціально зосереджена на обліку загальних витрат компанії на основі оцінки змінних витрат на кожному етапі виробництва, а також постійних витрат[6]. Це дозволяє підприємствам виявляти та зменшувати непотрібні ризики пов'язані з витратами та максимізувати прибуток. Основна відмінність між управлінським обліком для управління ризиками і бухгалтерським обліком стосується цільових користувачів інформації[8]. Інформація з управлінського обліку спрямована на те, щоб допомогти ризик-менеджерам в організації приймати обґрунтовані бізнес-рішення, тоді як бухгалтерський облік спрямований на надання фінансової інформації сторонам за межами організації[8].

Оскільки управлінський облік не призначений для зовнішніх користувачів, його можна змінити, щоб задовольнити потреби передбачуваних користувачів. Це може значно відрізнятись в залежності від компанії або навіть відділу в компанії. Наприклад, менеджери виробничого відділу аграрних підприємств можуть захотіти, щоб їхня фінансова інформація відображалася у відсотках від одиниць, вироблених за період. Менеджеру відділу кадрів може бути цікаво побачити графік заробітної плати співробітника за певний період часу. Управлінський облік здатний задовольнити потреби обох відділів, пропонуючи інформацію в тому форматі, який найбільш вигідний для цієї конкретної потреби. Таким чином, управлінський облік є складовою системи управління, що надає важливу інформацію для:

- ✓ визначення стратегії та планування майбутніх операцій підприємства;
- ✓ контролю за його поточною діяльністю;
- ✓ оптимізації використання ресурсів;
- ✓ оцінки ефективності діяльності;
- ✓ зниження ризиків у процесі прийняття рішень[9].

Управління ризиками має бути точно націленим на конкретні цілі з високими втратами, приділяючи менше уваги питанням з низьким ризиком і низькими втратами.

На сьогодні в Україні підвищена увага до управлінського обліку зумовлена факторами, специфічними для сучасного бізнесу: постійним зростанням концентрації капіталу; високим рівнем конкуренції; непередбачуваністю

інфляційних рухів; значним збільшенням виробничих витрат[5]. Досліджуючи впровадження управлінського обліку на вітчизняних підприємствах та розглядаючи вже впроваджені закордонні досвід, а саме розглядаючи збалансовану систему показників, які на сьогодні закордоном вже активно використовуються та тільки починають свій розвиток в Україні а саме Balanced Scorecard та AAMS, стає очевидним, що традиційних методів бухгалтерського обліку вже недостатньо. Нові технології, цифровізація та індустрія 4.0 вплинули на багато сфер та країн. Управлінський облік як спосіб управління ризиками – це та сфера, на яку вплинули ці зміни. Щоб йти в ногу зі зміною бізнес-середовища та прогресом у технологіях, необхідно було проводити міждисциплінарну, цілісну та інтегровану роботу.

Вважалось, що ефективний управлінський облік може відігравати ключову роль в управлінні ризиками та доповнювати процес управління ризиками[2]. Тоді як паралельно основними проблемами під час формування концепції сучасного управлінського обліку для українських підприємств постає впровадження нових систем обліку витрат локально для кожного підприємства і розроблення нових підходів до калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг).

Закордоном, переважно в США та Німеччині існує сфера бізнесу, пов'язана зі збором, обробкою та аналізом фінансової інформації який називається обліком і пов'язаний з аудитом - BSC. В США процес побудови BSC має на увазі повне роз'яснення та документування того, якою має бути стратегія і що саме необхідно виконати для досягнення поставлених цілей.

У Німеччині аналогом управлінського обліку є виробничий облік витрат як підсистема бухгалтерського обліку. Через значущість внутрішньовиробничих процесів, основний зміст яких складає концепція доданої вартості, облік витрат акумулює, документує, обробляє і аналізує (інтерпретує) комплекс взаємозв'язаних виробничих операцій. Специфічною особливістю його організації є існування номенклатури рахунків, що передбачає систематизацію за:

- ✓ фазами виробничого процесу, в чому реалізується процесний принцип;
- ✓ етапами облікової процедури, що припускає складання річного звіту, при цьому рахунки витрат і готової продукції не розшифровані, щоб не обмежувати підприємства в організації виробничого обліку і використовувати його залежно від індивідуальних особливостей діяльності кожного окремого підприємства.

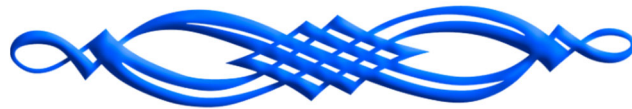
Така організація виробничого обліку витрат робить його схожим з французькою, але відмінною від англо-американської моделі управлінського обліку, хоча і припускає використання властивих управлінському обліку методів, що застосовуються також у контролінгу.

Враховуючи міжнародний досвід та розширення кордонів збуту, вітчизняні підприємства не повинні відкладати розробку і впровадження управлінського контролінгу через тимчасову незгоду в окремих питаннях.

Список використаних джерел

1. Управлінські матеріальні та процесуальні процедури. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/books/257/19200/13/>

2. Управлінський контроль діяльності підприємства. URL: https://knowledge.allbest.ru/audit/3c0a65635a3ad79a5d43a89521306c26_0.htm
3. Управлінський облік, аналіз і контроль в системі менеджменту на підприємстві. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/upravlinskiy-oblik-analiz-i-kontrol-v-sistemi-menedzhmentu-na-pidpriemstvi.html>.
4. Управлінський контроль. URL: https://pidru4niki.com/85107/menedzhment/upravlinskiy_kontrol.
5. Організаційні структури управління підприємством. URL: https://pidru4niki.com/1228112847488/ekonomika/organizatsiyni_strukturi_upravlinnya_pidpriyemstvom.
6. Організаційна структура та її види. URL: <https://studopedia.org/4-172452.html>
7. Цуруль О.А. Менеджмент у державних організаціях. Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2002. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/98/42/1/3/>.
8. Управлінська діяльність: шляхи формування та ефективність. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/>
9. Кротов К.А. Методика постановки управлінського обліку: метод. посіб. з проведення презентаційного семінару «Методика постановки управлінського обліку». URL: <http://devbiz.narod.ru/home/kozloff/TACIS/ManagerialAccounting.pdf>



Наталія Тлучкевич

*к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет*

РЕЛЕВАНТНИЙ ПІДХІД ДО МАРЖИНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Ефективна діяльність економічних суб'єктів є результатом прийняття правильного управлінського рішення, інформаційним забезпеченням якого в основному є дані саме управлінського обліку. Інформація управлінського обліку формується із застосуванням відмінних від бухгалтерського обліку методик обліку витрат і виключно до особливостей діяльності економічних суб'єктів, тому не завжди є ідентичною даним інших видів обліку [4]. Разом з тим, окрім суто обліку управлінська інформація формується в ході аналізу, контролю і планування.

Основними показниками при прийнятті управлінських рішень є витрати і доходи, які в свою чергу формують результативні показники діяльності. При цьому, для формування декількох варіантів рішень застосовують релевантний підхід, а саме увагу зосереджують на тих показниках, які необхідні для прийняття рішення і впливають на вибір найкращого варіанту рішення.

Застосування релевантного підходу має значення при формуванні аналітичної інформації – розрахунку показників витрат та різних видів фінансових результатів. Зокрема, в управлінському обліку застосовують

маржинальний аналіз, при якому собівартість складається лише із змінних витрат, а прибуток має покривати постійні витрати: «складовою управлінського аналізу є маржинальний аналіз – один з найбільш ефективних способів здійснення вимірювання та вивчення витрат. Це елемент управління витратами підприємства, що аналізує вплив структури витрат і виручки на рентабельність продукції, або підрозділів підприємства. Він дозволяє шляхом моделювання відшукати найбільш вигідне співвідношення між змінними і постійними витратами, ціною продукції і обсягом виробництва [1]. Маржинальний аналіз ще називають аналізом взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку, CVP-аналізом, аналізом беззбитковості [2,3,5,6].

При маржинальному аналізі застосовують методику обліку собівартості за змінними виробничими (повними) витратами, що в свою чергу впливає і на величину маржинального прибутку, який є одним із основних показників для розрахунку показників беззбитковості. При цьому, на показники беззбитковості впливають і постійні витрати – виробничі і невиробничі, від розподілу яких залежить і показник собівартості.

Отже, залежно від застосовуваного релевантного підходу до формування величини змінних і постійних витрат залежатиме і величина маржинального прибутку та показників беззбитковості.

Тому, для проведення маржинального аналізу необхідно застосовувати релевантний підхід до формування змінних витрат, постійних витрат і маржинального прибутку:

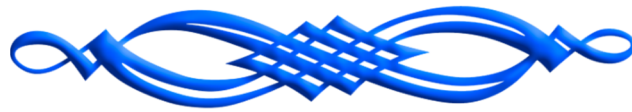
- формувати величину змінних виробничих і невиробничих витрат, загальних змінних витрат;
- формувати величину постійних виробничих і невиробничих витрат, загальних постійних витрат із одночасним застосуванням оптимальної бази їх розподілу;
- визначати декілька видів маржинального прибутку при порівнянні доходу із змінними виробничими і невиробничими витратами, загальними змінними витратами (маржинальний прибуток від реалізації, від операційної діяльності, загальний маржинальний прибуток).

Застосування релевантного підходу при проведенні маржинального аналізу вплине і на поетапний розрахунок показників беззбитковості - на основі постійних виробничих витрат і маржинального прибутку від реалізації продукції; на основі загальних постійних витрат, загальних змінних витрат та маржинального прибутку підприємства.

Список використаних джерел

1. Михальська О.Л. Ефективність застосування методів маржинального аналізу на олійно-жирових підприємствах України. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2014. Том 16. № 2. С. 124 – 131.
2. Онищенко В.П. Діагностика рівня беззбитковості в умовах багатопродуктового виробництва. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2012. № 3 (60). С. 60-65.

3. Осадча А.Г. СVP-аналіз як ефективний засіб у плануванні та прогнозуванні діяльності підприємств / А.Г. Осадча, Н.М. Брик. *Вісник НУВГП. Економічні науки : зб. наук. праць*. 2020. Вип. 1 (89). С. 153-167.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999р. № 318. Київ: Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
5. Посохов І.М., Жадан Ю.В. Маржинальний аналіз підприємств олійно-жирової галузі в умовах невизначеності та ризику. *Бізнес Інформ*. 2019. №4. С. 252-260.
6. Шнайдер О.В., Абрамова Н.С. Теоретичні аспекти аналізу поведінки витрат і взаємозв'язку витрат, обороту і прибутку. *Азимут наукових досліджень : економіка та управління*. 2014. № 3. С. 111-114.



Юрій Тютюнник

к.е.н., професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень

Світлана Тютюнник

*к.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава*

ПОКАЗНИКИ ОБОРОТНОСТІ АКТИВІВ І ПАСИВІВ У МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ділова активність як одна з характеристик фінансового стану означає зусилля, спрямовані на просування суб'єкта господарювання на ринках продукції, праці, капіталу. Критеріями ділової активності є динамічність розвитку підприємства, швидкість обороту його засобів, рівень ефективності виробничо-фінансової діяльності, стійкість економічного зростання, розширення ринків збуту продукції та інші.

Ділова активність підприємства визначається насамперед швидкістю обертання його активів і пасивів, яка є однією з якісних характеристик ефективності фінансової політики підприємства. На швидкість обороту окремих видів майна та джерел формування капіталу впливають такі фактори:

- галузева належність підприємства (промисловість, сільське господарство, будівництво, торгівля і т. д.);
- тривалість виробничого циклу;
- масштаб діяльності (малий, середній або великий бізнес);
- територіальне розташування постачальників та інших ділових партнерів;
- кількість і асортимент ресурсів, які використовуються;
- система розрахунків за продукцію (товари, роботи, послуги);
- рівень платоспроможності ділових партнерів;

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

- відповідність фактичного рівня інфляції визначеним макроекономічним параметрам на бюджетний рік;

- кваліфікація фінансових менеджерів підприємства та інші.

Основні показники оцінювання ділової активності – це показники оборотності активів і пасивів, які за змістом можна поділити на декілька груп:

1. Коефіцієнти обертання – кількість оборотів, які здійснюють відповідні види активів і пасивів протягом періоду, що аналізується.

2. Тривалість одного обороту, днів – середній період, протягом якого відповідні активів і пасивів проходять усі стадії одного кругообігу.

3. Тривалість операційного та фінансового циклів, днів:

- операційний цикл – це час від придбання матеріальних ресурсів, їх використання у виробництві, реалізації готової продукції до отримання грошових коштів;

- фінансовий цикл – це час, протягом якого грошові кошти вилучені з господарської діяльності підприємства.

У малих підприємствах коефіцієнти обертання активів і пасивів (табл. 1) визначаються за інформацією Фінансової звітності малого підприємства (форми № 1-м «Баланс» і 2-м «Звіт про фінансові результати»), складеної відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [1].

Таблиця 1

Показники ділової активності малого підприємства (коефіцієнти обертання активів і пасивів)

Показник	Порядок розрахунку за даними форм № 1-м, 2-м (рядки)
Коефіцієнт обертання активів	$\frac{\text{Ф. № 2-м: 2000}}{\text{Ф. № 1-м: (1300, гр.3+1300, гр.4)} \div 2}$
Коефіцієнт обертання оборотних активів	$\frac{\text{Ф. № 2-м: 2000}}{\text{Ф. № 1-м: (1195, гр.3+1195, гр.4)} \div 2}$
Коефіцієнт обертання запасів	$\frac{\text{Ф. № 2-м: 2050}}{\text{Ф. № 1-м: ((1100+1110), гр.3+(1100+1110), гр.4)} \div 2}$
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Ф. № 2-м: 2000}}{\text{Ф. № 1-м: ((1125+1135+1155), гр.3+(1125+1135+1155), гр.4)} \div 2}$
Коефіцієнт обертання власного капіталу	$\frac{\text{Ф. № 2-м: 2000}}{\text{Ф. № 1-м: (1495, гр.3+1495, гр.4)} \div 2}$
Коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Ф. № 2-м: 2050}}{\text{Ф. № 1-м: (сума із 1610 по 1630, гр.3+сума із 1610 по 1630, гр.4)} \div 2}$

Наведені коефіцієнти обертання характеризують кількість оборотів відповідних видів активів і пасивів за період дослідження. При цьому при обчисленні коефіцієнтів обертання активів, оборотних активів, поточної дебіторської заборгованості та власного капіталу в чисельнику чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а при обчисленні коефіцієнтів обертання запасів та поточної кредиторської заборгованості – собівартість

реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Зростання коефіцієнтів обертання свідчить про прискорення оборотності відповідних видів активів і пасивів, а відтак і зростання рівня ділової активності підприємства.

Іншим важливим показником оборотності активів і пасивів є тривалість одного обороту, яка визначається відношенням тривалості періоду, що аналізується (360 днів – рік, 90 днів – квартал), до коефіцієнта обертання відповідних видів активів і пасивів. Скорочення тривалості одного обороту є ознакою позитивної динаміки ділової активності підприємства.

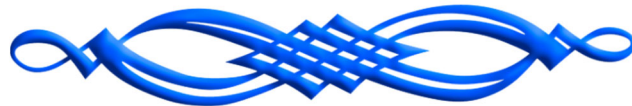
Показники тривалості одного обороту запасів, поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованостей використовуються для розрахунку тривалості операційного та фінансового циклів [2, с. 317]:

- тривалість операційного циклу, днів – це сума тривалості одного обороту запасів і тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості;
- тривалість фінансового циклу, днів – це різниця тривалості операційного циклу і тривалості одного обороту поточної кредиторської заборгованості.

Позитивною характеристикою ділової активності підприємства є скорочення тривалості операційного та фінансового циклів.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25 лютого 2000 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 10.01.2022).
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.



СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Олена Бачинська

*к.е.н., доцент кафедри інклюзивної економіки,
кібернетики та комп'ютерних наук*

*НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський*

ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Зміни, що відбуваються сьогодні у вищій школі, необхідно розглядати як органічну похідну від більш масштабних трансформацій – процесів глобалізації політичних і економічних систем. У даних умовах сфера вищої освіти стає базисною основою для створення можливостей послідовного переходу до нової суспільної системи. Водночас, прогресивний розвиток вищої освіти можливий лише за умови належного її фінансування, обґрунтованого, дієвого і ефективного поєднання освітньої і фінансової політики держави.

В Законі України «Про освіту» зазначено, що держава забезпечує асигнування на освіту в розмірі не менше ніж 7% ВВП за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством. Фінансування освіти із зведеного бюджету України (далі – ЗБУ) та його частка у ВВП свідчить, що нормативні вимоги щодо забезпечення всієї освітньої галузі загалом наближаються до граничного розміру, але не досягли його. Разом з тим, фінансування вищої освіти залишається нестабільним і демонструє певне зниження. Так, у 2019 році у відсотковому вираженні воно зросло на 0,05%, але якщо порівнювати з 2015 роком, то спостерігається зменшення на 0,27% (рис. 1).

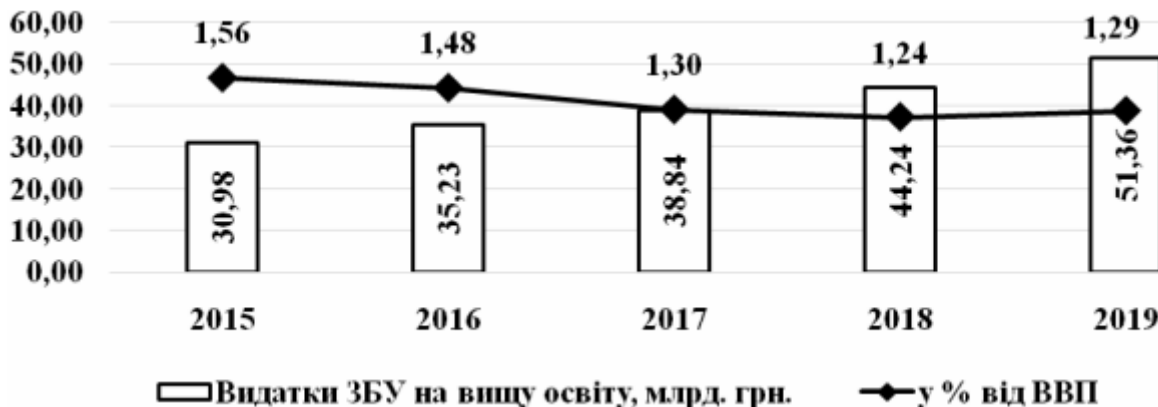


Рис. 1. Динаміка витрат зведеного бюджету України на вищу освіту

У зв'язку з недостатністю фінансових ресурсів головними статтями витратків у ЗВО є оплата праці штатних працівників, нарахування на заробітну плату, плата за комунальні послуги, а капітальні витатки у переважній більшості навчальних закладів знаходяться на досить низькому рівні. Це свідчить про те, що держава майже не надає фінансування на поточні та капітальні ремонти для ЗВО, закупівлю предметів та матеріалів у навчальні лабораторії тощо. Таким чином, бюджетне забезпечення недостатнє для фінансування розвитку та відновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів.

Для кращого розуміння стану фінансування вищої освіти варто порівняти рівень видатків на освіту у ВВП в Україні та інших країнах у розрахунку на одну особу (рис. 2).

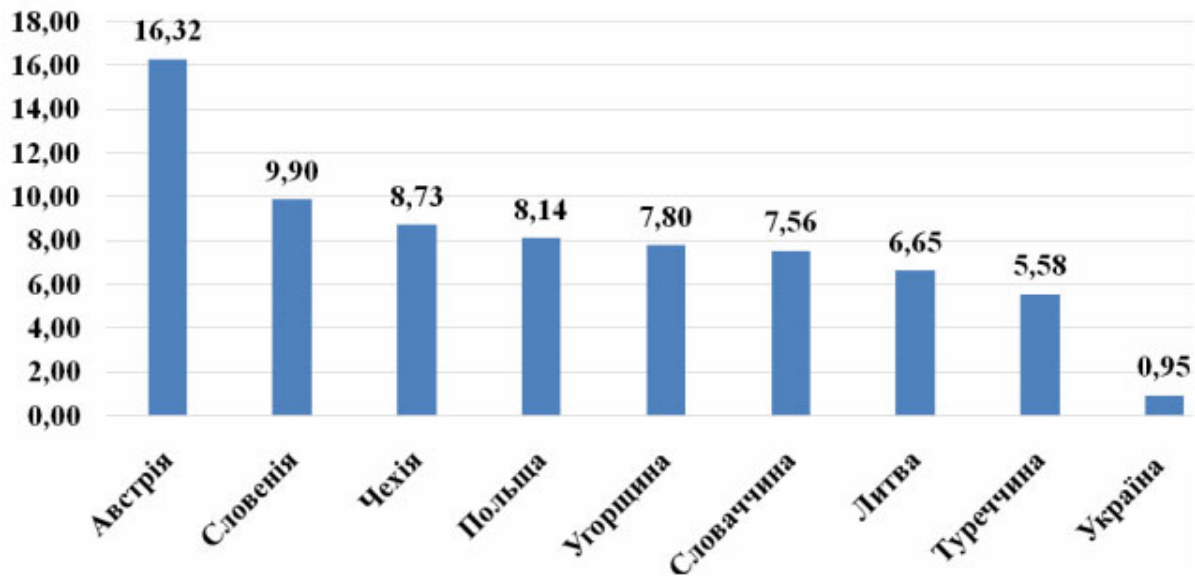


Рис. 2. Рівень державних видатків України та країн ОЕСР на освіту у розрахунку на одну особу, що отримувала освітні послуги, 2018 р., тис. дол. [3]

Через брак державного фінансового забезпечення перед ЗВО в Україні постає проблема знаходження додаткових джерел фінансування їхньої діяльності. Одним із важливих методів залучення додаткових фінансових джерел у галузі вищої освіти є фандрайзинг. Його сутність розкривається через механізм ендавмент-фондів, які створюються за рахунок особливих цільових внесків (головним чином, успішних випускників). Схему функціонування ендавмент-фондів можна представити так (рис. 3).

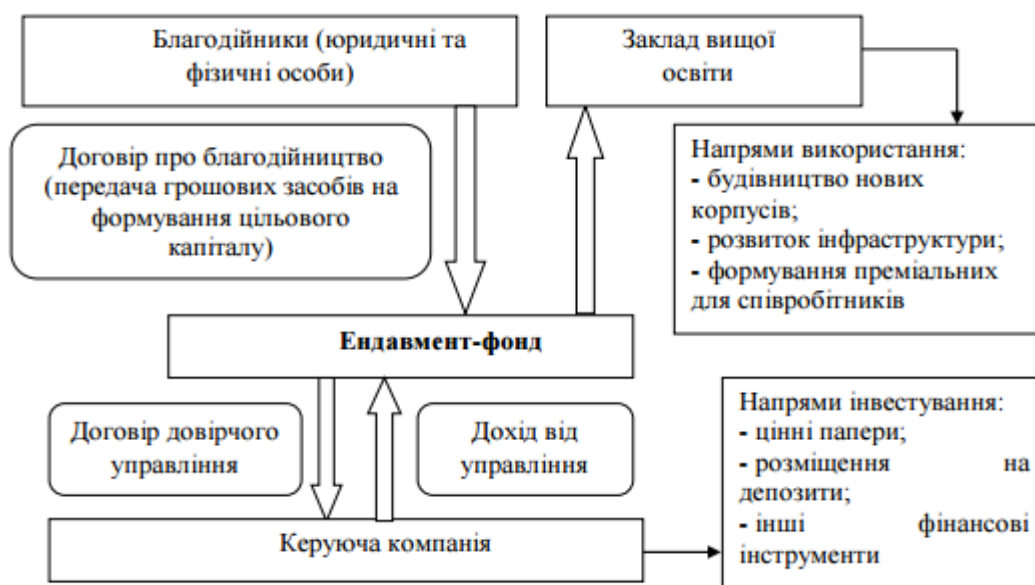


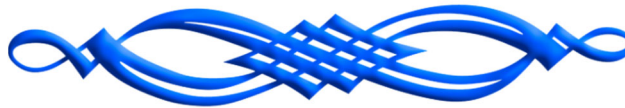
Рис. 3. Механізм залучення додаткових фінансових ресурсів у заклад вищої освіти через створення ендавмент-фонду [1]

Світовий досвід провідних вищих навчальних закладів свідчить про перспективність створення даних фондів. Університети, що мають потужні ендавмент-фонди, характеризуються фінансовою стабільністю та гнучкістю під час прийняття рішень. Сьогодні ендавмент-фонди найбільш розповсюджені у США, зокрема найбільші за розмірами ендавмент-фонди є в Гарвардському, Єльському, Стенфордському та Принстонському університетах, а їх розміри сягають десятки мільярдів доларів [2, с. 566].

На жаль, протягом останніх років частка бюджетного фінансування на вищу освіту знаходиться на низькому рівні та не перевищує 2% від ВВП, тому актуальним є питання диверсифікації джерел фінансування, зокрема через створення спеціальних фондів – ендавмент-фондів.

Список використаних джерел

1. Дехтяр Н.А., Янченко В.О. Фінансування системи вищої освіти в Україні. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/113.pdf
2. Гернего Ю.О. Ендавмент-фінансування освітньої складової інноваційної економіки в Україні. *Економіка та суспільство*. 2017. №8. С. 563-567.
3. Education at a Glance 2020: OECD Indicators. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-ata-glance-2020_69096873-en



*Інна Бержанір,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
обліку та економічної безпеки,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ СТАНУ ТА СТРУКТУРИ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Управління витратами підприємства є одним із найважливіших та найскладніших питань у діяльності його управлінського персоналу. Від рівня та динаміки витрат в значній мірі залежить як прибутковість підприємства, так і рівень забезпеченості його працівників, суми податків, сплачених державі. З метою досягнення і збереження відповідного рівня прибутковості, конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі підприємству слід проводити ґрунтовну оцінку стану, обсягів та структури витрат, здійснювати пошук напрямів зниження витрат та методів їх оптимізації.

Важливу роль в управлінні витратами відіграє економічний аналіз, оскільки забезпечує оцінку господарських операцій, які пов'язані з формуванням витрат підприємства, виявлення недоліків та резервів поліпшення використання наявних ресурсів, ухвалення відповідних управлінських рішень. Проте, незважаючи на його значну роль, все ж таки, існує ряд причин неефективності здійснення такого аналізу на підприємства. Зокрема, можна виділити такі

причини недосконалості економічного аналізу як професійної діяльності підприємства, поділивши їх на дві групи:

– загальні зовнішні причини: недосконалість законодавчої бази; відсутність практики аналітичного обґрунтування стратегій розвитку на рівні держави, регіону, суб'єкта господарювання;

– внутрішні причини на рівні підприємства: недостатня кваліфікація працівників; недостатня якість даних бухгалтерського обліку; відсутність спеціального підрозділу з економічного аналізу; низький рівень використання комп'ютерних технологій в економічному аналізі; низька ефективність методів аналізу; недостатня зацікавленість управлінського персоналу, власників; слабка організація аналітичної роботи [1, 2].

У результаті проведеного дослідження, вважаємо, що важливу роль в економічному аналізі досліджуваного підприємства слід приділити оцінці стану, обсягів та будови витрат підприємства та собівартості реалізації продукції, адже вони є узагальнюючими показниками його господарської діяльності й безпосередньо впливають на фінансові результати та рентабельність.

Для проведення оцінки стану, обсягів та структури витрат підприємства та собівартості реалізації продукції пропонуємо підприємства сформуувати відповідну інформаційну базу.

Основним джерелом інформації для економічного розгляду зазначених витрат на підприємстві є фінансова звітність, зокрема Звіт про фінансові результати. В процесі оцінки фінансової звітності підприємства реалізується принцип дедукції, що дає можливість відтворити історичну і логічну послідовність здійснених на підприємстві господарських операцій та оцінити міру їхнього впливу на ефективність господарювання [3].

Зазначимо, що фінансова звітність підприємства містить обмежений обсяг даних та з неї не можна отримати інформацію про структуру собівартості продукції (товарів, робіт, послуг), величину адміністративних витрат та витрат на збут в розрізі статей та різних класифікаційних витрат тощо. Тому з метою аналізу пропонуємо застосовувати, крім звітності, й інші дані бухгалтерського обліку: первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, матеріали ревізій та обстежень, результати аналізу витрат основної діяльності за попередні роки, аудиторські звіти тощо, а також і необлікову інформацію.

Також з метою удосконалення аналізу витрат підприємства слід забезпечувати комплексність такого аналізу. Комплексний аналіз лежить в основі управлінської інформаційної системи, є важливим елементом розроблення науково-обґрунтованих планів і підготовки управлінських рішень, інструментом оперативного контролю за прийнятими рішеннями, а також дієвим засобом запобігання неефективної господарської діяльності та виявлення внутрішньогосподарських резервів.

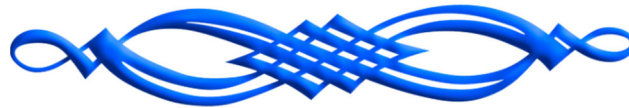
Методика комплексного економічного аналізу витрат основної діяльності підприємства як системи передбачає таку послідовність реалізації окремих етапів аналітичного процесу з використанням принципів системних досліджень.

Таким чином, ефективним аналіз витрат може бути лише в поєднанні з іншими основними елементами менеджменту підприємства, що включає

процеси прийняття оптимальних управлінських рішень за результатами проведеного економічного аналізу та забезпечення їх виконання на базі необхідної інформації для оцінки стану, обсягів та структури витрат підприємства. У свою чергу, проведення комплексного економічного аналізу забезпечить охоплення всіх ланок і сторін господарської діяльності підприємства та всебічного вивчення причинно-наслідкової залежності господарського процесу.

Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. №9 (22). С. 11–18.
2. Ковтун С., Ткачук Н., Савлук С. Управління затратами. Харків : Фактор, 2017. 272 с.
3. Бержанір І. А. Бухгалтерський облік у системі управління підприємством. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 – 13 квітня 2018 р.)*. Частина 2. Дніпро: НМетАУ, 2018. С. 153–155.



Денис Білецький
студент 3 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Людмила Кушнір,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С.Юрія
НРЗВО Кам'янець-подільський державний інститут
м. Кам'янець-Подільський

БОРОТЬБА З БЕЗРОБІТТЯМ ЯК ПОЛІТИКА РОЗШИРЕННЯ МІСЬКОСТІ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

Проблема вузькості та структурної недосконалості внутрішнього ринку України обговорюється досить давно. Ознаками цієї вузькості є різке падіння реальних доходів населення протягом останніх років та рівень середнього доходу, який ледве наближається до прожиткового мінімуму, що обмежує споживчий попит; низький рівень прибутків підприємств; недостатні обсяги інвестиційної діяльності, що обмежує попит на продукцію виробничого та інвестиційного призначення – все це є, з одного боку причиною, а з іншого – наслідком досить високого рівня безробіття. Дуже негативно на внутрішній ринок впливають також платіжна криза та дефіцит ліквідних ресурсів підприємств і висока вартість кредитних ресурсів, насамперед – для інвестиційних кредитів.

Структурні деформації знаходять свій вияв у недовершеності розвитку ринків. По-перше, відбувається некоректне визначення вартості товарів. По-друге, порушуються зв'язки між окремими економічними суб'єктами, галузями, регіонами тощо. По-третє, ускладнено зв'язок між виробником і споживачем.

Через крайню обмеженість споживача в коштах його вимоги до товарів знижуються, він переключається на більш дешеві, незважаючи на їх якість. По-четверте, вузькі ринки частіше та легше підпадають під раптові впливи, на їхню динаміку впливає більше неекономічних чинників (зокрема проблеми інфраструктури, різного роду політичні чинники тощо). Наслідок – виникнення раптових непередбачуваних дисбалансів ринків. Це дестабілізує відтворювальний процес, змушуючи уряд вживати стабілізаційні заходи, які часто суперечать потребам економічного зростання [1].

Перераховані наслідки ведуть до уповільнення формування в Україні повноцінної ринкової економіки, а саме: перешкоджають становленню конкурентоспроможних підприємств; сприяють збереженню монополізації ринків; ведуть до необґрунтованого завищення цін; стають на заваді поширенню ефекту галузевого зростання на всю економіку; сприяють «тінізації» економіки, розвитку корупції. Це створює суттєві загрози економічній безпеці України, веде до деформації дії основних ринкових законів. Останнє, в свою чергу, знижує ефективність економічної стратегії держави.

Згідно офіційної інформації мінфіну в 2021р. безробіття в Україні становить 360,1 тис осіб або 8.8% в 2020р безробіття становило 459,2тис. осіб 9.9% рівня безробіття відповідно, що в рази менше ніж згідно не офіційної інформації яка говорить про 2,5-2,8 млн. громадян. [5].

Загострення проблеми безробіття супроводжується економічними втратами, насамперед зменшенням валового національного продукту (ВНП), його відставанням від потенційного ВНП, який визначається за припущення існування природного рівня безробіття та певних «нормальних» темпів економічного зростання. Чим вищий рівень безробіття, тим більше відставання ВНП. В економічній науці такий взаємозв'язок виражає закон А. Оукена: якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний рівень (3–5%) на 1%, то відставання обсягу валового національного продукту становить 2,5%. З цього закону можна зробити висновок щодо практичної діяльності, а саме: необхідно щорічно не менш як 2,5–3,0% ВНП спрямовувати на створення нових робочих місць.

Станом на 1 квітня 2021 року кількість вакансій, зареєстрованих у державній службі зайнятості становила 54 тис. одиниць. Це на третину менше, ніж роком раніше. На громадські та інші роботи тимчасового характеру (благоустрій територій, робота на об'єктах соціальної сфери тощо) у січні-лютому 2020 року було залучено 26 тис.осіб.

Специфіки додають також трудові мігранти. За різними даними, через карантин в Україну повернулися 160-270 тисяч громадян, частина з яких втратили можливість заробітку за кордоном[6].

Найважче боротися з циклічним безробіттям, для вирішення такої задачі найбільш ефективними є наступні заходи:

1) створення умов для росту попиту на товари. Оскільки попит на ринку праці – похідний і залежить від ситуації на ринках товарів і послуг, то зайнятість зросте, а безробіття впаде в тому випадку, якщо товарні ринки пред'являть більший попит і для його задоволення треба буде найняти додаткових працівників. Способами збільшення попиту є:

- стимулювання росту експорту. Це може призвести до росту обсягів

виробництва і, відповідно, – зайнятості на них;

- підтримка і заохочення інвестицій у реконструкцію підприємств з метою підвищення конкурентоздатності продукції.

2) створення умов для скорочення пропозиції праці. Очевидно, що чим менше людей претендують на робочі місця, тим легше знайти роботу навіть при тому ж числі вільних робочих місць;

3) створення умов для росту самозайнятості. Зміст такого роду програм полягає в тому, що людям допомагають відкрити власну справу, щоб вони могли прогодувати себе і свою родину, навіть якщо їм не вдається знайти роботу по найму;

4) реалізація програм підтримки молодих працівників.

Державне стимулювання зайнятості здійснюється за такими основними методами. До прямих методів належать: 1) законодавче регулювання умов найму та використання робочої сили (трудове законодавство); 2) стимулювання створення нових робочих місць та пропозиції робочої сили; 3) заходи щодо збереження та підвищення рівня зайнятості на підприємствах.

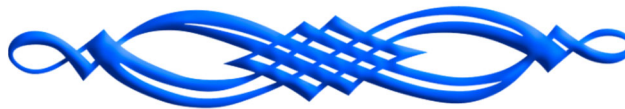
До найпоширеніших непрямих методів боротьби з безробіттям належать:

1) державна фінансова політика (асигнування та субсидії); 2) монетарна політика (регулювання грошового обігу); 3) фіскальна політика (зміна податкових ставок); 4) виплати різних видів допомоги на випадок безробіття.

Загалом в Україні відсутня цілісна модель ринку праці, а політика зайнятості ґрунтується не на визначенні реальних масштабів безробіття, створенні передумов для його скорочення та розробки комплексної системи соціального страхування, а на концепції лише працевлаштування. У зв'язку з цим було б доцільно розробити стратегічну концепцію державної та регіональної політики зайнятості, яка б базувалась на реальній ціні товару „робоча сила» та довгостроковій програмі погодження макроекономічних і регіональних інтересів реформування економіки з урахуванням міжнародного досвіду стабілізації та відновлення динаміки її зростання [2].

Список використаних джерел

1. Жаліло Я. Економічна стратегія держави : теорія, методологія, практика : Монографія. К. : НІСД, 2003. 368 с.
2. Мельникова В. І., Климова Н. І. Макроекономіка : навч. посіб. [2-ге вид.]. К. : ВД «Професіонал», 2005. 400 с.
3. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посіб. К. : Либідь, 2001. 616 с.
4. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД», 2010. – 548 с. : іл.
5. Рівень безробіття в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2021>
6. Безробіття в Україні наростає – як упоратися з тим державі. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3008987-bezrobitta-v-ukraini-narostaek-ak-uporatisa-z-tim-derzavi.html>



Олександр Богашко

*к.е.н., доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Обов'язковим елементом фінансової системи країни є державний фінансовий контроль. Фінансовий контроль слугує формою реалізації функції фінансів, оскільки він повинен забезпечувати інтереси і права держави, а також всіх інших суб'єктів економіки. Державний фінансовий контроль є однією із найважливіших функцій державного управління. Від ефективності його функціонування значною мірою залежить стан фінансової системи держави в цілому.

Управління соціально-економічною системою не можливе без ефективного фінансового контролю. Мова йде про фінансовий контроль як складову частину державного управління. Дослідження причин та факторів, що негативно впливають на стан державного фінансового контролю потребує перш за все розгляду його економічної сутності та завдань, що мають бути реалізованими у системі контролю.

Недоліки системи фінансового контролю вимагають зміни його форм та методів, а саме: реформування системи фінансового контролю з чітким розподілом повноважень щодо його здійснення; формування цілісної системи фінансового контролю в державі; розробки методичного забезпечення основних форм фінансового контролю (процедурних стандартів). Правильна організація фінансового контролю значною мірою визначається теоретичними і методологічними положеннями контролю [1; 2].

В економічному словнику фінансовий контроль розглядається як: 1) контроль за веденням фінансової документації, її відповідністю встановленим нормам і правилам; 2) контроль за дотриманням законів і нормативних актів при здійсненні фінансових операцій, операцій юридичними та фізичними особами [4]. Цілком помітно, що в даному варіанті поняття контроль відображає переважно механічну та процедурну сторону контрольних дій.

В економічній науці поки не склалося стійке поняття «фінансовий контроль», і його тлумачення має багатоваріантний характер. Можна виділити чотири основні підходи до визначення сутності фінансового контролю:

1). Фінансовий контроль – елемент підтримки системи управління, призначений для прийняття оптимальних управлінських рішень, форма або метод управлінської діяльності, що виступає у вигляді перевірки, нагляду, спостереження або дослідження.

2). Фінансовий контроль як діяльність уповноважених державою відповідних органів або їх сукупність, яка обумовлена необхідністю контролю за законністю, фінансовою дисципліною, раціональністю в процесі формування, розподілу і використання грошових фондів держави і муніципальних

утворювань, перевірки своєчасності й точності планування, обґрунтованості й повноти надходження коштів у відповідні фонди, правильності та ефективності їх використання.

4). Фінансовий контроль розглядається як функція виявлення резервів доходів бюджету та фондів або внутрішньогосподарських резервів підвищення ефективності виробництва.

Фінансовий контроль є багаторівневою системою контролю, яка забезпечує, по-перше, перевірку законності й доцільності формування, розподілу і використання фінансових ресурсів; по-друге – оцінку доцільності управлінських рішень, спрямованих на попередження відхилення результатів від норм і заданих параметрів і своєчасної розробки заходів, щодо запобігання або скорочення порушень в майбутньому та недопущення їх повторення.

Головними аспектами фінансового контролю є контроль використання бюджетних коштів та забезпечення ефективності самого фінансового контролю за діяльністю керованих структур. При цьому необхідно мати на увазі, що фінансовий контроль не може відігравати головну роль в державному управлінні. Таке розуміння сутності фінансового контролю і його місця в системі управління припускає формування нового підходу до його організації. Він полягає в тому, що діяльність контрольних органів не повинна обмежуватися тільки складанням звітів про перевірки та ревізії. Контрольні органи повинні застосовувати відповідні санкції до порушників. Саме з урахуванням цього у світовій практиці склалися дві моделі фінансового контролю. Першою кінцевою метою контрольних органів є складання звітів про перевірку і передачу їх в адміністративні або судові органи, які вирішують питання про санкції. Друга, де органи контролю самі визначають ступінь фінансових порушень і застосовують відповідні санкції.

Основним призначення фінансового контролю є виконання функцій, характеристика яких наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Функції фінансового контролю

Функції	Характеристика
Профілактична	Припинення правопорушень, виявлення його виникнення та можливості здійснення, аналіз і усунення причин такої можливості Контроль спонукає підприємців відповідально ставитися до виконання своїх обов'язків, сприяє виявленню та ліквідації умов, які породжують безгосподарність
Стимулююча	Забезпечення для всіх господарюючих суб'єктів і громадян стабільними умовами в економіці й соціальних стосунках
Регулююча	Регулювання державою або уповноваженими органами процесу фінансового контролю за допомогою нормативно-правової бази
Розподільна	Розподіл національного доходу, коли відбувається створення основних або первинних доходів
Контрольна	Контроль за розподілом ВВП по відповідних фондах і витрачанням їх за цільовим призначенням

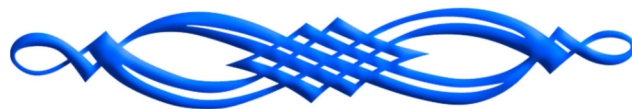
Карна	Покарання або несення несприятливих наслідків і позбавлень у зв'язку з неправомірною поведінкою об'єкту, що перевіряється
Відновлювана	Примушує компенсувати суспільству втрати у зв'язку з неправомірною поведінкою об'єкту, що перевіряється
Інформаційна	Інформація фінансового контролю дозволяє керівництву господарюючих суб'єктів здійснювати ефективне управління. Така інформація є підґрунтям для прийняття відповідних рішень, оцінки досягнення поставлених цілей і здійснення коригуючих заходів для забезпечення нормального функціонування об'єкту, що перевіряється
Мобілізаційна	Виявлені в процесі контролю недоліки й позитивні сторони діяльності стають надбанням для інших суб'єктів господарювання

Джерело: [3]

Контролю підлягає вся господарсько-фінансова діяльність підприємства, що спонукає підприємців відповідально ставитися до виконання своїх обов'язків, з іншого боку, ліквідуються умови, які породжують безгосподарність, тобто реалізується профілактична функція контролю. Інформаційна функція фінансового контролю дозволяє шляхом формування інформації щодо розподілу фінансових ресурсів, повноти і своєчасності їх надходження, економічності та ефективності їх використання керівництву господарюючих суб'єктів здійснювати ефективне управління. У процесі контролю виявляються не тільки недоліки, а й позитивні сторони діяльності, які як передовий досвід можуть стати надбанням інших суб'єктів господарювання, завдяки чому реалізується мобілізуюча функція контролю.

Список використаних джерел

1. Богашко О. Л. Теоретичні аспекти дослідження конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. Випуск 1 (25). Донецьк, 2014. С. 32–37.
2. Богашко О. Л. Теоретико-методичні аспекти конкурентоспроможності економіки держави. *Актуальні проблеми економіки та управління в епоху глобальних викликів і загроз* : Зб. мат.-лів всеукр. наук.-практ. конф., Дніпро, 26-27 квіт. 2018 р. В 2-х томах. Т. 1. / Нац. метал. академія України. 2018. С. 297–299.
3. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. Г. В. Смолина. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 484 с.
4. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. 6-е изд., перераб. и доп. Москва : ИНФРА-М, 2022. 512 с. URL : <https://znanium.com/catalog/product/1845135>



Вікторія Боденчук

*студентка 3 курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Облік і оподаткування»*

Науковий керівник: Олег Коркушко,

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім.С.Юрія,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,*

м. Кам'янець-Подільський

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЯК НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Для кожної держави та суспільства без винятку важливим є питання, щодо трансформації фінансово-економічної моделі розвитку та її функціонування. На сьогоднішній час ця тема є досить актуальною для України, відповідно до фінансових, економічних та політичних процесів, що відбуваються в державі. Інтеграція фінансово-економічних процесів, мілітаризм та війна на Сході держави, заглиблення кризових явищ у різних сферах життєдіяльності вимагають привернення уваги науковців до сфери управління державою, щодо процесу формування і розвитку фінансово-економічної моделі країни.

Багато українських фахівців присвятили свої праці дослідженню трансформації фінансово-економічного розвитку України, для забезпечення національних інтересів з метою акомодатії до сучасних глобалізаційних тенденцій, провідними з них є В.Бодров, І.Лукінов, І.Розпутенко, О.Савченко, О.Соскін, М.Якубовський та ін. Науковці, стверджують, що нове значення держави пояснюється тим, що виникають різного виду суперечності між глобалізацією світового господарства та світових фінансових ринків; відбувається підміна національних інтересів суспільства інтересами панівних політичних фінансово-промислових груп; маргіналізацією виразників політичної еліти. Існує думка, що українська економіка залишається конкурентоспроможною завдяки активній державній політиці, що зосереджена на створенні ефективних механізмів для поєднання державних і приватних суспільних інтересів, відповідно до сучасного глобалізаційного процесу.

Варто зазначити, що вчені пострадянських часів займались вивченням західних теорій, аби надати змогу для розробки власних фінансово-економічних моделей на основі їхньої методологічної бази. Більшу частину теорій займали твердження, які базувались на звичайних законах без врахувань релігійних, культурних, національних особливостей.

В Україні протягом певного періоду часу сформувалось декілька особливих фінансово-економічних моделей. Перша із них має назву «модель державного соціалізму», модель утворена із застарілої адміністративно командної системи. Наступна модель є характерною для європейських заможних та високо розвинених країн із сучасною фінансово-економічною системою і має назву «модель капіталізму». На основі цієї системи утворилась ще одна фінансово-

економічна модель, що завдячує своїм існуванням наслідкам невдалих обраних стратегій розвитку, незавершеності економічних реформ та невирішених завдань політичного спрямування і має назву модель державно-монополістичного капіталізму». На сьогоднішній день дана модель своїми розмірами переважає дві вище зазначені.

Сучасна соціально – економічна система вимагає формування та розвитку фінансово-економічної моделі з адаптацією до зовнішніх та внутрішніх загроз, що постають перед країною. Зрозумілим стає той факт, що стара модель поступово витісняється за допомогою дій з боку держави із застосуванням певних механізмів та важелів впливу. За рахунок вище зазначених дій держави, нова національна фінансово-економічна модель утверджується та розповсюджується на весь економічний простір.

За допомогою національної фінансово-економічної моделі, окремих положень та ідей, за допомогою яких відбувається поєднання фінансових та економічних елементів системи, відбувається розвиток економіки кожної країни. На основі нової моделі приймаються рішення, що мають на меті революційний характер відповідно до окремого об'єкта, який досліджується. Сучасна фінансово-економічна модель, повинна містити у собі систему взаємовідношення таких економічних форм, як форма власності, форма господарської діяльності та її механізми, сектори економіки.

Глобалізація цілком змінила сприйняття оцінки визначних факторів у забезпеченні розвитку виробничого потенціалу. З плином часу свою цінність національного фактору починають втрачати природні ресурси, оскільки все частіше імпорт компенсує їх втрату, проте вони й надалі залишаються основою промислового виробництва. На сучасному етапі пріоритетними факторами інфраструктурного змісту виступають науково-технічні бази даних різного виду галузей знань, високо кваліфіковані фахівці відповідного профілю, дослідно-експериментальні та проектно-конструкторські фірми, лабораторії, інформаційно-комунікаційні мережі, за допомогою яких відбувається забезпечення інноваційного розвитку економіки. Отже, в сучасному світі важливу роль відіграє розвинута і спеціалізована інфраструктура, яка на даному етапі формує інноваційні можливості кожної країни, які не можна придбати на світовому ринку. В умовах сьогодення Україні важко наблизитись за допомогою трансформаційних процесів науково-технічного та соціально-економічного розвитку до світових лідерів [1].

На жаль, в нашій державі національна фінансово-економічна модель не є цілісною, оскільки її складові перебувають в суперечливому стані між собою. Відповідно до висновку, якого дійшов академік Лукінов: «В кінці ХХ сторіччя Україна вирішила змінити напрямок соціально-економічного розвитку, стала на шлях радикальних соціально-економічних і політичних змін за основу взявши досвід і досягнення розвинутих країн світу. Однак через відсутність успішної в нашій державі національної економічної трансформаційної моделі розвитку а

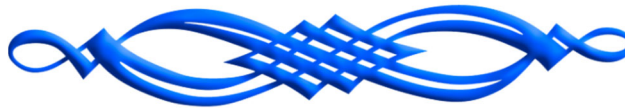
також невдалий приклад запозичення моделей чужих країн, до прикладу моделі економічної реформи, яка відома світу як «вашингтонський консенсус», на жаль, перехід у нову якість має руйнівний характер. Замість прогресивних економічних і науково-технологічних зрушень, побудови соціально орієнтованої демократичної держави, підвищення матеріального добробуту і духовного рівня життя народу – Україна опинилася в глибокому занепаді» [2].

Нашій державі необхідний перегляд теперішньої фінансово-економічної моделі, з подальшим її коригуванням та зміною елементів. Об'єктивними причинами щодо фінансової та економічної трансформації є внутрішній та зовнішній державний борг та безумовне його збільшення, розвиток кризових явищ, низький рівень життя населення.

Сформована фінансово-економічна модель повинна відповідати сучасним тенденціям та кон'юктурі світового ринку. Для результативної перебудови необхідно обрати успішний аналог світової моделі, яка довела свою ефективність, значущість, компромісність з урахуванням цінностей нації та ментальності. В Україні трансформація фінансово-економічної моделі повинна розпочатись із зміни структури внутрішньої будови. Сучасна фінансово-економічна модель має базуватись на середньому класі суспільства, що має активну політичну позицію та інтереси до соціальної справедливості. Держава – це формуюча ланка, яка служить вектором фінансової та економічної трансформації, наповнена силою для успішної самоорганізації та інтеграції у світове господарство. Нашій державі необхідно створити конкурентоспроможну національну фінансово-економічну модель, що дасть змогу перетворитися на країну з належним рівнем добробуту та безпеки громадян.

Список використаних джерел

1. Економіка. Суспільство. Влада. Актуальні проблеми державного управління в умовах економічних і суспільних трансформацій : наук. зб. / наук. ред. В. Г. Бодров. Київ : Псіхея, 2018. 152 с.
2. Лукінов І. До питання про концепцію і модель сучасного економічного розвитку України. Економіка України. 2017. № 6. С. 4–9.



Олена Боднар,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Анастасія Партола,

студентка 3 курсу спеціальності

«Фінанси, банківська справа та страхування»,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

МІКРОФІНАНСУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Мікрофінансування вважається одним із інструментів економічного розвитку. Про мікрофінансування розповідається незліченна кількість історій успіху. Загалом, вони формують всесвітньо визнаний наратив про силу фінансових послуг, щоб дозволяє змінити життя на краще.

Під мікрофінансуванням розуміється надання фінансових послуг бідним та малозабезпеченим групам населення. Мікрофінансування розглядається як рішення фінансового ринку соціальної проблеми бідності, що обіцяє подолання бідності вигідним для ринку та економічно ефективним способом, і сьогодні багато хто розглядає його як ключовий інструмент у портфелі міжнародної політики розвитку. Прихильники сподіваються, що фінансова підтримка бідних і малозабезпечених верств населення допоможе їм краще впоратися з багатогранними проблемами бідності, зокрема їх невизначеними та низькими доходами [1].

Сектор мікрофінансування – це аморфне поле, що складається з різноманітних учасників на перетині держави з ринком та громадянським суспільством. До них можна віднести [2]:

1. Мікрофінансові установи (МФО), що працюють безпосередньо з клієнтами; одні є неурядовими організаціями чи кооперативами, інші - суто прибутковими банками.

2. Міжнародні фінансові установи (наприклад, Світовий банк або Азіатський банк розвитку); вони є спонсорами, стандартизаторами та політичними промоутерами МФО.

3. Урядові агенції розвитку та багатосторонні органи розвитку (наприклад, USAID або Міжнародний фонд розвитку сільського господарства), які фінансують та сприяють МФО;

4. Фонди та благодійні організації, які фінансують та керують МФО.

5. Спеціалізовані комерційні мікрофінансові інвестиційні засоби (MIV) та інвестиційні фонди, які часто пов'язані з великими банками.

6. Транснаціональні приватні фінансові та адвокаційні організації.

7. Приватні заможні особи фінансують та публічно сприяють мікрофінансуванню [2].

Протягом останніх десятиліть мікрофінансові організації забезпечували бідним верствам населення доступ до фінансових послуг і в першу чергу до кредиту, який був недоступний для них у традиційних грошово-кредитних інститутах. Деякі дослідники стверджують, що мікрокредитування допомагає

вирішенню проблем бідності, оскільки стимулює підприємницьку активність і самозанятість бідніших верств населення [1, 4].

Сектор досяг світового визнання завдяки невеликим кредитам для підприємництва – мікrokредиту – але принаймні з середини 2000-х років домінував термін мікroфінансування. Сьогодні до мікroфінансування (крім мікrokредитування) відносять заощадження, страхування та грошові перекази. У той же час місія надання мікroфінансових послуг змінилась: раніше основною місією була виключно допомога малим підприємствам з кредитуванням, але сьогодні очікується, що фінансові послуги в більш загальному плані зменшать бідність через участь населення у фінансовому секторі.

Нова місія «фінансової інклюзії» наголошує на заощадженнях, пересиланні грошей та страхових послугах, але також передбачає, що повсюдні фінансові потреби бідних людей (такі як житло, вода або споживання) мають задовольнятися кредитом [2].

Сьогодні в Україні мікroфінансування розглядається в першу чергу як діяльність МФО, популярність яких серед населення збільшується щороку.

За даними газети «Економічна правда» у 2020 році виручка найбільших мікroфінансових організацій (МФО) зросла на 2,7 млрд грн проти 2019 р. – найбільше виручка у Moneyveo [5].

Якщо у 2019 році виручка лише двох компаній перевищувала мільярд гривень, то за підсумками 2020 року цю позначку перетнули одразу п'ять МФО. (Moneyveo, MyCredit, Miloan, CreditKasa та CreditPlus.

Загалом на першу п'ятірку найбільших мікroфінансових організацій у 2020 році прийшло 9,1 млрд грн виручки, а роком раніше – 6,5 млрд грн [5].

За перші три квартали 2021 року українські МФО видали 49 млрд грн мікroпозик, що перевищило торічний показник на 261 млн грн [6].

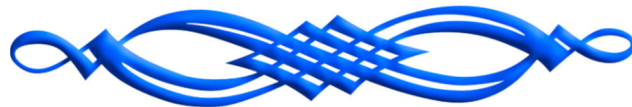
В Опендатабот констатують, що кількість виданих в Україні кредитів зростає щороку. Так, у 2019 році в середньому видавалося 983 тисячі кредитів щомісяця, у 2020 році – 1 млн кредитів. У 2021 році щомісяця видають близько 1,2 млн кредитів. Переважно українці беруть кредити онлайн: 85% мікrokредитних договорів оформлюються ними через інтернет [6]. Заборгованість населення України перед мікrokредитними організаціями збільшується щороку [6].

Виведення бідних із бідності через фінансову та соціальну залученість є кінцевою метою і сенсом існування мікroфінансування. Як визнається в сучасній літературі, мікroфінансові установи добре працюють у сфері мікrokредитування, але цілі підвищення рівня життя їхніх малозабезпечених клієнтів загалом не досягнуто [4-6]. Дані досліджень [3] демонструють збільшення показників бідності за основними абсолютними критеріями.

Одже, хоча мікroфінансування вважається одним із найважливіших інструментів міжнародного розвитку та подолання бідності, однак, незважаючи на численні дослідження, фактичний вплив мікroфінансування на економічні змінні щодо бідності залишаються незрозумілими, а низка критиків ставить під сумнів ефективність мікroфінансування у сприянні подоланню бідності. Успіх в бізнесі мікroфінансування тягне за собою обернений ефект - збільшення заборгованості населення перед МФО.

Список використаних джерел

1. Вергун А. М., Матвієнко С. М. Роль та перспективи розвитку мікрокредитування в країнах, що розвиваються. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7660>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.2.68 (дата звернення: 25.01.2022).
2. Мейдер, Філіп (2016). «Мікрофінансування та фінансова інклюзія». / Оксфордський посібник із соціальної науки бідності. Оксфорд: Oxford University Press. С. 843-865.
3. Основні показники рівня життя населення: інформує Мінсоцполітики. Офіційний Сайт Профспілки працівників освіти і науки України. URL: <https://pon.org.ua/novyny/8350-osnovnprokazniki-rvnyua-zhittya-naselennya-formuuyemnsocpoltiki.html> (дата звернення: 25.01.2022)
4. Питковська Я. Мікрофінансування в Європі: Звіт з опитування за 2020 рік. URL: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.18355.35367> (дата звернення: 25.01.2022).
5. 5 мікрофінансових організацій у 2020 році заробили понад 9 мільярдів. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/07/19/676041/>
6. Українці цьогоріч взяли мікрокредитів на рекордні 50 мільярдів. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/12/6/680406/>.



Олена Бондаренко,
*провідний експерт з дорогоцінних металів Державної Скарбниці України
Національного банку України*

Жанна Бондар,
*здобувач вищої освіти 4го курсу спеціальності «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Науковий керівник **Сергій Криниця,**
к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку Черкаського інституту
Університету банківської справи*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВПЛИВУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Фінансова безпека, як комплексна система, включає багато напрямів, головних з яких є безпека в грошово-кредитній сфері [1]. Недосконала грошово-кредитна політика може бути причиною виникнення економічних криз, та у великому масштабі становити загрозу для економічної стабільності [2].

Фінансова безпека є іманентною характеристикою функціонування грошово-кредитної системи, що забезпечує необхідні умови для функціонування всіх її підсистем, та можливості уникнення зовнішніх, та внутрішніх загроз, забезпечує здатність системи стабілізувати національну грошову одиницю,

зниження облікової ставки, керованість інфляції, підтримання фінансової стабільності в контексті забезпечення фінансової безпеки держави.

Збалансований економічний розвиток в Україні залежить від створення системи державного регулювання, де особлива роль відводиться грошово-кредитній сфері. Досягнення основних стратегічних пріоритетів грошово-кредитної політики базується на прогнозуванні показників грошово-кредитної сфери.

Задля аналізу впливу грошово-кредитної сфери на фінансову безпеку держави, нами виділено 11 відносних показників грошово-кредитної політики, які найповніше впливають на фінансову безпеку держави, зокрема: швидкість обігу (ВВП/М2), відношення обсягу готівки до ВВП, рівень монетизації (М3/ВВП), індекс купівельної спроможності, питома вага грошової маси в іноземній валюті у М3, облікова середньорічна ставка НБУ, частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, частка довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів, частка кредитів у національній валюті в загальному обсязі наданих кредитів, темпи інфляції та рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції.

Більшість дослідників визначають прогнозні показники грошово-кредитної політики на основі побудови трендів, де головним фактором є час [3]. Дозволимо не погодитися з таким підходом, оскільки побудова часових трендів має головним недоліком екстраполяцію минулих проблем на майбутнє. Так наприклад екстраполяція динаміки рівня фінансової безпеки врахує в майбутньому прогнозі періоди значних спадів 2014-2015 та 2020 років, викликані неекономічними факторами, що методично є невірним. На нашу думку при побудові моделі прогнозування рівня фінансової безпеки треба виходити з впливу на нього факторів, які описуються параметрами та індикаторами грошово-кредитної політики.

Дослідимо вплив кожного з факторів (індикаторів грошово-кредитної політики) на рівень фінансової безпеки на основі аналізу трендів. Так вплив рівня монетизації (М3/ВВП) на фінансову безпеку описується лінією тренду поліноміальної функції (рис. 1).

Рівень апроксимації (R^2) 0.4995 свідчить про доволі високий вплив рівня монетизації на фінансову безпеку і достовірність побудованої моделі.

Застосувавши такий же підхід до інших 10 індикаторів грошово-кредитної політики, отримаємо модель аналізу їх впливу на рівень фінансової безпеки, що представлена системою функцій, наведених в табл.1.

Проаналізовані фактори досить повно відображають достовірність регресії, про що свідчать відповідні значення коефіцієнтів апроксимації R^2 . Отже, побудована нами модель є статистично значимою.

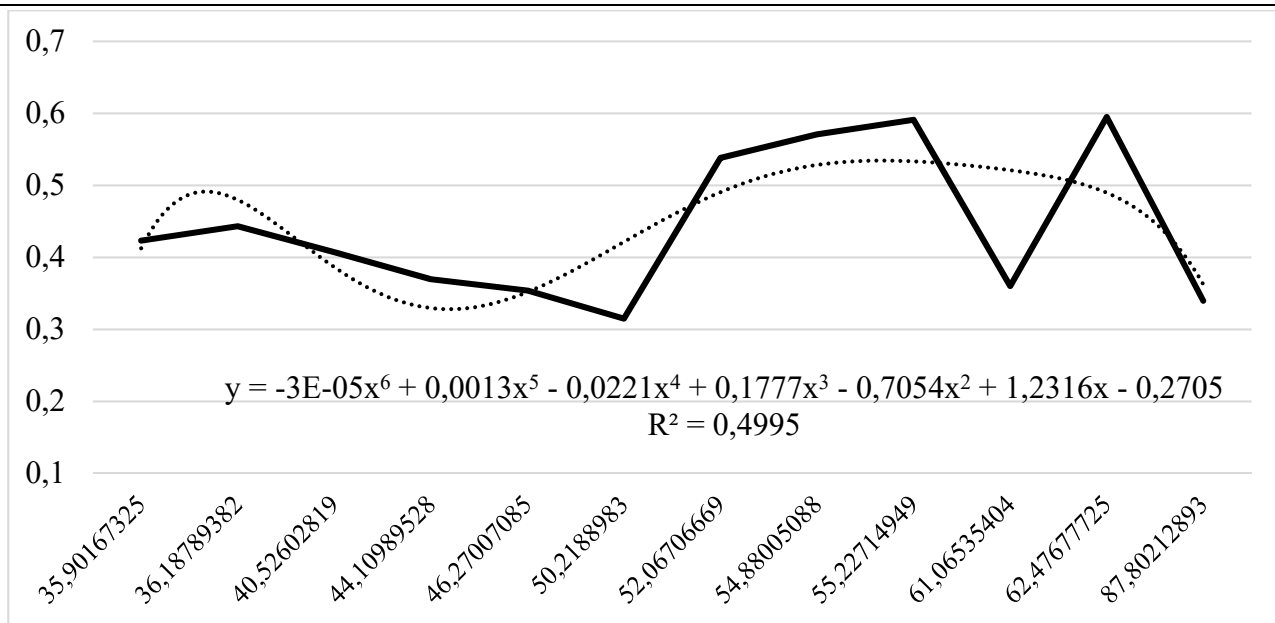


Рис. 1. Поліноміальний тренд та фактична залежність фінансової безпеки від рівня монетизації України

Таблиця 1

Модель впливу грошової-кредитної політики на фінансову безпеку

Індикатори	Рівняння тренду	Коефіцієнт апроксимації R^2
1	2	3
Індекс купівельної спроможності	$y = 2E-05x_1^6 - 0,0009x_1^5 + 0,012x_1^4 - 0,0791x_1^3 + 0,2581x_1^2 - 0,3512x_1 + 0,4823$	$R^2 = 0,4423$
Обсяг готівки до ВВП, %	$y = 4E-05x_2^6 - 0,0012x_2^5 + 0,016x_2^4 - 0,0938x_2^3 + 0,2609x_2^2 - 0,3455x_2 + 0,6058$	$R^2 = 0,8439$
Питома вага грошової маси в іноземній валюті у МЗ	$y = 2E-05x_3^6 - 0,0009x_3^5 + 0,012x_3^4 - 0,0791x_3^3 + 0,2581x_3^2 - 0,3512x_3 + 0,4823$	$R^2 = 0,4423$
Відношення ВВП до обсягу грошового агрегату М2 (швидкість обігу), кількість обертів	$y = -3E-05x_4^6 + 0,0012x_4^5 - 0,0159x_4^4 + 0,1085x_4^3 - 0,3948x_4^2 + 0,7573x_4 - 0,0937$	$R^2 = 0,4995$
Темпи інфляції	$y = -2E-05x_5^6 + 0,001x_5^5 - 0,017x_5^4 + 0,1349x_5^3 - 0,5278x_5^2 + 0,8834x_5 + 0,0951$	$R^2 = 0,5794$
Рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції	$y = 3E-06x_6^6 - 0,0002x_6^5 + 0,004x_6^4 - 0,0377x_6^3 + 0,1584x_6^2 - 0,2397x_6 + 0,4345$	$R^2 = 0,564$
Облікова середньорічна ставка НБУ	$y = -2E-05x_7^6 + 0,0007x_7^5 - 0,0107x_7^4 + 0,0873x_7^3 - 0,4026x_7^2 + 0,9376x_7 - 0,2383$	$R^2 = 0,8072$
Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів	$y = 3E-05x_8^6 - 0,0014x_8^5 + 0,0203x_8^4 - 0,1427x_8^3 + 0,4766x_8^2 - 0,724x_8 + 0,9655$	$R^2 = 0,8848$
Частка довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів (більше 5 років)	$y = 4E-05x_9^6 - 0,0016x_9^5 + 0,0226x_9^4 - 0,1481x_9^3 + 0,4511x_9^2 - 0,5192x_9 + 0,5256$	$R^2 = 0,4144$

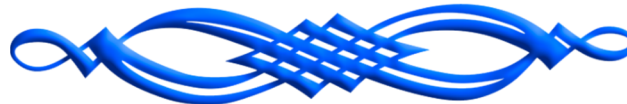
Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

Частка кредитів у національній валюті в загальному обсязі наданих кредитів	$y = 7E-05x_{10}^6 - 0,0025x_{10}^5 + 0,0354x_{10}^4 - 0,2461x_{10}^3 + 0,8481x_{10}^2 - 1,2735x_{10} + 0,9576$	$R^2 = 0,6783$
Відношення обсягу грошового агрегату М3 до ВВП (рівень монетизації), %	$y = -3E-05x_{11}^6 + 0,0013x_{11}^5 - 0,0221x_{11}^4 + 0,1777x_{11}^3 - 0,7054x_{11}^2 + 1,2316x_{11} - 0,2705$	$R^2 = 0,4995$

Таким чином запропоновану модель можна використовувати для прогнозування впливу параметрів грошово-кредитної політики на рівень фінансової безпеки, оцінювати наслідки тих чи інших рішень в грошово-кредитній сфері для фінансової системи країни в цілому та рівень її фінансової безпеки, на макроекономічні процеси в країні, стан валютного ринку, рівень і темпи інфляції, що є підґрунтям підвищення фінансової безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство [Текст] : монографія / Єрмошенко М. М., Горячева К. С. ; Нац. акад. упр. – К. : Нац. акад. упр., 2010. – 232 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 218-231.
2. Економічна енциклопедія [Текст] : у 3 т. / гол. ред. Б. Д. Гаврилишин; відп. ред. С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2000. – Т.1. – 864 с.
3. Гудзовата О.О. Механізм реалізації грошово-кредитної політики в системі зміцнення фінансової безпеки України : дисер. докт. ек. наук: 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки). Київ, 2019. 421 с.



Юлія Гайбура

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» м. Кам'янець-Подільський

Павло Литвинюк

студент магістратури спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» м. Кам'янець-Подільський

ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

Прибуток – головний показник, який відображає фінансові результати діяльності підприємства, мету його діяльності та є основним фінансовим джерелом його розвитку. Одним із головних питань економіки та фінансів є визначення фінансового результату діяльності підприємства і саме прибуток

виступає головною рушійною силою економічних процесів та основною метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Він є джерелом забезпечення не лише внутрішньогосподарських потреб підприємства, а й джерелом формування бюджетних ресурсів держави.

Метою кожного підприємства різних форм власності є одержання прибутку, який є критерієм ефективності його господарської діяльності, важливим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства, рушійною силою економічного розвитку держави, основним джерелом формування фінансових ресурсів. Саме тому прибуток є центральною категорією в економіці кожного суб'єкта господарювання, це найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва. Його розподіл має безпосередній вплив на суспільно-економічну формацію і свідчить про рівень та якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень витрат і собівартості [2, с. 99–105].

В сучасних умовах нестабільної ринкової економіки важливість прибутку підприємства можна охарактеризувати наступним:

- за умов ринкової економіки є найпершою та найважливішою метою провадження підприємницької діяльності;

- є не лише основою функціонування певного окремого підприємства, але й базою для економічного, соціального та політичного розвитку країни;

- є головним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства (якщо рівень прибутку високий, то підприємство не має потреби в залученні зовнішніх коштів);

- є одним з найважливіших критеріїв ефективності підприємницької діяльності;

- виступає механізмом захисту (захищає підприємство від банкрутства). Враховуючи різні підходи до визначення ролі та суті прибутку як економічної категорії, можна в першу чергу відзначити такі його риси, як категорії вже ринкової економіки:

- прибуток становить лише частину комплексного доходу підприємця, який він отримує від певного виду діяльності (операційної, фінансової чи інвестиційної);

- прибуток є частиною очікуваного доходу підприємця, який вклав свій капітал в організацію діяльності певного виду (бізнесу) з метою досягнення певного комерційного успіху, але він не є гарантованим доходом підприємця;

- прибуток характеризує не весь доход, отриманий у процесі підприємницької діяльності, а лише ту його частину, яка залишається після відрахування усіх витрат на ведення цієї діяльності, які мали місце;

- прибуток є вартісним показником, вираженим в грошовій формі [1].

В умовах сьогодення економічний стан українських підприємств характеризується як стан, в якому їм потрібно вести постійну боротьбу за виживання. Тому розробка стратегічних напрямів для стійкого отримання прибутку в умовах зовнішнього середовища стає все більш актуальним.

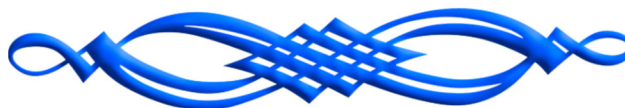
Планування прибутку – це розробка системи заходів, спрямованих на забезпечення отримання прибутку в необхідних обсягах і ефективно його використання відповідно до завдань розвитку підприємства в майбутньому.

Тому, підприємствам України в сучасних ринкових умовах для стабільної роботи та отримання прибутку можна запропонувати такі основні чинники щодо його збільшення:

- нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції;
- здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці працівників та застосування системи участі працівників у прибутках підприємства;
- зменшення витрат на виробництво продукції або застосування сучасних методів управління витратами;
- кваліфіковане здійснення цінової політики, оскільки на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни;
- грамотна побудова договірних відносин з постачальниками, покупцями;
- покращення системи маркетингу на підприємстві, потрібно згрупувати свою продукцію за ознакою рентабельності і зосередити увагу на тій продукції, яка є високорентабельною;
- удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності, а низькорентабельну зняти з виробництва;
- організація виробничого процесу таким чином, щоб він був пристосований до швидкої переналадки.
- постійне проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів [3].

Список використаних джерел

1. Богацька Н. М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7253> (дата звернення: 29.01.2022).
2. Гайбура Ю.А. Прибутковість підприємств: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 24. С. 99–105.
3. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3976> (дата звернення: 29.01.2022).



Дарина Гальчук, Марина Муляр
студентки 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: Олена Сандурська,
викладач економічних дисциплін
ДВНЗ «Кам'янець-Подільський індустріальний коледж»
м. Кам'янець-Подільський

ФІНАНСОВІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У сфері місцевого самоврядування в основі національної політики є інтереси жителів територіальних громад, що зумовило процес децентралізації влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері [1].

Зміна системи влади та її територіальної основи розпочалася у 2014 році. Так, у квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [5]. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації[4], які дали старт реформі.

На сьогодні Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. 2020 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: 12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів, в Україні сформовано 1469 територіальних громад [3].

Зокрема, Кам'янець – Подільська територіальна громада утворена 12 червня 2020 року шляхом об'єднання Кам'янець-Подільської міської ради обласного значення та Колибаївської і частини Довжоцької сільських територіальних громад Кам'янець-Подільського району.

До складу територіальної громади входять с. Вільховець, с. Довжок, с. Зіньківці, місто Кам'янець-Подільський - адміністративний центр, с. Княгинин, с. Колибаївка, с.Лісківці, с. Нагоряни, с. Острівчани, с. Рихта, с. Смотрич, с.Ходорівці, с. Червона Чагарівка. Зокрема, всього 13 населених пунктів, площею 175,3 км та чисельністю населення 109064 осіб[2].

Фінансовому забезпеченню показників соціально-економічного розвитку регіону сприяє наповнення місцевих бюджетів. Зокрема, в 2021 році доходи загального фонду на 1-го мешканця бюджету Кам'янець-Подільської територіальної громади становили 1105,5 грн.; середній показник по області 1025,88 грн.; середній показник по Україні 1145,13 грн. Відповідно видатки загального фонду на 1-го мешканця бюджету Кам'янець-Подільської територіальної громади становили 1570,9 грн.; середній показник по області 1717,79 грн.; середній показник по Україні 1750,82 грн.

Варто зазначити, що питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду бюджету Кам'янець - Подільської територіальної громади становила 28,4 %; середній показник по області 33,91 %; середній показник по Україні 36,55 %[2].

Усе це створює стійке підґрунтя для наступних кроків реформи місцевого самоврядування, а також сприяє прискоренню реформ у сфері охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних послуг, енергоефективності та інших секторах.

Для продовження реформи необхідно прийняти ще ряд важливих законів:

1. Про засади адміністративно-територіального устрою України. В рамках чинної Конституції визначає засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адміністративних територіальних одиниць та населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України.

2. Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція). Забезпечить рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування, підвищить престижність служби в ОМС, мотивацію місцевих службовців до розвитку громад та власного розвитку.

3. Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування.

4. Про місцевий референдум.

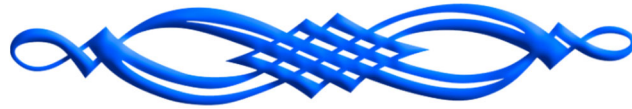
5. Оновлення законів про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо.

У результаті повноваження між рівнями управління повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

Список використаних джерел

1. ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ місцевого самоврядування. м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
2. Кам'янець-Подільська міська рада. Офіційний сайт. URL: <https://kam-rod.gov.ua/>
3. Перелік актів, за якими проведені зміни в адміністративно-територіальному устрої України за 2021 р. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/a034>
4. Про затвердження плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 23 січня 2019 р. № 77-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2019-%D1%80#Text>

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 1 квітня 2014 р. № 333-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>



Віолета Гераймович
кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ,

Богдана Гераймович
студентка Навчально-наукового інституту Енергетики
Автоматики і Енергозбереження
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ,

ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ РИНКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Значна кількість країн формує свої енергетичні стратегії у спрямуванні на розвиток відновлюваної енергетики. Сьогодні як ніколи постає необхідність забезпечення енергетичної безпеки держави та нівелювання негативного впливу таких показників, як зростання цін на енергоносії, виснаження світових вуглеводневих запасів, проблеми екологічного характеру що лишній раз підтвержує необхідність формування своєї енергетичної стратегії у спрямуванні на розвиток відновлюваної енергетики.

Прийняття Урядом Енергетичної стратегії України до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» було обумовлено нагальною потребою актуалізації головного енергетичного документа країни через його невідповідність реальному стану справ. Планом заходів з реалізації етапу «Реформування енергетичного сектору (до 2020 року)» Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» передбачено виконання 186 заходів. Головними виконавцями зазначених заходів визначено: Міненерго, Мінрегіон, НКРЕКП, Міндовкілля, Фонд державного майна, Мінекономіки, МОН, Мінфін, Мінсоцполітики, ДАЗВ, Держрезерв, оператор газотранспортної системи України [1]. Станом на 30.07.2021 завершено реалізацію 93 заходів Плану, у стадії виконання залишається ще 93 заходи, з них, відповідно до інформації органів державної влади, виконання 14 заходів Плану втратило актуальність. Причинами оновлення чинної Енергетичної стратегії України є:

- технологічні та технічні зміни в енергетичному секторі та темпи
- впровадження нових технологій;

- оновлення внутрішніх стратегічних документів та зобов'язань щодо
- енергоефективності, зменшення викидів, розвитку енергетичного сектору тощо;
- впровадження роздрібного ринку електроенергії та газу;
- необхідність врахування наслідків пандемії COVID-19 та її вплив на економічний розвиток України, і, відповідно, на енергетичний сектор.

У світі відбуваються зміни у підходах до формування енергетичної політики держав: здійснюється перехід від застарілої моделі функціонування енергетичного сектору, в якому домінували великі виробники, викопне паливо, неефективні мережі, недосконала конкуренція на ринках природного газу, електроенергії, вугілля – до нової моделі, в якій створюється більш конкурентне середовище, вирівнюються можливості для розвитку й мінімізується домінування одного з видів виробництва енергії або джерел та/або шляхів постачання палива. Разом з цим віддається перевага підвищенню енергоефективності й використанню енергії із відновлюваних та альтернативних джерел [2].

У країнах динаміка інвестицій у відновлювану енергетику стабільна і піддається такої кон'юнктурі, як і розвинених країн. Також необхідно зазначити, що інвестиції у відновлювану енергетику країн, що розвиваються, досягли рівня розвинених країн. У сфері інвестицій сонячна енергетика конкурує із вітровою. У вітровій енергетиці вищі темпи залучення інвестицій були у минулому, у сонячній, навпаки, – останніми роками. Така динаміка свідчить про випереджальне інвестиційне зростання сонячної енергетики та підтвердження її пріоритетного інвестиційного значення.

У відновлювальну енергетику за останні роки є особливо вражаючими та рекордними інвестиції, оскільки були досягнуті під час кризи. Існують інституційні та політичні бар'єри, що пригнічують приватні інвестиції у низьковуглецеві проекти. Йдеться насамперед про слабкість регуляторних заходів у сфері скорочення вуглецевих викидів; дисгармонію та суперечливість застосування мотиваційних механізмів; відсутність глобальної політики платежів за викиди вуглецю, централізованого формування спеціальних фондів фінансування сталого низьковуглецевого розвитку; низьку доступність приватних фінансів у країнах, що розвиваються (особливо в найменш розвинених країнах); слабку зацікавленість ТНК розвинених країн в інвестуванні великих коштів у реалізацію глобальних проектів транс- національного низьковуглецевого розвитку.

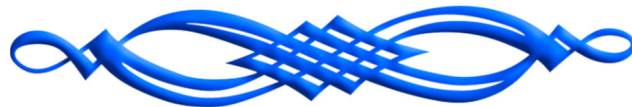
Потужності об'єктів відновлюваної генерації в Україні, за даними НКРЕКП, зросла з 966 МВт у 2014 році до 7 737 МВт (СЕС – 6 094 МВт) у 2020-му. Як уже зазначалось, справжній будівельний розквіт у галузі «зеленої» енергетики припав на останні роки. Наприклад, лише в 2019 році інвестори запустили в 3 рази більше електростанцій на ВДЕ, ніж за всі попередні 10 років існування «зеленого» тарифу. В 2020 році мало відбутися чергове зниження «зелених» тарифів, тому чимало інвесторів хотіли встигнути добудувати свої проекти до цього моменту. За різними підрахунками, загальна потужність нових станцій, які перебували тоді на «низькому старті», сягала близько 12000 МВт.

Борги інвесторам сягнули 25 млрд грн. Ситуація загострилася навесні 2020 року, коли держава припинила виплати за поставлену електроенергію ВДЕ. За деякими підрахунками внески «зеленої» енергетики до бюджету у вигляді податків тільки за 2019 рік склав понад \$550 млн.

Держава повинна проводити послідовну політику, заздалегідь сформулювати продуману стратегію розвитку відновлюваної енергетики та сектору у цілому, прораховувати наслідки власних рішень, виконувати зобов'язання перед інвесторами, вела б з ними відкритий діалог – багатьох непорозумінь можна було б уникнути. Поки що маємо ситуацію, коли державна система підтримки ВДЕ в Україні скомпрометована, багатомільярдні інвестиції заморожені, а інвестиційний клімат погіршився.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5 : «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність». URL: www.zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc.
3. Global trends in renewable energy investment 2015 URL: http://fs-unep-centre.org/sites/default/files/attachments/key_messages.pdf.



Альона Годованюк,
*викладач економічних дисциплін,
ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
м. Кам'янець-Подільський*

Каріна Гончарук,
*студентка I курсу спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»,
Київська муніципальна академія
естрадного та циркового мистецтва
м. Київ*

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ДЖЕРЕЛО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Просування України у напрямку виробництва високотехнологічної економіки нереальне без належного піднесення індивіда як носія фронтальних та фахових знань і навичок, а отже, виняткової важливості набуває робота відносно створення новочасної системи середньої, професійної та вищої освіти, перекваліфікації та підвищення кваліфікації, розростання освіти як засади для інноваційного, технологічного, інформаційного, освітньо-місткого розвитку суспільства. В цьому випадку, і актуально проаналізувати соціальну ефективність освіти в Україні, рівень її «економічної віддачі», вплив на

людський капітал та його розвиток, макроекономічну динаміку та розвиток інноваційних процесів [4, С. 22].

Для того, щоб отримати максимальну користь, потрібно більше, ніж ці очікування, необхідно впливати на збільшення інвестицій у людський капітал. Потрібно чітко розуміння суті та ролі людського капіталу і способів розробки конкретні дії для збільшення їх доступності. Ці питання недосконало досліджені з точки зору розуміння людського капіталу в його різних формах, аналізі її взаємозв'язку з індивідуальними та суспільними здобутками, а також вимірюванні людського капіталу, його запасів та прибутку. Поки що, вдалося створити лише обмежені непрямі виміри капіталу людини за формою початкової формальної освіти.

Один із способів оцінити вплив людського капіталу на колективні результати діяльності країни - це вимірювання впливу різних факторів на зростання продукції. Сам по собі ні валовий внутрішній продукт, ні, навіть, економічний добробут не можуть адекватно відображати всі виміри добробуту людини, в які втручається здійснення прав і свобод людини як громадянина, його міцного здоров'я, чистого довкілля та особистої безпеки [2, с. 113]. Але роль економічного зростання в цьому рівнянні не може бути заниженою.

Співвідношення між людським капіталом та економічним зростанням оцінюється регресією між цінностями різних країн, включаючи пояснювальні змінні, що стосуються фізичного капіталу, освіти, рівня доходу, а в деяких випадках і фіктивних змінних для соціальних та інституційних факторів і як наслідок – розвитку суспільства в цілому [1, с. 53]

За останні два десятиліття в країнах, де існує зв'язок між людським капіталом та освітою, людський капітал відіграє значну роль у процесі економічного зростання рівня матеріального та духовного добробуту, що досягає критичного порогу. У цьому плані сильна кореляція між досягненнями освіти та економічним зростанням вказує на те, що показники зростають [5, С. 237]

Один із способів прийняти такі виклики майбутнього різними країнами – це поглянути на питання освітнього капіталу у розрізі поточних темпів «виробництва» закладів освіти. Розвинені країни досягли значного прогресу у збільшенні доступу та участі у навчанні протягом покоління.

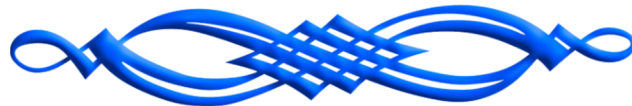
Науковці по-різному описують структуру людського капіталу, але всі вони єдині в тому, що визнають домінуюче значення освітнього чинника. Освіта є провідною галуззю виробництва людського капіталу, оскільки опосередковано сприяє збільшенню капіталу здоров'я людини, поліпшенню його соціального благополуччя, що, у свою чергу, також сприяє розвитку суспільства в цілому [3, С. 42]

Отже, коефіцієнт якісної освіти стимулюватиме значне збільшення наявності людського капіталу шляхом інтеграції та посилення креативної роботи дуже освіченої молоді.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О.В., Харчук Т.В. Управління розвитком людського капіталу в системі вищої освіти: монографія. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 207 с.

2. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. К.: Знання, 2017. 254 с.
3. Загорій А.М. Освіта як фактор формування людського капіталу. Економічний вісник Донбасу № 2 (20), 2010. С. 40-43
4. Лавриненко Л.М. Інноваційний розвиток трудового потенціалу в сучасних умовах. Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал. Хмельницький. № 1, 2014 (23). С. 18-25
5. Назаркевич І.Б. Людський капітал як чинник структурних перетворень в економіці України. Проблеми становлення інформаційної економіки в Україні. Матеріали наук.-практ. конференції (м. Львів, 23-25 жовтня 2014 р.). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. С. 237-238



Альона Горніч

*студентка ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж»
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Науковий керівник: **Тайса Боровисюк**,
викладач суспільно-гуманітарних дисциплін
ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж»
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»*

ФІНАНСОВІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Економіка України розвивається в умовах перманентної кризи внаслідок глибокої структурної деформації та технологічної примітивізації економіки. Як наслідок, Україна відстала від розвинутих країн світу за рівнем процвітання та витіснена на узбіччя глобальних економічних процесів. Неоліберальна економічна політика виявилася неефективною у вирішенні нагальних проблем подоланні бідності та побудови ефективної економічної системи в Україні.

Вищезазначене зумовлює необхідність перегляду основних засад і практики державного регулювання економічних процесів на макрорівні та структурних перетворень національної економіки з метою вдосконалення економічної спеціалізації країни.

Запропоновано регуляторні та інституційні заходи щодо структурної трансформації української економіки на основі *інноваційного розвитку, розвитку інфраструктури та промислової диверсифікації*.

Виокремлюють перспективи трьох основних траєкторій економічного розвитку України – *еволюційний шлях* (екстраполяція сучасних тенденцій), *реіндустріалізація економіки та реалізація наявного потенціалу, радикальна модернізація та посилення складності економіки* [1, 123].

Реальний сектор економіки сьогодні зазнав значного удару унаслідок ведення антитерористичної операції на сході України (2014 р.- початок 2022 р). Крім того, в сучасній економіці, яка характеризується стійкими інфляційними тенденціями, схильністю до криз, дефіцитом ресурсів, посиленням конкуренції

на традиційних ринках, зростанням соціальних потреб і, таким чином, зростанням заробітної плати та податків на витрати виробництва, що, у свою чергу, призводить до постійного зростання цін та інфляції, єдиний спосіб надати бізнесу можливість як для легкого відтворення, так і для подальшого розвитку - посилення їх конкурентоспроможності, запровадження інновацій, у тому числі в системі фінансового менеджменту.

Необхідність трансформації сучасної система фінансового менеджменту, включаючи методи процесів формування, інвестування та використання фінансових ресурсів підприємства, насамперед обумовлені основними принципами, пов'язаними з питання забезпечення ефективної роботи та досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, пошуком шляхів підвищення ефективності діяльності компаній в умовах розвитку ринку та інтеграційних процесів, нових факторів їх успіху в конкурентному середовищі.

Трансформація структури економіки має бути відображена в стратегії розвитку держави, базуватися на чітко сформульованій меті та пріоритетах, які слугуватимуть *орієнтиром для інвесторів* [3, 44].

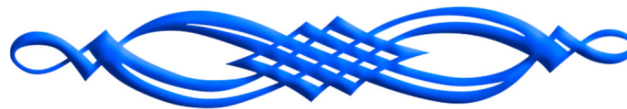
В якості інвесторів, слід розглядати не лише закордонних суб'єктів, а й насамперед внутрішніх – *підприємства*, які повинні бути зацікавлені у реінвестуванні прибутку, *домогосподарства*, що наважуються довірити свої заощадження банкам, підприємливим людям, які мають намір започаткувати чи розширити бізнес. Це потребує покращення інвестиційного і ділового клімату і, насамперед, відновлення довіри до держави і її інституцій.

Основою структурних перетворень повинна бути відповідна інституційна база, що утворює стабільний і організаційний режим через розвинуті економічні інститути (приватної власності, конкуренції, банкрутства компаній, вільних цін, фондового ринку, захисту інвестицій, розширення форми бізнесу).

Єдиним шляхом виходу зі складної ситуації, в якій зараз опинилася вітчизняна економіка, є *перехід до інноваційної моделі розвитку та імплементація механізмів впровадження інновацій* на усіх рівнях, в тому числі в напрямку трансформації сучасної системи фінансового менеджменту, що є єдиним безальтернативним засобом забезпечення конкурентоспроможності продукції, бізнесу, підприємств, галузей, секторів та національної економіки в цілому [2, 207].

Список використаних джерел

1. Глазьев С.Ю. Экономическая теория технического развития. Москва: Наука, 1990. 232 с.
2. Поченчук Г. М. Роль фінансової системи у формуванні інституціонального середовища розвитку національної економіки. Соціально-економічні аспекти розвитку національної економіки в умовах перманентних кризових явищ. Умань: Візаві, 2015. С. 207–212
3. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.



Сергій Давидчук

аспірант 3 курсу спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: Дмитро Дема,

к.е.н., професор кафедри фінансів та кредиту

Поліський національний університет

м. Житомир

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ У СІЛЬСЬКИХ ГРОМАДАХ

В умовах трансформаційних змін в економіці України, підприємства здійснюють свою діяльність під впливом низки дестабілізуючих факторів, серед яких: економічна нестабільність, пандемія COVID-19, військово-політичні загрози. Нездатність своєчасно та успішно реагувати на негативні зміни ринкового середовища функціонування є вагомою причиною зростання ризиків та виникнення загроз, вплив яких ускладнює процес управління підприємством, провокує зниження рівня безпеки підприємства, зокрема фінансової. Оскільки, ведення ефективної підприємницької діяльності в сільських громадах першочергово впливає на розвиток місцевої економіки, стимулюванню залучення зовнішніх інвестицій, створення нових робочих місць та покращенню добробуту селян, питання формування аналітичної бази для управління фінансовою безпекою підприємств в сільських громадах є особливо актуальним.

Під управлінням фінансовою безпекою підприємства розуміється підтримання необхідного рівня стабільності, стійкості, захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов для стабільного функціонування та динамічного розвитку. Досягти відповідного рівня фінансової безпеки можливо, приймаючи обґрунтовані управлінські рішення на основі аналізу як внутрішньої, так і зовнішньої інформації. Відповідно, потрібно намагатися розширювати джерела отримання інформації та використовувати нові методи аналітики.

Аналітичне забезпечення – це процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб пов'язаних з аналізом даних підприємств переважно у сфері управлінської та фінансово-економічної діяльності. Ефективна та якісна система аналітичного забезпечення підприємницької діяльності є невід'ємною складовою в прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях та супроводжує інформаційну підтримку соціально-економічного розвитку підприємства. Дана система інтегрується з системою управління фінансовою безпекою в загальну систему управління підприємством і забезпечує оперативність інформаційної взаємодії в межах аналітичного процесу, при прийнятті управлінських рішень, контролю їх виконання та оцінки ефективності. На нашу думку, процес аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств в сільських громадах потрібно розглядати як інформаційну підтримку розробки, прийняття і здійснення контролю за виконанням прийнятих управлінських рішень, яка є складовою частиною загальної системи управління фінансовою безпекою підприємств в сільських громадах.

Варто погодитися з думкою П.Р. Пуцентейла, який вважає, що аналітичне забезпечення використовує комплексні методики аналізу та оцінки сталого розвитку підприємства, що характеризують стан його функціонування, які деталізують результати управління виробничими процесами, що дають змогу переорієнтувати його ресурси для досягнення високих показників сталого розвитку та розробити оптимальну стратегію розвитку підприємства з урахуванням можливих тенденцій[2,с.172]. Аналітична функція реалізується у формуванні великих масивів інформації про стан і рух виробничо-фінансових активів підприємства. Саме аналітична підсистема являє собою основу для вироблення оптимальних економічних рішень для управління. Вона дає змогу вчасно побачити тенденції розвитку як негативних, так і прогресивних явищ. Основними завданнями цієї системи можна виділити такі:

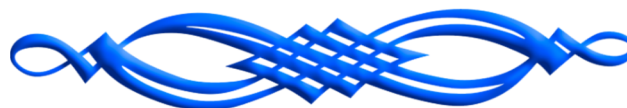
- Аналітичне опрацювання отриманих даних з використанням інформаційних технологій, прийомів і методів економічного аналізу;
- Збір та накопичення інформації про зовнішні і внутрішні взаємозв'язки підприємства з бізнес-середовищем;
- Пошук шляхів посилення фінансової безпеки, зниження ризиків і загроз діяльності підприємств у сільських громадах;
- Оцінка впливу факторів на фінансову безпеку підприємства;
- Прийняття управлінських рішень в сфері управління фінансовою безпекою підприємства та досягнення бажаного рівня розвитку[1, с.162]

Слід зауважити, що управління фінансовою безпекою підприємства – неперервний процес отримання інформації про рівень безпеки, ймовірність виникнення та розвитку викликів, загроз і ризиків з подальшим напрацюванням адекватних до ситуації управлінських рішень. Система аналітичного забезпечення дасть змогу підприємствам в сільських громадах структурувати цілі фінансової безпеки, які найбільше впливають на формування організаційної структури та функцій управління.

Отже, сутність процесу аналітичного забезпечення управління фінансової безпеки підприємств у сільських громадах виражається в формуванні системи фінансового захисту, яка дозволить забезпечити стійкість підприємств до впливу природних та економічних ризиків, достатній рівень кредитоспроможності та інвестиційної привабливості. Таким чином, ведення ефективної підприємницької діяльності підприємств задовольнятиме потреби населення, сприятиме розвитку сільських територій на основі зростання доходів сільського населення.

Список використаних джерел

1. Мухіна М. М. Аналітичне забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі. Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції [«Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції»]. ХНТУ, 17-18 листопада 2021 року. С.161-163.
2. Пуцентейло П. Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. Сталій розвиток економіки. 2015. № 1. С. 168-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_1_27.



Софія Домбровська

*к.е.н., старший викладач кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ІННОВАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальною метою у сучасних умовах викликів інноваційної економіки доцільно відзначити формування фінансових ресурсів корпорації та вибір необхідних джерел фінансування її діяльності. До таких джерел можна віднести функціонуючі та очікувані канали отримання фінансових коштів. Важливою проблемою постає формування списку економічних суб'єктів, які здатні надавати фінансові кошти іншим суб'єктам.

Теоретико-методологічні розробки у сфері вибору джерел фінансування корпорації та оптимізації їхньої структури загалом належать провідним західним вченим-економістам. Більшість вітчизняних концепцій становлять собою результат адаптації зарубіжних концепцій. У економічній теорії значну увагу приділено питанню про способи фінансування діяльності корпорації, дослідження яких здійснювалися такими вченими, як Р. Брейлі, С. Майерс, Ю. Брігхем, М. Ерхардт, Е. Боді, Р. Мертон і іншими авторами.

У реальних економічних умовах будь-яка корпорація може зазнати проблему вибору основного джерела фінансування власної діяльності. При цьому важко проаналізувати ефективність використання кожного джерела фінансування, особливо це характерно для великих корпорацій. У подібному випадку актуально використовувати теоретичні розробки в сфері класифікації джерел залучення фінансових ресурсів за різними ознаками. Також необхідно враховувати переваги і недоліки узагальнених груп. В рамках ринкової економіки в умовах її інноватизації на практиці застосовується безліч джерел фінансових ресурсів. Більшість авторів по відношенню до корпорації виділяють внутрішні і зовнішні джерела фінансування. Виходячи з даної класифікації, діяльність корпорації може бути профінансована за рахунок власних ресурсів або за рахунок залучення ресурсів інших суб'єктів. Подібна класифікація є найбільш поширеною, так як співвідношення власного і позикового капіталу часто використовується в фінансовому менеджменті [1, с. 33]. Характеристика джерел фінансування корпорації представлена на рис. 1.

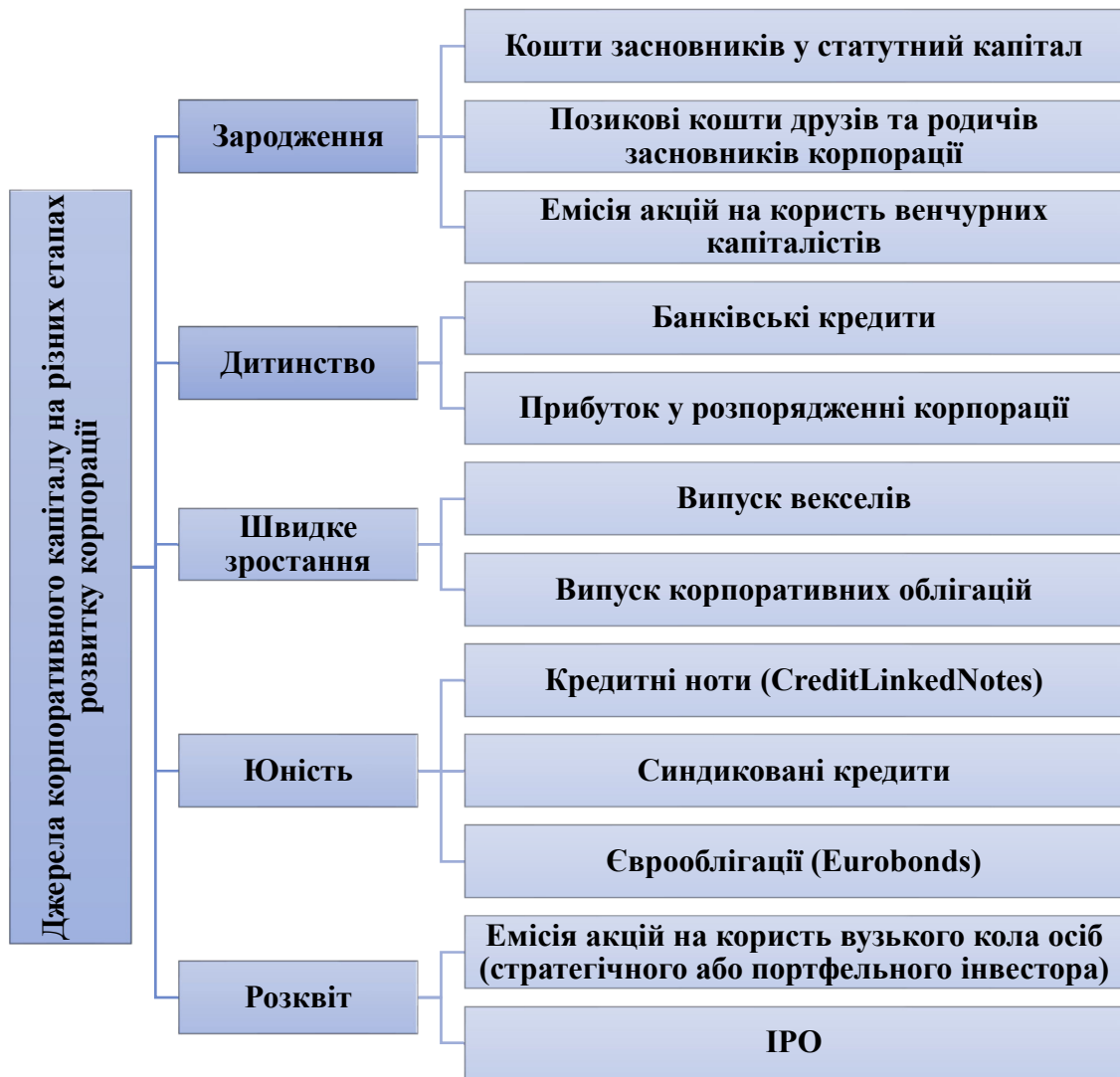


Рис. 1. Джерела корпоративного капіталу на різних етапах розвитку корпорації

В українській правовій базі поняття корпорації суттєво відрізняється від загальноприйнятого у світовій практиці. Відповідно до чинного законодавства, зокрема ст. 120 Господарського кодексу України, корпорація трактується як «договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, із делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органів управління корпорації» [2].

Важливим індикатором можна відзначити фінансовий важіль, який дозволяє акціонерам внести меншу кількість капіталу за умови збереження повного контролю над корпорацією. Однак збільшення фінансового важеля підвищує ризик втрат для кредитора, оскільки прошарок запобіжного акціонерного капіталу стає тоншим. Компанії з великим фінансовим важелем називаються тонкокапіталізованими (thinly capitalized). Проте, незважаючи на ризики, пов'язані із залученням позикового капіталу, більшість компаній все ж таки вважають за краще зберігати його у своїй капітальній структурі (рис. 2).

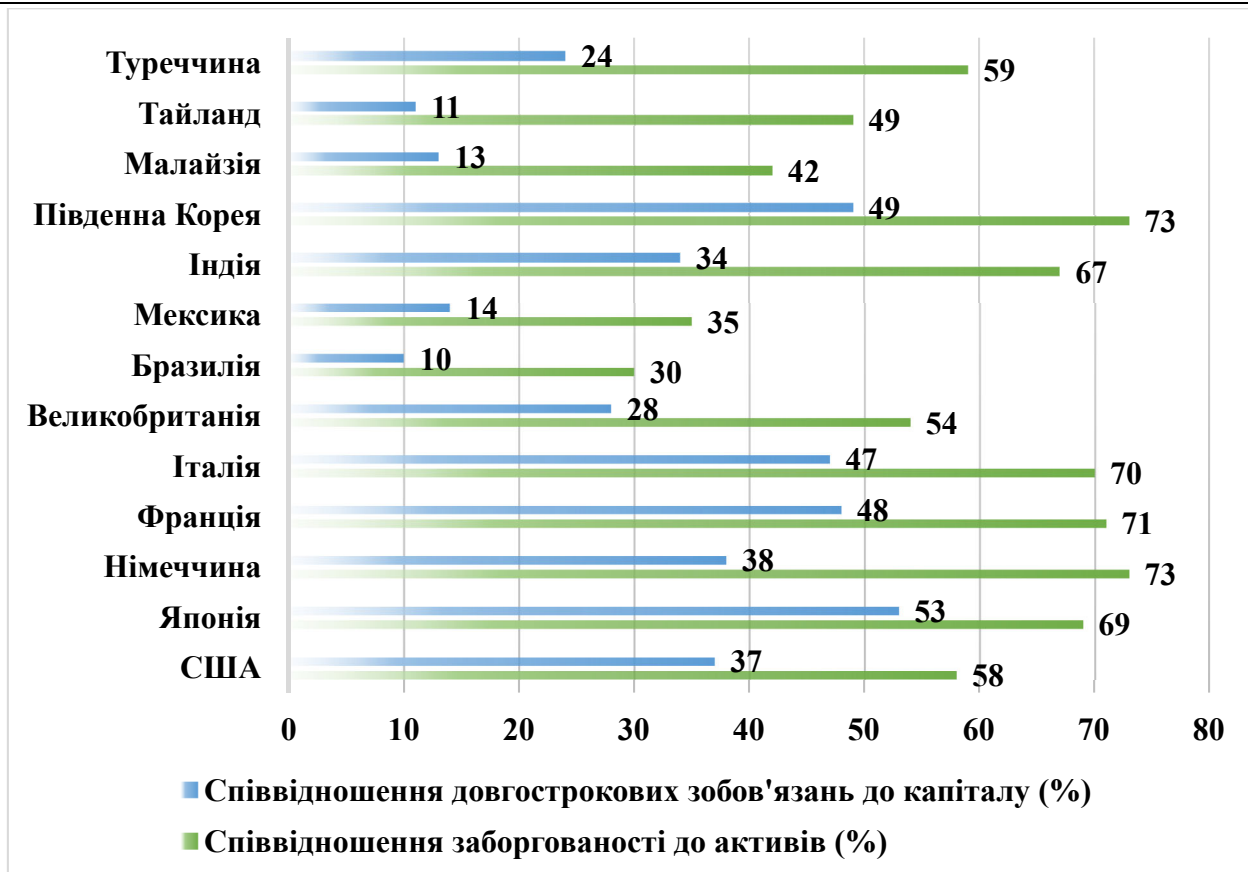


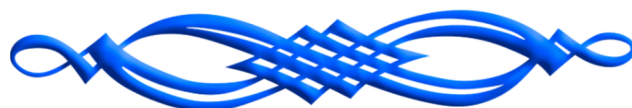
Рис. 2. Структура корпоративного капіталу компаній у розвинутих країнах та країнах, що розвиваються, % [3]

Варто зауважити, що різниця між коефіцієнтом сукупного боргу та коефіцієнтом довгострокового боргу у країнах, що розвиваються, набагато більший, ніж у розвинутих країнах. Корпорації цих країн мають набагато меншу питому вагу довгострокового боргу у власній капітальній структурі.

Таким чином, проведені дослідження свідчать про пряму залежність сталого фінансового стану корпорації від оптимальної структури джерел фінансування її діяльності. Керівництво корпорації має проводити аналіз взаємозв'язку джерел фінансування та активів, у які вони вкладені. Метою даного аналізу є оцінка правильності розміщення джерел у конкретні види активів та перевірка дотримання рівноваги між ними. Це є основною умовою для забезпечення стабільного функціонування корпорації в умовах інноватизації економічних відносин.

Список використаних джерел

1. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Структура капіталу підприємства: сучасні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків: «Діса плюс», 2020. 256 с.
2. Господарський кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. International Financial Corporation. URL: <https://www.ifc.org>



*Владислава Єременко,
здобувач вищої освіти 2 курсу магістратури 073 Менеджмент ІУПБ ЛьвДУВС*

*Ірина Заставна,
здобувач вищої освіти 1 курсу магістратури 073 Менеджмент ІУПБ ЛьвДУВС*

*Павло Цимбрила,
здобувач вищої освіти 4 курсу спеціальності Менеджмент ІУПБ Львівського
державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Живко З.Б.**,
д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту ІУПБ
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ (ПСП)

Сьогодні надзвичайно гостро стоїть питання збалансованості та доцільності надання існуючих видів пільг, можливості їх оптимізації та гармонізації з метою мінімізації необґрунтованих витрат з бюджету й удосконалення системи оподаткування в країні на шляху до євроінтеграції [1, с.133].

Розглянемо сутність поняття «податкова пільга», тобто звільнення особи-платника податку від зобов'язання сплачувати податки як у повному обсязі, так і частково. Зрозуміло, що такі пільги впроваджуються державою, щоб захистити певні категорії населення, що зазначено у Податковому кодексі України.

Податкова соціальна пільга (ПСП) – це «право працівника на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу у вигляді заробітної плати, що передбачено статтею 169 п.1 Податкового кодексу України» [2]. Звідси, що кожен працівник має право на податкову соціальну пільгу, яка дозволяє зменшити суму загального місячного оподаткованого доходу, що надходить від одного працедавця у вигляді заробітної плати. Працівник має право на ПСП за умови, що розмір його доходу не перевищує суми граничного доходу [2].

Граничний дохід дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, який діє для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4. Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб (ПМП) на 1 січня 2020 року становив 2102,00 грн, на 2022 – в розмірах: на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня – 2393 гривні, з 1 липня – 2508 гривень, з 1 грудня – 2589 гривень.

Згідно з ПК роботодавець щокварталу повинен звітувати до органів ДФС про суми нарахованого (сплаченого) доходу і сум утриманого з нього ПДФО за формою № 1ДФ. Форма № 1ДФ містить відомості про: суми нарахованого (виплаченого) доходу; суми утриманого ПДФО; ПСП. У формі № 1ДФ пільги відображають за кодами, наведеними у Порядку заповнення та подання Податкового розрахунку, затвердженого наказом Мінфіну від 13.01.2015. Є такі види пільг (рис. 1):



Рис. 1. Види пільг (за матеріалами [3])

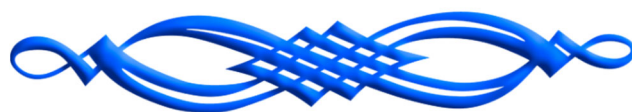
Законодавство встановлює відповідальність за недоплату/переплату ПДФО та недостовірні відомості у формі № 1 ДФ. За порушення стосовно ПДФО, які виявлені органом контролю накладаються штрафні санкції за:

- недоплату ПДФО - у розмірі 25% суми податку, що потрібно сплатити до бюджету (ст. 127 ПК). При повторному порушенні впродовж 1095 днів - у розмірі 50% суми ненарахованого/несплаченого податку. При порушенні втретє і більше впродовж 1095 днів - 75% суми податку;
- недостовірні дані у формі № 1 ДФ - у розмірі 510 грн (п. 119.2 ПК). У разі повторного порушення - 1020 грн.[3; 4].

Також, за весь період протермінування сплати буде стягнута пеня з розрахунку 120% річних облікової ставки НБУ, що діє на день виплати/нарахування доходу, і адміністративний штраф.

Список використаних джерел

1. Жебчук Л.Л. Удосконалення пільгового механізму системи оподаткування доходів населення. Науковий вісник Чернівецького університету, 2014. Вип. 717. Економіка. С.133-135.
2. Живко З. Б., Лесик І. І. Особливості надання податкової соціальної пільги. *Фінансова безпека: макро- та мікроекономічні аспекти управління* : тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичного семінару (29 жовтня 2020 р.). Львів : ЛьвДУВС, 2020. С. 48–52.
3. Олеся Скримовська. Податкова соціальна пільга – 2020: кому, яку, коли. Тижневик Головбух: бюджет. МСFR, 2020.
4. Порядок подання документів для застосування податкової соціальної пільги, затвердженому постановою КМУ від 29.12.2010 № 1227. URL: <https://1gl-vip.expertus.ua/>



Наталія Зеліско

*к.е.н., доцент кафедри економіки,
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни*

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ОБҐРУНТУВАННІ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Фінансова діяльність підприємства пов'язана з багатьма ризиками, ступінь впливу яких на результати його діяльності значно підвищується з переходом до ринкової економіки. Ризики, що супроводжують цю діяльність, виділяють в окрему групу фінансових ризиків, що відіграють домінуючу роль в загальному «портфелі ризиків» підприємства. Збільшення ступеня впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності підприємства пов'язано з швидкою зміною економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширенням сфери фінансових відносин, появою нових фінансових технологій і інструментів. Ризики виникають у сфері відносин підприємств з банками та іншими фінансовими інститутами і пов'язані з ймовірністю втрат грошових коштів або їх недоотриманням.

Дослідженням вищезгаданої категорії займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Ястремський О.І., Фере В., Шарп У., Вітлінський В.В., Райс Т., Верченко П.І., Великоіваненко Г.І., Мертенс О.В. та інші. Однак, даний напрям дослідження залишається досить актуальним і потребує подальшої розробки, оскільки діяльність практично всіх об'єктів господарювання є дотичною до нього, тому вирішення проблеми своєчасної ідентифікації фінансового ризику та спричинених ним наслідків дає можливість запобігти небажаних наслідків та обрати гнучкішу стратегію діяльності підприємства.

У процесі своєї діяльності суб'єкти господарювання функціонують в умовах мінливого ринкового середовища, де постійно стикаються з ризиками, зокрема фінансовими. Саме фінансовий ризик є однією з найбільш складних категорій, яка відображає характерні особливості сприйняття суб'єктами господарювання об'єктивно наявних невизначеностей. Фінансові ризики класифікуються за характером об'єкта ризику, обсягом інструментів, що досліджуються, комплексністю дослідження, джерелом виникнення, фінансовими наслідками, характером прояву в часі, рівнем фінансових витрат, можливістю передбачення та страхування, мірою обґрунтованості ризику, терміном його оцінювання та урахування, чисельністю осіб, що беруть участь у прийнятті рішення. Структура та міра ризику діалектично змінюються в часі під впливом трансформації зовнішнього та внутрішнього середовища, дії низки об'єктивних та суб'єктивних чинників. Управління фінансовими ризиками дає можливість раціональніше використовувати ресурси. Розподіляти відповідальність, покращувати результати діяльності підприємства та забезпечувати прийнятний рівень ризику.

Для визначення та аналізу фінансових ризиків необхідно розглянути їх сутність та класифікацію. Існує дуже багато думок щодо сутності поняття фінансового ризику. Одні вважають, що він пов'язаний саме з фінансовими операціями з валютою, цінними паперами тощо, інші вважають, що він охоплює усі види діяльності. Найбільш точним визначенням в умовах вітчизняного ринку, є думка Я.І. Невмержицького. Він розглядає фінансовий ризик у розрізі окремих

видів діяльності, визначаючи його як складник ризику підприємства. Такий ризик характеризує ймовірність отримання збитків у результаті страховими, факторинговими, лізинговими компаніями, біржами та ін.). Причинами такого ризику є зростання інфляції, а також збільшення банківського проценту за кредитами, зменшення вартості цінних паперів тощо. Здійснення господарської діяльності, насамперед операційної та інвестиційної діяльності [3]. Наша країна має здебільшого виробничу спрямованість у діяльності підприємств, саме тому фінансові ризики передусім пов'язані з можливістю здійснення операційної діяльності й виникають, коли підприємства вступають у відносини з різними фінансовими інститутами (банками, інвестиційними, страховими, факторинговими, лізинговими компаніями, біржами та ін.). Причинами такого ризику є зростання інфляції, а також збільшення банківського проценту за кредитами, зменшення вартості цінних паперів тощо.

Але не завжди фінансові ризики можна нейтралізувати або уникнути. Саме у таких випадках перед керівниками постає питання, чи варто йти на цей крок, і які наслідки слід очікувати у разі невдачі. Нині науковцями розроблено багато методик оцінки фінансових ризиків. Згідно з класифікацією, яку наводить О. Зоріна [3], можна визначити такі основні методи. Розглядаючи методи оцінки фінансових ризиків, можна побачити, що будь-який із цих методів має свої недоліки та переваги. Вибір того чи іншого методу залежить від виду фінансових ризиків, а також від наявності необхідної інформації. Також велике значення має й вид діяльності підприємства, адже кожен сегмент ринку може мати різні фактори впливу, може існувати обмеженість у наявності необхідної інформації тощо. Також необхідно визначити основні цілі підприємства, на що буде спрямована його діяльність (на збільшення прибутку, розширення ринку або інше). Оцінка фінансових ризиків передусім спрямована на визначення того, чи не виникнуть втрати від певних рішень, які спричиняють фінансові ризики, більше, ніж отримані результати. Якщо говорити про вітчизняні підприємства, то тут найбільш оптимальним буде використання методів, які безпосередньо враховують вплив зовнішніх фінансових чинників під час розрахунку певних показників для здійснення оцінки.

У міжнародній практиці ризик-менеджменту поширеною є система класифікації ризиків на основі Generally Accepted Risk Principles (GARP), що була розроблена аудиторською групою Coopers & Lybrand, в якій виокремлено шість типів ризику: кредитні, ринкові, ризик ліквідності, операційні ризики, ризики концентрації, ризики бізнес-події, але ця система не охоплює усі сфери економічної діяльності суб'єкта підприємництва [2].

Можливою є класифікація фінансових ризиків підприємства:

- *за об'єктом оцінювання* (ризик окремої фінансової операції, ризик сукупності фінансових операцій, ризик фінансової діяльності підприємства);
- *за сукупністю фінансових інструментів* (індивідуальний фінансовий ризик, портфельний фінансовий ризик);
- *за рівнем фінансових втрат* (допустимий, критичний та катастрофічний);
- *за можливістю страхування* (страхований та не страхований фінансові ризики підприємства) тощо [5].

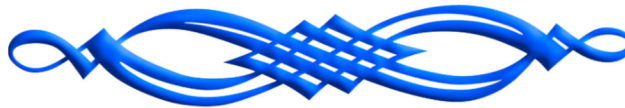
Різноманітність видів ризику та неможливість їх повного уникнення створюють необхідність вивчення методів управління фінансовими ризиками.

Підприємство самостійно обирає який з інструментів усунення чи принаймні мінімізації фінансового ризику застосовувати, залежно від попередньої ідентифікації даних ризиків. Важливим елементом механізму усунення фінансових ризиків є їх прогнозування та планування заходів із попередження впливу даних ризиків на ефективність діяльності підприємства [1].

Таким чином, дослідження фінансових ризиків суб'єктів господарювання є надзвичайно актуальним і необхідним для ефективного управління їх діяльністю в сучасних умовах. Воно потребує певних затрат часу та ресурсів, проте дає можливість приймати ефективні рішення у сфері фінансової діяльності.

Список використаних джерел

1. Бурда О.А., Партин Г.О. Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації. Науковий вісник НЛТУ. 2010. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2010/20_9/215_Partyn_NV_20_9.pdf.
2. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 2(20). URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4746/1/21.pdf>.
3. Невмержицький Я. Фінансовий ризик та дивідендна політика підприємства. Ринок цінних паперів в Україні. 2006. № 5-6.
4. Скакальський Ю.С. Контролінг фінансових ризиків підприємств: дис. канд. ек. наук: 08.00.08. Київ, 2016. 231 с.
5. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент. URL: http://pidruchniki.com/11510513/finansii/finansovi_riziki_otsinka.
6. Kaplan Schweser FRM № 1 Book № 1. 2014. P. 98.



Назарій Івасюк

студентка групи ФБС-41, факультет фінансів та обліку,

Західноукраїнського національного університету

Науковий керівник: Чайковський Я.І.,

к.е.н., доцент кафедри банківського бізнесу

Західноукраїнського національного університету

COVID-19 ЯК ЧИННИК СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

На тлі пандемії COVID-19, внаслідок якої у світовій економіці настала одна з найглибших рецесій за останні 100 років, у країнах з ринком, що формується та економіках, що розвиваються, регіону Європи та Центральної Азії (ЄЦА) у 2020 році стався економічний спад у розмірі 2,0%. Згідно з прогнозами, через нову хвилю коронавірусної інфекції темпи відновлення економіки в 2022 році будуть нижчими, ніж очікувалося раніше, і становитимуть 3,6%.

Державне управління – один із ключових питань розвитку в регіоні, значення якого стало ще більш очевидним під час кризи, викликаной

коронавірусною інфекцією COVID-19, оскільки якість державного управління, суспільна довіра і повага з боку громадян належать до найважливіших складових успіху в боротьбі з пандемією.

Незважаючи на очікуване підвищення економічної активності у регіоні у 2022 році, процес відновлення йтиме повільно. Як показують прогнози, до 2023 року ВВП на душу населення залишатиметься майже на 3 відсотки нижче за допандемічні значення. Найбільше постраждали країни, які мають міцні торгові чи фінансові зв'язки з єврозоною, а також країни, економіка яких значною мірою залежить від послуг та туризму. Прогноз залишається вкрай невизначеним і залежатиме від ситуації з пандемією та темпами вакцинації населення. Темпи зростання в 2022 році можуть бути нижчими за прогнозовані, якщо відступ пандемії виявиться більш затяжним, посиляться умови кредитування на зовнішніх ринках чи знову зросте геополітична напруженість.

У країнах регіону Європи та Центральної Азії уряди відіграють ключову роль, оскільки у цих економіках частку державних витрат припадає близько 40% валового внутрішнього продукту. Це цілком очікувана картина, оскільки у багатших країнах, повноваження уряду, як правило, ширші, а багато країн даного регіону все ще перебувають на етапі становлення ринкової економіки.

Уряди відіграють не менш важливу роль у формуванні ринків праці в цьому регіоні: у державному секторі працюють 86 млн. осіб або 25% всього зайнятого населення, що набагато вище за середньосвітовий рівень, що дорівнює 16%. Країни регіону значно відрізняються один від одного за цими показниками: у Білорусі у державному секторі працюють майже 40% усіх зайнятих, а в Румунії – лише 13%. Державний сектор регіону нерідко приваблює найбільш освічену робочу силу. Працівники держсектора значно освіченіші, ніж середньостатистичний громадянин, особливо у країнах з нижчим рівнем доходів. Зокрема, у країнах Південного Кавказу, Центральної Азії та Західних Балкан частка осіб із вищою освітою, які працюють у державному секторі, перевищує середній показник для населення загалом більш, ніж удвічі.

Найближчими роками роль урядів у країнах Європи, ймовірно, збільшиться ще більше. У цьому регіоні ідею розширення державного сектора підтримують третину населення країн із високим рівнем доходів та близько 45% жителів країн з перехідною економікою. Це частково обумовлено тим, що старіння населення регіону потребує розширення таких державних послуг, як медична допомога, обслуговування інвалідів та довгостроковий догляд.

Вплив на рівень ринкових процентних ставок, тобто на вартість грошових ресурсів, фінансових, що надаються в позику клієнтам установ, належить до традиційних інструментів монетарної політики. Роль цього інструменту неодноразово змінювалася під впливом особливостей кон'юнктурного циклу та ефективності застосування процентної ставки для впливу на рівень ділової активності. Так, протягом десятирічного періоду щодо стабільного розвитку світової економіки до початку кризи 2007-2009 рр. вплив на коливання кон'юнктури за допомогою регулювання відсоткових ставок займало чільне місце в арсеналі центральних банків.

У США, наприклад, ФРС активно використовує вала практику зміни цільового рівня ставок за міжбанківськими кредитами (federal funds rate targeting) для підтримки кон'юнктури грошового ринку та впливу на економічну активність у цілому. При цьому як своєрідний орієнтир політики застосовувалося так зване правило Тейлора, згідно з яким у періоди ділового поживлення та інфляційного зростання цін слід було підвищувати рівень цільової ставки відсотка, щоб обмежити масштаби банківського кредитування, а в умовах посилення економічного спаду – знижувати цільову ставку і тим самим стимулювати розвиток кредитної експансії фінансових установ [1].

З початком пандемії COVID-19 центральні банки США та Європи, як і в 2007–2009 рр., спочатку спробували застосувати зниження ключових ставок, щоб стримати падіння ділової активності. Так, у березні 2020 р. Комітет з операцій на відкритому ринку ФРС у кілька етапів знизив цільові ставки за федеральними фондами на 150 базових пунктів до 0–0,25%.

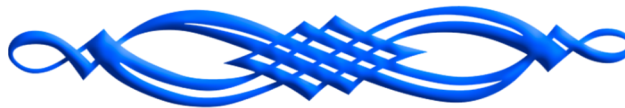
Аналогічно Банк Англії знизив базову ставку рефінансування (Bank Rate) з 0.75 до 0.1%. Щодо Європейського центрального банку та Банку Японії, то їх ключові ставки протягом кількох років вже знаходилися в районі нуля і тому не піддавалися змінам у 2020 р. [2].

Неефективність маніпуляцій з процентними ми ставками зумовила швидкий перехід до вже випробуваним раніше заходам монетарного впливу, а саме: операціям «кількісного пом'якшення» (quantitative easing, QE), купівлі центральним банком великих партій державний цінних паперів для власного портфеля та програм кредитної підтримки (credit facilities) для надання цільової фінансової допомоги окремим групам населення та підприємствам дрібного і середнього бізнесу. Ці дві групи заходів склали чи основу монетарної політики у період боротьби із наслідками пандемії.

Пандемія COVID-19 завдала серйозної шкоди світової економічної системи. Заходи по обмеженню поширення вірусу, що проводяться у різних країнах з весни 2020 р., привели до масштабного порушення традиційних господарських зв'язків у внутрішньоекономічному обороті і в системі міжнародних економічних відносин. За видами та характером проведених монетарна політика центральних банків багато в чому збігається з політикою періоду світової фінансової кризи 2007-2009 років. При цьому спостерігаються значні відмінності в причинах виникнення кризових явищ і їх впливу на стан різних секторів економіки.

Список використаних джерел

1. Taylor J. Discretion versus Policy Rules in Practice. Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy, vol. 39, December 1993, pp. 195-214.
2. Haas J., Neely C.J. Central Bank Responses to COVID-19. Federal Reserve Bank of St. Louis, Economic Synopses, 2020, no. 28, pp. 1-5.



*Наталія Канцедал,
к.е.н., доцент, професор кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю*

*Ярослава Дмитренко, Аліна Бондаренко,
здобувачі вищої освіти СВО «Магістр»
за ОПП «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Полтавський державний аграрний університет*

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОЇ АМНІСТІЇ В УКРАЇНІ

З 2021 року все більше стає об'єктом широких дискусій поняття податкової амністії [1], що має безпосередній зв'язок з оподаткуванням доходів фізичних осіб і викликає часті асоціації з податком на доходи фізичних осіб (ПДФО).

Питання справляння ПДФО податковим агентом достатньо широко висвітлюються у науковій та практичній літературі. З точки зору податкового законодавства податок на доходи фізичних осіб слід розглядати у двох площинах: податкового агента – юридичної особи та власне самого платника – фізичної особи. В обох випадках важливим є розуміння основних критеріїв для з'ясування особливостей оподаткування платників ПДФО, а саме: 1) ідентифікація платника; 2) об'єкт оподаткування; 3) база оподаткування; 4) ставки податку; 5) період і строки сплати; 6) санкції [2, с. 345].

Метою даного дослідження є визначення ключових аспектів податкової амністії й ідентифікація виду зобов'язання, що належить до сплати на користь держави фізичною особою.

Поняття «податкова амністія» є відносно новим для економіки України, оскільки її реальне впровадження відбулося з прийняттям Закону України від 15.06.2021 р. № 1539-ІХ [3], яким було внесено зміни до Податкового кодексу та інших законів України, що безпосередньо стосуються стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян.

Податкова амністія – це спеціальний захід, що передбачає одноразове добровільне декларування активів громадянами. В Україні цей захід проводиться вперше з 1 вересня 2021 року і триватиме до 1 вересня 2022 року.

Головною принциповою відмінністю такого декларування є його добровільність. Тобто, власник активів самостійно приймає рішення щодо їх легалізації. Разом з тим, запровадження такого заходу є застережним моментом для осіб, які певний період ухилялися від сплати податків і планують це робити у майбутньому, ігноруючи норми закону. З цією метою в рамках даного дослідження визначено ключові аспекти, на які варто звернути увагу для прийняття рішення про добровільне декларування у зазначений термін податкової амністії чи її ігнорування.

По-перше – це суб'єкти декларування. Основна цільова аудиторія податкової амністії – фізичні особи-підприємці та самозайняті особи, які у минулому занижували розмір податкових зобов'язань, ухилялися від сплати ПДФО, ЄСВ або взагалі працювали без державної реєстрації. Проте, податкова

амністія стосується й усіх інших фізичних осіб, які бажають легалізувати свої тіньові доходи.

Головними індикаторами «бажання» або «небажання» це зробити є особистісні морально-етичні та психологічні чинники: податкова культура, совість, чесність – з одного боку, самовпевненість, віра у безкарність – з іншого, а також страх та інші внутрішні стани, обумовлені існуванням передбачуваних ризиків та загроз. Превалювання тих чи інших людських якостей може стати причиною прийняття рішення про добровільне декларування або його відмову, проте для обґрунтованого прийняття рішення цього недостатньо – спочатку потрібно «приміряти» на себе критерії податкової амністії.

Тож, другим аспектом є власне, об'єкти податкової амністії. Їх можна поділити на два види об'єкти: автоматичної амністії та об'єкти добровільного декларування:

1. Об'єкти автоматичної амністії (не потребують подання спеціальної декларації та сплати податку). Насамперед, варто відзначити: існує законодавчо визначена сукупність активів, що підлягає автоматичній амністії а саме: квартири площею до 120 кв. м; житлові будинки до 240 кв. м; нежитлові приміщення до 60 кв. м; земельні ділянки в межах норм безоплатної передачі; 1 транспортний засіб, що використовується в особистих некомерційних цілях (окрім автобусів, автомобілів з циліндром двигуна понад 3 тис куб см або ринковою вартістю понад 400 тис грн, мотоциклів з об'ємом циліндрів двигуна понад 800 куб см, літаків, яхт та катерів).

2. Об'єкти добровільного декларування (усі об'єкти, що перевищують законодавчо встановлені норми автоматичної амністії).

Об'єктами декларування можуть бути: 1) рухоме та нерухоме майно; 2) валютні цінності та інші активи щодо яких раніше не були сплачені податки.

Податкова амністія передбачає визнання таких активів легальними після їх декларування і сплати податку. При цьому держава гарантує звільнення громадян від кримінальної та адміністративної відповідальності та розслідування причин і джерел появи декларованих коштів.

Активи у вигляді рухомого та нерухомого майна оцінюються декларантом самостійно виходячи з їх ринкової вартості. Амністування готівки можливе лише при умові відкриття спеціального рахунку в банку та внесення відповідної суми, яку бажає легалізувати декларант. Тобто, третім важливим аспектом податкової амністії є те, що в одноразовій добровільній декларації вказувати джерело походження об'єктів декларування не є обов'язковим.

Четвертий аспект – спосіб подання декларації. Одноразова (спеціальна) декларація подається особисто декларантом виключно в електронній формі. Для цього декларанту потрібно увійти до Електронного кабінету через офіційний вебпортал ДПС. Доступ до приватної частини Електронного кабінету надається після проходження користувачем електронної ідентифікації онлайн з використанням КЕП, або через Інтегровану систему електронної ідентифікації – id.gov.ua (MobileID та BankID).

За підсумками поданої декларації необхідно сплатити одноразовий збір. Тож, п'ятий аспект – ціна легалізації. Це одноразовий обов'язковий платіж,

розмір якого самостійно розраховується декларантом з вартості належних йому активів з урахуванням ставок такого збору та відображається ним в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації.

Відмінною ознакою податкової амністії від звичайного декларування є те, що розміри ставок збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування значно нижчі. При цьому декларант звільняється від сплати військового збору.

Ставки збору є наступними: 5 % – загальна ставка для активів, що зареєстровані в Україні, 9 % – для закордонних активів, 2,5 % – для декларування активів у вигляді облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). Отже, найвигідніші умови амністії передбачені для активів, які декларант захоче добровільно позичити державі у вигляді ОВДП зі строком обігу 365 днів без дострокового погашення в період з 1 вересня 2021 року по 31 серпня 2022 року.

Законодавчо також передбачено можливість застосування альтернативних ставок у випадку розстрочення сплати трьома рівними частинами, проте такі ставки є вищими і становлять 6 %, 11,5 %, 3 % відповідно.

Тож, п'ятим аспектом податкової амністії є те, що одноразова сума, яку сплачує фізична особа по суті, не є ПДФО як таким: це – збір, що має разовий характер і ставки, значно нижчі за ПДФО.

Таким чином, у визначенні ключових аспектів податкової амністії є пошук відповідей на питання: 1. Що таке податкова амністія та кого вона стосується? (суб'єкти амністії). 2. Що амністується? (об'єкти податкової амністії). 3. Чи потрібно розкривати інформацію про походження активів? (державні гарантії щодо джерел походження активів). 4. У який спосіб подається декларація? (виключно електронна форма, що вимагає певних навиків цифрової грамотності для здійснення особистого входу в електронний кабінет платника податків). 5. Яка ціна легалізації (сума одноразового збору, що сплачується декларантом для легалізації активів).

Найсуттєвішим аспектом, що має визначальний вплив на рішення фізичної особи декларувати тіньові активи вважаємо комплексний підхід до вартісного виміру об'єктів, що знаходяться у його власності на поточну дату. Для цього необхідно:

по-перше, оцінити вартість усіх своїх активів (потенційних об'єктів декларування);

по-друге, розмежувати потенційні об'єкти декларування на два види: 1) об'єкти автоматичної амністії та 2) об'єкти добровільного декларування. Якщо потенційні об'єкти потрапили лише в першу групу – особа звільняється від декларування і сплати податку. Якщо ні – необхідно прийняти рішення: декларувати тіньові активи чи ні.

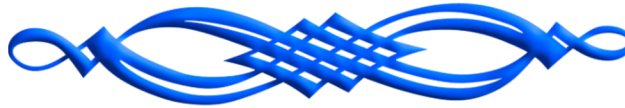
Варто відзначити, що при відмові від добровільного декларування власник тіньових активів несе певні ризики у майбутньому. Проте, він так само не застрахований від ризиків при легальному виведенні активів із тіні. Деталізація таких ризиків є перспективою подальших досліджень у даному напрямку.

Список використаних джерел

1. Демченко Л. Податкова амністія: прийшов час згадати минуле. *Економічна*

правда. 1.09.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/08/9/676695/>

2. Канцедал Н. А. Критерії перевірки дотримання умов та порядку сплати податку на доходи фізичних осіб. *XIV Міжнародна конференція «Стратегія якості у промисловості і освіті»* (4-7 червня 2018 р., Варна, Болгарія): Матеріали. У 2-х томах. Том I. Дніпро-Варна, 2018. С. 340-345. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1195>
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету. Закон України від 15.06.2021 р. № 1539-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1539-20#Text> (дата звернення: 20.01.2022).



Михайло Коваль

*Аспірант 1 року навчання кафедри економіки та природокористування
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Валерія Бардась

*Студентка 2 курсу факультету економіки та управління
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Аграрна сфера займає важливе місце в економіці України. Від її розвитку залежить нормальне функціонування всього господарства та добробут людей.

Аграрний сектор характеризується питомою вагою в загальному обсязі ВВП України. Основний фонд орних земель в Україні формують чорноземи, що свідчить про високий потенціал, який має наша країна у виробництві сільськогосподарської продукції, який безсумнівно є основою зростання національного доходу і забезпечення продовольчої безпеки населення [1]. Окрім стабільного забезпечення населення країни якісними, безпечними та доступними продуктами харчування сільське господарство є важливим джерелом наповнення державного бюджету України.

Аграрна сфера є основою зовнішньоекономічної діяльності зокрема, за даними Держстату України, частка продукції сільського господарства в загальній динаміці українського експорту у 2019 році становила 44,3% [2].

Шляхи розвитку агропромислового сектору України передбачають збалансовану та взаємозв'язану структурну перебудову усіх його галузей, максимальне впровадження у виробництво найважливіших досягнень науково-

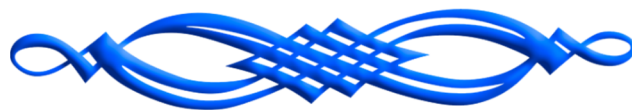
технічного прогресу, найбільш прогресивних форм економіки і організації виробництва [5].

Суттєвою проблемою в аграрній сфері України є скорочення зайнятості зумовлене низьким рівнем оплати праці, скороченням робочих місць, міграційними процесами, переходом у «неформальний» сектор економіки, що в свою чергу є наслідком рівня розвитку самої галузі. Орієнтація агрохолдингів на експорт, збільшення обсягів вирощування швидкоокупних та менш трудомістких технічних культур, які у свою чергу виснажують землю, призводить не тільки до зростання вартості продовольства, недостатнього забезпечення ринку країни певними продуктами харчування, а і до звільнення зайнятих у аграрній сфері та зниження їх доходів.

Аграрний ринок потребує формування інституцій та механізмів, які забезпечуватимуть урегульованість процесів, відносин між економічними агентами. Інституційне середовище повинне сприяти розвитку ефективного агропродовольчого ринку [2].

Список використаних джерел

1. Гришова, І. Ю., Бондаренко В.М. Інституційне забезпечення аграрного ринку як чинник продовольчої безпеки. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. Том 19. №3. С. 5-1.
2. Статівка А. М. Економіко-правові фактори впливу на ефективність сільського господарства в Україні: наукова публікація. URL: https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2020/09/Tezy_25_06_20/Tezy_25_06_20_249-256.pdf.
3. Стрішенець М.М., Павлова О.М., Павлов К.В. Просте товарне виробництво і зародження мануфактур в Україні : монографія. Луцьк : видавництво «Терен», 2019. 292 с.
4. Стрішенець О.М., Павлов К.В. Особливості конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць. Випуск 1(47). Том 2. / Ужгород, 2016. – С. 35-38.
5. Шляхи розвитку агропромислового сектору України. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1233>
6. Формування та регулювання конкурентних відносин на регіональних ринках житла України : монографія / К.В. Павлов, О.М. Павлова. – Луцьк : видавництво «Терен», 2019 542 с.



Сергій Коваль

студент 3 курсу спеціальності «Телекомунікації та радіотехніка»

Науковий керівник: Андрій Крисак,

к.е.н., викладач-методист

Вінницький технічний фаховий коледж

м. Вінниця

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЙ «ЗНОС» ТА «АМОРТИЗАЦІЯ»

Усі суб'єкти господарювання у своїй діяльності використовують необоротні активи, вагому частину з яких складають основні засоби. Основні засоби, як і інші активи підприємства в процесі експлуатації зазнають змін під дією впливу різних факторів. При цьому їх вартість, як правило, зменшується в результаті використання. Іншими словами необоротні активи підприємства зношуються.

Для визначення вартості, на яку має зменшитися первісна вартість такого активу потрібно нарахувати знос (амортизацію). Однак важливим є питання визначення сутності зазначених категорій, їх спільних та відмінних рис.

Ще у Стародавньому Римі з'являються перші згадки щодо врахування зносу основних засобів при визначенні ціни продажу нерухомості, зокрема: «при залученні третейських оцінювачів нерухомість загального користування оцінювалася не в суму, в яку здійснилась будівля, а в суму, яка розраховувалася шляхом зменшення первісної вартості на $1/80$ частину за кожний минулий рік, виходячи з того, що нерухомість не зможе проіснувати більше 80 років». При продажу нерухомість переоцінювалася виходячи з терміну її експлуатації через рівномірне зменшення споживчої вартості будівель. Таким чином враховувався фізичний знос будівель і споруд [1, с. 9].

Поняття «амортизація», як економічна категорія, виникло у 16 ст. З того часу дане визначення розглядалося з різних ракурсів: як прямі витрати нерухомого майна (16-17 ст.); систематичне списання первісної вартості (кінець 18 ст.); прийом, що дозволяє зберегти основний капітал на постійному рівні (початок 19 ст.); погашення вартості рухомого та нерухомого майна, інших цінностей, що викликається їх використанням, фізичним, економічними та іншими законами (кінець 19 ст.).

Дослідження праць науковців теоретиків та практиків дозволило зробити висновок, що ряд авторів ототожнюють категорія «амортизація» та «знос», однак переважна їх більшість вважає, що знос та амортизація різні як за економічним змістом так і за сутністю.

За своєю економічною суттю амортизація – це грошове вираження зношеної частини вартості основних засобів, що перенесена на вартість готової продукції [2].

Дане визначення формує двоїсте розуміння її трактування: з одного боку, амортизація – це процес перенесення вартості, а з іншого – це сама перенесена вартість.

Окрім того зазначене визначення прив'язує процес нарахування амортизації до виробленої продукції. Тобто накопичена амортизація формує інформацію лише щодо того зносу, який був понесений основними засобами в ході діяльності

суб'єкта господарювання в процесі виготовлення продукції. Однак постає питання щодо перенесення зносу при простої виробництва. Тобто, якщо продукція не виготовляється, то на що переноситься знос? У даному випадку має місце суперечність у визначенні сутності цих категорій.

При цьому в діючому законодавстві тлумачення амортизації набуває дещо інших відтінків. Відповідно до Податкового кодексу України, амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [3].

Законодавче тлумачення розглянутого терміну не робить прив'язки до виготовленої продукції.

Окреслимо зв'язок категорій «знос» та «амортизація» в чинному законодавстві та сучасній економічній теорії. Так, маємо:

– амортизація – процес поступового знецінення основних засобів під впливом їх зносу та перенесення (відшкодування) цього зносу на вартість готової продукції; систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації);

– знос – це процес поступового знецінення вартості основних фондів внаслідок їх спрацювання, старіння, або це сума накопиченої амортизації; сума амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання [3, 4].

Вище окреслене дає змогу стверджувати, що амортизація спричинена зносом і є його наслідком, а знос, в свою чергу, є накопиченою амортизацією. При цьому вони мають бути рівними між собою у вартісному вираженні (підтвердження цього є практичні дані вітчизняних підприємств).

На нашу думку ототожнення амортизації та зносу є помилковим, тому що вони не завжди співпадають як у вартості так і в часі. Такий висновок підтверджується використанням різних методів амортизації. За умови використання прямолінійного методу нарахування амортизації сума зносу однакова по періодах, однак на практиці це не означає рівномірне зношування об'єкту. Новий об'єкт використовується більш продуктивно, ніж бувший у використанні. Тому можна стверджувати, що в перші роки використання знос буде більше нарахованої амортизації, а в останні – менше.

Ще одним прикладом неспівпадіння зносу та амортизації є зміна інтенсивності використання обладнання, період простою виробництва та інші умови господарювання.

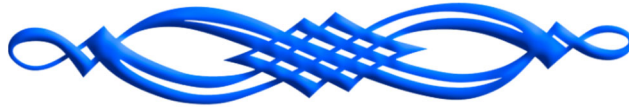
Ми переконалися, що основні засоби, беручи участь у виробничому процесі, поступово переносять частинами свою вартість на готовий продукт у вигляді амортизаційних відрахувань.

Отже, проведені дослідження дали змогу встановити, що категорії «знос» та «амортизація» не тотожні, і в переважній більшості випадків мають різне значення.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М.Я., Євтушенко С.М. Проблеми амортизації в аграрному секторі АПК (обліково-фінансовий аспект). Монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2008. 178 с.

2. Бачевський Б.Є., Решетняк О.О., Заблудська І.В. Відшкодування зносу основних виробничих фондів. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2014. 176с.
3. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>



*Колач С.М.,
к.е.н., доцент кафедри економіки
Львівський національний аграрний університет
м. Львів*

СТРУКТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ШЛЯХУ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Якщо узагальнити погляди економістів України щодо здійснення політики трансформацій відносин власності в сільському господарстві, то їх можна звести до визнання того, що такі трансформації, відповідають національній культурно-господарській традиції, але водночас необхідно враховувати те, що матеріальні, економічні, організаційні та психологічні умови проведення перетворень в аграрному секторі України не були належно підготовлені, а це зробило свій відбиток на глибині й темпах їх проведення. На підтвердження їх доцільності вказують відомі економісти-аграрники О. Онищенко, В. Юрчишин та ін. [1, с. 8-18]. Вони розкривають переваги і типи селянсько-фермерських господарств, що виникли в результаті економічних трансформацій в аграрному секторі. Аграрна політика повинна бути спрямована на максимальне використання нагромадженого раніше основного капіталу, тим самим, припинивши його руйнування і розкрадання та економічний механізм регулювання витрат сільгосптоваровиробників у напрямку забезпечення нормальних відтворювальних процесів у сільськогосподарському виробництві. Розвиток аграрного сектора економіки не можливий без вітчизняної промисловості, яка повинна забезпечити потреби сільськогосподарських товаровиробників у дешевій малогабаритній техніці.

В умовах формування ринкових відносин на селі важливого значення набуває розвиток нових форм господарювання, який пов'язаний із приватною власністю на землю та засоби виробництва. Виникає необхідність і ставиться завдання вивчити проблематику організації і ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств.

Розвитку ринкової економіки на селі сприяє поява нових форм господарювання. На території сільських поселень функціонують такі агроформування: агрофірми, сільськогосподарські кооперативи, фермерські гос-

подарства, акціонерні товариства, асоціації кооперативів та фермерських господарств. Ці форми господарювання стали самостійними господарствами на базі сільських населених пунктів. Велике значення мають фермерські господарства, які в основному створювались на території малих сіл з метою забезпечення їх соціального розвитку та збереження. Отже, функціонування фермерських господарств має прямий зв'язок із соціальним розвитком сіл. Функціонування нових агроформувань розв'язує питання зайнятості населення.

Великого значення на селі набуває на початку 2000 року розвиток особистих підсобних господарств та малих підприємств, що лежать в основі малого сільського бізнесу.

Стратегія щодо подальшого розвитку особистих селянських господарств має бути спрямована, по-перше, на підвищення їх продуктивності та ефективності, а по-друге на стимулювання процесів зростання кількості дрібних виробників сільськогосподарської продукції. З метою ж підвищення продуктивності та ефективності функціонування особистих селянських господарств та інших господарств населення необхідно всебічно сприяти їх кооперуванню, у т.ч. й створенню ними кооперативів зі спільного володіння і використання техніки, громадських пасовищ, складських приміщень тощо, з переробки і збуту продукції, надання агротуристичних та інших послуг (рис. 1). Практика показує, що організація фермерських господарств стримується труднощами об'єктивного і суб'єктивного характеру.

Створення фермерських господарств повинно вирішувати завдання не лише особистого збагачення їх власників, а й задоволення певних суспільних інтересів. Це питання сьогодні поставлено дуже гостро. Економічна слабкість багатьох господарств не дозволяє поки що судити про їх переваги над іншими формами господарювання. Багато питань, що стосуються фермерства залишаються невирішеними.

На даному етапі аграрне виробництво України переживає розвиток і має свої специфічні риси, зокрема, ріст обсягів виробництва, різке подорожчання сільськогосподарської продукції. Для виходу на вищі щаблі розвитку у даній ситуації вважаємо за необхідне провести ряд реформ, суть яких повинна полягати в забезпеченні демократизації умов господарювання.

З метою регулювання земельних відносин на селі необхідне впровадження основних важелів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земельних ресурсів, а саме, ціна землі та купівля-продаж землі. Також доцільною буде допомога держави в регулюванні конкретних ринків сільськогосподарської продукції, що сприятиме підвищенню ефективності їх функціонування.

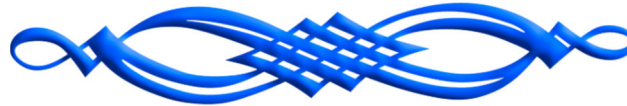
Перехід сільського господарства до нових умов господарювання зумовлює необхідність розвитку кооперації в усіх сферах агровиробництва. Недостатній розвиток сільськогосподарської кооперації пов'язаний з економічною слабкістю дрібних власників, які є основною ланкою кооперативного руху; відсутністю грошових засобів для формування кооперативних структур; недостатня правова база. Основним напрямом регулювання розвитку сільськогосподарської

кооперації повинне бути формування матеріально-технічної бази шляхом передачі в оренду, чи в оренду з правом викупу майнових комплексів.

Отже, значну увагу слід приділити запровадженню сприятливої цінової політики в аграрному секторі економіки, основою якої є вільне ціноутворення у поєднанні з державним регулюванням, формуванню стимулюючого оподаткування, посиленню фінансово-кредитного забезпечення, в тому числі і на кредитній основі створення ринків сільськогосподарської продукції та матеріально-технічних ресурсів. Вимагає удосконалення існуюча система управління агропромисловим комплексом, зокрема, доцільно створити нові підходи в організації та методичному забезпеченні планово-економічної роботи.

Список використаних джерел

1. Онищенко О.М., Юрчишин В.В. Формування підприємницьких структур в аграрній сфері України. О.М.Онищенко. *Регіональна економіка*. 1997. № 4. С. 8-18.
2. Кириленко І.Г. Напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільськогосподарського виробництва. І.Г.Кириленко. *Економіка АПК*. 2005.№11. С. 68-72.
3. Шкляр В.Б. Основні форми державної підтримки розвитку сільського господарства України .В.Б.Шкляр. *Економіка АПК*. 2005. №1.С.9-12.



Андрій Колодій

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний аграрний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В ІСПАНІЇ

Конституція Іспанії гарантує, що всі громадяни отримують медичні та соціальні виплати у разі потреби. Соціальне забезпечення є тією ланкою, через яку ця допомога гарантується всім громадянам та їхнім родинам.

В Іспанії особи, застраховані в рамках Національної системи соціального страхування (Sistema Nacional de la Seguridad Social), та їх бенефіціари мають право на медичне обслуговування. У випадку, коли особа є застрахованою, вона може отримати медичну допомогу за умови, що вона офіційно працює та зареєстрована в органах соціального страхування.

Окремі категорії іспанських емігрантів та деякі члени їхніх сімей можуть отримати медичну допомогу, навіть якщо вони не приймають участь у жодній системі соціального захисту. Вони мають на це право, коли тимчасово або назавжди повертаються до Іспанії.

Іноземці, які не зареєстровані чи не мають дозволу на проживання в Іспанії, мають право на охорону здоров'я та медичне обслуговування на тих самих умовах, що й особи з іспанським громадянством.

Особи, які не можуть мати статус застрахованого через невідповідність

необхідним умовам, можуть отримати доступ до державної медичної допомоги через добровільне страхування у компетентних органах відповідної автономної спільноти.

Щоби особа вважалася застрахованою, згідно іспанського законодавства вона має відповідати певним вимогам. Зокрема, для того, щоб мати право на медичне обслуговування особа має належати до однієї з наступних категорій:

– бути найманим працівником або самозайнятою особою, та бути платником внесків до іспанської системи соціального страхування.

– коли особа є постійним резидентом (незалежно від національності), вона може також застрахуватися, якщо у неї немає іншого медичного страхування.

– неповнолітні, які підлягають адміністративному нагляду, також можуть бути застраховані.

Стосовно бенефіціарів (вигодонабувачів), то вони можуть отримати медичну допомогу, якщо є родичем застрахованої особи, проживають в Іспанії та відповідають певним вимогам. Таким чином, до бенефіціарів відносяться окремі члени сімей застрахованих осіб, зокрема:

– подружжя (чоловік, дружина) або партнер застрахованої особи.

– син (дочка) віком до 26 років або старше 26 років зі ступенем інвалідності не менше 65%.

– брат (сестра) застрахованої особи [1].

Зважаючи на зазначене вище, у випадку, якщо особа належить до однієї із цих категорій, вона має таке саме право на медичне обслуговування, як і застрахована особа, однак за умови, що вона легально проживає в Іспанії.

Після того, як Національний інститут соціального забезпечення (Instituto Nacional de la Seguridad Social) підтвердить, що особа відповідає вимогам як застрахована, або як бенефіціар, вона може отримувати медичну допомогу та користуватись послугами центрів охорони здоров'я в автономних спільнотах. Там, особі видають особисту медичну картку, за допомогою якої можна отримати доступ до наявних послуг, зокрема, допомогу від лікаря первинної ланки або від педіатра.

Стосовно пенсійного страхування та забезпечення, то люди похилого віку в Іспанії можуть оформити власний вихід на пенсію використовуючи три варіанти такого виходу. По-перше, це звичайний вихід на пенсію, коли особа оформляє заяву на отримання довічної пенсії після досягнення встановленого законом пенсійного віку. Наразі мінімальний вік для подання заяви на пенсію за віком становить 65 років, якщо особа сплачувала внески принаймні 37 років і 3 місяці або 66 років, якщо сплачено менше внесків. Працівники, які претендують на цю пенсію без реєстрації в органах соціального захисту, повинні відповідати тим самим вимогам. Варто також зазначити, що мінімальний період сплати внесків складає 15 років.

Другий варіант передбачає гнучкий вихід на пенсію, при якому можна поєднувати отримання частини пенсії з неповним робочим днем (скорочення повного робочого дня на 25-50%).

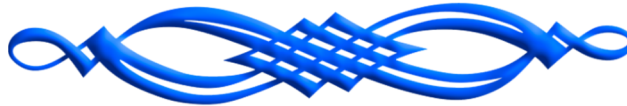
За третім підходом, можна оформити частковий вихід на пенсію: якщо людина не досягла законного пенсійного віку, вона може поєднати трудовий

договір про неповний робочий день з отриманням частини пенсії [1].

Отже, вивчення зарубіжного досвіду функціонування систем соціального страхування дозволяє краще розуміти те, яким є механізм даних систем у розвинутих країнах та перейняти корисний досвід імплементуючи його під час проведення власних реформ.

Список використаних джерел

1. Your social security rights in Spain. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=13775&langId=en>
2. Zubriri, I. (2006). Social protection and social security contributions in Spain (№. paper 0608). International Center for Public Policy, Andrew Young School of Policy Studies, Georgia State University, 26 p.



Ганна Коцюрубенко

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

ІНСТРУМЕНТИ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ

Регіональний (місцевий) економічний розвиток (PER) – це процес, у рамках якого публічний, економічний та неурядовий сектори співпрацюють між собою з метою створення кращих умов для економічного зростання та створення нових робочих місць. Його метою є покращення якості життя всіх: мешканців території, суб'єктів підприємницької діяльності, громадських організацій та інститутів влади [1, с. 49]. Варто наголосити, що виокремленні учасники, залучаються до суспільно-економічних відносин і виступають повноправними суб'єктами, як забезпечення, так і впровадження заходів економічного розвитку на рівні регіонів, а від так – мають безпосередню зацікавленість у формуванні та реалізації процесу регіонального місцевого розвитку.

Важливо відзначити, що відповідно до діючої практики щодо функцій та задач місцевих органів влади, безпосередньо забезпечення економічного розвитку не відноситься до повноважень даних інституцій, однак, по-перше, ні на рівні законодавства не визначено та не створено такий орган, ні протягом усіх років незалежності та становлення української держави, такий орган не було виокремлено та визначено; по-друге, процеси децентралізації зумовлюють нові виклики для місцевих громад та їх керуючих органів, що створює передумови для виділення проблеми забезпечення економічного розвитку місцевої громади не лише як пріоритетного напрямку діяльності, але й як безпосереднє завдання та функцію, що має інструменти реалізації та план впровадження. Крім того, такий підхід визначає створення звітності, показників досягнення цілей та ефективності реалізації в рамках тих стратегій та пріоритетних планів, що мають розроблятися та затверджуватися відповідно до певної території чи громади.

Діяльність органів місцевого самоврядування з огляду на важливість забезпечення саме регіонального економічного розвитку та формування передумов для соціально-економічного росту та, як наслідок, підвищення добробуту населення території, відповідно до напрямів реалізації має бути направлена на: пошук інвесторів для того, щоб вони розмістили свій капітал, з метою створення більшої кількості робочих місць; забезпечення конкурентоспроможності території, вирішення проблем безробіття на території громади; створенню розвиненої дорожньо-транспортної, торгової, інформаційної, комунікаційної та ін. інфраструктури, що сприятиме підвищенню доступності віддалених територій, активізує включення їх ресурсів та економічного потенціалу та забезпечить стабілізацію економічного зростання на місцевому рівні тощо[1, с 50].

Важливою групою інструментів, що створюють передумови для формування добробуту населення, а також залучення фінансових ресурсів на місцевому рівні та у новостворених ОТГ, може виступати безпосередньо група інвестиційних інструментів. У світовій практиці використовується значна сукупність варіацій розподілу видатків та ризиків реалізації проектів у сфері місцевого соціально-економічного розвитку між публічним та приватним сектором, зокрема державно-приватне партнерство, податкові стимули для приватного сектору, концесія, корпоратизація комунальних підприємств, місцеві гарантії тощо[2 с. 131]. Перелічені варіанти реалізації діяльності інвестиційних інструментів мають потенціал використання для формування соціально-економічних передумов реалізації цілей сталого розвитку в частині скорочення рівня бідності, забезпечення умов для гідної праці та економічного зростання, формування інновацій та інфраструктури тощо.

У випадку якщо інвестиційні ресурси є відносно безоплатними щодо їх використання, то іншу групу інструментів, що мають можливість залучити місцеві громади та органи влади, виступають кредитні ресурси, які за своєю суттю є більш витратними з огляду на необхідність не лише їх повернення, але й сплати відсотків за їх користування. Крім того, до суттєвих недоліків, які мають бути враховані при використанні даного інструменти, можна віднести: можливість неуспішної реалізації проектів та відповідне «змарнування» коштів, які мають бути повернуті, збільшення боргового навантаження на місцевий бюджет та зменшення фінансування поточних витрат, складнощі у підготовці документів (наприклад, у разі отримання кредиту від міжнародних фінансових організацій чи додаткових витрат на страхування проекту та його експертизу тощо). Однак, залучення кредитних ресурсів для стимулювання соціально-економічного розвитку території мають низку потенційних переваг, зокрема: можливість отримати значні за обсягами фінансові ресурси, які можна повертати поступово протягом тривалого терміну, прискорення розвитку місцевої інфраструктури тощо [2, с. 131].

Зменшити ризики може допомогти саме залучення міжнародних партнерів реалізації проектів, під які залучаються кредитні ресурси. Наявність зарубіжних партнерів, які виступають співгарантами повернення кредитів, значно підвищує кредитний рейтинг і сприяє якісному застосуванню отриманих кредитів.

Важливим інструментом залучення коштів, що можуть стати фінансовою основою реалізації цілей сталого розвитку та забезпечення суспільного добробуту громади, виступають гранти, що залучаються від міжнародних партнерів та організації. Українська практика місцевих громад свідчить про існуючий позитивний досвід залучення до донорських проектів та використання грантових коштів безпосередньо місцевими органами влади. Крім того, грантовий проект, у переважній більшості випадків, передбачає окрім донорського фінансування, також відповідну підтримку щодо реалізації проекту від грантонадавачів, а саме: допомогу у оформленні документації, навчанні фахівців тощо.

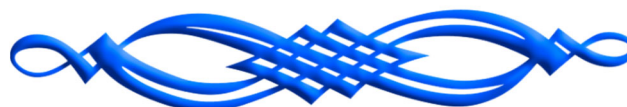
Важливою складовою переліку інструментів забезпечення фінансової стійкості територіальних громад з метою реалізації цілей сталого розвитку за умов децентралізації виступають спеціальні економічні зони, територій пріоритетного розвитку, технопарки, індустріальні парки, які мають особливий режим економічної та інвестиційної діяльності.

Незважаючи на той факт, що створення таких зон вимагає побудови чіткої державної політики у цій сфері, розробки концепцій створення таких територій у контексті загальнодержавного розвитку, Україна має досвід функціонування спеціальних економічних зон. І на поточному етапі розвитку відродження таких об'єднань можливе з урахуванням повноважень органів влади ОТГ щодо регулювання ставок місцевих податків та зборів. Слід зазначити, що досвід української практики має низку негативних відгуків, водночас міжнародний досвід показав, що результати фінансових показників покращення соціально-економічного клімату регіонів значно перевищують негативні значення від можливих втрат у податкових надходженнях[3].

Активізація інструментарію залучення фінансових ресурсів створить передумови для забезпечення сталого економічного росту території та потенційно сприятиме, зокрема скороченню рівня безробіття, підвищенню добробуту та формування фінансової основи досягнення цілей сталого розвитку в цілому.

Список використаних джерел

1. Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Матвєєва О. Ю., Трещов М. М., Шевченко Л. Г. Управління фінансовими ресурсами та бюджетом територіальних громад: практ. посіб. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 128 с.
2. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. Аналіт. доповідь, 2019. 28 с URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30350/MO_2_019_7.pdf;jsessionid=CF4961ABD080BC79E2CF1EAF_A8AC0B3A?sequence=1
3. Даниліна С.О., Коцюрубенко Г.М., Шикіна О.В. Перспективи використання потенціалу СЕЗ в умовах посткризового відновлення економіки України. Інфраструктура ринку. Одеса, 2020. Вип. 42. С. 77-82.



Михайло Лизак

асистент кафедри менеджменту

імені професора Є. В. Храпливого

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

ВЛАСТИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Налагодження ефективності та керованості процесу формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств потребує проектування та імплементації відповідного механізму забезпечення організаційно-економічної та управлінської підтримки розвитку стратегічних фінансово-економічних бізнес-процесів цих підприємств.

З огляду на це, механізму формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств притаманні такі властивості, як: 1) системність (передбачає наявність строгих упорядкованих регламентів організації роботи структурно-функціональних компонентів механізму на засадах послідовності та прогнозованості в умовах динамічних змін параметрів економічного середовища); 2) ієрархічність (полягає в узгодженій горизонтально-вертикальній підпорядкованості структурних елементів механізму, шляхом чіткого розподілу повноважень, обов'язків і відповідальності між ними в процесі формування кінцевих фінансово-економічних результатів діяльності); 3) автономність (визначає самостійність прийняття управлінських рішень у сфері фінансово-економічної діяльності підприємства, а також ресурсно-функціональну спроможність окремих елементів механізму ефективно виконувати покладені на них функції незалежно одне від одного); 4) стійкість (полягає в здатності механізму формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств ефективно протистояти дестабілізуючому впливу наростаючих викликів, ризиків й загроз в аграрному секторі економіки); 5) збалансованість (передбачає максимізацію рівня узгодженості інтересів усіх суб'єктів формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства в процесі проектування структурної будови механізму); 6) адаптивність (полягає в здатності механізму формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства оперативно корегувати структурні параметри функціонування у відповідності до динамічних змін економічного середовища); 7) надійність (передбачає гарантування безперебійного характеру роботи цільового механізму та захист фінансово-економічних інтересів сільськогосподарського підприємства в умовах ринкової невизначеності).

Також, механізм формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств забезпечує комплексне виконання таких функцій, як:

– регулююча – полягає в налагодженні стратегічних параметрів розвитку бізнес-процесів сільськогосподарського підприємства в ході використання його фінансово-економічних ресурсів й підвищення ефективності господарювання;

– відтворювальна – спрямована на формування та відновлення резервів фінансово-економічних ресурсів сільськогосподарських підприємств з метою задоволення інтересів усіх учасників торговельно-економічного обміну на аграрному ринку;

– мобілізаційна – передбачає синергічне використання природно-ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства в процесі максимізації параметрів ефективності ведення його фінансово-економічної діяльності;

– координаційна – забезпечує взаємоузгодження управлінських дій та впливів між структурно-організаційними підрозділами підприємства в контексті мінімізації ризиків виникнення конфлікту інтересів й потенційних системних помилок;

– мотиваційна – полягає у створенні матеріальних й нематеріальних (насамперед, соціально-психологічних) стимулів у кадрового персоналу сільськогосподарських підприємств щодо його зацікавленості за формування високих показників кінцевих результатів фінансово-економічної діяльності;

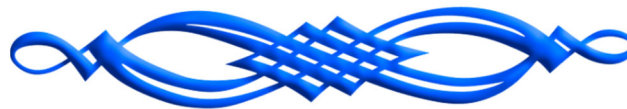
– превентивна – спрямована на формування захисного інструментарію протидії дестабілізуючому впливу ризиків і загроз на виробничо-господарську діяльність сільськогосподарського підприємства, мінімізації ймовірності настання його банкрутства та ліквідації;

– контролююча – передбачає організацію ефективних інструментів моніторингу та контролю за процесом формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств з метою мінімізації ризиків виникнення можливих зловживань.

Таким чином, визначивши властивості та функції механізму формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств ми отримали чітке уявлення про його роль та вплив на ці ж самі результати.

Список використаних джерел

1. Літвінов А. С., Капталан С. М. Визначення сутності та складових організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. *Управління розвитком*. 2016. № 3 (185). С. 59-65.
2. Метеленко Н. Г., Шульга О. П. Концептуалізація поняття «фінансовий механізм». *Причорноморські економічні студії*. 2016. Випуск 10. С. 171-179.



Тетяна Лушней

*студентка 1 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
ВСП «Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій
Західноукраїнського національного університету»,
м. Тернопіль,*

Андрій Паньків

*аспірант 2 року навчання спеціальності «Фінанси, банківська справа та
страхування», Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль,
Науковий керівник: Зоряна Лободіна,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КОНТЕКСТІ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Доходи місцевих бюджетів є одним із найважливіших інструментів бюджетного механізму. Трансформаційні процеси бюджетної системи, викликані реалізацією адміністративно-територіальної реформи та реформи децентралізації, стали причиною змін в розподілі повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування та складу і розмежування доходів та видатків між бюджетами.

У місцевих бюджетах централізується близько 7% ВВП: найбільше значення цього показника спостерігалося у 2007 р. – 7,77%, а найнижче – у 2015 р. – 6,06% (рис. 1). Зниження частки ВВП, централізованого до місцевих бюджетів, є причиною зменшення абсолютного обсягу доходів місцевих бюджетів – до 471,48 млрд грн у 2020 р.

Порівнюючи темпи приросту/зменшення доходів місцевих бюджетів з урахуванням міжбюджетних трансфертів і доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у 2017 р. порівняно із 2016 р. – відповідно 37,1% і 34,4%, 2018 р. / 2017 р. – 12% і 14,8%, 2019 р. / 2018 р. – -0,3% і 13,9% і 2020 р. / 2019 р. – -15,9% і 3,7%, можна констатувати позитивну тенденцію зростання обсягу доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів.

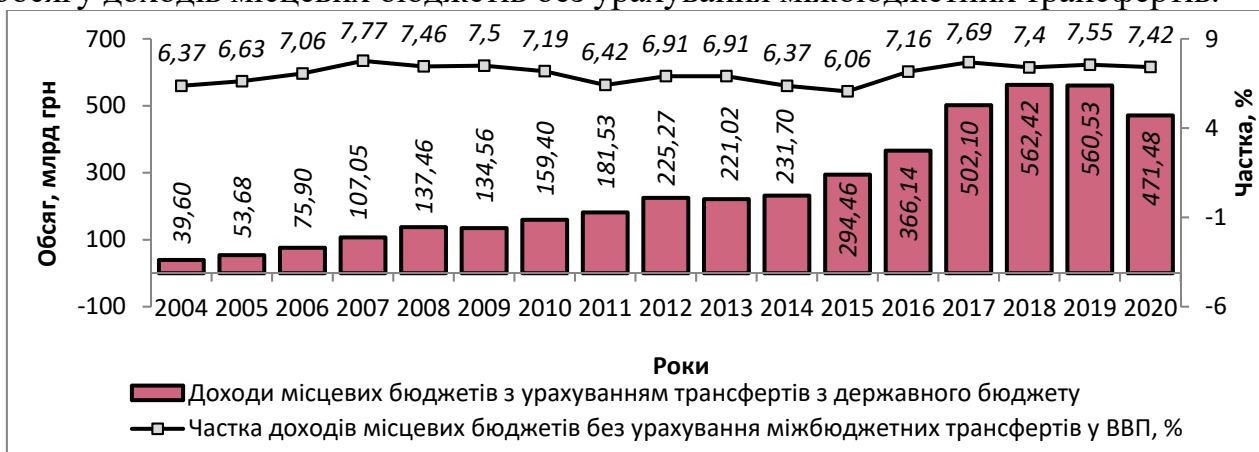


Рис. 1. Динаміка централізації ВВП у місцевих бюджетах України та доходів місцевих бюджетів України у 2004–2020 рр.

Джерело: складено на основі даних [1; 2].

Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету знижувалася з 47,9% у 1991 р. до 29,1% у 2000 р. за винятком окремих років (рис. 2).



Рис. 2. Частка доходів місцевих бюджетів у доходах Зведеного бюджету України у 1993–2021 рр., % [3]

У 2002 р. цей показник несуттєво зріс до 31,4% у 2002 р., проте, починаючи із 2003 р. поступово знижувався – до 21,7% у 2011 р. «Суттєво не змінилося значення цього показника і з початком реформи міжбюджетних відносин у напрямку бюджетної децентралізації (2015 р.). Питома вага доходів місцевих бюджетів у дохідній частині Зведеного бюджету України у 2015 р. становила 18,5%. Інакше кажучи, від початку здійснення бюджетних реформ відбувалася планомірна централізація коштів. У 2016–2021 рр. ситуація дещо покращилась – рівень бюджетної децентралізації за доходами бюджетів підвищився на 4,1 в. п. до 22,6% у 2021 р.» [3].

Впродовж 2004–2020 рр. частка доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) у ВВП була значно меншою, ніж частка доходів державного бюджету у ВВП: у 2004 р. – у 3 рази, у 2005 р. – у 3,4 рази, у 2006 р. – у 3,3 рази, у 2007 р. – у 2,8 рази, у 2008 р. – у 3 рази, у 2009 р. – у 2,8 рази, у 2010 р. – у 2,9 рази, у 2011 р. – у 3,6 рази, у 2012 р. – у 3,4 рази, у 2013 р. – у 3,2 рази, у 2014 р. – у 3,5 рази, у 2015 р. – у 4,4 рази, у 2016 р. – у 3,6 рази, у 2017 р. – у 3,4 рази, у 2018 р. – у 3,5 рази, у 2019 р. – у 3,3 рази, у 2020 р. – у 3,4 рази.

Структура доходів місцевих бюджетів характеризувалася зростанням питомої ваги міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів (з 31,2% у 2002 р. до 59,1% у 2015 р.) та зниження питомої ваги податкових надходжень (з 58,3% у 2002 р. до 33,4% у 2015 р.). Тільки з 2016 р. ситуація змінилася. Питома вага податкових надходжень у 2020 р. порівняно із 2015 р. збільшилась на 27,2%, а частка міжбюджетних трансфертів – зменшилась на 25,13%.

Абсолютний обсяг податкових надходжень у 2020 р. зріс порівняно з 2018 р. на 53,1 млрд грн або на 22,8% до 285,6 млрд грн. У складі податкових надходжень місцевих бюджетів найбільшою була частка податку на доходи фізичних осіб з тенденцією до підвищення – у 2018 р. – 59,44%, у 2019 р. – 61,17%, у 2020 р. – 62,25%. Причиною зменшення частки податку на доходи фізичних осіб, який зараховується до місцевих бюджетів, поряд із зміною нормативів його

зарахування, є значний рівень безробіття населення, «тінізації» національної економіки, приховування громадянами своїх реальних доходів, поширення неофіційних трудових відносин та виплат заробітної плати. З огляду на те, що ПДФО є основним бюджетоутворюючим податком обласних бюджетів та бюджетів місцевого самоврядування, зниження його фіскальної ролі є причиною недостатнього фінансового забезпечення та можливого неналежного виконання органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади своїх повноважень, зокрема і в частині забезпечення регіонального розвитку.

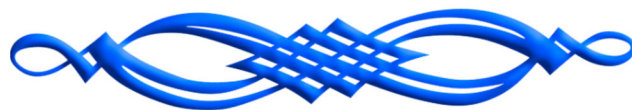
Місцеві податки і збори також відіграють суттєву роль у формуванні доходів місцевих бюджетів: у 2018 р. їхня питома вага у складі податкових надходжень становила 26,25%, у 2019 р. – 27,20% та у 2020 р. – 26,51%. Абсолютний обсяг надходження єдиного податку як одного із найважливіших місцевих податків та його частки у податкових надходженнях місцевих бюджетів демонструє позитивний зростаючий тренд: відповідно на 28,6% до 38031 млн грн у 2020 р. порівняно з 2018 р. та з 12,71% у 2018 р. до 13,32% у 2020 р. Найбільше єдиного податку надійшло від фізичних осіб – від 67,23% у 2018 р. до 72,64% у 2020 р.

Важливими чинниками, які негативно вплинули на виконання дохідної частини місцевих бюджетів, були зниження економічної активності та обмежувальні заходи, пов'язані з подоланням негативних наслідків гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Отже, доходи місцевих бюджетів є джерелом фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування та одним із інструментів бюджетного механізму й управління регіональним розвитком. З огляду на це, реалізація заходів, спрямованих на зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування, відіграє важливу роль.

Список використаних джерел

1. Річна звітність Державної казначейської служби України про виконання Державного та місцевих бюджетів України за 2004–2021 рр. URL : <http://www.treasury.gov.ua>.
2. Статистична інформація Державної служби статистики України «ВВП (1999–2020 рр.)». URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізіма Т., Савчук С. Сучасні тенденції розвитку та наслідки трансформації бюджетної системи України в контексті реформування управління публічними фінансами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4. С. 36–54.



Марина Ткаченко

студентка 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Світлана Черкасова,

к.е.н., доц., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту,

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасні умови господарської діяльності вітчизняних підприємств характеризуються низкою відмінностей, що притаманні світовій економіці в цілому – сильною конкуренцією, динамічністю кон'юнктури ринку, зростанням кількості та масштабів змін у зовнішньому та глобальному середовищі, зокрема впливом негативних наслідків всесвітньої пандемії коронавірусної хвороби COVID-19. При цьому з метою реалізації цілей сталого розвитку вітчизняних підприємств формуються нові організаційно-економічні механізми та відповідний обліково-аналітичний інструментарій управління, в основі яких закладено процес підвищення ефективності використання інтелектуального капіталу, зміцнення кадрового потенціалу та продукування й використання спеціальних знань стосовно моніторингу й аналізу як існуючих так і перспективних ринкових можливостей та загроз з метою визначення раціональних стратегій сталого розвитку. З цих позицій актуалізується проблематика ефективного управління інтелектуально-кадровою складовою економічної безпеки підприємств в контексті детермінант сталого розвитку.

Нова парадигма сучасного соціально-економічного розвитку з урахуванням екологічних обмежень, яка отримала назву «сталий розвиток» (*sustainable development*) обумовлює актуальність розробки сучасної концепції сталого розвитку підприємств з позиції інтеграції безпеки, економічного розвитку, соціального прогресу та екологічної ефективності [1,4]. Фактично на макровні управління концепція сталого розвитку комплексно та системно поєднує в себе три основні компоненти сталого розвитку суспільства: економічну, природоохоронну і соціальну.

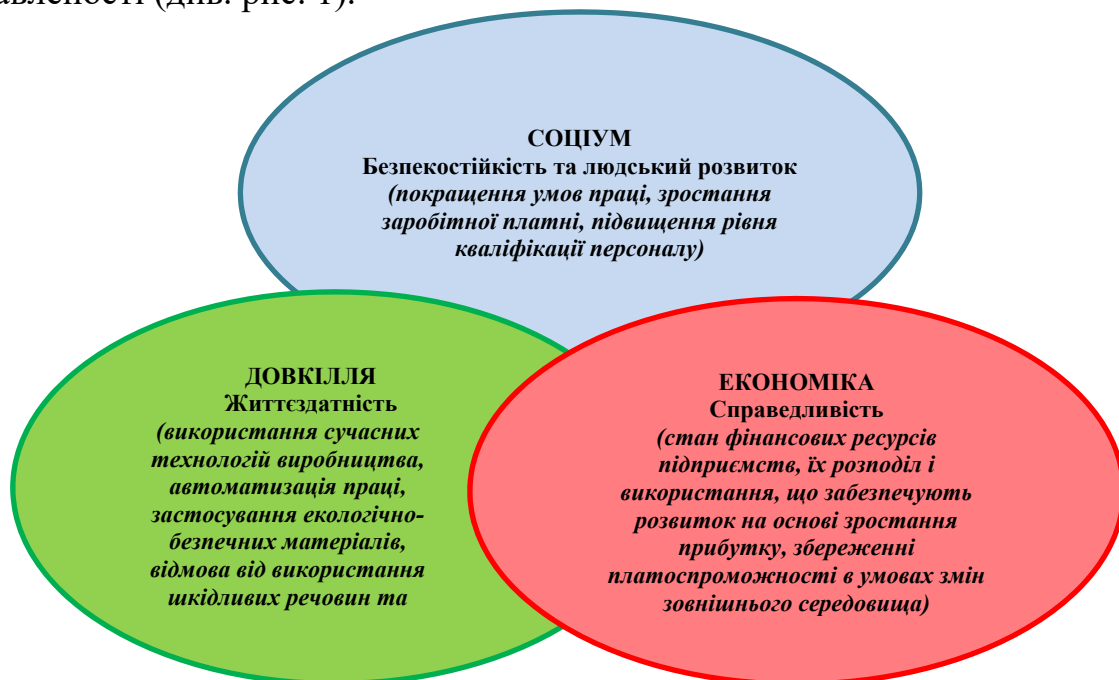
Економічна складова сталого розвитку вказує на необхідність оптимального використання обмежених ресурсів, застосування природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій в рамках переходу до інформаційного суспільства та зміні структури сукупного капіталу на користь людського, збільшення нематеріальних потоків фінансів, інформації та інтелектуальної власності. При цьому розвиток «нової» економіки знань стимулюється не лише дефіцитом природних ресурсів, але й нарощуванням обсягів інформації та знань, які стають дуже затребуваними. Цей напрямок на мікрорівні управління пов'язаний з процесом організаційно-економічного забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємств [2,3].

Соціальна складова орієнтована на людський розвиток, збереження стабільності суспільних і культурних систем, зменшення кількості конфліктів у

суспільстві. Сталий розвиток соціальної сфери передбачає, що людина повинна брати участь у прийнятті та реалізації рішень, які стосуються не лише її, а її суспільства в цілому [4]. Цей напрямок на мікрорівні управління пов'язаний з процесом соціально-економічного забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємств.

Екологічна складова сталого розвитку має забезпечити цілісність біологічних і фізичних природних систем, їх життєздатність, від чого залежить глобальна стабільність усієї біосфери. Особливого значення набуває здатність таких систем самооновлюватися й адаптуватися до різноманітних змін, замість збереження в певному статичному стані або деградації та втрати біологічної різноманітності [1]. Цей напрямок на мікрорівні управління пов'язаний з реалізацією сценаріїв розвитку, програмно-цільовим підходом та стратегуванням змін в процесі забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємств.

Таким чином, на мікрорівні управління сталий розвиток являє собою сучасну комплексну та системну концепцію управління, що в умовах високої невизначеності, багатофакторності впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, зростання ролі організаційно-економічних та соціально-поведінкових аспектів управління передбачає стратегічне спрямування діяльності підприємств на забезпечення їх безпекостійкості (зокрема її фінансової та інтелектуально-кадрової складових), конкурентоспроможності, ефективне функціонуванні на ринку та набуття конкурентних переваг в довгостроковій перспективі на засадах економічної, соціальної та екологічної направленості (див. рис. 1).



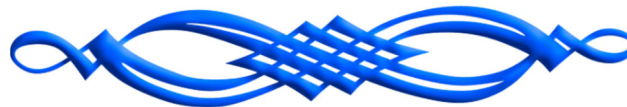
*Рисунок 1 – Складові (детермінанти) сталого розвитку підприємств
Джерело: складено за матеріалами [1,2,3,4]*

За такою позицією сталий розвиток підприємств можна визначити як сукупність контрольованих довготривалих процесів дискретного або безперервного накопичення кількісних та якісних змін в їх діяльності, що поліпшують їх становище або окремі характеристики шляхом збільшення потенціалу, адаптації до зовнішнього середовища та внутрішньої інтеграції, які підвищують життєздатність та безпекостійкість підприємств та їх здатність протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища в умовах високої невизначеності.

Отже, підводячи підсумки слід зауважити, що визначені організаційно-економічні засади забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки підприємств в контексті детермінант сталого розвитку являються теоретичним підґрунтям для прийняття рішення системою управління підприємств про впровадження механізму реалізації сталого розвитку з урахуванням можливих труднощів та мінімізації їх впливу завдяки переходу до нової якості збирання та аналітичної обробки первинної інформації по напрямках економічної, соціальної та екологічної направленості їх діяльності та сформуванню відповідного обліково-аналітичного забезпечення цього процесу, що можна визначити в якості подальших напрямів цього дослідження.

Список використаних джерел

1. Вецко Т.М. Сталий розвиток підприємства: проблеми та перспективи. Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених. 2019. Вип. 13. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29380/1/2019-13_2-04.pdf
2. Дем'яненко Т.І. Сталий розвиток вітчизняних підприємств в сучасних економічних умовах. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. 2020. Том 31 (70). № 2. <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-2-30>
3. Черкасова С.О., Суховеева А.С. Методичні засади управління процесом забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємств. Молодий вчений. 2018. №1 (53). С. 1016–1021.
4. Харазішвілі Ю.М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації : монографія. Київ : ІЕП НАНУ, 2019. 304 с.



Яна Мороз

студентка 5 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Інна Шубенко,

к.е.н., доцент фінансів і кредиту

Поліський національний університет

м. Житомир

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У сучасній ситуації в країні дуже важливим є використання місцевих бюджетів як ефективного інструменту управління економікою та використання повноважень місцевого самоврядування як важливого джерела фінансування у процесі виконання конституційних обов'язків органів місцевого самоврядування. Місцеві бюджети є основним інструментом, за допомогою якого місцева влада може впливати на місцеву діяльність та створювати умови для економічного та соціального розвитку на своїй території. Проблема формування ефективної бази місцевих бюджетів, якої вистачає, переважно, для здійснення повноважень органами місцевого самоврядування, завжди була дуже актуальною в Україні та залишається і нині невирішеною. Повнота та своєчасність виконання покладених на муніципалітети робіт повністю залежить від наповнення дохідної частини місцевих бюджетів. Реальні фінансові можливості місцевої влади досить обмежені, що в свою чергу гальмує демократичні зміни в країні. З цієї точки зору особливого значення набуває питання визначення резервів оптимального формування і зростання доходів місцевих бюджетів в умовах трансформаційних змін.

Дослідженню формування та зміцненню доходів місцевих бюджетів в Україні присвячені роботи багатьох вітчизняних учених, зокрема В. Ніколенко, Н. Гринчук, В. Кравченка, А. Науменка, Л. Катан, Н. Демчук, Д. Павлова. Попри високий рівень наукових досліджень цих авторів, питання про необхідність удосконалення формування дохідної частини місцевих бюджетів в Україні є актуальним, тому необхідні подальші дослідження з урахуванням вітчизняних реалій та ефективного зарубіжного досвіду.

Місцеві бюджети – це сукупність фінансових ресурсів, що надаються місцевим органам влади для виконання своїх обов'язків і функцій. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні коштами економічного та соціального розвитку конкретного регіону як основа фінансової бази органів місцевого самоврядування та невідривна частина системи державного бюджету. Місцеві бюджети відіграють важливу роль у впливі на загальну національну економіку та перерозподілі внутрішнього валового продукту, фінансуванні публічних послуг, передусім соціальної спрямованості, здійснюють безпосередній вплив на задоволення різних потреб населення. Обсяги місцевих бюджетів, розмір податкового навантаження та структура бюджетних видатків певним чином впливають на динаміку виробництва, зайнятість та загальний соціально-економічний стан регіону. Місцеві бюджети найчисельніша ланка бюджетної системи України, яка, відповідно, є її фундаментом [1].

Місцевим бюджетам відводиться чільне місце у системі суспільних фінансів, оскільки вони є підґрунтям функціонування місцевого самоврядування та гарантують фінансування сфер, які зачіпають інтереси широких верств населення: соціальний захист, освіта, культура, житлово-комунальне господарство та інші. Формування місцевих бюджетів є ваговою складовою бюджетної політики, отже, відповідно впливає на стан соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Ефективно використовуючи сформовані фонди грошових коштів органи місцевої влади покликані вирішувати проблеми певних адміністративно-територіальних одиниць, забезпечувати соціально-економічний розвиток територій, стимулювати поживлення підприємницької діяльності, що в результаті повинно стати основою покращення якості життя населення [4].

Сьогодні питання формування дохідної частини місцевих бюджетів є дискусійним, оскільки головною передумовою ефективного функціонування органів місцевого самоврядування є наявність достатніх коштів для його діяльності. Фінансові фонди сформовані на місцевому рівні часто не забезпечують потреби органів місцевого самоврядування, а саме навіть половини коштів, необхідних для розв'язання поставлених проблем. Від фінансових ресурсів територіального управління та їх ефективного використання значною мірою залежить соціально-економічний розвиток регіону. В умовах переходу фіскально-бюджетних відносин, вони потребують покращення та забезпечення надходжень місцевих бюджетів для створення державних видатків та реалізації повноважень органів влади. Їх формування потребує нових форм і методів планування сплати податків, зборів і зобов'язань та пошуку ефективних інструментів міждержавного регулювання на всіх етапах бюджетного процесу [3].

Одним з суттєвих недоліків бюджетної системи останніх кількох років є незацікавленість місцевої влади у збільшенні надходжень до бюджету. Будь-яке збільшення надходжень до місцевих бюджетів, або проведені заходи щодо зменшення видатків, прямо призводили до зменшення частки регулюючих податкових надходжень, які закріплювались за відповідними бюджетами, або до зменшення планових обсягів міжбюджетних трансфертів.

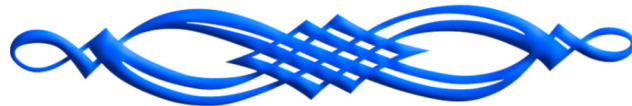
З метою зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів доцільно вжити такі заходи: перерозподілити частину надходжень з державного до місцевих бюджетів, зокрема, частину податку на прибуток підприємств, частину ресурсних платежів, збір за забруднення навколишнього природного середовища; запровадити автоматичну систему індексації розміру податків з жорсткими ставками (передусім, стосовно єдиного податку); прорахувати можливості зменшення частки трансфертів і збільшення частки цільових субвенцій у трансфертах з Державного бюджету України; дотримуватися цільового та ефективного витрачання коштів місцевих бюджетів, особливо із бюджету розвитку; необхідно активно залучати інвестиції в інтелектуальний розвиток, тобто підвищувати кваліфікацію діючих кадрів [2].

Розглядаючи роль і значення місцевих бюджетів слід зазначити, що в Україні застосовується система необґрунтованого надмірного вилучення

фінансових ресурсів адміністративно-територіальних формувань з їх наступним частковим поверненням у формі міжбюджетних трансфертів, що не створює стимулів у органів місцевого самоврядування для забезпечення зростання економічного потенціалу регіонів, а визнання регіону донором не завжди є свідченням відсутності у нього фінансових проблем на практиці. Завданням держави має стати не зрівняння дохідності бюджетів, а оптимальне поєднання необхідності забезпечити рівний доступ до суспільних благ громадян та спрямування фінансових ресурсів у ті регіони, внесок яких у суспільний добробут вагомий. Для підвищення стабільності необхідно підвищити ефективність та якість послуг, забезпечити економічне зростання на основі соціальної справедливості, вирішити проблеми міжбюджетної системи фінансування. З точки зору дослідження, необхідно зосередитися на інституційно-правовій основі міжбюджетного фінансування. Відстеження розбіжностей між зобов'язаннями щодо витрат та джерелами фінансування та посилення стимулів для органів місцевого самоврядування щодо забезпечення надходжень до бюджету.

Список використаних джерел

1. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади / Васильєва Н. В. та ін. Київ : навч. посіб., 2017. 115 с.
2. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: навч. посібн., Київ, 2010. 448с.
3. Науменко А. М. Напрями підвищення прибутковості місцевих бюджетів. 2009. Фінанси України. 2009. № 5. С. 127 - 131.
4. Катан Л.І., Качула С.В., Демчук Н.І., Павлова Д.К. Формування місцевих бюджетів умовах реформування суспільних фінансів України. Агросвіт. 2020. С. 3-12.



Наталія Наумчук
студентка 2 курсу, спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: Інна Шубенко,
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Поліський Національний Університет
м. Житомир

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Ризики кредитування – це основні ризики, що виникають під час роботи банків. Вони спричинені проблемами кредитоспроможності позичальника, несвоєчасним виявленням проблемних кредитів, що спричинено недосконалим кредитним контролем з боку банків. Мінімізація кредитного ризику не тільки запобігає потенційним збиткам від кредитної діяльності банку, але й запобігає серйозним проблемам з ліквідністю та платоспроможністю банківської установи.

Існують численні наукові публікації присвячені суті та методам оцінки кредитного ризику. Питаннями, пов'язаними з методами оцінки кредитного ризику в Україні займалися такі вчені, як: Терещенко О., Міщенко В., Тиркало Р., Ковальова О. та інші.

Основний матеріал. Більшість дослідників відзначають, що банківські ризики, як правило, зосереджуються в кредитному портфелі банку. Якщо установа банку зазнає серйозних фінансових труднощів, в більшості випадках проблема криється саме в проблемних кредитах. Причинами даного явища можуть бути, як незаконні маніпуляції зі сторони клієнтів банківської установи, так і провадження неправильної кредитної політики, яка тягне за собою прийняття помилкових управлінських рішень менеджментом банку.

Для розробки та вдосконалення методів оцінки кредитного ризику вітчизняним банкам необхідно опиратися на досвід іноземних банківських установ. Однак важливу роль у процесі розвитку також відіграє адаптація методів оцінки кредитного ризику із зарубіжної практики у вітчизняну. Оскільки варто пам'ятати, що методи роботи іноземних банківських установ діють у середовищі високорозвинених країн, тобто в економічних умовах, які дуже відрізняються від наших реалій.

Найпопулярніші методи та моделі оцінки кредитного ризику, які використовуються іноземними банківськими установами можна розділити на дві групи:

1. методи та моделі прогнозування банкрутства клієнтів на основі скорингу.
2. моделі засновані на комплексному аналізі доцільності кредитування клієнтів: PARSER, CAMPARI та правило «6С».

Найбільш ефективним інструментом оцінки кредитного ризику в зарубіжній практиці вважається система кредитного скорингу. Для досягнення максимальної ефективності в використанні даної системи необхідно переорієнтувати дану модель скорингу на вітчизняні умови та законодавство України. Під час впровадження скорингових моделей кредитної оцінки банківська установа повинна орієнтуватися на різноманітні методи класифікації оцінювання, й віддавати перевагу найбільш ефективним й зручній для себе. Зокрема до даних методів відносять: статистичні оцінки, лінійне програмування, нейронні мережі тощо. При побудові скорингових систем також необхідно враховувати ряд характеристик клієнта, включаючи сімейний стан, кількість дітей, місячний дохід клієнта, тривалість співпраці та кредитну історію клієнта.

Вид скорингу прямо залежить від завдань, які він має вирішувати та поділяється на декілька видів:

— скоринг заявника – оцінка кредитоспроможності клієнта, цей вид скорингу базується на демографічній характеристиці клієнта: вік, стать, рід занять тощо;

— поведінковий скоринг – передбачає розрахунок ймовірності погашення позики, цей тип скорингу базується на інформації пов'язаній з виконанням кредитних зобов'язань, стані рахунків клієнта та його кредитній лінії в цілому;

— скоринг простроченої заборгованості – оцінка ймовірності повного або часткового погашення позики у разі порушення кредитного договору (несвоєчасне погашення кредиту або відсотків);

— скоринг протидії шахраїв – ймовірність того, що новий клієнт не буде шахраєм;

— оцінка відгуків клієнтів – аналіз реакції споживачів на пропозиції банку щодо надання послуг.

Таким чином, використання моделей скорингу дає можливість збільшити кредитний портфель банку за рахунок зниження рівня безнадійних кредитів, а також прискорити процес та якість аналізу зміни загального кредитного портфеля та окремих кредитних рахунків.

Методика «правило 6С» передбачає оцінку позичальника з метою отримання його психологічного портрету: 1С – репутація позичальника стосовно повернення попередньо отриманих кредитів; 2С – проведення аналізу доходів та витрат клієнта з метою визначення майбутніх перспектив; 3С – в разі кредитування клієнта юридичної особи, банківська установа має дослідити, як структуру власного капіталу фірми, так і співвідношення власного капіталу з величиною активів та пасивів балансу; 4С – здійснення оцінки достатності та ліквідності заставного майна, як для клієнтів фізичних, так і юридичних осіб; 5С – дослідження економічних умов країни та їх вплив на позичальників та банк, оцінка кон'юнктури ринку та моніторинг конкурентів; 6С – проведення контролю за дотриманням умов договору [3].

Методики PARSEER та CAMPARI використовуються для оцінки ризику дефолту. Методика PARSEER базується на аналізі ділових ризиків, а при оцінці позичальника використовуються якісні фактори. Діловий ризик полягає в підтриманні безперервного кругообігу оборотних коштів, аналіз якого дає змогу прогнозувати достатність джерел погашення кредиту. Методика CAMPARI складається з вивчення грошових потоків клієнтів банку, потреби в кредиті, методу погашення боргу клієнта та мети кредиту. Загалом відповідно до даних методик, банківська установа має уникнути появи безнадійних кредитів [3].

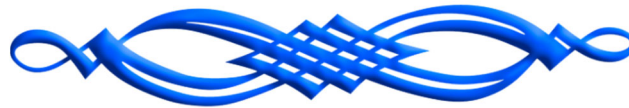
Висновки і пропозиції. Використовуючи досвід іноземних банківських установ, вітчизняні банківські установи зможуть уникнути помилок при застосуванні абсолютно нових методів оцінки кредитного ризику та вдосконалити існуючі. Застосування нових методів оцінки кредитного ризику оптимізує систему ризик-менеджменту та дозволить значно збільшити її прибуток за рахунок зменшення безвідповідальних боржників.

У світовій практиці методи оцінки кредитного ризику поділяються на дві групи: бально-рейтингові (оцінка та класифікація на основі скорингу) та моделі комплексного аналізу доцільності кредитування клієнтів. Дані методи засновані на рейтингуванні потенційних позичальників, відповідно до певних критеріїв. Ці критерії мають бути унікальними для кожного банку та засновуватися на практичному досвіді й регулярно перевірятися в залежності від зміни

внутрішнього та зовнішнього середовищ. Значення кожного показника (його максимальне та мінімальне значення) має визначатися виключно на основі накопичених статистичних даних.

Список використаних джерел

1. Віблій П.І., Жаржинська А.Ю. Дослідження кредитних ризиків комерційних ризиків та методи їх оцінювання. *Менеджмент та підприємництво в Україні*. 2019. №1, С. 8-13.
2. Гладинець Н.Ю., Хланта С.П. Кредитний ризик комерційних банків та методи його мінімізації. Мукачівський державний університет. *Економіка та суспільство*. 2017 №13 С. 1060–1064.
3. Дзюблюк О. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця, 2015. 295 с.
4. Ларіонова К. Л. Аналіз та проблеми оцінки кредитного ризику банків України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 233-240.



Наталія Неченурна

*здобувачка вищої освіти 4 курсу спеціальності 073 Менеджмент ІУПБ
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Анастасія Михайлюк

*здобувачка вищої освіти 4 курсу спеціальності 073 Менеджмент ІУПБ
Львівського державного університету внутрішніх справ*

*Науковий керівник: **Живко З.Б.**,
д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту ІУПБ
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Податкове навантаження досліджувалось у працях таких науковців: Баранова В.Г.[1], Буряк П.Ю. [2], Дубовик О.Е.[1], Живко З.Б. [3], Кулинич Х.В.[2], Левченко Н.М.[4], Родченко С.С.[3]. Однак, є недостатньо дослідженими питання, пов'язані з оптимізацією рівня податкового навантаження для забезпечення економічного зростання.

Не є новизною, що «податки здійснюють суттєвий вплив на фінансову безпеку держави, а, відтак, і на її національну безпеку» [3]. Адже податки потрійний вплив на економіку (рис.1):

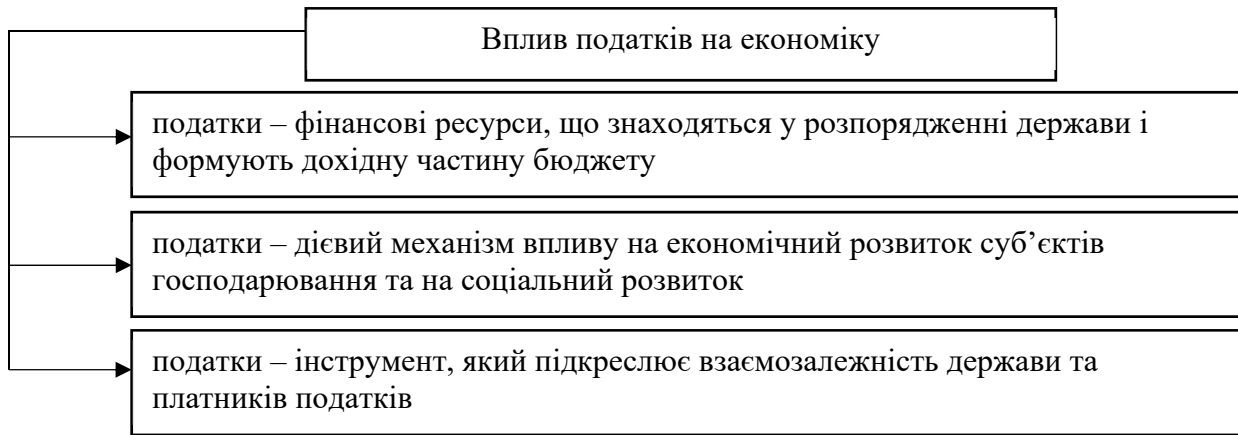


Рис. 1. Вплив податків на економіку

Як зазначають автори [3], податки – це форма діалогу між державою та підприємствами щодо пошуку оптимального співвідношення між потребою держави у забезпеченні їх фінансових потреб та спроможності бізнесу їх фінансувати.

Тобто як висновок з цього твердження – необхідність визначення оптимального рівня податкового навантаження, що є важливим чинником формування податкової безпеки держави.

Ці судження вказують, що необхідно визначити основні загрози податковій безпеці, їх параметри і визначити шляхи локалізації чи усунення цих загроз (рис.2).



Рис. 2. Основні загрози податковій безпеці

Поняття «податкове навантаження» сьогодні активно досліджується для таких важливих для безпеки держави дій: 1) формулювання його оптимального рівня; 2) розроблення ефективної фіскальної політики; 3) забезпечення податкової безпеки.

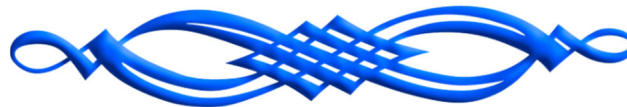
Існують різноманітні підходи до вимірювання рівня податкового навантаження: 1) як відношення суми податкових надходжень у бюджет до величини сукупних доходів приватного сектору; 2) як різниця між загальною сумою податкових надходжень і видатками й трансфертами з бюджету на

утримання приватного сектору економіки; 3) як частка податкових бюджетних надходжень у валовому внутрішньому продукті [11, с.163].

Проведення податкової політики, яка спрямована на забезпечення економічного зростання та помірно податкове навантаження – це вирішення не лише соціальних проблем у державі, але й вирішення проблеми дефіцитності бюджету.

Список використаних джерел

1. Баранова В.Г., Дубовик О.Е. Влияние налоговой нагрузки на развитие предпринимательства. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2013. № 1(60). С. 5–30.
2. Буряк П.Ю., Кулинич Х.В. Історичний аспект та сутність податкового навантаження як економічної категорії. *Наука й економіка*. 2014. № 3(35) С. 207–214.
3. Живко З. Б., Родченко С. С. Податкове навантаження: сутність, методи вимірювання та оцінка рівня. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. № 158. Дніпро: ПДАБА, 2020. С.23-27. (122 с.)
4. Левченко Н.М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання. *Сталий розвиток економіки*. 2010. № 6. С. 270–275.



Оксана Нужна

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Софія Гладун

*студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Луцький національний технічний університет*

**РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ, ЯКА
ОПИСУЄ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЧИСЕЛЬНІСТЮ НАСЕЛЕННЯ І ОБСЯГАМИ
ВИРОБНИЦТВА ЯЄЦЬ В УКРАЇНІ**

«Економетрика – це розділ економіки, що вивчає конкретні кількісні закономірності та взаємозв'язки між змінними економічних об'єктів за допомогою математичних методів і моделей» [1]. Головним інструментом економетрики є економетрична модель, тобто «... економіко-математична модель факторного аналізу, параметри якої оцінюються засобами математичної статистики. Ця модель виступає засобом аналізу і прогнозування конкретних економічних процесів на основі реальної статистичної інформації» [3].

Геник О.В. і Козловський С.О. зазначають: «Сучасний етап розвитку ринкової економіки характеризується умовами підвищеної волатильності та загальної нестабільності. Тому саме у таких умовах підвищується важливість застосування в економіці економетричних моделей, які, на відміну від більшості

інших економіко-математичних моделей, *a priori* включають у себе випадкову складову як невід’ємну обов’язкову частину моделі» [5].

Для проведення дослідження нами обрано фактор – чисельність населення України, і показник – обсяг виробництва яєць. Наше дослідження проводилось за період 1990-2020 роки. Статистичні дані для проведення дослідження було взято на сайті Державної служби статистики України в розділах: «Демографічна і соціальна статистика, вкладка «Населення» (значення фактора); «Статистична інформація», «Сільське, лісове та рибне господарство», вкладка «Тваринництво (1990-2020)» (значення показника). На основі статистичних даних нами були побудована економетрична модель у формі парної лінійної регресії:

$$Y = -0,684 \cdot X + 46\,259,64, \quad (1)$$

де Y – показник (обсяг виробництва яєць);

X – фактор (чисельність населення України).

Порівняння статистичних та розрахункових значень показника подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняння статистичних та розрахункових значень показника

№ з/п	Рік	Значення фактора (чисельність населення України), тис. осіб	Значення показника (обсяги виробництва яєць) млн. шт.	
			Статистичні дані	Розрахункові значення
1	1990	51 838,5	16 286,7	10 796,50
2	1991	51 944,4	15 187,8	10 724,06
3	1992	52 056,6	13 496,0	10 647,30
4	1993	52 244,1	11 793,8	10 519,03
5	1994	52 114,4	10 153,7	10 607,76
6	1995	51 728,4	9 403,5	10 871,82
7	1996	51 297,1	8 763,3	11 166,88
8	1997	50 818,4	8 242,4	11 494,36
9	1998	50 370,8	8 301,4	11 800,57
10	1999	49 918,1	8 739,7	12 110,27
11	2000	49 429,8	8 808,6	12 444,32
12	2001	48 923,2	9 668,2	12 790,88
13	2002 ¹	48 457,1	11 309,3	13 109,75
14	2003	48 003,5	11 477,1	13 420,06
15	2004	47 622,4	11 955,0	13 680,77
16	2005	47 280,8	13 045,9	13 914,46
17	2006	46 929,5	14 234,6	14 154,79
18	2007	46 646,0	14 062,5	14 348,74
19	2008	46 372,7	14 956,5	14 535,70
20	2009	46 143,7	15 907,5	14 692,36
21	2010	45 962,9	17 052,3	14 816,05
22	2011	45 778,5	18 689,8	14 942,20
23	2012	45 633,6	19 110,5	15 041,30
24	2013	45 553,0	19 614,8	15 096,47
25	2014	45 426,2	19 587,3	15 183,21
26	2015 ²	42 929,3	16 782,9	16 891,36
27	2016 ²	42 760,5	15 100,4	17 006,84

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

28	2017 ²	42 584,5	15 505,8	17 127,24
29	2018 ²	42 386,4	16 132,0	17 262,76
30	2019 ²	42 153,2	16 677,5	17 422,30
31	2020 ²	41 902,4	16 167,2	17 593,87

¹ За даними Всеукраїнського перепису населення на 5 грудня 2001 року;

² Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Джерело: [2; 4]; розрахунки авторів.

Статистичні та розрахункові значення показника (таблиця 1) майже не відрізняються, що свідчить про те, що яєць реально виготовлялося дещо більше чи менше порівняно з тією кількістю, що була розрахована згідно моделі.

За результатами перевірки побудованої економетричної моделі на адекватність статистичним даним за критерієм Фішера отримали, що розрахункове значення критерію (20,81) більше за його табличне значення (4,17), тому економетрична модель адекватна статистичним даним і придатна для подальшого аналізу і прогнозування.

Проведемо аналіз економетричної моделі (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати аналізу побудованої економетричної моделі

Показник	Значення показника	Висновок
Коефіцієнт кореляції	-0,646	Зв'язок між фактором і показником середній і обернений
Коефіцієнт детермінації	0,42	Варіація фактора на 42% пояснюється варіацією фактора
Індекс кореляції	0,17	Точки поля кореляції достатньо далеко лежать до лінії регресії

Джерело: розрахунки і висновки авторів.

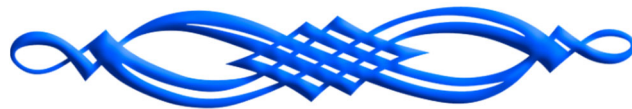
За значенням коефіцієнта еластичності робимо висновок: при зменшенні фактора (чисельність населення України) на 1% показник (обсяг виробництва яєць) в середньому збільшується на 1,59%. Пояснюємо це зростанням споживання такого продукту харчування, як яйця, на душу населення України.

Зважаючи на динаміку фактора, обрано його прогнозне значення (41500 тис. осіб) і розраховано прогнозне значення показника для побудованої економетричної моделі (17869,15 млн. шт.). Отже, якщо у 2021 році чисельність населення України становитиме 41500 тис. осіб, то згідно наших розрахунків обсяги виробництва яєць становитимуть 17 869,15 млн. шт.

Таким чином, нами проведене нами дослідження показало, що між фактором (чисельність населення України) і показником (обсяг виробництва яєць) існує середній обернений зв'язок. Варіація показника на 42% зумовлена варіацією фактора. При збільшенні фактора на 1% показник зменшується на 1,59%.

Список використаних джерел

1. Економетрика: основні поняття і визначення ULR: https://stud.com.ua/91729/ekonomika/ekonometrika_osnovni_ponyattya_viznac_hennya (дата звернення 21.01.2022).
2. Обсяги виробництва яєць. Державна служба статистики України. ULR: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/tvar_u.html (дата зверн. 15.09.2021).
3. Поняття та види економетричних моделей. ULR: <https://infopedia.su/17хе6d6.html> (дата звернення 21.01.2022).
4. Чисельність населення України. Державна служба статистики України. ULR: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ds.htm (дата звернення 15.09.2021).
5. Ненук О.В., Kozlovskiy S.O. Економетричне моделювання показників ефективності використання основних засобів лісогосподарського підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. Сер.: Економічна. 2019. Том 29. Вип. 4. С. 28-32. ULR: <https://doi.org/10.15421/40290405> (дата звернення 21.01.2022).



Оксана Нужна

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Анна Ткаченко

*студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Луцький національний технічний університет*

**ПОБУДОВА І ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОЇ МОДЕЛІ
ВИРОБНИЧОЇ ФУНКЦІЇ КОББА-ДУГЛАСА ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ З ВИРОБНИЦТВА ПАПЕРУ ТА ПАПЕРОВИХ
ВИРОБІВ В УКРАЇНІ**

Виробничі функції часто використовуються вченими для дослідження економічних явищ і процесів. Сутність виробничої функції Кобба-Дугласа відображена у працях В. Янкового [6], Т. Черкашиної [4], С. Шумської [5].

Зокрема, Черкашина Т. зазначає, що виробничі функції – «... універсальні економіко-математичні моделі, які дозволяють визначити кількісне співвідношення між різними факторами виробництва (капіталом, працею, землею, підприємницькою здібністю, науково-технічним прогресом, екологічним складником) та потенційним обсягом валового внутрішнього продукту, що може бути вироблений за умови оптимального поєднання наявних економічних ресурсів» [4].

Для проведення дослідження нами обрано два фактори – витрати на персонал суб'єктів господарювання (затрати праці) і залишкова вартість

основних засобів (затрати капіталу), а показник – обсяг випущеної продукції. Наше дослідження проводилось за період 2013-2019 роки.

Статистичні дані для проведення дослідження було взято на сайті Державної служби статистики України в розділі «Економічна статистика», у вкладках «Економічна діяльність» і «Діяльність підприємств» [1; 2; 3] для суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом паперу та паперових виробів (код 17 за КВЕД-2010).

На основі статистичних даних нами отримано значення параметрів виробничої функції Кобба-Дугласа ($a_0=39,63$, $a_1=0,97$, $a_2=0,21$) та її аналітичний вираз:

$$Y = 39,63X_1^{1,97} \cdot X_2^{3,21}. \quad (2)$$

де Y – обсяги виробництва продукції (товарів, послуг);

X_1 – затрати праці;

X_2 – затрати капіталу.

Статистичні дані і розрахункові значення показника для моделі виробничої функції Кобба-Дугласа для суб'єктів господарювання з виробництва паперу та паперових виробів в Україні подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Статистичні дані і розрахункові значення показника для моделі виробничої функції Кобба-Дугласа для суб'єктів господарювання з виробництва паперу та паперових виробів в Україні

Рік	Значення першого фактора (затрати праці), тис. грн.	Значення другого фактора (затрати капіталу), тис. грн.	Значення показника (обсяги виробництва продукції (товарів, послуг)), тис. грн.	
			статистичні дані	розрахункові значення
2013	1741788	7820886,2	18840673,00	22582710,32
2014	1642557,9	7495102,8	22181252,20	23065112,49
2015 ¹	1793690	7637279,8	29337465,10	25827355,35
2016 ¹	2087355	8095195	34234408,90	28880246,34
2017 ¹	2712044,8	8576040,1	38303632,50	40196740,25
2018 ¹	3586095,3	9572170,5	45686317,10	48973038,63
2019 ¹	4108963,7	11051585,1	42016508,50	40350935,31

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Джерело: розрахунки авторів за даними [1; 2; 3]

За даними таблиці 1, статистичні дані та розрахункові значення показника для моделі виробничої функції Кобба-Дугласа мають незначні відхилення.

Оскільки розрахункове значення критерію Фішера (91,9) більше за його табличне значення (3,98), то побудована економетрична модель виробничої функції Кобба-Дугласа адекватна статистичним даним і придатна для подальшого аналізу і прогнозування.

Розраховано основні характеристики побудованої виробничої функції Кобба-Дугласа (таблиця 2).

Основні характеристики виробничої функції Кобба-Дугласа, побудованої для суб'єктів господарювання з виробництва паперу та паперових виробів в Україні за 2013-2019 роки

Характеристика	Значення	Висновок
Середня продуктивність праці	13,36	На одиницю затраченої праці в середньому припадає 13,36 одиниць випущеної продукції
Гранична продуктивність праці	26,34	Додаткова одиниця затраченої праці приносить 26,34 додаткових одиниць випущеної продукції
Еластичність випуску продукції за затратами праці	0,97	При збільшенні затрат праці на 1% обсяг випуску продукції збільшиться на 0,97%
Середня продуктивність капіталу	3,77	На одиницю затраченого капіталу в середньому припадає 3,77 одиниць випущеної продукції
Гранична продуктивність капіталу	12,11	Додаткова одиниця затраченого капіталу приносить 12,11 додаткових одиниць випущеної продукції
Еластичність випуску продукції за затратами праці	0,21	При збільшенні затрат капіталу на 1% обсяг випуску продукції зменшиться на 0,21%
Сумарна еластичність за затратами праці і капіталу	1,18	При одночасному збільшенні затрат праці на 1% і затрат капіталу на 1%, обсяг випуску продукції збільшиться на 1,18%

Джерело: розрахунки і висновки авторів.

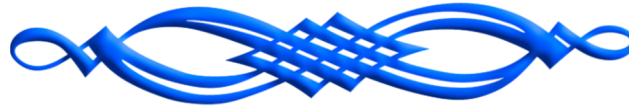
Проведено прогнозування на основі побудованої економетричної моделі. Зважаючи на динаміку факторів протягом 2013-2019 років, обрано їх прогнозні значення ($X_1^{\text{прогн}} = 4200000$; $X_2^{\text{прогн}} = 12000000$) і розраховано прогнозне значення показника для побудованої економетричної моделі ($Y^{\text{прогн}} = 32335132,3$).

Отже, якщо у 2020 році у суб'єктів господарювання з виробництва паперу та паперових виробів затрати праці (в нашій моделі – витрати на персонал) складуть 4200000 тис. грн., а затрати капіталу (в нашій моделі – залишкова вартість основних засобів) складуть 12000000 тис. грн., то згідно наших розрахунків, обсяг виробництва паперу та паперових виробів в Україні становитиме 32335132,3 тис. грн.

Список використаних джерел

1. Витрати на персонал суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2013-2019). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.11.2021).
2. Необоротні активи підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні та малі підприємства (2013-2020). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.11.2021).
3. Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2013-2019). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.11.2021).

4. Черкашина Т.С. Виробнича функція Кобба-Дугласа як інструмент політики економічного зростання України в умовах ринкових реформ. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 21. URL: <https://economyandsociety.in.ua> (дата звернення 11.11.2021).
5. Шумська С.С. Інструмент виробничої функції в дослідженні української економіки. *Економіка та прогнозування*. 2007. № 4. С. 104-123.
6. Янковий В.О. Економіко-математичні властивості виробничої функції Кобба-Дугласа і CES-функції. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 2 (7). С. 330-336.



Юрій Олійник

Студент 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Андрій Тимків,

*к.е.н., викладач кафедри фінансів, обліку та оподаткування
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»*

м. Кам'янець-Подільський

ДОЦІЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне підприємство можна порівняти із самодостатньою економічною системою. Як і у будь-якої системи, підприємство має свій життєвий цикл, тобто формування (створення), зростання, зрілість і спад.

Підприємство, як і система, може функціонально занепадати, а отже, перебувати в кризовому стані. Як система, підприємство піддається економічному відновленню. У цьому контексті може бути здійснено заходи щодо фінансової санації.

Проблема банкрутства багатьох підприємств різних галузей та сфер діяльності є дуже актуальною. Особливо це стосується періоду жорстких обмежувальних заходів в період розгортання пандемії COVID-19. Сотні банків та інших фінансових компаній, тисячі виробничих та комерційних фірм, особливо дрібних та середніх, сьогодні у світі вже припинили своє існування.

Така нестабільна фінансово-економічна ситуація сприяє підвищенню ризиків втрати фінансової стійкості, а також серйозно обмежує можливості щодо залучення та використання позикового капіталу в цілях конкурентоспроможного розвитку підприємства.

«Доволі значні ризики втрати фінансової стійкості для підприємств, що характеризуються високою часткою постійних витрат у загальних витратах підприємства. Тому в умовах економічної нестабільності вкрай важливо при реалізації стратегій зростання виручки витримувати обмеження зростання рівня постійних витрат, формалізовані в роботі» [1, с. 93].

Серед доволі негативних тенденцій розвитку вітчизняних підприємств є досить висока собівартість продукції, яка, у свою чергу, не просто зменшує, а

робить практично неможливим достатній рівень її реалізацію. Визначальними причинами, що викликають подорожчання продукції, можна назвати й такі, як відсутність зростання вартості енергоресурсів, достатність оборотних коштів на підприємствах, зростання кредиторської та дебіторської заборгованості, криза неплатежів, штрафи, пені, неустойки. А це все є провісниками банкрутства.

У зв'язку з цим виникає потреба проводити систематичний фінансовий аналіз підприємства. Фінансовий аналіз дозволяє не тільки з'ясувати, у чому полягають проблеми у господарській діяльності підприємства, а й завчасно передбачити та реалізувати заходи щодо виходу підприємства з кризової ситуації, що склалася.

«Однією з причин виникнення кризової ситуації на більшості українських підприємств є низький рівень менеджменту. Помилкові та некваліфіковані дії керівництва призводять більшість суб'єктів господарювання до банкрутства» [2, с. 506].

Фінансова санація є процедурою, яка спрямована на відновлення платоспроможності підприємства боржника та погашення його заборгованості.

При реалізації типової методики санації, застосовують певний графік при фінансовому оздоровленні, за яким боржник починає розплачуватися за боргами майже відразу після введення процедури, при цьому одночасно здійснюється реалізація комплексу заходів щодо відновлення платоспроможності та підвищення ступеня використання фінансових ресурсів, а відтак і фінансового потенціалу підприємства.

Існуючі методики оцінки доцільності фінансового оздоровлення підприємства спрямовані на майбутній прогноз щодо можливості відновлення його платоспроможності. Так, наприклад, фінансове оздоровлення доцільне лише тому у випадку, якщо криза обумовлена прорахунками менеджменту та підприємство не встигло вичерпати свої потенційні можливості, які полягають у наявності невикористаного фінансового потенціалу. В цьому випадку, в оцінці доцільності фінансового оздоровлення необхідно довести, що величина витрат, необхідна на оздоровлення кризового підприємства, включається у величину невикористаного фінансового потенціалу цього підприємства.

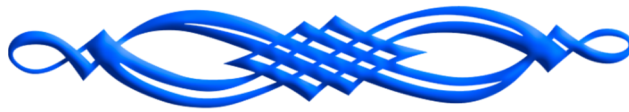
«Фінансовий потенціал є одним із основних факторів, який визначає діяльність підприємства, її ефективність, масштаби та прибуток. Чим вищим він є, тим більш конкурентоспроможним та інвестиційно-привабливим є підприємство» [3]. Відтак наприклад, ринкова вартість вважається найбільш адекватною показником фінансового потенціалу підприємства. Розглядаючи потенціал підприємства як максимально можливу вартість усіх його активів за умови їхнього найкращого та найбільш ефективного використання для розрахунку такої вартості необхідно застосовувати метод дисконтування грошових потоків. Саме такий підхід до оцінки фінансового потенціалу дозволяє отримати кількісну характеристику потенційних можливостей підприємства щодо формування максимального фінансового результату.

Таким чином, фінансове оздоровлення передбачає досягнення платоспроможності підприємства у короткостроковому періоді та забезпечення оптимального рівня використання фінансових ресурсів у довгостроковому

періоді. У процесі реалізації фінансової санації необхідно розробляти комплексну програму, включає дії як тактичного, і стратегічного характеру, які стосуються всіх сфер діяльності сучасного підприємства.

Список використаних джерел

1. Кунин В. А. Управление эффективностью предпринимательской деятельности в условиях экономической нестабильности. Уч. зап. Междунар. банков. ин-та. 2015. № 11. С. 87–97
2. Шарова С.В., Тарасюк Н.Ю. Класична модель фінансової санації підприємства та переваги досудової санації. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/87.pdf
3. Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприєм. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/5_2017_ukr/16.pdf



Ангеліна Охотська
студентка 3 курсу ОС «Бакалавр
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Олег Коркушко,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім.С.Юрія,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Під великим впливом колосальних факторів та детермінант, сьогодні розвивається фінансовий світовий ринок. А саме такі масові закономірності та спрямованості, як зростання рівня розвитку економіки; формування нових центрів масового впливу; регіоналізація великого валютного простору; ріст впливу міжнаціональних банків на валютних ринках; віртуалізація та цифровізація грошових операцій; впровадження основ інклюзивності в економічному секторі. В той саме час, ряд масових тенденцій мають характер справжніх викликів, розхитуючи фінансові ринки та роблячи неможливими їх стійке становлення, а саме: періодичне загострення фінансових криз, набуття ними великих масштабів; піднесення невизначеності та непостійності всесвітньої валютної кон'юктури; загострення конкурентної боротьби за фінансові ресурси, відповідний підйом нерівномірності їх просторового розподілу; збільшення схильності економіки до ефекту «фінансового зараження»; активізація кіберзлочинів в економічному секторі, як наслідок його жвавої цифровізації тощо.

Між новими якісними вимірами масового фінансового становлення особливий простір займає концепція інклюзивності.

Термін «інклюзія» (від англ. «inclusion») у більш простому усвідомленні означає залучення в різні сфери життя суспільства та рівні суспільно-економічні відносини і, зокрема, відбивається у змінах структури, суб'єктного складу та

списку операцій світового фінансового ринку [1]. Різним аспектам інклюзивного зростання та розвитку державних економік присвячені праці іноземних науковців (Д. Асемоглу, Р. Болінг, Е. Рейнерт, Д. Робінсон, Дж. Подеста), а також українських науковців (А. Базиліук, О. Жулин, Т. Затонацька та інших). Крім того, такий підхід чітко позначався на всесвітньому економічному форумі в Давосі, де було запропоновано Індекс інклюзивного зростання та розвитку (Inclusive Growth and Development Index, IDI). Цей показник визначається як альтернативний до ВВП, який застосовується для спільної оцінки стану фінансового становлення держави, інформує суспільство щодо інклюзивного фінансового розвитку. Іншими словами, це показник, який враховує не тільки саме ВВП, але ще додатково ряд показників розвитку, інклюзивності, наступності поколінь і стійкості. Таким чином, IDI більш повно відображає реальний стан справ в економіці й показує, наскільки оманливо може виглядати триумф, що вимірюється виключно на основі виробничих потужностей країни.

Вивчення індивідуальностей впливу основ інклюзивності на масове економічне середовище дозволило відзначити належні прояви інклюзивності у розвитку світового ринку, що призводить до його трансформаційних зрушень: суб'єктно-споживча, операційно-сегментна та просторова інклюзивність.

Суб'єктно-споживча інклюзивність враховує розширення кола суб'єктів, що задіяні у грошових операціях, і охоплює в цілому членів грошових договорів (покупців та продавців грошових активів), споживачів (зокрема, роздрібних) грошових пропозицій. У класичному вигляді економічна інклюзивність сприймається як доступність фінансових пропозицій всім категорій покупців [2, с. 9].

У цьому контексті світовий економічний ринок в цілому характеризується поступовим спрощенням доступу роздрібних покупців до фінансових пропозицій, але ситуація у країнах світу є достатньо диференційованою. Крім того, суб'єктна інклюзивність ще має місце у вдосконаленні доступу різних суб'єктів до участі у валютних операціях. Прикладом зазначеного прояви інклюзивності вважається інтенсивне втягування фізичних осіб в операції на фінансовому ринку, зокрема, через систему торгівлі Forex.

Операційно-сегментна інклюзивність проявляється у диверсифікації фінансових операцій та пропозицій, у виникненні нових фінансових послуг та відповідно у формуванні свіжих елементів у структурі світового ринку. Так, якісно новими секторами фінансового ринку сьогодні є сектор операцій з криптовалютою, а також Fintech, що передбачає використання нових технологій для вдосконалення фінансової роботи [3]. Крім того, завдяки розвитку галузі Fintech, є диверсифікація можливостей інвестування, адже можливі потенційні інвестори, у тому числі банки, вкладають кошти на придбання стартапів Fintech, а також відбувається зростання конкуренції в економічному секторі, що потенційно може призвести до поліпшення якості фінансових послуг.

Просторова інклюзивність фінансового ринку визначається змінами в позиціях регіонів світового господарства у масовій економічній системі, що знаходить відбиток у регіональному перерозподілі масових фінансових активів і зрушеннях у конкурентних позиціях регіонів на світовому економічному ринку [1, 4]. Також, просторова інклюзивність охоплює процеси піднесення ролі країн,

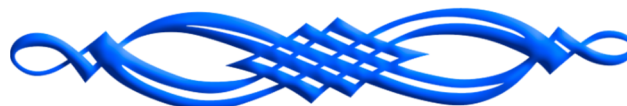
що розвиваються, у світовій економічній системі. Однак переважна частина масових фінансових активів зазвичай сконцентрована в розвинених країнах, з часом відбувається поступове нарощування фінансових ресурсів, що припадають на економіку країн, що розвиваються.

Поняття інклюзивного підйому і розвитку розглядається здебільшого у двох аспектах: для початку, як процес максимального залучення суб'єктів економіки до створення валового внутрішнього продукту, забезпечення рівних можливостей всіх верств суспільства для реалізації особистого людського потенціалу й незалежно від певних соціально-економічних умов, статі, віку, місця проживання, етнічної приналежності; інше, як стійкий, тривалий фінансовий підйом з метою зменшення бідності та нерівності (Світовий банк, МВФ) [5]. У цьому контексті інклюзивність означає, що результати фінансового зростання відчувають більшість членів суспільства. Це пояснюється тим, що інклюзивність зрушує акцент із фізичного нарощування обсягів ВВП до розвитку людини, зниження бідності і нерівності, підвищення добробуту [6].

Таким чином, прояви інклюзивності сьогодні є у різних аспектах функціонування світового фінансового ринку, якісно змінюючи його суб'єктну структуру, сприяючи формуванню конкурентного середовища, підвищуючи доступність фінансових послуг для різних категорій покупців, формуючи умови для диверсифікації фінансових операцій, забезпечуючи підключення різних соціально-економічних груп держав та регіонів світового господарства до світової економічної системи.

Список використаних джерел

1. Acemoglu D. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty. New York Crown Publishing Group, 2012. 544 p.
2. Дудинець Л. А., Верней О. Є. Фінансова інклюзивність та її детермінанти. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 2. С.8–13.
3. Луців Б. Л. FinTech в системі фінансової інклюзивності. Світ фінансів. 2018. №4(57). С.110–120.
4. Bulatova O., Shabelnyk T., Marena T., Reznikova N. Influence of Regional Financial Market Models on the Structure of Global Financial Assets. Advances in Economics, Business and Management Research: Proceedings of the 6 th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019). Atlantis Press. 2019. Vol. 95. P. 281–285.
5. Базиліук А. В., Жулин О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. Економіка та управління на транспорті. 2015. Вип. 1. С.19–29.
6. Krasota O., Melnyk T. Social Inclusion as an Instrument for Reducing Socio-Economic Inequality. Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration (SciPap.) 2020. 28(3). 1192.



Евгеній Пастух

студент I курсу групи Ек ІІб

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

Науковий керівник: Ірина Гарбарець,

В.о. директора Відокремленого структурного підрозділу

Кам'янець-Подільський фаховий коледж

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

АНАЛІЗ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Однією з найбільших проблем фінансового сектору в Україні, яка не була належним чином вирішена протягом усіх років незалежності, є недостатній розвиток вітчизняного ринку цінних паперів, особливо його інфраструктури.

В даний час ринок цінних паперів є не тільки центром купівлі-продажу фінансових інструментів, але й є основою економічного розвитку, слугуючи місцем перерозподілу та руху фінансових ресурсів організаціям, які планують розвиток і розширення виробництва, тобто це основна ланка ланцюга фінансування – інвестиційний проект.

Відповідно до рівня розвитку подібних сегментів фінансової системи економічно розвинених країн світу український ринок цінних паперів сьогодні можна вважати таким, що розвивається, але дещо відстає.

Правильно організований ринок цінних паперів, з урахуванням останніх світових тенденцій його формування та регулювання є важливою міжнародною фінансовою структурою. [1, ст.3].

На сучасному етапі розвитку України ринок цінних паперів представлений системою економічних відносин, що спеціалізуються на випуску та обігу цінних паперів і ґрунтуються на залученні коштів для забезпечення фінансовими ресурсами виробничих потреб. Для ефективного виконання цієї ролі країна повинна мати розвинену інфраструктуру ринку цінних паперів, використовувати передові методи взаємодії учасників ринку та широкий спектр інструментів, розробити стабільну законодавчу базу.

Варто зауважити, що на сьогодні на українському ринку цінних паперів використовується широкий спектр фінансових інструментів таких як акції, облігації, державні облігації України, облігації підприємств, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати, облігації зовнішньої позики [3, ст.5].

За даними НКЦПФР у 2020 році обсяг зареєстрованих Комісією випусків акцій зменшився майже у два рази, порівняно з минулим роком, та становив 32,98 млрд. грн., (29% від загального обсягу зареєстрованих Комісією випусків цінних паперів).

Обсяг емісії акцій емітентів, які зареєстрували найбільші за обсягом випуски акцій (перші десять), становив 79,9% від загального обсягу випусків акцій, зареєстрованих Комісією.

Обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів у 2019 році становив 40,74 млрд. грн., та зменшився на 48,83% порівняно з 2018 роком, а у 2020 році обсяг

торгів акціями на ринку цінних паперів становив 28,62 млрд. грн., та зменшився на 29,75% порівняно з 2019 роком. (рис.1.) [3, ст.67]

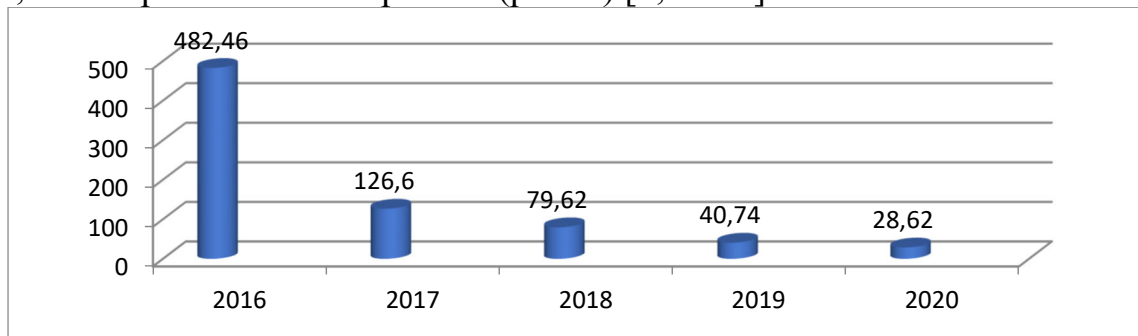


Рис.1. Обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів у 2016 – 2020 роках, млрд., грн.

Як видно з рис.1 найбільший обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів відбувся у 2016 році. З 2016 по 2020 рр. спостерігається тенденція до зменшення кількості випусків акцій, допущених до торгівлі на фондових біржах. Останні п'ять років спостерігається тенденція до зменшення кількості випусків акцій, допущених до торгівлі на фондових біржах.

Важливим сегментом ринку цінних паперів є ринок облігацій, на якому відбувається обіг боргових зобов'язань – облігацій. До інструментів ринку облігацій належать облігації підприємств, облігації місцевих позик та державні облігації України.

Сьогодні ринок державних облігацій відіграє ключову роль у фінансовій системі. Державні облігації є інструментом державних запозичень, що дозволяє залучати необхідні фінансові ресурси на прийнятних умовах.

Провідну позицію за обсягами торгів на організаторах торгівлі серед фінансових інструментів продовжують займати державні облігації. За даними НКЦПФР обсяг торгів державними облігаціями України у 2020 році збільшився на 31,10% порівняно з 2019 роком та становив 826 млрд. грн.(рис. 2.). У свою чергу, темп приросту обсягу торгів державними облігаціями України на біржовому ринку у 2020 році становив 11,84% [3, ст.48]

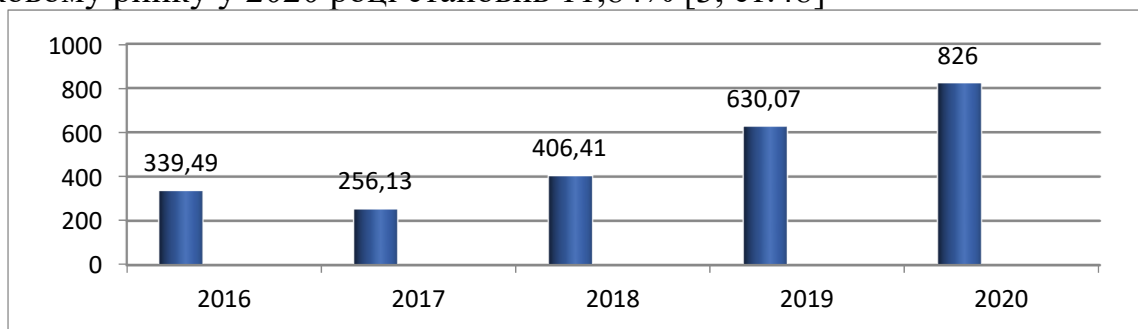


Рис.2. Обсяг торгів державними облігаціями України на ринку цінних паперів у 2016 – 2020 роках, млрд. грн.

Що стосується облігації підприємств то за даними НКЦПФР протягом 2019 року Комісією зареєстровано 88 випусків облігацій підприємств на суму 11,21 млрд. грн. Порівняно з 2018 роком обсяг зареєстрованих випусків облігацій

підприємств зменшився на 27,51%, але порівняно з 2020 роком. обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств збільшився майже в три рази (рис.3) [2]

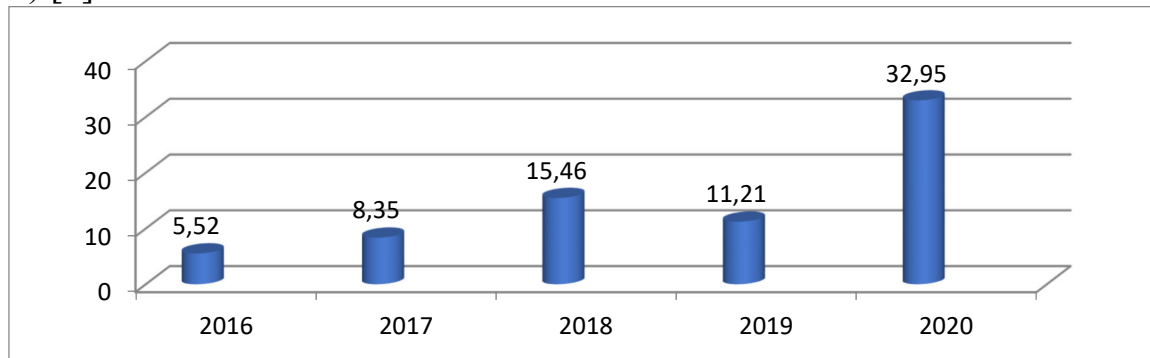


Рис. 3. Обсяг зареєстрованих Комісією випусків облігацій підприємств у 2016 – 2020 роках, млрд. грн.

Що стосується обсяг торгів облігаціями підприємств на біржовому ринку, то за підсумками 2016 по 2020 року він значно скоротився – до 0,93 млрд. грн. (рис.4.) [2, ст.56]

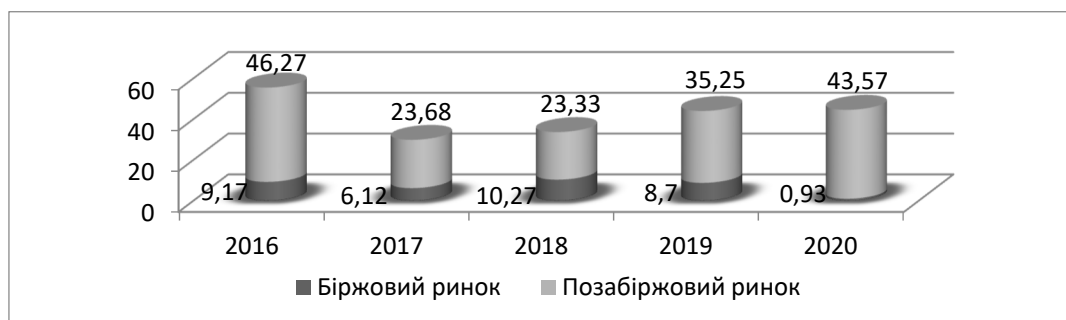


Рис. 4. Обсяг торгів облігаціями підприємств на біржовому та позабіржовому ринку в 2016 – 2020 роках, млрд. грн.

Частка обсягу торгів облігаціями підприємств на біржовому ринку в загальному обсязі торгів облігаціями підприємств на біржовому ринку зменшилась – до 2,08% у 2020 році.

В Україні ринок деривативів є доволі молодим сегментом фінансового ринку та на відміну від світових ринків розвивається нестабільно. Головною тенденцією українського ринку деривативів за останні роки є падіння обсягів торгів (рис. 5). Аналіз даних, представлених на рис. 4, показує, що пік обсягу торгів припадав на 2016 р. Для останніх років характерна тенденція до зниження обсягу торгів. Це свідчить про те, що похідні фінансові інструменти в Україні поки що не користуються попитом, а ринок деривативів має тенденцію до спаду, що свідчить про незадовільний стан його функціонування [2, ст.34].

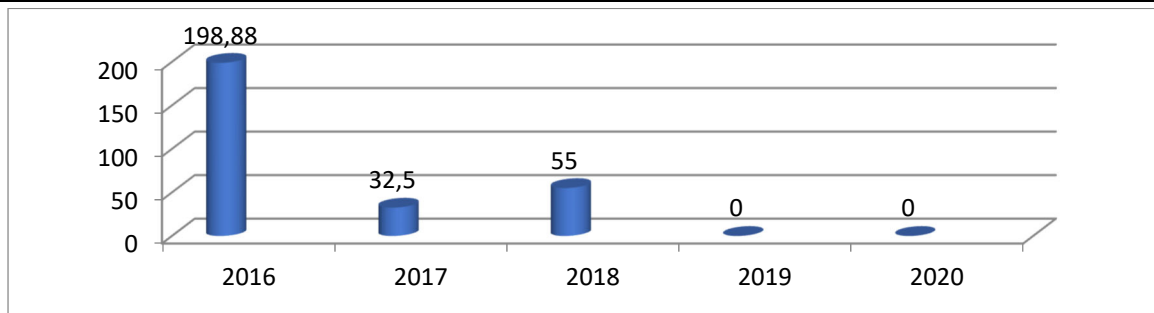


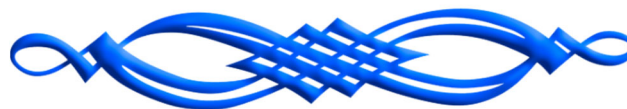
Рис. 5. Обсяг зареєстрованих випусків опціонних сертифікатів у 2016-2020 роках, млн. грн.

Отже, протягом останніх років на українському ринку цінних паперів панують суперечливі тенденції розвитку. Проведений аналіз дозволяє зробити висновки про недостатню кількість фінансових інструментів для диверсифікації напрямків інвестування; низьку ліквідність цінних паперів порівняно зі світовими ринками через корупційну складову; низьку капіталізацію внутрішнього ринку, відсутність здорової конкуренції, проблеми прав акціонерів та захисту інвесторів, непрозорість ринку, відсутність подальшої стратегії розвитку. Усі ці фактори так чи інакше ще більше загострюють економічну кризу.

Тому держава має внести серйозні зміни на українському ринку цінних паперів. Для цього необхідне створення універсального національного ринку цінних паперів, який буде діяти за правилами регульованих ринків ЄС і здатний інтегруватися у світовий фінансовий простір [4, ст. 13].

Список використаних джерел

1. Кутузова М.М. Особливості становлення і розвиток ринку цінних паперів в Україні: історична ретроспектива. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Херсон, 2014. Вип. 8. Ч. 5. С. 165–169. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/253.pdf
2. Офіційний сайт. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
3. Штефан Л.Б., Мацедонська Н.В. Тенденції розвитку біржового ринку цінних паперів в Україні. Інфраструктура ринку. Випуск 42. 2020 URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/59.pdf
4. Шуба О.А. Особливості інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок. Бізнес Інформ. 2021. №4. С. 183–189. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-4_0-pages-183_189.pdf



Ліана Підлісна

студентка 1 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ірина Гльос,

викладач, НРЗВО Кам'янець-подільський державний інститут

м. Кам'янець-Подільський

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ НАДХОДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах глобалізаційного розвитку конкуренції на міжнародному рівні важлива не тільки кількість залучених іноземних інвестицій, а й їх якість. Тому для покращення та збереження економічних інтересів України необхідне регулювання процесів залучення потоків прямих іноземних інвестицій.

Надходження від інвесторів потоків прямих іноземних інвестицій забезпечують довгострокові вкладення в економіку країни з метою організації і будівництва підприємств, придбання статутного та акціонерного капіталу. Динаміка потоків прямих іноземних інвестицій є рейтингом країни та індикатором зміни рівня довіри іноземних інвесторів. Потоки прямих іноземних інвестицій в та з економіки України у 2002 – 2020 рр. наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Потоки прямих іноземних інвестицій в економіку України та з України у 2002 – 2020 рр., млн. дол. США [1; 3]

Роки	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
	Розмір	Приріст/падіння за рік	Розмір	Приріст/падіння за рік	Розмір	Приріст/падіння за рік
2002	693		-5		+698	
2003	1424	+731	13	+18	+1411	+102.1%
2004	1715	+291	4	-9	+1711	+21.3%
2005	7808	+6093	275	+271	+7533	+340.3%
2006	5604	-2204	-133	-408	+5737	-23.8%
2007	9891	+4287	673	+806	+9218	+60.7%
2008	10913	+1022	1010	+337	+9903	+7.4%
2009	4816	-6097	162	-848	+4654	-53.0%
2010	6495	+1679	736	+574	+5759	+23.7%
2011	7207	+712	192	-544	+7015	+21.8%
2012	8401	+1194	1206	+1014	+7195	+2.6%
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43.3%
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92.7%
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236.1%
2016	3810	+4268	16	+67	+3794	-1032.2%
2017	3692	-118	8	-8	+3684	-2.9%
2018	4455	+763	-5	-13	+4460	+21.1%
2019	5860	+1405	648	+653	+5212	+16.9%
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2%

З таблиці 1 можна зробити висновок, що в період 2007 – 2009 років було суттєве зниження потоків прямих іноземних інвестицій в Україну, внаслідок

світової економічної кризи. Тому в 2009 році спостерігається зниження обсягу залучених інвестицій до 4816 млн. дол. США. З 2010 року спостерігається збільшення та покращення приросту прямих іноземних інвестицій. Але в 2014 році можемо побачити стрімке падіння внаслідок початку війни в Україні. Тому в період з 2013 року по 2014 року було несприятливе становище для інвесторів.

З 2015 року по 2016 рік можемо побачити поступове зростання потоків прямих іноземних інвестицій, але в 2017 рік відбулося зменшення на 1 082 млн. дол. США в порівнянні з 2016 роком. У 2019 році відбулося зростання обсягу прямих іноземних інвестицій на 715 млн. дол. США. Після світової економічної кризи найкращий показник потоків прямих іноземних інвестицій можемо спостерігати в 2012 році. На тенденцію до зниження потоків прямих іноземних інвестицій в Україні вплинули такі невирішені фактори, як: зневіра до судової системи, високий корупційний рівень, волатильність курсу, монополізація ринків та війна на сході України. В 2020 р. ситуація досягла критичних для України меж.

Динаміку поквартальних надходжень прямих іноземних інвестицій у період 2011 – 2020 рр. в економіку України зображено на рисунку 1.

Проаналізувавши рисунок 1 можна зробити висновок, що динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій України є нестабільною та до 2014 року, тобто до воєнного конфлікту, значення були набагато вищими.

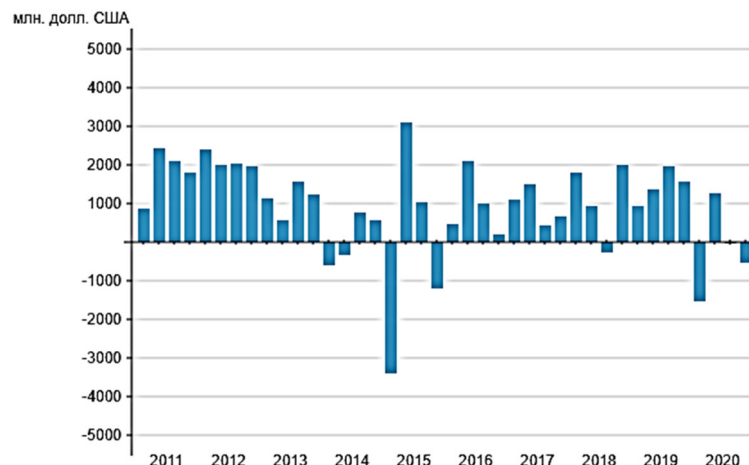


Рис. 1. Динаміка поквартальних надходжень прямих іноземних інвестицій в економіку України впродовж 2011–2020 рр., млн.дол. США [3; 5].

Найбільших країн інвесторів України зображено на рисунку 2. Основними інвесторами України є: Кіпр – 40%, Нідерланди – 29%, Велика Британія – 9%, Німеччина – 8%, Швейцарія – 7%, Австрія – 4%, Франція – 3%. Але за даними Державної служби статистики України інвесторами є понад 76 країн за 2019 рік.

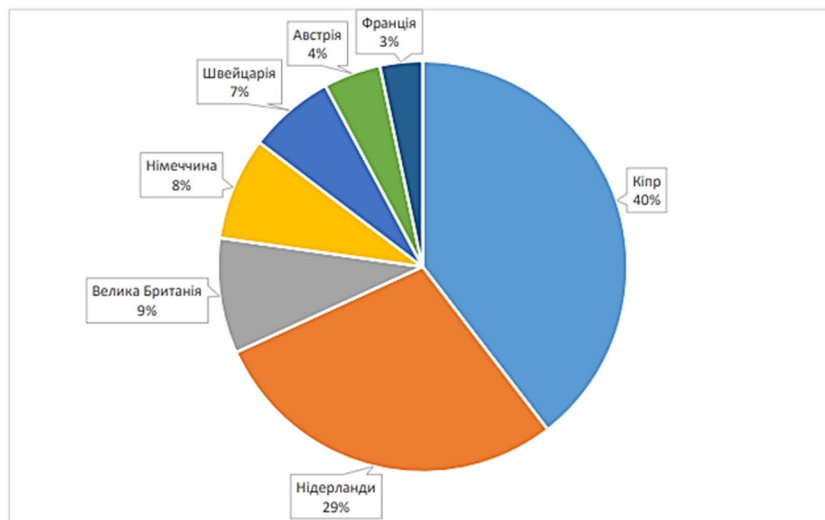


Рис. 2 - Розподіл найбільших країн інвесторів України станом на 2019 р. [2; 4].

Досліджуючи розподіл інвесторів України можемо зробити висновок, що найбільше інвестицій до України надійшло від Кіпру, а саме 40 % від усіх надходжень і це склало понад 8 919,7 млн. дол. США. Як відомо, що Кіпр входить до групи країн з офшорною зоною, тому більшість таких інвестицій – це повернення українського капіталу з офшорних рахунків, якими володіють громадяни України.

Якщо розглядати інших інвесторів, то в більшості випадків ПІІ надходять до банківського сектору. І вони слугують для докапіталізації іноземних банків, внаслідок чого зросли інвестиції з Угорщини та Австрії, які інвестували в АТ «Райффайзен банк Аваль» та АТ «ОТП БАНК» відповідно. Тому на даний час є актуальним питання з формування умов для залучення реальних потоків прямих іноземних інвестицій.

Розподіл надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну за секторами економіки у 2019 році зображено на рисунку 3.

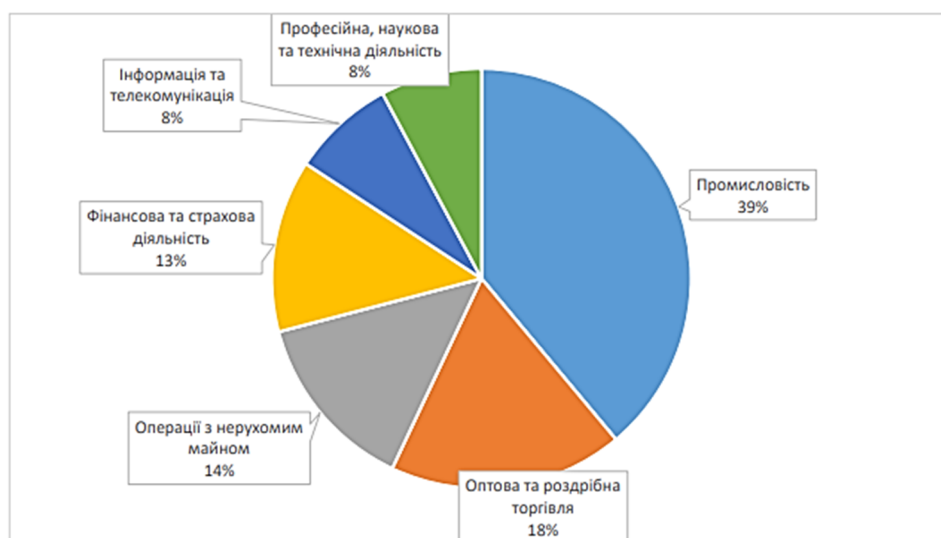


Рис. 3 - Розподіл надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну за секторами економіки у 2019 році [2; 3].

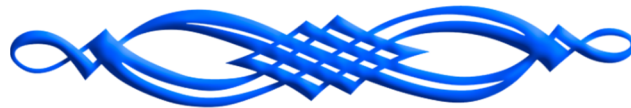
З рис. 3 можемо зробити висновок, що найбільше інвестицій надходить до розвинених секторів економіки.

За секторами економіки можемо побачити, що найбільшу кількість інвестицій отримала промислова діяльність, а саме – 10688,8 млн. дол. США і займає 39% усіх інвестицій. Провідними секторами економічної діяльності у 2019 році є: оптова та роздрібна торгівля – 4970,4 млн. дол. США, що займає 18%; операції з нерухомим майном – 3822,6 млн. дол. США, що займає 14%; фінансова та страхова діяльність – 3651,4 млн. дол. США, що займає 13%; інформація та телекомунікації – 2190,9 млн. дол. США, що займає 8%; професійна, наукова та технічна діяльність – 2147,4 млн. дол. США, що займає 8%.

Отже, Україна займає не останню позицію серед країн, які є привабливими для інвесторів, незважаючи на зниження макроекономічного стану на міжнародних ринках.

Список використаних джерел

1. ЕВА. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>
2. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/fdi/>
4. ПІІ в Україні. Державна служба статистики України. URL: <http://www.insiders.com.ua/spravochnik/inostrannye-investitsii>
5. Слово і діло. Аналітичний портал. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2021/03/05/infografika/jekonomika/kapitalnye-investicii-ekonomiku-ukrainy-kak-menyalsya-pritok-2016-2020-godax>.



Артем Пронін

Студент 1 курсу спеціальності

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Дарина Сафронова

Студентка 2 курсу спеціальності

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: Ярослава Левченко,

д.е.н., професор кафедри економіки і підприємництва,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет,

м. Харків

РИЗИК ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОВАДЖЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Згідно чинного законодавства України «підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством» [1].

Ключове слово тут саме «ризик». Коли мова ведеться про підприємницьку діяльність, про фінансування проєктів, то найважливішим показником вважається показник ризикованості. Не виключення і той випадок, коли обговорюються сектори економіки, галузі господарства і таке ін. до яких плануються фінансові вливання. Особливу увагу ризику приділяють останнім часом. Це пов'язано з пандемічними викликами COVID-19. За результатами моніторингу 2020 року серед 126 секторів економік світу, експертами Euler Hermes зареєстровано значну кількість погіршення показника ризикованості за секторами. Погіршення ситуації та зміну вплив на ризикованість секторів економіки експерти Euler Hermes пов'язують з прямим і непрямим впливом пандемії коронавірусу Covid-19 в тому числі [2]. Експертами Euler Hermes навмисно акцентовано увагу на чутливості до впливу Covid-19, оскільки в 2020-2021 роках останнього визнано найбільшим ризиком, вплив якого оцінити чи переоцінити вкрай важко.

У табл. 1 згруповано та представлено значення ризикованості секторів економіки, де значення наближене до нуля засвідчує низьку ризикованість, а значення наближене до одиниці навпаки – високу.

Таблиця 1

Ризикованість секторів економіки (побудовано автором на основі [3])

Сектор економіки	Ризикованість сектору
Виробництво комп'ютерів та телекомунікаційного обладнання	0,03
Текстильна промисловість	0,07
Виробництво побутових пристроїв	0,07
Будівництво	0,22
Постачання автомобільних вузлів і деталей	0,5
Електронна промисловість	0,5
Торгівля	0,5
Розробка програмного забезпечення, ІТ послуги	0,5
Хімічна промисловість	0,58
Машинобудування	0,58
Виробництво паперу	0,6
Сільськогосподарська промисловість	0,63
Автомобілебудування	0,7
Виробництво транспортних засобів	0,7
Енергетика	0,97
Транспорт	1

Як показано в табл. 1 ряд секторів економіки є постраждалими секторами країн світу. До таких відноситься і транспорт, а відповідно і транспортне підприємництво в т.ч. Карантинні заходи завдають удару по авіакомпаніях, сектору автомобілебудування, де ринку загрожує падіння за всіма показниками його діяльності. Сектор торгівлі й постачання потрапляють під ризик в міждержавних ланцюжках доставок. Електронна промисловість стикається з погіршенням попиту в Європі, де зафіксовано значне зниження продажів електроніки. В цілому, наймасштабніший збиток було нанесено секторам економік Західної Європи та Азії.

Особливо актуально та гостро ситуація стосується підприємців, котрі здійснюють свою підприємницьку діяльність за КВЕДом 49.4 «Вантажний автомобільний транспорт, надання послуг перевезення речей» [4]. Їхню роль для економіки країни переоцінити важко. Доказом цього є статистичні дані по структурі експортних операцій (рис.1).

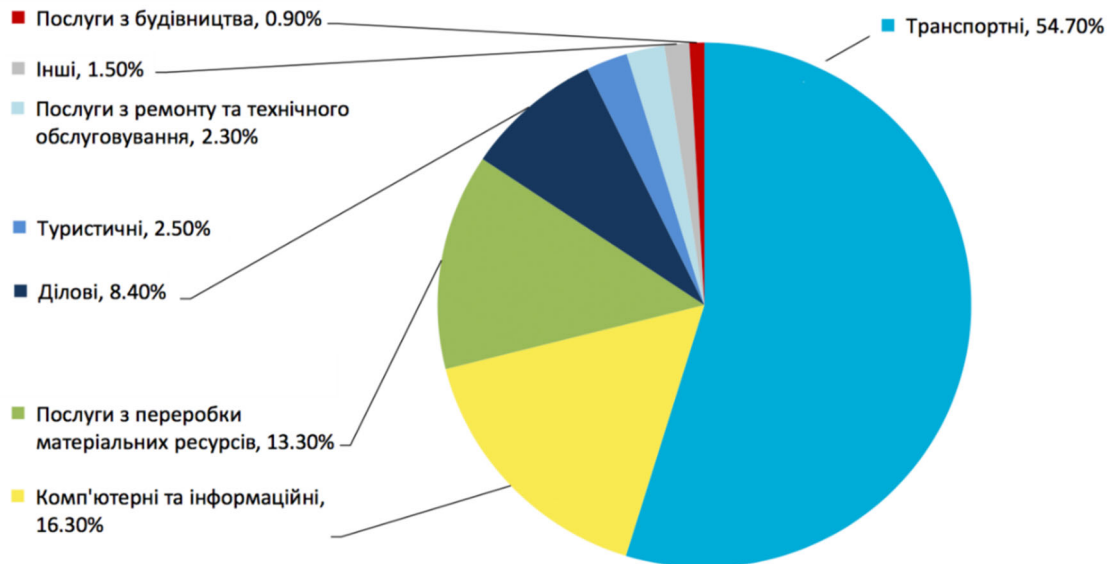
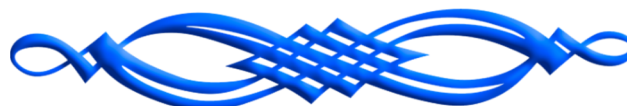


Рис. 1. Структура експорту послуг України [5]

Наразі завдання науки запропонувати заходи виходу таких постраждалих секторів економік із кризового стану, бо саме вони входять до переліку ключових галузей держави.

Список використаних джерел

1. Закон України Про підприємництво. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> (дата звернення: 20.01.2022)
2. Новое исследование Euler Hermes : воздействие коронавируса на глобальные отрасли. EULER HERMES. URL: https://www.eulerhermes.com/ru_RU/latest-news/ehru_2020_covid_uscherb_otraslyam.html (дата звернення: 21.01.2022)
3. Levchenko, I., Losonczi, P., Britchenko, I., Vazov, R., Zaiats, O., Volodavchuk, V., Humeniuk, I. , & Shumilo, O. (2021). Development of a method for targeted financing of economy sectors through capital investment in the innovative development. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 5(13 (113), 6–13. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.243235>
4. Вантажний автомобільний транспорт, надання послуг перевезення речей. *Національний класифікатор України*. URL: <https://kved2010.com/?code=N49.4> (дата звернення: 04.01.2022)
5. Український експорт: крок вперед чи біг на місці. *Київський міжнародний економічний форум*. URL: <https://forumkyiv.org/uk/analytics/ukrayinskij-eksport:-krok-vpered-chi-big-na-misci> (дата звернення: 04.01.2022)



Олександр Решетюк

студент 3 курсу спеціальності «Економіка»

Науковий керівник: Олена Бачинська,

к.е.н., доцент кафедри інклюзивної економіки, кібернетики

та комп'ютерних наук

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Багатовекторність функціонування сучасних економічних систем зумовлює необхідність удосконалення методології їх дослідження, застосування загальних положень системного аналізу з урахуванням специфіки сталого економічного розвитку держави. Сталий економічний розвиток держави – це збалансований, контрольований розвиток національної економіки, що передбачає якісне економічне зростання, структурні зрушення в економіці, задоволення життєво необхідних потреб суспільства, ліквідацію бідності шляхом ефективного використання наявних та потенційних фінансових ресурсів. Сталість економічної системи вказує на здатність зберігати рух уздовж позитивної траєкторії зростання в силу її негативних складових. Водночас незбалансований та неконтрольований розвиток економіки держави практично вичерпує потенціал розвитку та характеризується процесом, при якому падіння інвестиційного та споживчого попиту призводить до зниження виробництва, зменшення використання ресурсів.

На сталий розвиток економіки впливають економічні, екологічні і соціальні чинники. Дослідження факторних залежностей моделі сталого розвитку передбачає об'єднання трьох базових груп показників: економічних, соціальних й екологічних (Рис. 1). Крім класичних економічних параметрів розвитку, вплив екологічних чинників характеризують поведження з відходами, дія на атмосферне повітря, стан водопостачання і водовідведення тощо [1, с. 75].

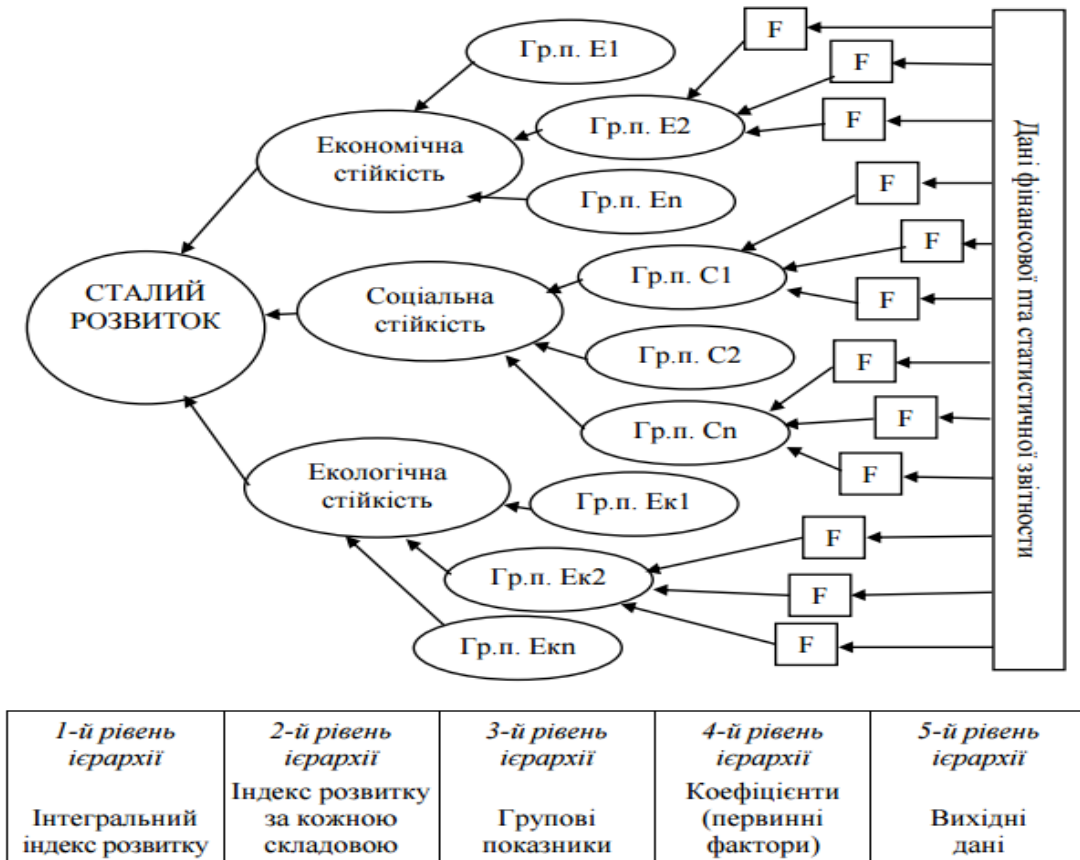


Рис. 1. Ієрархічна структура аналізу сталого розвитку [2]

Індикатори сталого економічного розвитку передбачають кількісне представлення певної характеристики одного або більше вимірів розвитку, яке дозволяє оцінювати прогрес, підвищувати ефективність і дієвість прийняття рішень. При цьому значна кількість показників, відсутність єдиних принципів щодо їх використання, нестача достовірних статистичних даних призводять до неоднозначності оцінок сталого розвитку різних країн. Саме тому, на практиці багатьма країнами при оцінці економічної складової сталого розвитку найчастіше використовується показник рівня ВВП на душу населення, який характеризує певний етап розвитку економіки.

При відборі показників для дослідження особливостей сталого економічного розвитку держави використана інформація має забезпечувати всебічну оцінку економічного стану, виявляти найсуттєвіші явища й процеси, бути об'єктивною і нагромаджуватись протягом тривалого часу. Остання обставина набуває принципового значення, оскільки дозволяє вивчати процес у динаміці, виявити певні часові тенденції й закономірності.

Для розрахунку узагальненого показника стійкості розвитку науковці рекомендують використовувати формулу (1) і систему інтегральних показників стійкості розвитку [2].

$$ICP = \sqrt[3]{EC \times CC \times EkC}, \quad (1)$$

де ICP – індекс стійкого розвитку, EC – економічна стійкість, CC – соціальна стійкість, EkC – екологічна стійкість.

Вирізняють три взаємопов'язані та взаємообумовлені групи економічних інструментів сталого розвитку: ціни ресурсів; економічні вигоди;

перерозродільні платежі/виплати [3, с. 32]. Важливе значення мають також грошово-кредитні інструменти, що безпосередньо впливають на розвиток і функціонування економіки через збільшення або зменшення грошової маси, яке здійснюється шляхом емісії, або прямого контролю над грошовою масою (жорстка монетарна політика), а також через здійснення операцій на відкритому ринку. В цьому контексті інструментами забезпечення сталого економічного розвитку держави є взаємозалежна сукупність засобів, за допомогою яких досягаються пріоритетні цілі сталого розвитку: закріплення результатів кожного циклу відтворення, забезпечення ефективного взаємозв'язку між фінансовими ринками та ринками реального сектору; відтворення системної якості зв'язків між елементами національної системи та її здатності до подальшого саморозвитку.

Сталість розвитку економіки держави в значній мірі визначається ефективністю його фінансування. Належне фінансування розвитку передбачає макроекономічне збалансування та дозволяє у довгостроковій перспективі забезпечити високий рівень життя населення. Важливим напрямком у цій сфері є інвестиційне забезпечення сталого розвитку економіки країни. Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу держави. В умовах недостатності внутрішніх фінансових ресурсів, зовнішні інвестиції означають можливість використання акумульованих за кордоном коштів для розвитку конкретних підприємств, що сприятиме сталому розвитку економіки держави. Разом з тим, існують об'єктивні причини, які зменшують можливість залучення іноземних інвестицій. Найвагомими перешкодами залучення інвестицій в економіку України є недосконалість законодавства стосовно іноземного інвестування та його нестабільність, нерозвиненість інфраструктури, постійні зміни в рівнях митних платежів.

Необхідність залучення зовнішніх позикових коштів зумовлюють бюджетні дефіцити, залежність від імпорту енергоносіїв, від'ємне сальдо платіжного балансу, а також потреби технічного переозброєння більшості галузей національної економіки. Такі запозичення дозволяють збільшити сукупні витрати при нижчому рівні національного доходу та обсяги інвестицій, що не забезпечуються внутрішніми заощадженнями. При цьому виконання зовнішньоборгових зобов'язань призводить до вилучення значної частки фінансових ресурсів держави зі сфер нагромадження та внутрішнього споживання, що пригнічує виробництво, сприяє неплатоспроможності країни, знижує її інвестиційну привабливість [4]. Залучення у значних обсягах кредитів міжнародних фінансових організацій та неконтрольоване надання державних гарантій може також спровокувати кризу державної заборгованості.

Ефективність небанківських механізмів акумуляції фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку національної економіки визначається особливостями внутрішнього фондового ринку [5, с. 287]. Однак, в Україні небанківські механізми не можуть залучити значні обсяги фінансових ресурсів через обмеженість попиту та пропозиції на цінні папери.

Поповнення оборотних коштів суб'єктів господарювання відбувається за рахунок прибутку, тому його зростання або зменшення визначає відповідні

тенденції економічного розвитку. Однак, суттєве зниження фінансових результатів діяльності підприємств починаючи з 2020 року в зв'язку з пандемією поглибило проблему забезпечення сталості розвитку економіки держави.

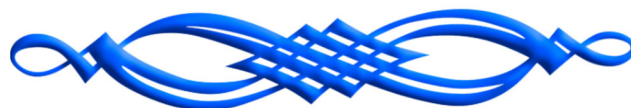
Значний резерв фінансових ресурсів на забезпечення сталого розвитку економіки держави становлять заощадження фізичних осіб, які можна ефективно трансформувати в інвестиції. Стан заощаджень населення країни відображає процеси її економічного розвитку, включаючи соціальні аспекти, а також ефективність функціонування фінансової і банківської системи. При цьому протягом останніх років низькі темпи зростання заощаджень населення та незначна їх частка в сукупних доходах вказують на низький рівень довіри населення України до держави, комерційних банківських структур через можливість їх банкрутства чи реорганізації, низькі ставки за депозитами, відсутність гарантій повернення депозитів фізичних осіб за рахунок відповідного страхового фонду.

Отже забезпечення сталого економічного розвитку держави передбачає необхідність не лише залучення інвестицій у створення нових технологій, але й появу соціальних новацій, зміну пріоритетів та цілей розвитку.

Відтак, для вирішення низки проблем забезпечення сталого економічного розвитку держави доцільним є: підвищення фінансової самостійності підприємств на основі зниження податкового навантаження на суб'єктів господарювання; спрямування інвестицій на підтримку пріоритетних галузей, виробничу діяльність структуроутворюючих підприємств з метою нівелювання дії чинників, що викликають її дестабілізуючий стан; формування ефективної кредитної політики як одного із важелів реформування економіки шляхом збільшення обсягів кредитів та раціонального їх спрямування на забезпечення розвитку наукоємних галузей і підприємств; залучення нових зовнішніх запозичень з метою забезпечення сталого розвитку національної економіки в обсягах, що відповідають реальним можливостям України з огляду на мінімізацію їх вартості.

Список використаної джерел

1. Гук О.В. Взаємозалежність моделі сталого розвитку і конкурентоспроможності національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 14. Ч. 1. С.74-78.
2. Кравченко М.О., Прудкий В.В. Модель сталого розвитку підприємства з урахуванням ризику. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. С. 291-305.
3. Мельник Л.Г. Экономика развития : монография. Сумы: Университетская книга, 2006. 662 с.
4. Круп'як І. Факторна оцінка зовнішньоторгових зобов'язань держави в умовах трансформації сучасних економічних процесів. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 17.
5. Круп'як І. Фінансове забезпечення розвитку економіки держави. Формування фінансового механізму сталого розвитку України : монографія / за ред. д-ра економ. наук, проф. О.П. Кириленко, доц. О.І. Тулай. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 410 с.



Віра Рудика

студентка 3 курсу спеціальності

«Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Людмила Матюк,

ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»,

смт. Любешів

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК ПОНЯТТЯ ТА ПІДХОДИ ДО ЙОГО РОЗУМІННЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Поняття трансформації постає доволі складним та багатограним. Зазвичай трансформація означає зміну чого-небудь, перетворення системи різного масштабу, спрямованості, спричинені внутрішніми або ж зовнішніми факторами [1].

Економічна трансформація – це безперервний процес видозмін. Серед них розрізняють: разові, дискретні та систематичні.

Виникнення самого терміну «трансформація» пов'язують з необхідністю оцінки якісних характеристик корінних змін системи. Наразі науковці виділяють ряд підходів до дослідження природитрансформацій в економічних системах, основнимисередякихдоцільно назвати: процесний, системний та ситуаційний.

Більш повне визначення трансформації представлене в роботі, у якій трансформація тлумачиться як хід перетворення однієї економічної системи на іншу, що супроводжується відмиранням одних елементів, рис, властивостей та появою інших[1].

У сучасному суспільствознавстві є чотири основні теоретичні підходи до трансформації:

– телеологічний підхід, який розглядає створення нової економічної системи як швидкий перехід від одного стану суспільства та економіки до іншого, відповідного певному ідеалу чи проекту; у процесі трансформаційного переходу він був відкинутий разом із досвідом будівництва реального соціалізму – експерименту з використанням глобальної соціальної інженерії;

– абсолютизований еволюціонізм, реалізований західними державами протягом декількох століть формування ринкової економіки, використання якого в кінці ХХ ст. виявилось неможливим через значне стиснення часу;

– генетичний підхід, репрезентований рядом наукових концепцій, серед яких: ідея поступової, поетапної соціальної інженерії К. Поппера, який запропонував «іти від проблем», методом проб і помилок, постійно здійснювати поліпшення і відмовитися від прагнення швидко досягти умоглядного, або, як передбачалося, існуючого ідеалу.

– «перехід через запозичення» існуючих у найбільш розвинених країнах Заходу інститутів зі сподіванням на здійснення успішної наздоганяючої модернізації [2].

Згідно із системним підходом трансформація є іманентною особливістю національних економік (якщо розглядати її на макрорівні), яка здійснюється постійно та є явищем безперервної зміни форми. Поширюючи системний підхід

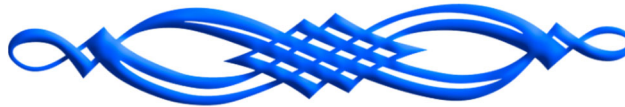
на системи різного рівня, трансформацію можна розглядати як іманентну властивість системи, яка містить передумови безперервної зміни форми [1].

Таким чином, трансформація позначає якісні перетворення або становлення економічної системи різного масштабу, що дозволяє перехід на новий рівень функціонування і розвитку системи, який здійснюється послідовно та безперервно на всіх рівнях економічної системи. Перехід на новий рівень функціонування і розвитку системи економічної безпеки підприємства, змінюючи якість простору, відбувається під впливом трансформацій, що потребує зміни функцій самої системи. Такий процес пов'язаний із змінами підсистем та змінює характер взаємодії елементів системи. Протікання трансформаційних процесів та їх вплив на функціонування та розвиток економічних систем зумовлено внутрішніми або зовнішніми факторами.

Трансформаційний процес це складний і суперечливий процес, від якого залежить послідовна зміна станів об'єкту дослідження в часі, послідовна зміна предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком.

Список використаних джерел

1. Трансформація як поняття та підходи до його розуміння в економічному контексті «Ефективна економіка» URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5827>
2. Трансформаційні процеси і державна соціальна політика: необхідність врахування особливостей URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2018/9.pdf



Юлія Сизоненко

здобувач вищої освіти 4 курсу спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ігор Нижник

здобувач вищої освіти 4 курсу спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

*Науковий керівник: Катерина Мікуляк,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

За сучасних економічних умов діяльність підприємств, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання, схильна до постійного ризику та загроз, що пов'язані з посиленням впливу карантинних обмежень та факторів зовнішнього ринкового середовища. Постійне підвищення ризикованості господарської діяльності здатне спричинити значне погіршення фінансового стану підприємства, а в майбутньому призвести до банкрутства, і

потребує від кожного суб'єкта господарювання розробки та реалізації підходів до визначення та посилення рівня фінансово-економічної безпеки. Разом з тим, забезпечення рентабельності вітчизняного аграрного сектору вимагає сучасних підходів щодо розроблення рекомендацій посилення його конкурентних переваг та підвищення рівня фінансово-економічної безпеки, на який впливає недостатнє інституційне забезпечення, відсутність єдиної облікової політики та посилення залежності підприємств аграрного сектору від зовнішніх інвесторів та кредиторів.

Аналіз висловлювань науковців та дослідників показує, що фінансово-економічна безпека аграрного сектору має складну структуру. Дослідженням питань забезпечення фінансово-економічної безпеки аграрного сектору економіки займалися Р. Марков [1], В. Козловський [3], С. Козловський [3], Л. Вдовенко [2], О. Черненко [2], С. Фролов, О. Козьменко, А. Бойко та ін.

Так, на думку Р. Маркова, фінансово-економічна безпека аграрного сектору – це система взаємовідносин між учасниками чотирьох сфер аграрних відносин, яка повинна забезпечувати активні відтворювальні процеси в аграрному виробництві та прийнятну рентабельність аграрної діяльності, знижувати ризики ведення аграрного бізнесу і гарантувати продовольчу безпеку регіонів і країни в цілому як складову в забезпеченні національної безпеки держави [1].

Варто зазначити підхід науковців Л. Вдовенко та О. Черненко, що фінансово-економічна безпека – це фінансовий стан, за якого відсутні будь-які загрози (внутрішні, зовнішні), тобто підприємства динамічно розвиваються в умовах гідротермічної та цінової невизначеності, одержують прибуток як визначальний фактор фінансово-економічної безпеки та мотив підприємницької діяльності, що відповідає пріоритетним інтересам аграріїв та сприяє забезпеченню продовольчої, національної та екологічної безпеки [2].

Пропонуємо позначити фінансово-економічну безпеку аграрного сектору як такий стан, що забезпечує захищеність фінансово-економічних інтересів суб'єктів аграрного бізнесу від негативних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та створення необхідних фінансово-економічних умов для успішної діяльності, стійкого розвитку шляхом своєчасної ідентифікації та запобігання зовнішнім і внутрішнім небезпекам та загрозам.

Базовими елементами фінансово-економічної безпеки суб'єктів аграрного сектору є: забезпеченість фінансовими ресурсами, фінансова стійкість (платоспроможність), рентабельність операційної діяльності, результативність фінансово-господарської діяльності, можливість і вартість залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Визначення стану фінансово-економічної безпеки суб'єктів аграрного сектору передбачає застосування підходів, що передбачають оцінку рівня фінансової безпеки як складової економічної безпеки національної економіки (рівень інфляції; обсяги внутрішнього та зовнішнього боргу; дефіцит державного бюджету; рівень монетизації; міжнародні резерви (за виключенням золотих)); оцінку рівня фінансово-економічної безпеки на основі розрахунку показників

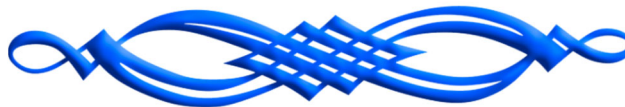
(темپ приросту доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); фінансовий результат до оподаткування; прибуток (збиток) від операційної діяльності; рентабельність операційної діяльності)); оцінку рівня фінансово-економічної безпеки на основі індикаторів (коефіцієнт покриття; коефіцієнт автономії; коефіцієнт маневреності власних коштів; коефіцієнт фінансового левериджу; коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів; коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами; рентабельність активів) [2; 4].

Фінансово-економічна безпека суб'єктів аграрного сектору направлена на забезпечення достатнього рівня ефективності фінансово-економічної діяльності, захищеність від зовнішніх та внутрішніх небезпек й покращення фінансової стійкості та стабільності.

Зменшення загроз фінансово-економічній безпеці суб'єктів аграрного сектору покращить стан їх розвитку та надасть можливість досягати належного рівня реалізації заходів щодо підвищення ефективності використання господарських ресурсів, забезпечити виробництво новими технологіями та розвинути соціальну інфраструктуру.

Список використаних джерел

1. Марков Р. В. Фінансові запобіжники економічної безпеки аграрних підприємств. Вчені записки Університету «КРОК», ((3) 55), 210-215. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-55-210-215> (дата звернення 28.01.2022).
2. Вдовенко Л. О., Черненко О. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері. Монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 252 с.
3. Козловський С. В., Шаульська Л. В., Козловський В. О., Мазур Г. Ф., Жураківський Є. С. Економічна безпека аграрної галузі України в умовах інституційних трансформацій : Монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 254 с.
4. Отенко І. П., Москаленко Н. О. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 224 с.



Любов Синявська

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Львівський національний аграрний університет

м. Львів

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Метою реформи децентралізації було і є формування ефективної територіальної влади, яка буде спроможна підтримувати повноцінне середовище проживання для громадян, зможе надавати високоякісні послуги. Також метою реформи є узгодження інтересів між владою і територіальними громадами, і ще реформа децентралізації передбачає відповідальність місцевої влади перед населенням території, а саме за ефективність виконання своєї роботи, а відповідальність перед державою – законність своїх дій.

Перевагою щодо здійснення процесу децентралізації було і є підвищення ефективності діяльності всіх органів влади, від центральних до місцевих, водночас створюючи сприятливі умови для економічного розвитку держави.

Об'єднана територіальна громада (ОТГ) – це спеціальне адміністративно-територіальне утворення, що утворювалося в Україні під час реформи децентралізації у 2015–2020 роках шляхом добровільного об'єднання суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст (відповідних сільських, селищних та міських рад.

Ради, що приєдналися до ОТГ до закінчення бюджетного періоду, повинні виконувати свій бюджет окремо. Але є особливості, які потрібно враховувати, а саме:

- новообрана рада ОТГ може вносити зміни до рішень про місцеві бюджети, прийняті радами, що приєдналися до ОТГ;
- до завершення періоду окремого виконання бюджетів функції головних розпорядників, розпорядників бюджетних коштів продовжують здійснювати відповідні бюджетні установи в особі сільського, селищного, міського голови, обраного ОТГ, інших керівників бюджетних установ;
- до завершення періоду окремого виконання бюджетів функції місцевих фінансових органів рад, що приєдналися до ОТГ.

Місцеві бюджети є самостійними. Тобто, ані фінансове управління районної державної адміністрації, ані Департамент фінансів обласної державної адміністрації не можуть здійснювати обслуговування бюджету об'єднаної територіальної громади. У складі виконавчого органу ОТГ утворюється підрозділ, який і виконуватиме функції місцевого фінансового органу.

До 2020 року завершено формування нового адміністративно-територіального устрою. У державному бюджеті на 2021 рік прямі міжбюджетні відносини встановлено з 1438 громадами. За підсумками 2020 року експерти провели чергову оцінку окремих показників фінансової (бюджетної) діяльності громад, які об'єдналися на добровільній основі протягом 2015-2019 років.

Проаналізуємо динаміку та структуру доходів місцевих бюджетів Львівської області за 2018-2020 рр. (табл. 1).

Доходи місцевих бюджетів Львівської області за 2018-2020 рр.

Доходи	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення у % 2020 від 2018
	Сума, млн грн	Частка, %	Сума, млн грн	Частка, %	Сума, млн грн	Частка, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
Податкові надходження, всього	13278,8	38,1	15567,4	45,1	16688,2	57,3	125,7
У т. ч.:							
- податки на доходи, на прибуток	8671,8	24,9	10462,8	30,3	11210,6	38,5	129,3
- внутрішні податки на товари і послуги	924,4	2,6	930,2	2,7	1091,6	3,7	118,1
- місцеві податки і збори	3168	9,1	3902,3	11,3	4152,7	14,2	131,1
Неподаткові надходження, всього	1456,8	4,2	1456,7	4,2	1237,2	4,2	84,9
У т. ч.:							
- доходи від власності та підприємницької діяльності	122,7	0,4	116,6	0,3	90,2	0,3	73,5
- адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	378,0	1,1	364,2	1,0	261,0	0,9	69,0
Доходи від операцій з капіталом, всього	364,8	1,0	627,2	1,8	682	2,3	186,9
У т. ч.:							
- надходження від продажу основного капіталу	117,3	0,3	331,8	0,9	251,9	0,9	214,7
- кошти від продажу землі і нематеріальних активів	247,4	0,7	295,4	0,9	430,2	1,5	173,8
Цільові фонди	1,3	0,0	2,3	0,0	0,8	0,0	61,5
Разом доходів	15101,6	43,3	17653,7	51,1	18608,1	63,9	123,2
Офіційні трансферти від органів державного управління	19738,7	56,7	16841,4	48,8	10527,0	36,1	53,3
Всього доходів	34840,3	100,0	34495,0	100,0	29135,1	100,0	88,6

Частка податкових надходжень зросла за період від 2018 року до 2020 року на 25,7 %, що є позитивним та свідчить про збільшення регулярних платежів у бюджет. Разом з тим, позитивною тенденцією є зменшення частки офіційних трансфертів у доходах місцевих бюджетів (з 56,7 % до 36,1 %), що свідчить про зростання фінансової незалежності органів місцевого самоврядування та зміцнення їхньої фінансової бази.

Аналіз показує, що існує стабільна тенденція диференціації у наданні ресурсів громадам, що може відповідно вплинути на якість та кількість державних послуг, які отримують громадяни в різних регіонах. У цьому випадку головним завданням національної економічної та соціальної політики має бути сприяння збільшенню фінансового потенціалу районів, що потребують допомоги, та максимізація координації міжрегіональних фінансових дисбалансів, з тим щоб забезпечити громадян відповідним рівень державних послуг незалежно від того, де вони проживають. де він знаходиться. Реалізація громадського контролю за формуванням та виконанням місцевих бюджетів у територіальних громадах відбувається шляхом застосування низки інструментів.

Так, одним із них є загальні збори громадян за місцем проживання, що є формою їх прямої участі у вирішенні питань місцевого значення. Їх рішення враховують органи місцевого самоврядування в своїй діяльності

На думку експертів у сфері місцевого управління, найбільш вагомими причинами, що породжують неефективне використання бюджетних коштів, є: низький рівень прозорості бюджетного планування та виконання (72,2% опитаних вибрали цю причину), неефективне використання коштів місцевих бюджетів (недоцільне преміювання працівників, нераціональні закупівлі тощо) (66,7% респондентів) та проведення тендерних процедур із підготовленими вимогами під конкретного переможця (55,6% анкетованих осіб) [2].

Що стосується думки громадських активістів, то 63,3% респондентів серед запропонованих проблем у бюджетному процесі ОТГ відзначили неефективне використання коштів місцевих бюджетів (недоцільне преміювання працівників, нераціональні закупівлі тощо); 56,7% – низький рівень прозорості бюджетного планування та виконання, 46,7% – корупцію в органах управління територіальною громадою. Хронічний дефіцит місцевого бюджету, як причину низької ефективності використання бюджетних коштів територіальних громад, визначили 16,7% експертів та 30% громадських активістів, однак, за своєю суттю, дефіцит є наслідком, відображенням неефективності використання бюджетних коштів. Підсумовуючи, зазначимо, що й експерти, і громадські активісти вбачають проблеми в процедурах розподілу бюджетних коштів на місцевому рівні, в тому числі серед проблем, що потребують вирішення, виокремлюють і низьку прозорість процедури розподілу коштів, і корупційну складову.

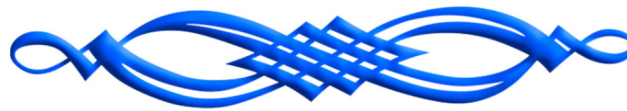
Отже, проблемою є і низька фінансова спроможність сільських та селищних рад навколо міст, що подекуди розглядається містами обласного значення як додаткова відповідальність, не підкріплена ресурсами. Втім, всі погоджуються з необхідністю розвитку міст, більш довгостроковими стратегічними

перспективами спільного розвитку, необхідністю соціоекономічного вирівнювання територій.

Таким чином, міста обласного значення та громади навколо них мають хороший спільний потенціал для розвитку, залучення інвестицій, реалізації проєктів розвитку, але поки що на даному етапі багатьом з них бракує бачення перспективи, діалогу. Людям в громадах важливо розуміти перспективи майбутнього життя, стану системи охорони здоров'я, розташування фельдшерсько-акушерських пунктів, амбулаторій, лікарень та поліклінік, де будуть дитячі садочки та школи.

Список використаних джерел

1. Децентралізація. Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/13333>
2. Сторонянська І., Беля А. Особливості та проблеми здійснення громадського контролю виконання місцевих бюджетів територіальних громад. Державні та місцеві фінанси. 2020. Випуск 4 (65) Режим доступу: <file:///D:/Downloads/1371-2691-1-SM.pdf>



Іван Собко

студент 2 курсу спеціальності «Економіка»

Науковий керівник: Олена Бачинська,

к.е.н., доцент кафедри інклюзивної економіки, кібернетики та комп'ютерних наук

ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, концептуальні засади якої були схвалені у 2014 р., а практична реалізація розпочалась у 2015 р., спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування в Україні на основі європейських цінностей розвитку місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать місцевий економічний розвиток, надання населенню високоякісних, доступних послуг. Перед новоствореними об'єднаними територіальними громадами (ОТГ) постало питання наповнення бюджету, формування фінансових ресурсів, щоб бути фінансовоспроможними.

Кожна ОТГ має унікальний набір можливостей та проблем, тому мусить застосовувати індивідуальний підхід до вибору механізмів фінансування свого розвитку. Згідно з законодавством, матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої

спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [1]. В цілому, механізми фінансування розвитку ОТГ поділяють на бюджетні, інвестиційні, грантові, кредитні.

На сьогодні важливими суб'єктами фінансового розвитку територіальних громад в Україні залишаються органи державної влади, які забезпечують їх фінансування за рахунок низки заходів, зокрема:

- горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів через інструменти прямих і реверсних дотацій;
- міжбюджетних трансфертів у формі субвенцій на соціально-економічний розвиток окремих територій, на формування інфраструктури ОТГ, а також освітніх і медичних субвенцій;
- фінансування проектів інфраструктурного розвитку через Державний фонд регіонального розвитку (Рис.1) [5].

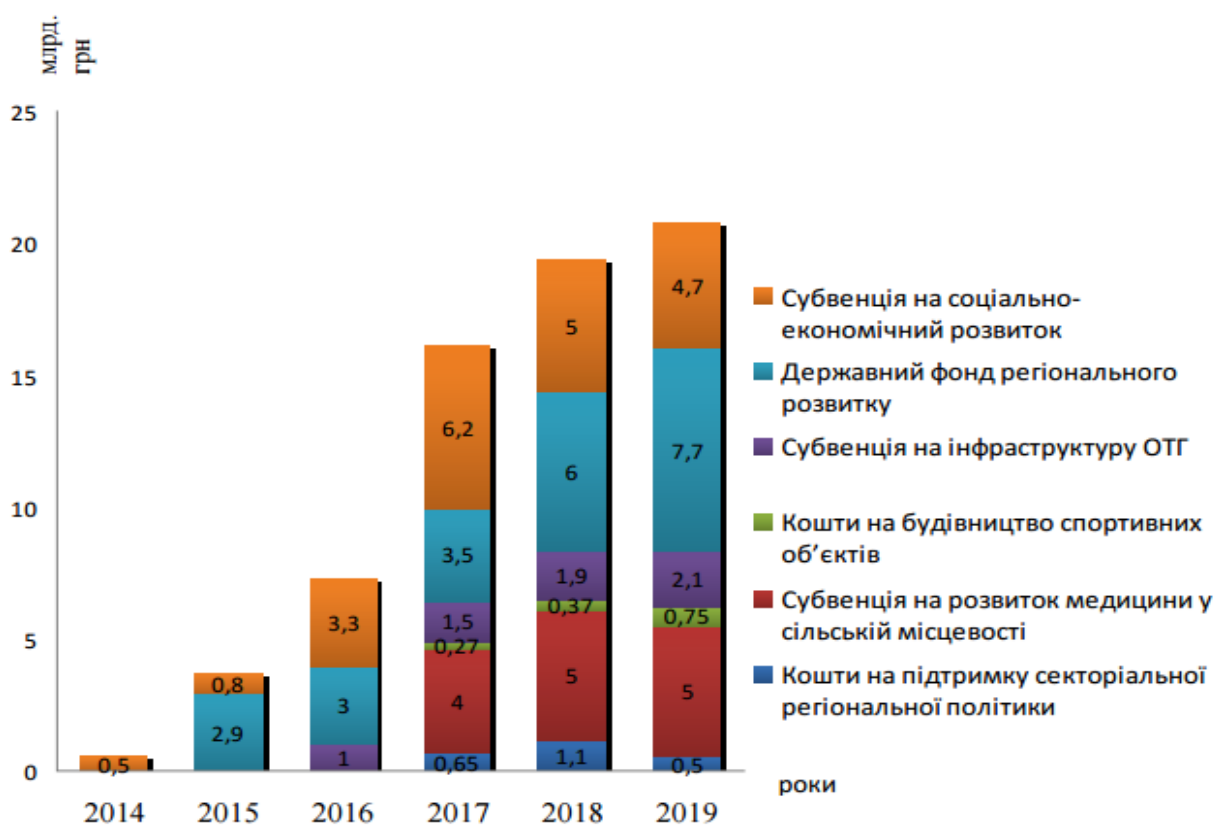


Рис. 1. Види державної фінансової підтримки та розмір допомоги ОТГ, 2014-2019 рр., млрд. грн. [3]

Крім того, міжнародні установи та фонди, дія яких у той чи інший спосіб спрямовується на розв'язання проблем сталого розвитку, демократії, прав людини тощо, також скеровують свої кошти на цілі інфраструктурного розвитку територіальних громад.

На жаль, і досі не всі громади застосовують такий інструмент залучення інвестицій як інвестиційний паспорт громади через брак досвіду з його створення. Розміщення таких паспортів на сайтах громад із повною інформацією щодо розташування громади, детальними описом наявних ресурсів, туристичних маршрутів, пам'яток архітектури, наявністю відповідних фахівців, переліком

можливих пропозицій стосовно проектів, програм тощо допоможе залучити інвестора в кожен регіон.

До основних пріоритетів для залучення інвестицій в громади відносяться:

- впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій у соціально-побутовій сфері сільських територій;
- використання інноваційних технік та технологій в усіх галузях економіки територіальних громад регіону (в першу чергу, в сільськогосподарському виробництві, промисловості, сфері послуг);
- реалізація проектів, пов'язаних з розвитком туристичної та рекреаційної сфери;
- розвиток переробної галузі в агропромисловому комплексі;
- раціональне та ефективне використання не відновлювальних ресурсів, у першу чергу, корисних копалин та мінеральних вод;
- розбудова комунікаційно-інфраструктурних складових, у тому числі доріг, інших транспортних комунікацій, систем зв'язку тощо [4].

Сьогодні в Україні діє державна кредитна програма «Кредити 5-7-9%» для підтримки розвитку малого та середнього підприємництва (МСП) в регіонах, партнерами якої виступили 18 банків. Реалізація програм фінансової підтримки мікро- та малого підприємництва шляхом надання доступних кредитів, з боку органів державної влади, сприятиме розвитку бізнесу в регіонах та ОТГ та вирішенню ряду соціально-економічних проблем на місцях.

Бахур Н. [2] наголошує, що для ефективного фінансового стимулювання розвитку регіонів та громад при децентралізації необхідним є використання та подальше удосконалення наступних інструментів (особливо в умовах пандемії коронавірусу):

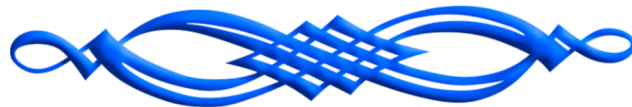
1. Податки.
2. Кошти ДФРР для фінансування програм місцевого розвитку.
3. Всеукраїнський громадський бюджет.
4. Міжмуніципальне співробітництво.
5. Кошти міжнародних організацій через участь у грантових програмах.
6. Додаткові надходження від отримання процентних доходів.
7. Кредитні механізми фінансування.
8. Краудсорсинг та краудфандинг.

Отже, основними джерелами отримання коштів для соціально-економічного розвитку ОТГ є: додаткові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури громади, надходження місцевих податків від суб'єктів господарювання та міжнародна технічна допомога. ОТГ сьогодні мають достатньо можливостей до пошуку і використання альтернативних джерел фінансування, які і стають фактором підвищення самофінансування їх діяльності та задоволення місцевих потреб. Слід акцентувати увагу на тому, що одним із головних завдань органів місцевого самоврядування в більшості країн світу є організація пошуку позабюджетних джерел фінансування та налагодження співпраці з різними фондами і грантовими програмами. Донорські організації зазвичай надають перевагу тим проектам соціально-економічного

розвитку, що підтверджують життєздатність на етапі після завершення грантового фінансування.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. №280/97ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 28.01.2022)
2. Бахур Н.В. Інструменти фінансового стимулювання розвитку регіонів та громад при децентралізації. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/-pdf/9_2020/64.pdf (дата звернення: 27.01.2022)
3. Лісова А.А., Мельник О.І. Перспективні напрями фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/161.pdf (дата звернення: 25.01.2022)
4. Руснак А.В., Алещенко Л.О. Перспективи формування фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2018/5.pdf (дата звернення: 25.01.2022)
5. Сухарська Л.В. Аналіз стану фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад у сучасній Україні. URL: <http://www.e-patp.academy.gov.ua/pages/dop/19/files/fb4bab59-69c4-415d-b4b0-cac93834d1ba.pdf> (дата звернення: 24.01.2022)



Sopovska Cristina
Istituto Superiore Guido Galli.
Classe 5 servizi commerciali
Principal Investigator: Irina Humeniuk,
c.e.s. the Head of the Department of Finance,
Accounting and Taxation
Educational Rehabilitation Institution of Higher Education
Kamianets-Podilskyi state institution

**ECONOMIC PRECONDITIONS OF ORIGIN AND ESSENCE OF
ECONOMIC CONTROL**

In a market economy of Ukraine, financial and economic control and audit of economic activities of enterprises and organizations is one of the most important functions of economic leadership and management. Control as a function of management is subject to solving the problems of the management system. Therefore, the purpose of control corresponds to the objectives of management, which are determined by economic and political patterns of development of a particular formation. The essence of control is to use a system of inspections to ensure the implementation of business plans, rational use of material, labor and financial resources [1, p. 15].

Control as a multifaceted category has a historical, philosophical, legal, political and economic basis. However, the economic justification of control is decisive, as all others are based on its economic characteristics.

Agricultural control is a systematic activity of enterprise management, aimed at diagnosing the actual behavior of any object of control and its elements to the planned (predicted, programmed, projected) purpose, which is expressed in quantitative and qualitative indicators of agricultural activity.

Agricultural control performs the following functions: [2, p. 25]

- Preventive (educational) - prevention of negative phenomena;
- Informational (signal) - is that the information obtained during the control is the basis for making appropriate decisions and corrective actions;
- Instructional (mobilizing) – identification and mobilization of activity reserves.

Without diminishing the role of modern research conducted for the development and improvement of economic control, we can note the uncertainty of the complexity and content of control, modern requirements for its subjects and objects, imperfection of methods of agro-industrial complex, lack of organizational and methodological support of individual technological cycles and operations and, most importantly, the theoretical uncertainty of the economic essence of the components of economic control.

Currently, economic control in Ukraine in its purpose and direction is represented by the following components (Fig. 1).

The concept of «control» has no unambiguous interpretation in the scientific literature. Thus, some scientists consider it as a stage of the process (cycle) of management [1, p. 8], as a systematic observation and verification of the process of functioning of a particular object [2, p. 27], as one of the management functions [3,p.7], others - as activities to implement decisions [3, p. 125].



Fig. 1. Agricultural of economic control

In addition to external control, every company now has an internal one. Officials of the enterprise (manager, chief specialists, heads of departments) conduct it constantly. An important source of information for domestic use is accounting (its control function).

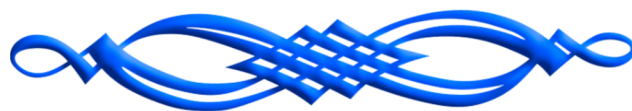
Other components of agricultural also control cannot be ignored. Forensic accounting has been widely used in commercial courts, especially in lawsuits to repeal acts of tax authorities on the application and collection of financial sanctions, when business entities question their application. Forensic accounting is a way of economic research of conflict situations in economic activity, which have become objects of investigation by law enforcement agencies, and is based solely on documentary sources [3, p. 272].

The conclusions of expert accountants are very effective means of proving that the fines imposed by the tax authorities are either significantly inflated or have no legal basis at all. However, many businesses and advocates in business or criminal matters disregard their right to request an expert examination and underestimate the role of forensic accounting in protecting the rights of businesses.

Prospects for further research in this area are related to the formation of methodological recommendations for the application of both methods and forms of control in practice.

References

1. Pikhots'kyj, V.F. (2015), Systema derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: kontseptual'ni zasady teorii ta praktyky [The system of state financial control in Ukraine: conceptual foundations of theory and practice], available at: [http://www.lnu.edu.ua/thesis/pihotskiy» volodymyr»fedorovych/](http://www.lnu.edu.ua/thesis/pihotskiy%20volodymyr%20fedorovych/) (Accessed 25 Oct 2017)
2. Roy, Michael J., Grant, Suzanne. (2020) The Contemporary Relevance of Karl Polanyi to Critical Social Enterprise Scholarship. *Journal of Social Entrepreneurship*, 11. DOI: 10.1080/19420676.2019.1621363
3. Stefaniuk, I.B. (2010), «Method and form of public financial control: the nature and methodological differences», *Finansovyj kontrol'*, vol. 3 (56), pp. 24-28.



Ivan Tomashuk

*graduate student of the National Research Center
«Institute of Agrarian Economics», Kyiv,*

*Scientific adviser: Inna Tomashuk,
Doctor of Philosophy in Economics, Senior Lecturer
Department of Economics and Entrepreneurship
Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia*

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC TRANSFORMATION

The current state of rural areas of Ukraine as part of the economic policy of the state requires the use of innovative approaches, because one of the most acute problems in recent years is the extremely low level of innovation activity of economic entities working in the agricultural sector.

Rural areas are not only the spatial basis of doing business, but also the natural environment and place of human activity. That is why the efficiency of land use

depends on a person, his cultural and educational level, professional training, skills, motivation, desire and ability to work and manage [5].

Innovations and new modern technologies are becoming a critical element in the decision-making process for rural development:

- 1) technological changes take time;
- 2) adaptation and adoption of new innovative decisions often at a certain stage have a negative impact on production and local economy;
- 3) it is important for management to understand that innovation is a source of territorial development and implementation of technological change, therefore, equally innovative should be management decisions, models and tools used to stimulate rural development [2].

Innovation can be viewed from two conceptual positions:

- 1) the process is carried out in a certain order and has features that allow to interpret it in terms of process approach;
- 2) a new product, some improvement that is a consequence of the implementation of the innovation process.

In the process of innovative development it is important to preserve the traditions of individual territories. The task of innovation management is to provide customers with new opportunities, then electronic services can be of great importance, which significantly simplify work in rural areas and require a reduction in human participation and time (Fig. 1).

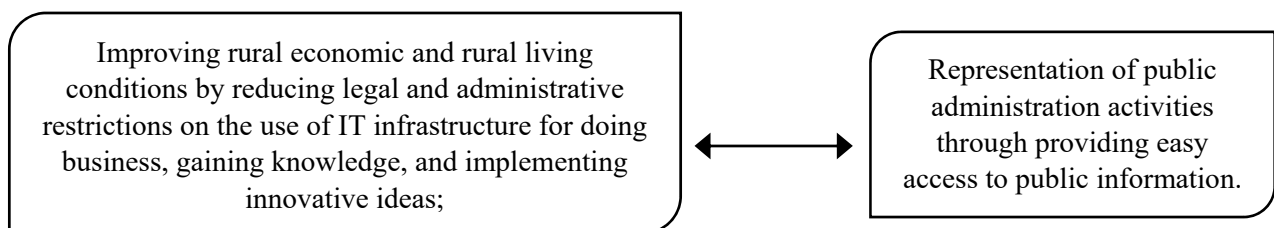


Fig. 1. The main components of management of innovative development of rural areas of Ukraine

Source: formed according to the results of the study [4]

However, the introduction of modern technologies in rural areas requires a modern hardware platform, the purchase of the necessary software and the organization of trainings to increase the competence of officials. Modern technologies should help increase the efficiency of public administration and self-government.

Innovative development of rural areas of Ukraine at this stage is possible only on the basis of the appropriate model, which should be developed in each region and take into account its features and capabilities. Formation of an innovative model of rural development (Fig. 2) requires the following tasks: the formation of economic mechanisms to stimulate demand for innovative products, preferential lending for resources, credit support and preferential taxation of innovative projects; increasing the level of capitalization of intellectual property through the introduction of its objects into economic circulation and further use of the results; increasing the level of funding for regional agricultural science from all sources [3]; creation of a flexible system of regional innovation infrastructure, able to ensure a rapid transition from basic and applied research to the practical application of their results.

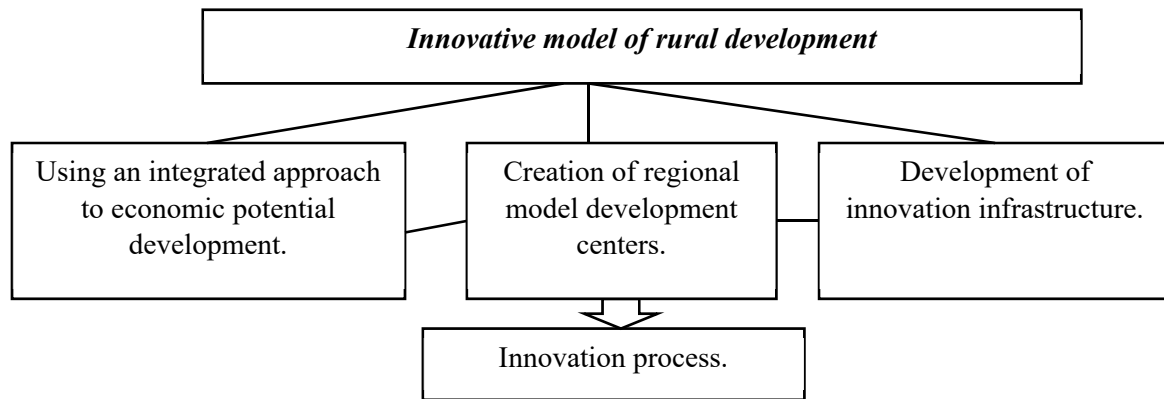


Fig. 2. Innovative model of rural development of Ukraine

Source: formed according to the results of the study [4]

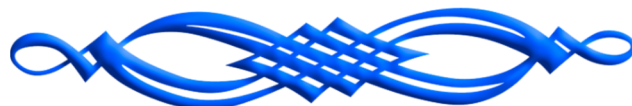
One of the important strategic directions of the innovation process is the integration of education, science and industry. Agrarian institutions of higher education and applied science of youth should play a special role in the innovative development of rural areas. It is necessary to create innovative development centers on the ground with the participation of educational institutions, which would be engaged in the formation of a database for information support of the cycle of innovation activities, development of innovation digests and conducting permanent specialized courses and seminars [1].

In order to improve the financial security of rural areas of Ukraine, significant importance should be given to the development of investment structures, venture funds, investment banks, leasing companies.

Increasing the activity of innovative activities of agricultural enterprises will increase the competitiveness and economic efficiency of production. For the process of innovative development of rural areas of Ukraine, an effective combination of productive and non-productive potentials of agriculture should be optimal in order to ensure the attractiveness of rural areas for investment, housing and labor.

References

1. Vazhynskyi F.A. Rozvytok silskykh terytorii Ukrainy na innovatsiinykh zasadakh. (Analychna zapyska). URL: <https://ird.gov.ua/irdp/e20170201.pdf> (accessed: 04.01.2022).
2. Kalachevska L.I. Modeliuvannya optymizatsii upravlinnia innovatsiinym rozvytkom silskykh terytorii v Ukraini. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. 2018. Vypusk 22. Chastyna 1. P. 140-144.
3. Stehnei M.I. Innovatsiini aspekty staloho rozvytku silskykh terytorii v umovakh hlobalnykh vyklykiv. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2014. № 1(151). P. 297-303.
4. Tomashuk I. Features of formation and use of innovative potential of rural territories of Ukraine. *Slovak international scientific journal*. 2020. № 46. Vol. 2. P. 27-42.
5. Shtepa O.V. Oriientyry innovatsiinoho rozvytku silskykh terytorii Ukrainy v umovakh transformatsii ekonomiky. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2017. Vypusk 15. P. 152-155.



Олеся Тоцька,

д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів

Волинський національний університет

імені Лесі Українки,

м. Луцьк

АВС-АНАЛІЗ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ПОКАЗНИКАМИ ЕКСПОРТУ Й ІМПОРТУ ТОВАРІВ

Експортно-імпортний потенціал регіонів України можна оцінити за допомогою різноманітних методів, зокрема такого відомого методу дослідження як АВС-аналіз. Він дає змогу розподілити сукупність об'єктів (напр., областей) на три групи залежно від їх питомої ваги в загальному значенні певного показника: А – близько 75–80 %; В – близько 10–15 %; С – близько 5–10 %. Основою цього методу є принцип Парето про те, що 20 % причин призводять до 80 % наслідків.

У сфері зовнішньоекономічної діяльності АВС-аналіз можна застосувати для групування різноманітних об'єктів, зокрема для розподілу країн ЄС за обсягом товарообороту з Україною [1]. Окрім того, можна проаналізувати види товарів чи послуг тощо.

У межах цього дослідження здійснимо групування областей України за їх внеском у зовнішньоекономічну діяльність України в частині експорту / імпорту товарів таким чином:

А – регіони з великою сумарною часткою експорту / імпорту товарів у загальному показнику (близько 80 %);

В – регіони з середнім рівнем експорту / імпорту товарів у загальному показнику (близько 15 %);

С – регіони з малою сумарною часткою експорту / імпорту товарів у загальному показнику (близько 5 %).

Для цього спочатку побудуємо табл. 1 з показниками регіональних обсягів експорту товарів.

Зауважимо, що області розташовані в порядку спаду значень їх частки в загальному обсязі експорту (без урахування даних щодо м. Києва).

Таблиця 1

Регіональні обсяги експорту товарів у січні-листопаді 2021 р.

Область / місто	Експорт, тис. дол. США	Частка в заг. обсязі експорту, %	Накопичена частка в заг. обсязі експорту, %	Група АВС
Дніпропетровська	11 180 598,3	23,5	23,5	А
Донецька	6 401 678,4	13,5	37,0	А
Запорізька	4 248 451,4	8,9	46,0	А
Миколаївська	2 978 428,9	6,3	52,3	А
Полтавська	2 960 700,5	6,2	58,5	А
Львівська	2 668 539,2	5,6	64,1	А
Київська	2 270 506,8	4,8	68,9	А
Харківська	1 597 923,8	3,4	72,3	А

Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу

Закарпатська	1 535 376,7	3,2	75,5	A
Одеська	1 520 751,8	3,2	78,7	A
Вінницька	1 162 852,8	2,4	81,1	B
Івано-Франківська	1 056 719,0	2,2	83,4	B
Чернігівська	1 032 021,5	2,2	85,5	B
Сумська	938 939,7	2,0	87,5	B
Кіровоградська	889 734,1	1,9	89,4	B
Хмельницька	811 060,8	1,7	91,1	B
Черкаська	769 660,6	1,6	92,7	B
Волинська	764 058,5	1,6	94,3	B
Житомирська	696 128,3	1,5	95,8	C
Рівненська	640 473,2	1,3	97,1	C
Тернопільська	608 518,4	1,3	98,4	C
Херсонська	400 771,3	0,8	99,3	C
Чернівецька	190 774,6	0,4	99,7	C
Луганська	153 475,1	0,3	100,0	C
Області разом	47 478 143,6	100,0		
м. Київ	13 636 785,0			
Україна	61 266 880,6			

Джерело: побудовано автором на основі [2].

Як бачимо, до групи А увійшло 10 областей України, які здійснили експорт товарів на суму 37,4 млрд дол. США (78,7 % у загальному показнику). Групу В склали вісім регіонів, що в січні-листопаді 2021 р. експортували товарів на суму 7,4 млрд дол. США (15,6 % у загальному показнику). І, насамкінець, до групи С увійшло шість областей із найменшою сумою експорту – 2,7 млрд дол. США (5,7 % у загальному показнику). Лідером за сумою експортованих товарів виявилася Дніпропетровська область.

Далі побудуємо табл. 2 з аналогічною структурою показників регіональних обсягів імпорту товарів.

Таблиця 2

Регіональні обсяги імпорту товарів у січні-листопаді 2021 р.

Область / місто	Імпорт, тис. дол. США	Частка в заг. обсязі імпорту, %	Накопичена частка в заг. обсязі імпорту, %	Група ABC
Дніпропетровська	5 321 405,1	15,4	15,4	A
Київська	4 964 608,8	14,4	29,8	A
Львівська	4 206 823,8	12,2	41,9	A
Харківська	2 184 269,4	6,3	48,3	A
Одеська	2 108 322,3	6,1	54,4	A
Полтавська	1 650 715,4	4,8	59,1	A
Донецька	1 635 651,0	4,7	63,9	A
Запорізька	1 621 685,1	4,7	68,6	A
Волинська	1 612 699,8	4,7	73,2	A
Закарпатська	1 560 323,1	4,5	77,7	A
Миколаївська	1 020 317,8	3,0	80,7	B
Черкаська	947 256,2	2,7	83,4	B
Івано-Франківська	871 155,8	2,5	85,9	B

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

Сумська	745 765,5	2,2	88,1	В
Вінницька	626 449,9	1,8	89,9	В
Житомирська	600 997,0	1,7	91,7	В
Хмельницька	564 773,6	1,6	93,3	В
Рівненська	518 049,7	1,5	94,8	В
Тернопільська	486 982,7	1,4	96,2	С
Чернігівська	426 140,2	1,2	97,4	С
Кіровоградська	260 966,4	0,8	98,2	С
Луганська	234 983,8	0,7	98,9	С
Херсонська	219 181,1	0,6	99,5	С
Чернівецька	173 699,0	0,5	100,0	С
Області разом	34 563 222,4	100,0		
м. Київ	27 638 999,3			
Україна (з урахуванням не розподілених за регіонами поставок газу природного)	64 874 239,7			

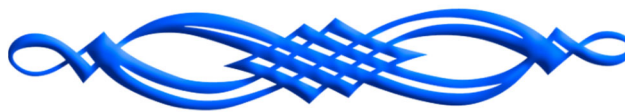
Джерело: побудовано автором на основі [2].

З табл. 2 видно, що до групи А також увійшло 10 областей, що в січні-листопаді 2021 р. імпортували товарів на суму 26,9 млрд дол. США (77,7 % у загальному показнику). Групу В, як і в табл. 1, склали вісім регіонів із сумарним показником імпорту 5,9 млрд дол. США (17,1 % у загальному показнику). До групи С увійшло шість областей, які імпортували товарів на суму 1,8 млрд дол. США (5,2 % у загальному показнику). Дніпропетровська область знову ж таки виявилася лідером, що засвідчує її високий експортно-імпортний потенціал.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у побудові прогнозних моделей експортно-імпортних операцій регіонів України на основі показників їх динаміки за декілька років.

Список використаних джерел

1. Тоцька О. Л. АВС-аналіз країн ЄС за обсягом товарообороту з Україною в 2020 році. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. з міжнар. участю, 17 листоп. 2021 р. Полтава: ПДАУ, 2021. С. 131–133. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/19992> (дата звернення: 28.01.2022).*
2. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами у січні-листопаді_2021 року. *Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.01.2022).*



Oksana Tulai

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department
of International Relations and Diplomacy
West Ukrainian National University, Ternopil*

Nytka Sviatoslav

*Post-graduate student
West Ukrainian National University, Ternopil*

Liliia Ivaniuk

*Master's Degree Student
West Ukrainian National University, Ternopil*

FINANCIAL ASPECTS OF EU HEALTHCARE SYSTEMS FUNCTIONING DURING THE COVID-19 PANDEMIC

The level of the health care system development in each country is characterized by a large number of socio-economic indicators that determine the amount and structure of funding, peculiarities of national legislation and organization of the health care system. In the developed countries of the EU, the stability of the health care system allowed to maintain the volume and quality of medical care at an acceptable level [1, p.138-148]. However, in early 2020, EU health systems faced an unprecedented challenge – the COVID-19 pandemic, which can be seen as a test of their viability in critical conditions. All EU countries have been directly or indirectly affected by COVID-19 pandemic and have suffered significant losses in terms of human lives, gross domestic product (GDP) and jobs.

The catastrophic increase in the workload of medical institutions has threatened the most modern health care systems, including the most developed countries in the world, including France, Italy, Spain and others. The COVID-19 pandemic has caused great economic and social damage to the EU. Globally, this has been the biggest shock to the world economy since World War II. According to the International Monetary Fund, the world economy contracted by 3.5% in 2020, which is much worse than the stagnation after the global financial crisis in 2009. EU member states are the countries with the largest economic contractions. According to the European Commission, Spain's GDP fell by 12.4% and Italy's by 9.9%. The EU's GDP as a whole was expected to decline by 7.4% in 2020, well above the 2009 contraction during the global financial crisis.

The COVID-19 pandemic has caused the worst economic shock in most countries of the European Union in decades and hit them harder than the global financial crisis [2]. Thus, by January 2021, 175,477 patients with COVID-19 were hospitalized in Spain, 14,734 of which were in the intensive care unit. The average cost of inpatient treatment for a patient with COVID-19 is about € 8,500, assuming that the average length of stay in the first wave is 11.5 days, in the second – 7 days. An average cost of treating a patient with COVID-19 in the intensive care unit increases to € 33,400, and

the average duration of hospitalization is 22 days. Thus, in 2020, the cost of hospitalization in Spain was about € 2,300 million.

The total direct costs transferred to the central budget by the Spanish Ministry of Health and the Autonomous Communities to cover the costs for COVID-19 prevention and treatment are € 5,350 million, including € 1,400 million for the Ministry of Health for centralized procurement; € 2.900 million for the Autonomous Communities to cover emergency health care costs and € 1.050 million for other health care costs, including research [3].

The emergency caused by the pandemic in Italy has been solved by means of additional funds for the National Health Service (Servizio Sanitario Nazionale – SSN) There are two main sources of additional funding, namely:

1) public funding in accordance with the Cure Italy Legislative Decree, approved on 17 March 2020, which provides for the allocation of € 3.2 billion to the National Health Service and the Department of Civil Protection from the total amount of the approved emergency fund of € 25 billion;

2) charitable activities of individual citizens and large companies to support the regions, municipalities and health workers (a total of € 425.6 million donated as of March 29, 2020).

The € 3.2 billion provided to the Italian National Health Service and the Department of Civil Protection is intended to:

- hire 20,000 new employees;
- increase the National Emergency Fund by € 1.65 billion;
- allocate € 250 million to pay for overtime work to health workers;
- allocate € 340 million to increase the number of beds in the intensive care unit;
- allocate € 50 million to subsidize companies that produce masks and related products (managed by Invitalia);
- allocate resources for preventive and sanitary measures for enterprises, schools, etc.

In 2020, the resources allocated to the overtime of Italian health workers directly involved in COVID-19 activities were increased. Expenditures of € 250 million, which were allocated from the current health financing budget set for 2020, have been transferred to the regional level [4].

As for charitable activities, there are two main channels for collecting donations in Italy, namely:

- current accounts activated by regions and hospitals (through the Security Decree it was possible to open special accounts for the collection of donations, which would be used directly by the beneficiaries);

- online platforms for crowdfunding, where numerous campaigns are conducted, which are promoted by private citizens, third sector organizations and other philanthropists. One example is the innovative non-profit start-up implemented in Italy, which has developed a platform to cover fundraising advertised by hospitals. In parallel, the start-up also monitors all other charitable initiatives launched by companies, foundations and individuals to support the emergency: so far, with the participation of 76 non-profit organizations, donations totalling € 425.6 million have been made.

Beneficiaries are free to choose how to use their donations (after a quick needs assessment), unless donors have outlined specific uses. All costs are recorded by opening a special balance sheet account called COVID-19 and must be published for transparency and reporting reasons. The funds are mainly used to improve intensive care and sub-intensive care units, to create new beds and purchase necessary equipment. Particular priority is given to the purchase of protective equipment for medical and non-medical staff [5].

At the end of the third quarter of 2020, COVID-19 affected more than 28 million people worldwide. There were 4.796 million cases in Europe, with Spain (566,326), France (353,986), Italy (286,297) and Germany (259,428) in the top five. The total number of reported deaths from coronavirus worldwide and in Europe was 917,417 and 225,494, with a case-death rate (CDF) of 3.2% and 4.7%, respectively. Among the top five, the highest CDF rates are in Italy (12.4%) and the United Kingdom (11.4%), and the lowest in Germany (3.8%).

During the 2020 pandemic, EU governments acted in a state of uncertainty and faced complex challenges, finding economic and social trade-offs in the health care system. Subsequently, in 2021, EU countries managed to mobilize significant additional funds for health care systems.

We believe that the COVID-19 pandemic has highlighted many of the existing problems and weaknesses in current EU health care systems. Even in such developed countries as Italy, Spain, the United Kingdom, and France, health care systems are not ready for pandemic pressures and challenges. After all, medical facilities have been optimized for a long time, hospital beds and medical staff have been reduced, and insufficient research has been conducted, which reduced the potential capacity of the health care system to respond to pandemic outbreaks. As a result, millions of people have become vulnerable to COVID-19.

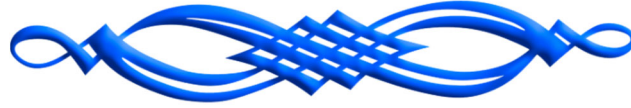
To sum up, we can conclude that during the COVID-19 pandemic, the EU countries faced significant problems in the field of health care, which are associated with epidemiological challenges, shortages of human resources, technology, financial resources.

The COVID-19 pandemic has initiated reassessment and rethinking the importance of expenses on health care systems in the EU and has called for transformation of existing conceptual frameworks and changes in existing models of financial and economic relations in health care. Only such transformation will provide an adequate response to new epidemiological risks, as well as contribute to a sufficient level of infrastructure and human resources of the health care system.

References

1. Gideon Meyerowitz-Katz, Lea Merone. A systematic review and meta-analysis of published research data on COVID-19 infection fatality rates, *International Journal of Infectious Diseases*, 2020. Vol. 101. P. 138-148.
2. Health system responses to COVID-19. Quarterly of the European Observatory on Health Systems and Policies. *EuroHealth*. 2020. Vol 26 (2). URL: <https://www.lse.ac.uk/lse-health/assets/documents/eurohealth/issues/eurohealth-v26n2.pdf>.
3. World Health Organization. URL: <https://www.euro.who.int/en/home>.

4. Ministero dell'Economia e delle Finanze Italiano. URL: <https://www.mef.gov.it/en/index.html>.
5. International Monetary Fund. Policy responses to COVID-19. URL: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19#I>.



Валерія Федюшина

студентка 4 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»

Науковий керівник: Роман Хіривський,

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та маркетингу,

Львівський національний аграрний університет,

м. Дубляни

ЕКОНОМІЧНО-ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХНЬОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Під час дослідження проблеми забезпечення безпеки територіальних громад, варто визначитися щодо її складових, оскільки система безпеки територіальної громади має орієнтуватися на сталість, самодостатність, здатність до саморозвитку та прогресу. Науковці виділяють досить багато складових безпеки, проте ми погоджуємося з Н.А. Бак [6] щодо того, що неможливо розглядати грошово-кредитну, валютно-банківську, фондову, митно-тарифну, інфляційну, інформаційну, терористичну складові безпеки в структурі безпеки територіальної громади. Отже, до системи безпеки рівня територіальної громади можуть бути віднесені лише наступні складові: економічна; інформаційна; екологічна; соціальна (рис. 1). Складові безпеки територіальної громади перебувають у щільній взаємодії, спричиняють істотний вплив одна на одну, так як і система безпеки територіальної громади в цілому взаємодіє із зовнішнім середовищем і впливає на забезпечення її сталого розвитку. Пропонуємо розглядати економічну безпеку територіальної громади як такий стан рівня життєздатності територіальної громади, що одночасно гарантує виконання місії і цілей її функціонування, сталість розвитку та забезпечення захищеності від внутрішніх і зовнішніх ризиків. При цьому дефініція «економічна безпека територіальної громади» повинна розглядатися в сукупності складових з утворенням конкретної системи в кожній громаді, оскільки територіальні громади мають специфічні відмінності, які обумовлені тісним зв'язком соціально-економічних відносин із природним середовищем зазначеної території.

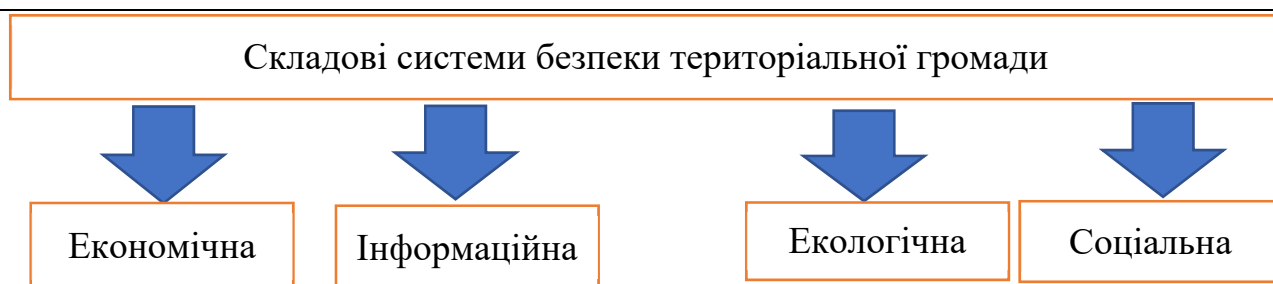


Рис. 1. Система безпеки рівня територіальної громади

Крім цього, посилена увага науковців до складових економічної безпеки територіальних громад: фінансової та бюджетної. Під фінансовою складовою комплексного поняття «економічна безпека територіальної громади» розуміється захищеність її фінансових інтересів, яка досягається шляхом стабільного та повноцінного фінансового забезпечення потреб її функціонування й розвитку [6]. Фінансова складова економічної безпеки громади впливає та відчуває вплив від фінансової безпеки домогосподарств і суб'єктів господарювання, розташованих на території цієї громади. Умови забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки територіальної громади виробив О. Рожко [2]. З фінансовою складовою часто ототожнюють бюджетну складову економічної безпеки територіальної громади, яка характеризується як стан забезпечення платоспроможності з урахуванням балансу доходів і видатків місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів, зокрема на це спирається С.Я. Бугіль [3]. На нашу думку, проблематику визначення складових економічної безпеки територіальних громад не можна вважати повністю розробленою. Спираючись на вищезазначені дослідження та специфіку життєдіяльності територіальної громади, виділимо основні складові її економічної безпеки (рис. 2).



Рис. 2. Основні складові економічної безпеки територіальної громади

Оцінюючи ситуацію в територіальній громаді за схемою «ціль сталого розвитку - стратегічний напрям - рівень економічної безпеки», органи місцевого самоврядування приймають та реалізують управлінські рішення, систематично проводячи моніторинг результативності їх виконання та коригуючи їх з урахуванням можливої трансформації існуючих та появи нових небезпек і загроз для життєдіяльності територіальної громади та економічної безпеки в найближчій та віддаленій перспективі. Тому органам місцевого самоврядування, починаючи роботу над Концепцією економічної безпеки територіальної громади як елементу забезпечення її сталого розвитку, доцільно орієнтуватися на такий алгоритм дій:

1. Усвідомлення унікальності. Виклики та загрози для економічної безпеки територіальної громади, для кожної громади є унікальними.

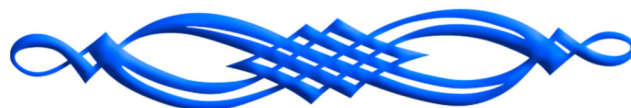
2. Обрання пріоритетних Цілей сталого розвитку для своєї територіальної громади. Спрямування на їх досягнення методів забезпечення економічної безпеки громади.

3. Орієнтованість на потреби громади. Концепція економічної безпеки має задовольняти запити членів громади та її гостей і мінімізувати реальні ризики/загрози, які існують у громаді.

Висновки. Отже, в сучасних умовах перед територіальними громадами постає проблема забезпечення власної економічної безпеки. Хоча політики та науковці обговорюють економічну безпеку країни загалом, все ж таки вона залежить від того, що відбувається на місцевому рівні. Забезпечення економічної безпеки територіальної громади гарантуватиме зміцнення економічного потенціалу кожної територіальної громади, створення середовища, сприятливого для бізнесу та залучення інвестицій.

Список використаних джерел

1. Про Національну безпеку України. Закон України від 15 серпня 2020 р. № 2469-VIII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/](https://zakon.rada.gov.ua/)
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України № 392/ 2020. URL: <https://www.president.gov.ua/>
3. Тимечко І. Територіальна громада у транскордонному просторі: чинники, закономірності, пріоритет розвитку: монографія. Львів: «ДУ Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». 2019. 444 с.
4. Дічек О.І. Економічна безпека регіонів - складова системи національної безпеки. Вчені записки Університету «КРОК». 2013. Вип. 33. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
5. Повзун Д.І. Економічна безпека регіону як складова національної безпеки України. Економіка та держава. 2020. № 8. С. 89-94.
6. Бак Н.А. Фінансова безпека територіальних громад в Україні: сутність, структурні складові, загрози. Світ фінансів. 2019. № 1 (58). С. 98-110.
7. Залізко В.Д. Економічна безпека сільських територій: сутність поняття, структура, функції. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 49-56.



СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Віктор Батрин

студент III курсу групи С-31б

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

Науковий керівник: **Олександр Шевчук**,

к.п.н., викладач кафедри інклюзивної економіки, кібернетики
та комп'ютерних наук

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

МОЛОДІЖНЕ КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Державна спеціалізована фінансова установа Державний Фонд сприяння молодіжному житловому будівництву (Держмолодьжитло), як державна фінансова установа, є виконавцем ряду державних програм із забезпечення населення житлом, а також має досвід та потенціал реалізації програм з кредитування заходів з енергоефективності та теплозбереження. Всього за період діяльності Держмолодьжитла забезпечено житлом більше 37 тисяч сімей.

Житлові програми, виконавцем яких є Держмолодьжитло:

Ця програма спеціалізується по наданню пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та молодим громадянам на будівництво чи реконструкцію житла.

Державна програма забезпечення молоді житлом, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2012 року № 967 передбачає реалізацію механізму пільгового довготермінового кредитування молоді на придбання житла, а також часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків, наданих молодим сім'ям на будівництво або придбання житла. Механізм пільгового кредитування, який реалізується в рамках виконання вищезазначеної програми, має свої особливості та є єдиним у державі, адже передбачає, крім пільгових умов кредитування також умови, застосування яких має демографічний ефект. А саме це – пільгові умови кредитування для сімей з дітьми, що передбачають застосування нульової ставки для сімей з дітьми, а також погашення частини кредиту (25% – двоє дітей, 50% – 3 та більше дітей).

За даними Держстату, на квартирному обліку в місцевих органах влади перебувають понад 657 тисяч громадян, з них більше 68 тисяч – молодь. Крім того, на 1.07.2020 р. у відкритих реєстрах Держмолодьжитла зареєстровано 7513 заяв громадян для участі у Державній програмі забезпечення молоді житлом на 2013-2020 рр.

Протягом 2013-2020 рр. (станом на 1 липня 2020 р.) відповідно до Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013-2020 рр. було профінансовано 1 млрд 10,6 млн грн, у тому числі із державного бюджету – 317,6 млн грн, із місцевих бюджетів – 693 млн грн.

За рахунок цих коштів видано 2237 пільгових довгострокових кредитів молодим сім'ям і самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла.

Уряд України своїм рішенням продовжив дію Державної програми забезпечення молоді житлом до 2023 року. З цією метою внесено зміни до Постанови Кабінету Міністрів України №967 від 24 жовтня 2012 р [1].

Державна підтримка будівництва доступного житла полягає у сплаті державою 30 відсотків вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або наданні пільгового іпотечного житлового кредиту. Забезпечення окремих категорій громадян доступним житлом здійснюється шляхом надання одноразової безповоротної фінансової підтримки у розмірі 50 відсотків вартості нормативної площі доступного житла за рахунок державних коштів. Одержувачі державної підтримки можуть отримувати кредит в банку для сплати частини вартості будівництва (придбання) доступного житла, що перевищує розмір державної підтримки, на умовах та у порядку, що визначені банком [2].

Згідно з умовами участі у Програмі кандидат має перебувати на квартирному обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов. Кредити на будівництво та придбання житла надаються терміном до 30 років під 3% річних.

При цьому позичальник, який має одну дитину, звільняється від сплати відсотків, сім'я з двома дітьми не сплачує ще й 25% суми зобов'язань за кредитом, а багатодітним сім'ям держава погашає 50% кредиту. Це безпосередньо сприяє поліпшенню демографічної ситуації в країні.

Участь у Програмі дозволяє підтримувати талановиту та професійно підготовлену молодь, є одним із реальних кроків держави по створенню умов для розвитку особистості та, фактично, інвестиціями у майбутнє України.

Підтримка молодих сімей – важливий напрямок соціальної політики держави, що є кращою світовою практикою, а незалежний комп'ютеризований рейтинг черговості отримання кредитів, запроваджений з 2005 року, робить цю Програму максимально прозорою та відкритою.

За 20 років, у тому числі за активної участі місцевих бюджетів, надано близько 11,5 тис. молодіжних кредитів.

На цей час Програма фінансується за рахунок коштів місцевих бюджетів та повернення коштів від раніше наданих кредитів до спеціального фонду [3].

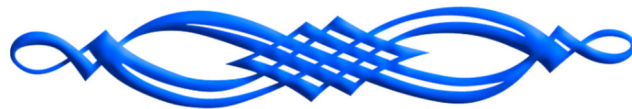
Дослідивши дане питання можна дійти висновку, що молоде покоління вимушене самотійно дбати про забезпечення себе власним житлом, практично без державної підтримки. Адже державні програми розроблені для сприяння молоді в отриманні дещо дешевших іпотечних кредитів практично або не діють, або спонукають до необхідності збирання такої кількості довідок та інших паперів, що унеможлиблює отримання означеного кредиту. Питання щодо відсутності, або ж вкрай низького рівня фінансування державних житлових програм в більшості випадків пояснюється відсутністю сталих джерел

фінансування. Разом з тим, від такого стану справ з кожним роком ситуація щодо вирішення житлового питання населення погіршується. Сучасні тенденції ринку житлового будівництва відображають загальний намір – зменшити вартість будівництва, прискорити темпи будівництва, використовуючи при цьому енергоефективні та енергозберігаючі технології, але для реалізації такого наміру існують певні перепони, що іноді є нормами актами законодавства, які встановлюють додаткові витрати для будівельників і, відповідно, збільшують вартість для кінцевого споживача.

Основною проблемою даного питання є застарілий Житловий кодекс. Нагальним є прийняття нового Житлового кодексу, який би враховував всі вимоги сьогодення, зокрема в питаннях створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, питання ефективного споживання енергії, житлових прав та обов'язків громадян.

Список використаних джерел

1. Дію державної програми забезпечення молоді житлом подовжено до 2023 року. URL: <https://www.molod-kredit.gov.ua/pres-tsentr/novyny/diiu-derzhavnoi-prohramy-zabezpechennia-molodi-zhytlom-podovzheno-do-2023-roku>
2. Верховна Рада України. «Про затвердження Державної програми забезпечення молоді житлом на 2013-2023 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/967-2012-%D0%BF#Text>
3. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/programi-zhitlovogo-budivnitstva/derzhavna-programa-zabezpechennya-molodi-zhitlom-rozrahovana-na-molodi-sim-yi-u-yakih-vik-kozhnogo-iz-podruzzhzha- stanovit-do-35-rokiv/>
4. Закон України від 05.06.2003 №898-IV «Про іпотеку».



Максим Галкін

студент II курсу групи О21б

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

Науковий керівник: Ірина Гуменюк,

к.е.н., завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Вітчизняний ринок позикових капіталів переважно пов'язаний з активізацією операцій банківського сектору. Хоча розвиток фінансового сектору, підприємництва та конкурентного середовища в Україні приводить до перебудови всіх складових фінансового ринку, зокрема ринку фінансових послуг. При цьому нового значення набуває діяльність фінансових посередників, передусім небанківських фінансових інститутів, які задовольняють потреби економічних суб'єктів через надання широкого спектру вузькоспеціалізованих фінансових послуг [1, с. 8].

Упродовж останніх років саме банки були локомотивами впровадження передових технологій посередницьких операцій на фінансовому ринку, завойовуючи довіру як кредиторів, так і позичальників. Фінансова криза, що розпочалася з банківського сектору, найбільшою мірою вплинула на ефективність функціонування цих фінансових інститутів, знижуючи не лише загальну суму їхніх прибутків, але й величину доходів.

Така ситуація створила сприятливі умови для розвитку інститутів парабанківської системи ринку позикового капіталу, які посіли видне місце в накопиченні і мобілізації грошового капіталу. Ці інститути істотно потіснили банки в акумуляції заощаджень населення і стали важливими постачальниками позикового капіталу. [1, с. 32].

Досвід розвинених країн свідчить про те, що у разі ефективного функціонування небанківських фінансових інститутів досягається значний економічний ефект. Це виявляється у спроможності ефективно впливати на зростання обсягів інвестиційних ресурсів в економіці країни, задовольняючи потреби економічних суб'єктів у необхідному капіталі. Цей напрям є особливо актуальним для України в сучасних умовах становлення інвестиційно-інноваційної моделі розвитку національної економіки та її фінансової системи.

Світова практика дає багато прикладів існування та розвитку таких установ, які, не маючи статусу банків, виконують окремі банківські функції або обслуговують окремі галузі. Ці інституції домінують у відносно вузьких секторах ринку та мають, як правило, специфічну клієнтуру. Вони не виконують усіх основних банківських функцій, а найважливішою рисою, яка відрізняє їх від банківських установ, є вузька спеціалізація.

Дослідження провідних фахових думок визначають кредитні компанії установами, що функціонують поряд з банками, кредитними спілками і ломбардами та формують небанківський сектор кредитних установ[2,с. 42].

Кредитна компанія – це кредитна установа, яка також є фінансовою установою. Фінансові установи надають виключно фінансові послуги – операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

Кредитна установа – це фінансова установа, яка, відповідно до Закону, має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик. До кредитних установ, окрім кредитних компаній, належать банки, кредитні спілки, ломбарди, іпотечні установи, які здійснюють іпотечне кредитування та сприяння молодіжному житловому будівництву. Слід зазначити, що кредитна компанія може надавати фінансові кредити за рахунок як власних коштів, так і залучених. Однак для надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів кредитна компанія має отримати відповідну ліцензію [1,с. 55].

Кредитна компанія для здійснення своєї діяльності на ринку фінансових послуг повинна набути статус фінансової установи та бути внесеною до Державного реєстру фінансових установ. Для цього вона повинна відповідати певним вимогам, які встановлюються державним регулятором кредитних компаній – Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг. Так, кредитна компанія до початку своєї діяльності повинна розробити і затвердити внутрішні правила надання фінансових кредитів, орієнтовні договори надання фінансових послуг, забезпечити наявність облікової та реєструючої систем, сформувати статутний капітал у необхідному розмірі та інші вимоги. Через те, що кредитні компанії здійснюють діяльність не тільки з власними фінансовими активами, такі вимоги є необхідними для підтвердження спроможності надавати фінансові послуги та забезпечення певного рівня якості їх надання.

Однак для цього необхідно внести інформацію про ці відокремлені підрозділи до Реєстру та забезпечити наявність власного капіталу кредитної установи у розмірі, встановленому для певних видів фінансових послуг, але не менше ніж 7 млн. грн. на дату подання заявки.

Розглядаючи механізм здійснення діяльності кредитною компанією, важливо визначитись з джерелами грошових ресурсів, за рахунок яких формується вхідний грошовий потік, та напрямками їх ефективного використання [2,с. 13, 19].

Діяльність ломбардів із надання кредитів є одним із найстаріших видів кредитування населення. Батьківщиною ломбарду вважають Ломбардію – область Північної Італії, де в XIII ст. виникли банківські контори, що видавали позики під заставу. Проте, незважаючи на досить ранню появу ломбардів в світі, їх історію необхідно починати з 1462 року, коли в Італії, у місті Перуджі,

французьким монахом Барнабо де Терні було засновано кредитну установу з видачею кредиту під заставу. Сам же термін «ломбард» походить від назви області в Італії (провінції Ломбардії). Попит на такі послуги породив ідею створення організації, здатної видавати населенню дрібні позики, але спроби не були успішними.

Ломбард – фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів під заставу майна на визначений строк і під процент та надання супутніх послуг ломбарду.

Ломбард визнано бізнесом із доволі високим рівнем рентабельності 30-40%. Інвестиції в цей бізнес окупуються, як правило, за два-чотири роки. Ризик неповернення кредитних коштів зведений до мінімуму, адже гроші видаються тільки під заставу і на суму від 50% до 90% її оціночної вартості.

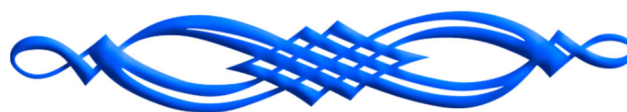
В останні роки на національних ринках позикових капіталів розвинутих країн важливу роль стали відігравати спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові інститути, які посіли важливе місце в накопиченні та мобілізації грошового капіталу[3,с. 69].

Необхідно вжити заходів для покращення функціонування кредитних спілок, як забезпечення кредитних спілок необхідними послугами з навчання, інформаційних технологій, мінімізації фінансових ризиків. Для цього необхідно створювати спеціалізовані установи з надання такої допомоги.

Стабільність національної економіки вимагає функціонування ефективного ринку фінансових послуг, ключовим завданням якого є об'єднання різних форм мобілізації, акумуляції та перерозподілу тимчасово вільних фінансових ресурсів в сферу інвестиційної діяльності. Сьогодні одним з основних напрямів розвитку фінансового посередництва є забезпечення ефективного функціонування саме небанківських (парабанківських) фінансово-кредитних установ, зокрема ломбардів, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів, фінансових та страхових компаній, інших кредитних установ [3,с. 19].

Список використаних джерел

1. Левченко В.П. Ринок небанківських фінансових послуг:поточний стан та перспективи розвитку. Проблеми і перспективи розвитку банківської справи України. 2010.№ 29. С. 376–390.
2. Річні звіти Нацкомфінпослуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni-zvity-Natskomfinposluh.html>
3. Гончаренко В.В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика. К. : Наукова думка, 2014. 233 с.



Елизавета Гусакова

студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник Марина Бурлюк,

викладач-методист, викладач фахових економічних дисциплін

ДВНЗ «Кам'янець-Подільський індустріальний коледж»

м. Кам'янець-Подільський

МАЙБУТНЄ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Фінансовий ринок є пріоритетним сектором розвитку вітчизняної економіки. На ньому відбувається обмін грошима, надаються кредити і проходить мобілізація капіталу. Провідне значення тут мають фінансові послуги, завдяки котрим грошові потоки спрямовуються від власників грошових ресурсів до їх позичальників. Згідно з Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» ринок фінансових послуг – це сфера діяльності учасників ринку фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг [1].

Основою фінансово-кредитної системи України є банківська система, тобто Національний банк України, інші банки та філії іноземних банків, що діють на території країни. Однак віднедавна важливу роль на ринку фінансових послуг почали відігравати небанківські фінансово-кредитні установи. Сьогодні вони пропонують своїм клієнтам доволі широкий спектр послуг, поступово стають потужними конкурентами для банків, у зв'язку з чим вивчення їхньої ролі у соціально-економічному зміцненні держави є доволі цікавим напрямом для дослідження.

Важливим сегментом вітчизняного ринку фінансових послуг є кредитні спілки. На світовому ринку фінансових послуг вони разом із банками є потужними гравцями, а також надійними фінансовими помічниками не лише для фізичних осіб, а й для малого і середнього бізнесу. На жаль, в Україні ситуація поки що інша: приватний бізнес із кредитними спілками не взаємодіє, а більшість громадян остереігається, сумніваючись у надійності таких фінансових установ. Чи є шанс наблизити українські реалії до світових?

Станом на 1.11.2021 в Україні є 286 кредитних спілок. Кількість їх членів – близько 380 тис осіб, а активи – 2,4 млрд. грн. З них майже 2,2 млрд. становить кредитний портфель [2]. Для порівняння, станом на 31.12.2016 кількість кредитних спілок в державі складала 462 установи, тобто протягом останніх 5 років спостерігається значне, на понад 40%, зменшення їх кількості [3].

Така динаміка дає можливість стверджувати, що сектор кредитних спілок в Україні розвивається погано через існування певних проблем, а саме: зменшення кількості установ; низький рівень довіри населення до кредитних спілок; падіння купівельної спроможності населення; недосконале державне регулювання діяльності небанківських фінансових установ тощо.

Щоб створити умови для ефективного функціонування кредитних спілок на вітчизняному ринку фінансових послуг, необхідно підвищити прозорість та стабільність їх функціонування, зокрема, удосконалити законодавчу базу.

Зробити кредитні спілки корисними для потенційних споживачів їх послуг, а особливо для малого та середнього бізнесу, допоможе оновлений профільний закон. Законопроект «Про кредитні спілки» (5125) вже рекомендований профільним комітетом Верховної Ради до ухвалення в другому читанні. Його прийняття очікується найближчим часом.

Які новації він містить та яких змін очікувати на ринку кредитних спілок надалі? Зупинимось на основних моментах.

Насамперед, суттєво збільшиться перелік послуг кредитних спілок. Крім кредитів та депозитів, вони зможуть надавати інші фінансові послуги. Члени кредитних спілок, не звертаючись до банку, зможуть переказувати кошти, оплачувати послуги компаніям-постачальникам і навіть мати платіжну картку, випущену самою кредитною спілкою. Більше того, кредитні спілки зможуть здійснювати обмін валют, отримавши відповідну ліцензію Національного банку.

По-друге, передбачається розширення кола осіб, що можуть бути членами кредитної спілки: сьогодні ними можуть бути лише фізичні особи. Новий закон відкриє членство і окремим категоріям юридичних осіб, що може зацікавити зокрема, представників малого бізнесу, фермерських господарств та ОСББ, оскільки за допомогою кредитної спілки вони зможуть вирішувати проблеми тимчасових касових розривів, швидко отримуючи доступ до фінансування власних виробничих потреб, отримувати прибуток з відсотків за депозитами, проводити безготівкові розрахунки із компаніями-підрядниками, відкривати зарплатні проекти тощо.

По-третє, оскільки доручаючи свої грошові кошти кредитній спілці, фізичні і юридичні особи прагнуть бути впевненими у її стабільності, законопроект покликаний підвищити рівень надійності шляхом ряду нововведень. Передбачається удосконалення вимог до структури капіталу кредитної спілки, зокрема, розширення джерел поповнення капіталу кредитної спілки, запровадження вимог щодо достатності регулятивного капіталу.

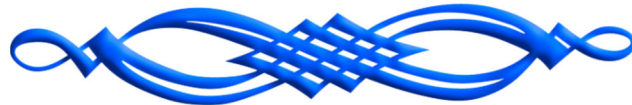
Додасть стабільності кредитній спілці нового формату оновлення вимог до системи управління кредитною спілкою: з метою уникнення ризиків щодо прийняття керівниками кредитної спілки незаконних рішень, а також захисту фінансових активів членів кредитної спілки, посилено вимоги до системи управління. Зокрема, встановлена вимога щодо бездоганної ділової репутації та професійної придатності керівників кредитних спілок. Крім того, вище керівництво найбільших та об'єднаних кредитних спілок погоджуватиметься Національним банком.

Своєрідним «вузьким місцем» сьогодні є те, що у більшості випадків кредитні спілки працюють в одному місті чи селищі, прив'язані до певної громади і не мають розгалуженої мережі відділень, тож їхні клієнти обмежені в доступі до пропонованих послуг. Водночас досить часто кредитними спілками створюються фіктивні відділення, аби ввести в оману потенційних членів. Новий законопроект встановлює обмеження щодо розміщення відокремлених підрозділів: такі підрозділи мають розміщуватися в сусідніх із головним офісом областях. Це, з одного боку, збільшить мережу працюючих відділень, а з іншого – зменшить імовірність або навіть зовсім виключить будь-які маніпуляції.

Це лише частина нововведень, що пропонуються законодавцем з метою пожвавлення ринку кредитних спілок в державі. Звісно, новий закон – не універсальний законодавчий «лікарський засіб», він не вирішить миттєво усіх накопичених десятиріччями проблем. Проте важливий перший крок зроблено, а попереду – тривала спільна робота і регулятора, і кредитних спілок, і бізнесу, і громадян, яка стане підґрунтям для пожвавлення діяльності цього важливого сегмента ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Проект Закону про кредитні спілки. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71194.
3. Звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2016 рік. URL: <http://https://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackom-finposlug.html>.
4. Савчук С.. Європейське майбутнє українських кредитних спілок. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/11/5/679457/>
5. Селіванова Л. С., Адаменко І. П. Особливості розвитку фінансового ринку України. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2018/4.pdf.



Елла Добровольська

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування

Шімон Дмитро

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності 073 «Менеджмент»
ЗВО «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський*

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА КОМПЛАЄНС

В європейських країнах комплаєнс присутній практично у всіх сферах: в медицині, торгівлі, у фінансових і страхових організаціях, виробничих підприємствах та інших галузях. Геополітична ситуація та політика трансформації України спрямовує банківський сектор саме в напрямку європейського розвитку, тому, з метою досягнення відповідності основним стандартам та вимогам європейського рівня повстала необхідність створення ефективної системи комплаєнс, як елементу економічної безпеки банківського сектору України.

На сьогоднішній день вагоме місце у сфері управління банківськими ризиками посідають ризики, які важко піддаються кількісному аналізу та оцінці, і становлять серйозну загрозу для діяльності банків. До таких ризиків відносять

ризик втрати ділової репутації та іміджу банком, ризики, які носять політико-правовий характер, операційний ризик, стратегічний ризик, ризики форсмажорних обставин тощо. Проте, кількість таких ризиків постійно зростає, і у відповідь на це провідні світові фінансові установи розробляють нові підходи та впроваджують сучасні методи управління банківськими ризиками. Відповідно, у світовій практиці ризик-менеджменту визначено новий вид ризику – «ризик-комплаєнс», що об'єднує в собі зазначені нами вище ризики. У зв'язку із цим в банківських установах виділяється окремий напрям діяльності та служба комплаєнсу, а постійний контроль її функціонування покладається на службу внутрішнього аудиту банку [3, с.126].

Комплаєнс у перекладі з англійської мови (compliance) – означає згоду, відповідність, погодження. Термін комплаєнс утворився з дієслова «to comply», що перекладається як відповідати [1, с. 113].

В умовах надзвичайно низького рівня довіри населення до банків України питання функціонування ефективної внутрішньобанківської системи комплаєнс - контролю набуває особливої актуальності. Незважаючи на ініціативи Національного банку України щодо врегулювання процедур управління комплаєнс-ризиками, значення даної діяльності в забезпеченні стійкості та конкурентоспроможності банківських установ ще недостатньо усвідомлене та недооцінене їх вищим керівництвом. Результатом цього є зниження трудової дисципліни, порушення встановлених для банку вимог та, як наслідок, застосування регулятором заходів впливу.

Комплаєнс-ризик прийнято вважати одним із найбільш недооцінених видів ризиків, який може перетворюватись в ризик структурний та завдавати банку значних втрат [1, с. 113].

З метою забезпечення стабільності і безпечності своєї діяльності та захисту інтересів вкладників і кредиторів АТ «АП БАНК» в звітному році вживав комплексних заходів з метою удосконалення діючої системи внутрішнього контролю. Зокрема, банк суворо дотримувався вимог Постанови Національного банку від 02 липня 2019 №88 «Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах» [2]. Система внутрішнього контролю банку в звітному періоді враховувала, в тому числі, положення Директиви 2013/36/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 червня 2013 року про доступ до діяльності кредитних організацій та пруденційний нагляд за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних компаній, Настанов Європейського органу банківського нагляду про корпоративне управління (EBA/GL/2017/11, 26 вересня 2017 року).

Банк продовжив посилення інтеграції системи внутрішнього контролю в систему корпоративного управління банку шляхом: подальшого вдосконалення відповідної організаційної структури; визначення у внутрішньобанківських документах повноважень, підпорядкованості, підзвітності, опису та розподілу функціональних обов'язків осіб, які задіяні у функціонуванні системи внутрішнього контролю, їх відповідальності та порядку взаємодії. Значної уваги в поточному році приділено банком до розвитку культури контролю в банку та автоматизації контролів.

АТ «АП БАНК» для функціонування системи внутрішнього контролю забезпечує відповідну організаційну структуру, достатню кількість відповідних спеціалістів, обладнання, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення та інші необхідні ресурси. Процедури внутрішнього контролю за поточною діяльністю виконуються щодня, в тому числі, з відповідним документуванням їх здійснення.

Реалізація політики комплаєнс забезпечує дотримання банком вимог законодавства, нормативно-правових актів, ринкових стандартів, правил добросовісної конкуренції, правил корпоративної етики, уникнення конфліктів інтересів, а також внутрішньобанківських документів.

Виконання політики комплаєнс в АТ «АП БАНК» здійснюється по таким основними напрямками:

- контроль за дотриманням норм законодавства, внутрішньобанківських документів та відповідних стандартів професійних об'єднань, обробки персональних даних;
- контроль за взаємовідносинами банку з клієнтами та контрагентами з метою запобіганню участі та/або використанню банку в незаконних операціях;
- розвиток культури корпоративних цінностей, дотримання корпоративної етики, культури управління ризиками;
- координація управління комплаєнс-ризиком та координація системи внутрішнього контролю;
- протидія шахрайству та внутрішньої корупції;
- проведення соціальної та екологічної політики банку;
- управління конфліктами інтересів, робота зі зверненнями клієнтів;
- інші напрями.

Як результат комплексної реалізації Політики комплаєнс, в звітному році АТ «АП БАНК» не отримувал штрафних санкцій чи інших заходів впливу з боку Регулятора, були відсутні будь-які значні випадки втрати банком репутації. Не зафіксовані випадки внутрішнього шахрайства чи корупції.

Оцінка внутрішніми аудиторами банку діяльності системи комплаєнс та відповідних підрозділів, як одна із функцій, що покладена на службу внутрішнього аудиту в банку, полягає в аналізі ефективності їхньої діяльності щодо управління ризиками втрати ділової репутації, збитків та штрафних санкцій внаслідок недотримання банком вимог законодавства, ринкових та внутрішньо-банкових стандартів, етичних норм.

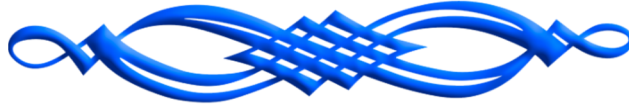
Отже, для забезпечення ефективності система комплаєнс контролю у банку має постійно еволюціонувати. При цьому, банк в принципі не може відмовитись від функції комплаєнс, оскільки це загрожує його функціонуванню на ринку.

Список використаних джерел

1. Гелеверя В. В., Хуторна М. Е. Організація ефективної системи комплаєнс-контролю в банку. *Фінансовий простір*. 2015. № 2 (18). С. 113–119.
2. Положення про організацію внутрішнього контролю в банках України : Постанова Правління НБУ № 867 від 29.12.2014. URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0867500-14> (дата звернення: 21.01.2022).

3. Момот Т. В., Коляда І. В. Комплаєнс-контроль у системі забезпечення фінансової безпеки банківських установ: стан, проблеми, перспективи. Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості. 2017. № 2 (2). С. 124–131. DOI: 10.30837/2522-9818.2017.2.124.
4. Бондаренко Ю. Эффективное управление compliance-рисками: системный подход и критический анализ. Корпоративный юрист. 2008. № 6. С. 31–34.
5. Неизвестна О. В. Дослідження практики комплаєнс у страхових компаніях України. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 3 (189). С. 267–273.



Катерина Клименко

*к.е.н., завідувач відділу бюджетної системи
НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління»,
м. Київ*

Максим Савостьяненко

*старший науковий співробітник відділу бюджетної системи НДФІ
ДННУ «Академія фінансового управління»,
м. Київ*

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Одним із основних елементів повноцінно діючого фінансового сектору є розвинутий ринок капіталу (сектор фінансового ринку, де формуються попит і пропозиція на середньо- й довгостроковий позиковий капітал). У складний для України період ефективний ринок капіталу міг би стати каталізатором забезпечення економічної стабільності та здійснення структурних реформ.

Наразі повноцінному функціонуванню та розбудові вітчизняних ринків капіталу перешкоджає ціла низка негативних чинників, а саме: відсутність системного регулювання відносин, які виникають на ринках похідних цінних паперів і деривативних контрактів, що призводить до неефективного розподілу обмежених фінансових ресурсів, підвищення вартості капіталу, зменшення інвестицій, та унеможлиблює приватні заощадження через інвестиції на ринку капіталу; брак довіри інвесторів до такого фінансового інструменту, як цінні папери, низька поінформованість населення про можливості ринку капіталу, що обумовлюється негативним досвідом, нестабільністю політичної ситуації, недовірою до держави; невідповідність професійного рівня значної кількості суб'єктів ринку капіталу міжнародним критеріям; відсутність єдиних підходів до регулювання діяльності організаторів торгівлі; ненадання гарантій виконання деривативних контрактів, у т. ч. загальноприйнятих у розвинутих економіках концепцій остаточності розрахунків та ліквідаційного нетінгу; невідповідність

вітчизняного законодавства європейському в частині регулювання професійної діяльності на ринках капіталу тощо [1].

1 вересня 2021 р., Кабінет міністрів України прийняв Постанову № 921 «Про утворення робочої групи з питань реалізації положень Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України, Європейським банком реконструкції та розвитку, Американською торговельною палатою в Україні та Агентством США з міжнародного розвитку щодо створення національного механізму біржової торгівлі на ринках капіталу та організованих товарних ринках».

Створення національного механізму біржової торгівлі (NEXT-UA) має сприяти зміцненню інфраструктури ринків капіталу та організованих товарних ринків. Цей механізм як інтегрована універсальна інфраструктура включатиме торговельний, кліринговий та розрахунковий функціонал.

Крім того функціонування робочої групи має сприяти прискоренню реалізації положень Меморандуму, яким серед іншого передбачено розвиток ринків після впровадження NEXT-UA, визначено напрями вирішення ключових питань для створення сприятливого середовища розвитку ринків, належних регуляторів, які підтримуватимуть створення оптимальної майбутньої моделі ринкової інфраструктури в Україні тощо [2].

Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України, ЄБРР, Американською торговельною палатою та Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) у сфері національної біржової торгівлі капіталом та організованих товарних ринків було підписано 8 червня 2021 р. [3]. Основними структурними одиницями NEXT-UA будуть: Універсальна торгова біржа, Арбітражний центр, Консультативна рада та Бюро зв'язків з інвесторами. Для створення проекту планується також залучити стратегічних комерційних інвесторів. Меморандумом передбачається: багатостороння співпраця щодо створення та функціонування NEXT-UA; визначено концепцію NEXT-UA; визначено напрями вирішення ключових питань для створення сприятливого середовища розвитку ринків; визначено незалежних регуляторів (НБУ / НКЦПФР), які сприятимуть проведенню ТЕО для визначення оптимальної майбутньої моделі ринкової інфраструктури в Україні [3].

НКЦПФР, маючи на меті наповнення ринку капіталу якісними інструментами, покращує процедури здійснення публічної пропозиції цінних паперів. Суттєві зміни стосуються нюансів підготовки проспекту емісії. По-перше, тепер його можна подавати частинами. Також регулятор чітко прописав технічні вимоги до цього документу. По-друге, планується, що проспект можна буде побудувати за двома конструкціями – як універсальний реєстраційний документ, а також як спрощений проспект.

Перший передбачає більш швидку реєстрацію проспекту: якщо емітент робить це вперше, то така процедура потребуватиме до п'яти днів, якщо третій рік поспіль – то регулятор зробить це автоматично, тобто миттєво. Спрощений проспект, за задумом регулятора, стане в нагоді емітентам із групи малих і середніх підприємств [4].

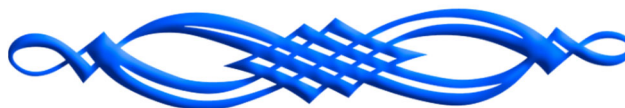
НКЦПФР прийняла ряд рішень про допуск іноземних цінних паперів на український ринок капіталу. Таким чином, тепер українські інвестори можуть

скористатись можливістю інвестувати у 85 цінних паперів іноземних емітентів. На засідання 4 листопада 2021 р. Комісія дала старт обігу на українських регульованому і нерегульованому ринку таких компаній: NIKE, INC., MERCK & CO., INC., PAYPAL HOLDINGS, INC., NVIDIA CORPORATION, PEPSICO, INC., PFIZER INC., QUALCOMM INCORPORATED, THE PROCTER & GAMBLE COMPANY, THE WALT DISNEY COMPANY, STARBUCKS CORPORATION, UNITED PARCEL SERVICE, WALMART INC. [5].

З огляду на викладене, є очевидною потреба в якнайшвидшому формуванні в Україні оновленої ідеології та розробленні відповідних напрямів реформування вітчизняного ринку капіталу. Дослідження засвідчили необхідність якісної перебудови цього ринку шляхом реформування більшості його складових та усунення перешкод, що гальмують його сталий розвиток. На нашу думку, ефективність функціонування українського ринку капіталу можна забезпечити за рахунок оновлення нормативно-правової бази, враховуючи помилки попередніх періодів і керуючись набутим досвідом. Реалізація таких стратегічних орієнтирів допоможе оцінити дії, спрямовані на поліпшення функціонування ринку капіталу на середньостроковий період, що сприятиме збільшенню його інвестиційного потенціалу, перетворить його на важливий системоутворюючий елемент вітчизняної фінансової системи та посилить його роль у забезпеченні економічного зростання України.

Список використаних джерел

1. Концепція законодавчих змін щодо функціонування інфраструктури ринків капіталу в Україні (презентація) / НКЦПФР. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/04/Concept_DraftLaw_Depository_System_20042018-%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%8F.pdf.
2. Уряд зробив крок до створення національного механізму біржової торгівлі на ринках капіталу – NEXT-UA. URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=29ca7eee-5e5b-4aa0-bcfe-741ed2353349&title=Uriad_Zrobiv_Krok_Do_Stvorennia_Natsionalnogo_Mekhanizmu_Birzhovoi_Torgivli_Na_Rinkakh_Kapitalu_Nextua
3. Уряд підписав Меморандум з ЄБРР, АСС та USAID щодо створення Національної біржі з торгівлі капіталом і товарами. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a266c8a3-1652-47fd-8a5a-d0c988869ef4&title=UriadPidpisavMemorandumZbrr-AssTaUsaidSchodoStvorenniaNatsionalnoiBirzhiZTorgivliKapitalomITovarami>
4. НКЦПФР: вдосконалюємо процедури публічних пропозицій, щоб інструментом могло скористатись більше емітентів. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktsfpr-vdoskonaliuiemo-protsedury-publichnykh-propozytsii-shchob-instrumentom-mohlo-skorystatys-bilshe-emitentiv/>
5. Вже 85: НКЦПФР допустила до обігу в Україні нові цінні папери іноземних емітентів. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/vzhe-85-nktsfpr-dopustyla-do-obihu-v-ukraini-novi-tsinni-papery-inozemnykh-emitentiv/>



Катерина Кондратюк

студентка 5 курсу спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Галина Східницька,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ У БАНКАХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

За умови здійснення банківської діяльності, банки піддаються впливу великій сукупності ризиків, дію яких доцільно оптимізувати, а там де це можливо - нейтралізувати. З метою успішного та ефективного функціонування банківської сфери, необхідною умовою є побудова ефективної і дієвої системи управління операційними ризиками. На цій основі відомі дослідники – Дмитрова О. С., Гончарова К. Г. та Меренкова О. В. переконані, що доцільно виокремити три основні підходи до визначення сутності операційного ризику банку. Перший підхід охоплює помилки персоналу, збої комп'ютерів та іншої техніки, а також неналежну послідовність процедур здійснення операцій. Сутністю другого підходу є класифікація банківських ризиків на фінансові та не фінансові, де до не фінансових ризиків належить й операційний ризик. Останній включає ризики трьох категорій: ризики внутрішніх подій, ризики зовнішніх подій та бізнес-ризиків. Третій підхід визначає досліджуваний ризик як ризик прямих та побічних втрат, що є результатом нераціональності та неефективності бізнес-процесів. На їх думку, другий підхід не має досконалого обґрунтування, а третій підхід є найбільш узагальнюючим [1, С. 66-72].

Операційний ризик нерозривно пов'язаний з банківською діяльністю і зумовлюється його наявністю складністю операційного циклу.

Операційний цикл - це ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат чи недонадходження запланованих доходів через недоліки та помилки в організації внутрішніх банківських операційних процесів, випадкових чи невідповідних дій працівників банківських установ або інших осіб, збоїв у роботі інформаційно-технічного програмного забезпечення операційних систем банку або внаслідок впливу зовнішніх непередбачуваних факторів.

Збільшення кількості випадків суттєвих збитків та втрат внаслідок реалізації операційного ризику зумовлено встановлення вимог до капіталу його покриття. Окрім мінімальних вимог до капіталу банківських установ під покриття операційного ризику встановлюються вимоги до управління ним.

До основних категорій операційного ризику слід віднести процеси; фізичних та юридичних осіб; системи та вплив зовнішніх факторів.

Слід відзначити, що значну увагу управлінню операційним ризиком у банківській сфері почали приділяти наприкінці 1998 р., а у 2001 р. з'явився консультативний документ, який консолідував методичні вказівки та регламентував процес управління операційним ризиком з метою безпечної діяльності банків. У 2004 р. Національним банком України запропоновано три

походи розрахунку капіталу під операційний ризик та узагальнено вимоги до капіталу під покриття операційного ризику у Basel I II, а у 2017 р. – запропоновано Basel III – стандартизований підхід до розрахунку капіталу під покриття операційного ризику. Впродовж всього періоду проводився збір даних про збитки, які понести впродовж досліджуваного періоду банківські установи при настанні операційного ризику, а також аналізувалися обсяги збитків, які мали місце в банківському секторі України. Як відомо з 01 січня 2022 р. НБУ планується запровадити новий підхід у мінімізації операційного ризику банків.

Інтеграція управління операційними ризиками сприятиме формуванню додаткової вартості для банківських установ в частині підтримки репутації та довіри до банку на високому рівні; підвищення якості обслуговування клієнтів та стабільної роботи банку; забезпечення достатньої впевненості керівництва банку в тому, що цілі організації можуть бути досягнуті; вдосконалення системи прийняття рішень в банку; підвищення організованості та контрольованості діяльності банку, а також попередження можливих втрат шляхом своєчасного виявлення операційних ризиків.

Аналіз відповідності системі управління операційним ризиком банку повинен здійснюватися у відповідності до вимог Положення про організацію системи управління операційними ризиками в банках України та банківських групах, яке затверджене постановою правління НБУ від 11.06.2018 р. № 64.

З метою проведення якісного аналізу причин настання операційного ризику доцільно, передусім, виокремити наступні практичні аспекти застосування системи управління операційними ризиками (далі – СУОР) – політика управління операційними ризиками і таксономія операційного ризику (рис. 1).



Рис.1. Класифікація операційного ризику

Поділ подій операційного ризику за бізнес-лініями, передусім, виник для цілей розрахунку потреб у капіталі на його покриття на вимогу регуляторів. Проте згодом банківською установою з метою внутрішнього контролю та управління ризиками, напрямки діяльності банку розширювалися, використовуючи при цьому їх все більшу кількість з імплементацією принципу гнучкості банківського сектору України. Отож, тепер до існуючих відносять й оновлені напрями діяльності банків - корпоративне фінансування, платежі та розрахунки, торгівлю та продаж, роздрібний та корпоративний бізнес, агентські послуги, а також брокерські послуги роздрібним клієнтам.

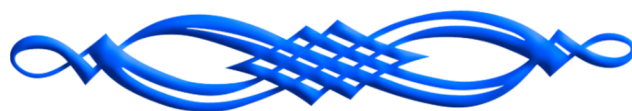
На нашу думку, удосконалення системи управління операційними ризиками доцільно, передусім, систематизувати практичні аспекти застосування цієї системи в розрізі застосування обов'язкових та додаткових інструментів виявлення та вимірювання операційного ризику. До обов'язкових інструментів відносять результати перевірок внутрішнього та зовнішнього аудиту, внутрішні події та самооцінка операційного ризику, ключові показники ризику та сценарний аналіз, до інших інструментів слід зарахувати – додаткові інструменти виявлення та вимірювання операційного ризику, аутсорсинг та ризик-апетит.

Вдосконалення системи управління операційними ризиками визначено забезпечення процесу ефективної агрегації даних і підвищення об'єктивності бази даних щодо подій операційного ризику; використання системи інформативною внутрішньої звітності, що передбачає якісну, кількісну оцінку, а також прогнозування рівня операційного ризику; використання системи критеріїв, лімітів та індикаторів рівня операційного ризику, що відображають специфіку діяльності банку; формування корпоративної культури управління ризиком і підтримка високого рівня кваліфікації персоналу; забезпечення захисту інформації та банківської таємниці [2].

Таким чином, імплементація пропонованої системи управління операційними ризиками дозволить банківським установам допоможе звести до мінімуму обсяг фінансових втрат, а також сприятиме їх сталому розвитку і процвітання.

Список використаних джерел

1. Дмитрова О. С., Гончарова К. Г., Меренкова О. В. та ін. Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку : монографія. Суми. 2010. 264 с.
2. Кузьмак О. М. Методи оцінки операційних ризиків банківських установ. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10 (1). URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(1\)_40.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(1)_40.pdf). (Дата звернення 27.01.2022).



Роман Кучер

аспірант 1 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Зоряна Лободіна,

д-р екон. наук, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,

Західноукраїнський національний університет,

м. Тернопіль

ДІЯЛЬНІСТЬ НБУ НА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ COVID-19

Зіткнувшись з COVID-19 НБУ перейшов до реалізації грошово-кредитної політики, спрямованої на відновлення економіки, що полягала в стримуванні інфляції та повернення її в цільовий діапазон $5\% \pm 1$ в. п.

Для того, щоб оцінити вплив кризи через пандемію на інфляційні процеси в Україні, розглянемо чинники, що впливали на динаміку цін впродовж 2020 та

2021 років. Незначне зростання спостерігалось у березні-квітні 2021 року, під час карантинних обмежень, але після цього, влітку, мала місце сезонна дефляція. Взагалі, рівень інфляції за 2020 рік становив 5 %, що є меншим показником, ніж у попередні роки [2]. Таке утримання цін на низькому рівні мало певні причини, а саме:

- зменшення споживчого попиту через зниження доходів населення внаслідок переходу на дистанційну роботу, а також через те, що під час карантинних обмежень споживання ряду товарів та послуг було обмеженим (туризм, транспорт, сфера розваг, одяг та взуття, деякі продукти харчування);

- зменшення рівня середніх цін на зовнішньоторговельні операції через політику торгівельного протекціонізму. Так, рівень цін під час карантинних обмежень знизився як за імпортними, так і за експортними операціями, і тільки з початком осені відбулося пожвавлення цін;

- скорочення інвестування. Так, з квітня до вересня 2020 року інфляційні очікування підприємців були на низькому рівні через незначну динаміку ІСЦ та навіть дефляцію. Низькі інфляційні очікування стримували споживання та інвестування, що в свою чергу стримувало інфляцію.

Обмеження, спричинені пандемією, вплинули на поведінку домогосподарств, підприємств та зовнішні ринки. Так, серед домогосподарств спочатку спостерігалось ажіотажне пожвавлення попиту на ринку продуктів, яке згодом значно скоротилося та поступилося місцем зростанню заощаджень. Обмеження попиту з травня 2020 року пов'язане із загальним падінням доходів домогосподарств та зростанням рівня безробіття. Падіння споживчого попиту стало стримуючим фактором інфляції. Іншим стримуючим чинником у цей період була слабка динаміка зростання цін на продукти харчування, у тому числі через сезонні особливості.

Проте, з вересня 2020 року темпи зростання цін в Україні починають збільшуватись. Цьому сприяли стимулююча політика НБУ (у квітні облікова ставка НБУ знизилась з 10 % до 8 %, а в червні 2020 року – до 6 %), а також девальвація національної валюти. Згідно досліджень НБУ, девальвація гривні на 1% призводить у середньому до зростання ІСЦ на 0,22 %. Світовий економічний шок від жорстких карантинних обмежень призвів до швидкої девальвації гривні у 2020 році, що разом із іншими дестабілізуючими факторами призвело до зростання цін [1].

Водночас, зростання світових цін на сировину, що є стратегічним товаром для України (руда, соняшникова олія, вугілля) та енергоносії (світові ціни на нафту та попит на неї зросли в 2021 році), а також зростання з 1 грудня 2021 року мінімальної заробітної плати, призвело до пожвавлення сукупного попиту та, відповідно, рівня цін. До поступового зростання цін підштовхнули також позитивні інфляційні очікування (за даними НБУ частка підприємств, що очікували зростання цін, збільшилася з 43,9 % до 55 %) та скорочення сукупної пропозиції внаслідок негативних очікувань підприємців, збереження постійних витрат (орендні платежі, податки, заробітні плати тощо) в умовах істотного

зменшення прибутків, проблем із міжнародною торгівлею, коливаннями валютного курсу [3].

У лютому-березні 2021 року темпи зростання споживчих цін становили 8,5%, що значно перевищило прогноз НБУ на цей період. Причинами такої інфляції стали високі ціни на енергоносії та продовольчі товари, погані врожаї, продовження зростання заробітних плат в країні. Подорожчання окремих продуктів харчування та палива, а також стійкий споживчий попит сформували проінфляційний тиск. Таке пришвидшення темпів інфляції в Україні у першому кварталі 2021 року призвело до рішення НБУ щодо підвищення облікової ставки на 1 % – до 7,5 %. У третьому кварталі відбулося підвищення облікової ставки до 8,5 %, а у четвертому - до 9% річних. Ці кроки були спрямовані на поступове сповільнення інфляції в грудні 2021 року до 10% та повернення її до показника $5\% \pm 1$ в. п. уже в другому півріччі 2022 року.

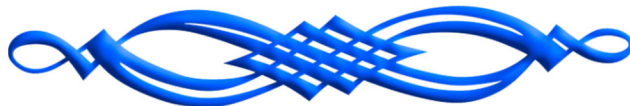
За прогнозом НБУ, однією із ключових загроз для сповільнення інфляції до цілі 5% у 2022 році є суттєвий зовнішній ціновий тиск. Світову інфляцію можуть піджвавити потенційне подорожчання енергоносіїв, дефіцит сировини і комплектуючих на тлі значного сукупного попиту [3].

Отже, інфляція в Україні протягом економічного шоку від пандемії та карантинних обмежень залишається помірною, а політика НБУ змінювалась із стимулюючої у 2020 році (разом із зростанням державних видатків) на стримуючу у 2021 році та зміниться на відновлюючу в другому півріччі 2022 року.

Проте така політика може бути нівельована ризиками нових національних локдаунів без відповідної державної підтримки, політичними та торговельними конфліктами, девальвацією національної валюти. Сьогодні основними факторами інфляційних процесів в Україні є не монетарні (зростання грошової маси в обігу), а пов'язані із зростанням загального попиту, витратами виробництва та залежністю від світових цін на ресурси та енергоносії.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/devaluation/>.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>.



Катерина Лиманюк

Студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Олена Польова,

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Вінницький національний аграрний університет

РОЛЬ СИСТЕМИ INTERNET ОБСЛУГОВУВАННЯ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Банківська система є достатньо чутливою до євроінтеграційних процесів які зумовлюють впровадження сучасних інновацій. Не зважаючи на те, що розвиток різних видів фінансових інститутів відбувається нерівномірно, банки повинні швидко реагувати на зовнішні зміни, враховувати потреби ринку та максимально адаптуватись до переваг/вимог клієнтів. Вітчизняні банки як і інші суб'єкти господарювання повинні враховувати процеси глобалізації та інтернаціоналізації сучасної економіки, які відкривають як нові можливості, так і обумовлюють зростання рівня конкуренції.

Internet banking та mobile banking розширює межі взаємозв'язку між клієнтом та банком, що є однією з основних задач будь-якого вітчизняного банку в конкурентній боротьбі за нові ринки реалізації банківських продуктів. Активно розвиваються інноваційні технології у сфері надання послуг банками. Швидкий розвиток мобільного зв'язку та Інтернету відкрив нові можливості для банків, що дозволило не тільки утримувати їх позиції на ринку банківських послуг, але і підвищувати вартість їх капіталізації [3].

Перевагами запровадження електронних банківських послуг є наступні:

економія часу і коштів – користування системою електронного обслуговування зменшує витрати часу, який спрямовується на задоволення потреб клієнтів, також знижується рівень операцій з готівкою та частота відвідування клієнтами банківських установ;

оперативність – можливість одержання певної оперативної інформації про послуги і стан ринку загалом, можливість оперативно реагувати на зміни ситуації на ринках;

мобільність – можливість використання електронних банківських послуг практично у будь-який час і у будь-якому місці;

простота у здійсненні електронних операцій клієнтами – немає необхідності завантажувати і встановлювати спеціальне програмне забезпечення.

Крім того, здійснення банківського Internet обслуговування мінімізує використання людської праці, сприяє скороченню організаційних витрат, зменшує деякі види банківських ризиків, таких як втрата платіжних документів, їх фальсифікація, неправильна адресація, знижує ймовірність помилок у реквізитах платежу, прискорює обмін інформацією між банками та клієнтами, обробка платежів здійснюється переважно у реальному часі, зростає швидкість проходження платежів тощо [2].

Прийнято розрізняти такі види банківських електронних послуг: послуги, які надаються шляхом дистанційного обслуговування клієнтів; послуги, що супроводжуються використанням платіжних карток; міжбанківські електронні

перекази; електронні гроші.

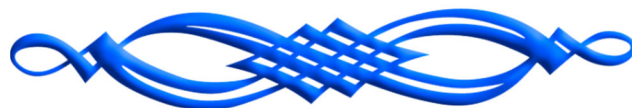
Система Інтернет-обслуговування має бути простою для повсякденного користування при здійсненні різноманітних банківських послуг і не потребувати додаткових навичок та вмінь від клієнта. Відзначимо, що крім послуг з курування рахунком Інтернет-обслуговування надає можливість одержувати актуальну аналітичну інформацію у вигляді графіків, курсів, звітів, новин. Клієнт самостійно може обрати для себе цікаву і необхідну йому інформацію. Для тих, хто не має часу або бажання власноруч заходити на сайт банку і шукати потрібну інформацію, банк може надавати послугу e-mail розсилки, яка побудована на пересиланні клієнту електронною поштою всієї необхідної інформації. Також є можливість спростити процедуру подання різних документів до банку шляхом прикріплення до сайту бланків всіляких заявок, доручень, договорів у текстовому форматі [1].

Послуги, які надаються через систему дистанційного обслуговування управління готівковими коштами управління рахунками та автоматизація розрахунків кредитні та депозитні операції, операції з електронним и грошима клірингові операції, валютні операції інформаційні та консультаційні послуги.

Сьогодні дистанційне банківське обслуговування в Україні надають багато фінансових установ. Найбільш успішними і технологічними учасники ринку вважають інтернет-сервіси ПриватБанку, Ощадбанку, АльфаБанку, VTB Банку, ПУМБ та інші. Розвиток подібних систем є вигідним як клієнту, так і банку [4]. Завдяки онлайн-банкінгу банки скорочують адміністративні витрати. Згідно з даними НБУ, в 2020 р. банки спрямували на цю статтю витрат 7,2 млрд. грн., що становить 21% від їхніх загальних витрат Так, наприклад, на кожному активному користувачеві системи Інтернет-обслуговування UniCredit Bnk заощаджує не менше 2 грн на місяць. При цьому якщо порівнювати собівартість банківських послуг, то у відділеннях вона становить не менше 7 грн. за кожен платіж, тоді як в онлайн-режимі вона є майже безкоштовною.

Список використаних джерел

1. Мінченко О. Проникнення інтернету в Україні вперше перевищило 60%. URL: <http://watcher.com.ua/2016/03/28/pronyknennya-internetu-v-ukrayini-vpershe-perevyschilo-60>.
2. Пожидаєва М. А. Еволюція використання електронних платіжних інструментів: фінансово-правовий аспект. Правові горизонти. 2020. № 20 (33). С. 82-87
3. Чумак Н.В. Види дистанційного банківського обслуговування в міжнародному електронному бізнес. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3408/1.pdf>
4. Які новинки в е-банкінгу з'явилися і були впроваджені в 2016 році? – коментують експерти. URL: http://www.prostobank.ua/internet_banking/stati/kakie_novinki_prineset_klientam_2017_god_v_sfere_internet_bankinga_mnenie_ekspertov



Богдана Мазур

студентка 2 курсу спеціальності

«Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Юлія Дильова,

викладач економічних дисциплін,

ДВНЗ «Кам'янець-Подільський індустріальний коледж»

м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Відповідно до статті 1 Закону України «Про страхування» страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних і юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються через сплату фізичними та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), і доходів від розміщення коштів цих фондів [1].

Зауважимо, що *страхування* – одна із найдавніших категорій суспільних відносин. Людство завжди прагнуло уникнути негараздів. Не маючи можливості запобігти їх виникненню та впливу, воно намагалося обмежити згубний вплив небажаних подій. Вважається, що первинні форми страхування виникли у далеку давнину. Виникнувши у період розпаду первіснообщинного ладу, воно поступово стало супутником суспільного виробництва. Спочатку страхування було тісно пов'язане зі словом «страх». Власники майна відчували страх за його збереження, за можливість знищення або втрати у зв'язку зі стихійним лихом, підпалом, крадіжками та іншими непередбаченими небезпеками, що супроводжують людське життя.

В умовах сучасного державотворення страхування є важливим та необхідним видом діяльності, який забезпечує загальну економічну стабільність, розвиток усіх сфер господарювання, ефективний захист від численних природних, техногенних та інших ризиків, реалізацію державної соціальної політики тощо. Повноцінний розвиток страхового ринку дає помітний імпульс росту національної економіки, оскільки страхування сприяє ефективному способу перерозподілу фінансових ресурсів країни [2].

Страхові компанії відіграють важливу роль в економічному житті країни. Головною функцією страхування є захист фізичних та юридичних осіб від ймовірних збитків у разі настання страхових подій. Водночас страхові компанії підпадають під потенційний негативний вплив ризиків, які можуть загрожувати їх платоспроможності та мати негативні наслідки для споживачів послуг страхування. Саме впевненість споживачів у надійності страхової компанії є однією з основних засад розвитку страхового ринку. Ефективне регулювання та нагляд за ринком роблять можливою таку впевненість та довіру до страховиків. Проте, на сьогоднішній день, розвиток ринку стримує ряд факторів, зокрема у низки страхових компаній наявні проблеми з платоспроможністю та ліквідністю, немає чіткої бізнес-моделі, рівень управління ризиками та корпоративного управління є низьким. Усе це робить ринок непрозорим та неконкурентним.

Страховання дозволяє забезпечити стан впевненості в завтрашньому дні для кожної людини і господарюючого суб'єкта, забезпечує захист в момент настання страхової події в їх життєдіяльності, а також може підвищити рівень соціальної безпеки населення. Таким чином, стає актуальним дослідження функціонування регіонального ринку страхування, виявлення тенденцій, закономірностей, специфічних особливостей, цілей і завдань його розвитку. У сучасній економіці страхування є важливим і необхідним видом діяльності, який забезпечує загальну економічну стабільність, розвиток підприємництва, ефективний захист від численних природних, техногенних та інших ризиків, реалізацію державної соціальної політики тощо [3].

Найбільш поширеними видами страхування серед фізичних осіб є: авто страхування, медичне страхування, страхування ризиків життя, страхування туристів, а серед страхових договорів, що укладаються юридичними особами, найбільш затребуваними є: авіастрахування, агрострахування, страхування транспорту, страхування вантажоперевезень.

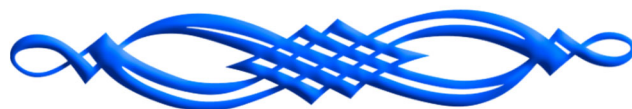
Страховий ринок України за своїм розвитком значно відстає від країн Європи, США, Китаю, Японії та інших розвинених країн. Причиною такого низького розвитку є ментальні особливості населення, рівень доходів населення, корупція, складна економічна ситуація в країні, спричинена такими факторами, як окупація частини території України Російською Федерацією, що похитнуло до того нестабільну економіку, прозорість та чесність страховиків.

Для реалізації стратегії інфраструктурного потенціалу розвитку страхового ринку вкрай важливим є забезпечення балансу між трьома компонентами [4]: індивідуальними цілями та потребами суспільства; стійкістю і гнучкістю страхового ринку; наявною та необхідною інфраструктурою.

Щоб ефективно трансформувати страховий ринок, потрібна правильна стратегія, реалізувати яку слід із врахуванням найактуальніших світових трендів та перспектив зростання. Однією з альтернатив є зосередження уваги на таких напрямках, як розвиток та удосконалення процесу андеррайтингу, пошук найкращих талантів, побудова міцної екосистеми та поширення страхових послуг діджитал-каналами [5].

Список використаних джерел

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № № 86/96-ВР. Дата оновлення: 01.07.2021
2. Національна академія внутрішніх справ, навчальні матеріали «Страхова діяльність» URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/finance_law_20/nm/them8.html
3. Внукова Н.М. Успенко В.І., Временко Л.В. Страхування: теорія та практика: [навч.- метод. посіб.]. Х. : Бурун книга, 2004. 371 с.
4. Чуницька І.І. Інфраструктурний потенціал розвитку фінансового ринку в Україні. Дисертація. 2018
5. Top insurance industry issues in 2021. URL: <https://www.pwc.com/us/en/industries/insurance/library/top-issues.html>



Наталія Ткачук

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування*

*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький*

ОЦІНКА РІВНЯ ПРОБЛЕМНОСТІ БАНКІВ В ПРОЦЕСАХ КОНСОЛІДАЦІЇ

Сучасний період розвитку банківського бізнесу характеризується стрімким збільшенням інтеграційних процесів банківських установ. Жорсткі умови конкуренції на внутрішньому та зовнішніх ринках вимагають від вітчизняних банків формування та розвитку конкурентних переваг на основі створення інтегрованих структур, які спрямовані на поєднання банківських активів і концентрацію банківського капіталу. На сьогодні саме консолідація є однією з найбільш популярних інтеграційних стратегій банків.

Враховуючи високий рівень мінливості та невизначеності сучасного фінансового ринку, на перший план для банківських установ постає питання швидкого реагування та пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища функціонування. Переважно рішення щодо питань консолідації банки приймають в тому випадку, коли вже вичерпані всі внутрішні можливості, за винятком зовнішньої інтеграції з іншою банківською установою. На нашу думку, таке рішення має бути обов'язково обґрунтовано з використанням критеріїв проблемності, які дають можливість оцінити реальну доцільність рішення щодо консолідації банків.

До основних, найбільш поширених факторів проблемності для банків, які стоять перед проблемою консолідації, є такі:

- втрата контролю за ефективністю банківського бізнесу;
- високий рівень витрат банківської діяльності;
- слабкість клієнтської бази;
- високий рівень проблемності діяльності банку на ринку;
- високий рівень ризику банківських операцій;
- зниження ринкової вартості банку та рівня його капіталізації;
- низький імідж банку;
- недостатньо широкий асортимент банківських послуг;
- низький рівень ліквідності та платоспроможності;
- недостатній рівень співпраці з клієнтами банку;
- відсутність можливості збереження банком своїх позицій на ринку фінансових послуг;
- відсутність додаткових джерел поповнення капіталу банку;
- низька вартість бренду банку;
- неможливість протистояти з боку іноземних конкурентів;
- низький імідж банку на фінансовому ринку.

Враховуючи вищезазначені критерії оцінки ступеня проблемності діючих банків, варто відмітити, що консолідація в більшій мірі характерна для тих банків, які не змогли вирішити свої проблеми власними силами й єдине можливе рішення їх полягає в операціях злиття чи поглинання. Тому, чим більша кількість ознак проблемності притаманна для банку на даному етапі розвитку, тим більш

доцільним і ймовірно вірним буде прийняття рішення про консолідацію з укладанням угоди злиття чи поглинання з іншою банківською установою. За інших обставин, не використовуючи можливості інтеграції, банк може втрачати свою конкурентоспроможність на ринку, що, відповідно, може призвести до його ліквідації.

Для отримання узагальненою оцінки рівня проблемності банку на основі зазначених критеріїв, доцільно розробити анкету з ранжуванням цих критеріїв і за 10-ти бальною шкалою оцінити проблемність кожного з цих критеріїв для банків-учасників процесу консолідації. Тоді загальний рівень проблемності банку можна визначити за допомогою інтегрального показника [1]:

$$P = \sum_{i=1}^n m_{ij} \sqrt[n]{\sum_{i=1}^n (S_{ij})^{m_{ij}}},$$

де P – інтегральний показник оцінки рівня проблемності банку;

S_{ij} – рівень проблемності критерію для банку;

m_{ij} – значимість конкретного критерію для банку.

Для інтерпретації значень інтегрального показника проблемності банку доцільно використати таку шкалу значень (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінки значень інтегрального показника проблемності банку*

Ступінь проблемності	Діапазон значень інтегрального показника	Характеристика та основні рекомендації
дуже низький	0,81 – 1,01	діючий банк є ефективним і конкурентоспроможним, якість внутрішніх бізнес-процесів перебуває на високому рівні і необхідна розробка заходів щодо її підтримки та розвитку
низький	0,61 – 0,81	діючий банк є достатньо ефективним, проте необхідна розробка заходів щодо його підтримки на основі удосконалення якості послуг; банк має значні внутрішні можливості оновлення своєї бізнес-моделі, відповідно до умов динамічного ринку
середній	0,36 – 0,61	банк має деякі труднощі в фінансово-господарської діяльності, які можуть бути вирішені шляхом підвищення ефективності окремих структурних блоків діючої бізнес-моделі, необхідним є розробка заходів щодо стабілізації та підвищення якості діяльності банку
високий	0,21 – 0,35	банк характеризується відсутністю внутрішніх резервів для нарощування внутрішнього бізнес-потенціалу; ефективність такого банку може бути забезпечена тільки шляхом формування консолідованого банку
дуже високий	нижче 0,20	банк практично повністю вичерпав внутрішні можливості свого розвитку; значна кількість організаційних та фінансових проблем та сила їх прояву призвели до втрати конкурентних переваг на ринку; діючий банк може бути оновлений тільки шляхом зовнішньої інтеграції шляхом укладення угоди злиття або поглинання з іншим банком

*Розроблено автором на основі опрацювання [1].

Для оцінювання характеру прояву мотивів консолідації банків шляхом злиття і поглинання пропонуємо використати коефіцієнт Кандела, в основі якого лежить експертна процедура оцінювання кожного мотиву консолідації, в результаті чого кожному мотиву присвоюється певний ранговий номер [2]. При цьому мотив, якому експерт надає найвищу оцінку має ранг 1; в разі виявлення декількох рівнозначних мотивів – їх присвоюється однаковий ранговий номер. В ході проведення анкетного опитування експертів формується матриця рангів, за даними якої розраховується коефіцієнт Кендела (W) за такою формулою [2]:

$$W = \frac{12 * \sum_{i=1}^n \left(t_{ji} - \frac{N * (n+1)}{2} \right)^2}{N^2 * (n^3 - n^2)},$$

де n – число мотивів консолідації;

N – кількість експертів;

t_{ij} – рангова оцінка і-го мотиву консолідації j-им експертом;

$t_{ij} = \sum_{j=1}^N t_{ij}$ - сума всіх оцінок для і-го мотиву консолідації.

Задля кількісної узгодженості думок експертів щодо характеру прояву мотиву, та інтерпретації значення коефіцієнта Кендела доцільно використати вербально-числову шкалу, запропоновану Е. Марголіним (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінки характеру прояву мотивів консолідації банків [3]

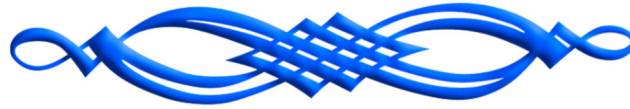
№ з/п	Діапазон значень коефіцієнта конкордації	Характер прояву мотивів консолідації
1.	до 0,1	Мотиви консолідації повністю відсутні
2.	0,11 – 0,3	Досить слабо виражений мотив консолідації
3.	0,31 – 0,5	Епізодичний прояв мотиву консолідації
4.	0,51 – 0,7	Хибкий прояв мотивів консолідації
5.	0,71 – 0,9	Прихований прояв мотивів консолідації
6.	вище 0,91	Абсолютний прояв мотивів консолідації

Як бачимо з наведеної в табл. 2 інформації, рішення про злиття чи поглинання приймається власниками банків у тому випадку, коли значення коефіцієнта Кандела знаходиться в межах 0,71-1,0, коли прояв мотивів консолідації має абсолютний або прихований характер.

Підсумовуючи вищевикладене варто відзначити, що для прийняття ефективних управлінських рішень щодо консолідації банків необхідними є чітко сформовані та усвідомлені мотиви, які базуються на врахуванні ступеня проблемності поточної ситуації банку на ринку. Характер прояву таких мотивів повинен бути спрямований на вибір найбільш вигідної форми консолідації, як для банка-ініціатора, так і для банка-цілі такої угоди за наявних цільових альтернатив розвитку.

Список використаних джерел

1. Кравченко О. Обґрунтування управлінських рішень щодо трансформації бізнес-моделі підприємства шляхом укладання угод злиття або поглинання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. -№158. С. 55-59.
2. Афоничкин А.И., Михаленко Д.Г. Управленческие решения в экономических системах Учебник. СПб.: Питер, 2009. 480 с.
3. Марголин Е. Методика обработки данных экспертного опроса. Полиграфия. 2006. №5. С. 14-16.



Iryna Tomashuk
*graduate student of the department of financial and credit and tax policy
National Research Center «Institute of Agrarian Economics», Kyiv,
Scientific adviser: Inna Tomashuk
Doctor of Philosophy in Economics, Senior Lecturer
Department of Economics and Entrepreneurship
Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia*

BANK LENDING TO THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE'S ECONOMY

One of the sources of financial support for agricultural enterprises is bank loans as one of the factors achieving continuity in the process of agricultural production.

Given that the agricultural sector is a risky market, most commercial banks are reluctant to lend to it. That is, the greater the demand for loans, the more cautious banks behave. In fig. 1 presents the mechanism for organizing lending to agricultural producers.

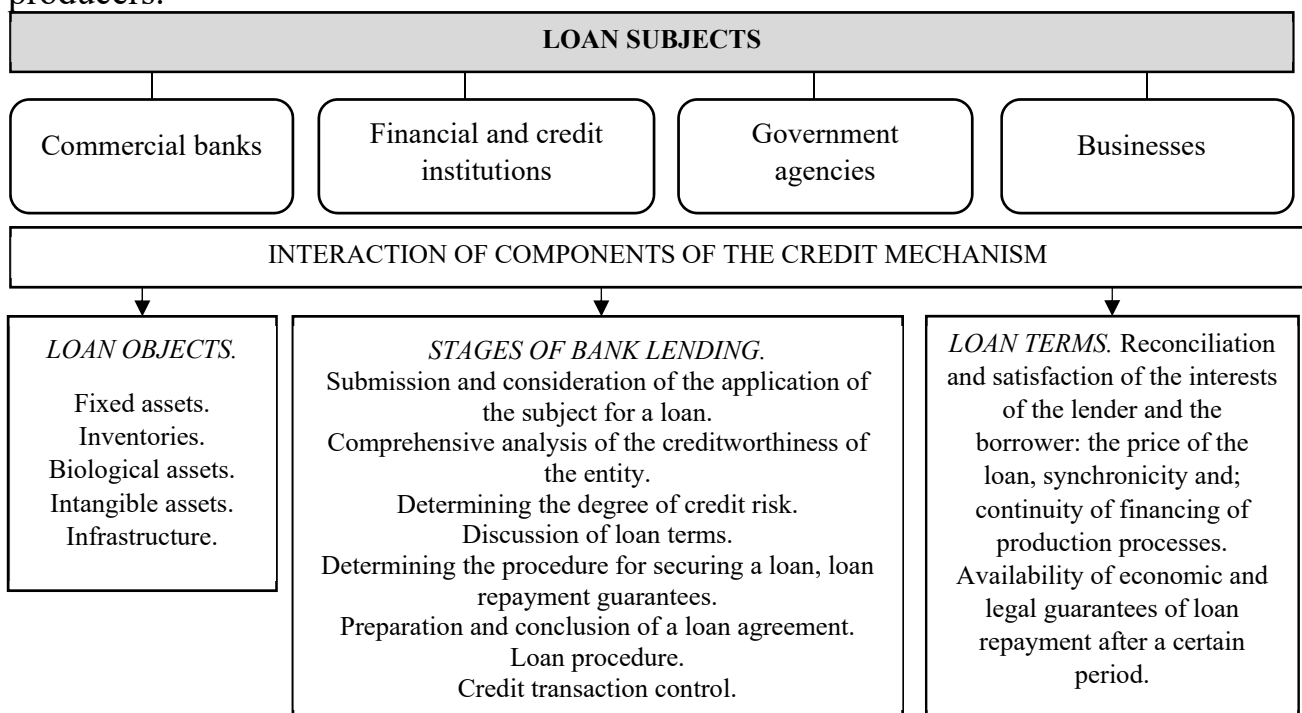


Fig. 1. The mechanism of organization of crediting of agricultural producers

Source: formed according to the results of the study

Many banks are willing to lend only to customers with a positive credit history and refuse to start agricultural enterprises that have been established recently, thus hampering their development [2]. According to the National Bank of Ukraine, banks in our country form more than three quarters of the total private sector lending market.

The agricultural market of Ukraine is characterized by constant dynamics, which leads to a change in trends in agribusiness lending. That is why in recent years banks have been developing new types of financing for the agricultural sector, which are aimed at minimizing risks and creating optimal conditions for cooperation.

Since 2003, Ukraine has had a system of preferential lending to the agricultural sector. Its essence is that loans are not provided to agricultural producers, but to banks (credit rates are partially repaid at the expense of the state budget).

The state financial support of agro-industrial entities is carried out under the state program 280130 «Financial support of measures in the agro-industrial complex by reducing the cost of loans». Cheaper loans are made through credit subsidies (subsidizing part of the interest on loans provided by banks) and through partial compensation of lease payments for the purchase of agricultural machinery and equipment [1].

Despite the annual (since 2015) trend of increasing the number of agribusiness entities involved in the program, the share of soft loans from the total volume of loans has been gradually declining.

It should be noted that the level of state support for agriculture in other countries is many times higher than in Ukraine. The highest level of state financial support for agriculture (per 1 ha of arable land) is in the EU countries (USD 931,7) and Turkey (USD 839,2), which is USD 931,7 and USD 839,2, respectively. In the US, the figure is \$ 492,4. USD, and in Canada – 121,8 USD [3].

Improving bank lending in the agricultural sector of the economy in Ukraine involves the following main tasks:

- credit risk management by introducing improved diagnostics of the financial condition of agricultural enterprises;
- expansion of bank lending programs in the agricultural sector with the involvement of state support programs for agricultural producers;
- stimulating the development of small and medium-sized agricultural enterprises;
- creating a favorable climate for investing in agriculture [5].

The process of obtaining bank loans for agricultural enterprises continues to be quite complicated and requires a large number of documents from the borrower. At the same time, bank interest rates are quite high, and the creditworthiness of most agricultural producers is insufficient. All this hinders the development of bank lending to the agricultural sector [4].

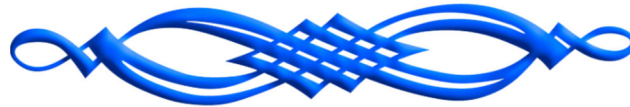
Currently, only 5% of the received agricultural loans are loans for a period of more than 5 years. This trend is primarily due to political instability in the country and rising inflation. The fact that commercial banks require substantial collateral for lending agreements also has a negative impact on credit collateral.

Despite the implementation of a number of programs of state support for agricultural producers, their level remains quite low compared to other countries.

The main directions of improving bank lending to agricultural enterprises should be the development of a set of measures by the state and banks aimed at developing a system of cooperation with the agricultural sector, namely: increasing budget support, rational use of budget funds, lowering interest rates for agriculture, improving valuation methods creditworthiness of borrowers, which would take into account the specific features of agricultural production.

References

1. Informatsiino-analitychnyi portal APK Ukrainy. URL: <https://agro.me.gov.ua> (accessed: 04.01.2022).
2. Lupenko Yu.O. Bankivske kredytuvannia ahrarnoho sektora ekonomiky. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*. 2019. № 16. P. 196–207.
3. Portal Ukrainskoi ahrarnoi konfederatsii. URL: <http://agroconf.org> (accessed: 12.01.2022).
4. Tomashuk I.V. Problemy ta perspektyvy finansovoho zabezpechennia ahrarnoho sektoru Vinnytskoho rehionu. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2017. № 20. P. 698-704.
5. Chyhryn O., Ivakhnenko O. Bankivske kredytuvannia ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. 2020. № 3 (64). P.14-24.



Євген Чайковський

магістр з банківської справи

Науковий керівник: Чайковський Я.І.

к.е.н., доцент кафедри банківського бізнесу

Західноукраїнського національного університету

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

Основу інформаційної революції ХХІ ст. складає безпрецедентний за швидкістю та обсягом передачі інформації розвиток новітніх технологій. В останній час інформаційно-комунікаційні технології переживають процес пришвидшеного розвитку, революційні переміни відбулись і у сфері інформаційних технологій банківських установ. Появились і розвиваються інноваційні напрями електронного банківського бізнесу, зокрема телебанкінг, Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, РС-банкінг, відеобанкінг [1, с. 9].

Наслідком застосування інновацій у банківській діяльності є виникнення дистанційного обслуговування клієнтів, яке нині виступає необхідною умовою конкурентоспроможності банківської установи, винятково на роздрібному ринку. За рахунок зменшення затрат на персонал, обладнання робочих місць і

утримання відділень знижується собівартість банківських продуктів, а також підвищується якість обслуговування [1, с. 10].

Банківським установам для збереження прибутковості, конкурентних переваг та підвищення ефективності своєї діяльності потрібно активно запроваджувати в банківську практику інноваційні продукти, послуги та технології. Упровадження інновацій дозволить українським банківським установам оптимально розподіляти власні ресурси, мінімізувати затрати, поліпшувати канали доставки банківських продуктів до споживача, удосконалити якість пропонованих послуг і тим самим підвищити ефективність банківського функціонування і забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність на грошовому ринку [1, с. 11-12].

Сучасні банківські установи активно впроваджують інновації, що істотно змінює характер їх діяльності, особливості взаємодії з клієнтами, розширює спектр послуг, що надаються і пропонованих фінансових продуктів [2].

Сьогодні практично всі вітчизняні банки мають свої Web-сайти, а кількість банків, що ведуть свою діяльність через Інтернет, постійно зростає. Активно розробляються та впроваджуються нові інноваційні програми банківського обслуговування, і лідером на цьому напрямку роботи є АТ КБ «Приватбанк».

На сьогодні процесу запровадження інноваційних технологій в банківську діяльність обмежують такі чинники, які породжені загальними закономірностями розвитку грошового ринку, зокрема: змінність цін, які спостерігаються у більшості сегментів ринку; недостатність інформаційної обізнаності; збільшується вартість інноваційних рішень; недовіра клієнтів до інновацій; неозначений термін запровадження інновацій; податкові різниці; зростає рівень ризиків; низький рівень розвитку інноваційної інфраструктури; низький рівень розвитку правового регламенту та фінансового права та ін. [3].

Банківські інновації пов'язані з великою кількістю ризиків, для яких характерні наступні особливості [4]:

- на розвиток інноваційних технологій впливають такі ризики як кредитний, ринковий, процентний, інноваційний, ліквідності;
- необхідність у використанні ризик-менеджменту, які розглядаються як сукупність інструментів щодо страхування ризиків покладається, як на споживачів, так і на банківські установи, які запровадили інновації;
- для укладання договорів між контрагентами розглядається інформація щодо прогнозування поведінки на фінансовому ринку, інвестиційні можливості, відношення до ризику та ступінь ризику.

Також можна відзначити, що головними проблемами інноваційного розвитку банківської діяльності в Україні є [5]:

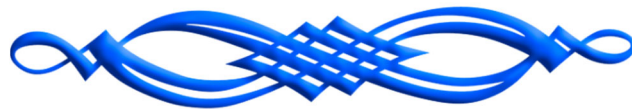
- недостатній рівень захисту вітчизняних каналів зв'язку, в результаті чого зростають ризики втрати чи зміни даних клієнтів від шахраїв;
- низька ступінь правового регулювання банківських інноваційних технологій, що спонукає до створення ризикових обставин і знижує прихильність клієнтів до дистанційного банківського обслуговування;

- відсутність постійного доступу до мережі Інтернет і постійного зв'язку в багатьох населених пунктах;
- зростає ціна запровадження інноваційних рішень, які використовуються при сучасному розвитку банків, а також зростає рівень ризиків, які при цьому виникають;
- невисокий рівень технологічного розвитку вітчизняних банківських установ, що стримують впровадження інноваційних технологій;
- невисокий рівень підготовки персоналу банків і брак кваліфікованих кадрів;
- недостатній рівень інформаційної обізнаності населення.

Сьогодні можна стверджувати, що вітчизняна банківська система не стоїть осторонь від світового інноваційного процесу в банківській сфері та має достатній інноваційний потенціал для активного впровадження фінансових інновацій, які позитивно показали себе на ринках інших держав, а також розробки своїх інновацій. Однак загальні процеси цифровізації національної економіки потребують пришвидшення, інакше для України вони з можливостей можуть стати проблемами, ризиками і загрозами [6, с. 73].

Список використаних джерел

1. Кузнєцова Л. В. Проблеми активізації процесів розвитку банківських інновацій в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Випуск 4. С. 9-13.
2. Кузнєцова М. А., Гуйгова Ю. І. Розвиток та впровадження інноваційних банківських послуг в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8088>.
3. Інноваційні технології антикризового управління економічними системами: монографія / С. К.Рамазанов, Г. О. Надьон, Н. І. Кришталь, О. П. Степаненко, Л. А. Тимашова ; під ред. проф. С. К. Рамазанова. Луганськ ; К. : СНУ ім. В. Даля, 2009. 584 с.
4. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.
5. Степаненко О. П. Тенденції інноваційного розвитку банківської системи України. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 6 (132). С. 5–13.
6. Пантелєєва Н. М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Випуск 3(03). С. 68-73. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/17.pdf.



ІННОВАЦІЇ ВІД АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

За роки свого існування АТ КБ «Приватбанк» пройшов шлях від традиційного банку до банку інновацій: з багатофункціональною інтернет-платформою, мобільною версією, мобільними додатками. За даними досліджень, кількість користувачів мобільної версії інтернет-банкінгу АТ КБ «Приватбанк» за 8 місяців 2019 р. складає 8,1 мільйон. І за прогнозами, ця кількість, до кінця 2019 р., досягне рекордних 10 млн. [1].

Основними результатами інноваційної діяльності АТ КБ «Приватбанк» є [2]:

- 9,8 млн. – аудиторія Приват24 сьогодні, 8,1 млн. щодня користуються мобільним додатком, 6,8 млн – на Android, 2,05 млн – на iOS. Приват24 встановлений на 80% всіх Android-смартфонів, більше лише у Viber та сервісів Google.

- 1,9 млн. транзакцій відбувається щодня через Приват24. Це еквівалентно тому, що змогли б обслужити 7,5 тис. відділень. Але їх вже немає. Для банку – економія грошей на обслуговуванні офлайн, для клієнта - зручність, що не треба нікуди ходити та стояти в черзі.

- Понад 1 млн. дол. США купується та продається через Приват24 щодня, в той же час у відділеннях – більше 5 млн. дол. США, продаж валюти через Приват24 був перезапущений у лютому 2019 р.

- 40 % власників магнітних карток після токенізації (додавання платіжної картки у додаток для оплати) перестають користуватися картою.

- З травня 2018 р. кількість оплат з телефону збільшилася у 11 разів. 50 % з тих, хто почав платити додатком, відмовилися від карт на користь смартфона. Старі користувачі стали платити удвічі більше.

- Топ-4 транзакцій у Приват24 щодня:

- 1) переказ з картки на картку – 894 тис.;
- 2) поповнення мобільного – 499 тис.;
- 3) оплата комунальних – 457 тис.;
- 4) обмін валют – 12 тис.

Наростаючий тренд у всіх країнах – біометрія. Технологію розпізнавання обличчям (FacePay24) АТ КБ «Приватбанк» анонсував за допомогою Приват24.

Україна увійшла в топ-4 Mastercard за безконтактними платежами смартфоном та у топ-10 Google, у Visa теж високі показники проникнення платежів із NFC, а АТ КБ «Приватбанк» – один зі світових лідерів за Apple Pay. Тепер Україна стала однією з перших країн у світі, де була запущена оплата обличчям.

В АТ КБ «Приватбанк» припускають, що технологія FacePay24 має зацікавити торговців, які вже використовують українську систему Poster – це каса у планшеті. А для оплати обличчям потрібен саме планшет. Тобто бізнес може додати ще одну можливість оплати, але не платити зайвого за термінал і не втрачати тих клієнтів, кому принциповий cashless [2].

250 тисяч українців стали тестувальниками оновленого Приват24. Результат – 20 тисяч фідбеків [1].

Багато користувачів інтернет-магазинів стикалися з проблемою тривалого оформлення покупок. Тепер процедура оформлення та оплати покупки в інтернеті стала швидшою та безпечнішою [1].

Покупцеві не потрібно знову і знову вносити свої банківські реквізити, кілька разів підтверджувати свої дані. При здійсненні покупки, клієнт відразу потрапляє до додатку банку, що і є підтвердженням його банківських реквізитів. Для безпеки здійснення покупок та ідентифікації покупця, банк аналізує кілька параметрів: геолокацію, унікальні характеристики пристроїв, з яких здійснюється оплата, та ін. І якщо якась з них викликає сумніви, лише тоді банк просить додаткові дані. Клієнти АТ КБ «Приватбанк» вже можуть скористатися даним PrivatPay в більш ніж 14 тис. активних інтернет-магазинів.

В АТ КБ «Приватбанк» активно запроваджується сервіс оплати паркування (SmartCity&Smart citizen). Банківські дані інтегровані у базу даних контролерів. Якщо клієнт оплатив через сервіси банку паркування, то, при скануванні номера автомобіля, у контролера з'явиться інформація про сплату [1].

АТ КБ «Приватбанк» активно розвиває і послугу голосування у містах за громадські бюджети. Використовуючи особисті банківські дані, мешканці міст можуть проголосувати за громадські проекти. Дана система може використовуватись при проведенні місцевих опитувань з важливих для громади питань.

Зокрема, 22 жовтня 2018 р. у Тернополі стартувало голосування за проекти «Громадський бюджет-2019». Містяни мали можливість віддати свій голос за цікаві ідеї не лише шляхом реєстрації через Bank ID на офіційній сторінці «Громадський бюджет» чи у Центрі надання адміністративних послуг, але і в терміналах самообслуговування та за посиланням у Приват24 [3].

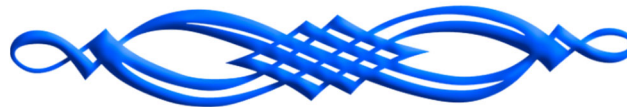
Варто відзначити надзвичайно просту та прозору процедуру голосування у терміналах самообслуговування. Достатньо пройти ідентифікацію у терміналах самообслуговування за допомогою будь-якої платіжної картки АТ КБ «Приватбанк» або мобільного номера телефону, на основній сторінці меню скористатись кнопкою «Голосування за проекти міста» та зробити власний вибір проекту у переліку, що з'явиться на екрані терміналу. Віддати свій голос за один великий та один малий проекти можуть громадяни України віком від 16 років, які зареєстровані та проживають у місті Тернополі.

Отже, АТ КБ «Приватбанк» слідує за усіма сучасними перспективними напрямками банківських інновацій, спрямовує свою діяльність на надання високотехнологічних послуг та активну взаємодію з клієнтами. Це дало

можливість АТ КБ «Приватбанк» збільшити кількість клієнтів та їх довіри і лояльності, покращити імідж банку. Для зміцнення своїх позицій на ринку АТ КБ «Приватбанк» слід продовжувати впроваджувати нові технології та створювати нові банківські продукти [4].

Список використаних джерел

1. Інновації від ПриватБанку: від оновленого дизайну до електронної демократії. URL: <https://05453.com.ua/innovatsiyi-vid-pryvatbanku-vid-onovlenogo-dyzajnu-do-elektronnoyi-demokratiyi/>.
2. Глущенко Н. 5 знакових інновацій Приватбанку в 2019 році: як вони відобразяться на українцях. URL: <https://gagadget.com/uk/53732-5-znakovikh-innovatsii-privatbanku-v-2019-rotsi-iaak-voni-vidobraziatsia-na-ukrayintsiakh/>.
3. Тернополяни можуть проголосувати за проекти Громадського бюджету в терміналах ПриватБанку та за посиланням у Приват24. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/news/23802.html>.
4. Денисенко М. П., Лакомова Н. Д. Вдосконалення та впровадження інноваційних банківських послуг на прикладі ПАТ КБ «Приватбанк». Ефективна економіка. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5913>.



**СЕКЦІЯ 5. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ФІНАНСІВ, ОРГАНІЗАЦІЇ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ**

Наталія Вавдіюк

студентка 2 курсу спеціальності «Менеджмент»

Науковий керівник: Олесь Тоцька,

д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
КРАУДФАНДИНГОВИХ ПЛАТФОРМ В УКРАЇНІ**

У сучасному стрімкому розвитку суспільства запорукою конкурентоспроможності суб'єктів господарювання є постійна активізація та здійснення інноваційної діяльності. Це викликає потребу в пошуку джерел фінансування. Коли ж власних і кредитних коштів, а також ресурсів інвесторів виявляється недостатньо, вирішення проблеми нестачі фінансів вимагає застосування новітніх заходів для їх залучення. Одним із перспективних способів фінансування є краудфандинг.

Існують різні підходи до визначення сутності поняття краудфандингу.

Так, Г. Хмелева визначає краудфандинг як інструмент активізації інноваційної діяльності, що забезпечує розвиток сприятливих умов для малого бізнесу та запуску підприємств із моменту створення, надає можливість участі в інвестуванні необмеженому колу інвесторів з різними мотивами й фінансовими можливостями [1].

Н. Ситник стверджує, що краудфандинг – це модель найбільш демократичного фінансування нових чи вже наявних проєктів за рахунок добровільних внесків численних інвесторів, які отримують за це матеріальну чи нематеріальну винагороду [2].

Краудфандинг як процес залучення фінансових ресурсів постійно всебічно досліджується, зокрема щодо змісту його робіт, стадій і етапів, а також виявлення перспектив для суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності.

Г. Отливанська виділяє такі основні види краудфандингу:

- краудфандинг, заснований на безплатному даруванні, що передбачає нематеріальні вигоди;
- краудфандинг, заснований на кредитуванні – повернення вкладених коштів у чітко визначені терміни зі встановленими відсотками;
- краудфандинг, заснований на отриманні частки бізнесу – передбачає отримання доходу від володіння частиною бізнесу;
- краудфандинг, заснований на використанні моделі роялті, що передбачає майбутній розподіл прибутку або доходу від реалізації проєкту між інвесторами та його засновником;
- гібридні моделі краудфандингу, що передбачають комбінування різних видів краудфандингу в одній моделі фінансування [3].

Вивчаючи характерні риси краудфандингу, варто виділити такі основні принципи його функціонування:

1. *Мережевий принцип* (встановлення безпосереднього зв'язку між авторами проєктів і доброчинцями без участі посередників).

2. *Принцип збереження фінансової незалежності* (за рахунок конкуренції бізнес-ідей та інвесторів автори проєктів отримують самостійність від традиційних кредиторів).

3. *Принцип публічності та прозорості фінансування проєктів* (залучення фінансових ресурсів на загальноприйнятих умовах);

4. *Принцип благодійного характеру фінансування* (передбачає добровільні засади внесків інвесторами).

5. *Принцип функціонального призначення коштів* (автори несуть відповідальність за цільове використання коштів).

6. *Принцип колективної співпраці інвесторів* (передбачає співфінансування одного проєкту багатьма учасниками) [4].

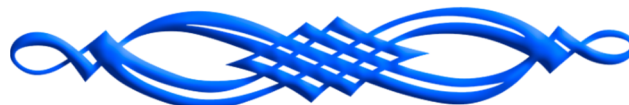
Краудфандинг є ефективним інструментом для втілення інноваційних програм і проєктів на безризиковій основі для засновника. Також він дозволяє перевірити, чи існуватиме попит на продукти та послуги, розроблені в проєкті, на основі аналізу виявленого інтересу споживачів і швидкості залучення коштів.

Краудфандинг у світі стрімко розвивається та має значні перспективи застосування не лише на фінансових ринках економічно розвинених країн світу, але і в Україні. Цьому сприяють, у першу чергу, значні переваги колективного фінансування, що дозволяють враховувати як інтереси авторів проєктів, так і інтереси інвесторів.

При цьому, існує низка проблем, що перешкоджають успішному розвитку краудфандингу в Україні. Можна виділити такі основні з них: відсутність нормативно-законодавчої бази; низька фінансова грамотність населення; наявність ризиків. Якщо ж вказані проблеми будуть успішно вирішені, то краудфандинг зможе створити конкуренцію традиційним способам фінансування, що пропонуються на ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел

1. Ярмош О. В. Краудфандинг як альтернативний варіант фінансування стартапів в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2017_1_23 (дата звернення 25.01.2022 р.).
2. Ситник Н. І. Краудфандинг: нові можливості та тренди. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 31. С. 187–192 (дата звернення 25.01.2022 р.).
3. Різник В. В., Різник Н. А. Краудфандинг як перспективна модель фінансування бізнес-ідей та проєктів. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ГПУ імені Григорія Сковороди*. 2018. Вип. 37/1. С. 260–266 (дата звернення 25.01.2022 р.).
4. Семенов А. Ю., Доброгорська В. П. Теоретичні засади використання краудфандингу як способу зовнішнього фінансування підприємств малого та середнього бізнесу. *Науковий вісник Сумського державного університету*. 2019. Вип. 70. С. 74–80 (дата звернення 25.01.2022 р.).



Анастасія Гайденко

Магістр 1-го року навчання, спеціальності «Економіка»

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця,

Науковий керівник: Інна Томашук

доктор філософії з економіки, старший викладач

кафедри економіки та підприємницької діяльності

Вінницький національний аграрний університет,

м. Вінниця

ІНВЕСТИЦІЇ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ БІЗНЕС ЯК СПОСІБ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Інвестиціями прийнято вважати всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається певний соціальний ефект. Ними допоможуть бути як кошти, так і цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери [74].

Існує два основних шляхи комерціалізації проектів інтелектуального бізнесу. Перший полягає в безпосередній комерціалізації через передачу (продаж) прав на об'єкти інтелектуального бізнесу, як інтелектуальні продукти.

Другий включає в себе опосередковану комерціалізацію шляхом продажу інтелектуальних продуктів, у виробництві яких використано об'єкти інтелектуальної власності. Цей шлях вважається найбільш вигідним у зв'язку з тим, що прибуток від продажу інтелектуального продукту залишається у власника об'єктів інтелектуального бізнесу.

Комерціалізація об'єктів інтелектуального бізнесу виникає при використанні результатів інтелектуальної діяльності на умовах укладання договорів, приклад наведено на рисунку 1 [73].

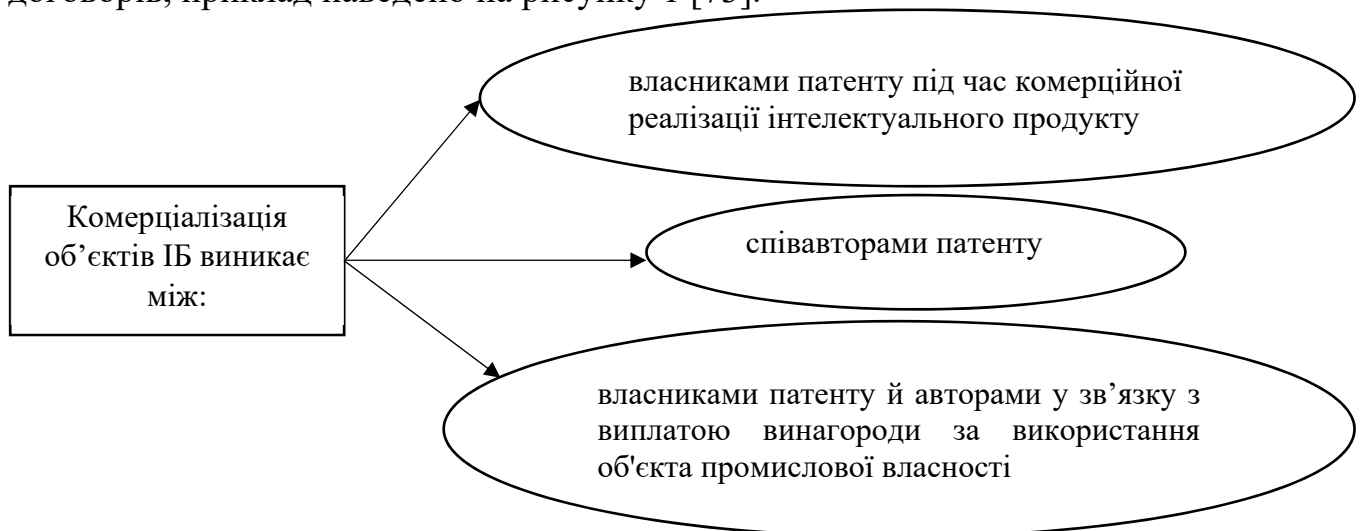


Рис.1. Умови виникнення комерціалізації в інтелектуальному бізнесі

Джерело: сформовано автором на основі поданої інформації

Щодо країн з розвинутою ринковою економікою, де існують тривалі традиції боротьби з піратською продукцією, то найнижчий рівень піратства спостерігається у США – 28 %. За останні роки положення на українському ринку трохи покращилося, але це завдяки активній політиці провідних західних та вітчизняних фірм, які виходять на український ринок з широким спектром послуг, а також технічних засобів захисту свого продукту, які передбачають створення за допомогою апаратних або програмних засобів штучних перешкод, що ускладнюють розповсюдження програмного продукту без дозволу автора, а саме використання апаратних ключів, що встановлюють на порти комп'ютера, дистрибутивних та ключових дискет, жорсткої прив'язки програми до конкретної електронної обчислювальної машини, індивідуальних кодів та паролів законних користувачів та інше.

В Україні діє велика кількість підпільних виробників, які незаконно використовують чужі об'єкти інтелектуальної власності. Захист інтелектуальних продуктів від недобросовісної конкуренції здійснюється шляхом правового (адміністративного) захисту та економічних заходів [68].

Правовий захист інтелектуальної власності передбачає установлення примусових форм її охорони, захист прав її використання, гарантію реалізації прав авторів (суб'єктів) за допомогою широкого використання процедури розгляду суперечок, і, в разі необхідності, застосування до піратів громадянських та кримінальних санкцій.

З вищевикладеного видно, що найбільшим успіхом користуються контрафактні товари в тих місцях, де спостерігається дефіцит оригінальної продукції, а також відсутній відповідний захист об'єктів інтелектуальної власності та досить складна соціально-економічна ситуація.

Інтелектуальний капітал визначається як сукупність нематеріальних активів, за допомогою яких підприємства можуть отримати конкурентні переваги, підвищити прибуток. Венчурні інвестори знаходяться в постійному пошуку динамічних стартапів з інноваційними продуктами та технологіями, які можуть підтримувати конкурентну перевагу на ринку та мати високий рівень комерційного потенціалу. Саме інтелектуальний капітал забезпечує виключну конкурентоспроможність кожної з нових унікальних ідей та слугує основою венчурного інвестування [3].

Венчурний капітал є одним з двигунів економіки, який сприяє розвитку нових підприємницьких ідей та інновацій з етапу їх зародження до їх реалізації та комерціалізації на ринку. У той час коли прямі інвестиції вкладаються в корпоративні структури з чітко прописаним бюджетом інвестиційних витрат, венчурні інвестори вкладають у стартапи та здатні приймати рішення щодо миттєвої зміни бізнес моделі в разі потреби. Поєднання занадто великої ризиковості проектів з відсутністю гарантії отримання позитивних фінансових результатів практично унеможлиблює здійснення такого роду інвестицій традиційними фінансовими установами.

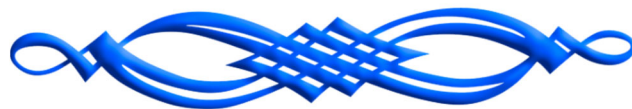
Як вже зазначалося вище, в стартап індустрії повернення інвестицій відбувається в момент продажу інвестором своєї частки в компанії. Розглянемо основні ситуації, на які розраховують венчурні інвестори в інтелектуальний капітал:

1. М&А (англ. Mergers and Acquisitions) – поглинання стартапу іншою компанією або злиття. Інвестор отримує прибуток шляхом продажу своєї частки новому покупцю.
2. IPO (англ. Initial Public Offering) – вихід компанії на біржу. Інвестор отримує прибуток шляхом конвертування частки в акції, які потім розміщує на біржі.
3. Продаж своєї частки іншим інвесторам (часто на пізніх стадіях великі інвестори викуповують частки дрібних ранніх інвесторів) [4].

Основними напрямками збільшення інвестицій в інтелектуальний бізнес мають стати розроблення комплексу заходів з боку держави спрямованих на розвиток системи взаємодії з інтелектуальним бізнесом, а також вдосконалення правових засад захисту інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. Bergoc J. (2013), «The Importance of Intellectual Property Assets in Venture Capital Transactions: <http://www.gbv.de/dms/buls/780163575.pdf>
2. The official site of Financier Worldwide (2015), «Venture capital and IP assets», :<https://www.financierworldwide.com/venturecapitalandipassets#.XsF3L2gzZPZ>
3. 68 Формування концепції інтелектуального капіталу сільських територій та його облікове забезпечення Томашук І. В., 2019 рік
4. 74 Закон України «Про інвестиційну діяльність». Закони та постанови. К., 1992.
5. 73 Станіславик О. В. Ковтуненко К. В. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності. Праці Одеського політехнічного університету. 2011. № 2. С. 304. 69



Денис Гуменюк

студент 3 курсу спеціальності 231 «Соціальна робота»

Науковий керівник: Інна Гуменюк,

викладач ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж»,

м. Кам'янець-Подільський

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВА РЕАЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

«Для того щоб завжди залишатися попереду, треба постійно пристосовуватися, взаємодіяти з оточуючими, при цьому залишатися вірними собі і своїм ідеалам» [1].

«Зараз саме час запитати себе: які дії в діджиталі ми соромилися вживати в минулому, навіть якщо ми усвідомлювали, що в кінцевому рахунку без цього не обійтися?» [2].

Немає сумніву в тому, що світ цифрових технологій, в який ми входимо, – це не лише новий логічний етап розвитку технологічної сфери людства, а й усієї існуючої правової та соціально-політичної реальності. Поки ще не існує загальноприйнятих і гармонізованих визначень та правових дефініцій, однак цифрові технології вже стрімко захоплюють плацдарми для наступу. Цифровізація (англ. digitalization) стає найважливішим фактором економічного зростання економіки будь-якої країни і взагалі є сучасним трендом розвитку.

Впровадження в життя будь-яких нових технологій, зокрема цифрових – процес, безумовно, тривалий і несе в собі масу невідомих ще викликів та небезпек для людства. Їх зазвичай об'єднують у три групи: соціально-економічні, техніко-організаційні та природні. Усе це достатньо повно ми усвідомили в ХХ столітті, впроваджуючи в реальну економіку досягнення науково-технічного прогресу. Відомо, що розвиток масового (конвеєрного) виробництва свого часу стимулював глибоке вивчення соціальних і правових питань організації реальної економіки – адекватна платня за працю, система пільг і компенсацій, морального і матеріального стимулювання за шкідливі умови праці тощо. Запозичивши досвід Г. Форда, ми почали вивчати навіть соціально-психічні чинники, що характеризують відношення людини до праці, психологічного клімату в колективі, сім'ї, мотиви до праці. Сьогодні дедалі ретельніше ми вивчаємо суспільно-політичні чинники створення сприятливих умов праці, до винахідництва й інноваційної діяльності.

Ми запам'ятали й те, що за відсутністю правових норм і законів завжди існує вірогідність прояву небезпек, що стало аксіомою управління, що в природі немає абсолютно безпечних для життя людини явищ – все небезпечне й вимагає формування певних умов для роботи. Недостатність знань і нестача методологічно опрацьованих наукою й освітою обґрунтувань при практичному впровадженні нових знань і технологій у реальну економіку завжди веде до серйозних інженерно-технічних і гуманітарно-освітніх проблем та навіть катастроф. І разом з тим, вступаючи в електронну еру, ми виключно легковажно ставимося до визначення в законодавчих і нормативно-правових документах

фундаментальних для її розуміння понять, як то «інформація», «інформаційний ресурс», «інформаційна безпека» тощо, а аналіз глобальних тенденцій розвитку людства в ХХІ столітті дозволяє стверджувати, що подальший розвиток держав буде відбуватися за умов величезних технологічних і психоемоційних викликів та ризиків. На цих засадах уже сьогодні відбувається становлення суспільств, їх політики, військової справи і, безумовно, науки і освіти. Ризики стають фундаментом принципово нової економіки (knowledge-based economy), основою конкурентоспроможності країн, де створюються нові проривні технології надвисокого рівня (high-tech).

Digital economy – економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Цифрову економіку іноді називають інтернет-економікою, новою економікою або веб-економікою. Все частіше «цифрова економіка» переплітається з традиційною економікою, роблячи чітке розмежування складнішим. Під цифровою економікою розуміють виробництво, продажі та постачання продуктів через комп'ютерні мережі.

Дійсно, нечуваним тріумфом науки в ХХ столітті можна вважати те, що людство, використовуючи сучасні ІКТ, розширило значення інформації в якості ресурсу свого розвитку, збільшено й значення інтелектуальних можливостей громадян. У ХХІ столітті internet та інші взаємопов'язані мережі глобального інформаційно-комунікаційного простору підсилили її значення і обумовили цінність змістовної інформації, яку генерують наука й освіта. На сьогодні вони стали вкрай важливими для життя людини та її політичної незалежності, стимулюючи розвиток правознавства як запоруки інноваційного розвитку країн.

Розвиток сучасної економіки, заснованої на використанні новітніх технологій, створенні нових матеріалів, аналізі великих масивів даних, розробці нових систем управління призводить до зміни принципів конкурентних відносин. Конкурентна боротьба вийшла за межу традиційних уявлень про суперництво на існуючих ринках. Дедалі більше її унаслідують як спосіб формування нових ринків товарів, послуг, технологій систем управління. На базі нових можливостей цифрових платформ вона змінює уявлення й розуміння сутності економічної безпеки людини, суспільства, породжуючи нові загрози та виклики для учасників суспільно-політичних і правових процесів та зв'язків. Як і будь-яке масштабне явище, вони базуються на технологічних особливостях обробки інформації в цифровій формі, коли відбувається її інституціональна трансформація. Сама по собі, незалежно від причин її появи та природи, вона є потужним дестабілізуючим фактором для стійкого розвитку будь-якої країни, про що необхідно відверто і професійно говорити.

Неврегульованість в Україні багатьох політико-правових питань, пов'язаних із бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційної сфери з появою цифрових технологій, набула ознак небезпеки, оскільки зростання складності процесів комунікації – взаємозв'язків, підвищило якість ризиків та загроз, які виявилися настільки складними і всеосяжними, що їх рівень зростає за логарифмічною прогресією в порівнянні з можливістю протистояти їм за

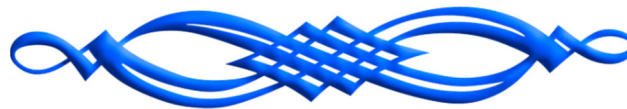
допомогою норм діючого права. На цьому тлі прогресує, скажімо, виникнення нового виду злочинності – організованої кіберзлочинності, що змушує державу виділити навіть основні завдання щодо запобігання загрозам в інформаційно-комунікаційній сфері за наступними напрямками: захист персональних даних людини; безпека інформаційно-комунікаційних ергасистем, державних структур; захист робочого середовища і технологій. Розширення цифрового сервісу, індивідуалізація багатьох видів послуг підвищили до критичного рівня загрозу шахрайства з боку широкого кола користувачів або провайдерів, а ризики витоку інформації вимагають постійної уваги держави до підвищення рівня захисту електронних систем [3].

І навіть за таких умов загальноприйнятні норми інформаційно-комунікаційного права сприймаються в нас поки що без належної уваги і критичного аналізу, іноді просто ігноруються, і все це на тлі досвіду досягнень науково-технічного прогресу, який уже надав необмежені можливості урядовим та неурядовим структурам контролювати й керувати за допомогою інформаційних впливів свідомістю та поведінкою людей – і простих громадян, і президентів країн. Державні органи, безумовно, мають це робити, здійснюючи розробку загальних принципів інформаційно-комунікаційної політики. Однак цифрові технології, як і будь-яке інше масштабне явище, пов'язані з появою різного роду нових ризиків і загроз, які базуються на їх технологічній особливості. При переході до цифрової економіки відбувається інституціональна трансформація, яка сама по собі, незалежно від її причин і природи, є потужним дестабілізуючим фактором для стійкого й успішного соціально-економічного розвитку будь-якої країни, на чому вже наголошувалося.

Без цього неможливе досягнення стійкого соціально-економічного зростання, а тому треба аналізувати проблеми, ризики й ефекти, що виникають внаслідок цифрової трансформації в роботі з інформацією, у тому числі й ті, що пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки.

Список використаних джерел

1. 1.Digital strategy in a time of crisis. – McKinsey, 22 April 2020, <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/digital-strategy-in-a-time-of-crisis>.
2. 2.Кіреєв Д.Б. Розвиток цифрової економіки як елемент стратегії суспільного розвитку в Україні. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія : Державне управління. 2019. Том 30(69). № 1. С. 38–44.
3. 3.Майбутнє ринку праці. Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році. – PWC, <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future-ukr.pdf>.



Наталія Жовта

студентка 4 курсу спеціальності

«Облік та оподаткування»

Науковий керівник: Ірина Ксьонжик,

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв

МОЖЛИВОСТІ ПОЛІСУ КІБЕРСТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Глобальна пандемія, яка започаткувала нову еру дистанційної роботи, стимулювала стрімке зростання кіберризиків більше, ніж будь-коли раніше. Через це у 2020 році світ вступив у нову еру кібератак, яка характеризується широким колом геополітичної невизначеності, зростанням професійності злочинців, схильністю суб'єктів господарювання платити хакерам.

Сьогодні багато компаній, незалежно від їх розміру і прибутку, задаються питаннями, чи можна застрахувати кіберризик і що саме покриває поліс кіберстрахування?

Кіберстрахування призначене для захисту суб'єкта господарювання від найрозповсюдженіших кіберризиків, а саме: ризиків конфіденційності, ризиків безпеки, операційних ризиків та ризиків обслуговування [1].

Кіберстрахування від цих основних ризиків відбувається за допомогою чотирьох окремих договорів страхування:

1. Відповідальність за безпеку мережі та конфіденційність.

Страхування безпеки мережі є важливим для більшості суб'єктів господарювання, у тому числі для тих, хто має ризики інформації та конфіденційності. Цей аспект кіберстрахування захищає бізнес у разі збою безпеки мережі; які можуть включати: порушення даних, зараження зловмисним програмним забезпеченням, кібер-вимагання, програмне забезпечення-викуп.

Страхове покриття відповідальності за порушення конфіденційності захищає суб'єкта господарювання від тих зобов'язань, які виникають внаслідок кіберінциденту або порушення законодавства про конфіденційність.

2. Перебої в роботі мережі.

Коли власна мережа суб'єкта господарювання або мережа постачальника, на роботу якого покладається цей суб'єкт господарювання, виходить з ладу через кіберінцидент, то є можливість відшкодувати втрачений прибуток, постійні витрати та додаткові витрати, понесені під час впливу на бізнес цієї компанії. Таким чином, згідно договору кіберстрахування, покриваються збитки від: збою системи безпеки, наприклад від кіберзлому; збою загальної інформаційної системи, наприклад, невдалого програмного забезпечення або людської помилки.

3. Відповідальність ЗМІ.

В цьому випадку страхові компанії забезпечують покриття при порушенні прав інтелектуальної власності, крім порушення патентних прав. Це часто

стосується онлайн-реклами, публікацій у соціальних мережах, друкованої реклами.

4. Помилки та упущення.

Кіберподія може перешкодити суб'єкту господарювання виконувати свої договірні зобов'язання та надавати послуги своїм клієнтам. Страхова компанія покриває претензії, що виникають через помилки у виконанні, ненаданні або неналежному наданні інформаційних послуг. До таких послуг відносять: технологічні послуги (програмне забезпечення та консалтинг), традиційні професійні послуги (бухгалтерські, юридичні, лікувальні, будівельні і т.і).

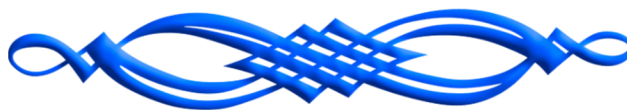
Також таке покриття стосується звинувачень у недбалості або порушенні контракту, якщо це станеться, і може включати витрати на юридичний захист або відшкодування шкоди в результаті судового процесу чи спору з клієнтами суб'єкта господарювання [2].

Не дивлячись на перспективність і відсутність альтернативи кіберстрахуванню, в умовах тотальної інформатизації усіх сфер життєдіяльності, тільки 60-70 відсотків компаній у розвинутих країнах світу мають укладені договори на страхування кіберризиків. Основною причиною цього є значна вартість кіберстрахування. Тому компаніям, які хочуть додати кіберстрахування у свою практику управління ризиками або здійснити покупку такої послуги вперше, необхідно планувати ці витрати заздалегідь.

Кіберризики складно застрахувати, вони можуть тільки зростати і характеризуються середовищем загроз, що постійно змінюється. Майбутні кібератаки можуть бути не схожими на ті, що вже відбувалися, про що свідчить сплеск програм-шахраїв у 2020 році порівняно з програмами-зломами 2015–2017 років. Щоб страховики відреагували на цю унікальну загрозу їм доведеться звикнути до розподілу капіталу в секторі. До того часу компаніям необхідно вкладати кошти на захист, працюючи зі своїми страховиками, щоб збільшити кількість доступних видів страхування [3].

Список використаних джерел:

1. Ксьонжик І. В., Жовта Н. А. Страхування ризиків кібербезпеки діяльності суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 34. С. 34-44.
2. Burke D. Cyber 101: Understand the Basics of Cyber Liability Insurance. URL: <https://woodruffssawyer.com/cyber-liability/cyber-101-liability-insurance/> (дата звернення: 25.01.2022).
3. Йохансмайер Т. Новая реальность открывает перспективы для страхования киберрисков и кибербезопасности URL: <https://forinsurer.com/public/21/02/03/4926> (дата звернення: 26.01.2022).



Дмитро Іванишин
студент 3 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Наталія Жидовська,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Львів

Е-АУДИТ ЯК НОВІТНІЙ ПІДХІД ДО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Кабінет Міністрів України на черговому засіданні 28 жовтня 2021 року схвалив розроблені Мінфіном зміни до Податкового кодексу України та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо впровадження електронних перевірок (е-аудит).

Зокрема вносяться зміни в частині обов'язку платників податків подавати до органів ДПС експортовані з вихідної системи обліку достовірні дані: про наявність та стан активів, власного капіталу та зобов'язань, а також про зміни у фінансово-господарському стані платника податків за звітний (податковий) рік у вигляді стандартного аудиторського файлу (SAF-T) протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

SAF-T – це стандартизований формат надання платниками податків бухгалтерської та фінансової інформації в електронному вигляді до податкових органів, що містить експортовані з вихідної системи обліку достовірні дані про наявність та стан активів, власного капіталу та зобов'язань, а також зміни у фінансово-господарському стані платника податків за певний період. Такий файл є легким у використанні та призначений для здійснення заходів податкового контролю із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення [3].

Автоматизована обробка отриманого аудиторського файлу надасть можливість для швидкого виявлення найбільш ризикових як суб'єктів (платників податків), так і об'єктів (транзакцій) для податкових перевірок.

Результати такої обробки можуть бути використані для оперативного виправлення виявлених розбіжностей платниками податків або під час відбору платників податків для проведення податкової перевірки.

Порядок здійснення е-аудиту представлені на рисунку.

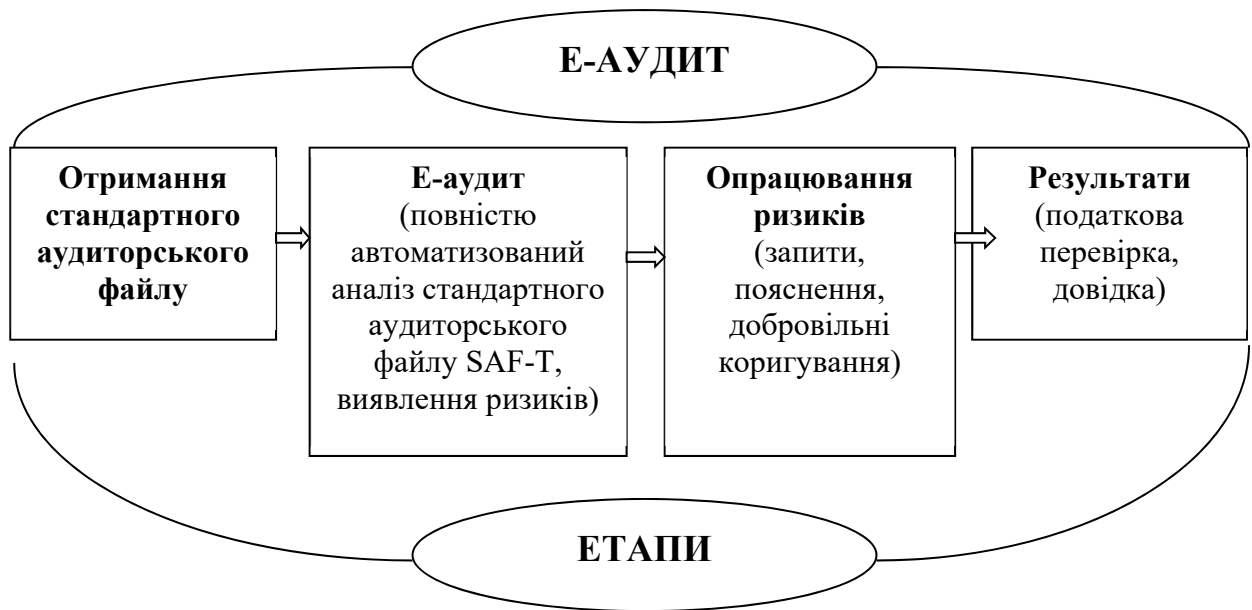


Рис. Порядок проведення е-аудиту.

Строки впровадження е-аудиту в Україні є наступними: [2]

- з 01 січня 2023 року запровадження обов'язкового подання ВПП на запит контролюючого органу стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) під час проведення перевірки;

- з 01 січня 2025 року запровадження обов'язкового подання усіма ВПП стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) (за умови прийняття відповідних змін до податкового законодавства);

- з 01 січня 2027 року запровадження обов'язкового подання усіма платниками ПДВ стандартного аудиторського файлу (SAF-T UA) (за умови прийняття відповідних змін до податкового законодавства).

Неподання, несвоєчасне подання, подання не в повному обсязі або з помилками SAF-T передбачає штрафні санкції у розмірі: [1]

- для великих платників податків – 100 мінімальних заробітних плат, встановленої з 1 січня звітного (податкового) року;

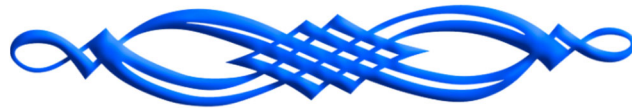
- для інших платників податків – 10 мінімальних зарплат, встановленої з 1 січня звітного (податкового) року.

Отже, для платників податків формування та подання стандартного аудиторського файлу (SAF-T) сприятиме: достовірності ведення бухгалтерського та податкового обліку, прискоренню заповнення податкової звітності, та дозволить підвищити рівень добровільного дотримання платниками податків норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Для податкового органу поява нових електронних сервісів надасть можливість суттєво покращити ефективність здійснення доперевірочної та контрольної-перевірочної роботи: покращити якість та результативність податкового контролю за рахунок автоматичного аналізу і тестування показників податкової та фінансової звітності, виявлення розбіжностей та ризиків та зменшити вплив «людського» фактору під час процедур податкового контролю.

Список використаних джерел:

1. В Україні запровадять е-аудит платників податків. URL: <https://finclub.net/ua/news/v-ukraini-zaprovadiat-eaudyt-platnykiv-podatniv.html>
2. Е-аудит: Концепція від Мінфіну. URL: <https://medoc.ua/blog/e-audit-koncercija-vid-minfinu>
3. З 27 серпня набирає чинності наказ Мінфіну № 561 щодо Е-аудиту. URL: <https://wvp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/486662.html>
4. Е-аудит: коли і для кого подання стандартного аудиторського файлу (SAF-T) в податкову стане обов'язковим? URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100027638>



Богдана Іванова

студентка II курсу групи С-21б

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

*Науковий керівник: **Олександр Шевчук,***

*к.п.н., викладач кафедри інклюзивної економіки, кібернетики
та комп'ютерних наук*

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ СОЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Для досягнення цілей сталого розвитку держави важливе значення мають видатки місцевих бюджетів соціального призначення, для належного здійснення яких необхідним є формування відповідного механізму.

Суб'єктами механізму здійснення видатків місцевих бюджетів соціального призначення є органи місцевої влади і самоврядування, установи та організації, які згідно з законодавством задіяні у процесі використання коштів місцевого бюджету на соціальні цілі. Об'єктом цього механізму є бюджетні кошти, які направляються на фінансування діяльності закладів соціальної сфери, житлово-комунального господарства, а також кошти місцевих бюджетів на реалізацію заходів соціального захисту та соціального забезпечення.

Специфіка видатків соціального призначення полягає у тому, що вони мають, з одного боку, ґрунтуватися на соціальних нормативах і стандартах, з іншого – враховувати суспільні пріоритети витрачання коштів. Тому, планування видатків місцевих бюджетів соціального призначення, на наш погляд, доцільно характеризувати як комплекс заходів, які реалізуються в ході науково обґрунтованого процесу визначення обсягів і напрямів використання коштів місцевих бюджетів на здійснення видатків соціального призначення відповідно до соціальних стандартів та пріоритетів суспільства.

Бюджетне фінансування видатків соціального призначення має проміжну та кінцеву мету. Якщо кінцева мета здійснення соціальних видатків бюджету передбачає підвищення суспільного добробуту, то проміжна – сприяє досягненню кінцевого результату, тобто належній реалізації бюджетних програм у тих сферах суспільного життя, які забезпечують задоволення індивідуальних і колективних потреб громадян. Відповідно до наведених міркувань, вважаємо за доцільне фінансування видатків місцевих бюджетів соціального призначення розуміти як безповоротне і безоплатне виділення коштів з місцевих бюджетів на реалізацію загальнодержавних і місцевих програм у галузях освіти, охорони здоров'я, культури і соціального забезпечення, житловокомунального господарства, спрямованих на забезпечення матеріальних і духовно-культурних потреб громадян з метою підвищення суспільного добробуту.

Ефективність видатків місцевих бюджетів соціального призначення можна визначити шляхом порівняння їхнього обсягу та отриманого від них економічного або соціального ефекту. Це дозволяє встановити зв'язок між динамікою фінансування і зміною результативних показників та дає змогу коригувати бюджетну політику у соціальній сфері. В економічній науці існують різні трактування сутності поняття «ефективність». Незважаючи на це, оцінювання ефективності використання бюджетних коштів має здійснюватися на всіх стадіях бюджетного процесу шляхом проведення як внутрішнього, так і зовнішнього контролю. Вимірювання ефективності видатків соціального призначення є непростим завданням, що пов'язане з багатоаспектністю ефекту, отриманого від їхнього здійснення. Окремі науковці стверджують, що соціальну ефективність у більшості випадків неможливо виразити кількісними показниками. Водночас відсутні чіткі критерії визначення соціальної віддачі державних видатків. На наш погляд, такі думки не мають належної аргументації. Зокрема, у Методичних рекомендаціях щодо проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм соціальна ефективність вимірюється кількісними індикаторами, які характеризують соціальний ефект від їхньої реалізації і розраховуються за статистичними даними. Разом з тим, об'єктивність оцінювання ефективності видатків бюджету соціального призначення ускладнюється дією певних обставин:

- відсутністю єдиного вимірника оцінки результатів;
- наявністю часового лагу (у ряді випадків здійснені видатки бюджету дають ефект лише через певний проміжок часу);
- синергетичним ефектом (на зміну результуючого індикатора можуть одночасно впливати різні чинники).

Соціальна ефективність видатків місцевих бюджетів має два аспекти – *кількісний* та *якісний*. Відповідно до першого, ефективність видатків соціального призначення може бути виражена фінансовими показниками і характеризувати обсяг суспільних благ, наданих за рахунок коштів бюджету на одного реципієнта, а також співвідношенням між зміною певних соціальних індикаторів і приростом бюджетних видатків; якісний аспект соціальної ефективності вказує на нематеріальний ефект від здійснених видатків і оцінюється динамікою нефінансових показників (співвідношення динаміки бюджетних видатків і

самооцінки населенням власного добробуту, доступності суспільних благ і послуг та ін.).

Незважаючи на логічний зв'язок між видатками бюджетів соціального призначення та економічним зростанням, визначити приріст валового регіонального продукту чи доходів бюджету, зумовлений ефектом від здійснення видатків соціального призначення, майже неможливо. Отже, визначення економічної ефективності видатків соціального призначення все ще потребує пошуку адекватних показників оцінювання. Важливим аспектом оцінювання видатків місцевих бюджетів соціального призначення є вибір дієвих методів оцінювання. Зауважимо, що донедавна для цього використовувалися окремі макроекономічні індикатори (наприклад, в охороні здоров'я – показники смертності, очікуваної тривалості життя тощо, в освіті – чисельність учнів й студентів, рівень охоплення навчанням та ін.), а також оперативні-сітьові показники установ соціальної сфери, що продукують суспільні послуги за рахунок коштів місцевих бюджетів. Така практика призводила до необ'єктивності отриманих результатів моніторингу, а розраховані показники не демонстрували взаємозв'язку між динамікою бюджетних коштів і рівнем задоволення суспільних потреб. Нині на вирішення цієї проблеми спрямоване удосконалення законодавства щодо повноцінного впровадження у бюджетний процес програмно-цільового методу планування й виконання місцевих бюджетів, складовою якого є проведення аналізу ефективності видатків за бюджетними програмами, в тому числі соціального спрямування.

Важливим підготовчим етапом оцінювання ефективності видатків місцевих бюджетів соціального призначення є формування адекватної системи оціночних індикаторів, здатних об'єктивно відобразити динаміку запланованих та отриманих результатів. Для забезпечення об'єктивності результатів оцінювання система оціночних показників ефективності, на наш погляд, має базуватися на таких принципах: – релевантності (забезпечувати комплексне оцінювання результатів здійснення видатків, їхнього впливу на ступінь задоволення соціальних потреб громадян); – зіставності (показники системи оцінювання ефективності видатків мають передбачати можливість їхнього порівняння за роками); – повноти (система показників має містити характеристики для всебічного вивчення процесів, пов'язаних із здійсненням видатків бюджетів соціального призначення. Показники мають характеризувати ступінь досягнення кожного стратегічного і тактичного завдання соціальної політики); – об'єктивності (процес оцінювання має забезпечувати неупереджене відображення результатів здійснення видатків соціального призначення); – економічності (система оціночних показників має формуватися таким чином, щоб підбір звітних даних для вимірювання ефективності здійснювався з мінімальними витратами та з використанням наявних схем акумулювання інформації).

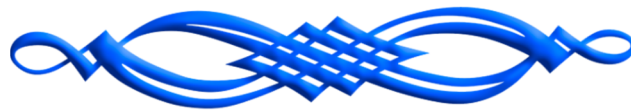
Передумовою та одним із найважливіших критеріїв результативності послуг, які надаються за рахунок бюджетних коштів, на наш погляд, є думка населення, тому її моніторинг доцільно проводити ще на етапі планування бюджету. Отже, першим кроком у питанні підвищення ефективності

використання коштів місцевого бюджету є планування діяльності з надання суспільних послуг. У процесі планування мають бути чітко визначені такі основні елементи: цільовий сегмент споживачів певної суспільної послуги; перелік заходів, які мають бути реалізовані у ході надання послуги; витрати, які необхідно здійснити при наданні послуги; прогнозована якість послуги; очікувані результати від її надання та порядок оцінювання ефективності використання коштів.

Підсумовуючи результати дослідження теоретичних засад механізму здійснення видатків місцевих бюджетів соціального призначення, можемо констатувати, що такий механізм є доволі складною та багатоаспектною структурою, яка має забезпечувати чітку послідовність і методи дій відповідних державних органів у процесі розподілу і використання бюджетного фонду та відіграє вагомую роль у досягненні цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Сукач О. Система економічних показників визначення результативності бюджетних програм місцевого рівня. Збірник наукових праць ЧДТУ. 2009. Вип. 22, ч. 2. С. 195–197. (Серія : Економічні науки).
2. Програма «Освіта столиці. 2006–2010 рр.». Моніторинг результативності. К. : КМДА, 2010. 179 с.
3. Федченко Т. В. Оцінка ефективності виконання бюджетних програм у галузі охорони здоров'я. Вісник ЖДТУ. 2010. № 3(53). С. 105–109.
4. Методичні рекомендації щодо проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм: Наказ Міністерства економіки України. № 742 від 24.06.2010 р.



Ірина Казновська

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Інна Баришевська,

к.е.н, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ FINTESCH У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ

У зв'язку з активним розвитком цифрових технологій за останні кілька десятиліть значно змінилися потреби та очікування користувачів фінансових послуг. В умовах пандемії з боку споживачів збільшився попит на віддалені послуги, а учасники фінансового ринку прискорили перехід до нових бізнес-моделей.

У відповідь на потреби користувачів і попит на комплексні пропозиції наразі спостерігається тенденція до синергії фінансових та нефінансових

сервісів, їх об'єднання в екосистему, що пропонують клієнтам різноманітні послуги у режимі одного вікна. Це та інші показники стимулювали розвиток напряму FinTech.

Розвиток фінансових технологій є досить новим явищем, що потребує більш детального вивчення. Не зважаючи на це, публікація матеріалів з даної тематики набирає популярності. Серед вітчизняними науковцями, що досліджували питання перспективи розвитку фінансових технологій слід виділити таких: Ю. Худолій, М. Халєвіна, О. Шевченко, О. Кощєєв, М. Тарасюк, Л. Дудинець та ін.

За словами групи авторів О. Кощєєва, М. Тарасюка, та Л. Дудинець під фінансовими технологіями розуміють сервіси з використанням інноваційних технологій, таких як «великі дані» (Big Data), штучний інтелект, роботизація, блокчейн, хмарні технології, біометрія та інші [3].

Аналіз праці О. Шевченка та Л. Рудич показує, що фінансові технології являються синтезом цифрових технологій та інновацій у фінансовій сфері для надання, розширення і розповсюдження фінансових послуг технологічними компаніями [2].

Ми погоджуємось з думками даних дослідників та вважаємо, що фінтех являється галуззю економіки, яка розвивається і швидко зростає та здійснює вплив на всі сфери, що використовують технології для покращення та автоматизації фінансових послуг та процесів, адже фінансові технології мають широке застосування: від мобільного банкінгу та страхування до криптовалютних та інвестиційних додатків з роботами помічниками.

Сфера діяльності фінансових технологій досить різноманітна, адже включає понад 130 FinTech компаній, основна частина яких працюють у сфері платежів та грошових переказів, технологій та інформаційних інфраструктур, мобільних гаманців табл.1.

Таблиця 1

Сфера діяльності FinTech та його продукти

Сфера діяльності	Продукти
Платежі та грошові перекази	Agency21, Coinypay, Easy pay, Electrum, FINT.online, Forpost, Fondy, GlobalMoney, Leogaming, MAXI CARD, MOSST, Paylastic, iPay, Portmone, Tachcard, Tyme, UAPAY, Uplata, WideUp
Технології та інфраструктура	AlRouting, Corezoid C, bNesis, Bintels, Igama, PaycoreIO, ProCard, SkyService, Smart Data, Team301, UnityBars, YouControl, PayForce
Мобільні гаманці	Wallet Factory
Маркетплейси	CheckDom, Treeum
Іншуртех	Alfa Protection, ЦИВІЛКІН, EWA, INSART
Діджитал та необанки	Приват24, УКРСИББАНК, Altbank, Forward Bank, VOLT24, otpbank, Alfa Digital та ін.
Управління фінансами	Finance-controlling FIN, Finkee, MTAX Ukraine
Телеком	Київстар, Vodafone, lifecell

Джерело: створено автором на основі [1]

В період діджиталізації фінансові технології являються рушійною силою, задля забезпечення сталого розвитку фінансових інновацій, підвищенню

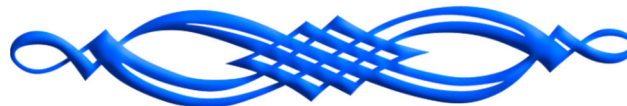
фінансової грамотності споживачів та бізнесу. Від цього фінансові технології являються стимулятором для результативного функціонування інноваційного бізнесу та інноваційного розвитку ринку послуг України, що в свою чергу складають єдину фінансову екосистему.

Невід’ємною є участь Національного банку України у розвитку фінансових технологій. Так у січні 2020 року було затверджено «Стратегію розвитку фінтеху в Україні до 2025 року», яка в свою чергу забезпечує сталий розвиток інновацій, розвиток кешлес-економіки та розбудову інноваційного фінансового ринку з масштабною фінансовою інклюзією [4].

Наразі ринок фінансових технологій є досить популярним сектором дослідження, адже саме він являється одним із головним стимулятором розвитку фінансової екосистеми. Ріст інноваційної складової забезпечує потенціал розвитку фінансової екосистеми, як новим фінансовим інститутам, що здатні до миттєвої адаптації до зовнішніх та внутрішніх змін завдяки інноваційним технологіям.

Список використаних джерел

1. ФінТех в Україні: звіт Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» та інноваційного парку UNIT.City. URL:http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf (дата звернення 28.01.2022р.)
2. Шевченко О.М., Л. В. Рудич. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації економіки України. *Ефективна економіка*.2020.№7. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/63.pdf (дата звернення 28.01.2022р.)
3. Тарасюк М.В., Кошєєв О.О. Інновації в глобальній цифровій сфері: оцінка трансформацій. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2017. Вип. 131. С. 94–110. (дата звернення 28.01.2022р.)
4. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025> (дата звернення 28.01.2022р.)



Тетяна Кушнір

студентка 3 курсу спеціальності «Психологія»

Науковий керівник: Людмила Кушнір,

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
НРЗВО «Кам’янець-Подільський державний інститут»*

м. Кам’янець-Подільський

**ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ
МІСІЇ, НАЗВИ ТА ФУНКЦІЙ ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА**

На початку 20-х рр. ХХІ ст. діджиталізація проникла майже в усі сфери суспільного життя, значно вплинувши на бізнес-середовище та його інформаційне забезпечення. Тому неминучою є трансформація місії, назви та функцій професії бухгалтера в нових, діджиталізованих умовах.

Зростання кількості кібератак, вірусних програм та проявів економічного шпигунства вимагають від сучасного представника бухгалтерської професії наявності так званих цифрових, чи діджиталізаційних навичок. За даними дослідження Association of International Certified Professional Accountants (AICPA), в епоху діджиталізації фінансовим спеціалістам необхідно володіти технічними навичками та вміти застосовувати їх у бізнес-контексті. Також їм потрібно використовувати людські навички, щоб впливати на інших, та лідерські навички, щоб продовжувати очолювати організації [1]. Усі ці складові повинні підкріплюватися етикою, цілісністю і професіоналізмом (рис. 1).

Сьогодні у професійних і наукових колах поширеною є думка щодо відсутності перспектив бухгалтерської професії, функції якої повністю візьмуть на себе ІТ-технології, зокрема надсучасні технології обробки інформації на основі технологій блокчейну.

Однак, хмарні технології зберігання даних, таксономія фінансової звітності та повна автоматизація рутинних операцій є не загрозою зникнення бухгалтерської професії, а інструментом, який відкриває додаткові горизонти для людського фактора. У таких умовах виникає необхідність у вдосконаленні підготовки фахівців у галузі обліку, оподаткування й аудиту, перекваліфікації вже працюючих бухгалтерів та вивченні додаткових можливостей, що дає діджиталізація.

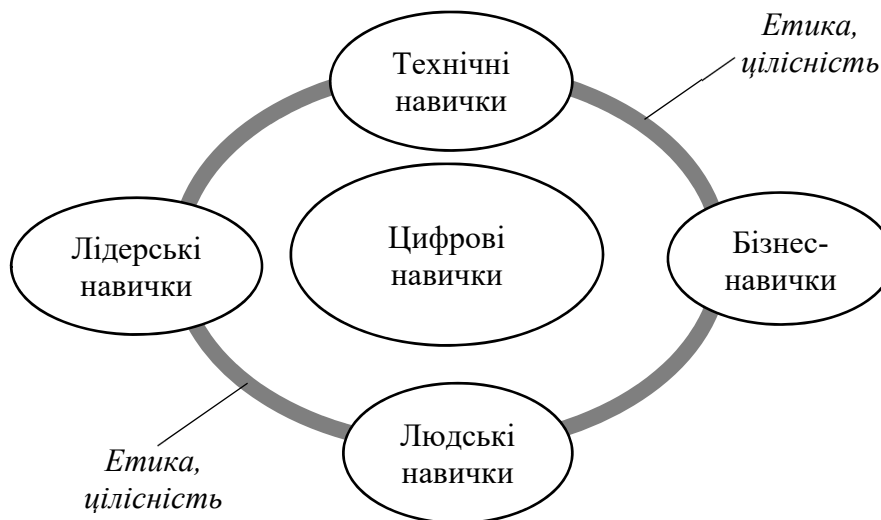


Рис. 1. Компетентнісний фреймворк CGMA 2021 р.

Перша і найголовніша функція бухгалтера, яку не може замінити програмне забезпечення, – підготовка достовірної, правдивої та доречної фінансової звітності, що поєднує результат технічної обробки фінансових і нефінансових потоків інформації та результат професійного судження конкретного фахівця, який її готує.

Другою, не менш важливою функцією, яку здатен задовольнити лише людський ресурс, є захист інтересів, комерційної таємниці та збереження майна компанії. У сучасних умовах флуктуацій макросередовища, особливо через

запровадження заходів боротьби з пандемією коронавірусу COVID-19 у 2021 р., ця функція є одним із «рятівних жилетів» бізнесу.

Третя важлива складова місії професії бухгалтера, яка не піддається повній автоматизації – гарантування економічної безпеки підприємства, передбачення негативного впливу та мінімізація ризиків бізнес-середовища.

Соціальна місія професії бухгалтера вимагає від особи, яка займається такою діяльністю, бути експертом у сфері бухгалтерського обліку, який демонструє і підтримує компетентність, відповідає кодексу етики, дотримується високих професійних стандартів і діяльність якого регулюється через професійну організацію бухгалтерів або інший механізм регулювання [3].

Діджиталізація обліку зміцнила, а не похитнула позиції бухгалтерів на ринку праці, вивільнивши потенціал бухгалтера для роботи в напрямі моделювання звітності та управління її змістом. Головне – бути готовим до вирішення нових завдань, не передаючи їх маркетологам, економістам, менеджерам та іншим фахівцям, що дозволить підвищити роль бухгалтерів у процесах управління та інформаційного забезпечення підприємств.

Більше того, підтвердженням важливості професії бухгалтера є той факт, що за результатами моніторингу вакансій на ринку праці, розміщених у мережі Інтернет, потреба в професійних бухгалтерах станом на початок 2022 р. вища за аналогічний показник 2017 р. на 31,8 %.

Професор В. Вахрушина справедливо відзначила вплив на парадигму бухгалтерського обліку мінливих суб'єктивних та об'єктивних факторів, унаслідок дії яких постає питання про існування бухгалтерської професії взагалі. Автор наголошує, що зникнення такої професії є неможливим, а розвиток інформаційних технологій є лише необхідністю вирішувати завдання, які стоять перед бухгалтерським обліком [2].

Численні наукові праці подають різні трансформовані назви професії бухгалтера в сучасних умовах, які різняться залежно від розуміння предмета бухгалтерського обліку та набору здійснюваних функцій співробітниками. Науковці В. Жук, Є. Попко та Ю. Шендерівська [3] обґрунтовують наявність п'яти модифікацій назви бухгалтерської професії, доводячи необхідність її трансформації в назву «обліковий гарант» (табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок розуміння предмета бухгалтерського обліку та назви професії

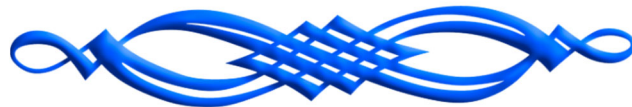
№ з/п	Етапи приросту розуміння предмета	Назва професії
1	Відображення фактів господарського життя	Бухгалтер
2	Особистісні й методико-методичні аспекти обліково-цифрового представлення господарюючого суб'єкта	Публічний бухгалтер, фінансовий директор
3	Обліково-інформаційний продукт для стейкхолдерів	Інформаційний (обліковий брокер)
4	Природа обліково-інформаційного забезпечення довіри й керованості у цифровому соціально-економічному просторі	Обліковий гарант

Отже, місія професії бухгалтера була і залишається поза межами зникнення в бізнес-середовищі, оскільки саме бухгалтер покликаний забезпечити стейкхолдерів повною достовірною інформацією, попередити ризики та кризи, напрацювати адаптовану до конкретних умов облікову політику і гарантувати економічну безпеку, що багато в чому залежить від правильності та методологічної точності сформованого професійного судження фахівця.

Бухгалтер в економіці майбутнього – це аналітик, здатний оцінити вплив на добробут своєї компанії всього комплексу чинників, що формуються складною соціально-економічною дійсністю. Тобто бухгалтер, окрім базових професійних компетенцій повинен мати і цифрові навички, і цифровий спосіб мислення для прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Farrar Martin. Re-inventing finance for a digital world. *Association of International Certified Professional Accountants*. URL: <https://www.cgma.org/> (дата звернення 15.01.2022).
2. Вахрушина М. А. Грядущее исчезновение профессии бухгалтера: оцениваем вероятность перспективы. *Бухучет в строительных организациях*. 2016. № 12. С. 14–24.
3. Жук В.М., Попко Є.Ю., Шендерівська Ю.Л. Бухгалтерський облік: перегляд предмету і назви професії. *Облік і фінанси*. 2020. № 1 (87). С. 36–44.



Тарас Лукашук
студент 3 курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: Олег Коркушко,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім.С.Юрія,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Діджиталізація – загальний термін для позначення цифрової трансформації суспільства та економіки. Він описує перехід від індустріальної епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі [1].

На сьогоднішній день, левова частка підприємств, організацій, компаній, незалежно від форм власності та видів діяльності, змушені переходити на сучасні технології, які вони не планували впроваджувати до певного часу, і переглядати свої стратегічні пріоритети. Такою є реальність, до якої підвела епідемія COVID-19.

Варто пам'ятати, що у часи діджиталізації суспільства, кібербезпека є важливим інструментом збереження даних, особистої інформації та фінансових

ресурсів. Чи не кожне підприємство переживає часи цифрової трансформації аби збільшити доступ до інформації, підвищити конкурентоспроможність, і зменшити операційні витрати. Але одночасно ми живемо в епоху лавиноподібного поширення фейкових технологій і кібершахрайства, все більш витончених кібератак, які завдають підприємствам, організаціям та державним установам значних збитків. Однією із таких, є кібератака 14 січня 2022 року, яка паралізувала багато українських урядових сайтів. Йдеться про сайт уряду, окремих міністерств і навіть сайт застосунку «Дія» [2].

Кібератакам в усьому світі піддаються й пересічні громадяни, особливо в теперішній час пандемії, коли більшість населення знаходиться на дистанційній роботі, застосовуючи сучасні інформаційні технології. Основна мета шахраїв – це заволодіння особистими даними та фінансовими ресурсами громадян.

Кіберзлочинці активно використовують ці непрості обставини, щоб знайти нові незаконні способи заробітку. Вони розширюють і диверсифікують свою діяльність, користуючись атмосферою страху та невизначеності. У зв'язку з цим у поточних умовах ще більше позначилася потреба в міжнародному співробітництві з протидії такого роду злочинам. Відмінності країн у підходах до регулювання віртуального простору не повинні бути перешкодою у спільній роботі.

Безпека віртуального середовища трактується як стан захищеності мереж, комп'ютерів, програм та даних від злому, пошкоджень або несанкціонованого доступу. Для цих цілей найчастіше використовується поняття кібербезпеки («cyber» – «пов'язаний з комп'ютерами та Інтернетом»). Одна з ключових характеристик кібербезпеки – швидкий та постійно еволюціонуючий характер загроз. У стрімко мінливому світі в період пандемії COVID-19, це проявляється особливо чітко. Міжнародні організації (Інтерпол, Європол, Єврокомісія, Група реагування на комп'ютерні інциденти у межах інститутів, установ та органів Європейського союзу – CERT-EU) у контакті один з одним відстежують злочинну діяльність у кіберпросторі, підвищують обізнаність осіб, які ухвалюють політичні рішення, а також громадян, і готові координувати свої дії у разі потреби.

Під час пандемії, виділяють основні фактори, що впливають на рівень кіберзлочинності:

- високий попит на певні товари, захисні засоби та фармацевтичну продукцію;
- зниження мобільності громадян;
- громадяни залишаються вдома і все частіше працюють вдома, використовуючи цифрові рішення;
- обмеження у громадському житті роблять деякі злочинні дії менш помітними та переносять їх у онлайн-простір;
- збільшення рівня тривожності у суспільстві;
- скорочення постачання певних товарів.

Кіберзлочинці щодня створюють тисячі сайтів, які містять слова «коронавірус», «COVID-19», різні варіації написання, поширення шкідливих програм або злому серверів управління та контролю. Шкідливі, шпигунські та троянські вірусні програми зазвичай представлені під виглядом інтерактивних

карт та веб-сайтів про коронавірус. Спам-повідомлення також змушують користувачів переходити за посиланнями, які завантажують шкідливе програмне забезпечення на комп'ютери або мобільні пристрої.

Досить розповсюдженим на сьогоднішній день є фінансове шахрайство. Оскільки медичне приладдя, препарати, засоби захисту та інша продукція має великий попит, але їх важко знайти у роздрібних магазинах, в Інтернеті з'явилися підроблені магазини, веб-сайти, облікові записи у соціальних мережах, які нібито торгують цими товарами. Але після перерахування оплати товари покупцю не надсилаються.

Отже, пандемія коронавірусу дала потужний імпульс масовому впровадженню цифрових технологій як у сферах економіки, фінансів, бухгалтерського обліку, так і у повсякденне життя. Вже зараз очевидно, що зміни, які ця тенденція внесе до суспільно-економічного устрою, носитимуть безпрецедентний характер.

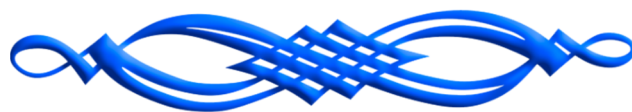
Заходи щодо соціальної ізоляції, що тривають у більшості країн світу змусили перейти в онлайн суттєву частину світової торгівлі товарами та послугами. Ймовірно, незабаром світ спостерігатиме за подальшим вибуховим зростанням капіталізації постачальників онлайн-послуг на тлі падіння позицій компаній сировинних галузей. Кардинально зміняться моделі споживання. Помітна частка роботи та освіти також піде у дистанційний формат.

З одного боку, ці зміни зроблять життя людини ще зручнішим. Широкі горизонти для розвитку людства відкриває можливість не виходячи з дому, забезпечувати себе необхідними потребами, задіяти до виконання низки «непрестижних» чи небезпечних завдань робототехніку, отримувати необхідну інформацію про основні соціально-економічні тенденції у форматі відкритих даних, лікувати захворювання та протидіяти їх поширенню за допомогою технологій дистанційної взаємодії, використання штучного інтелекту та аналізу великих даних.

Тим не менш, існує величезний набір ризиків і питань, на які поки немає однозначної відповіді: Як забезпечити приватність та захист персональних даних в умовах активної цифровізації життя? Як вирішити комплекс проблем, пов'язаних з кібербезпекою при тому, що все більша частина нашого повсякденного життя буде переведена до онлайн-режиму? Як зміниться ринок праці і чи не виникне проблема масового безробіття через те, що багато професій виявляться незатребуваними в епоху діджиталізації?

Список використаних джерел

1. Поняття діджиталізації бізнесу: сфери і необхідність. URL : <https://evergreens.com.ua/ua/articles/business-digitalization.html> (дата звернення: 18.01.2022).
2. Кібератака на Україну. BBC News Україна. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-59936067> (дата звернення: 20.01.2022).



Олександра Магера

студентка 2 курсу спеціальності «Економіка»

Науковий керівник: Ангелія Вольська

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

ВПЛИВ COVID – 19 НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ

Карантин паралізував ділову активність в усіх куточках світу. Для українських підприємців це випробування ускладнило й без того непросту економічну ситуацію. Соціально-економічне оцінювання впливу COVID-19 на бізнеси та домогосподарства, під керівництвом ПРООН та у співпраці зі структурою ООН Жінки та Продовольчою і сільськогосподарською організацією ООН, показало, що в 84% домогосподарств зменшилися доходи, а в 43% принаймні один член сім'ї втратив роботу. Обмеження, заборони, нові правила існування для бізнесу примушують підприємців пристосовуватись до нових умов в найкращому випадку, в найгіршому – зовсім припиняти існування своїх підприємств. Кожна сфера, кожний вид діяльності так чи інакше страждає від пандемії, схоже на те, що це затягнеться на довгий час, можна сказати навіть невизначений. Тому одним із пріоритетних напрямків для бізнесу стала діджиталізація, за можливості впровадження дистанційної роботи для своїх працівників, переведення основних бізнес-процесів в он-лайн простір. Через такі тенденції з'явилося як багато підприємств, які вдало пристосувалися до змін та виявилися досить прибутковими, так і навпаки – не змогли перейти на он-лайн режим та закрилися або потерпають збитків [1, 2]. Неможливість ведення бізнесу офлайн підштовхнула підприємців шукати різноманітні способи продавати свої товари через інтернет. Це врятувало багатьох. Особливо тих, хто встиг приготуватися заздалегідь. Наприклад, готельно-ресторанна група First Line Group побачила перші ознаки майбутньої кризи ще на початку 2020 року. *«Коли в Україні почали згущатися хмари, то ми для себе ухвалили важливе рішення, що ми дивимося на цю ситуацію не як на тимчасову, а як на ситуацію, яка чекає нас найближчий рік. Ми почали робити реорганізацію у кожному з наших ресторанів десь на початку лютого, і коли це все нас наздогнало у березні, коли просто вимкнули, як з розетки, ресторани, ми вже були на півдорозі до запуску нових послуг доставки, маленького бренду домашньої їжі та заморозки»,* - зазначив Володимир Ташаєв, бренд-шеф ресторанно-готельної групи First Line Group (працює в Києві та Харкові, до неї входять зокрема ресторани «Улюблений дядько», ЖЗЛ, «1654»). До кризи компанія пристосувалася, запустивши власну послугу з доставки їжі зі своїх ресторанів. Це також допомогло зберегти невелику кількість робочих місць – 300 працівників з близько 1000 співробітників First Line Group відновили роботу у перші тижні після карантину. Колишні офіціанти ставали кур'єрами, а кухарі почали готувати онлайн-

замовлення, загодя компанія повернула роботу ще близько 300 співробітникам [3].

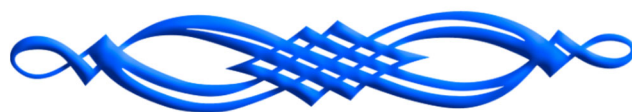
Зауважимо, що пандемія COVID-19 дала поштовх для вітчизняного туризму про що свідчать статистичні дані. Характерним є збільшення внутрішнього туризму для всіх країн. Цього року на відпочинок за кордон поїхати все ж таки можна було, найпопулярніші напрямки були відкриті (Туреччина, Єгипет), навіть без особливих обмежень, людям не потрібно було робити тестування або залишатися на самоізоляції. Проте криза пов'язана з епідемією все ж таки відбилася на доходах та заощадженнях людей. Карантин змусив деякі бізнеси переосмислити свою філософію та вийти за межі простого заробітку грошей. Конкурувати за свого споживача такі підприємства почали, продаючи їм не просто товар, а певну ідею. Однією з таких ідей є дружнє ставлення до довкілля. «Малому та середньому бізнесу дуже важко конкурувати у медіа, а от піклування про довкілля стає справді конкурентною перевагою. Я вважаю, що всі люди, які використовують сучасні технології, є агентами змін, адже вони розуміють різницю, що тут не економія важлива, а сталий розвиток», - повідомила засновниця руху «Україна без сміття» Євгенія Аратовська [3].

Цікавим видається те, що ідеєю та цінністю, яка набула популярності під час карантину, стала підтримка місцевих виробників та малого бізнесу. Цю ідею просуває, зокрема, Visa, яка запустила глобальну кампанію #WhereYouShopMatters, яка в Україні отримала назву #ПідтримайСвоїх . У Visa також запустили онлайн-платформу підтримки малого та середнього бізнесу на своєму сайті, а також аносували безкоштовну освітню програму для жінок-підприємниць #She'sNext, яка стартувала у липні 2020 року.

Вплив теперішньої ситуації з епідемією відчувають і держави, і підприємства, і звичайні люди. Карантин, певним чином, змусив переосмислити бізнесову філософію «заробітку грошей» - конкуренція почала передбачати, в першу чергу, продаж ідеї, а не товару.

Список використаних джерел

1. Почути український бізнес в умовах пандемії. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/blog/2020/get-ukrainian-business-heard-during-the-covid-crisis.html>
2. Смачило В.В.Ю Кузьменко І.М. Розвиток бізнесу під впливом COVID-19. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/53-1.pdf>
3. Як карантин та коронавірус змінили малий та середній бізнес. URL: <https://hromadske.ua/posts/yak-karantin-ta-koronavirus-zminili-malij-ta-serednij-biznes>



Тетяна Ніжник

магістр 1-го року навчання спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Коваль Л.В.,

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних ринкових умовах процес діджиталізації – один із визначальних факторів економічного зростання підприємств і всього суспільства в цілому. Зміни зовнішнього середовища, зокрема технологічні трансформації, посилення інформаційних процесів, формування нових запитів споживання, зумовлюють зростання діджиталізації в усьому світі.

Процес діджиталізації характеризується трансформацією, впровадженням цифрових технологій із метою оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, поліпшення комунікаційних зв'язків зі споживачами й підвищення ефективності господарської діяльності. «Стратегія розвитку індустрії 4.0», розроблена Асоціацією промисловців і підприємців України, пояснює цифрову трансформацію як суспільні або технологічні зміни, які пов'язані із проникненням цифрової технології в усі аспекти взаємодії з людиною. Суть цих трансформацій полягає в пошуку нових підходів управлінських концепцій для вирішення класичних бізнес-завдань [2].

Застосування діджиталізації в організації діяльності малого підприємства, до якої належать як онлайн, так і оффлайн діяльність - є запорукою позитивного результату підприємства, який відображається підвищенням збуту і у підсумку збільшенням чистого прибутку. Найважливішою гарантією успіху є поєднання потреб бізнесу та інновацій, які пропонує сучасний світ діджиталізації. Цифрова трансформація може бути головною конкурентною перевагою. VCG (Boston Consulting Group) зазначили, що підприємства, які активно впроваджують процеси діджиталізації у своєму бізнесі, мають серед інших певні привілеї. В основному виділяють три зони:

78% краще впроваджують нові товари чи послуги або розвивають новий бізнес;

62% виходять на ринок швидше завдяки цифровому маркетингу та персоналізації;

60% ефективніше управляють витратами завдяки дешевим технологічним експериментам [3].

Однак слід розуміти, що процес оцифрування вимагає певних змін у бізнесі. Наприклад, оскільки нова епоха включає нові зовнішні фактори та можливості, стратегічні моделі потребують перегляду. Процес формування та впровадження стратегії повинен бути постійним, щоб адаптуватися до швидких змін у цифровому середовищі. Деякі галузі та місії деяких підприємств можуть перестати бути актуальними. Це змушує кожне підприємство чітко розуміти середовище, в якому функціонує їх бізнес. Цифровий простір надає можливість

адаптувати товари та послуги до потреб споживачів. Усі працівники повинні бути обізнаними та брати участь у процесі цифрової трансформації підприємства. Це вимагає фундаментальної взаємодії на всіх рівнях організації, від звичайних робітників до акціонерів. Також у цьому випадку набуває значення співпраця із сторонніми суб'єктами. Слід зазначити, що в епоху діджиталізації орієнтація на споживача стає дедалі різкішою, оскільки не тільки легше створити і монетизувати щось цифровим способом, але й знищити.

Також одним з важливих факторів впливу на розвиток діджиталізації є регулювання нормативно-правовою базою механізмів запровадження інноваційної політики. Дані нововведення регулюються в Україні понад 200-ма різними документами в яких зазначені основні правові, економічні та організаційні питання.

З метою якісного аналізу діджиталізації сформовано таблицю 1 з перевагами та недоліками процесу діджиталізації.

Таблиця 1

Переваги та недоліки діджиталізації

Переваги	Недоліки
Швидкий доступ до будь-яких даних підприємства.	Тривалий час оцифрування даних
Підвищення ефективності роботи працівників.	Потреба у підвищенні кваліфікації працівників у сфері ІТ-технологій.
Зростання продуктивності та зменшення витрат.	Потреба у якісному технічному оснащенні та своєчасному оновленні даних.
Якісна, швидка обробка та формування звітів.	Потреба в постійній технічній підтримці
Наявність чат-ботів для дистанційної комунікації працівників.	Потреба постійного зв'язку з працівниками.
Покращення обслуговування клієнтів.	Потреба постійної уваги до нововведень галузі
Менша кількість помилок в розрахунках, аналітиці та планування.	Скорочення персоналу.
Підвищення конкурентоспроможності підприємства.	Потреба у перегляді цінової політики.

Джерело: [1]

Власникам підприємств варто зрозуміти, що не розпочавши процес діджиталізації свого бізнесу вони ризикують стати неконкурентоспроможними, а в перспективі просто зникнути під тиском постійних змін ринкового середовища, та більш прагматичних «діджиталізованих» конкурентів завтрашнього дня. Підприємства, які ж підтримують зміни і готові до них, а також здатні адаптуватися до більш гнучких моделей роботи, мають як ніколи великий потенціал успіху.

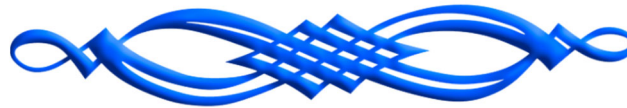
Для досягнення успіху, необхідно здійснити ряд першочергових заходів, а саме: впровадження нових комунікаційних ланцюгів та інформаційних потоків; розробка економічних та технічних вимог щодо реалізації інформаційно-комунікаційної технології; ресурсне та фінансове забезпечення діджиталізації підприємства; налагодження інформаційної підтримки працівників та клієнтів;

розвиток інформаційної інфраструктури підприємства для спрощеного доступу до необхідної інформації.

Отже, власникам підприємств варто зрозуміти, що для того щоб бути конкурентоспроможним в сучасних умовах необхідно впроваджувати нові підходи до ведення бізнесу та розробляти нові продукти з використанням digital-каналів підприємства. Впровадження діджиталізації в діяльність підприємств, дозволить підвищити його ефективність і забезпечить збільшення прибутку.

Список використаних джерел

1. Діджиталізація, як інструмент управління підприємством URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230452>
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Розпорядження КМУ від 17 січня 2018р. №67-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
3. The competitive advantage of digital champions/ The Boston Consulting Group. 2018 URL: <https://www.bcg.com/publications/2018/infographic-competitive-advantage-digital-champions>.



Тетяна Піган

студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Юлія Тарасенко

викладач економічних дисциплін

ДВНЗ «Кам'янець-Подільський індустріальний коледж»

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ ТА В ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У сучасних ринкових умовах процес діджиталізації – один із визначальних факторів економічного зростання підприємств і всього суспільства в цілому. Зміни зовнішнього середовища, зокрема технологічні трансформації, посилення інформаційних процесів, формування нових запитів споживання, зумовлюють зростання діджиталізації в усьому світі. Процес діджиталізації характеризується трансформацією, впровадженням цифрових технологій із метою оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, поліпшення комунікаційних зв'язків зі споживачами й підвищення ефективності господарської діяльності.

Цифрові технології відкривають унікальні можливості для розвитку нашої економіки й підвищення якості життя громадян. Швидкі та глибокі наслідки від переходу на «цифру» будуть можливими лише тоді, коли «цифрова» трансформація стане основою життєдіяльності українського суспільства, бізнесу та державних установ, стане звичним і повсякденним явищем, стане нашим ДНК, нашою ключовою аджендою на шляху до процвітання, стане основою добробуту України [6].

Діджиталізація – один із головних векторів розвитку української економіки в наступні 10 років. Цифровий розвиток України полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формуванні потреб щодо використання

цифрових технологій, продуктів і послуг серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства задля їх ефективності, конкурентоздатності й національного розвитку, зростання та благополуччя. Діджиталізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального й фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [3].

Цифровізація – визнаний механізм економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість і якість економічної, суспільно-громадської та особистої діяльності [3].

Найбільш діджиталізований і перспективний в українській практиці – банківський сектор. Він тісно пов'язаний із роботою підприємств усіх видів й організаційних форм власності.

Діджиталізація банківської системи являє собою новий напрям у процесі розвитку банківського сектору за рахунок сукупності сучасних економічних, організаційно-управлінських та інституційних інновацій. На сьогодні цифрова трансформація дає змогу оптимізувати процеси банків, скоротити бюрократичні процедури, впровадити сучасні послуги, підвищити конкурентоспроможність, також це дозволяє забезпечити управління ризиками та досягнення прибутковості [7].

Широке використання цифрових послуг – майбутнє банківської системи держави. Українські банківські установи у своїй практиці досить тривалий час ефективно використовують передові інноваційні технології. Підтвердженням цього є те, що у 2019 році Україна посіла 4 місце у світі за рівнем розвитку безконтактних платежів, а також 38 входить до першої п'ятірки країн за NFC-платежами, понад 20 комерційних банків пропонують NFC-сервіси [4]. У цей час банківський сектор України перебуває на стадії якісної цифрової трансформації, оскільки Національним банком України затверджено Стратегію розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Ця Стратегія являє собою покроковий план створення в Україні повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими сервісами та доступними цифровими послугами.

Популярність безконтактних платіжних інструментів створила передумови для суттєвого зростання безготівкових операцій. Понад половини від загальної кількості та суми безготівкових операцій у торговельних мережах (54% за обома показниками) за дев'ять місяців 2020 року відбувалося безконтактно, у порівнянні з 2019 роком (близько 30%) [5]. Найбільшими банками-еквайрами в Україні є АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК» та АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ», а найбільшими банками – емітентами платіжних карток – АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК» та АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК». Значно поширюється в Україні застосування платіжних карток, одного з основних видів електронних платіжних засобів.

Якщо у 2014 році в Україні безготівкові операції за картками становили 60% від загальної кількості транзакцій, то в кінці 2019 року показники значно змінилися: понад 82% транзакцій за картками – це безготівкові операції, і лише близько 17% – зняття готівки. Дослідженнями Digitalization Trust Survey в 2019 році виявлено, що 58% української аудиторії, власників банківських рахунків, користуються платіжними додатками. Це один із найвищих показників серед

опитаних країн Європи. Більше платіжними додатками користуються в Австрії (67%), у Польщі (57%) і Сербії (52%) [2].

Сучасна теорія та практика ведення бізнесу в Україні доводить, що сьогодні ефективна організація управління бухгалтерського обліку на підприємстві неможлива без застосування інформаційних технологій і ефективного їх використання та набуває все більшого значення в процесі управління підприємством [1]. Сучасне програмне забезпечення дає змогу повністю автоматизувати обліковий процес, який починається від моменту введення даних із первинних документів, включаючи автоматизоване формування проводок, заповнення відповідних реєстрів обліку та формування звітних форм документів. Ринок бухгалтерського програмного забезпечення представлений як українськими, так і зарубіжними програмними продуктами. Більшість підприємств надають перевагу все ж таки українським програмним продуктам. Оскільки вони більш пристосовані до вимог законодавства й економічних особливостей нашої держави, а також вартість придбання й обслуговування їх доступніша ніж зарубіжних. Найпоширеніші програми автоматизації бухгалтерського обліку – Парус, 1С:Бухгалтерія, Акцент, Галактика, Sap, Fin expert, Бест, Фінанси без проблем і багато інших. Безперечним лідером на сьогодні за популярністю та тиражем продажів є програмні продукти фірми «1С».

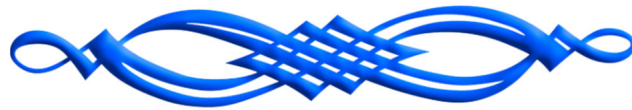
Отже, інформаційне програмне забезпечення стало невід'ємним складником системи бухгалтерського обліку, без якої неможливо уявити сучасну бухгалтерію. Воно таке ж важливе для облікового процесу підприємства як система документообігу, наявність кваліфікованих обліковців, облікова політика, процес організації бухгалтерського обліку. Вдало підібране й ефективно налагоджене програмне забезпечення бухгалтерського обліку забезпечує 30 максимальну ефективність управління підприємством в цілому та системи бухгалтерського обліку зокрема. Але незважаючи на всі переваги жодна комп'ютерна програма не замінить кваліфікованого бухгалтера, хоча дозволить заощадити його час і сили за рахунок автоматизації рутинних операцій, швидше знайти арифметичні помилки в обліку та звітності, оцінити поточний фінансовий стан підприємства та його перспективи.

Проте діджиталізація створює і значну кількість ризиків. Так, економічна незбалансованість в умовах військових дій, вірусної пандемії, інших глобальних викликів дещо гальмує фінансові можливості економіки країни та, зокрема, підприємницьких структур. Адже, управління компанії під час планування бюджету має враховувати додаткові витрати на цифрову індустріалізацію. Окрім того, варто передбачати віковий ценз користувачів, який створює проблеми з адаптації до інновацій цифрового світу та неготовність до значних капіталовкладень у роботизацію та «штучний інтелект». Новими викликами національної безпеки, пов'язаними з виникненням і розвитком цифровізації, є також кіберзагрози, які зростають значними темпами та потребують пошуку ефективних методів боротьби з ними.

Список використаних джерел

1. Адамик О. В. Інформаційні технології в комп'ютерних системах бухгалтерського обліку: проблеми організації даних та їх потоків. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_10_53

2. Беззаперечні тренди карткового ринку у 2020 році – розрахунки в Інтернеті та безконтактні платежі. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bezzaperechni-trendi-kartkovogo-rinku-u-2020-rotsi-rozrahunki-v-interneti-ta-bezkontaktni-plateji>
3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження КМУ від 17.01.2018 № 67-р. Урядовий кур'єр. 2018. № 88.
4. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025>.
5. Україна посіла четверте місце в світі за кількістю безконтактних платежів. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10425918-ukrajina-posila-chetverte-misce-v-svitiza-kilkisty-bezkontaktnih-platezhiv.html>
6. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020) / Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
7. Шведова К., Рибак О.. Діджиталізація у банківському секторі України. «Перспективні напрями розвитку наукової думки в ХХІ столітті: Зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки України та з нагоди 50-річчя Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (15 травня, 2020 р., м. Одеса). Одеса: Лерадрук, 2020. С. 222-229.



Яна Романюк
студентка 2-го курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Надія Ціцька,**
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни

ОБЛІК ВИПЛАТ ЗА ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ЛІКАРНЯНИХ ЛИСТКІВ

Одним із видів виплат найманим працівникам за невідпрацьований час через хворобу, тобто через втрату тимчасом працездатності є виплати за лікарняними листками. В даній ситуації підставою для здійснення цих виплат є листок непрацездатності (лікарняний листок). Зазначимо, що з метою спрощення роботи медперсоналу та запобігання корупції МОЗ запровадило електронну систему лікарняних листків (е-лікарняні). З 1 жовтня 2021 року всі медичні заклади України перейшли на е-лікарняні. Офіційним законодавчим документом, що регулює процес створення та реєстрації електронних лікарень, є Порядок організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та

надання інформації з нього, затверджений постановою КМУ від 17.04.2019 № 328 [1] і Порядок ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я, затверджений наказом МОЗ від 18.09.2020 № 2136 [2].

Електронний листок непрацездатності формується (видається) програмним забезпеченням Реєстру на підставі медичного висновку про тимчасову втрату працездатності або документа про усиновлення дитини і зареєстрований за єдиним реєстраційним номером листка непрацездатності у Реєстрі електронних документів. Перші п'ять днів перебування на лікарняному оплачується за рахунок підприємства, де працює застрахований працівник відповідно до загальнообов'язкового національного законодавства про соціальне страхування. Починаючи з 2021 року, лікарі формуватимуть електронний лікарняний в Електронному реєстрі листків непрацездатності Пенсійного фонду України на підставі медичного висновку з тимчасової непрацездатності, внесеного лікуючим лікарем до реєстру медичних рішень ЕСОЗ (електронної системи охорони здоров'я), або рішення органу опікунства. Тому, якщо працівник офіційно працевлаштований, якщо він тимчасово непрацездатний, електронний лікарняний відкриється автоматично. Формується він на підставі медичного висновку (МВТН) про тимчасову непрацездатність, який буде створено лікуючим лікарем або сімейним лікарем після огляду. Після створення медичного висновку на контактний номер застрахованого працівника, який тимчасово втратив працездатність, надійде два повідомлення:

- від E-health щодо створення медичного висновку із обов'язковим зазначенням номера лікарняного;
- і від Пенсійного фонду України щодо формування, номера та терміну дії електронного листка непрацездатності.

Працівник, в свою чергу, повинен повідомити роботодавця про відкриття е-лікарняного будь-яким зручним способом. На рисунку 1 відображено всю можливу інформацію, яка надається роботодавцю та найманому працівнику.



Рис.1 Інформація, що відображається у відкритому е-лікарняному

Слід зауважити, що перехід на е-лікарняні був впроваджений у практику, але до 01 лютого 2022 року в деяких випадках можуть видаватися і паперові листки непрацездатності.

Усю інформацію, яку містить електронний листок непрацездатності можна розділити на декілька груп: **загальна**: номер запису в Реєстрі медвисновоків в ЕСОЗ; посилання на відповідні записи в інших Реєстрах, інформація в яких пов'язана з записом в Реєстрі мед висновоків; дата та час формування та реєстрації медичного висновку в Реєстрі мед висновоків; дата початку та завершення періоду дії медичного висновку; **щодо суті висновку лікаря**: категорія висновку відповідно до затвердженого переліку; відмітка про наявність алкогольного чи наркотичного сп'яніння, що стали причиною тимчасової непрацездатності; **про порушення режиму лікування**: відмітка про порушення режиму лікування; дата та вид такого порушення, який обирайте із запропонованого списку порушень. Отже, на рисунку 2 відображено алгоритм створення та реєстрації електронного лікарняного листка.

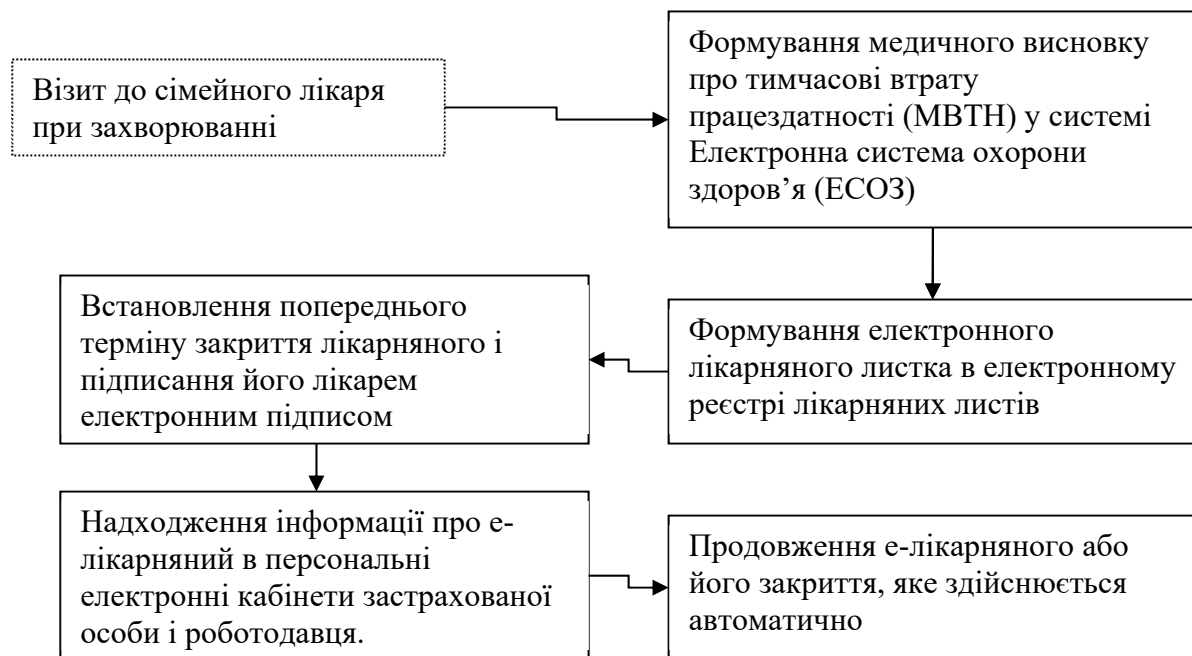


Рис. 2 Алгоритм створення та реєстрації е-лікарняного листка

Перші п'ять днів страхового випадку оплачуються роботодавцем, а решта днів аж до одужання фінансується Фондом соціального страхування України незалежно від кількості е-лікарняних, якими оформлено випадок. Виключенням є допомоги по вагітності та пологах, по догляду за хворими дітьми тощо, які оплачуються за кошти ФССУ з першого дня. Дата фінансування допомоги від Фонду працівнику прямо залежить від дати подання роботодавцем заяви-розрахунку.

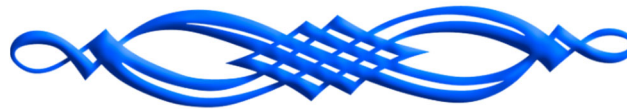
Отже, для розрахунку матеріальної допомоги за лікарняним листком необхідно мати наступну інформацію: загальний страховий стаж працівника, стаж роботи на підприємстві (з його допомогою визначається розрахунковий період), величина середньої зарплати працівника. Поетапність нарахування допомоги за тимчасовою втратою працездатності: оплачуються календарні, а не

робочі дні, у тому числі оплачуються святкові і неробочі дні; перші 5 календарних днів платить підприємство; максимальна тривалість лікарняного, як правило, 5 днів, але при більш тяжких хворобах – 10 днів.

Розрахунковим періодом виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності є останні дванадцять календарних місяців перед місяцем, в якому працівник захворів. Якщо тривалість робочого часу хворого працівника становить менше 12 місяців, то середня заробітна плата обчислюється виходячи з фактично відпрацьованого календарного місяця. Для визначення середньоденної заробітної плати загальний дохід за попередні 12 місяців ділять на кількість календарних днів у році за вирахуванням державних свят. Знайдену суму середньоденної заробітної плати необхідно помножити на кількість днів хвороби, зазначену в листку непрацездатності, а потім помножити на відсоток розміру допомоги, який залежить від страхового стажу працівника.

Список використаних джерел

1. Деякі питання організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього: Постанова КМУ від 17.04.2019 № 328. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2019-%D0%BF#Text>
2. Деякі питання ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я: Наказ МОЗ від 18.09.2020 № 2136. URL: <https://www.apteka.ua/article/566789>



Жанна Струк
викладач спеціалізації
ВСП «Любешівський ТФК ЛНТУ»,
сmt. Любешів

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ФІНАНСІВ: РЕАЛІЇ ЧАСУ

У період пандемії COVID-19 проблеми трансформації фінансів у контексті діджиталізації як передумови досягнення сталого розвитку є надзвичайно актуальними. Адже суспільство змушене перейти на інший рівень комунікацій та здійснення онлайн-операцій.

В економічному контексті діджиталізація – це глибина трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами. [1, с. 34]

Міністерство цифрової трансформації України активно просуває проєкт ДІЯ (Держава і Я), який при використанні дає можливість кожному жителю користуватися державними послугами онлайн (офлайн). Відповідно кожному користувачу необхідно володіти деякими навиками. Комфортність такого сервісу не викликає жодних заперечень, адже сьогодні важко уявити буденне

життя без мобільного зв'язку чи Інтернету. Таким чином, в нашій державі розпочинаються активні процеси цифрових трансформацій в економіці та фінансах.

Найбільш діджиталізований і перспективний в українській практиці – банківський сектор. Він тісно пов'язаний із роботою підприємств усіх видів й організаційних форм власності. Популярність безконтактних платіжних інструментів створила передумови для суттєвого зростання безготівкових операцій.

Діджиталізація в банківському секторі України з кожним роком набирає обертів. І якщо ще сім-вісім років тому лише деякі банки могли похвалитися наявністю інтернет-банкінгу та різноманітністю дистанційних каналів обслуговування клієнтів, то наразі практично всі банки розуміють важливість цього напрямку і більшість активно модернізують і розвивають інтернет- і мобільні додатки, які дозволяють клієнтам швидко і зручно отримувати банківські послуги.

Основними перевагами діджиталізації є:

- економія часу та підвищення продуктивності;
- оптимізація та поліпшення комунікацій;
- вихід на новий рівень обслуговування клієнтів і заохочення їх до придбання більшої кількості продуктів;
- конкурентні можливості за рахунок поліпшення клієнтського досвіду та загальної оптимізації робочого процесу.

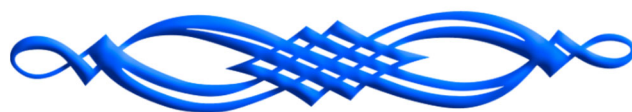
Для ефективного впровадження діджиталізації у діяльності банківського сектора необхідно впроваджувати відповідні зміни. Серед них:

- формування нової якості обслуговування клієнтів;
- розроблення нових та удосконалених існуючих продуктів;
- розроблення нових та удосконалених наявних каналів реалізації банківських послуг [2];
- формування діджиталорієнтованого персоналу;
- оптимізація процесів;
- впровадження надійних інструментів ідентифікації.

Список використаних джерел:

1. Гусєва О.Ю. Легомінова С.В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнеспроцесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2018. - № 1(28). – С. 33-39.

2. Диба М. І., Гарнего Ю. О. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. Фінанси України. 2018. № 7. С. 50–61.



*Ірина Табака,
студентка групи ФБС-41, факультет фінансів та обліку,
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: Чайковський Я.І.,
к.е.н., доцент кафедри банківського бізнесу
Західноукраїнського національного університету*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ FINTECH

Сектор фінансових технологій або фінтех (FinTech) – це нова галузь, що швидко розвивається. Вона виникла на перетині секторів фінансових послуг та нових технологій. Учасники галузі створюють клієнтоорієнтовані інноваційні рішення для багатосегментного ринку фінансових послуг. При цьому ключовими учасниками є переважно ІТ-компанії, а не традиційні гравці фінансового сектора. Фінтех-проекти оперативніше за класичні фінансові організації інтегрують інновації, швидше додають нові продукти та сервіси, змінюють бізнес-моделі, а також, готові надавати послуги практично у всіх ринкових сегментах. Традиційні ж учасники змушені пристосовуватися до нових реалій та адаптувати власні продукти чи розробляти нові. Сьогодні зростає конкуренція між технологічними компаніями та фінансовими організаціями.

Основними у сфері фінтеху вважаються американські технологічні компанії. Велика кількість інноваційних проєктів, розроблених переважно у «Силіконовій долині», сприяло створенню відповідного середовища у розвитку нової галузі. Однак сьогодні центрами фінансових технологій стають також і інші країни, наприклад, Великобританія, Сінгапур, Південна Корея та ін.

Чинниками, що активно стимулюють розвиток сектору фінансових технологій, стали зростання проникнення Інтернету в усьому світі, а також процеси цифровізації, що охопили майже всі сфери людського життя, включаючи і фінансовий сектор.

Перше покоління інновацій у фінтеху припало на початок 2000-х рр. Це були нові бізнес-моделі, в основі яких лежали інтернет-технології. Першою з таких бізнес-моделей стала модель фінансових агрегаторів (маркетплейсів). Другий – модель онлайн-трейдингу, яка докорінно змінила торгівлю цінними паперами у всьому світі.

Крім того, індустрія фінансових технологій отримала потужний імпульс до розвитку у розпал останньої світової економічної кризи, що почалася в 2008 року стала втрачати довіру до традиційних фінансових продуктів та інструментів. В даний час момент, населення продовжує не довіряти традиційній банківській системі та найчастіше використовує фінтех-сервіси. Також аудиторією фінтех-проектів є так звані unbanked- та underbanked-сегменти.

Сьогодні на фінансовий ринок формує наступне покоління фінтехнологій, які безпосередньо пов'язані з Інтернетом. Як приклади таких технологій можна навести:

1. Мобільні технології – сукупність мобільних пристроїв та програм, застосування базується на бездротовій комунікації.

У фінансовому секторі внаслідок розвитку мобільних технологій виділився окремий напрямок – мобільний банкінг, який передбачає управління банківським рахунком з допомогою мобільних пристроїв.

2. Великі дані – позначення структурованих та неструктурованих даних величезних обсягів, а також технологій їх обробки та використання, методи пошуку необхідної інформації у великих масивах. Аналітика великих даних дозволяє фінансовим установам виявляти нові споживчі категорії, створювати максимально персоналізовані продукти та ін.

3. Штучний інтелект – технології, що дозволяють створювати інтелектуальні машини та програми, здатні виконувати творчі функції, які традиційно вважаються прерогативою людини (наприклад, написання музики, літературних творів та ін.). Фінансовим компаніям технології на базі штучного інтелекту дозволяють працювати на випередження та надавати максимально персоналізований сервіс, при цьому скорочуючи витрати.

4. Технології цифрових валют – кошти, що не мають матеріальне втілення, які можуть використовуватися як фізичними, так і юридичними особами як повноцінні грошові знаки. Для користування цифровими платіжними засобами не потрібно відкривати рахунок у традиційному банку, достатньо онлайн-реєстрації у відповідній платіжній системі.

5. Сьогодні виділяють два типи цифрових валют – електронні гаманці (наприклад, PayPal, WebMoney, ApplePay та ін.) та криптовалюти (біткоїн, ефіріум, лайткойн та ін.). Але якщо електронні гаманці потрібно поповнювати «традиційними» коштами, то емісія (майнінг), обмін та облік криптовалют заснована на специфічному застосуванні криптографічних алгоритмів (шифрування). Деякі країни вже визнали криптовалюти повноцінним засобом платежу та навіть стали розробляти власну державну криптовалюту (наприклад, Білорусь, Японія, ОАЕ). Інші держави обмежили використання криптовалют або повністю заборонили її звернення, бачачи у ній загрозу – позбавлення держави ексклюзивного права на емісію грошових знаків (наприклад, Китай, Ісландія, Тайланд, В'єтнам).

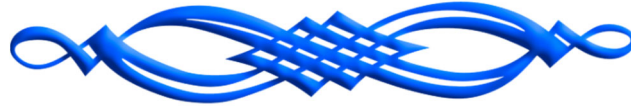
6. Віртуальна реальність. Під віртуальною реальністю розуміється створена технічними засобами середовище, яке транслюється людині за допомогою її можливостей сприйняття інформації (зір, слух, дотик, нюх та інших.).

7. Біометричні технології базуються на біометрії, тобто вимірі унікальних характеристик окремо взятої людини. Йдеться про динамічні (поведінкові) та статичні (фізіологічні) характеристики. До поведінкових ознак належать голос, жести, хода та ін.

Таким чином, як зазначають фахівці «сучасні тенденції розвитку національних економік країн світу тісно пов'язані із процесами цифровізації різних галузей та секторів. При цьому зростає роль фінансових технологій у таких трансформаціях, що актуалізує необхідність підвищення рівня безпеки та опимального задоволення потреб споживачів інноваційних продуктів і послуг» [1]. Звичайно, що значний розвиток цифрових технологій обумовлює виникнення і значних проблем у фінансовій сфері, однак слугує і значною конкурентною перевагою для суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Демчишак Н. Б., Гудима Р. П. Розвиток фінтеху в Україні та світі на основі використання технологій блокчейну і штучного інтелекту. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2021/4.pdf



Олеся Тоцька,
д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк

СТВОРЕННЯ ВЕБСАЙТУ ГРОМАДИ: АНАЛІЗ ЦІНОВИХ ПРОПОЗИЦІЙ РОЗРОБНИКІВ

Суб'єкти владних повноважень (у т. ч. громади) повинні забезпечувати прозорість і відкритість своєї діяльності, зокрема за допомогою створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. Згідно Закону України [1], доступ до інформації забезпечується двома шляхами:

- 1) систематичне й оперативне оприлюднення інформації:
 - в офіційних друкованих виданнях;
 - на офіційних вебсайтах в мережі Інтернет;
 - на єдиному державному вебпорталі відкритих даних;
 - на інформаційних стендах;
 - будь-яким іншим способом;
- 2) надання інформації за запитами на інформацію.

Метою цього дослідження є проаналізувати цінові пропозиції низки розробників вебсайтів для територіальних громад.

Так, компанія «Метастудія», починаючи з 2013 р. розробляє власні вебплатформи для органів місцевого самоврядування, органів державної влади та інших державних організацій, а з 2018 р. інтегрує всі створені вебплатформи під одним загальним брендом: Vlada.online [2]. Створення сайту для громади в цій компанії вартує 10 000 грн. Зауважимо, що кошторис включає в себе створення офіційного вебсайту з наповненням спеціалістами компанії, а також технічну підтримку вебсайту терміном 1 рік. У подальшому є можливість додавання будь-якої інформації на сайт самостійно. Після закінчення терміну технічної підтримки вебсайту (через рік після його запуску) громада повинна буде щорічно оплачувати 2 500 грн за роботу розробленого вебсайту на вебсервері [3].

Своєю чергою, компанія «Вест Стрім» підготувала для громад низку цінових пропозицій щодо розроблення сайту (див. табл. 1).

Таблиця 1

Варіанти рішень сайту для ради

Старт	Стандарт	Максимум
Підходить для маленьких селищних громад	Підходить для сайтів невеликих міст	Комплексне рішення для сайтів будь-якої складності
10 000 грн	15 000 грн	20 000+ грн

Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу

до 15 сторінок	до 100 сторінок	необмежена кількість сторінок
розділ новини та статті	розділ новини та статті	розділ новини та статті
технічна підтримка – 1 міс.	технічна підтримка – 1,5 міс.	технічна підтримка – 2,5 міс.
	електронна приймальня	електронна приймальня
	запис на прийом	запис на прийом
		можливість інтеграції з Open City
		автоматичне публікування рішення ради

Джерело: [4].

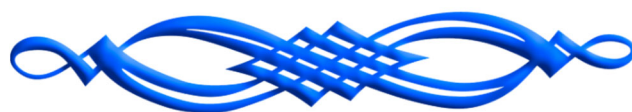
Як бачимо, варіанти рішень сайту для ради відрізняються функціональною наповненістю і, відповідно, ціною – від 10 000 до 20 000+ грн. Тривалість технічної підтримки сайту цією компанією значно менша, ніж у попередньої, – від 1 до 2,5 місяців.

Водночас студія *WebLiana* створила мережу сайтів територіальних громад та об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) gr.org.ua – всеукраїнський портал, спрямований на сприяння розвитку місцевого самоврядування, підвищення ефективності висвітлення діяльності рад, оприлюднення важливої інформації (рішень, розпоряджень, регуляторної діяльності, громадських обговорень і суспільного життя громади). Компанія розробила такі тарифні плани для клієнтів: вартість створення сайту згідно зі стандартним шаблоном (14 дизайнів) складає 3 500 грн, згідно з індивідуальним дизайном – від 30 000 грн. Послуга надання базової підтримки (технічної та консультативної) протягом 1 року є безкоштовною. У подальшому робота й обслуговування веб-сайту на веб-сервері терміном 1 рік буде вартувати 864 грн [5].

Результати аналізу показують, що вітчизняні територіальні громади й ОТГ мають можливість замовити розроблення власного сайту з відповідним наповненням за ціною від 3 500 до 30 000+ грн. Безкоштовна технічна підтримка сайту розробниками триває від 1 місяця до 1 року. Однак громади можуть скористатися пропозиціями й інших компаній-розробників, цінова політика яких не була предметом цього дослідження.

Список використаних джерел

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
2. *Metastudio*: вебсайт. URL: <https://metastudio.com.ua/>.
3. *Vlada.ua*: вебсайт. URL: <https://vlada.ua/propozytsiyi/propozitsiya-gromadam/>.
4. *West Stream*: вебсайт. URL: <https://wsart.com.ua/stvorenniya-sajtiv-dlya-miskix-rajonnix-selishhnix-ta-silskix-rad/>.
5. *GR.ORG.UA*: портал. URL: <https://gr.org.ua/faq/>.



Діана Ющук

студентка 3 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Мар'яна Омелько,

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

циклової комісії обліково-економічних дисциплін,

ВСП «Могилів-Подільський технологічно-економічний фаховий коледж ВНАУ»

СУЧАСНИЙ СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

В нинішніх умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та діджиталізації облікових процесів саме високопрофесійний бухгалтер має бути в центрі формування управлінської культури за сучасних умов ведення бізнесу. Такий фахівець повинен володіти глибокими знаннями у сфері економіки, фінансів, фінансового та управлінського обліку, бути належним чином обізнаним в юридичних питаннях, тому й виконувати важливі функції у загальній ієрархії управління.

В процесі професійної підготовки, особливо на початковому етапі формування професійних компетенцій в закладі освіти (фахової передвищої, вищої) потрібно багато зусиль вкладати у знання майбутніх бухгалтерів. Адже довіра суспільства до ефективності господарської діяльності повною мірою залежить від повної, надійної, релевантної інформації, що її надає чітка організація бухгалтерського обліку на підприємстві. Можливості бухгалтера при цьому визначаються рівнем його професійної компетенції.

Незважаючи на те, що комп'ютеризація обліку стрімко замінює стандартну працю попередників сучасного бухгалтера, однак обсяги формування необхідної інформації, не зменшується, а зростає, і доволі суттєво. Загалом можна пояснити ускладненням господарських зв'язків, механізмами ведення сучасного бізнесу і вкрай непростою законодавчою базою, яку ще варто змінювати і коригувати.

Розглядаючи вимоги ринку праці, бухгалтерська професія досі залишається однією із найпоширеніших. Сучасна бухгалтерська професія дійсно підпадає під впливу усіх економічних явищ. Хоча бухгалтер, виконуючи посадові обов'язки, не займається формуванням бізнесу, тому що він його обслуговує шляхом створення інформації, що необхідна зовнішнім та внутрішнім користувачам. Ця інформація повною мірою використовується власниками і менеджерами для ефективного управління капіталом, активами, зобов'язаннями, доходами і витратами.

Представники бухгалтерської професії беруть активну участь в процесі вдосконалення всіх складових системи бухгалтерського обліку, як на окремому підприємстві, так і на державному рівні. Для цього майбутнім фахівцям необхідно володіти глибоким рівнем базових знань та практичних вмій.

Хоча з використанням сучасних комп'ютерних програм формуються значні обсяги інформації, які опрацювати ручним способом неможливо або для необхідно багато часу. Все ж таки бухгалтер, передусім, має вміти усвідомити увесь автоматизований процес обробки облікової інформації, тобто від формування інформаційної бази, створення первинного документа і до складання форм фінансової звітності. З цією метою підготовка майбутніх бухгалтерів у ВСП «Могилів-Подільський технологічно-економічний фаховий

коледж Вінницького національного аграрного університету» відбувається послідовно, на підставі чітко визначених міждисциплінарних зв'язків, що сприяє розвитку творчої самостійності студентів, формування важливих для майбутньої професійної діяльності якостей.

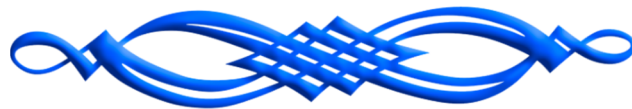
Професійна підготовка спеціалістів ґрунтується на основі реалізації міждисциплінарних зв'язків через застосування інтегрованих ділових ігор, виробничих задач, інтегрованих професійних ситуацій, що відтворюють виробничі умови, забезпечують ефективне формування функціональних професійних умінь майбутніх бухгалтерів. Міждисциплінарна інтеграція вирішує задачу органічного поєднання нової теми з попередніми і наступними знаннями, визначення логічних зв'язків між різними дисциплінами, розділами, темами, визначення місця та призначення різних дисциплін в майбутній професійній діяльності і об'єднання в одну систему. Шляхи здійснення даних напрямів можуть бути найрізноманітнішими. Тісна співпраця викладачів суміжних дисциплін спеціальності «Облік і оподаткування» проявляється у розробці інтегрованих програм, професійних завдань з фахових дисциплін, організації та проведенні бінарних занять, засідань інтегрованих гуртків, підвищенні рівня самоосвіти шляхом впровадження власних методик, вироблених на основі досвіду роботи.

Після вивчення циклу фахових дисциплін (бухгалтерський облік, економіка підприємства, фінанси, гроші і кредит, фінансовий облік, облік і звітність у бюджетних установах, контроль і ревізія, економічний аналіз, податкова система, інформаційні системи і технології в обліку) в здобувачів освіти накопичується певна структурована інформація, що дозволяє забезпечити мету освіти бухгалтерів, набуття ними практичного досвіду, тобто підготувати компетентних професійних бухгалтерів, здатних впродовж життя та своєї діяльності робити позитивний внесок у обрану професію та суспільство.

Рівень сучасного бухгалтера характеризується його аналітичними здібностями, володінням інформаційними технологіями. Тому бухгалтер повинен і здатний навчатися все життя. Саме таку здатність виховує заклад освіти, де закладаються основи професіоналізму.

Список використаних джерел

1. Кіндрацька Л.М. Комплекс облікових дисциплін під час підготовки бакалаврів. Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». 2009. № 647.
2. Омелько М.А., Степанова І.С. Належна підготовка фахівців економічного спрямування – потреба сьогодення. Концептуальні шляхи розвитку: педагогічні науки. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 11–12 травня 2018 року). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. 112 с.
3. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: Наукова доповідь за дисертацією на здобуття наук. ст. д.ек.наук, 08.00.09. Житомир, 2007.



СЕКЦІЯ 6. РОЗВИТОК ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Олена Бобик, Андрій Баглай

здобувачі вищої освіти ОС «Магістр» ОП «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Оксана Прокопишин,

к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ВАЖІЛЬ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА СФЕРУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для довгострокового економічного зростання зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) держави є дуже важливою. За умов інтеграційних процесів ЗЕД будь-якої держави світу є важливим напрямом її розвитку. Країни світового співтовариства завдяки їй покривають свої потреби в сировині, паливі, енергоносіях, матеріалах, обладнанні й устаткуванні, машинах, товарах широкого вжитку і послугах.

Податкова політика є важелем впливу держави на сферу ЗЕД, позаяк завдяки впливу податкової політики в цій сфері можливо сприяти вирішенню проблем у зовнішньоінвестиційній і зовнішньоторговельній діяльності.

Загальновідомо, що податкова політика, як інструмент державного регулювання ЗЕД, має бути спрямована на захист економічних інтересів країни та інтересів суб'єктів господарювання, а саме: забезпечення позитивного зовнішньоторговельного балансу, залучення іноземних інвестицій, заохочення конкуренції в сфері зовнішньоекономічної діяльності [1].

У зовнішньоекономічній сфері основними завданнями податкової політики є: забезпечення дохідної частини бюджету від експортно-імпортних операцій за рахунок митних платежів; створення конкурентного середовища з метою залучення інвестицій, стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів і підприємницької діяльності; забезпечення стабільності і якнайбільше спрощення податкової системи; зменшення можливостей тінізації доходів від ЗЕД, розмивання бази оподаткування; відвертання відпливу капіталу за кордон.

Для України податкову політику у сфері ЗЕД поділяють на відповідні етапи залежно від завдань, які поставали в ці періоди.

Перший етап (1991–1993 рр.) характеризується обмеженням імпорту товарів широкого вжитку та харчування через установа високі ставки мита (від 10 до 50 %) та звільнення від оподаткування імпорту устаткування, обладнання та сировини. Впроваджується оподаткування імпортних операцій акцизним збором. У зовнішній інвестиційній діяльності податкова політика має стимулюючий характер.

Другий етап (1994–1997 рр.): фіскально-орієнтована податкова політика.

На третьому етапі (1998–2006 рр.) податкова політика була спрямована на трансформування системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності щодо умов ГАТТ/СОТ для вступу у СОТ та запровадження національного

режиму податкового регулювання для підприємств з участю іноземного капіталу.

Четвертий етап (2007–2010 рр.): лібералізаційні заходи в податковій політиці у зв'язку з виконанням зобов'язань СОТ.

П'ятий етап (2011–2016 рр.): запроваджені пільги з податку на прибуток для суб'єктів господарювання, у т. ч. зовнішньоекономічної діяльності, які реалізують проекти в пріоритетних галузях економіки; лібералізація та дворівневий митний тариф у зв'язку з Угодою про зону вільної торгівлі ЄС. Запровадження контролю за трансфертним ціноутворенням.

Шостий етап (2016 р. – по теперішній час): протидія агресивному податковому плануванню і виведенню прибутку з-під оподаткування, вдосконалення адміністрування акцизного податку, вдосконалення механізму трансфертного ціноутворення [1].

У результаті розвитку податкової політики у сфері ЗЕД в Україні створюються умови, зорієнтовані на міжнародні загальноприйняті норми, стандарти й практику.

На розмір податкових надходжень від ЗЕД за останні п'ять років суттєво впливала зміна інструментів реалізації податкової політики у сфері ЗЕД, зокрема зростання ставок акцизного податку в розглянутий період, які поступово наближаються до ставок акцизного податку європейського рівня. У результаті питома вага акцизного податку в податкових надходженнях зросла з 5,3 % у 2015 році до 15,7 % у 2019 році. Зазначимо, що податкова політика у сфері акцизного оподаткування в розглянутий період була спрямована на вдосконалення адміністрування цього податку: запроваджено єдині розміри ставок акцизного податку на сигарети з фільтром та сигарети без фільтра; запроваджено планування надходжень акцизного податку за основними групами підакцизних товарів (продукції); запроваджено нову модель оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів [1].

За висновками Рахункової палати України, система адміністрування акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів в Україні залишається недосконалою. На сьогодні поширення автоматизованих систем контролю за обігом підакцизних товарів є загальною тенденцією в реалізації податкової політики багатьох розвинених країн світу. Проте в Україні ця система перебуває на стадії запровадження [3].

З метою запобігання викривленню податкової бази щодо податку на прибуток підприємств за господарськими операціями з нерезидентами з 1 січня 2017 року Україна приєдналася до Програми розширеного співробітництва в рамках Організації економічного співробітництва та розвитку і взяла на себе зобов'язання імплементувати Мінімальний стандарт Плану дій BEPS («розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування») – обов'язкові чотири заходи з п'ятнадцяти запропонованих боротьби зі стратегіями податкового планування, в яких використовують прогаліни та неузгодженості у національному та міжнародному податковому законодавстві з метою штучного переміщення прибутків до територій з низьким або нульовим рівнем оподаткування. Проте спостерігаються досить повільні дії держави до

впровадження нових світових стандартів податкової прозорості та обміну фінансовою інформацією [2].

Унаслідок того, що велика кількість експортних операцій здійснюється через посередників, які знаходяться саме в низькоподаткових юрисдикціях, в Україні необхідно посилити податковий контроль за трансфертним ціноутворенням та значною питомою вагою офшорних юрисдикцій (податкових гаваней) у round tripping-інвестуванні.

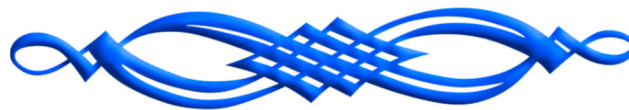
Хоча обсяги імпорту послуг постійно зростають, спостерігається постійне зниження темпів росту надходжень від податку на додану вартість. Розкрадання цього податку відбувається через використання незаконного відшкодування з бюджету під час експорту, а також через фіктивне підприємництво.

Таким чином, можемо виділити такі проблеми податкової політики у сфері ЗЕД в Україні: незбалансованість регулювальної та фіскальної функцій податків; велика кількість податкових пільг, часто економічно не обґрунтованих, відсутність ефективного податкового контролю їх дотримання; недостатня економічна обґрунтованість встановлених ставок і видів податків з експортно-імпортних операцій; недосконале адміністрування акцизного податку з імпорту; нерозвинений контроль за трансфертним ціноутворенням.

Отже, в Україні зовнішньоекономічна сфера знаходиться на стадії становлення і, незважаючи на недоліки та окреслені проблеми, розвивається відповідно до європейських стандартів і норм та має позитивну тенденцію.

Список використаних джерел

1. Луценко І. С. Основні етапи реалізації податкової політики України в сфері зовнішньоекономічної діяльності. *Ефективна економіка*. 2011. № 1.
2. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В., Волкова О. Г., Луценко І. С. Фінансова політика у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Харків: Діса плюс, 2018. 370 с.
3. Звіт Рахункової палати України про результати аудиту обґрунтованості планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходжень акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів до Державного бюджету України. Київ, 2019.



Наталія Боровик

викладачка ДНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей»

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Отримання прибутку – головна мета будь-якої виробничої діяльності. Саме прибуток, як кінцевий позитивний фінансовий результат, є визначальним показником ефективності господарювання, а також чинником забезпечення розвитку діяльності промислового підприємства.

Сучасні дослідники означеного питання (І. Бланк, В. Бірюков, В. Кашин, С. Шарманська тощо) акцентують увагу на зовнішніх, екологічних факторах

підвищення прибутковості та факторах ризику. В той же час на сьогодні не сформовано єдиного концептуального підходу до виділення та класифікації факторів підвищення прибутковості промислових підприємств.

Зокрема, англійські економісти А. Сміт, Д. Рікардо і Дж.Ст. Міль досліджували прибуток у тісному зв'язку з факторами зростання суспільного багатства, процесом накопичення капіталу, вбачавши джерело прибутку не в кругообігу, а у виробництві.

Факторами збільшення обсягу прибутку, згідно до вчення К. Маркса, є: – покращення матеріалів, з яких виготовлено машини; – здешевлення самих машин; – спеціальне вдосконалення виробничих машин; – зменшення кількості відходів виробництва [1].

Встановленням факторів підвищення прибутковості підприємства займався і один із перших вітчизняних економістів – М. І. Туган-Барановський. Зокрема, науковець основними чинниками підвищення прибутковості підприємств називав: введення нових, поліпшених знарядь праці; зростання продуктивності праці; зменшення заробітної плати [2].

Т. Веблен у своєму дослідженні виділяє два основних фактори підвищення прибутковості бізнесу: – скорочення періоду обороту капіталу; – збільшення масштабів діяльності [3].

Е. Чемберлен обґрунтовує твердження, що основними чинниками зростання доходу господарюючого суб'єкта є реклама та вдосконалення організації витратної діяльності. [4].

Ряд авторів розглядають поняття прибутку як факторного доходу, а тому визначають його «... як різницю між валовим доходом і валовими витратами» [5].

Один із авторів вказує, що прибуток – це «кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства і визначається як різниця між виторгом і витратами» [6].

Зокрема, трактується, що «прибуток, власне кажучи, є результатом виконання нових комбінацій», «без розвитку немає прибутку, без прибутку немає розвитку» [7].

На жаль, в сучасних умовах збільшення прибутку аграрними підприємствами Хмельниччини є складним питанням. Значна частина підприємств взагалі не отримує прибуток, що призводить до їх ліквідації та банкрутства. Прибуток одночасно є і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки діяльності підприємства. Можливість отримання прибутку спонукає керівників підприємств шукати більш ефективні способи використання ресурсів, винаходити продукти, на які може виникнути попит, застосовувати організаційні і технічні нововведення, що обіцяють підвищити ефективність виробництва тощо. Працюючи прибутково, кожне підприємство вносить свій внесок в економічний розвиток суспільства, сприяє створенню і збільшенню суспільного багатства і зростанню добробуту населення, Тому дана тема є надзвичайно актуальною і потребує подальших досліджень.

Найбільш прибутковою за даними минулого року виявилася аграрна промисловість. За результатами 2015 р. 88,4% агропідприємств отримали 128,59 млрд. грн. прибутку. Частка прибуткових підприємств аграрного сектора

залишається найбільшою серед всіх видів економічної діяльності в Україні. Чистий прибуток всього агросектору за 2015 р. Склав 102,8 млрд. грн., а рівень рентабельності операційної діяльності підприємств галузі 41,7%.

Рівень і сума прибутку складаються під впливом безлічі факторів, що впливають на неї як негативно, так і позитивно. Фактори, що впливають на прибуток, численні і різноманітні. Обмежити їх досить важко. Всі фактори, що впливають на прибуток підприємства, поділяються на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх факторів належать природні умови, транспортні умови, державне регулювання цін, тарифів, відсотків, податкових ставок та пільг, штрафних санкцій, конкуренція на ринку товарів тощо. Ці фактори не залежать від діяльності підприємства, але суттєво впливають на його прибуток. До внутрішніх факторів відносять обсяги виробництва та реалізації продукції, структура продукції, собівартість продукції, якість продукції, ціни та інше.

Дослідження показали, що на сьогодні в багатьох випадках є сенс направити зусилля підприємства на поліпшення ціноутворення. Це особливо справедливо, якщо прибутковість в розрахунку на одиницю продукції низька, адже тоді збільшення обсягу продажу не спричинить суттєвого зростання прибутку, відтак кращим варіантом буде зниження витрат або підвищення ціни. Прибуток є одночасно і метою, і результатом, і стимулом, і чинником економічної безпеки діяльності аграрного підприємства. Нині спостерігається тенденція до значного зниження доходів суб'єктів господарювання, що призводить до зменшення прибутку чи навіть збитковості багатьох підприємств.

На основі цього можна зробити висновок, що при високому рівні прибутку кожне підприємство не лише виживає, але й розвивається відповідно поставленої мети і стратегії свого функціонування.

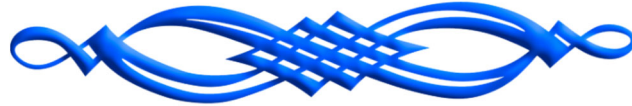
Виходячи з цього, можемо стверджувати, що основними чинниками підвищення прибутковості господарюючого суб'єкта є наступні: – збільшення обсягів реалізації продукції (у вартісному вираженні) за умови одночасного скорочення, стабільного значення показника витрат або ж його зростання на суму, меншу, ніж зростання обсягів реалізації); – зниження загальної суми витрат за умови незмінності обсягів доходів, їх зростання або ж зменшення на суму, меншу, ніж показник зниження витрат.

Проведене дослідження дозволило встановити, що необхідність максимізації прибутку або ж кінцевого фінансового результату діяльності господарюючих одиниць визнавалася ще задовго до появи економічної науки як такої.

Список використаних джерел

1. Маркс К. Капітал: Критика політекономії; під ред. і з передм. Ф. Енгельса. К.: Політвидав України, 1982. 932 с.
2. Туган-Барановский М.И. Экономические очерки. М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 1998. 527 с.
3. Веблен Т. Теория делового предприятия / пер. с англ. М.Я. Каждана. М. : Дело, 2007. 288 с.

4. Чемберлен Э.Х. Теория монополистической конкуренции: Реориентация теории стоимости /; пер. с англ. Э.Г. Лейкина, Л.Я. Розовского; под ред. О.Я. Ольсевича. М. : Экономика, 1996. 351 с.
5. Курс экономической теории : [учебник] / Под ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселевой. 5-е доп. и перераб. изд. Киров : «АСА», 2002. 832 с.
6. Поляк Б.Г. Финансовый менеджмент : [учебник]. М., 1997. 294 с.
7. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. М. : Дело, 1982. 544 с.



Катерина Борщ, Тетяна Протоцька
здобувачі вищої освіти ОС «Бакалавр» ОП «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: **Оксана Прокопишин,**
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет
м. Дубляни

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСТАННІ ЗМІНИ У ПІДХОДАХ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ В УКРАЇНІ

Сьогодні українські компанії отримують можливість для розвитку бізнесу як усередині країни, так і за її межами: імпорт і експорт товарів/послуг, вихід на ІРО, навчання фахівців за кордоном, ведення спільних операцій. Для цього потрібно складати звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) [1].

Міжнародні стандарти фінансової звітності або МСФЗ (англ. *International Financial Reporting Standards – IFRS*) – це набір стандартів і інтерпретацій, що регламентують правила складання фінансової звітності. Вони розробляються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB) та визначають правила складання звітності компаній. Нині компанії в більш ніж 120 країнах світу використовують МСФЗ як основу для підготовки своєї фінансової звітності [2].

Впровадження обов'язкового складання звітності за МСФЗ в Україні почалося з внесенням змін до Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2].

Законом України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» внесені зміни: відповідно до пп. 2 п. 10 Закону сферу застосування міжнародних стандартів фінансової звітності поширено на великі підприємства (підприємства, які відповідають принаймні двом з наступних критеріїв: балансова вартість активів – понад 20 млн. євро; чистий дохід від реалізації – понад 40 млн. євро; середня кількість працівників – понад 250 осіб) та належать до підприємств, що становлять суспільний інтерес, а також підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення [3, с. 37-38].

З урахуванням внесених змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» МСФЗ для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності Застосування МСФЗ є обов'язковим (для кредитних спілок, банків, емітентів цінних паперів, ПАТ, підприємств, що здійснюють видобуток корисних копалин, підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, великі підприємства [3, с. 38]) та добровільним (інші підприємства (суб'єкти господарювання, крім бюджетних установ), які самостійно визначили доцільність застосування МСФЗ). Усі інші юридичні особи складають фінансову звітність відповідно до НП(С)БО.

У минулому 2021 році було внесено певні зміни щодо застосування МСФЗ.

У 2013 році Міністерство фінансів своїм наказом затвердило документ, що дозволив застосовувати в Україні Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП). Наданою Мінфіном можливістю складати фінансову звітність за цим стандартом почали користуватися ті невеликі українські компанії, які виходять на зовнішні ринки [5]. Наказ від 09 липня 2021 року № 385 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» анулював можливість застосування МСФЗ для МСП в Україні [6].

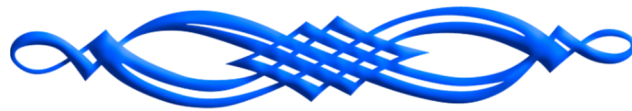
На засіданні Уряду 10 листопада 2021 року затверджено план заходів щодо запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у Пенсійному фонді України на період до 2025 року [7].

До трансформації системи звітності Пенсійного фонду будуть залучені провідні вітчизняні та міжнародні фахівці у сфері публічних фінансів, фінансової звітності та аудиту, реформування системи пенсійного забезпечення. До переходу на міжнародні стандарти буде здійснена інвентаризація та класифікація активів та зобов'язань Пенсійного фонду, всі активи будуть переоцінені, буде удосконалена система внутрішнього контролю. Також буде проведено незалежний аудит фінансової звітності Пенсійного фонду та оприлюднено аудиторський звіт [8].

Список використаних джерел

1. Стандартизація бухгалтерського обліку: навіщо і кому це потрібно? «Дебет-Кредит» - Бухгалтерські новини. URL: https://news.dtkr.ua/accounting/common/38727?_ga=2.184013282.53369963.1643010013-1510841609.1643010013 (дата звернення: 24.01.2022).
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Міжнародна аудиторська компанія BDO - BDO. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/services-2/consulting/ifrs> (дата звернення: 20.01.2022).
3. Крисоватий А. І. та ін. Міжнародні стандарти обліку та звітності : підручник / заг. ред.: проф. А. І. Крисоватого, проф. В. М. Панасюк. Тернопіль : Екон. думка, 2021. 580 с.
4. Національний банк України. Звітність фінансового сектору переходить на міжнародний стандарт. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvitnist-finansovogo-sektoru-perehodit-na-mijnarodniy-standart> (дата звернення: 21.01.2022).

5. Миттєве придушення малого бізнесу: ще один рецепт від Мінфіну. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/08/3/676521/> (дата звернення: 21.01.2022).
6. МСФЗ для малих і середніх підприємств під заборонаю: Мінфін вніс зміни до НПБО. *Вісник. Офіційно про податки*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100026179-msfz-dlya-malikh-i-serednikh-pidpriyemstv-pid-zaboronoyu-minfin-vnis-zmini-do-npbo> (дата звернення: 24.01.2022).
7. Про затвердження плану заходів щодо запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у Пенсійному фонді України на період до 2025 року. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-p#Text> (дата звернення: 24.01.2022).
8. Пенсійний фонд звітуватиме за міжнародними стандартами: для чого це робиться? *Вісник. Офіційно про податки*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100027926-pensiyuiy-fond-zvituvatime-za-mizhnarodnimi-standartami-dlya-chogo-tse-robitya> (дата звернення: 22.01.2022).



Катерина Гінайло

здобувач вищої освіти ОС «Магістр» ОП «Облік і оподаткування»

Марія Мельник

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр» ОП «Геодезія і землеустрій»

Науковий керівник: Ольга Малецька,

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

СУТНІСТЬ АКЦИЗНОГО ПОДАТОКУ НА ПАЛЬНЕ

Як відомо, акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів, який включається в їх ціну.

До підакцизних товарів належать:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);

- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;

- пальне, у тому числі товари (продукція), що використовуються як пальне для заправлення транспортних засобів, обладнання або пристроїв з двигунами внутрішнього згоряння із запалюванням від стиснення, з двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням, з двигунами внутрішнього згоряння з кривошипно-шатунним механізмом;

- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

- електрична енергія.

Платниками податку є:

1) Особа, постійне представництво, які виробляють підакцизні товари (продукцію) на митній території України, у тому числі з давальницької сировини.

2) Особа - суб'єкт господарювання, постійне представництво, які ввозять підакцизні товари (продукцію) на митну територію України.

3) Фізична особа - резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства.

4) Особа, яка реалізує конфісковані підакцизні товари (продукцію), підакцизні товари (продукцію), визнані безхазяйними, підакцизні товари (продукцію), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання та ін.

Центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну податкову і митну політику, веде реєстр платників акцизного податку з реалізації пального, в якому міститься інформація про осіб, зареєстрованих платниками акцизного податку.

В Україні встановлені такі види ставок акцизного податку:

- адвалорна - обчислюється в процентному відношенні від вартості підакцизного товару;

- специфічна - встановлюється у вартісному вираженні за одиницю товару;

- адвалорна і специфічна одночасно - в такому випадку окремо обчислюється сума податку за адвалорною ставкою, окремо за специфічною і фактично сплачується та, за якою сума податку є більшою.

Облік обсягів пального в системі електронного адміністрування реалізації пального ведеться за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД.

Одиницею обліку обсягів пального в системі електронного адміністрування реалізації пального є літри, приведені до температури 15 °С.

Порядок електронного адміністрування реалізації пального встановлюється Кабінетом Міністрів України. Платникам акцизного податку автоматично відкриваються облікові картки в системі електронного адміністрування реалізації пального за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД. Платник податку має право зареєструвати акцизні накладні та/або розрахунки коригування, а також коригування до заявок на поповнення обсягу залишку пального в Єдиному реєстрі акцизних накладних на обсяг реалізованого пального за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД.

Заявки на поповнення обсягу залишку пального в системі електронного адміністрування реалізації пального повинні містити такі обов'язкові поля (реквізити):

а) порядковий номер заявки;

б) дата складання заявки;

в) повна або скорочена назва юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник акцизного податку;

г) код ЄДРПОУ (для юридичних осіб) або реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) платника податку, що реєструє заявку на поповнення обсягу залишку пального;

г) код товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД;

д) опис пального;

е) обсяг пального в літрах, приведених до t 15 °С до зарахування в Системі електронного адміністрування реалізації пального за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД;

є) ставка акцизного податку на відповідне пальне, що встановлена на дату реалізації пального;

ж) курс Національного банку України, що діє на перший день кварталу, в якому здійснюється реалізація пального;

з) сума акцизного податку за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД, розрахованого за ставкою акцизного податку.

и) номер та дата заявки на поповнення обсягу залишку пального у випадку складання коригування до заявок на поповнення обсягу залишку пального в Єдиному реєстрі акцизних накладних.

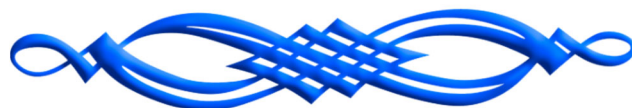
Кошти сплаченого акцизного податку, які обліковуються в системі електронного адміністрування реалізації пального, зараховуються на окремі рахунки, відкриті платнику акцизного податку в центральному органі виконавчої влади, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів.

Хочемо зазначити що у разі виявлення помилок у зареєстрованих заявках на поповнення обсягу залишку пального платник податку має право в межах 365 днів зареєструвати коригування до такої заявки на поповнення обсягу залишку пального в межах позитивного значення показника. При цьому таке коригування до заявки на поповнення обсягу залишку пального повинно відображатися у декларації з акцизного податку за період, в якому відбулося таке коригування. Порядок та форму заповнення заявки на поповнення обсягу залишку пального та коригування до заявок на поповнення обсягу залишку пального в системі електронного адміністрування реалізації пального затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

Досліджуючи особливості справляння акцизного податку, слід зазначити, що Акцизний податок на пальне є джерелом наповнення місцевих бюджетів в умовах децентралізації

Список використаних джерел

1. Андрющенко І.Є., Гринь Ю.В. Міжнародний досвід організації податкового адміністрування. Ефективна економіка. № 11. 2015. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4514>
2. Акцизний податок, електронне джерело URL:<http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-vi--aktsizniy-podatok/>
3. Витяг із Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20 грудня 2016 р. № 1791-VIII.
4. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/zl1562-11>
5. Проскура К. П. Особливості адміністрування податків в Україні. URL: <http://soskin.info/ea/2012/3-4/201221.html>



Catherine Ginailo

5th year student majoring in «Accounting and taxation»

Supervisor: Zoryana Myronchuk,

Ph.D., Associate Professor of Accounting and Taxation,

Lviv National Agrarian University, town in Dubliany

SECURITY ESSENCE OF FINANCIAL AGRICULTURAL ENTERPRISES AND INFLUENCE OF FINANCIAL REPORTING ON THEIR INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Financial security enterprise is an important basis for the efficiency of economic activity any enterprise, which is determined by its financial condition. Some characteristics financial condition are disclosed in the forms of financial reporting, monitoring which should be an important area of economic policy the state, and company's management in particular. In conditions of market competition and economic instability, the financial stability of agricultural enterprises, growth their profitability is achieved by providing an effective system management decisions, information support for the adoption which is reporting.

In today's world investment, redistribution of capital depends largely on financial reporting. Financial reporting as the pinnacle of accounting is a kind business language, said Vasily Leontiev at the beginning last century, in the 60's from the rostrum UN, President Kennedy said, and it was adopted by advanced countries. The essence of the successful capitalization Google, Facebook and others, is largely related to the professional attitude preparation and presentation of financial statements.

Ukraine's international financial reporting standards will allow our companies, their accountants and financiers to achieve similar results with their professionalism. But domestic enterprises, including agricultural sector do not use such opportunities, including due to the lack of their scientific adaptation to domestic realities

Many scholars have devoted their research to the issue of investment attractiveness and financial security agricultural enterprises, but research on these issues in the context considering the impact of financial reporting on investment attractiveness and financial security has not been conducted. In this case, borrowing methods, techniques, tools, principles of financial and accounting specialization, can significantly strengthen the scientific support in solving problem of financial security and investment attractiveness.

It is necessary to conduct more thorough research of these problems, as well as to develop methodological approaches and methodological tools to enhance investment attractiveness and financial security of agricultural enterprises through accounting policies and financial reporting (financial accounting technologies) and professionalism of accountants and financiers. Study of the state representation in the financial and other economic reporting of investment attractiveness and financial security agricultural enterprises shows the following.

Compared to developed countries, balance sheet structure of our enterprises is distorted and unattractive for investment due to the lack a number of important capitals. As can be seen from the figure in the EU countries, both own and leased land, in the structure assets occupies 40%, while in domestic balance sheets it is absent. On the

other hand, existing financial and statistical reporting threatens the financial security industry in general and enterprises in particular. To solve the problems of investment attractiveness and financial security requires the use of new accounting and financial technologies. Institute the Accounting and Finance of NAAS has developed such technologies in the form methodological approaches and methodological recommendations, which are included in the software product SARA (Certified Agricultural Professional Accountant - Certified Professional Accountant APA).

Economic services enterprises, represented by accountants and financiers, no less than the production sector (agronomists, zootechnicians) can affect both investment attractiveness and financial security through the development of innovative accounting and financial technologies, as the case in developed countries. At the enterprise level, use of the latest accounting and financial technologies, together with the strengthening financial security, can significantly increase investment attractiveness.

In modern conditions, financial security of the agricultural enterprise is influenced by various factors (internal and external) that negatively affect the financial condition of enterprise, which is reflected in the financial statements the enterprise through financial performance. In our opinion, in addition to the high level of capitalization, diversification agrarian business, profitability agrarian business, availability of formed reserve capital, development agricultural insurance as an important component reducing the risk of a specific industry, the availability effective accounting should be determining factors policies on sound financial reporting, greening business activities and partnerships with foreign firms (Fig. 1).

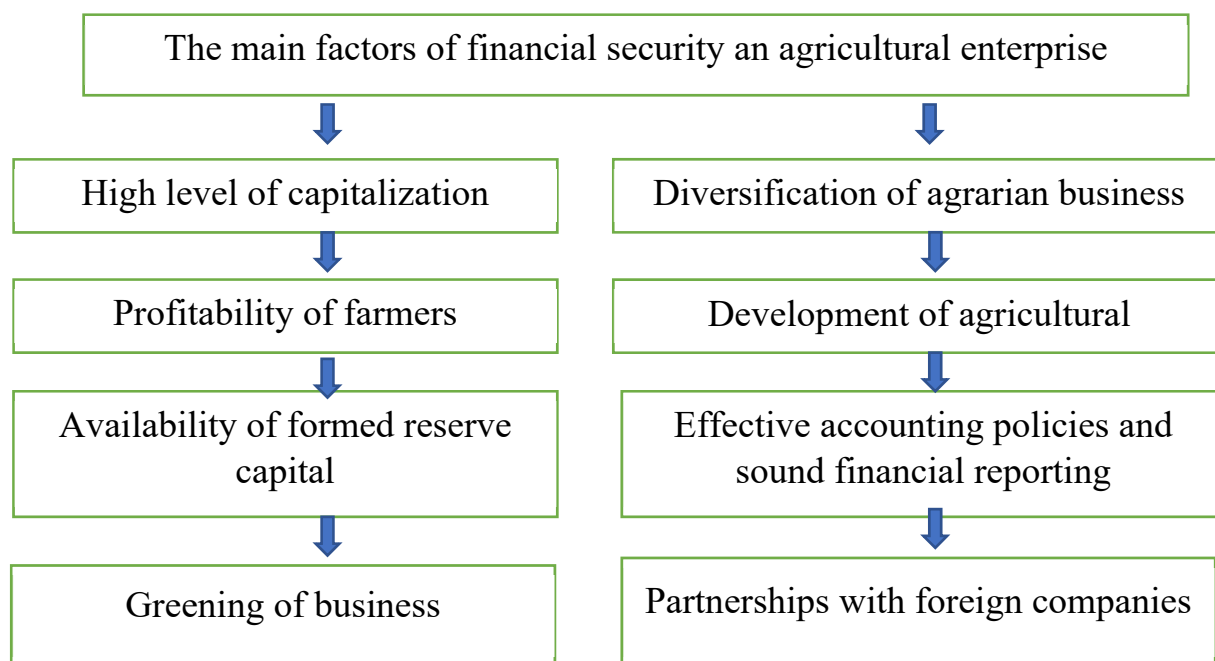


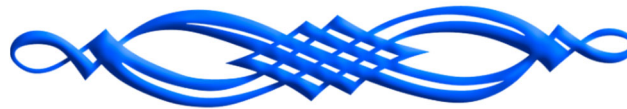
Fig. 1 Factors in the formation financial security of agricultural enterprises

Thus, the financial security of agricultural enterprises is important for the investment attractiveness both domestic and foreign capital, as it increases the capitalization and competitiveness of agricultural producers. And this is also a necessary condition for the use of latest accounting and financial technologies for the

preparation of financial statements, which will provide more reliable data on the activities of enterprise.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro bukhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» [Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine»] (1999). (In Ukrainian). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. International Accounting Standards Board. (2011). Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti [Conceptual basis of financial reporting]. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
3. Matsibora, T. V. (2018). Investytsiina pryvablyvist ahrarnoho sektoru Ukrainy: rehionalnyi aspekt [Investment attractiveness of Ukrainian agrarian sector: regional aspect]. *Ekonomika APK – AIC Economics*, 3, 49-55. (In Ukrainian). Retrieved from <http://eapk.org.ua/contents/2018/03/49>.
4. Matsibora, T. V. (2017). Svitovyi dosvid u polipshenni investytsiinoi pryvablyvosti ahrarnoho sektoru Ukrainy [World experience in improving the investment attractiveness of Ukrainian agricultural sector]. *Ekonomika APK – AIC Economics*, 7, 101-105. (In Ukrainian). Retrieved from <http://eapk.org.ua/contents/2017/07/101>.
5. Sivitska, Yu. (2019). Key issues of agricultural enterprise valuation. *Agricultural and Resource Economics*, 5(1), 137-153. (In Ukrainian). Retrieved from <http://are-journal.com/are/article/view/>.



Ілля Гораши
студент 3 курсу спеціальності «Облік та оподаткування»
Науковий керівник: Людмила Кушнір,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
НРЗВО Кам'янець-подільський державний інститут
м. Кам'янець-Подільський

**ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Глобалізація – це процес розробки та інтеграції відповідних дій стосовно проблем світового масштабу. Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси зумовлюють трансформаційні перетворення методики та організації різних видів бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік уособлює собою систему, здійснюється накопичення та систематизація інформації про всі господарські події, їх фінансові наслідки та остаточний фінансовий результат. Відповідно до тенденцій сьогоденних економічних реалій, вимоги до інформації яка продукується системою бухгалтерського обліку змінюється, а кількість функцій та параметрів, які необхідні користувачам бухгалтерської інформації значно зростає. Сучасні економічні процеси вимагають трансформації вимог до представлення

інформації обліковою системою з врахуванням тенденцій розвитку інформаційних технологій. Трансформаційні зміни бухгалтерського обліку під впливом глобалізації прослідковуються у національному законодавстві щодо звітності.

В законі «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначено основні поняття і концепції системи національного бухгалтерського обліку [1]. Зміни в цих категоріях здійснюються під впливом вимог МСФЗ, що базуються на Концептуальній основі, та європейського законодавства, оскільки національне законодавство має гармонізуватися з європейським [2]. Основна ціль трансформаційних змін щодо звітності – це удосконалення порядку подання та оприлюднення фінансової звітності, передбачивши її подання підприємствами, що застосовують МСФЗ, в єдиному електронному форматі, а також зобов'язавши підприємства надавати копії фінансової звітності за запитом юридичних та фізичних осіб відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» [3].

Згідно із вимогою Комітету з розробки МСФЗ для відображення показників фінансової звітності використовується таксономія. Таксономія фінансової звітності -це система електронної інформації у вигляді показників фінансової звітності та її елементів (статей), які підлягають розкриттю відповідно до вимог МСФЗ. Таксономія UA XBRL МСФЗ – таксономія фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності в Україні, затверджена Міністерством фінансів України, яка адаптована до особливостей складання фінансової звітності в Україні і містить також звіт аудитора і звіт про управління [4]. Таксономія базується на XBRL стандарті для подання фінансової звітності в електронному вигляді. XBRL (англ. eXtensible Business Reporting Language) є відкритим стандартом обміну діловою інформацією. У європейських і американських компаніях даний стандарт є загальновизнаним стандартом для подання фінансової звітності за МСФЗ і GAAP США в електронному вигляді[5]. Стандарт XBRL є відкритим і компаніям, які його використовують, не потрібно купувати ліцензії та нести додаткові фінансові витрати у вигляді сплати відсотків. Система XBRL комунікує з багатьма діючими, у тому числі і на ринку України, автоматизованими програмами бухгалтерського обліку [5]. Введення нової системи фінансової звітності у форматі XBRL дозволить українським підприємствам здійснювати прийом, обробку, перевірку та розкриття фінансової звітності підприємств у єдиному електронному форматі.

Враховуючи, що одним із найактуальніших питань глобалізації було й залишається питання відносин власності, їх розвиток та вимоги, які вони породжують, повинні бути враховані при розробці пропозиції щодо розвитку методології бухгалтерського обліку. Адаптація системи бухгалтерського обліку до змін зовнішнього середовища, зокрема, глобалізації, має відбуватися в руслі практичного втілення існуючих теоретичних підходів до вирішення проблеми розподілу та перерозподілу ресурсів, характер володіння й використання яких зазнає суттєвих змін [6].

На шляху до Євроінтеграції та глобалізації постає необхідність у введенні нових форм фінансової звітності, відтак, все більша кількість підприємств у

всьому світі впроваджує інтегровану звітність як шлях до довгострокового створення вартості підприємства та сталого розвитку. Традиційні фінансові звіти не розкривають екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємства, не відображають вплив соціальних та екологічних змін клімату на фінансову життєздатність підприємства та його вплив на соціальні та екологічні зміни клімату, та мають значні інформаційні прогалини. Як заявили експерти з бухгалтерського обліку ООН більше двох десятиліть тому, звичайна фінансова звітність «регулярно ігнорує екологічні і соціальні проблеми, якщо вони не мають достатньо суттєвого фінансового впливу» [7].

Наразі підприємства України потребують якісної системи звітності, яка могла б без складності та неадекватності поточних вимог до звітності добротного бухгалтеру сформуванню комплекс інформації про діяльність підприємства. В даний час у бухгалтерських звітах України є значні інформаційні прогалини, які не дають можливість належним чином відобразити соціальний, інтелектуальний, людський, природний капітал.

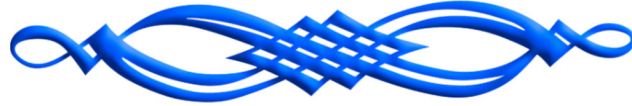
Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що в умовах глобалізації вимоги до інформації яка продукується системою бухгалтерського обліку змінюється, а кількість функцій та параметрів, які необхідні користувачам бухгалтерської інформації значно зростає. Введення нової системи фінансової звітності у форматі XBRL дозволить українським підприємствам здійснювати прийом, обробку, перевірку та розкриття фінансової звітності підприємств у єдиному електронному форматі. Впровадження інтегрованої звітності у практику українських підприємств забезпечить формування необхідної інформації для прийняття більш ефективних рішень щодо розподілу капіталу, сприятиме кращій довгостроковій віддачі від інвестицій та сприятиме сталому розвитку та функціонуванню сучасних підприємств при оптимальному використанні фінансового, виробничого, людського, інтелектуального природного та соціального капіталу.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 01.05.2015 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
4. Подання фінансової звітності за МСФЗ в електронному форматі iXBRL. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/services-2/consulting/electronic-reporting-in-xbrl-format>.
5. Рафальська К. Що таке XBRL і чому держава хоче перевести фінсектор на електронний формат подання звітності. URL <https://reforms.in.ua/ua/novyna/shcho-take-xbrl-i-chomu-derzhava-hocheperevesty-finsektor-na-elektronnyu-format-podannya>.
6. Осадча Т.С. Удосконалення методології бухгалтерського обліку в умовах глобалізації. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи

в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., 31 травня-01 червня 2018 р. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 86 – 89.

7. Alan Jagolinzer. Annual reports should inform society – not only those with a financial interest URL: <https://theconversation.com/annual-reports-should-inform-society-not-only-those-with-a-financial-interest-153353>.



Ірина Дмитрук

студентка 5 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: Тоцька О.Л.,

д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Реальна значимість місцевого самоврядування визначається спроможністю місцевих органів влади своєчасно, в повному обсязі, якісно задовольнити запити населення, що в розвинених країнах традиційно покладено на муніципальну ланку управління. Саме місцеві бюджети виступають фінансовою базою діяльності місцевого самоврядування та фондом грошових коштів, необхідним для фінансування ефективного виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень, що формуються на основі бюджетного законодавства України.

Згідно класифікації Бюджетного Кодексу України, доходи місцевих бюджетів охоплюють: податкові та неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти та цільові фонди [1].

Проведемо аналіз структури доходів місцевих бюджетів України за 2019–2021 рр. (див. рис.1).

Із рис. 1 видно, що найбільшу частку в доходах місцевих бюджетів займають податкові надходження: упродовж 2019–2021 рр. їх питома вага значно зросла: від 46,4 % у 2019 р. до 63,2 % у 2021 р. За останні три роки спостерігається зменшення ролі офіційних трансфертів у доходах місцевих бюджетах: їх питома вага скоротилась із 46,4 % у 2019 р. до 31,6 % у 2021 р.

Незначна фіскальна роль відводиться такій статті доходів місцевих бюджетів України як неподаткові надходження та доходи від операцій з капіталом, оскільки вони складають найменшу суму від загального обсягу доходів. Так, у 2019 р. питома вага неподаткових надходжень становила 4,7 %, у 2020 р. вона зменшилась на 0,1 % і склала 4,6 %, а в 2021 р. відбулося зменшення до рівня 4,5 % від загальної суми доходів місцевих бюджетів України. Щодо доходів від операцій з капіталом, то їхня частка у загальній суми доходів становила в аналізованому періоді менше 1 %.

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

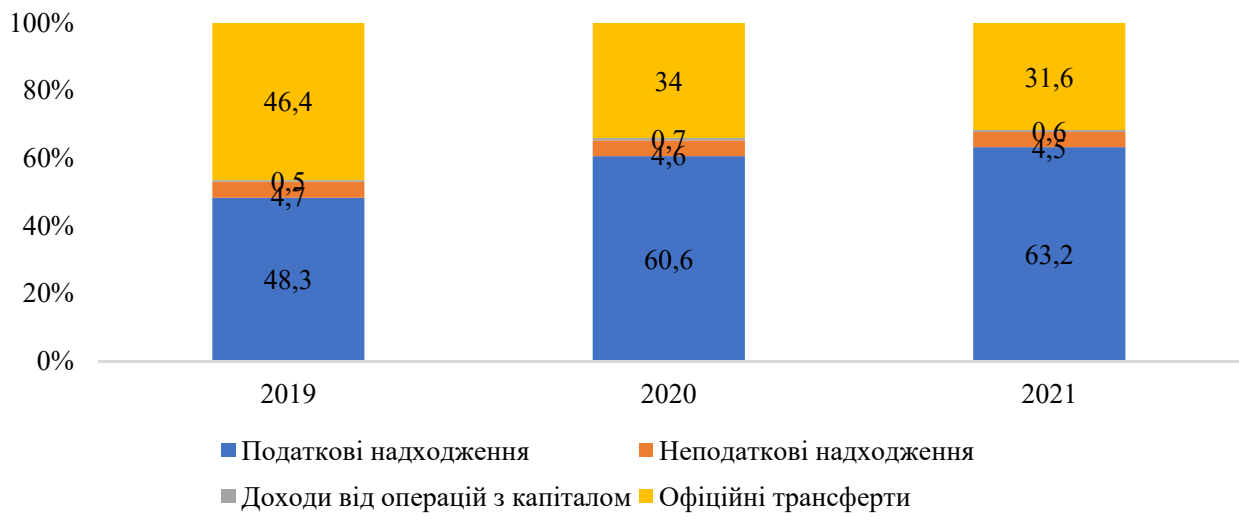


Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів України за 2019–2021 рр., %
Джерело: складено автором на основі [2].

Питома вага цільових фондів протягом аналізованого періоду склала 0,1 % від загальної суми доходів.

Далі проаналізуємо структуру податкових надходжень місцевих бюджетів України за 2019–2021 рр. (див. рис. 2).

Як бачимо, у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів України найбільшу частку складає податок на доходи фізичних осіб (далі –ПДФО): у 2019 р. – 61,2 % , у 2020 р. – 62,3 % і в 2021 р. – 60,0 %. Місцеві податки та збори займають другу позицію: у 2019 р. вони склали 27,2 %, в 2020 р. – 26,5 %, а в 2021 р. – 26,8 %. Наступними за обсягом є внутрішні податки на товари та послуги, які коливаються в межах 5,0–5,4 %. Інші види податків, такі як податок на прибуток підприємств, рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів, інші податки та збори мають незначну фіскальну роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.

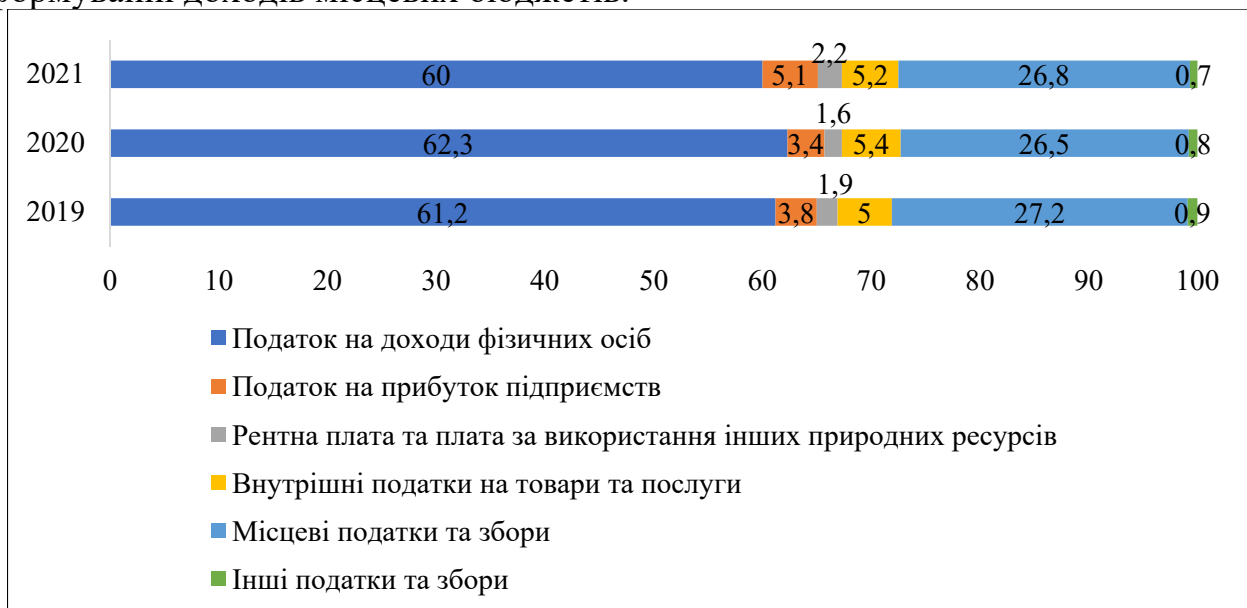
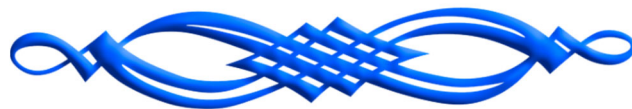


Рис. 2. Структура податкових надходжень місцевих бюджетів України за 2019–2021 рр., %
Джерело: складено автором на основі [2].

Таким чином, основним бюджетоутворюючим податком у доходах місцевих бюджетів є ПДФО, який упродовж 2019–2021 рр. становив більше 60 % у структурі податкових надходжень. Саме тому одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування на сьогодні є підвищення ролі податкових надходжень, зокрема ПДФО, та збільшення їх частки у доходах місцевих бюджетів. Загалом лише опора на власні сили є надійною запорукою підвищення ефективності механізму регулювання міжбюджетних відносин, досягнення дійсної самостійності місцевих бюджетів, що сприятиме ефективному використанню наявного фіскального потенціалу громад і, як результат, покращення рівня та якості послуг, що надаються жителям відповідної території.

Список використаних джерел

1. Про структуру бюджетної класифікації України: Постанова Верховної Ради України від 21 груд. 2000 р. № 327/96. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/F960327>.
2. *Open Budget*: веб-портал. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>.



Illia Ivanov

*PhD student, 1st year, of specialty
«Finance, banking and insurance»*

*Supervisor: **Olena Honcharenko,***

*Doctor of Economics, Professor, dean of the Finance and Banking faculty
Odesa national economic university, Odesa, Ukraine*

EXPOSURE TO CRYPTOASSETS FOR OPEN SPECIALIZED COLLECTIVE INVESTMENT INSTITUTIONS

The cryptocurrencies as an asset class are emerged very recently. As longer they exist, as more data about their performance can be collected and analyzed, and recent researches showed that cryptocurrencies can be classified as an asset class. For example, according to O. Holovatiuk (2020), «cryptocurrencies relatively fully satisfied 7 asset class requirements, namely stable aggregation, investability, internal homogeneity, external heterogeneity, expected utility, selection skill and cost-effective access» [1]. It is also evidenced by absence of any significant relationship between returns on cryptocurrencies and more traditional asset classes [2]. Weak relationship also means that there are the ways of portfolio optimization by adding a cryptocurrency to it.

But at current stage of cryptocurrencies legalization, the collective investment institutions may face obstacles in their willingness to add a cryptoassets to their portfolio. According to the Law of Ukraine «On Collective Investment Institutions», in case if an open fund would like to operate with one kind of asset, it should be a specialized collective investment institution only [3]. By the law is defined a certain asset class which the fund can invest in, and the funds can be only as: money market

funds, funds of government securities, bond funds, equity funds, index funds, bank metal funds [3].

Since cryptocurrency does not belong to any of these classifications, the funds can not invest in this asset class directly. But since there are an equity funds, the collective investment institutions can take exposure on cryptoassets thorough equity, exposed on cryptocurrency. Such stocks of crypto-exposed companies can be found, for example in crypto-ETF holdings, and can be evidenced by correlations of their returns to crypto returns. ETF, directly exposed to Bitcoin (e.g., NYSE:BITO), also can be added to fund's portfolio, but it can't allocate more than 30% of fund's total assets [3]. Fund also can't hold more than 15% of total fund's value in securities of one issuer, as well as to hold securities traded on foreign exchange more than 30% of total fund's value [3]. But the last requirement does not apply to the same securities that are admitted to circulation on the stock markets of Ukraine. And, according to Regulations on admission of securities of foreign issuers to circulation on the territory of Ukraine dated 21.01.2021, any stocks which traded on leading stock markets, e.g. such as NYSE, NASDAQ can be admitted to circulation on the stock markets of Ukraine [4]. So it is legally possible for collective investment institution to hold foreign stocks for more than 30% of total fund assets.

Thus, the specialized «crypto» collective investment institution can consist of tickers as follows: crypto-ETF (1 ticker, 30%) and stocks close correlated to crypto (5 tickers, 4 of 15% each, 60% in total + one of 10%).

Stocks of such companies as Riot blockchain (RIOT), MicroStrategy Incorporated (MSTR), Marathon Digital Holdings Inc (MARA), Hut 8 Mining Corp (HUT), HIVE Blockchain Technologies Ltd (HIVE) can give exposure to crypto due to their operational activities feature. As it seen in figure 1, performance of such stock was close to Bitcoin's performance in past year.



Fig. 1. Weekly chart of performance of Bitcoin and other stocks.
(Source: [5])

Checking their one-year weekly returns correlation with Bitcoin returns can also evidence their exposure to Bitcoin, as it seen in figure 2, where all stocks have correlation coefficient more than 0,65.

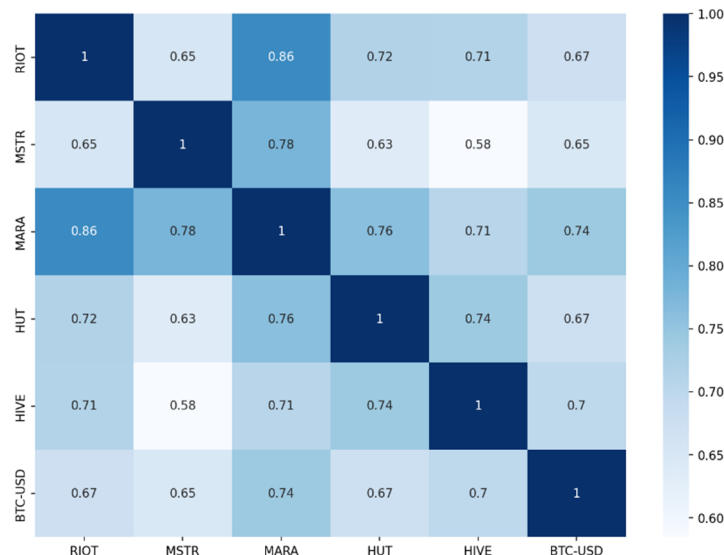


Figure 2. Weekly correlation of Bitcoin and stocks.

(Source: compiled by the author using the Python programming language by the data [6]).

Thus, potential «crypto» specialized collective investment can be consisted of assets as follows: BITO 30%, MSTR 15%, RIOT 15%, MARA 15%, HUT 15%, HIVE 10%. Since the first Bitcoin-ETF «BITO» appeared quite recently – on October 18, 2021, it would be too less data for correlation analysis, but performance of such portfolio can be tested for last three months. As it seen from figure 3, dynamics of portfolio is quite close to Bitcoin’s dynamics.



Figure 3. Daily performance of Bitcoin and potential crypto portfolio since October 18, 2021.

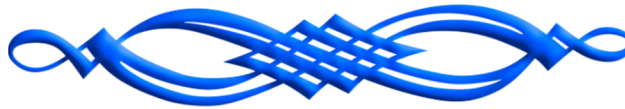
(Source: [5])

The asset management companies can manage such «crypto-exposed» collective investment institution to provide its clients with direct exposure to crypto as an asset class, or to provide with complex investment solution as a combination of funds. For investors, investing in such fund can help them to mitigate some risks related to investments in cryptocurrencies, such as risk of funds theft, taxation uncertainty, etc.

Further research in field of portfolio optimization for collective investment institutions can result in raising of attractiveness of such investment instruments of financial system of Ukraine.

References

1. Holovatiuk, O. (2020). Cryptocurrencies as an asset class in portfolio optimisation. *Central European Economic Journal*, 7(54), 33-55.
2. Bianchi, D. (2020). Cryptocurrencies as an asset class? An empirical assessment. *The Journal of Alternative Investments*, 23(2), 162-179.
3. «On Collective Investment Institutions: The Law of Ukraine from 05.07.2012 № 5080-VI, *Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/5080-17> (Accessed 22.01.2022)
4. Regulations on admission of securities of foreign issuers to circulation on the territory of Ukraine dated 21.01.202, *Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-21#Text> (Accessed 22.01.2022).
5. Free Stock Charts, Stock Quotes and Trade Ideas – TradingView. URL: <https://www.tradingview.com> (Accessed 23.01.2022).
6. Yahoo Finance - Stock Market Live, Quotes, Business & Finance News. URL: <https://finance.yahoo.com> (Accessed 23.01.2022).



Олександр Іванов

студент I курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Ірина Гльос, викладач,

НРЗВО «Кам'янець-подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ ЩОДО ВЕДЕННЯ
ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА СКЛАДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

Загальноприйнятим є підхід, при якому акцент у податкових відносинах робиться саме на обов'язках платника податків. І це не дивно, адже сфера оподаткування характеризується імперативним методом правового регулювання (метод владних велінь) та фіскальним ухилом в податковому правозастосуванні. В якості основного завдання податково-правового регулювання визначається забезпечення економічної основи існування держави. Формування такого економічного базису пов'язують з належною реалізацією платником податків відповідних податкових обов'язків. При цьому правам платника податків не прийнято приділяти значної уваги. Однак такий підхід не є послідовним, адже низка прав платника податків у рівній мірі спрямована на реалізацію як приватного інтересу правозобов'язаного учасника податкових відносин, так і на забезпечення реалізації публічного інтересу – формування економічної основи функціонування держави.

Платник податків, який одержав запитувану ним податкову консультацію щодо ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів – це платник, який потенційно у подальшому належним чином виконає свої податкові обов'язки. Безумовно, консультування у галузі оподаткування надасть відповідні гарантії платнику податків (приватний інтерес), проте вона у той же час поінформує платника податків про порядок реалізації його

прав та обов'язків, що сприятиме правомірній поведінці платника податків (публічний інтерес). Відповідно право на податкове консультування має важливе значення для забезпечення послідовного функціонування як податкової системи загалом, так і діяльності конкретного платника податків. Консультації у сфері оподаткування щодо ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів забезпечують визначеність податкового правозастосування, а це щонайменше запорука стабільного розвитку податкових відносин.

Однак на сьогоднішній день механізм податкового консультування щодо ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів є далеким від ідеалу. Правове регулювання податкового консультування містить як низку формальних, так і ряд змістовних суперечностей, які не сприяють належній реалізації покладених на консультації у сфері оподаткування функцій. Платник позбавлений правових гарантій, тоді як владна сторона перебуває у становищі перманентного конфлікту з платником податків – це все наслідки непослідовного конструювання окремих положень правового механізму податкового консультування. Отже, існує об'єктивна необхідність трансформувати підходи до податкового консалтингу щодо ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів.

У чинному законодавстві обов'язкові вимоги до консультацій у галузі оподаткування описані лише частково [1]. Цей опис надається окремо для індивідуальних та узагальнених консультацій у галузі оподаткування. Основна відмінність індивідуальних консультацій у галузі оподаткування від узагальнених полягає в тому, що методика надання індивідуальних консультацій у галузі оподаткування визначена Податковим кодексом України, а в разі проведення узагальнених консультацій у галузі оподаткування – керуватись потрібно Наказом «Про затвердження Порядку надання узагальнюючих консультацій у галузі оподаткування» № 811 [2].

Уніфікована програма податкової консультації щодо ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів має наступний вигляд: постановка проблеми, наведення нормативного підґрунття, обґрунтування застосування законодавчих норм, висновок щодо практичного застосування аналізованих норм [5].

Призначення консультацій у галузі оподаткування є багатовекторним. Такий підхід обумовлюється специфікою функціональної спрямованості податкового консалтингу. Отже, завдання консультацій у галузі оподаткування полягає в наступному:

- надання консультаційних послуг фізичним та юридичним особам незалежно від форм власності та організаційно-правових форм щодо визначення та реалізації їх прав та обов'язків як платників податків і зборів (обов'язкових платежів), застосування законодавства про податкові платіжі і збори (обов'язкових платежів);

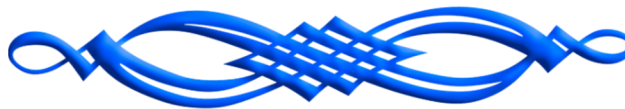
- надання необхідних рекомендацій щодо визначення бази оподаткування, обчислення податків і зборів (обов'язкових платежів), отримання пільг відповідно до чинного законодавства, дотримання порядку нарахування та сплати податків і зборів, розробці варіантів організації оподаткування з урахуванням особливостей діяльності юридичних та фізичних осіб;

- повідомлення про зміни законодавства про податки і збори (обов'язкові платежі);
- надання роз'яснень щодо практичного застосування відповідних законодавчих та нормативних актів;
- сприяння правильному нарахуванню та повній сплаті податків і зборів (обов'язкових платежів), здійснення моніторингу змін у відповідному законодавстві;
- ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів;
- представництво інтересів юридичних та фізичних осіб в органах, що контролюють справляння податків і зборів (обов'язкових платежів);
- проведення перевірки обліку податків і зборів платників податків і зборів (обов'язкових платежів) на відповідність чинному податковому законодавству та виконання завдання з надання впевненості відносно звітності зі справляння податків і зборів на замовлення платників податків у відповідності до норм і правил податкового консалтингу;
- участь у підготовці та розробці нормативно-правових актів, що стосуються інтересів податкових радників та платників податків [3; 4].

Саме тому, консультації у сфері оподаткування щодо ведення обліку податків і зборів та складання звітності зі справляння податків і зборів, слід розглядати як комплекс методичних та контрольних дій, за результатом протікання яких відбувається продукування консалтингової податкової послуги. Варто зазначити, що консультації у сфері оподаткування є універсальним методом управління податковими ризиками. Однак, таке управління ефективно лише у разі мінімізації або повної відсутності ризиків у відносинах «консультант-клієнт».

Список використаних джерел

1. АС «Податковий блок»: офіційний веб-портал Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/proekt-modernizatsiya-derj/podatkovui-blok/> (дата звернення: 15.01.2022).
2. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс ДПСУ. URL: <https://zir.tax.gov.ua/> (дата звернення: 15.01.2022).
3. Про податкове консультування в Україні: проект Закону від 10 липня 2008 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF24900B.html (дата звернення: 15.01.2022).
4. Рачинський Р. М. До питання використання програмного забезпечення АІС «Податковий блок». Актуальні питання взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів публічного адміністрування у напрямку розвитку правової системи України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7–8 вересня 2018 р. Київ: Центр правових наукових досліджень. 2018. С. 57–60.
5. Тучак Т.В., Богдан С.В. Концептуальні засади становлення та функціонування інституту податкового консультування: Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Випуск 1 (18). С. 312-316.



Марина Іваськова

*студентка 4 курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності «Облік і оподаткування»*

Науковий керівник: Олег Коркушко,

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім.С.Юрія,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,*

м. Кам'янець-Подільський

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ

Для розуміння трансформаційних змін системи бухгалтерського обліку якраз у світлі глобалізаційних процесів доцільно простежити законодавчі зміни вимог до звітності. Адже в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон) визначено основні поняття й концепції системи національного бухгалтерського обліку. Оскільки національне законодавство має бути гармонізовано з європейським, то зміни в цих категоріях відбуваються під впливом вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), що базуються на концептуальній основі і європейському законодавстві.

Термін «глобалізація» походить від французького «global», тобто планетарний, всеосяжний та означає всеохоплюючий процес трансформації світового співтовариства у відкриту цілісну систему інформаційно-технологічних, фінансово-економічних, суспільно-політичних, соціально-культурних взаємозв'язків і взаємозалежностей [1, с. 126]

Бухгалтерський облік для кожної галузі має свої специфічні особливості, але основи ведення бухгалтерського обліку однакові і спільні для всіх галузей і видів діяльності. Користувачами фінансової звітності є керівництво та працівники підприємства, автономні органи, інвестори, власники, клієнти, банки, постачальники та інші кредитори. Звіти використовуються підприємствами, організаціями, працівниками з метою аналізу господарської діяльності, виконання завдань моніторингу, пошуку резервів на формування витрат, розробка нових бізнес-планів, прогнозування тощо. Перше джерело – це звіти фірм, які є рекламою про їхню діяльність, що використовується як елемент інфраструктури ринкової економіки та як засіб комунікації [2, С. 349].

Як відомо, процес трансформації бухгалтерського обліку в Україні розпочався ще у 1992 році. Зокрема, Президент України видав Указ від 23 травня 1992 р. № 303/92 «Про перехід на визнану у міжнародній практиці систему обліку і статистики» [3]. На підставі Указу було створено координаційний комітет з організації переходу України на міжнародну систему обліку і статистики, створено відповідну робочу групу у складі провідних вчених і експертів, співробітників різних міністерств і відомств України. Постановою Кабміну від 04.05.1993 р. була затверджена «Державна програма переходу на міжнародну систему обліку і статистики» [4]. Слід зазначити, що національний план переходу на міжнародну систему обліку та статистики передбачав встановлення в Україні методів та правової бази обліку. Тому для досягнення цієї

мети було прийнято ряд законів та інших нормативних документів, що регулюють бухгалтерські, аудиторські, статистичні та державні аудиторські послуги в Україні.

Слід мати на увазі, що у фінансовій звітності компаній та організацій у всьому світі існують певні відмінності. Саме через ці відмінності інформаційний аналіз діяльності підприємств ускладнений. Щоб досягти професійного регулювання обліку на міжнародному рівні, здійснюється стандартизація та уніфікація бухгалтерського обліку. Фінансова звітність, складена згідно з МСБО, є загальною для всіх та задовольняє інформаційні потреби користувачів різних країн. Формування фінансової звітності відповідно до вимог МСБО є одною із визначальних ознак, що відкриває підприємствам та організаціям України можливість приєднання до міжнародних ринків.

Нині важливо, щоб гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності в умовах глобалізації, відбувалася з урахуванням різних систем обліку та звітності задля стандартизації та беручи до уваги національні розбіжності.

Як покасує практика, зміни в системі обліку і звітності відбуваються дуже повільно. Через певні об'єктивні і суб'єктивні причини радикальних зрушень не відбулося. Процеси трансформації обліку відповідно до міжнародних стандартів вимагають великих зусиль. Трансформація бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів є передумовою реформування економіки України [5, с. 303].

Реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до МСФЗ повною мірою вплинуло на розширення інформаційних можливостей у контексті самої системи обліку. Глобалізація значно послабила функції та значення традиційної національної системи бухгалтерського обліку через впровадження, функціонування та широку взаємодію відповідних міжнародних організацій. Проте створення потужних наднаціональних механізмів регулювання у цій сфері поки неможливе, оскільки світова економічна криза та пандемія уповільнила процес гармонізації систем бухгалтерського обліку, обговорюються основи вибору глобальної моделі обліку. Тому використання загальноприйнятих методів обліку та звітності прискорить невдачу в пошуку компромісу в цьому питанні.

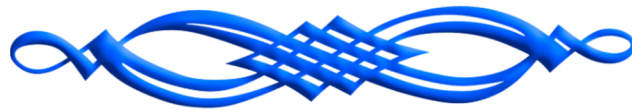
З вищезазначеного випливає, що професійні бухгалтери повинні володіти глобальним світоглядом та розуміти вимоги глобалізаційних та інтеграційних процесів нашої держави, які мають значний вплив на розвиток бухгалтерського обліку. Глобалізація призвела до зменшення розбіжностей в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, однак створити потужні механізми регулювання обліку в умовах світової економічної кризи та пандемії таки не вдалося. Тривають дискусії щодо вибору бази формування загальносвітової моделі обліку.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2008. 263 с.
2. Ткаченко Н. М. Формування фінансової звітності в умовах глобалізації. Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах

глобалізації процесів у світовій економіці: Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Спецвипуск № 29, Ч. 1. С. 348–351.

3. Указ Президента України «Про перехід до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики», № 303/92, редакція від 06.04.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303/92#Text>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Державна програма переходу на міжнародну систему обліку і статистики», № 326 від 04.05.1993 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/326-93>
5. Шестерняк М. М. Вплив глобалізаційних процесів на систему обліку і звітності. Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 10 вересня 2019 р.). Тернопіль, 2019. С. 301–304.



Яна Соловей

студентка 3 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: Людмила Кушнір,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

м. Кам'янець-Подільський

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ

На початку XXI століття стрімке зростання торгового та платіжного обороту багатьох країн світу, вимагає мінімізації витрат грошового обігу та підвищення ефективності функціонування платіжних систем. Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу в умовах глобалізації фінансових ринків потребує використання в розрахунках нових електронних платіжних інструментів. Одним із новітніх платіжних засобів революційного значення є електронні гроші.

Теоретичні та практичні аспекти використання електронних грошей досліджуються у працях таких українських науковців, як М. Радченко, Т. Батракова, М. Савлук, В. Кравчук, Д. Лозовик, А. Морозов та багатьох інших. У їхніх дослідженнях простежуються такі дефініції поняття «електронні гроші» (рис. 1).

Згідно із Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [3].

Сьогодні за допомогою електронних грошей можна зробити будь-яку покупку, замовити послугу або обмінятися грошовими коштами з контрагентом з будь-якої точки світу. Обмеження на роботу з платіжними системами є мінімальними, і більшість з них легко зняти після базової ідентифікації – завантаження сканів паспорта чи іншого документа у встановленій формі. Електронні гроші є фактичними заміниками готівкової форми грошей, які

використовуються для платежів, без використання банківських рахунків, і обміну на готівкові гроші та зберігаються на спеціальних носіях і використовуються за допомогою спеціальних технічних пристроїв [2]. Слід зазначити, що йдеться не про безготівкові розрахунки з використанням реальних грошей, а маються на увазі гроші «віртуальні», створювані для розрахунків в Інтернеті.



Рис. 1. Основні підходи до визначення сутності електронні гроші

Електронні гроші мають як переваги, так і недоліки, що зазначені в табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки електронних грошей

Переваги електронних грошей	Недоліки електронних грошей
Висока швидкість здійснення операцій	Відсутність досконалої законодавчої бази
Висока портативність	Не має широкого застосування
Простота і низька вартість емісії	Необхідність достатнього рівня підготовки
Анонімність	Кошти на електронних гаманцях можуть бути заблоковані
Відсутність необхідності перерахунку	Персоналізація даних для проведення великих розрахунків
Зменшення витрат держави на обслуговування, заміну та знищення готівки	Необхідність підключення до Інтернету для проведення розрахунків
Низька вартість трансакцій	Можливі випадки кібер-шахрайства та крадіжок
Зручність проведення розрахунків	Можливі проблеми з платіжними системами

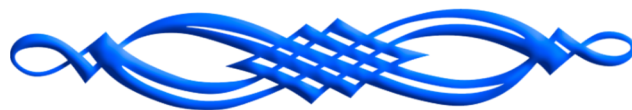
З метою вирішення зазначених недоліків електронних грошей слід вжити низку заходів, які пов'язані з фізичною та правовою безпекою, а також з популяризацією та поширенням електронних грошей:

- посилити відповідальність за скоєні порушення (наприклад, крадіжки чи хакерські атаки);
- підвищити комп'ютерну та інформаційну грамотність усіх користувачів електронних грошей;
- розширити сферу застосування електронних грошей;
- заохочувати населення та підприємства використовувати електронні гроші;
- створити дієву систему, яка б у разі шахрайських дій змогла відшкодувати гроші тощо [1].

Отже, розвиток електронних грошей, як одного із електронних платіжних інструментів, несе в собі ряд позитивних впливів на економічний розвиток країн і, сприяючи появі інноваційних платіжних інструментів, зменшенню частки паперового грошового обігу та зниженню частки тіньової економіки. Водночас, їм притаманний ряд специфічних ризиків, які так чи інакше враховуються в світовій практиці при створенні нормативно-правового поля для функціонування електронних грошей.

Список використаних джерел

1. Батракова Т. І., Грінченко А. Ю. Проблеми та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип.7. С. 702–706.
2. Борисюк О. В., Дацюк-Томчук М. Б., Ліповська-Маковецька Н. Імперативи розвитку фінансового ринку в умовах цифровізації. *Економічний часопис СХУ імені Лесі Українки*. Том 2 № 22, 2020. с.168 – 176.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.06.2003р.№906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/page#Text> (дата звернення: 16.01.2022).



Людмила Тесльович

*к.е.н., старший науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ*

СТАН УНІФІКАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО ФОРМАТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні триває процес запровадження Системи фінансової звітності (СФЗ), який передбачає подання фінансової звітності в уніфікованому електронному форматі iXBRL, підготовленої відповідно до таксономії UA XBRL МСФЗ, за принципом «єдиного вікна».

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон про бухгалтерський облік), таксономія фінансової звітності – це склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю [1]. З технічної точки зору таксономія базується на XBRL, який є загально визнаним міжнародним стандартом, що дозволяє опрацьовувати великі обсяги якісних та кількісних показників. Інакше кажучи, таксономія – це електронне подання фінансової звітності за МСФЗ. В Україні таксономія фінансової звітності затверджується та оприлюднюється Міністерством фінансів України. Українська Таксономія UA XBRL МСФЗ адаптована до специфіки ведення бізнесу та особливостей складання фінансової звітності в Україні та має два розширення – для банківського та страхового сектору. Таксономія UA XBRL МСФЗ включає також звіт про управління та звіт незалежного аудитора [2].

Суб'єкти, які зобов'язані звітувати на основі таксономії фінансової звітності, визначені ч. 5 ст. 12¹ Закону про бухгалтерський облік. До них відносяться:

- підприємства, що становлять суспільний інтерес (емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію; банки; страховики; недержавні пенсійні фонди; інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств); підприємства, які відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» належать до великих підприємств);
- публічні акціонерні товариства;
- суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях;
- підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Крім цього, відповідно до Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419 [3] підприємства, які для складання фінансової звітності застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності у добровільному порядку, також зобов'язані складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність на основі таксономії фінансової звітності за МСФЗ.

Перехід України на новий формат iXBRL має переваги як для користувачів, так і для тих, хто готує звітність.

Переваги складання звітності UA XBRL МСФЗ і використання СФЗ для звітування для суб'єктів звітування:

- коректне складання фінансової звітності;
- виключення дублювання при поданні фінансової звітності регуляторам;
- якісна фінансова звітність сприятиме залученню інвесторів.

Переваги використання СФЗ для регуляторів та інших користувачів:

- швидкість і автоматичність обробки і аналізу фінансової звітності;
- своєчасне виявлення ризиків та оперативне реагування на них;

- більш ефективний і менш затратний регуляторний процес.

Таксономія фінансової звітності UA XBRL МСФЗ затверджується Міністерством фінансів України. Таксономію для фінансової звітності за 2021 р. затверджено наказом від 12.11.2021 № 595 [4]. Актуальний український переклад загальної Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами можна знайти на сайті Фонду МСФЗ (м. Лондон, Велика Британія) за посиланням: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/ifrs-taxonomy-translations/>.

Підготовка фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності UA XBRL МСФЗ здійснюється суб'єктами звітування за допомогою спеціального програмного забезпечення та подається через Портал СФЗ.

Операційне управління Центром збору фінансової звітності «Система фінансової звітності» (далі – ЦЗФЗ «Система фінансової звітності») здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. За допомогою ЦЗФЗ «Система фінансової звітності» забезпечується: збір фінансової звітності, складеної на основі Таксономії UA XBRL МСФЗ; оприлюднення у публічній базі даних (на сайті <https://frs.gov.ua>) фінансової звітності, складеної на основі Таксономії UA XBRL МСФЗ; зберігання та захист інформації у складі фінансової звітності, поданої підприємствами, у сховищі даних; створення та підтримання функціонування «кабінетів користувачів» (вебзастосунків для підприємств, які подають фінансову звітність, та для органів державної влади, інших органів і користувачів фінансової звітності); доступ органів державної влади, інших органів і користувачів до поданої підприємствами фінансової звітності тощо.

Відповідно до інформації, розміщеної на сайті СФЗ [2] подання фінансової звітності у форматі XBRL здійснюється у чотири етапи:

1. Реєстрація суб'єкта звітування. Суб'єкт звітування має пересвідчитися в тому, чи внесений він до переліку суб'єктів звітування на порталі СФЗ. Для цього необхідно перейти за допомогою кнопки «Реєстрація користувачів на порталі СФЗ» на сторінку реєстрації та ввести в полі «ЄДРПОУ» ідентифікаційний код та перевірити наявність суб'єкта звітування у списку. У разі відсутності суб'єкта звітування у зазначеному списку, необхідно пройти процедуру реєстрації у СФЗ за допомогою кнопки «Реєстрація суб'єктів звітування», заповнивши реєстраційну форму. Зазначена інформація буде автоматично направлена до Центру збору фінансової звітності. Після перевірки інформації суб'єкт звітування буде проінформований про успішну реєстрацію у СФЗ.

2. Реєстрація користувачів на порталі СФЗ. Суб'єкт звітування повинен забезпечити реєстрацію Адміністратора облікових записів користувачів СФЗ за допомогою кнопки «Реєстрація користувачів на порталі СФЗ». Адміністратор самостійно здійснює реєстрацію у СФЗ осіб, які виконуватимуть ролі «Завантаження фінансової звітності на портал СФЗ», «Підтвердження фінансової звітності на порталі СФЗ» та «Аудитор». Адміністрування облікових записів здійснюється згідно з Інструкцією Адміністратора облікових записів суб'єкта звітування.

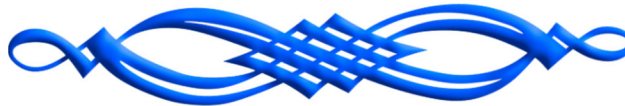
3. Завантаження звітності у форматі XBRL на портал СФЗ. Портал СФЗ є онлайн-програмою для керування всім офіційним листуванням із регуляторним органом. За допомогою Порталу СФЗ можна заповнювати та надсилати всі

необхідні звіти онлайн. Крім того, можна переглядати профіль компанії, а саме поточну інформацію про компанію, яка є в розпорядженні регуляторного органу, а також підтримувати її в актуальному стані. Після здійснення всіх необхідних дій зі складання фінансової звітності в єдиному електронному форматі та підписання фінансової звітності КЕП особами, уповноваженими на підписання такої фінансової звітності, користувачі порталу СФЗ зможуть здійснити завантаження підготовлених файлів фінансової звітності до СФЗ.

4. Оприлюднення фінансової звітності. Після подання фінансової звітності до СФЗ та у разі прийняття фінансової звітності системою, фінансова звітність буде автоматично оприлюднена на «Порталі розкриття фінансової звітності» у разі, якщо це вимагається законодавством [2].

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Офіційний сайт Система фінансової звітності <https://frs.gov.ua/>
3. Порядок подання фінансової звітності. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. № 419 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>.
4. Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності 2021. Наказ Міністерства фінансів України від 12.11.2021 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0595201-21#n10>



*Олеся Тоцька,
д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк*

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ В УКРАЇНІ

Одним із показників зовнішньоекономічної діяльності нашої країни є зовнішня торгівля послугами. Сюди відносять виробничі, транспортно-експедиційні, страхові, консультаційні, маркетингові, експортні, посередницькі, брокерські, агентські, консигнаційні, управлінські, облікові, аудиторські, юридичні, туристські й інші вид послуг, що прямо і виключно не заборонені законами України [1]. Однак у нашій державі спостерігаються регіональні відмінності у зовнішній торгівлі послугами, що і є предметом цього дослідження.

Для початку проведемо структурний аналіз зовнішньої торгівлі послугами в Україні за 9 місяців 2021 р. на основі даних табл. 1.

Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами за 9 місяців 2021 р.

Найменування послуги	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	1 046 214,4	11,9	7 122,8	0,1	1 039 091,6
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	215 973,9	2,5	46 649,5	0,9	169 324,5
Транспортні послуги	3 332 037,3	37,9	1 141 139,6	21,3	2 190 897,7
Послуги, пов'язані з подорожами	247 716,0	2,8	1 223 390,5	22,8	-975 674,5
Послуги з будівництва	37 983,1	0,4	37 362,0	0,7	621,2
Послуги зі страхування	93 587,7	1,1	93 862,1	1,8	-274,4
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	65 406,2	0,7	388 569,0	7,3	-323 162,8
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	45 206,1	0,5	401 394,8	7,5	-356 188,7
Послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні послуги	2 666 255,2	30,3	411 037,4	7,7	2 255 217,9
Ділові послуги	1 008 066,2	11,5	773 651,0	14,4	234 415,2
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	34 195,0	0,4	8 129,9	0,2	26 065,0
Державні та урядові послуги	6 204,0	0,1	823 333,0	15,4	-817 129,0
Усього	8 798 845,0	100,0	5 355 641,3	100,0	3 443 203,7

Джерело: [2].

Як бачимо, загалом за 9 місяців 2021 р. було експортовано послуг на суму 8,8 млрд дол. США і водночас імпортовано на суму 5,4 млрд. дол. США. Підсумкове сальдо склало 3,4 млрд дол. США на користь експорту.

Найбільша частка в експорті (>10 %) належить таким видам послуг як транспортні (37,9 %; 3,3 млрд дол. США), у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні (30,3 %; 2,7 млрд дол. США), з переробки матеріальних ресурсів (11,9 %; 1,0 млрд дол. США), ділові (11,5 %; 1,0 млрд дол. США).

Своєю чергою, найбільший внесок в імпорт (>10 %) здійснили такі види послуг: пов'язані з подорожами (22,8 %; 1,2 млрд дол. США), транспортні (21,3 %; 1,1 млрд дол. США), державні та урядові (15,4 %; 0,8 млрд дол. США), ділові (14,4 %; 0,7 млрд дол. США).

Регіональні аспекти зовнішньої торгівлі послугами в Україні дослідимо на основі даних табл. 2.

Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі послугами за 9 місяців 2021 року

Область / місто	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	
1	2	3	4	5	6
Вінницька	137 496,0	1,6	21 665,5	0,4	115 830,5
Волинська	61 638,5	0,7	25 049,9	0,5	36 588,7
Дніпропетровська	175 475,9	2,0	201 819,4	3,8	-26 343,5
Донецька	58 504,0	0,7	76 181,3	1,4	-17 677,2
Житомирська	82 092,9	0,9	9 273,7	0,2	72 819,2
Закарпатська	246 426,5	2,8	21 356,7	0,4	225 069,9
Запорізька	138 623,6	1,6	16 256,1	0,3	122 367,5
Івано-Франківська	54 360,8	0,6	18 979,9	0,4	35 380,9

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

Київська	233 225,8	2,7	153 605,9	2,9	79 620,0
Кіровоградська	20 960,1	0,2	8 626,3	0,2	12 333,8
Луганська	20 751,9	0,2	28 901,5	0,5	-8 149,6
Львівська	583 570,0	6,6	68 707,1	1,3	514 862,9
Миколаївська	318 561,2	3,6	18 693,6	0,3	299 867,6
Одеська	663 746,4	7,5	335 280,8	6,3	328 465,6
Полтавська	30 981,5	0,4	59 710,8	1,1	-28 729,3
Рівненська	57 298,5	0,7	33 951,2	0,6	23 347,3
Сумська	22 533,7	0,3	19 841,3	0,4	2 692,4
Тернопільська	88 137,1	1,0	11 745,9	0,2	76 391,2
Харківська	355 949,4	4,0	61 723,9	1,2	294 225,4
Херсонська	28 674,3	0,3	20 751,6	0,4	7 922,6
Хмельницька	20 980,3	0,2	17 141,2	0,3	3 839,1
Черкаська	34 058,1	0,4	18 731,3	0,3	15 326,8
Чернівецька	34 729,4	0,4	4 679,3	0,1	30 050,1
Чернігівська	29 074,0	0,3	29 744,8	0,6	-670,8
м. Київ	3 493 159,5	39,7	2 827 708,9	52,8	665 450,6
Україна (з урахуванням не розподілених за регіонами обсягів)	8 798 845,0	100,0	5 355 641,3	100,0	3 443 203,7

Джерело: [3].

З табл. 2 видно, що обсяги зовнішньої торгівлі м. Києва (як експорт, так і імпорт) перевищують регіональні в декілька разів.

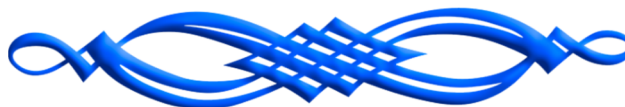
Водночас до регіонів-лідерів за показниками експорту послуг (4,0 % і більше) нами віднесено такі області: Одеську (7,5 %; 663,7 млн грн), Львівську (6,6 %; 583,6 млн грн), Харківську (4,0 %; 355,9 млн грн); аутсайдерів (0,2 %) – Кіровоградську (21,0 млн грн), Хмельницьку (21,0 млн грн) та Луганську (20,8 млн грн).

Своєю чергою, максимальні обсяги імпорту послуг (>2,5 %) спостерігалися в Одеській (6,3 %; 335,3 млн грн), Дніпропетровській (3,8 %; 201,8 млн грн) і Київській (2,9 %; 153,6 млн грн) областях; мінімальні (менше 0,3 %) – в Тернопільській (0,2 %; 11,7 млн грн), Житомирській (0,2 %; 9,3 млн грн), Кіровоградській (0,2 %; 8,6 млн грн) і Чернівецькій (0,1 %; 4,7 млн грн).

Вважаємо, що проведене дослідження доцільно доповнити аналізом динаміки показників зовнішньої торгівлі послугами регіонів України задля визначення наявності/відсутності трендів і побудови прогнозних моделей.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квіт. 1991 р. № 959-ХІІ (із змінами). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 28.01.2022).
2. Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами за 9 місяців 2021 року. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.01.2022).
3. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі послугами за 9 місяців 2021 року. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.01.2022).



Ірина Ческідова

*здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: Інна Барішевська,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ – ОДНЕ ІЗ ДЖЕРЕЛ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Розвиток аграрної сфери є одним із пріоритетних напрямів для України, оскільки саме Україна займає друге місце за обсягом експорту всіх зернових культур та є досить важливим учасником на міжнародному ринку зерна та є одним із гарантів продовольчої безпеки у світі [1]. Саме тому важливим є сприяння її розвитку, запровадження нових технологій та розширення виробництва підприємств, які працюють у галузі сільського господарства. Таким чином, для зростання ефективності функціонування та, в цілому, розвитку підприємств аграрної сфери доцільним є впровадження системи управління проектами.

Питанням дослідження управління проектами займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких можна виділити Л. Довгаль, Г. Маханько [2], Р. Батрік [3], Х. Танака та ін.

Важливою особливістю, якою вирізняється управління проектами в аграрній сфері є складність залучення інвестиційних ресурсів для фінансування рентабельних проєктів. Така особливість зумовлена тим, що як вітчизняні, так і іноземні інвестори не мають точних гарантій щодо повернення вкладених ними коштів.

У більшості випадків сума необхідних інвестицій перевищує суму, наданого ініціатором забезпечення. Високі ризики, які пов'язані, перш за все, з відсутністю своєчасного фінансового менеджменту, провокують проблему для інвестора щодо моніторингу за ходом реалізації проєкту.

Протягом останніх років можна спостерігати досить вагому участь у фінансуванні українських проєктів Європейським банком Реконструкції та розвитку. Протягом 2021 року було затверджено фінансування сімох проєктів у галузі сільського господарства, два з яких було скасовано з об'єктивних причин. Дані щодо цих проєктів наведено в табл.1.

Таблиця 1.

Українські проєкти, що фінансуються Європейським банком Реконструкції та розвитку протягом 2021 року

№	Дата	Підприємство	Фінансування ЄБРР	Загальна вартість проєкту
1.	22.01.2021	Група компаній «Кернел»	80 млн дол.	300 млн дол.
2.	02.07.2021	Група компаній «Нібулон»	30 млн дол.	100 млн дол.
3.	14.08.2021	Група компаній «Укролія»	16 млн дол.	16 млн дол.

Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

4.	09.11.2021	Група компаній «Агроф'южн»	10 млн євро	10 млн євро
5.	29.11.2021	ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина»	15 млн євро	24,3 млн євро

Джерело: побудовано автором на підставі [4]

Згідно проєкту, група компаній «Кернел» отримає від ЄБРР фінансування в обсязі 80 млн дол. задля фінансування потреб в оборотному капіталі. Таке фінансування пов'язане з закупівлею, зберіганням, переробкою, а також експортом продукції сфери сільського господарства.

В рамках даного проєкту передбачається значний позитивний вплив на ефективність управління за рахунок покращення практики кліматичного управління у групі компаній «Кернел».

Очікується також позитивний вплив на конкурентоспроможність, оскільки даний проєкт сприяє збільшенню обсягу авансованого фінансування виробників сільськогосподарської продукції, які є партнерами групи компаній «Кернел».

Головною ціллю проєкту щодо фінансування групи компаній «Укролія» є надання фінансової підтримки щодо розвитку компанії, а також розширення на ринку соняшникової олії, а саме у сегментах виробництва органічної олії, рафінованої та бутильованої.

В рамках проєкту надається підтримка виробничих потужностей компанії, в наслідок чого буде забезпечено зменшення вмісту олії у відходах, а також надана підтримка виробників сільськогосподарської продукції в розрізі сталих підходів щодо землекористування.

Згідно проєкту у ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина» буде збудовано сучасну тваринницьку ферму за стандартами ЄС, розширено земельний банк, а також розширені потужності зернових силосів. Водночас підприємство запровадить передові методи управління послідом відповідно до підходу економіки замкненого циклу, коли послід переробляється шляхом поділу на тверді частинки та рідку фракцію. Ця ініціатива фінансуватиметься за рахунок гранту в розмірі 64 тис EUR, наданого в рамках програми Центру фінансів та трансферу технологій ЄБРР зі зміни клімату (FINTECC). В Україні FINTECC підтримується ЄС через міжнародну програму EU4Climate [5].

Проєктна команда включає в себе керуючого партнера, віце-президента компанії та старшого аналітика.

Також одним із українських проєктів, профінансованих ЄБРР є «Агроф'южн – розширення».

Враховуючи специфіку діяльності підприємства, основним вектором розвитку можна вважати розвиток можливостей щодо виробництва томатної пасти, а саме:

1. Фінансування будівництва четвертого переробного заводу та нових теплиць;
2. Закупівля обладнання для виготовлення томатної пасти;

3. Закупівля обладнання для виготовлення контейнерів з еко – пластику для томатної пасти.

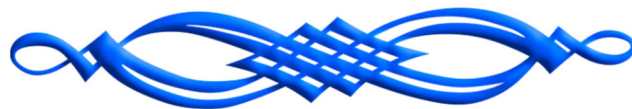
За успішної реалізації проєкту, конкурентоспроможність підприємства має зрости, а загальна потужність виробництва томатної пасти зрости на 30 відсотків.

Завдяки використанню технологій точного землеробства, оптимізації логістики та пакування, очікується зменшення викидів CO₂. В цілому, інвестиції мають призвести до підвищення ефективності використання енергії, пального, а також води.

Таким чином, можна зробити висновок, що до українських проєктів досить активно залучаються іноземні інвестиції, оскільки, якщо розглядати участь ЄБРР у даному процесі, то його роль зростає з кожним роком. Головним чинником, що зумовлює зростання обсягу залучених інвестицій можна вважати рівень розвитку аграрної сфери в Україні, оскільки протягом останніх років спостерігається як збільшення посівних площ, так і обсягу зібраного врожаю. Проте негативним чинником, що здійснює негативний вплив на фінансування проєктів є неконтрольовані ризики, якими вирізняється сільське господарство з-поміж інших галузей, такі як кліматичні умови, погодні зміни, сезонність виробництва тощо.

Список використаних джерел

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний веб-сайт. URL: <https://minagro.gov.ua> (дата звернення: 29.01.2022)
2. Довгань Л.Є., Мохонько Г.А., Малик І.П. Управління проєктами : навчальний посібник до вивчення дисципліни для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 420 с
3. Buttrick R. The project workout. The ultimate guide to directing and managing business-led projects. Routledge, 2019. 553 с
4. Європейський банк Реконструкції та розвитку: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ebrd.com> (дата звернення: 29.01.2022)
5. ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина»: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.akzd.com.ua> (дата звернення: 29.01.2022)



Владислав Шевченко

студент II курсу групи О 21б

НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут

Науковий керівник: Ірина Годнюк,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,

м. Кам'янець-Подільський

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Однією з важливих проблем соціально-економічного розвитку України на сьогодні є реформа податкової системи. Податкова політика держави має забезпечити систему заходів у сфері оподаткування виконання завдань щодо встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, та забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб.

В Україні діє податкова система, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн. Закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

Податкова система у державі двоступенева, відповідно до ст. 8 Податкового кодексу України встановлюються загальнодержавні та місцеві податки та збори. Система відповідає принципам справедливості, нейтральності, простоти адміністрування, простоти дотримання, прозорості та надійності. Податки можуть стягуватися з доходів, праці, майна, споживання, міжнародної торгівлі.

Правове регулювання податкової системи здійснюється відповідно до Податкового кодексу України № 2755-VI від 14.10.2020 р., зі змінами та доповненнями [2].

Основними джерелом бюджетних надходжень Державного бюджету України є три податки – податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток і податок на додану вартість – забезпечують понад дві третини (у 2020 році – 70%) усіх податкових надходжень до зведеного бюджету України. А от в досліджуваних країнах ЄС їхня частка менша і коливається здебільшого в межах 42-47% (у Франції – 29%, але недобір бюджетних надходжень за цими податками там компенсують значними соціальними зборами) [1].

Ставки податків є своєрідним віддзеркалення того, наскільки держава «тисне» на громадян та бізнес. Проаналізуємо ставки основних податків в Україні та у європейських країнах (Таблиця 1).

Таблиця 1

Ставки податків в різних країнах Європи

Показник	ПДФО	Податок на прибуток	ПДВ
Україна	18% депозити – 18, дивіденди - 9%	18%	20%

Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу

			пільгові – 7% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Франція	прогресивна (5-ти ступенева) від 14 (для окремих виплат – від 0) до 45%, депозити і дивіденди 12,8%	31% МСП - 15%	20% пільгові – 5,5% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Німеччина	прогресивна (5-ти ступенева) від 14 (для окремих виплат – від 0) до 45%, депозити і дивіденди - 25%	29,89%	19% пільгові – 7% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Іспанія	прогресивна (5-ти ступенева) від 9,5 до 22,5% депозити і дивіденди - 19%	25%	21% пільгові – 10% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Угорщина	15% депозити і дивіденди - 15%	9%	27% пільгові – 5% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Польща	прогресивна (2-ох ступенева) - 18 і 32% депозити і дивіденди - 19%	19% МСП - 15%	23% пільгові – 8% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Румунія	10% депозити – 10% і дивіденди - 5%	16%	19% пільгові – 9% (в т.ч., ліки і медзасоби)
Словаччина	прогресивна (2-ох ступенева) – 19 і 25% депозити – 19% і дивіденди - 7%	21%	20% пільгові – 10% (в т.ч., ліки і медзасоби)

Джерело: European Commission, <https://cost.ua/news/714-podatku-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe/>

Протягом останніх 30 років ставки податку на прибуток знижувалися в усіх країнах – з близько 40% до менш ніж 25%. Середньоєвропейська ставка податку на прибуток підприємств становить 18,7%, середньосвітова – 22,8%. Наприклад, ставка податку на прибуток в Німеччині вища і складає 30%, тоді як в інших країнах ЄС вона коливається від 19 до 22%, в Україні вона є нижчою і складає 18%. Податок на доходи фізичних осіб в Україні найнижчий – 18%, тоді як в інших країнах Європи ці ставки складають від 20% і до 45%. Також в Україні запропоновано значне зниження ставки єдиного соціального внеску (22%), тоді як в країнах ЄС його ставки складають 36%-50%. ПДВ є одним з найпоширеніших непрямих податків і застосовується у близько 140 країнах. Ставка цього податку в країнах ЄС, становлять 18% – 23%. В азіатських економіках ставки ПДВ в середньому трохи вищі за 10%. Основні ставки ПДВ в Україні наближені до європейських і складають 20%.

Порівняти значення бюджетних надходжень від основних податків між країнами дозволяє їх співвідношення з ВВП. Доходи бюджетів від ПДФО, податку на прибуток та ПДВ сумарно відповідають майже 19% ВВП України. У той час, як по решті країн вони коливаються в межах 12-16% [3]

Отже, якщо порівнювати рівень і кількість податків в Україні і розвинутих країнах, то ми побачимо, що вони відповідають середнім показникам. Але якщо розглядати структуру податків і їх розподіл, то очевидно, що рівень податкового навантаження на економіку України дуже високий.

Підтвердженням невітної ситуації в податковій площині є місце України у міжнародних рейтингах, що включають показники, пов'язані з оподаткуванням в країні.. Одним з ключових показників є Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) - розмір податків, які платять як приватні особи, так і представники бізнесу. Саме за цим показником Україна увійшла в ТОП-25 країн з найвищими податками, посівши 23 місце – 51,9 % прибутку йде на сплату податків (total tax tare, % profits) [5]. Для порівняння, середній показник по ЄС та Європейській асоціації вільної торгівлі – 40,3%.

Основним недоліком чинної податкової системи є на наш погляд її спрямування на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів господарюючих суб'єктів. В Україні прослідковується відсутність взаємозв'язку податкової системи з розвитком економіки й діяльністю безпосередніх її суб'єктів – платників податків. Крім цього, занадто високі ставки продовжують життя тіньового сектора економіки.

Разом з існуванням тіньового сектору економіки, існує ще ряд проблем, що виникають в певній мірі через застосування чинних норм податкового законодавства: зростання нерівності у розподілі доходів; низький рівень інвестиційної привабливості; високий рівень безробіття та інше.

Нажаль, поки що діюча система оподаткування є не зовсім досконалою і не повністю відповідає вимогам часу. Враховуючи високий рівень податкового навантаження та важку економічну ситуацію в країні, податкова система потребує швидкого реформування, а саме:

1. Зменшення ставки податку на доходи фізичних осіб і одночасно збільшення бази оподаткування (заробітної плати). Також важливим у цьому процесі є максимально вивести із «тіні» зарплати українців, мінімізувати ухиляння людей та бізнесу від виконання свого «податкового обов'язку».

2. Впровадження податку на виведений капітал (ПнВК) пропонувані ставки – 5, 15 і 20%, залежно від виду доходів, який, в ідеалі, має повністю замінити корпоративний податок із прибутку підприємств. Таким чином, влада стимулюватиме розвиток бізнесу, зацікавлюючи його у капіталовкладеннях у власне виробництво. Також це суттєво зменшить потребу бізнесу в пошуку шляхів ухиляння від оподаткування і мінімізації податків.

3. Приведення податку на додану вартість у відповідність до Директиви ЄС №112 «Про спільну систему податку на додану вартість», його «синхронізація» із європейським з метою уникнення подвійного оподаткування, усунення факторів, що можуть призвести до викривлення умов конкуренції та фіскальних завад для вільного руху товарів і послуг.

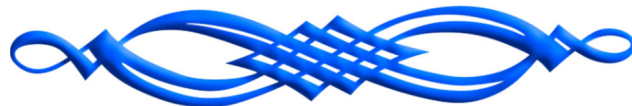
4. Впровадження електронної акцизної марки для алкоголю і тютюну. Якщо вивести «на світло» хоча б половину тіньового ринку сигарет і алкоголю, отримуватимемо до бюджету грошові надходження. Але ще більш важливо, що українці будуть менше труїтися або навіть вмирати від неякісної продукції,

5. Запровадження в Україні загального декларування.

Таким чином, податкова система України безперечно потребує змін. Але в пошуках оптимальної податкової політики не потрібно копіювати досвід окремих країн світу, не враховуючи специфіки функціонування національної економіки. Ефект буде тоді, коли буде дотримуватись комплексність та виваженість у прийнятті тих чи інших політичних рішень.

Список використаних джерел

1. Бойко О. Специфіка податкових систем України і країн Європейського Союзу та їх порівняльний аналіз URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_49/fail/38.pdf
2. Податковий кодекс України No 2755-VI від 14.10.2020 р. URL: www.rada.gov.ua.
3. Податки в Україні vs країни ЄС: де платять більше? URL: <https://cost.ua/news/714-podatky-v-ukrayini-vs-krayiny-eu-de-platyat-bilshe/>
4. Проект Закону про Державний бюджет України на 2020 рік URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66853
5. Хотенко О. Актуальні напрями реформування вітчизняної податкової системи URL: <https://ngoipr.org.ua/news/aktualni-napryamy-reformuvannya-vitchyznyanoyi-podatkovoyi-systemy/>



ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

*Розвиток фінансів, аудиту,
бухгалтерського обліку та оподаткування:
реалії часу*

*I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція студентів,
аспірантів та молодих вчених пам'яті
видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія*